התחלת

סרט מס: G/66/32

התחלת תיק

מס' 1

ארכיון ד. בן גוריון.

תיק מספר 1.

מספר סופי :	
מספר מקורי :	
מספר זמני :	
סיווג בטחוני:	
התאריכים	ינואר 1945.

10.000 (4.60) 2160/227

1

טיוטה II פרוטוקול ישיבת הנהלת הסוכנות
מיום 25 בנובמבר 1945, ובה נאום
הצהרת בווין [illegible] של ד. בן גוריון.
באומו: [illegible] 60,000 איש [illegible]
[illegible] הישוב היהודי בפלסטינה
26.XI.45 [illegible]

בג.

מספר סופי:

מספר מקורי:

מספר זמני: 1

סיווג בטחוני:

תאריכים: נובמבר 1945

2157/1559-9.57/2000

הסוכנות היהודית לארץ-ישראל

טלפון 4671, ת. ד. 92

המחלקה ....

מספר ....

ירושלים, 25.XI.45

לשג' [illegible],

הנה חלק הפרוטוקול
המכיל דברי הניתוח.

[illegible signature]

טופס 12/43–5000–0305/95

ס ו ד י
ס י ו ס א

סטינוגרמה

ס ו ד י
מס' 20.

פרוטוקול
מישיבת הנהלת הסוכנות היהודית לא"י,
שהתקיימה בירושלים, ביום ה-25.11.45
בשעה 10:35 בבקר

נ ו כ ח י ם:	מר בן-גוריון, יו"ר,
	מר דובקין,
	דר' יוסף,
	דר' סנה,
	דר' סנטור,
	הרב פישמן,
	מר קפלן,
	מר בן-צבי
	דר' הנטקה
	דר' ליאו כהן,
	דר' לויטרבך,
	מר אייזנברג,
	צבי מימון.

על הפרק: 1. שאלות מדיניות.
2. ניתוח הצהרת בווין.

1. שאלות מדיניות:

דר' יוסף: קבלנו טלגרמה ממר שרתוק, שפרופ' ברודצקי, מר לוקר והוא יהיו בארץ בסוף נובמבר, והוא מציע שישיבת ההנהלה תתקיים ביום ה-2 לח' דצמבר. כמו כן הגיעו ידיעות שדר' גולדמן, לואי ליפסקי וא. ה. סילבר, שהם יהיו מחר או מחרתיים בארץ.

קבלנו הבוקר ידיעה על פיצוץ תחנת משטרת החוף בסידני-עלי, ליד הרצליה, ובגבעת אולגה, לא רחוק מכפר ויתקין. שמענו שהיו אבידות בנפש, פרטים לא ידועים. אלו הן שתי התחנות שאיתתו לאנית המשחית בתפסה את האניה שהביאה 200 עולים.

קבלנו הודעה מהממשלה, שעלינו לקבל מחר-מחרתיים את המעפילים שנתפסו באניה, 20 איש, ממחנת עתלית.

2. ניתוח הצהרת בווין:

מר בן-גוריון: הוטל עלי להביא הבוקר ניתוח הצהרת בווין, אני מוכן לעשות זאת ולתת ניתוח אובייקטיבי לגמרי - מה יש בהצהרה ומה אין בה, לפי מיטב יכלתי. ההצהרה כתובה כך שלא קל מהר לרדת לסוף דעתה, מחוץ למקום אחד, שאיני מבין פירוש המלה - כתובה

הסלה האנגלית "פארטיסטי", ולה שני סובנים – צדדים ומפלגות, אינני יודע אם הכוונה היא לכל הצדדים, אינני מבין איזה צדדים נתנו התחייבויות שהם חייבים לכבד, ואם הכוונה לכל המפלגות, זה גם כן איננו מתיישב עם המציאות. מפלגת העבודה נתנה קומיטמנט. אינני בטוח אם אני לגמרי מבין את הדברים, כי לאחר שעיינתי עוד הפעם בהצהרה, ראיתי דברים שלא ראיתי עד אתמול.

בהצהרה זו ישנם שני חלקים, שחלק אחד בכל אופן איננו קשור עם החלק השני. החלק האחד הוא על ועדת המחקר, לפי הסכם אנגלו-אמריקאני, זהו דבר העומד בפני עצמו, הוא איננו קשור עם כל השאר. החלק השני הוא הכל מה שאיננו ועדת מחקר, איננו תוצאת הסכם אנגלו-אמריקאני, חלק זה קשור במידה ידוע לועדת המחקר, אבל לא להיפך.

היות והחידוש הרב הוא בועדת המחקר אתחיל מזה, מה פירוש דבר זה, כי למעשה גם מה העניין מסובך, גם מה אחלק לשנים – ועדת המחקר דנה על ארץ-ישראל, ועדת המחקר דנה על ארץ-ישראל. אתחיל מארץ-ישראל, לגבי ארץ-ישראל יש לועדת המחקר חמשה תפקידים:

1. הועדה צריכה לברר או לבחון את התנאים הפוליטיים, הכלכליים והסוציאליים, במידה שיש להם קשר והשפעה על בעית עלית היהודים והתישבותם;
2. עד כמה שזה מתייחס או משפיע על טובת התושבים שהם עכשיו חיים בארץ זו.

התפקיד הראשון יש בו שני חלקים – מה הם התנאים לעלית היהודים והתישבותם, ועד כמה אלה משמשים גורם על האינטרסים של התושבים היושבים עכשיו בארץ.

2. תפקיד שני הוטל עליהם: לשמוע עדים מוסמכים בעניני א"י, לא מורש מה היא סמכות העדים, מי סומך אותם, אלה הם העדים המוסמכים בשאלת ארץ-ישראל.
3. להימלך בנציגים ערבים ויהודים – על מה להימלך? על בעיות ארץ-ישראל, בעיות ברבים, לא על בעית ארץ-ישראל, אלא על בעיות א"י, כלומר איזו בעיות שהן, וכאן באה ההגדרה של הבעיות המוגדרות משלוש בחינות:
   א. במידה שהן נוגעות לאותם התנאים המדיניים, הכלכליים והסוציאליים שהועדה צריכה לחקור עליהם;
   ב. עד כמה שהן נוגעות למצב היהודים, שהם קרבנות הנאצים-פאשיסטים.
   ג. אחר כך בא עוד פסוק אחד, שיכולה להיות לו משמעות רחבה או להיפך: מסיבות ועובדות אחרות הנוגעותלעניין, כלומר זה איננו מוגבל לא בתנאים הכלכליים, המדיניים או הסוציאליים בארץ, ולא בעניני היהודים קרבנות הנאצים, לא בעובדות ומסיבות השייכות לעליה, לא מפרש הדבר, והוא נשאר סתום. הועדה יכולה לקבל כל נציג יהודי או ערבי, נשאר פתח פתוח להכניס כל מיני מסיבות ועובדות.

4. הועדה צריכה להציע לשתי הממשלות סידור זמני.

5. הועדה צריכה להציע לשתי הממשלות סידור סופי. על הסידור הסופי יש דברים במקום אחר שנגיע אליהם.

זה על ארץ-ישראל, לועדה יש תפקיד גם בנוגע ליהודים, הם צריכים לבדוק מצב היהודים באירופה, באותן הארצות בהן סבלו מרדיפות הנאצים-פאשיסטים.

2. הם צריכים לבדוק מה הם האמצעים שאחזו בהם, או שעומדים לאחוז בהם בארצות אירופה לאפשר ליהודים לחיות בה בלי חשליה ובלי דיכוי.

3. הם צריכים להעריך מה הוא מספר היהודים שירצו, או שיוטל עליהם לצאת לארץ-ישראל, או לארצות אחרות מחוץ לאירופה, ז"א להעריך את מספר היהודים שצריכיםלעזוב את אירופה.

אלה הם שלושת הדברים בנוגע ליהודים.

הועדה נדרשת להחיש את פעולתה, ולהחיש ביחוד את מתן הדו"ח הזמני, שזה כולל את בדיקת אירופה, ושזה כולל מה לעשות בא"י בתקופת הביניים.

זהו ההסכם האנגלו-אמריקאני, החלק השני הוא הצהרת בווין על כוונת ממשלת הוד מלכותו, שחלק מזה קשור עם מה שהועדה צריכה לעשות וחלק איננו קשור. זה גם כן מתחלק לשנים, הדברים שנאמרו על ידי הממשלה בנוגע לארץ-ישראל ודברים שנאמרו על ידי הממשלה בנוגע ליהודים, אם זה נוגע לארץ-ישראל או זה איננו נוגע לארץ-ישראל.

אקח גם פה מקודם מה שנאמר על ארץ-ישראל:

א. קובעים מיד שאין א"י מסוגלת לפתור כל הבעיה של קרבנות הנאצים-פאשיסטים באירופה. לא קשה מיד למצוא שאין זה מתיישב עם ענין ועדת המחקר, ועדת המחקר צריכה לבדוק את זאת גם בארץ וגם באירופה, ואולי היא תמצא שמזעיר הוא מספר היהודים שצריכים למצוא פתרון להם.

ב. קובעים שבמנדט יש התחייבות כפולה, מצד אחד ליהודים ומצד שני לערבים. זו היא הפעם היחידה שהקדימו את היהודים לפני הערבים בדוקומנט זה, תמיד כשמדברים על יהודים וערבים הקדימו את הערבים.

ג. קובעים ~~ששש~~ שהסיבה העיקרית לכל הצרות שהיו בארץ זהו חוסר הגדרה בהירה מה היא התחייבות כפולה זו, חוסר הבהירות מה חייבים לצד זה ומה חייבים לצד אחר, ז"א הסיבה הראשית היתה מונחת בממשלת אנגליה שלא הגדירה בבהירות את התחייבויותיה ותפקידיה.

ד. כל ההיסטוריה של הארץ בימי המנדט היא פרי החיכוכים המתמידים בין היהודים והערבים (שם כתוב: בין שני העמים).

ה. קביעת אעובדה אשממשלת הוד מלכותו עשתה הכל למען הכשיר שיתוף ערבי-יהודי.

ו. מוכרחים להגיע למסקנה, שאין למצוא מצע משותף בין היהודים והערבים, וקשה להשלים בין העמים האלה הנבדלים בלשון, בתרבות, הליכות חיים וכו'.

ז. קובעים ששתי העדות תובעות את הארץ להן - הערבים על יסוד שבתם בארץ, היהודים - על יסוד הקשר ההיסטורי.

ח. מה שנדרש הוא להשלים בין הטובי של העדות.

ט. זה לא סיכסוך בין היהודים והערבים בלבד, אלא יש לו הדים בעולם כולו, מצד אחד: אמריקה, אנגליה, הדומיניונים, שיש להם אהדה לציונות, מצד שני כל העולם הערבי ו-90 מיליון מוסלמים בהודו. זו היא הפעם הראשונה שמכניסים את האלמנט הדתי, המוסלמי בדיון על א"י, ונזכרים לא המוסלמים בכלל, כי אם המוסלמים בהודו.

י. קובעים שארץ-ישראל היא מקום מוכן להתרעציות, יש תמיד סכנת מהומות, וחד וחד המהומות הוא בשטח יותר גדול.

יא הנחה רבת משמעות : בחיפוש פתרון יש לקחת בחשבון לא רק היושר והאנושיות, אלא ענין שלום העולם ויחסים בינלאומיים טובים. (amity)

יב. כל המארטים כבסר להתחייבויות, והם מובים שלוש דוגמאות להתחייבויות אלו:

1. קודם כל יש התחייבויות המנדט עצמו.
2. נוסף למנדט יש הצהרות שונות של ממשלת הוד מלכותו, ברור שזה בא לכלול את הספר הלבן, שלא נזכר אף פעם.
3. כאן בא אולי התירוץ למלה "מארטים", שהתקשיתי להבין מי הם: יש התחייבות של אמריקה, ומה התחייבה אמריקה - לא לעזור בהקמת חיואיש קומונוולטה, שעל זאת היתה התחייבות מפורשת של הנשיא ושל המפלגות, אלא התחייבות לפני המתרון הסופי להמלך ביהודים ובערבים.

יג. זהו אולי התוכן הכי קובע של הצהרה זו: במקום המנדט תבוא נאמנות, ארץ-ישראל תימסר לאפוטרופסות. אם יש לזה איזו משמעות, הרי קבעו כבר שארץ-ישראל לא תהיה עצמאית בכלל, א"י לא תהיה מדינה ערבית, ולא תהיה מדינה יהודית, ולא באותו המובן של הספר הלבן, שא"י תהיה מדינה ערבית-יהודית, כי יהיו בה שני שלישים ערבים ושליש אחד יהודים, זו היא כוונה אחרת: א"י לא תהיה עצמאית ותימסר לאפוטרופסות.

יד. ביון שאין ממשלת הוד מלכותו יכולה להסתלק מהתחייבויות המנדט, כל זמן שהמנדט קיים - בזה יש אימפליקציה שיבטלו את המנדט ואז יבטלו את התחייבויות המנדט, ז"א שהטראסטיטים יכולו לבטל את התחייבויות המנדט.

טו. כשהם מודיעים שהיו התחייבויות מכל המארטים, הם קובעים שהם צריכים לכבד את ההתחייבויות של כל הצדדים או המפלגות ובתנאי שלנס

דוגמאות: מנדט, הצהרות ממשלת הוד מלכותו, התחייבות אמריקה - זה כוללאת הספר הלבן,

טז. הם מודיעים שידובר בשאלה זו בשלושה שלבים: השלב הראשון התיעצות עם הערבים ומתן עליה לפי השעור החדשי הקיים. השלב השני לאחר שיקבלו את הצעת הביניים של הועדה, אבל הם אינם מודיעים שהם יוציאו לפועל את הצעת הביניים של הועדה, אלא אז יקבעו סידור ביניים, והם עשה יעשו זאת מתוך בדיקה עם הצדדים המעונינים בדבר סידור זמני של בעית א"י, עד אשר יימצא פתרון סופי, ובפירוש נאמר שהם אינם מתחייבים לקיים את התחייבויות המנדט, לאחר שיקבלו את הדו"ח הזמני של ועדת המחקר, אשר יכיל את הדו"ח על אירופה, אולי גם דו"ח זמני על א"י, זה לא מוכרח להיות, אולי יהיה דו"ח של ועדת משנה, וההוצאה לפועל או מה להוציא לפועל הם צריכים לקבוע יחד עם הצדדים המעוניינים, ולא ברור מי הם הצדדים המעוניינים, או יהודי וערביי א"י, או היהודים והמדינות הערביות. השלב השלישי הוא הצעה לסידור סופי, וזו תהיה הצעה לאומות המאוחדות. הם החליטו שהפתרון הסופי על שאלת א"י יבוא על ידי האומות המאוחדות, זו היא אחת ההבחות הפוליטיות החשובות בסטייטמנט זה.

יז. הם קובעים שהם קבלו ירושה קשה, היא כשלעצמה קשה, אך היא נעשתה קשה יותר על ידי מתן התחייבויות בזמנים שונים לצדדים שונים, ושעליהם לכבד את זאת. ברור שכאן הכוונה לא שניתנו התחייבויות ליהודים נוסף על המנדט, אלא התחייבויות למלכי ערב וכו', וכבר בלונדון שמענו שמצאו בתיקים התחייבויות שהם אינם יודעים איך יעמדו בהן.

יח. הם קובעים שמטיה נמרצת יותר מדי בלי התיעצות מספיקה יכולה לתת מקום להאשמה בהפרת אמונים, ברור שכאן הכוונה שלא היהודים יאשימו בהפרת אמונים, אלא הערבים. לא יכולה להיות משמעות פוליטית אחרת. אם ימסו מהספר הלבן הערבים יכולים לטעון שיש הפרת אמונים; יכולה להיות אי פוליטיקציה של מטיה תמה, אבל לא נמרצת יותר מדי, יכולה להיות מטיה נמרצת, אבל לאחר התיעצות. אם תהיה מטיה במהצת ובלי התיעצות - זה עלול להביא לשני דברים, ושני הדברים מראים שהכוונה היא לערבים: א) הפרת אמונים, ב) תגובה רצינית במזרח התיכון וחרדה ודאגה רחבה מאד בהודו.

אחר כך בא הדבר שיש בו קצת חזרה, אבל קובע מסמרות, שהאפוטרופסות תקבע את המדיניות הסופית של ארץ-ישראל, כאן יוצא שאחרי הלשב הסופי יהיה עוד שלב שהוא יקבע את המדיניות הסופית של א"י.

יט. באה הודעה כלפינו - שהתנגדות בכוח תתקל בהתנגדות.

אחר כך עוד הפעם חוזרים ואומרים שאי אפשר לדון על קרבנות הנאצים רק בקשר עם א"י, שצריכים למצוא עוד שני פתרונות: א) תיקון

המצב באירופה, ב) למצוא ארצות אחרות להגירת היהודים.

אחר כך באים הדברים על היהודים: א) שהממשלה ערה לבעיה של העדה היהודית; ב) מה היא הבעיה, הבעיה שנתעוררהלרגל רדיפות הנאצים בגרמניה. הממשלה מתנגדת לשני דברים: שהיהודים יגורשו מאירופה, לא ברור מי עכשיו מגרש יהודים מאירופה, והיא מתנגדת לאפלית יהודים באירופה. אחר כך בא כאילו רמז לציונות, שתיקון הדברים באירופה בלבד איננו פותר את מכלול כל השאלה, הפעם הראשונה יש כאן איזה רמז לתפיסה ציונית.

אחר כך נאמר שהממשלה בכוונה לבדוק & כל אפשרות שתאפשר "ריווייוול", בעצם צריך להיות "סירווייוול", יכול להיות שבמקרה השתמשו במלה "ריווייוול" כדי שיוכלו להגיד לציונים בתוך מפלגת העבודה שהנה אנחנו מדברים על "תחיה".

יש עוד דבר חיובי, שהממשלה איננה מסתפקת מהמנדט, יש בו התחייבות גם כלפי העם היהודי, אחר כך אומרים שדרושה גישה לפרובלימה שתהיה צודקת לשני הצדדים ולמזרח התיכון כולו. לבסוף חוזרים שלא רק ארץ-ישראל בלבד, מלבד א"י יהיה צורך במאמץ של כל המעצמות להקל על הסובלים.

זהולפי מיטב יכולתי הניתוח האובייקטיבי המפורט של שני חלקי ההצהרה.

עכשיו אני רוצה להוסיף הערות, מה הוא הרושם שעושה תעודה זו כשקוראים אותה בעיון רב. א) מה אין בה? אין זכר להצהרת בלפור, אין העם היהודי אין בית לאומי, אין בית לאומי לעם היהודים. דברים אלה אינם במפורש, יכולים לטעון שאלה ישנם ב"גניבה", אין זכר להתחייבות מפלגת העבודה, יש התעלמות, או בכל אופן אין דבר שיגיד שהם רואים את בעית העם היהודי כולו. [illegible]

עכשיו מלים אחדות על טבנה תעודה זו שנכתבה בערמה רבה והיא עלולה, או עשויה, או מכוונת לרמות שלושת הצדדים, היא כך בנויה, או שמלכתחילה היתה כוונה לרמות שלושת הצדדים: את היהודים, את הערבים ואת מפלגת העבודה.

את היהודים – נתאר לנו שיושב בווין עם היהודים, והוא "וויל זיך אויסטעבה'נען מיט א גודען ברודער", מה שסרב לעשות כל הזמן, וטופיעה הטענה: איפה הצהרת בלפור, הוא אומר: הצהרת בלפור כלולה במנדט, אנחנו עומדים על המנדט. ב) שאלת העם היהודי, האם היא התחילה משאלת יהודי אירופה, מהנאצים? לא – זו היא תוספת, על הבעיה כולה שמעבר כבר במנדט, זו היא ההתחייבות כלפי הצדדים, זו לא היתה אז, בעית 100,000 היהודים ומתרונם מיד – זו לא היתה, דבר זה טעון בדיקה.

אגב, זו איננה רק טענתו הוא, זאת טוענים גם אלה הקוראים לעצמם ציונים, כמו רוברט וולטש, זהו דבר נוסף, ובאיזו מידה יש תיקון לזה

באירופה או במקומות אחרים, באיזו מידה בארץ-ישראל, ורק בא"י, באיזו מידה א"י יכולה לקלוט אותם.

אחר כך יגידו – חוק הקרקע י היא המליה, נכון, אנחנו אמרנו שזו היא המליה, אנחנו קבלנו ירושה קשה, ניתנו עוד התחייבויות, נבטל את זאת, אבל לא בבת אחת ובלי התיעצות, גם בשבילכם יהיה זה יותר טוב, אנחנו נקקים אותם בהתיעצות, נאמר להם שהמליה היא נגד המנדט. ואם יטענו אין עם ישראל נזכר, הוא יענה, אנחנו הזכרנו את המנדט, לא הזרגנו עליו, המנדט מזכיר עם ישראל, אין מדינה עברית – הם לא התחייבו על מדינה עברית.

אחר כך יבואו הערבים – יטענו: הספר הלבן, התשובה: אמרנו – נכבד את כל ההצהרות, ייתכן שיצטרכו לעשות שינויים, יש מצב אקרבנות & הנאצים באירופה, אנחנו רוצים לתקן מצבם שם, נשלח אולי לאפריקה, לארגנטינה, חלק רק לארץ-ישראל, זהו דבר אנושי, נעשה זאת מתוך התיעצות אתכם, יש מצב כזה, נסדר אותם פה ושם. אתם חוששים מה יהיה אחר כך – על זאת תחליט הממשלה, תהיה הצעה, אולי גם בתקופת הביניים תהיה התיעצות עם כל הצדדים, נשב גם אתכם. הם יגידו עצמאות א"י, מה תהיה הטענה הכי גדולה של הערבים, מפני שהם אומרים שהמנדט יבוטל, תהיה באספות, מה באמת יגידו: לא הבטחנו מדינה ערבית, אמרנו שנתייעץ אתכם ויש להבטיח א) האינטרסים הסטראטגיים של אנגליה; ב) עניני הדת וכו', אז היה חבר הלאומים, עכשיו יש האומות המאוחדות, אתם יושבים שם, ותטענו את טענותיכם.

עכשיו תארו נפשכם שבאה מפלגת העבודה, נאמר מידלטון או גרינבוד, שאינו בממשלה, והוא יאמר: מה זאת, אנחנו החלטנו, יש החלטות &&&& המפלגה, אתם הבטחתם שלושה דברים: ביטול הספר הלבן, קיום המנדט, לקיים את הפרוגרמה של מפלגת העבודה. הם יאמרו: כל שלושת הדברים ישנם: א) ביטול הספר הלבן, לא אמרנו שננהג לפי הספר הלבן, העליה תימשך. אם יגידו שיש דבר בוער – נרחיב, נעשה זאת מתוך התיעצות עם הצדדים; ב) התחייבות המנדט – הודענו שכל עוד הוא קיים קיים. ג) החלטות מפלגת העבודה: רבב יהודי, טראנספיה & כל זה הוא השלב הסופי, נביע זאת לאחר שנגיע לשלב הסופי. כל זה אפשרי לפי ההצהרה.

ואף על פי כן לא יטענו טענות שאין עליהן תשובות: א) הם קבעו עובדה, שהסיבה הראשית של כל הצרות בארץ זה חוסר הגדרה בהירה של ההתחייבות הכפולה, לא "אינטרנס" במצב בארץ, לא עצם הענין הוא הקשי, או הניגוד בין היהודים והערבים, אלא כל הצרות היו כי לא היתה הגדרה בהירה. ב) אחר כך אומרים, כמעט באותו סעיף, וזה כסימני החיפך: הכל נעוץ בניגוד, שאין השלמה בין היהודים והערבים. ג) הם מודיעים & שעשו מאמצים להשלים בין הערבים והיהודים, מתי, איזו? הם יכולים

לציין את המועצה המחוקקת ב־1923, הם יכולים לציין את הצעת פיל, והם יכולים לציין את הספר הלבן, מתי התחיל המשבר בלונדון, לאחר כל המעצרות והסתירות, כאשר הופיעו עם הצעות וגילו את הקלפים, הופיעה הצעת הספר הלבן, אז היו ברוגז אתנו, כי למחרת היום היינו צריכים ללכת לארוחת הצהרים אתם, ואנחנו סרבנו, בא מלקולם מקדונלד בכבוד ובעצמו, לשכנע אותנו ללכת, ואנחנו לא הלכנו.

תהיה רק שאלה מעשית אחת בקשר עם הצהרה זו, הדבר העיקרי שאנחנו לא נשלים עם הספר הלבן, לזה יש שאלה מעשית מה יהיה היחס שלנו לועדה, כי הועדה היא אנגלו־אמריקאית, היא יכולה להגיד שהיא איננה קשורה עם כל השאר, ולשם כך מתקיימת הישיבה המלאה של ההנהלה.

<u>מר קפלן:</u> יש שאלת הסרטיפיקאטים.

<u>מר בן־גוריון:</u> כאשר יציעו לנו סרטיפיקאטים נדון אםלקבל או לא לקבל. כן, יש עוד דבר - כל ההיסטוריה במשך עשרים וחמש השנים האחרונות, ההיסטוריה של קונפליקט מתמיד בין הערבים והיהודים, שום דבר לא קרה בארץ־ישראל מחוץ לקונפליקט מתמיד בין הערבים והיהודים.

<u>מר בן־צבי:</u> כתוב על חקירת התנאים הסוציאליים, על רווחתם של העם היושב בארץ עכשיו, האם אין בזאת הדגשה בכוונה, להוציא את אלה אשר ישבו בעתיד.

<u>מר קפלן:</u> מה ישנה התיעצות, בספר הלבן היתה השלמה, מה אתה רואה בזאת.

<u>מר בן־גוריון:</u> על פי הספר הלבן לא צריך להתייעץ, אם הממשלה האנגלית מוצאת שהיא יכולה לתת עליה, היא יכולה לעשות זאת בלי הפרת אמונים, אם לפי שיקול דעתה לא תהיה התקוממות הערבים, אך פה הוא אמר התיעצות. אילו היה רצון טוב, הם יכולים לעשות, ואם יש רצון רע - הם יכולים לעשות כל הרע.

כוונתם לרמות את כולם, והם הצליחו זאת בנוגע למפלגת העבודה, אם יהודי חריף כלאסקי רומה - הרי דבר זה הצליח.

<u>מר בן־צבי:</u> איך להסביר הצהרות טרומן אחרי זה, מה יהיה אם האנגלים ירצו להכניס 100,000 יהודים?

<u>מר בן־גוריון:</u> נוצר רושם שההצהרה היא הסכמה אנגלו־אמריקאית, והוא הודיע שהסכימו רק לועדה ולא & הסכימו לסגירת העליה.

זהו בנוגע לעמדת טרומן. איני חושב שעל פי הצהרה זו יתנו 100,000 רשיונות, אלא הם קובעים שיפתרו את שאלת היהודים באירופה בשלושה דרכים: אירופה גופה, בארצות אחרות ובארץ־ישראל. הם אומרים עכשיו עליה לפי הסכמה הקיימת מתוך התיעצות עם הערבים.

./.

<u>דר' סנה:</u> אינני יודע אם צריך לעמוד על זאת בנאום, אבל האם אין סתירה שפעם מדברים על ערביי א"י ופעם על ערבים בכלל?

<u>מר בן-גוריון:</u> הם לא אמרו ערביי א"י, לא אמרו מדינות המזרח התיכון, אז התקוממות המדינות העצמאיות, זה מכוון נגד היהודים.

<u>הרב פישמן:</u> זה רק ביטוי, אבל צריך לתת גם תשובה, אנחנו לא נתנו עד כה תשובה.

<u>מר בן-גוריון:</u> לשם זה מתכנסת ההנהלה המלאה.

<u>הרב פישמן:</u> האם לא נפרסם ההצהרה לאחר אסיפת הנבחרים?

<u>מר בן-צבי:</u> ביום ג' בבקר מתאספת הועדה המתמדת, רצוי שגם באי-כוח הסוכנות ישתתפו בישיבה זו.

<u>מר קפלן:</u> מישהו צריך להכין הצעה בכתב.

<u>מר בן-גוריון:</u> נבקש את דר' סנה להכין טיוטה.

<u>דר' סנטור:</u> א) אם תהיה הצהרה, אשר בניסוחה ישתתף בא-כוח הסוכנות, הייתי רוצה לדעת כיוונה. ב) אתה נתת ביטוי מאד בהיר, ברור ויפה של הדיקלרציה, הצבעת שיש כל מיני פירושים, עלינו לדעת איפה שמים אנחנו את הדגש, לדעתי יש שני ענינים – ענין העליה שבו אינם יכולים להיות חילוקי דעות, מחאה נמרצת והכי חריפה, ובנוגע לשאר הדברים יש אפשרות להגיד: ההכרזה סותמת את הדרך, אין שום אפשרות לעשות איזה דבר, ויש אפשרות שניה להיאחז בענין הועדה ובכל אי הבהירות שאתה הזכרת.

<u>מר בן-גוריון:</u> בענין הועדה אגיד שלא אחווה דעה, לשם זה תהיה ישיבה של ההנהלה המלאה.

<u>דר' סנטור:</u> בהצהרה יש אי בהירות רבה, היא יכולה להיות לטובתנו בקשר עם הועדה ואי הבהירות, עומדת השאלה הפוליטית אם להיאחז בדברים אלה ובדרך זו לתפוס עמדה.

<u>מר בן-גוריון:</u> זה ענין להנהלה כולה.

<u>מר שפירא:</u> אני מבין שבדבריך לא תקבע עמדה לשאלות המעשיות, אך אני חושב שאתה צריך לחזור על החלטות לונדון, צריכים להגיד כיצד אנו מבינים את הצהרת בלפור, כיצד ועדת פיל הבינה אותה, ואי אפשר לעבור לסדר היום גם על דברי בווין במסיבת העתונאים על דחיקת היהודים לראש התור.

<u>דר' יוסף:</u> לא ייתכן שבאיזה הצהרה שלנו לא נפרש את הדברים לטובה, זו היא רק אשליה, בזה נחליש כוח היהודים לעמוד נגד הדבר הזה. אני מבקש גם לא לשכוח את דברי אטלי לעתונאים באוטבה, שאף פעם לא הובטחה מדינה.

<u>דר' סנטור:</u> לדעתי ההוליסטיקה שדר' י'וסף מציע, איננה מן החכמה ביחוד מ פי העם היהודי, אינני חושב שזה טוב ונכון להשמיע באזני כל העולם: נגמר הכל אם הצהרה זו תתקיים. אני באמת חושב שבהצהרה זו יש ביטול הספר הלבן, הערבים קבלו מכה די גדולה, זה לגמרי ברור. אחרת בעניין ההתיעצות בענייני העליה לדעתי התיעצות זה פחות מאשר השלמה. מה יהיה לעם אם אנחנו נבוא בוקר וערב לספר להם שהכל אבוד.

<u>דר' י'וסף:</u> אני אומר את ההיפך, לא להחליש כוחו להתנגד.

<u>דר' סנטור:</u> בכל זאת אני מבקש לא לציין את ההצהרה הזאת כנועלת כל דלת לפנינו.

<u>מר דובקין:</u> שמענו דעה זו כבר מדר' ברויאר, כאשר המשלחת חזרה מהנציב, גם על דעי העתונות נשמעה דעה זו, אנחנו צריכים להבליט את הדברים כמו שהם.

<u>מר בן-צבי:</u> אני מקבל את הניתוח כמו שהוא, אבל מתעוררת השאלה מה יהיה אחרי זה, מה תהיה למלחמה הפוליטית, האם נסתפק רק בניתוח זה, האם נמרנו ואין לנו כל תפקידים פוליטיים,הנשארה לנו רק דרך אחרת.

בישיבה הקודמת הודעת שביום א' תדבר מה עלינו לעשות.

<u>מר בן-גוריון:</u> בזאת|דון ישיבת ההנהלה המלאה; על התשובה הרשמית לשאלות שמעוררת ההצהרה ועל דרכי פעולתנו.

אינני יודע מניין יש יסוד למישהו להבין שיש מתנגדים לפעולה פוליטית, ומדוע רק באמריקה, גם באנגליה: הסברות, פירסומים, שיחות עם הקונסרב-ואטיביים, עם הפועלים, עם כמרים, ליד שולחן זה אין איש סותר את זאת, יש סבורים שזה בלבד איננו מספיק, ועל זה נדבר נכבדות כאשר תהיה ההנהלה כולה.

דר' סנטור, אינני מקבל השקפתך, אין לה שחר,שהצהרה זו היא ביטול הספר הלבן, אני חושב שזו אפשרות של ביטול הספר הלבן, אבל בין שנים אלה המרחק הוא רב, ואין לערבב את שנים אלה.

אני עשיתי מלאכה אחת, לא כל המלאכה, לקחתי את התעודה כאילו זה דבר חי ועשיתי ניתוח, אבל ההצהרה היא פיסת נייר, מאחורי ההצהרה יש ממשלה, השאלה לאן הולכת הממשלה, לא התוכן ההגיוני של ההצהרה, אלא מה הן המגמות אאאאאאאא והרצונות של הממשלה. אני עשיתי מאמץ לנתוח אובייקטיבי לגמרי ואמרתי מה כתוב שם בלי לנקוט עמדה, זה מתייחס רק להצהרה, זה כמעט שאיננו כלום, השאלה היא מה הן כוונות הממשלה, כוונות הממשלה מעוררות דאגה, כי היא נתנה הצהרה שאפשר לפרשה כך, לאחר

שהיא טועבת שהסיבה העיקרית והיחידה של כל הבילבולים עד כה בארץ הוא חוסר הבהירות. יש עוד הספר הלבן, הספר הלבן קיים, הספר הלבן הוא לא רק עליה, אם תהיה אפילו עליה של 100,000 איש. לדעתי בחוצה מלחמה, כי יש חוק קרקע, גם אם ייבטל חוק הקרקע, לא בגמר הענין, כי אנחנו איננו רוצים רק ביטול הספר הלבן, יש לנו פרוגראמה חיובית. הספר הלבן קיים, אני בחנתי דיבורים, יש לבחון מעשים, ולא רק דיבורים, ובמעשים קיים הספר הלבן. זה ארבעה חדשים קיימת ממשלה כזאת. אני נתתי הערכה מוסרית ופוליטית של הדוקומנט.

אני נתתי רק ניתוח מילולי, אבל הם מאיימים לירות עלינו, הם שלחו צבא לירות עלינו, הם רצחו יהודים, כל זה מצטרף לחשבון האפשרויות, יש אפשרות, אבל הם צריכים להגיד שיש אפשרות כזאת, לא אני, והם אינם מגידים, האדם שאסר ברתע, אמנם הוא מבין שיש אפשרות כזאת, אבל כאשר הוא הרחיק לכת אוסר "מינישט", ושאלתיו אם אני יכול להגיד זאת בשמו, הוא נרתע. אם מישהו בפרלמנט יגיד זו, אם משרטשיל יקום ויעשה ניתוח הדוקומנט, ואחריו יקום בווין ויאמר: הספר הלבן בטל, זה חשוב, ויש לזה ערך.

לגבי ההצהרה הדרך הטובה ביותר להגיד את האמת, ואני אגיד את האמת, אגיד שנותנים להם אפשרות לעשות הכל מלבד המתרון הסופי, שהאידיאל של המתרון הסופי הוא טראסטיטים לארץ-ישראל, יעשו טראסטיטים על אנגליה, אז אני אסכים לטראסטיטים על ארץ-ישראל. את הניתוח צריך לעשות אמיתי, עד כמה שאדם רואה את האמת. יש הערכה פוליטית של הדברים ושל המעשים, הכוונות והמיתודים, זה לא ביטול הספר הלבן, אפשרות – כן, אבל גם אפשרות הפוכה, מה היא האפשרות הזאת לאחר ארבעת חדשי קיום ממשלה זו, האם נשלים עם זאת. אנחנו צריכים לתת את הדברים כמו שהם, אנחנו צריכים להעמיד אותם על מצב הדברים, לא על אפשרויות היפוטיטיות.

יש גם אפשרות של שחיטה, אני רואה אפשרות זאת, אני רואה שעשו הכנות נמרצות לכך בארץ, האייר-בורן-דיוויזשן, אניות משחית – זו היא עובדה, לא מדיניות, צריך להגיד מה הוא היחס שלנו, שלא נשלים לא רק עם סגירת העליה, עם האשליות הצבועות שבדוקומנט זה.

לדעתי לא העמידו אותם על רציבות הענין, אילו העמידו אותם לא היתה באה אולי ההצהרה, אילו לא התעקשנו לא לראות עובדות כמו שהן, הדבר היה בולט שזה משטר הספר הלבן, ואילו הזהירו – אילו הזהירו את העם היהודי. אנחנו אומרים שיהיה טוב, אנחנו רוצים שיהיה טוב, אבל יעשו מה שיהיה טוב לנו. היכולים אנחנו להביא אשליה זו. הם לא הבינו

שהענין איננו תלוי ב"שמועס", יש "שמועסער" חשובים יותר, אם כי אין להם אותו השארם האישי. דיקומנט זה אומר במה הם מתחשבים, הם אומרים במפורש לא צדק ויושר. העם היהודי מפריע לשלום העולמי. המלך פארוק ירבה שלום. זו היא הערכה פוליטית, אמנם לא נשלים. על התשובה תחליט ההנהלה ויחליט הועד הפועל הציוני. לי ברור מה שצריכים לעשות, היה ברור לי כל הזמן, חששתי שיבוא דבר כזה, וידעתי שעל ידי שיחות ארטיסטיות לא נוכל לשנות זאת, כי הם ארטיסטים יותר גדולים.

על עמדתנו לועדה לא אגיד שום דבר, && השאלה לקבל או לא לקבל סרטיפיקאטים – שאלה זו איננה עומדת, צריך לתת ניתוח אמיתי של התעודה עם הערכה אמיתית של המצב הפוליטי.

<u>מר קפלן:</u> אך המסקנות מדבריך, איננן צריכות לקבוע מראש את המעשים שלנו.

מה סודר בענין ישיבת הועד הפועל הציוני?

<u>מר בן־גוריון:</u> דברתי כמו שהוטל עלי עם חבר הנשיאות, אמרתי לו את נימוקי ההנהלה, אם הכוונה לדו"ח מלונדון – אני לא אמסור אותו, לא הייתי כל הזמן בלונדון, ובהיות לא הייתי תמיד בפעולה, יבוא משה, אולי ימסור הוא דו"ח. עומדים לבוא חברים מאמריקה ומאנגליה, ואתם תדון ההנהלה על קו הפעולה, לא ייתכן שהועה"פ הציוני ידון לפני ההנהלה. על זה אמר לי הח' שפרינצק, כי זה לא ייתכן, כי כבר ארבעה שבועות דוחים ישיבת הועה"פ לשוני, יעמידו את הועה"פ לפני עובדות, דורשים התפטרות וייצמן, על זה צריך הועה"פ להחליט, יהיה אי אמון באסיפת הנבחרים. אמרתי שעל דעתי נימוקים אלה אינם מתקבלים, אך לפי החוקה יכולה הנשיאות לקרוא & ישיבת הועה"פ הציוני, יזמין ישיבת הנשיאות ובהחלטתם כן יהיה. בנוגע להתפטרות זה ענין ההנהלה, אינני יודע מדוע נקראת ישיבה ומתבטלת. במשך ארבעים שנה היה הועה"פ מתאסף אחת לחצי שנה, מה שונו הדברים, אין חוק שהועה"פ מחליט מה יאמר חבר ההנהלה בהופעתו. אך הוא אמר לי שהוא לא יקרא ישיבת הנשיאות.

<u>הישיבה ננעלה בשעה 12:30.</u>

עבודות יבוש שהוצאו לפועל ע"י יהודים
(המספרים הם בערך)

עד לשנת 1920	יובשו	400 דונם	והבריאו	6800 דונם
משנת 1920 עד 1940	"	35435 "	"	617352 "
" 1940 " 1945	"	2900 "	"	38000 "
	יובשו	38735 דונם	והבריאו	662152 דונם

הערה : השטחים שמבריאים ע"י עבודות יבוש הם הרבה יותר גדולים משטחי הבצות עצמן ,כי הבצות משפיעות בהקף של כמה קילומטרים מסביב לכל בצה ובצה .

ירושלים אב/אא/26.11.45

א.ברוכוב .

עבודות יבוש שהוצאו לפועל ע"י יהודים
(המספרים הם בערך)

עד לשנת 1920	יובשו 400 דונם	והבריאו	6800 דונם
משנת 1920 עד 1940	" 35435 "	"	617352 "
" 1940 " 1945	" 2900 "	"	38000 "
	יובשו 38735 דונם	והבריאו	662152 דונם

הערה: השטחים שמבריאים ע"י עבודות יבוש הם הרבה יותר גדולים משטחי הבצות עצמן, כי הבצות משפיעות בהקף של כמה קילומטרים מסביב לכל בצה ובצה.

א.ברוכוב

ירושלים אב/אא/26.11.45

26.11.45

.1	הישוב היהודי	1920	57,000	1940	492,000
.2	האוכלוסיה הכללית	"	752,000	"	1,573,000
.3	שטח מעובד יהודי	1922	369,000	1941	668,500
	שטח מעובד בארץ	1936	8,000,000	1940	7,435,000
.4	השקאה שטח יהודי	1927	20,000	1940	211,500
	בארץ				
.5	בארות				
.6	מפעלי חרושת יהודיים	1922	270	1943	2,120
.7	פועלי בתי חרושת	1922	2,230	1943	45,049
.8	בתי ספר יהודיים	1921/2	170	1940/1	711
.9	בתי ספר בארץ	"	542	"	1,491
.10	תלמידים יהודים		17,244		84,051
.11	תלמידים בארץ		42,801		177,864
.12	תקציב הממשלה לחינוך	1922/23	91,520		302,079
	הקצבות הממשלה לחי יהודי	1920/1	4,000		56,000
.13	תקציב הישוב לחינוך		138,050		1,080,000
	(הקצבת ההסתדרות הציונית)				
.14	תקציב הממשלה לבריאות	1922/23	117,074		253,033
	הקצבת הממשלה ליהודים				13,000
.15	תקציב הישוב לבריאות				658,000
.16	תקציב הממשלה	1922/3	1,809,831		8,478,382
.17	אימפורט	1923	4,958,000	1938	14,242,000
.18	אכספורט	1923	1,172,000	1938	5,020,000
.19	שימוש בחשמל מיליון ק"ו שעה	1928	1.8	1940	101

.20 השקעות היהודים בארץ: יש לאמוד את ההון המושקע ב-1920 בערך ב-7-8 מיליון, בשנים 1921 עד 1940 הושקע כ-88 מיליון לא"י.

.21 השקעה בבנינים: יש להבית את ערך ההשקעה עד 1920 ב-3 מיליון לא"י, משנת 1921 עד 1940 42 מיליון לא"י.

בשני הסכומים האלה המספרים הם לפי ערך ההשקעה בזמן ההשקעה.

27.11.45

הישוב היהודי	1920	57,000	ספט' 1945	583,000
האוכלוסיה הכללית	1920	752,000	"	1,810,000
שטח מעובד יהודי	1922	369,,000	1944	750,000
שטח מעובד בארץ	1936	8,000,000	1944	6,100,000 מספר פיקטיבי
מס' הנקודות החקלאיות	1914	44		
	1922	75		
	1936	203		
	1945	כ-300		
שטח המטע היהודי	1920/21	65,000	1945	190,000
שטחי יער יהודים		5,000		40,000
בשטח המטע הערבי				1,000,000

מציינים שמ-1920 עד 42 גדל המטע הערבי ב-330%

שטחי יער של הממשלה נטועים מ-1920 עד 1945				32,000 דונאם
השקאה בשטח יהודי	1927	20,000	1940	211,500
מפעלי חרושת יהודיים	1922	270	1943	2,120
פועלי בח"ר "		2,230		45,049
בתי ספר יהודיים	1921/2	170	1943/42	785
בתי ספר אחרים	~~[illegible]~~	372		745
תלמידים יהודים		17,244	1944/45	105,000 הערכה
תלמידים יה' ברשת [illegible]		12,830		80,273
תלמידים אחרים [illegible]		25,600		104,000
תקציב הממשלה לחינוך	1922/23	91,520		528,500
הקצ' הממ' לחינוך יה'		4,000	1942/43	85,822 מתקצ' ₤5,700
תקציב הישוב לחינוך		138,050		1,500,000
תקציב הממשלה לבריאות	1922/23	117,074	1944/45	529,800
הקצבת הממשלה ליהודים			1940/41	13,000
תקציב הישוב לבריאות				658,000
תקציב הממשלה (הוצאה)	1922/23	1,809,831	1944/45	18,196,600
אימפורט	1923	4,958 ~~[illegible]~~,000	1944	36,223,700
אכספורט		1,172,000		14,638,500

<u>השימוש בחשמל במיליון ק"ו שעה</u> 1928 - 1.8 ב-1944 188

השקעות היהודים בארץ: יש לאמוד ההון המושקע ב-1920 בערך ב-6-7 מיליון לא"י, בשנים 1921 - 1940 הושקע כ-88 מיליון לא"י.

השקעה בבנינים: יש להניח את ערך ההשקעה עד 1920 ב-3 מיליון לא"י, משנת 1921 עד 1940 42 מיליון לא"י.

המספרים אלה ה[illegible] לפי ערך ההשקעה בזמן ההשקעה.

פרט לסעיפים מטע ויער, השקעות הוכן החומר על ידי המחל' לסטאטיסטיקה של הסוכנות היהודית לא"י.

צ"מ

27.11.45

	שנת		שנת		שנת	
מספר העובדים	1921	6000	1926	25696	1945	152,000
מהם חברי ההסתדרות (בלי נשי עובדים)		4500		18401		113,600

משקים חקלאיים
(רק הסתדרותיים) 1921 קבוצים 14 1945 100
מושבים 8 53

האוכלוסיה בהתישבות העובדת
1920 690 1922 1628 1945 42,000
מהם עובדים 27,450

מספר הצרכניות בסוף 1944

100 אגודות 175 סניפים

23,000 חברים לעומת 9000 ב-1939

מספרות ל-80,000 נפש

הפדיון 2,400,000 לא"י לעומת 341,000 לא"י ב-1939

ההון העצמי 186,000 לא"י

המשביר המרכזי הפדיון 1931 68,145 לא"י
1944 2.8 לא"י

קואופראטיבי תחבורה

להובלת נוסעים	1945	9	העובדים	1937
להובלת משאות		15		351
		24		2288

ב-1920/22 לא היתה קיימת תבורה קואופראטיבית מרוכזת במרכז הקואופראציה

מוסדות האשראי של הפועלים	1925	1945
מספר הקופות	5	20
מספר החברים	2158	28114
ההון העצמי	1459	1,541,977 לא"י
פקדונות	736	2,473,478 לא"י
יתרת ההלוואות	6097	951,969 לא"י

התעשיה ההסתדרותית לכל ענפיה (סוף 1945)

משקים	108	העובדים בהם	1287
קואופיר' יצרי	34		1343
מוסדות הסתדר'	43		1951
	185		4581
מזה: סולל בונה תנובה, יכין,	30		1265
המשביר	6		347
יתר המוסדות	3		61
שותפויות שונות	4		278
	43		1951

27.11.45

תעשיה הסתדרותית (המשך)

קבוץ המאוחד	מפעלים 57	עובדים	756
הקבוץ הארצי	41		471
מושבים	1		30
חבר הקבוצות	9		30
	108		1287

<u>תנאי העבודה</u>

יהודים – תרפ"ב	שכר עבודה במושבות	בערים
5 – 15 גרוש	8.5%	9.9%
16 – 20 גרוש	31.2%	11.0%
21 – 25 גרוש	36.3%	10.0%
26 – 30 גרוש	14.5%	35.8%
יותר מזה (עד 50–60)	9.5%	29.3%

שכר העבודה של הפועלים הערבים היה ~~ככ~~ ~~כ~~ בזמן ההוא
כ-10 – 15 גרוש ופחות מזה

<u>שעות העבודה</u> יהודים 8 – 9 שעות
ערבים 10 – 12 שעות

תנאים סוציאליים אחרים לא הושוו עדיין.

(לפי חקירת ד. גורביץ היה שכר העבודה הממוצע ב-1943 בתעשיה לפועל מבוגר 2.400 לא" שכר יסודי; תוספת יוקר 2.200 לא"י תוספות אחרת ~~800~~ 1.100 לא"י לשבוע.
לפועלת: 1.350 לא"י שכר יסוד; 1.700 תוספת יוקר, כ-300 מא"י תוספות אחרות).

<u>בתעשיה</u> הגיעו הפועלים לשכר עבודה יסודי של 570 מא"י, הפועלות 275–325 מא"י, בלי תוספת יוקר, בונוסים וכו'.

במקצועות תעשיה שונים הגיעו פועלים מקצועיים להכנסה בין לירה עד לירה וחצי ; בבנין גם לירות – עד 2–3 לא"י.

<u>בחקלאות</u> משתכרים פועלים יהודיים 700–800 מיל.

<u>הפועלים הערבים</u> משתכרים <u>בתעשיה</u> בין 350 עד 600 מא"י, בממוצע כ-500 מא"י.

<u>שעות העבודה</u> בסקטור היהודי 47–48 בשבוע.

(החומר הומצא על ידי הח' ו. פרויס – המחלקה לסטאטיסטיקה של הועה"פ)

סוף תיק

מס׳ 1

התחלת תיק

מס' 2

מספר זמני :

מספר מקורי :

מספר סופי :

סיווג בטחוני:

התאריכים

מרץ - אפריל 1947

ארכיון ד. בן גוריון.

ארג מס' 2.

10.000 (4.60) 2160/227

.3

העיקרים של מבצעים וכו' ותמונה
שנערכו בקרבת המוקדם ומטה"ה
[illegible] בתנאי מדיניים שהובאו
לידיעת מר בן-גוריון.

מאת:
מקור: ד. בן גוריון אל מר אטלי (Attlee)
מיום 27 במרס 1947
מאמר של לורד אלטרינגהם (Lord Altrincham)
The Empire and the Middle East המזה"ת

ד.ג.

מספר סופי :

מספר מקורי :

מספר זמני : 2

סיווג בטחוני :

תאריכים : [illegible] מרס 1947 –
אפריל 1947

2157/1559-9.57/2000

AIR MAIL.

הסוכנות היהודית לארץ ישראל

THE JEWISH AGENCY FOR PALESTINE.

TELEPHONE: MUSEUM 3815 (6 LINES).
TELEGRAMS: "ZIONIBURO, LONDON."
CODES: BENTLEY'S AND MOSSE'S.

77, GREAT RUSSELL STREET.
LONDON, W.C.1.

In reply please address the Secretary:
and quote the following Reference No.:
SR/TW

26th March, 1947.

D. Ben-Gurion, Esq.,
Jewish Agency for Palestine,
P.O.B. 92, JERUSALEM.

Dear Mr. Ben-Gurion,

I am glad to read that you have left the hospital and hope that you have fully recovered.

I enclose herewith a printers' proof copy of an article entitled "The Empire and the Middle East" which appeared in the March issue of THE ROUND TABLE. Enquiries which I have made have shown me that this article was written by Lord Altrincham. THE ROUND TABLE is a periodical of some importance, in view of the fact that it is circulated amongst political circles in the British Empire - more than that need not be said.

With best regards,

Yours sincerely,

Shabtai Rowson

Shabtai Rowson

THE EMPIRE AND THE MIDDLE EAST

EVENTS have been moving rapidly in the Middle East. The British Government has at last made a declaration of its views on Palestine, and has decided to lay the whole problem before the United Nations. The negotiations for a new Anglo-Egyptian treaty have broken down after many months. Agreements of importance have been announced between the British and American companies interested in Middle-Eastern oil. Is the general pattern of British policy in the Middle East, as disclosed by these events, satisfactory? The answer to that question closely affects the wider peace structure and is of deep concern to the whole Commonwealth.

A Vital Base

BRITISH Middle-Eastern strategy in the two great wars of this century was based upon the key position of the Suez Canal. In the first our principal object was to maintain our communications through the Mediterranean to India, Australasia and the Far East. In the second those communications were broken after the fall of Crete, and our supply-line between East and West had to be routed round the Cape; but the Suez base remained vital to us for the defeat of Germany's land attack upon the Middle East.

Axis penetration to the Indian Ocean would have been fatal to our wider strategy. But there was also a more immediate danger. If Germany had overrun the Middle-Eastern oil-fields, she would also have captured those of the Caucasus. Sea power, land power, air power, are dependent upon adequate supplies of oil fuel. If we had lost the Middle-Eastern supplies and become dependent upon those of America alone, while Germany's oil resources were *pro tanto* increased, the fortunes of war might well have been entirely different.

Germany attempted three separate lines of attack upon the Middle East—through Russia in the north, through Syria in the centre, and through Egypt in the south. The centre attack took the form of air landings in Syria designed to reinforce a rebellion in Iraq. This was defeated in the latter part of 1941 by our advance to Baghdad from Transjordan and then by the occupation of Syria and the Lebanon. The brunt of this fighting fell upon an Australian and an Indian division, which both greatly distinguished themselves. Arab forces from Transjordan and a small Free French contingent also participated; and we were fortunate in the fact that the Arab rulers of Iraq, Transjordan, and Saudi-Arabia stood loyally by us. The attack in the south was eventually defeated by the decisive victory of Alamein, in whose glory every part of the Empire shared; it was a united Empire achievement. The northern offensive, which swung down from the Don Basin upon the Caucasus, was also painfully near success until arrested finally by the great victory of Stalingrad. Those two battles, Alamein and Stalingrad, fought within a few weeks of each other, will assuredly both rank in history among the decisive battles of the world.

None of these operations, which turned the tide of war, could have been mounted, sustained or crowned with victory in the absence of a Mediterranean base directly accessible to shipping from Eastern waters. That base was the Suez Isthmus. There was, and is, no other base for operations in the territories washed by the Mediterranean, whether north or west of Egypt, which could have been effectively supplied when the Mediterranean was closed against us. (A doubtful but conceivable and solitary alternative is Akaba, which could not be made available without the expenditure of many millions and would even then be of small value if the Suez Isthmus were under hostile control.) The campaign which kept the Germans from the Lebanon, Syria and Iraq depended on the Suez base. So did the great build-up of the Empire's resources which carried the 8th Army and the Royal Air Force across North Africa to the German capitulation in Tunis. So did the vigorous activity by sea and air which kept the Afrika Korps short of reinforcements and supplies. It was fortunate indeed that the Anglo-Egyptian Treaty of 1936 gave us in the Suez Isthmus a Mediterranean base open upon its eastern side to reinforcement and supply from every corner of the globe.

The Egyptian Treaty Negotiations

LITTLE wonder, therefore, that widespread dismay was caused by the United Kingdom Government's line of negotiation on this subject in its treaty discussions with Egypt. The attitude of the South African, Australian and New Zealand Governments, when consulted, was diplomatic, for the reason that they were unable to undertake any share of the peacetime cost of security in the Middle East; but anxiety was undoubtedly expressed, and it was natural.

Insufficient regard had been paid during the six months following the end of hostilities to Egyptian national feeling upon the occupation of Cairo and Alexandria, where we had no treaty rights when once the war was over; and in these conditions there was reason for the view that we should be prepared to waive our treaty rights of occupation in the Canal Zone, though valid till 1956, if some form of security more palatable to Egyptian sentiment could be substituted for it. It is, however, seldom good diplomacy to give away your most important interest before you are assured an adequate return; and it is utterly mistaken to suppose that surrender wins immediate respect and friendship—it more frequently does the opposite.

Much comfort was therefore given by Mr. Bevin's statement to the House of Commons on May 24; and, in the absence of detailed information upon the subsequent course of negotiation, that declaration remains the one solid factor in a situation of much uncertainty. This is what Mr. Bevin said:

> "There is one thing on which I will give the Committee an assurance. I will be no party to leaving a vacuum. There must not be a vacuum. If the Egyptian Government try to force a situation in which there is a vacuum—meaning that we have gone and there is nothing there for security instead, regional defence or other organization—I can never agree."

It seems that subsequent negotiations produced agreement upon the

measures to be taken to preclude a "vacuum"; but their character is only vaguely known.

It is to be noted, however, that statements have been made, and not contradicted by Ministers, to the effect that the British Government desired to establish a base in Palestine. Any such idea would be a new departure in our Palestine policy, not easily reconciled with the terms of the existing Mandate. If persisted in it would presumably require approval by the United Nations in a new trusteeship agreement; and it suggests that the measures agreed upon to preclude a vacuum in the Suez Isthmus are not regarded as adequate.

The Anglo-Egyptian negotiations have, however, lapsed through disagreement upon the ultimate right to independence claimed by the Sudan—an issue which the Egyptian Government are submitting to the United Nations. In the meantime, and until a new treaty is negotiated, we retain our rights of occupation in the Suez Canal Zone. The negotiations will assuredly be resumed, and it is earnestly to be hoped that they will then be carried forward on a broader basis and in a happier atmosphere. But much will turn in that respect upon our relations with the Arab League, and those will be governed almost exclusively by the course we take in Palestine.

Oil: A Key Problem

PALESTINE accordingly remains the cardinal issue in British Middle-Eastern policy. In order, however, to study it in proper perspective, it is necessary first to deal with another subject which still governs our strategic interest in the Middle East and our need of co-operation with the Arab peoples. That subject is our war preoccupation—oil. Even now that Germany has been eliminated as a military power, we cannot afford to take any chances about the security of the Middle-Eastern oilfields and the transport of oil from them. In peace, as in war, our very life depends upon them. Without cheap and plentiful supplies of oil to offset the shortage of coal, recovery and prosperity will not be possible for us. Without security for oil supply in war, the Forces of the Empire would be immobilized, its communications ruptured and its cohesion lost.

The Americas apart, there is no reserve of oil yet found comparable with that already under development in Iraq and on both shores of the Persian Gulf. American consumption of petrol is rising so rapidly that it may soon exceed the total production of the Western Hemisphere. We therefore cannot count on oil from that quarter and must make sure of the only other great proven reserve, the Middle East, which holds almost as large a proportion of the world's known resources as the Americas—42 per cent as compared with 46 per cent. The political and economic problem of peace-time is to ensure the steady exploitation of the Middle-Eastern oil-fields on terms which benefit the Middle-Eastern peoples without impairing their independence, and enable the product to be delivered cheap to distant consumers.

The oil agreements recently announced need close consideration from that point of view. The Anglo-Iranian and American-Arabian oil companies have much crude oil but inadequate machinery for refining and distributing

it. The continental American companies have the necessary machinery but can no longer count on supplies of crude oil for world distribution from the Americas. These complementary interests have accordingly been combined, and the two new pipe-lines by which it is hoped to carry oil from the Iraqi, Persian and Arabian fields to the Mediterranean seaboard are part of the new design.

To ensure a sufficiency of cheap oil for essential peace-time needs we must be able to rely upon the friendly co-operation of all the States from which the oil is derived or through which it has to pass. For Britain that is a vital political necessity which she shares with other European, Asiatic, and Pacific countries, and will share in rapidly increasing measure with the United States. For security in any great emergency she must be able to count without a peradventure upon defence of the oil-fields and the transport routes. With the growth of air power, tankers are unlikely to find safe passage through the Mediterranean in a major war. To preclude intimidation by the threat of war and the possibility of war itself, the Commonwealth must therefore ensure the safe passage of oil through the Indian Ocean from the fields in Persia, Arabia, and Iraq. That means, in the first place, adequate sea and air defences with the necessary bases from Simonstown in the Cape Peninsula to Koweit in the Persian Gulf; but it also means security for the oil-fields against air bombardment and air-borne attack. Air command needs to be organized in great depth. There can be no security for the British Empire or the Arab League against intimidation or aggression if the Middle-Eastern air bases which played so critical a part between 1940 and 1943 are not guaranteed against hostile occupation in any future emergency by an adequate system of regional defence.

The first essential is to prevent the growth of fears and jelousies among the major Powers upon the oil question. This is one of the issues that call for frank discussion, in the first place, between Britain, the United States and Soviet Russia. The conduct of the Soviet Government towards Persia since the evacuation of Azerbaijan has been unexceptionable. The oil agreement between the British and American Governments, negotiated some time ago, has not been signed; but progress with it appears now to have been resumed, and it is highly desirable that a similar understanding should be concluded with the Soviet Union. Everything indeed that can be done by statesmanship and diplomacy to secure some real measure of international accord upon the question of oil should be done without delay or half-heartedness; and measures should also be taken to ensure the widest possible distribution of oil at reasonable prices. This latter consideration should not be left entirely to private control; it must be watched and supervised by Governments.

A Regional Security System

BUT, when all this has been done, the question of security against war and intimidation by the threat of it should not be sacrificed to any other consideration; it is, for the Empire, an imperative necessity. The fact is that one of the two great reservoirs of an element essential to modern civilization

lies in territory inhabited by nations which do not possess the industrial and other resources necessary to ensure their own independence and immunity from aggression. It was clearly foreseen by those who framed the Charter of the United Nations that security must be built up by regional systems of insurance against aggression comprising the States most vitally concerned. The sooner and more firmly such regional systems are established, the better the prospects for world peace. The interests of the British Empire and the Arab League are in this respect completely complementary; neither can be safe without a regional system of security worked out in partnership.

For this the goodwill of the Arab States is indispensable, and on that our course of action in Palestine will be the deciding factor. It has been noticeable, indeed, that outside Egypt very little interest has been taken in the Anglo-Egyptian negotiations. What fills the Arabic press and broadcasts is Palestine. Nor is feeling about it confined to the politically-minded sections of the population. It runs deeply through every class and country; it is, in fact, universal.

Policy for Palestine

THE British Government has now declared itself against both the Arab proposal of immediate independence for Palestine under a preponderantly Arab government and the Jewish proposal of a Jewish State sovereign over a large part, if not all, of Palestine. Its plan would imply the discharge of our Mandate as we have always interpreted it—that is, the building up of a unitary, self-governing, bi-racial State in an undivided Palestine.

In principle, this policy is the right one. It is hard to imagine anything more destructive of respect for British character in the Middle East than an abdication from our Mandate, whether in the form of supporting one or other of the rival Arab and Jewish proposals or of washing our hands of responsibility and letting the United Nations face the question without advice from us. The first course has been rejected: to follow the second would be equally to surrender to extremism and violence—an abdication at once dishonourable and disfiguring.

It is true that we are in any event bound in due season to secure the confirmation of our Mandate in a new trusteeship agreement, and that the plan put forward by Mr. Bevin would require for its successful discharge the co-operation of other Powers in one essential matter—the provision of asylum in other countries for the greater number of dispossessed European Jews. But our right to claim co-operation in both those ways will be immensely fortified if we can show that we are standing firmly and courageously by the undertaking which we gave to Christendom, Islam and Jewry when we accepted the Mandate a quarter of a century ago. The awful trouble which has since come upon the Holy Land was not of our making, though we have failed more than once, and more particularly in recent months, to tackle it with adequate courage and determination. It is a trouble of international origin, and we are entitled to demand of our chief allies in the war and of the United Nations that they shall at long last recognize the fact; for

only so can the strife and bitterness with which the cause of nationalism in various forms has afflicted the Holy Land be permanently lifted from it.

The case for the Mandate as originally conceived was based upon the international character of the Palestine question. It has never been better stated than in the memorandum submitted by a most representative Arab, Feisal, first King of Iraq, to the Paris Peace Conference in 1919. This is what King Feisal wrote:

"In Palestine the enormous majority of the people are Arabs. The Jews are very close to the Arabs in blood, and there is no conflict of character between the two races. In principles we are absolutely at one. Nevertheless, the Arabs cannot risk assuming the responsibility of holding level the scales in the clash of races and religions that have, in this one province, so often involved the world in difficulties. They would wish for the effective superposition of a great trustee, so long as a representative local administration commended itself by actively promoting the material prosperity of the country."

The King–Crane Commission, appointed by President Wilson in the same year, found that such an arrangement would be acquiesced in by the Arabs, their preference being first for the United States and second for Great Britain as trustee. Neither that nor any other trusteeship being acceptable at that time to the United States, the duty devolved on us; and we might have discharged it with complete success but for a complex of world events and movements entirely beyond our control.

The Sources of Present Troubles

FIRST of these was the Hitler persecution of Jews in Germany. This created a demand for Jewish immigration into Palestine from 1933 onwards in a volume which threatened the Arab inhabitants with dispossession or subordination. Under the harrow of that persecution, Zionism developed into a fiercely national movement which came at last to demand as its right the creation of a Jewish sovereign State in Palestine—a demand entirely inconsistent with the Mandate and with the spirit of our many undertakings to the Arab world. Next, there came into being within the Jewish community in Palestine a highly organized military movement, inspired mainly by Jews from eastern Europe, through which a considerable proportion of Jewish youth became addicts of terrorism in its most loathsome guise.

It was the same concatenation which prevented us from establishing representative government in Palestine. Proposed at intervals in various forms, it was rejected at different times for different reasons by both Arabs and Jews. But in this the Arabs have a genuine grievance against us, since our failure to insist upon it when resisted only by the Jews made them feel that they had lost all voice upon policy in a country whose future is of the deepest political and religious significance to them.

It is also true that Britain's position as an impartial trustee has been most gravely impaired in latter years by division of opinion in Parliament upon the interpretation of the Mandate and by irresponsible declarations on the part of great political organizations and leading public men. These, hanging like a curse upon Britain's present Government, have led to needless vacilla-

tion and terribly costly delay. But, whatever may be said in criticism of our discharge of the Mandate, the primary responsibility for the present awful state of Palestine rests upon Hitler Germany. Of secondary responsibility no future historian is likely to acquit the United States.

Last, but by no means least, has been the refusal of the Western Powers to face their common responsibility for relieving the appalling misery and helplessness of Jewry in central and eastern Europe since the end of the war. Europe created that problem, and no statesman in his senses can ever have believed that its solution was possible solely by immigration into Palestine. Yet the Western Powers, ourselves included, have failed since the war to take action, in any way commensurate with the needs, which involved cost or generosity on their own part in their own territories.

It is not to be wondered at that Zionism in its militant form, American support behind it, and the pressure of illegal Jewish immigration connived at by the Western Powers have reduced King Feisal's wise appraisement of the needs of Palestine to dust and ashes in the Arab mind. One extreme has bred another, and the Arab League has reiterated for many months past that it will be content with nothing less than acknowledgement by the world of an independent Arab State in Palestine. The fumbling and nerveless diplomacy with which the British Government has so gravely impaired the great position in the Middle East held by this country at the end of the war is no doubt responsible in part for the hardening of the Arab attitude. If weakness towards intransigent extremism is shown in one quarter, it comes to be expected everywhere; and the Arab League has undoubtedly been led by fear of a surrender to Zionism to overplay its own hand.

The True Interests of the Arabs and the Jews

A MORE realistic Arab statesmanship would have given weight to other considerations. The Arab States owe their present status as independent members of the United Nations in the first place to the strength and steadiness of Britain, which saved the Middle East from conquest by German and Italian arms, and in the second place to Britain's American and Russian allies. While, therefore, they may feel reason for distrusting and opposing the attitude of some Western States towards Palestine, they ought not to forget that their international position is still in essence weak without the support and sympathy of a powerful friend amongst the greater Powers.

Nor should they ignore the fact that the future of Palestine can never be simply that of an Arab member of the Arab League. It is a Holy Land for Christianity and Jewry no less than for Islam, and their objection to partition of it in the interest of the Jews would have carried much greater weight in the mind of Christendom if they had remembered the wisdom of King Feisal and opposed the Zionist claim with something broader than a narrow nationalist argument of their own. The annulment of the Mandate in the sense which they desire could never have been effected by British fiat without question by other Powers; and the Arab States might well have found in that event that Jewish international influence was stronger than theirs. If they are to protect themselves for ever against the establishment of a

Jewish State, they must now do their utmost to make self-government possible for an undivided Palestine. The relations between Arab and Jew have deteriorated terribly since King Feisal wrote his memorandum in 1919. But it remains as true as ever that only co-operation between the two Semitic peoples under the aegis of a powerful trustee can exorcise the spectre of perpetual strife and bloodshed from the Holy Land.

It will be happy, indeed, if the moderate forces in Jewry are also able now, for their part, to reassert themselves. It is an inescapable fact that only a minor proportion of the Jewish race throughout the world can ever find a home in Palestine. Would the creation of a Jewish national State in Palestine have been of advantage to Jewry in other countries or otherwise? Britain in particular was bound to weigh that question, since consideration of it formed part of her original pledge to the Jews and was inserted in the Balfour Declaration at the express request of a very authoritative body of the Jewish people. "Nothing", said that pledge, "shall be done which may prejudice the civil and religious rights of existing non-Jewish communities in Palestine or the rights and political status enjoyed by Jews in any other country."

It is an article of the Zionist faith that statehood in Palestine is necessary to the dignity, welfare and contentment of the Jewish race throughout the world. But a Jewish State in Palestine would inevitably have been drawn into the vortex of international affairs because of its strategic position, forming as it would a bridgehead in the heart of the Arab world. It is difficult to believe that such a new entity, surrounded as it must inevitably have been by Arab hatred and fear, would have conduced to tranquillity in the Middle East or to peace in Palestine. The very great number of influential Jews who have always been opposed to political Zionism have therefore had good reason for their anxieties. The blind fervour of Jewish zealotry in Palestine brought terrible suffering upon the Diaspora in the days of the Roman Empire, and in our time it has unquestionably given a dangerous and deplorable edge to anti-semitism. For all these reasons we believe that the British Government will be serving the best interests of world Jewry in holding by the Mandate and the Balfour Declaration as originally understood. The Jews can give a new life of peace and prosperity to Palestine by accepting autonomy in their own communes and co-operating in the central government as now proposed without sacrificing their agelong dream of making Palestine once again their cultural and spiritual home. They can never do so otherwise; for the cultural and spiritual claims of other races and faiths upon it are as strong and deeply founded as their own.

A Challenge to Christendom

THE utmost that the British Government can do for peace in Palestine will not, however, be sufficient for that purpose if the problem of the dispossessed Jews in Europe is not accepted as a common responsibility by the States of Christendom. Barbarism in Europe created that problem; war between the Western Powers, and the aftermath of war, have accentuated it a hundredfold. The East cannot be morally burdened with it, nor can it

THE TREATY SETTLEMENT OF EUROPE

THE attention concentrated over the last eighteen months on peace treaties, first with Italy and the Axis satellites and now with Germany and Austria, has disposed the public to regard treaties as the cardinal events in international life, and treaty-making as its most important process. This disposition has been reinforced by current discussions on, for instance, Anglo-French and Anglo-Russian treaties. In the past, when common codes of international behaviour were more widely respected than they are to-day, the treaty structure of Europe usually provided a fairly accurate clue to its real structure. Treaties laid down the rules within which the game was played; and infringement of those rules led to predictable consequences.

This remained true till 1914. But in the period between the two world wars—or at least towards its close—it ceased to be true. Long before 1939 the Treaty of Versailles, the Locarno Treaties and the Little Entente—to name only the more conspicuous examples—had lost their validity, without agreed revision and without their breach leading to war.

It can be argued that Britain and France entered the war in 1939 in obedience to treaty obligations. But the British guarantee to Poland given in the spring of that year was an improvisation—a challenge and warning to Germany and a necessary definition for Britain herself of the point beyond which she could not with impunity be provoked. If war had to come, there had to be a *casus belli*. But no one pretended in 1939 that it was only a Polish "scrap of paper" which drew us, in reluctant obedience to the call of honour, into war. The challenge to Britain's interests and, indeed, existence was too obvious to take such a gloss.

To-day again the probabilities of European development are better estimated by a review of national interests, of the organic factors of the Continent and the potentialities and needs of its unbalanced areas, than by reference to the pattern of treaties in existence or taking shape.

Changing Conditions

LASTING, satisfactory and decisive treaties are likely to be concluded only when recovered equilibrium has created more or less stable conditions for them to govern, conditions whose stability the parties to the treaties are interested in maintaining. Treaties of peace have therefore seldom proved a decisive regulating factor on the course of events in the longer run; and to suppose that they are likely to prove so is a modern illusion, dating from 1919 and deriving from the first introduction of "total" elements into the methods and aims of warfare. Having totally defeated your enemy, it is perhaps natural to suppose that you have done so permanently, and to frame a peace treaty with corresponding expectations. The radical and rigid

ever be solved by immigration to Palestine. If other nations with room for immigrants will do their share, a reasonable though much smaller proportion of homeless Jews may justly be directed to Palestine. Arab acquiescence in that course may be fairly claimed if the major responsibility for solving the problem is accepted by the Western Powers who created it, and the Arab world is relieved from its haunting fear for the Arab majority in Palestine.

Political Zionism, for its part, was driven into extremism by Western indifference to that problem and by the refusal of Western Powers to take any practical steps towards solving it. Western treatment of the Jews in this matter has, to use plain English, been as selfish and immoral as Western treatment of the Arabs. How can either be fairly exhorted to bury hate in Palestine so long as the attitude of Christendom is one of utterly un-Christian cynicism?

This is an international responsibility on which we trust that the British Government will challenge the United Nations with far more determination than it has hitherto shown. Doubtless its weakness has been due to its own shortcomings towards the Jews. These cannot be made good at Arab expense, whatever support other great Powers such as the United States may offer for that course. The solution of the problem is a matter of such vital import to the whole Commonwealth that the Dominions should not hesitate to make common cause with the United Kingdom in insisting that the United Nations should deal with it as what in truth it is—the most urgent and imperative of international obligations in the wide chaos of suffering which the war has bequeathed to us. If ever there was a case for vigorous and united diplomatic action by the nations of the Commonwealth, it is here. If the United Kingdom does not appeal for such action, it will fail in its duty both to the Commonwealth and to all Christendom.

COPY

From : Dr. M. Kahany
To : New York Office

Geneva, 1st April,1947

I have received yesterday a lot of your airmailed information (a note of Arthur Lourie dated 27/3 on his conversation with two gentlemen of the State Department, memos of Dorothy Adelson dated 25/3, 26/3 and (two) 28/3 and a memo of Lionel Gelber dated 28/3). I have sent you in the meantime a memo dated March 18th, concerning our application for a consultative status with the ES-Council and a memo dated March 29th expressing my fears in connection with the dropping of Tr.Lie's proposal of an ad hoc Committee and its replacement by the Anglo-American proposal to convene first a special session of the General Assembly.

May I be permitted, in the light of the various information exchanged, to make the following short comments:

A. U.S.A. attitude. The arguments displayed by the State Department in the conversation of the two gentlemen with Arthur Lourie and also elsewhere did not sound very sincere. To me the explanation of the USA attitude given by the London "Times" correspondent (quoted in my memo of the 29th of March) seems much nearer to the truth. Indeed it would have been entirely in accordance with Art. 22 of the Charter and perfectly legal to appoint an ad hoc Committee as proposed by Tr. Lie - a proposal which was said to have been already agreed in principle by Great Britain, the USSR, China and France. Of course was it necessary that such a proposal would have been formulated in a proper way and submitted either by Great Britain itself or by the Secretary General or by both (stating that the other "big four" are also favouring this procedure) to all the states members asking them to reply whether they agree or not. Assurance should have been given in the same communication that the plenary session of the General Assembly in September next will of course have its full and unreserved rights to make its own proposals in discussing the whole problem in the light of the findings of the ad hoc Committee. The only legal question which could perhaps be raised is whether the appointment of such a Committee would need the approval of a simple or of a qualified (2/3) majority of the states members. But there is hardly any doubt that for such a proposal if actually backed by the "big five" - a very unusual event in itself - even a qualified amjority would have been secured without difficulty. The Arabs - who have quite ~~sixxx~~ clever tactics - will of course formally oppose also the special session of the G. Aseembly as proposed now.

I cannot help to believe that the ad hoc Committee without special session would have been better for us than the special session first.

I can not helpt to believe that the ad hoc Committee without special session would have been better for us than the special session first.

B. <u>The Status of the Jewish Agency with the Economic and and Social Council</u>

I have noted from the reports of Dorothy Adleson that (a) our application has been recommended for approval by the Committee of the Econ.&Social Council during its meeting on February 25-27 (although I have never received any report about particulars of the debate within this Committee). It was quite obvious that the representative of Lebanon (and behind the scene also the representative of Gr.Britain) will do their utmost to make fail if possible our application when coming before the plenary meeting of the Econ. & Social Council. It would therefore have been our elementary business to approach as many of the eighteen members of the ES-Council (including of course the USA representative but only him) as possible and to give them in advance all the necessary arguments how to meet the inavoidable opposition of the Arab representative. I wonder whether this has been done during the 24 days between the session of the Committee which has examined our application and recommended its approval (February 27th and the critical meeting of the ES-Council itself (23 March)? If not how can we blame others for our misfortune, including in this case the USA representative? In view of our present position and of the Charter which knows only either states members or "non-governmental organisations" all philosophy about our - imaginary - position as a "semi-governmental"body which is "too good" to mix with "mere organisations" is really of no value at all. The plain fact is this: if we do not receive even the status of a "non-governmental organisation" for the specific purpose of consultation with the Ec.& Social Council we have within the UN for the time being no status at all. On the other side it is quite ironical to make us believe that if we are taking the status as foreseen in Art.71 of the Charter we are deteriorating our alleged chances of a "better" status. This reminds me of the story of the Jew who happens to be a master in law and who remains always job-and pennyless because every time he asks for a job - even a modest one - he is told that such a job can not be offered to a master of law without degrading him. And so he remains always jobless...

The postponement of our application was a serious blow and we have of course to make every effort to get this status with the Ec. & Social at least next time at the July session.

C. In one of the memos of Dorothy Adelson I have noted that Arthur Sweetser is now connected with our matters in the UN Secretariat. I know him very well since many years and shall be glad to hear more particulars about his actual role.

||>13>-|> >

TO THE EXECUTIVE OF THE JEWISH AGENCY

FROM: A.S.EBAN

3

ADDRESS TO THE IMPERIAL DEFENCE COLLEGE
on the 10th March 1947

Subject: British Military Opinion on Palestine

There were 60 Officers present, of whom 30 were Brigadiers, 12 Naval Captains and 12 Air Commodores, and the remainder Civil Servants from the Foreign and Colonial Offices.

General Slim presided, and I was introduced by Admiral Russell.

After an hour's lecture (of which the text will follow) a vigorous discussion ensued of which the following are the main conclusions.

1. The internal condition of the country and the new policy with regard to India enabled British strategy to reduce its commitments in the Middle East to the barest essentials. The bare essentials were -

(a) Free use of the port of Haifa. Naval Officers expressed the opinion that this became additionally important in view of the imminent surrender of Alexandria and the doubtful attitude of Cyprus.

(b) The establishment of a very large Air Base which would be a strategic compensation for the withdrawal of large-adjustment of man-power commitments.

(c) The security of the existing pipe-line outlet at Haifa, and of any future pipe-line that may be established on the Palestine coast.

If these objectives could be secured military opinion would favour a reduction of British establishment in Palestine. Several military officers emphasised the insoluble morale problem facing soldiers in Palestine. "What vision could be set before them as a worthy object of their sacrifice and hardship?" (Brigadier C.)

2. In a detailed discussion on the Arab problem, I appeared to be successful in dispelling their fears of violent Arab reaction in the event of a settlement satisfactory to Jewish interests. The Officers readily yielded ground in the matter of any possible reaction from Egypt, Saudi Arabia, Transjordan or the Levant States. They stood firm, however, on their last line of resistance - the connection that a pro-Jewish settlement would have a disturbing effect in Iraq, where the balance of forces was most sensitively adjusted in favour of Great Britain, and where the least convulsion might bring about an attack on the present ruling family, and a consequent disturbance of British interests. (I have since heard this view put forward by Sir Kinahan Cornwallis, Brig. Claytin, and Mr. Beeley, and believe it to be an established Foreign Office doctrine).

3. I was closely interrogated on the reasons which had led to the eclipse of the Partition idea in our recent discussions with H.M.G. The objections uppermost in the minds of my audience were -

(a) Jewish irredentism. The main virtue of Partition - that of finality - would speedily be annulled by a Jewish effort to grab the whole of Palestine, with consequent conflict throughout the Middle East in which Great Britain would automatically be involved.

(b) Jewish terrorism. Closely linked with the above belief was the conviction that in a Jewish State the terrorist movements, which were strong enough to embarrass the British Empire, would be powerful/ enough to gain control. This would rule out the possibility of any stable relationship with the Arab world, or of any agreed safeguard for Britain's minimal strategic requirements. (See paragraph 1.above).

Several officers linked terrorism and illegal immigration in their minds. The immigrants were young and able-bodied, had gone through harsh experiences, and were obvious recruits for the Irgum Zvail Leumi and the Stern Gang from the moment they landed. For this reason military opinion was that immigration during the interim period should be increased only after terrorism had subsided. In other words they recommended a converse sequence from that which I suggested - immigration increase leading to a reduction of terrorism.

4. Throughout the discussion there was clearly a very high estimate of Jewish military power in relation to the Arab world. Thus among the factors militating against Jewish irredentism the defensive power of the Arab States was not regarded seriously at all. There is, of course, an inherent contradiction here. The Arabs become an alarming military factor when their reaction to a Jewish State solution is discussed; they become negligible when the argument is about Jewish irredentism as a factor against a Partition solution.

5. There were no signs at all of any belief in the alleged pro-Russian tendencies of the Yishuv. Several officers to whom I spoke in the tea interval asserted that they had never heard this put forward. The same ~~surpriss~~ surprise was evinced by Brig. R. and Col.O. (late of Cairo), in coversation the next day.

6. My audience looked with favour on the extension of direct American influence in the East Mediterranean, whereby the British strategic position would be much reinforced.

7. There was no disposition to contradict my thesis that the Arab Treaties policy had been shown by the War, and subsequent ~~areas~~ events, to offer no shelter at all for British strategic interests; but there was a similar disbelief about Jewish readiness to accommodate British strategy.

The ideal solution, therefore, from the military point of view, would be a trusteeship agreement for the next few years, in which Britain's minimal strategic interests could be retained by direct rule while the military burden was simultaneously reduced. But this required that stable conditions be somehow restored. If a new trusteeship could not be reconciled with the restoration of order - at this point military thought comes abruptly to an end and faces a dilemma.

It is for this reason that I believe that the Partition argument should be persistently hammered in these circles irrespective of the surrounding political atmosphere.

8. I drew attention to the urgent need for investigating the situation in Iraq in the light of the above argument (see paragraph 2).

ANGLO-JEWISH ASSOCIATION

Copy of letter sent to the Colonial Secretary, February 21,1947

Dear Mr. Creech Jones,

You were good enough to cause a copy of the Palestine Plan recently put before the Jewish Agency to be sent to the Anglo-Jewish Association in order that the representatives of the Association might have an opportunity of studying it before their meeting with you on February 14th.

Since that meeting took place, His Majesty's Government have announced their decision to refer the Palestine question to the United Nations. It appears from Mr.Bevin statement in Parliament on February 18th that it is not the intention of His Majesty's Government to recommend any solution. If we may be permitted to say so, the Anglo-Jewish Association regrets this decision, and regrets it all the more because the Association, like other bodies of British Jews, has been accustomed to address to the British Government any representations which it might desire to make on such matters but in this case will, apparently, be unable by these means to obtain a hearing for its views. It may be that the altered circumstances have made it purposeless to offer any observations on the Plan, but we think it right, nevertheless, to submit our comments.

In two important respects the Plan is at tractive. It would provide homes in Palestine for a substantial proportion of the Jewish refugees and displaced persons in Europe, and it holds out both to the Arabs and the Jews the prospect of an advance in the direction of self-government.

On the other hand it appears from Paragraph 10 of the Plan that the proposed admission of 96,000 Jews at the rate of 4,000 monthly would not begin until after the conclusion of a Trusteeship Agreement, which might prove to be a lengthy process. Though Paragraph 5 suggests that an earlier start might be made, given "substantial acquiescence from both communities in Palestine", the proceedings of the recent Palestine Conference suggest, unhappily, that there is no real prospect of this condition being satisfied on the Arab side, so that for the refugees and displaced persons the Plan offers little hope of early relief.

There is no clear indication of the principles on which further immigration would be regulated, after the admission of the 96,000, during the three years' period mentioned in Paragraph 10 of the Plan. The question left unanswered is whether, subject to economic absorptive capacity, Jewish immigration is to be facilitated, or whether the matter is to be left at large, the sign-post provided by Article 6 of the Palestine Mandate being removed.

As regards the continuance of immigration after the end of the proposed five years' Trusteeship, the provisions of Paragraphs 16 and 17 of the Plan would, in practice, almost certainly result in this and other questions relating to the future of Palestine being referred to the Trusteeship Council. For that reason, and also for the reason mentioned in the preceding paragraph, the question arises whether it may be assumed that the Trusteeship Agreement, which the Trusteeship Council would have before it in coming to its decision, would, like the existing Mandate, affirm as a matter of international concern the principle that the establishment of the Jewish National Home is to be facilitated.

With regard to Local Government (Paragraph 7 of the Plan), we understand that, although it does not necessarily follow from the proposals that all the Arab or all the Jewish territory must be contiguous, it is, in fact, contemplated that the Jewish territory (for example) would not consist merely of a number of small detached areas but would, as to the bulk of it, form a continuous bloc. We raise this point because it is clearly relevant to the extent of the powers which it would be administratively practicable to devolve upon the proposed new Authorities.

2 /.

ANGLO-JEWISH ASSOCIATION

Copy of letter sent to the Colonial Secretary, February 21,1947

Dear Mr. Creech Jones,

You were good enough to cause a copy of the Palestine Plan recently put before the Jewish Agency to be sent to the Anglo-Jewish Association in order that the representatives of the Association might have an opportunity of studying it before their meeting with you on February 14th.

Since that meeting took place, His Majesty's Government have announced their decision to refer the Palestine question to the United Nations. It appears from Mr.Bevin statement in Parliament on February 18th that it is not the intention of His Majesty's Government to recommend any solution. If we may be permitted to say so, the Anglo-Jewish Association regrets this decision, and regrets it all the more because the Association, like other bodies of British Jews, has been accustomed to address to the British Government any representations which it might desire to make on such matters but in this case will, apparently, be unable by these means to obtain a hearing for its views. It may be that the altered circumstances have made it purposeless to offer any observations on the Plan, but we think it right, nevertheless, to submit our comments.

In two important respects the Plan is at tractive. It would provide homes in Palestine for a substantial proportion of the Jewish refugees and displaced persons in Europe, and it holds out both to the Arabs and the Jews the prospect of an advance in the direction of self-government.

On the other hand it appears from Paragraph 10 of the Plan that the proposed admission of 96,000 Jews at the rate of 4,000 monthly would not begin until after the conclusion of a Trusteeship Agreement, which might prove to be a lengthy process. Though Paragraph 5 suggests that an earlier start might be made, given "substantial acquiescence from both communities in Palestine", the proceedings of the recent Palestine Conference suggest, unhappily, that there is no real prospect of this condition being satisfied on the Arab side, so that for the refugees and displaced persons the Plan offers little hope of early relief.

There is no clear indication of the principles on which further immigration would be regulated, after the admission of the 96,000, during the three years' period mentioned in Paragraph 10 of the Plan. The question left unanswered is whether, subject to economic absorptive capacity, Jewish immigration is to be facilitated, or whether the matter is to be left at large, the sign-post provided by Article 6 of the Palestine Mandate being removed.

As regards the continuance of immigration after the end of the proposed five years' Trusteeship, the provisions of Paragraphs 16 and 17 of the Plan would, in practice, almost certainly result in this and other questions relating to the future of Palestine being referred to the Trusteeship Council. For that reason, and also for the reason mentioned in the preceding paragraph, the question arises whether it may be assumed that the Trusteeship Agreement, which the Trusteeship Council would have before it in coming to its decision, would, like the existing Mandate, affirm as a matter of international concern the principle that the establishment of the Jewish National Home is to be facilitated.

With regard to Local Government (Paragraph 7 of the Plan), we understand that, although it does not necessarily follow from the proposals that all the Arab or all the Jewish territory must be contiguous, it is, in fact, contemplated that the Jewish territory (for example) would not consist merely of a number of small detached areas but would, as to the bulk of it, form a continuous bloc. We raise this point because it is clearly relevant to the extent of the powers which it would be administratively practicable to devolve upon the proposed new Authorities.

2 /.

The composition and area of the Jewish and Arab territories respectively are not specified in the Plan. These would, of course, be highly material in forming an opinion on its merits.

As to Land Transfers, Paragraph 11 of the Plan would seem to suggest that an Arab Local Authority would have power, if it so desired, to continue the existing discrimination against Jews in the matter of transactions in land. It is not clear to us whether, in an Arab area in which there was a Jewish minority, this would be considered to be consistent with the safeguards for minorities mentioned in Paragraph 7 of the Plan.

As regards the Central Government (Paragraph 12 of the Plan), a question arises as to the extent to which it is intended that the Advisory Council shall consist of representatives of the Arabs and Jews respectively, as distinct from nominees of the High Commissioner. There is, further, no indication in the Plan of the principles on which the seats to be allotted to Arabs and Jews would be divided between them.

Though open, as we think to the foregoing (among other) criticisms, we recognise that the Plan contains some attractive features. We believe, however, that it would have a much better prospect of achieving its purpose if it pointed more clearly in the direction of some form of partition. On this subject we hope that the Anglo-Jewish Association may be permitted to address a further communication to you in due course.

We cannot conclude without calling attention to the desperate plight of the Jewish refugees and displaced persons in Europe. Even on the most sanguine view, the reference of the Palestine question to the United Nations must involve some considerable delay before a decision is reached. We desire most earnestly to represent that the relaxation of the existing restrictions on immigration should not be required to await that decision, and that, as a first step, a substantial monthly quota should now be granted for an interim period of (say) six months.

We make this plea primarily on humanitarian grounds, but also because we believe that such an act of humanity would have a steadying effect upon the situation in Palestine. That new homes should be found for the refugees and displaced persons has, by common consent, now become a matter of the utmost urgency. There may be room for differences of opinion as to how and where those homes should be provided, but , in our submission, it cannot be right that nearly two years after the end of the War in Europe Palestine should have made no substantial contribution at all.

We desire to thank you for your courtesy in receiving us and to assure you that the Anglo-Jewish Association will be at your disposal, if at any stage or in any manner it can be of service in connection with Palestine.

Yours sincerely,
(-) Leonard Stein
Neville Lasky

Copy of Telegrams

From: New-York, 1.4.47
To: P a l c o r , Jerusalem.

1) New-York Herald Tribune publishes fourcolumn cable from its correspondent franckfort main forecasting fantastic huge massexodus Jewish Dps to Palestine beginning easter week on style biblical exodus stop report allegedly confirmed by Paul Edwards director UNNRA American zone Rabbi Philip Bernstein advisor Jewish affairs and numerous American British military officers stop exodus reported planned prepared at dps congress bad reichenthal February 25th will begin with series demon ostrations dps culminating in big march on Palestine through European continent stop according report there are two factions how to conduct exodus stop one led by david treger president central jewish committee munich favors open mass movement out of american zone resembling quote modern crusade unquote with object dramatize move attract world attention and support stop other faction led by israel retter secretary munich jewish committee advocates quiet exodus or small groups along quote dark way unquote correspondent quotes emil vulkan secretary jewish committee franckfurt admitting that majority older dps opposed plan refuse join demonstrations but younger people press for some kind big public demonstration to liquidate camps stop correspondence ends with report that big influx jews from rumania and hungaria into american zone started already may have connection with exodus.

2) New-York Morning Journal correspondents germany france american zone stop many dps left feldafing landsberg leitham camps during last days determined to get to palestine under all circumstances stop thousand jewish dps from american zone arriving also france daily joining illegal transport organized in various french ports stop final preparations now made for departure six new transports with 12,000 jews embarking for palestine.

2/.

From: Dr. M. Kahany

ל.ב.פ-גוריון

COPY

To : Members of the Executive
Geneva, 3 April, 1947.

14

Re: Consultative status of the Jewish Agency with the Economic and Social Council of the UN (see also my memo of March, 18th, 1947).

The following dispatch from Lake Success dated April 1st, 1947, appeared in the London bulletin (Vol. XXVIII No. 77 of the 2nd of April, 1947) of the Jewish Telegraphic Agency:

"The United Nations Ec. & Social Council has granted consultative status to the World Jewish Congress and to the Consultative Council of Jewish organisations which includes the American Jewish Committee, the Anglo-Jewish Association and the Alliance Israelite Universelle, it was announced here last night. The application of the Jewish Agency which had been recommended by the Sub-Commission on non-governmental organisations has been rejected on the grounds that it was not an international agency but the application will be reconsidered at the next session of the Council.

"Informed quarters here expressed the view that the arguments put forward against admitting the Jewish Agency as a consultative body to the Economic and Social Council, namely that it was rather a Palestinian than an international organisation and that as a constituant body of the World Jewish Congress it was already represented through that organisation, are merely a pretext. The real reason for the rejection, it is said, was a strong opposition voiced by the Russian representative alone. They first objected to any purely Jewish organisation being recognised as an international body, maintaining that only such organisations as the Trade Unions should be admitted as consultative bodies. This view, however, was unacceptable to the other Powers. It is understood that at the next session of the Council the claim of the Agudath Israel World Organisation to be recognised as a consultative body will also be considered although it had not previously be supported by the Sub-Commission".

The version of this obviously distorted, inaccurate and misleading dispatch of the JTA differs considerably of the information on the same subject given in a memo of our New York office (Miss D. Adelson) dated March 25th, 1947. Still the JTA's "informed quarters" are quite obviously Jewish ones (quite evidently not Jewish Agency'S). This comes out especially from the significant "information" that one of the arguments allegedly put forward against admitting the Jewish Agency as a consultative body to the ES-Council was "that as a constituat body of the World Jewish Congress it was already represented through this organisation". The "informed quarters" say then that the "real reason" for the rejection (which by the way is qualified sometimes as a rejection and sometimes as a postponement for further consideration) was "strong opposition" by the Russian representative "alone" against any purely Jewish organisation and still the two other purely Jewish organisations - one of which, the JWC, is even a purely national Jewish one - have been admitted.

It is probable that the USSR representative opposed in a general way the admittance of any purely Catholic, Protestant etc. or Jewish organisation while the representative of Lebanon has done so particularly - knowing perhaps something of the internal differences between the various Jewish organisations - in respect of the Jewish Agency (I think that we shall receive from our New York office more information on the subject giving a real picture of what actually happened). The JTA dispatch has however its negative value showing the great confusion - created perhaps not quite unconsciously - prevailing even in "informed" (Jewish) quarters and the reaction this confusion must forcibly,

2 /.

provoke in the brains of the UN "goyim" .....

Here are a few additional explanations which may perhaps help to clarify the so obscured position in this matter:

A. Origin of our application. The origin of our application was a memorandum submitted by the Executive of the Jewish Agency for Palestine in April 1946 to the Special Committee on Refugees and displaced persons of the UN meeting in London in April-May 1946. This memorandum asked in its final paragraph i.e. that the Jewish Agency may be granted a consultative status with the Economic and Social Council whenever and whereever the question of Jewish refugees and displaced persons will be discussed by the UN. In August 1946 we then received (both in London and in New York) from the Secretariat of the UN a questionary to be filled up by those "non-governmental" organisations which desire to apply for a consultative status with the ES-Council in accordance with Art. 71 of the Charter. We have filled up this questionary in New York and have sent it to the UN-Secretariat together with five copies of the memorandum of the Jewish Agency of April 1945 submitted previously to the Special Committee on Ref. and Displaced persons (copies of this questionary and of the answers given to it as well as of the relevant memorandum of the Jewish Agency are in the files of our New York office and have been sent also at that time both to our offices in London and in Jerusalem and to the members of the Executive meeting in Paris).

B. Importance of the consultative status. Under Art. 4 of the Palestine Mandate we are recognised as "a public body for the purpose of advising and co-operating with the Administration of Palestine ..... so long as our organisation and constitution are in the opinion of the Mandatory appropriate". The status thus given is one vis-a-vis of the Mandatory Power in Palestine and legally - contrary to what was generally believed in our "informed quarters" - we never had any special status - in any field - as far as the League of Nations was concerned. All we have achieved within the L.o.N. - and we have achieved a lot - was done without any kind of recognition de jure. I have explained this already in former memos. But while the Palestine Mandate was at least effectively placed under the control of the L.o.N. there is so far no such legal situation with the UN. There is however - and this was not the case with L.oN.'s Covenant which knew only and exclusively states - a provision in the Charter of the UN (Art. 71) introducing the possibility of consultation with international and national "non-governmental" organisation for matters which in the competence of the Economic and Social Council - and for such matters only. If therefore a body like the Jewish Agency desires to have at least the same rights as are given to other "non-governmental" bodies the only way to get it is to apply for the consultative status under Art. 71 of the Charter. In doing so we had of course to argue that we are an international organisation - quite apart our status resulting from Art.4 of the Palestine Mandate - being composed of branches and members who are citizens of all the various countries of the world with a scope which is as international in its character as the Jewish problem is and with specific and very important interests to watch which are quite clearly within the competence of the ES-Council. On the other side I think it is no need to state how important for us it is, especially in the present situation, to have at least the same international recognition (from the UN) as may have other Jewish organisations.

From a letter from Lichtheim to G. Agronsky, 22.3.47.

On the news side, there is little this week. I had a longish talk with Lewish Jones, who is 2nd Secretary to the American Embassy here, in charge of Middle Eastern and Indian affairs; nice and friendly but not a leading light. Liberalish in a cautious fashion and thinks "something constructive" should be done to halt Communism in the East, but vague about it. I suggested a series of T.V.A.s and he agreed and said he had heard it could be done in Iraq at little cost. That seems to be Hoover's idea, too, according to an article in the Herald Tribune which I sent you. I suppose you have seen the author by now. I thought the tone of his despatches rather significant. Bigart, on the other hand, still breathes fire and slaughter against the British, who I suppose would like to kick him out. I don't suppose any single thing is doing them as much harm in the US as his despatches. At the same time, I am bound to say I feel that the whole tone of the Herald Tribune is still a bit naive and provincial; they are not really fit for imperial responsibilities yet, and they know it.

To get back to Lewis Jones; he seemed rather impressed by the Perskauer people and their campaign for a more liberal American immigration quota; said some Zionists had exposed this for tactical reasons, which was stupid and vicious (I agreed) and that generally the tone of the Bergson people, their advertisements, etc., was doing harm. Most Americans thought they represented the Agency. Bergson was getting more publicity than the official Zionists, who in any case were not too subtle either. "I hope your propaganda during the coming months will be restrained. Go easy on the brass knuckles. That is off the record; I am just saying that to you personally". About Truman's request for the 100,000;: "I have reason to know that the President feels strongly about this, but I am bound to say his position would have been stronger if at the same time he had done something about the US immigration quota". About UNO: "I can only express a personal opinion but I think we shall hold our hand and try to vote with as large a number of countries as possible. We shall try not to give the impression that we are the protagonist of one side. Of course our views will be known, but we are not going to be aggressive about it." About things in general: "You have to realize that people are beginning to get tired of Palestine. The great wave of sympathy for the Jews which was so marked right after the endof the war has spent itself". I suggested that it was Bevin's policy to delay until that wave was spent. He commented on this that "if this is so then he has succeeded". So there you are.

I hear James MacDonald complains that when he addressed a meeting of Labour MP's here the other day and criticized Bevin, Crossman got up and made a perverse speech justifying the British attitude. What happened, I believe, is that Crossman, who enjoys this sort of thing, attacked the Americans for being pro-Zionist in New York and pro-Arab in Riadh. I think Crossman's pro-Zionism is very genuine. At the same time his anti-American line is now becoming so important for his whole future career that it may be as well to bear in mind that if ever he feels that his Palestine policy is a handicap, he will have a perfect excuse for changing his tone a bit about Zionism by saying that it has become the tool of the Americans (he had a preliminary attack of this panic after Basle; remember his article on "Silver imperialism?") At the moment he is being inconsistent about it and enjoys it. When his inconsistency was pointed out to him the other day, after he had been holding forth on the need for Britain to get out of the Middle East, he admitted it and seemed to think it was rather a joke. He used to be extremely pro-German and anti-Potsdam (I mean pro-German in the sense of being against the policy adopted at Potsdam of ruining Germany) until he decided that an Anglo-French alliance was what was needed, since when he has advocated letting France have the Ruhr.

2 /.

The Statesman, under his and Kingsley Martin's influence, is now plugging a line which in effect amounts to preaching neutrality as between the Russians and the Americans, but with a distinct pro-Russian bias. I am afraid I have no use for it, not because I think it is wrong to say that Western Europe should be neutral in a war, but because it is misleading to say that we are now witnessing a struggle between "capitalism" and "socialism". I don't see how anyone except the Communists can benefit from this argument. May I implore you again to curtail the amount of space reserved for Wallaceite correspondents in New York ? All the information one gets here is to the effect that the real Left, including the trade union, insofar as they are politically minded, is not behind Wallace but behind the rival liberal group, the ADA which on the Russian issue backs Bevin and Truman. This group includes Henry Luce and Dorothy Thompson, as well as Socialists and Labour leaders .....

COPY

March 10th, 1947.

Arthur Lourie, Esq.,
The Jewish Agency for Palestine,
16 East 66th Street,
New York, N.Y.

Dear Arthur,

The undersigned, acting as a sub-committee on behalf of the American Section of the Executive of the Jewish Agency for Palestine under the terms of your letter of February 20, 1947, have looked into and considered the matters stated in that letter, and report as follows:

I
AS TO THE STATUS OF THE NON-ZIONISTS
IN THE JEWISH AGENCY

The status of the non-Zionists in the Jewish Agency is determined, in the first place,"by the Constitution of the Jewish Agency for Palestine"which is embodied in the Agreement between the Zionist Organization and bodies of Jews in various countries not affiliated with the Zionist Organization and desirous of participating in the Jewish Agency, dated and signed at Zurich, Switzerland, August 14, 1929. By that Constitution, it is provided (Article 3) that the object of the Agency shall be to discharge the functions of the Jewish Agency as set forth in the Mandate; with particular emphasis on the encouragement of immigration, the meeting of Jewish religious needs, the fostering of the Hebrew language and Jewish culture, the acquisition of land as the inalienable property of the Jewish people and the promotion of agricultural colonization based on Jewish labour.

Article 4. Section (1), of the Constitution provides that the organs of the Agency shall be (a) the Council, (b) the Administrative Committee and (c) the Executive; the supreme governing body to be the Council (Article 5, Section(1)), which shall be composed as to one-half of representatives of the Zionist Organization and as to the other half of the non-Zionists of various countries according to an agreed upon allotment (Article 5, Section(2)). Article 5. Section (3), provides that the Zionist Organization shall appoint its representatives in accordance with its own constitutional practice, and that the non-Zionists of various countries entitled to representation "shall appoint their representatives in such manner as may appear in each case to be suited to local conditions: provided that it shall be recognized as a guiding principle thatthe method of appointment shall, so far as practicable, be of a democratic character". Vacancies on the Council occuring by reason other than the expiry of term of office are to be filled by the body which appointed the member whose seat has fallen vacant (Article 5, Section (4)).

The Constitution also contains provisions for the disoolution of the enlarged Jewish Agency by a vote of not less than two-thirds of the entire membership of the Council,"as constituted at the time, at a meeting of the Council held after three month's written notice to the members of the Council that action is proposed to be taken at such meeting with respect to the dissolution of the enlarged Jewish Agency (Article 12 "Section (1))"

Pursuant to the Constitution, the enlarged Jewish Agency was organized in 1929 and has continued in theory to this day. The American non-Zionist members of the Council, constituting approximately 40% of all the non-Zionist members from all over the world, were appointed in 1929 by the late Louis Marshall, Felix M. Warburg and Lee K. Frankel, who signed the agreement embodying the Constitution on behalf of the

2 /.

non-Zionists of the United States of America. Subsequent appointments of the American non-Zionist members were made every two years up to and including 1939 by a committee appointed for that purpose by the original American non-Zionist members of the Council. In point of fact, these appointments were made by the late Cyrus Adler, Felix M. Warburg and Sol Strook, so long as they lived. In making these appointments, these gentlemen seemed not to have acted in their capacities as Presidents or on behalf of the American Jewish Committee. Indeed, neither the American Jewish Committee nor any other organized body of American Jews has ever officially made any appointments on the Council; although the American Jewish Committee " was instrumental in the creation of the Jewish Agency for Palestine" in 1929, as stated by Judge Proskauer at the 40 th Annual meeting of the Committee on January 25 and 26, 1947.

Upon the organization of the enlarged Jewish Agency in 1929, the Mandatory Power was duly advised thereof with the request that it "recognize the enlarged Jewish Agency for Palestine constituted by this Agreement (embodying the Constitution) as the Jewish Agency referred to in the Mandate, pursuant to Article 15 of the Constitution. The British Government thereupon formally recognised the enlarged Jewish Agency as the Jewish Agency referred to in the Mandate and stated in its letter that

> "In the event of the dissolution of the enlarged Agency, His Majesty's Government, on being notified by the Zionist Organisation that the enlarged Agency has been dissolved, will, provided they are satisfied that its organisation and constitution are at that time appropriate, recognise the Zionist Organisation as the Jewish Agency for the purpose of Article 4 of the Mandate for Palestine, and the Organisation shall in that event be deemed to have reverted in all respects to the status which it possesses before the enlargement of the Agency".

The Jewish Agency today derives it s official status under the Mandate from the recognition thus given by the British Government to the enlarged Jewish Agency established by the Agreement of 1929. That enlarged Jewish Agency has never been dissolved. If it were to be dissolved in the manner provided by the Constitution, new recognition for the Zionist Organization as the Jewish Agency would have to be sought and obtained from the British Government before the Zionist Organization could legally claim and have status as the Jewish Agency under the Mandate.

In March, 1946, the Jewish Agency submitted a memorandum on its Constitution, Activities and Powers to the Anglo-American Committee of Inquiry, in which the Agency recited the history of the organization of the enlarged Jewish Agency in 1929, and stated that while "the provision for equal representation (on the Executive) was found to be impracticable (in the course of the years) and the Zionist membership of the Executive increasingly outnumbered that of the non-Zionists", the Executive at that time included Dr. M.B. Hexter, Mrs. Rose Jacobs and Dr. M. Karpf. These three members of the Executive were American non-Zionists.

ON February 12, 1947, the Colonial Office in London pointedly addressed an inquir to Mr. Linton as to whether "your representatives (in the talks with the British Government) were appearing in their capacities as the Executive elected by the General Council of the Zionist Organisation or whether they were representing the Executive of the Jewish Agency". The letter of the Colonial Office proceeded to inquire , in

view of Mr. Linton's oral statement that both bodies were now virtually identical in membership, "how this affects the principle hitherto maintained that there should be non-Zionist members of the Executive of the Jewish Agency", and "exactly what the present position is in regard to non-Zionist representation". In answer to this inquiry of the Colonial Office, Mr. Linton wrote a letter to the Colonial Office, dated 21st February, 1947, the full text of which is annexed hereto as an exhibit. Particular attention is called to the concluding paragraph of Mr. Linton'ns letter in which he stated that "it is contemplated to call a meeting of the Council of the Jewish Agency as soon as an outline scheme for relating the organisation of the non-Zionist section of the Jewish Agency with the post-war situation has been worked out..."

II
RECOMMENDATIONS

The undersigned were invited by your letter of the 20th "to make any recommendations with regard to future action which you think desirable". We accordingly recommend that the promise contained in Mr. Linton's letter to the Colonial Office of 21st February, 1947, should be fulfilled at the earliest date possible. Our reasons are the following:

1. The situation in which the Zionist movement now finds itself, and particularly the possibility that the Palestine question will be referred to and dealt with by the United Nations, renders it advisable that the Jewish Agency for Palestine should retain its full legal status as the Agency recognized by the Mandatory Power under the Mandate and that we should give the Mandatory Power no legitimate pretext for withdrawing its recognition. Our continued failure, now that the war is over, to act in accordance with or live up to the present Constitution of the Agency, calling for non-Zionist representation on the Council, etc., might give the Mandatory Power such a pretext, which it would be difficult for us to label as merely a pretext. It might further support a contention which the Mandatory Power might make to the effect that the Zionist Organization speaks for only a part of world Jewry, and that the rest of world Jewry may not be in sympathywith its present program.

If the Agency should succed in preserving its present legal status as the Agency recognized under the Mandate, it may be allowed to appear officially before the United Nations in connection with the consideration of the problems and questions raised under the Palestine Mandate; whereas if the Agency's recognition under the Mandate should be withdrawn, it would no longer be the Agency provided for in the Mandate and would most likely not be able to sustain its claim to official status before the United Nations.

2. Whichever way the Palestine question is going to be considered and resolved, whether by the United Nations or outside of the United Nations, it is certain that the United States of America will be, from our point of view, one of the dominant factors in the situation and that we should bend every effort to secure the active initiative and intervention of the United States in favour of a Zionist solution. In order to further this objective we should try our utmost to secure as nearly a unanimous voice upon the subject by the Jews of America as is humanly possible, both in representations to the Government and in the organization of public opinion in our favour. This is self-evident. At present any claim of the American Zionist Organisations or of the Jewish Agency to speak on behalf of nearly the whole of American Jewry can be seriously questioned, to the detriment of the Zionist cause. While it is true that the majority of the Jews of America are actually in sympathy with the general Zionist aim, the

force of that fact is to some extent obscured and therefore dissipated by the existence of independent Jewish organizations in the United States, such as the American Jewish Committee, the B'nai B'rith, the Jewish Labor Committee and perhaps other bodies, which are not officially represented in the Agency and which have heretofore made and will doubtless in the future make separate representations on the subject of Palestine both to the United States Government and to the American people. If these bodies could officially be associated with the Agency as integral parts of it, it would strengthen the Agency's position considerably. For one thing, it would show up the negligible character of the Jewish opposition to Zionism, such as the American Council for Judaism.

The machinery for the integration of the American Jewish Committee, the B'nai B'rith, the Jewish Labour Committee, the American Jewish Conference and perhaps other similar bodies into the Jewish Agency for Palestine already exists in the Constitution of the enlarged Jewish Agency. It would seem from the pronouncement of Judge Proshauer at the last meeting of the American Jewish Committee in January of this year, already quoted above, that the Committee regards itself as "instrumental in the creation of the Jewish Agency for Palestine". Moreover, the Palestine resolution adopted by the Committee at that meeting shows that the Committee fully supports at least one of the three alternative propositions which the Executive of the Jewish Agency informally submitted to the British Ministers submitted to the British Ministers at the recent talks in London as possible solutions of the Palestine problem which would be acceptable to the Agency, namely, the proposition that the White Paper of 1939, including the discriminatory land laws, be immediately abrogated and that "Great Britain's obligation as expressed in its Mandate "to facilitate Jewish immigration into Palestine'" be henceforth fully discharged. (The quoted matter is from the resolution of the American Jewish Committee). The Committee's resolution furthermore is in accord with the present position of the Agency to the effect that"there should..... be immediate recognition of the need and right of Jewish immigration and land purchase", pending the achievement of a final solution. In addition, it has been reported that Judge Proskauer personally had been ready for some time to support the contention for a viable Jewish State in an adequate area of Palestine.

So far as concerns the B'nai B'rith and the American Jewish Conference, there should be no difficulty in securing adherence to the Agency's program. It is also probable that the Jewish Labour Committee would go along with whatever stand the American Jewish Committee should finally take.

In this connection, we call particular attention to the following explicit provisions of the Mandate, Article 4 :

> "The Zionist Organization, so long as its organisation and constitution are in the opinion of the Mandatory appropriate, shall be recognized as such agency. It shall take steps in consultation with His Britannic Majesty' Government to secure the cooperation of all Jews who are willing to assist in the establishment of the Jewish National Home."

We believe that the elements above referred to, which are not now affiliated with the Zionist Organization, should be integrated into the enlarged Jewish Agency under the Constitution. It would seem certain, in view of the tragic events of recent years affecting Jewish life and thought, that a majority of the Council of an enlarged Agency may be relied upon to support the essential features of the Zionist program.

Needless to say, the non-Zionist elements of other lands than the United States should likewise be integrated into the Jewish Agency so that the Agency would in fact represent and speak for the entire Jewish people.

Faithfully yours,
(SGD) ROTHENBERG.

20.3.47

דיון 10$_{20}$ – 10$_{50}$

[illegible]

[illegible]

ועדה לבירור פעולות [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

רמז – 11$_{50}$

[illegible] (ברנשטיין, [illegible])

[illegible]

[illegible] 11$_{45}$

[illegible]

[illegible] 11$_{45}$

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] 239.000 [illegible] (150.000 [illegible])

[illegible]

[illegible]

[illegible]

סנה 12$_{15}$

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

פלוגה-סגל
[illegible]
[illegible]
ומספר לחברה.
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

הלוואות מן חו"ל.
ועדת הנהלה.

[illegible] –

1) עד 2 מיליון –
2) 100.000 (מיליון) – הוא הלך לשלם רק 5000 (ח"מ)
3) מעל 3.000 מיליון – לשלם רק [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] על [illegible] [illegible] –

בג. פלמ"ח – דורדלס

קלינגר – אבוי לאלימות – רמון, קלורמסן
זיגא ומהגיא.

[illegible] – מחלקה ~~[illegible]~~ כתבות
פלוגות –

ברית – לוי לינצ' וזלוי [illegible]

פילמן – ויזמסגן –
[illegible] – מסחר ותעשיה

" [illegible] [illegible] מוסמך –
[illegible] [illegible] [illegible].

~~[illegible]~~
~~[illegible]~~

סוף

היום קיבלת את הטלגרמה מאמריקה
הבקשות בעניין הילדים שהופנו אליו בלונדון
צריך לענות עליהן. מה החלטת?

מסרתי לבחור הזה בחדר ההמתנה.
שאל אותי:

[illegible]

לח׳ ב. בן-גוריון
4/4/47

בוקרשט, 4.2.1947

אל מזכירות מפלגת פועלי ארץ-ישראל
המחלקה לגולה,
<u>תל-אביב.</u>

ח.נ.

אתחיל מפרשה קשה מאוד, המאפילה על כל ענינינו – ועובדת על המקום הראשון בסדר יומנו, המדובר הוא על הרעב אשר במדינה, אחרי המלחמה הממושכת והמשחיתה, לקחה המדינה בשנתיים של בצורת, והתוצאה כיום היא שהננו נמצאים בנקודת שיא של רעב ממש. הנגע פגע בשורה הראשונה בחלק המדינה המאוכלס ביותר עם המונים יהודיים (וכי רציתם שזה יהיה אחרת?..) כלומר בגליל המזרחי – מולדבה. סובלים ממחסור גם תושבי עיר הבירה, שרב מקום שבו מרוכזים כמאה וחמשים אלף יהודים. קשה במסגרת מכתב, שצריך להכיל דברים אחרים לגמרי להיות "ציורי" ולמסור פרטים על הרעב. רק זאת אוכל להגיד לכם: שהננו מגיעים לשיא של סבל, בפרט כשמדובר על אנשים אשר עברו עליהם רבות. ביסי, גלצי, בוטושני, ומרכזים יהודיים אחרים גוועים אנשים מרעב. לא כמליצה או דרך גוזמה. אלה הן פשוט עובדות. אנשים מתים מרעב, והקהילות הסדרות אונים וחסרות יכולה לעזור. התוצאה השניה הכרוכה הן ברעב והן בשוק השחור הוא גידול האנטישמיות בצורה המבהילה ביותר. ושוב: קשה למסור כרגע פרטים, בפרט שלעת עתה הננו שומעים דיבורים וריטון, טרם הגיעו למעשים. אבל חוששני, שגם זה יבוא. האכרים, המכירים בעיקר את היהודי האמיד יותר מאשימים את כל היהודים בספסרות, ומכאן עוברים בקלות להאשמת היהודים בכל הצרות אשר באו על המדינה. אם לפני שנה או אפילו חצי שנה אפשר היה לשמוע בקרון הרכבת או בחשמלית שהגרמנים אשמים בכל, הרי כיום יותר ויותר כובשת הדעה, את לב ההמונים שהיהודים אשמים. לא קשה לתאר לעצמנו מה שמתכונן ליום אחד, שהרבה מחכים לו. ויש אומרים בגלוי: "עוד יסתובב הגלגל, מה שהיה ביסי, יהיה כאין וכאפס לעומת מה שנעשה בבוא ההזדמנות. למדנו לקח ונדע כיצד להתנהג"... וזה נאמר בגלוי בימים של משטר כמעט סוציאליסטי, בימים של חיל מצב רוסי השוכן במדינה, בימים שבהם האנטישמיות והסתה לשנאה אסורים מטעם החוק... מה יהיה סיכויינו בעתיד?...

לא יפלא שם הרעב הכבד, המצב הולך ומחמיר וכן שנאת ישראל הגדלה בלי עידוד רשמי מעמידים את מרבית הישוב היהודי, ובעיקר זה ממולדבה בפני בעיות קשות מאוד. קשה לתאר לכם מהו כיום ענין ארץ-ישראל בשביל יהודים אלה. הריני כאן כבר זמן די ממושך ועדיין לא ראיתי אטמוספירה דומה לזו שוררת כיום. יהדות רומניה בחלקה הגדול

רוצה לנדוד ומוכנה להליכה בכל התנאים, בכל הנסיבות ללא התחשבות בשום קשיים ובשום מעצורים. לעתים קרובות עלינו להופיע כאן כעוצרים, כבולמים. ולעתים הריני מגוחך בעיני עצמי: למי אני מטיף שצריך לבנות את ארץ-ישראל, שצריך לעלות בכל הדרכים? הלא יהודים אלה בוערים מתשוקה לעלות. ואחרי ההרצאה, בשיחות פרטיות, יש לעמוד על הזהירות, להצביע על קושיים וכו'. מכמה מקומות קבלנו ידיעות על קהילות שלמות המתכוננות לנסוע בכל התנאים לארץ-ישראל. ואנחנו חייבים להיות זהירים בעניינים אלה, כי עדיין ישנם תפקידים של הכשרה, בחירת חומר אנושי, קביעת תור, חינוך ילדים וכו'.

לנוכח מצב קשה זה כבדים ומרובים התפקידים המוטלים על המפלגה, אשר מהווה כיום את הכוח הציבורי החשוב ביותר של יהודי רומניה. אפשר להגיד שלמעשה תפקידים אלה מעמידים את המפלגה בפני מבחן חמור. כי אין כאן עניינים של אידיאולוגיה. אם המפלגה שלנו לא תדע לבצע מעשים מהירים של עזרה, תמיכה, פתרון בעיות דחופות דומות (וכמובן שבתוכן גם עניני נדידה), ודאי לי שאחרים אשר יצליחו בזה יתפסו את מקומנו. כמובן שאת העבודה הממשית צריכים לעשות מוסדות מוסמכים לכך. אבל אנחנו מוכרחים להיות בכל מקום היוזמים והכוח המדרבן לפעולה. והרי לכם בקיצור מה שנעשה לעת עתה על ידי חברינו:

בבוקרשט הוקמה ביזמתנו קנטינה לארוחות ערב. זוהי לעת עתה בבוקרשט הקנטינה היחידה הנותנת ארוחות ערב. האוכל ניתן חינם. אוכלים יום יום כ-300 איש. ישנו הכרח חיוני להגדיל בהרבה את הקנטינה הזאת. וישנם גם אמצעים לכך. אולם הדירה איננה מתאימה כלל וכלל למטרה זו. קשה מאוד למצוא דירה בבוקרשט. אבל מחפשים עכשיו דירה מתאימה, וישנם סיכויים להרחיב את המפעל ולבססו. בימסי הוקמה עוד לפני הקונגרס פוליקליניקה באחת משכונות העוני של העיר. מיד אחרי הקונגרס קבלנו משם קריאה נואשת לעזרה. משלחת של מזכירות המפלגה אשר יצאה לשם, אירגנה גם שם קנטינה (בית תמחוי) בשביל עניי העיר. מחלקים שם כחמש מאות ארוחות צהרים ליום. אולם זה לא מספיק ועדיין מוטלים עלינו תפקידים רבים של עזרה קונסטרוקטיבית ממשית. בבאזל ישבו חברינו עם נציגי הועד הפועל הציוני סוציאליסטי מאמריקה לעזרה. הגשנו להם סקירה על עבודתנו וכן תכנית לפעולה קרובה. הננו מקווים שאם תתקבל משם עזרה נוכל להגביר את פעולתנו. ברצוננו להקים שורה של בתי מלאכה קואופרטיביים, מרפאות בשורה נוספת של מקומות, בתי אוכל זולים, וכו'. כפי שציינתי לעיל באים בחשבון המקומות שנפגעו באופן יותר חמור, כגון:

גלצי, יסי, בוטושני, ומלוי, בקאו וכו'. כמובן שכל אלה הנם רק פתרונות זמניים ארעיים. הפתרון היסודי הוא העליה. אבל אין לנו שום זכות להזניח שום אמצעי של עזרה ממשית. אני חושב שמתובתה של הארץ להגיש עזרה. יש לגייס לשם זה את איחוד עולי רומניה, ובעיקר צריך להמריץ לפעולה זו את לשכת הקשר שלנו (קורן וכו'). מהארץ צריך לשלוח הנה חבילות מזון ובגדים. אלה הם שני הדברים החסרים לנו ביותר. ויכה שעה אחת קודם בהגשת עזרה שהיא הכרחית מכל הבחינות.

ביקורים במקומות. מיד עם בואי מהקונגרס ביקרתי בשורה של מקומות איפה שמסרתי דו"ח מהקונגרס הציוני. הייתי בבקאו, ומלוי גלצי, קראיובה, וטורדה. בכל המקומות האלה קיימנו פגישות מחוזיות של גורדוניה, וכן אסיפות פומביות בהן מסרתי על הקונגרס הציוני. כמו כן מסרתי דו"ח מהקונגרס והועידה העולמית של האיחוד בישיבה מורחבת של מזכירות המפלגה בבוקרשט, מיד אחרי בואי. עלי לציין שהציבור היהודי קיוה שהקונגרס יתן תוצאות הרבה יותר חשובות מהקונגרס. קשה בכלל לשכנע יהודים מבקאו או גלצי ולהוכיח להם שהקונגרס הציוני איננו שולט יחידי בעניני עליה. אחרי כל הרצאה היו מסובבים אותי מכל צד יהודים ושאלה פשוטה בפיהם: "נו מתי עולים כבר"! ואין שום יכולת לשכנע את היהודים הטובים האלה שאינני יודע מתי ואיך יעלו....

עכשיו אני עומד לבקר בעוד שורה של מקומות, ביניהם: רומן, בוטושני, בראשוב, בראילה, וכו'. כמובן שיחד עם הפעולה הכללית, טיפלתי גם במפלגה. היו לי בכל מקום ומקום ישיבות עם ועד הסניף, פגישה עם חברי "העובד" וכו'. אולם אני חושב שכל זה לא מספיק. המפלגה לא חיה חיים מפלגתיים רגילים. אין להסתפק באסיפות פומביות ובבקורים המגנתיים אשא "מלמעלה". הכרחי להבטיח למפלגה קדרים מתאימים לעבודה. אני חושב שאחד התפקידים הדחופים הוא סידור סמינריון מתאים בשביל הדור הצעיר של המפלגה וגיוס אנשים אשר יעבדו באופן פרמננטי בביקורים. משהו נעשה בכיוון זה, אבל זה לא מספיק. ועוד דבר עלינו לזכור: המפלגה של היום איננה זו מלפני כמה זמן. בכוחה של טטיכיה גרידא לא נצליח לשמור על ההמונים אשר נכנסו לשורותינו. התבסס "משמר", בימים הקרובים נעמוד בודאי גם בפני התחלות של סיעה ב'. גם המפלגות האדרתיות מתחרות לארגן בשורותיהן את אותן השכבות העממיות, ועלינו לעסוק בפעולה אידאית מתוך כוונה להדור עד כמה שאפשר יותר לחוגים של אינטלגנציה המבטיחה כוחות הנהלה למפלגה.

בברכת חברים ועבודה.

לבן-גוריון
2/4/47

בוקרשט, 18.2.1947

למרכז מפלגת פועלי ארץ-ישראל
מחלקת החלוץ והגולה,

למזכירות האיחוד העולמי,

לדובדבני, אוסיר, דן, שמעון - שלום לכם!

מכיוון שיש איזה סיכוי שהמכתב ילך מהר, אכתוב בתמצות כמה מלים. אני שולח מכתב ארוך לאליק בו אני מספר את פרטי הדברים וודאי יעביר לכם העתק.

לרגלי סיבות "טכניות" הצטרכתי לבקר קודם בקיבוצים וסניפים בטרנסילבניה עד הגיעי לבוקרשט. הגעתי ישר למועצה של "דרור-הבונים". פגישת פעילים ממונה. על סדר היום עניני "האיחוד העולמי" ו"האיחוד" (המפלגה ברומניה נקראת ככה) ברומניה אחרי בזל. פתחתי את המועצה, סיכמתי אותה, דברתי שעות על שעות אבל ההצבעה היתה של ממונים 23 בעד עזיבת "האיחוד" 7 נגד וכמה נמנעים. בין ה"בעד" גם אחד מטרנסילבניה, בין ה"נגד" גם מישהו מרגל, אבל לא זה החשוב. אחרי ההצבעה דרשתי ועידה, כי למחוק החלטת ועידה יכולה רק ועידה. התנגדו לכך, אמרו שזאת היא "דימוקרטיה" ושיביאו את זה אי-פעם לועידה נורמלית לאישור. את הפגישה קראו ללא התייעצות עם אלחנן, שהיה חולה. מאיר לא היה. משה לא חזר. המדובר היה - שמשה חוזר ושמאיר בא וגם זה האחרון הגיע גם הוא רק הערב.

החלטנו לפנות לסניפים ולקיבוצים לאחר שפנינו אליהם כמה פעמים לקרוא לועידה ולא נענינו מעל לראש המרכז בתביעה להשאר באיחוד. ההחלטה שלהם היתה שעוזבים את האיחוד, מבטלים את החלטת הועידה האחרונה ולא עומדים בקשרים עם שום מפלגה בגולה, אבל כולם ידעו שזאת היא הסוואה. יצאנו למערכה בקיבוצים ובסניפים. הפרצה הראשונה היתה בקיבוץ ההכשרה בבוקרשט. בקרתי בקיבוץ זה והרוב היה לכתחילה אתנו. אחרי כל מיני "מהפכות" ו"קונטר-מהפכות" יצאנו כמעט חצי. עברנו לדירה אחרת (זה היה נוח לנו יותר מאשר להרויח עוד כמה בחורים ולזרוק את ה"מיעוט" על הפלג) הם באו הערב לקיבוץ ע"י יסי שהגדיר את עצמו אלינו ורצו בכוח לזרוק את החברים כולם החוצה. אלה הם ה שלהם.
בינתיים התווסף לנו עוד קיבוץ הכשרה בבוקרשט ויש לנו עכשיו כאן שני קיבוצי הכשרה - 30 איש בכל אחד. להם אחד ובו 80 איש. אח"כ בא החוזר של קיבוץ ע"ש מירני בחות הכשרה על יד יסי, הוא הצטרף כולו אלינו. בטרנסילבניה יש רק קיבוץ אחד של "הבונים" באורדיה ועוד שני קיבוצים (ביניהם עוד חות הכשרה) של אנשי רגע, הנמצאים בטרנסילבניה שלושתם שלנו. בסך הכל יש לנו עכשיו 6 קיבוצי הכשרה ולהם שלושה. מתוך ה-3 שלהם שנים התפלגו והחברים שלנו עברו לקיבוצים שלנו.

מחוץ לטרנסילבניה, שם ישנם 14 סניפים של "הבונים" עם 300 איש היו לדרור הבונים כרגע 22 סניפים מזה 8 עברו אלינו בשלימות ו-5 התפלגו. ביניהם הסניפים הגדולים: יסי, בוגרשט, פיצבה, גלץ, רצוץ. הרוב של קיבוץ יסי - 200 איש עברו אלינו. בקרתי שם בסניף ובקיבוץ. יש שם סניף ה"איחוד ואצלם נשארו כ-120-100 והסניף שלנו

הולך וגדל. העיקר הערים הגדולות. בבוקרשט ישנם 160 אלף יהודים, בישי -40 אלף. יחד - מהווים יהדות רומניה. בבוקרשט יש לנו כרבע גרעין טוב של 80 איש. מחר אני מתחיל ב"סמינר" לפעילים-מדריכים שימשך עשרה ימים כי אנו זקוקים לפעילים מיד לשלוח אותם לערי השדה ולבוקרשט עצמה. ראש הקן של דרור הבונים בבוקרש - חברה אינטליגנטית מקבוצת דב ברגר עברה אלינו עם מדריכים טובים. בכלל היתה בוקרשט מוזנחת. סניף "דרור-הבונים" קיים כאן רק 3 חדשים ומנה 150 איש. כרגע הוצאנו חלק מהאקטיבה ואנו מקימים סניף גדול. הבעיה היא חוסר דירות. זה עולה הרבה כסף. שכרנו דירה בשביל ההנהלה - 4 חדרים ושנים אנו מוסרים לקן. זה מגביל את התפתחותו. השאלה היא - שאלת אמצעים.

מיתר 9 הסניפים 4 עברו אליהם לגמרי וב-5 אנו יוצאים עכשיו לביקורים. גם במקומות האלו שעברו אליהם נקים סניפים שלנו. גם סניפים חדשים במקומות שלא היו בהם כלל. למפלגה יש כאן 46 סניפים ברגע ולדרור-הבונים היו רק 9. בטרנסילבניה יש סכנה לשני סניפים של הבונים . יתר ה-12 הם שלנו, אבל גם בשנים אלו נכבה את ה"שריפה". יצא לשם איש מ"הבונים" בהונגריה.

ההתהוות מצב מוזר. יש לנו קבוצים וסניפים ולא היתה הנהלה. כל הפעולה נעשתה על ידינו מחוץ לשכת המפלגה ובעזרת אינסטרוקטורים של המפלגה. "הבונים" בטרנסילבניה חכו ביציאתם עד שרכשנו סניפים וקיבוצים ברגע. בתכסיס הזה הצלחנו להרדים אותם, כי הם מללו ש"הבונים" יעזבו ראשונה ובזה הם רצו. לפתע הם ראו שהאדמה רועדת מתחת לרגליהם ואז יצאו חוצץ אבל אחרו קצת. הצליחו לפלג רק סניף אחד או שנים (רדוביץ למשל) שהיו כולם בידינו וזה הביא לפילוג בכמה סניפים שהזכרתי. כרגע המצב שם מסבילי ורק ב-5 מקומות קיימים סניפים "כפולים" שלנו ושלהם. הקימונו הנהגה מורכבת מחבר הנהגה איש טרנסילבניה, ראש הקן של בוקרשט והחברה פניצה הורביץ שהזכרתי קודם) עוד חבר מבוקרשט ושני חברים מהאקטיבה של ההכשרה שלנו בבוקרשט כמחלקת ההכשרה. החלוץ אשר מכר את הקיבוצים שלנו. הודענו על קיומנו להסתדרות הציונית כאן ובכל סניף שולח העתק של מכתב הקשר אתנו ללשכה הפדרציה הציונית. דרך אגב: ה"בלתי מפלגתיות" שלהם יצאה מהשק. הם פנו לפדרציה הציונית שיתנו ל"דרור-הבונים" שלהם מקום בהנהלה של הפדרציה והם אומרים כבר שהם על יד התנועה לאחדות העבודה. חב הפזמון של תנועה בנוסח "רק של הקיבוץ המאוחד". חוץ מדי הביקורים שלנו בסניפי "דרור" גלינו גם "קשרי" מחתרת" שלהם במפלגה והפרנו את מזימותיהם. הם גם ניסו לעשות משהו ב"העובד" ולא הצליחו. נפל לידינו גם מכתב מבולגריה לשליחים שלהם שיבואו למועצת המפלגה שם. הם נרגזים מאד ופנו לועד המשלחת (יש מוסד כזה כאן) במכתב המוצא עלינו. שלחו העתקים למזכירות הקיבוץ ולועד הפועל. דבות ושקרים שאין להם כל שחר. תבוא גם תשובה מהועד הנ"ל לטענות שלהם.

להתחלת פרק אנו קוראים לועידה הארצית. הועידה השלישית של "דרור-הבונים" יש הצעה של שנוי השם. לטרנסילבניה תהיה הנהגה אוטונומית (יש גם למפלגה מרכז לחוד ורק לספה-האוס משותפת מתכנסת פעם בחודש), גם להשומר הצעיר ובורדוניה הנהגות אוטונומיות בטרנסילבניה (בטרנסילבניה) תחת שם, "הבונים" (נצ"ח) והנהגה איזורית בשם "דרור" לרגנו: מולדבה, בוקירינה ובוקובנה. שתי ההנהגות תהיינה מרכז משותף של "דרור והבונים" זאת היא הצעה לועידה. נחשוב עוד על זה. הניסוק לכך הוא: להמנע משגיאות העבר ולהמנע מסכסוכים על רקע רגיונלי שהיו בעבר.

אשר ל"בורוכוביה" : זאת היא תנועת בוגרים בני 21-28 עם כמה קבוצי הכשרה. הפלטפורמה שלהם: איחוד התנועה הקיבוצית ואיחור פוליטי. החלוץ אחיד. פריטם של המתחדדות, הם תנועה של הקיבוץ המאוחד. כרגע הם "ניסרליים" באמת. קבלו אותי יפה. אני מבקר בקיבוצים שלהם ויש לי שיחות קבועות עם ההנהגה. בחורים אינטליגנטיים. אחד - אש מפא"י מובהק, אחד נוטה לסיעה ב' ואחד ניטרלי אמתי. את פימה שליח הסיעה ם זרקו. את זאב שחר שבא מהונגריה ופנה אליהם לעבוד אצלם - דחו. אתנו הם בקשרים טובים. אבל נחוץ שליח יודע רומנית; אידיש. הם מבינים בקושי (גם בישיבות ההנהגה שלנו מדברים ב-4 שפות) בחור אינטליגנטי, איפה מוצאים בחור שכזה? תחשבו על כך. נמרתי אתם שקבוצת העליה שלהם פונים בארץ לשני חברים של ועדת העליה של הקיבוץ לאחד שלנו ואחד של הרוב. הם הודיעו על כך גם לקפריסין וחבר שלהם - בוריקו- כבר התקשר גם עם פריברג מסיעה ב' וגם עם חבר מ"אפיקים" (אינני יודע את שמו) הוא הודיע כבר הנה על כך. אין לי זמן להתפנות אליהם. אני שקוע כולי בענייני "דרור-הבונים". הכרחי לחשוב על שליח מיוחד כי גם שינדר יצטרך לעבוד ב"דרור-הבונים" כשיגיע.

לפי שעה זהו הסיכום. אנו עוד באמצע העבודה. אודיע לכם סמוך לועידה או לאחריה.

יש כאן עוד פרובלימה "עדינה": החלוץ כאן בנוי על פריטט של 5 תנועות נוער (בני עקיבא, השומר הצעיר, דרור, הבונים, הנוער הציוני, גורדוניה) לכל אחת 20 אחוז בעליה ובתקציב החלוץ בנוער. כל אחת מפרישה לתנועת המבוגרים שלה (בורוכוביה, בני עבודה, בוסטיה וכו') אחוז מסויים בעליה ובכסף כמה שמתחשק לה. כרגע העלה אלתנן - שמצב נראה יפה לעבודה שלנו ועמדתו בהחלוץ חשובה לנו מאד מאד - הצעת עצמאות של התנועות המבוגרות והוחלט כבר על כך בהחלוץ. טרם נקבע האחוז המסויים של כל אחת. זה מושך את בורוכוביה אלינו. הם פונאים עם "דרור-הבונים" של סיעה ב' שבאה מוה בגלל הקיפוחים, הם היו זורקים להם פירורים. אבל העיקר הוא מה יהיה אתנו. אנו מציעים פריטט "משולש" "הבונים" הקודם, לאחר שיכבו את ה.הודים המביעים ל"בורוכוביה" לשנים. איך שנבא כזה עוד אינני יודע. העיקר הוא אצלם לא כל כך האחוז אז שנים בעליה שירד מכל אחד כי אם האחוז בתקציב, הכרוך עם זה.

לו היו לנו אמצעים מספיקים היינו מותרים קצת על הכסף ומרויחים באחוז העליה. אבל אמצעים אין לנו. לפי שעה אנו לוקחים הלואות. ישנם הבטחות וצורת מטבע לא ראינו. יש קושי גדול בהעברות, דורשים טלגרמות הסכמה מהארץ. גם להלואות יש גבול.

יש לנו השקעות מרובות. שכירת דירות להנהגה ולסניף. ובחלק גם לסניפים בערי שדה. עזרנו לא מעט לטרנסילבניה. הוצאות ריהוט, טלפון, מכונות כתיבה, וכו'. עובדים - מחוץ לשליחים - 3 חברי הנהגה בבוקרשט ואחד בטרנסילבניה, הוצאנו תכנית-פעולה תרבותית-חינוכית (לא של טיוטים כי אם החומר ע מר מתורגם לרומנית) לפברואר. מכינים תכנית לשלושה חדשים. הוצאות הדפסה, עתון לשכבת הצופים וכו' גם משכורת חלקית לפעילים המשלחים מטעם ההנהגה לסניפים הגדולים - כמה זה מקובל גם אצלם - הוצאות נסיעות, אצא ועכשיו סמינר והוצאות ועידה. והכל התיקר פה פי כמה. נדמה לי שפרטתי יותר מדי ותבינו את הענין הזה.

רציתי בחפזון לכתוב מכתב קצר אבל דוקא בגלל זה יצא מכתב ארוך. אני יודע שהנכם עסוקים עכשיו בענינים אחרים ואין סבלנות למכתבים ארוכים.

לא קבלתי מכם שום חומר. תשלחו לי לפי כתובת "האיחוד" בבוקרשט עבור ישראל, את הוצאות המפלגה וההסתדרות. נדמה לי שאינני מרבה לשאול.

ושלום רב לכולכם.

ישראל.

לבן-גוריון. אב.

מפלגת פועלי ארץ-ישראל

ה ס מ י נ ר י ו ן

ת ז כ י ר

הנושא: מכון הדרכה לנוער.

מתוך נסיון עבודתנו בהכנת הסמינריון והדרכתו אנו יכולים לקבוע את המסקנות דלקמן:

א) הסמינריון, שנפתח בי"ז אדר ש.ז. בבית-הכרם בירושלים הנהו למעשה הסמינר הראשון של המפלגה מאז קיום הסמינריון של ברל על הכרמל. הסמינריון הנוכחי, המונה יותר מ-60 חבר וחברה צעירים, מורכב מהדור השני בהתישבות העובדת, ההתישבות הצעירה, נוער מהערים והמושבות, שרידי אירופה, ארצות המזרח ומהעליה האנגלו-סכסית.

ב) תוך המגע עם החברים בעבודה במשך החודש הראשון נוכחנו לדעת כמה עמוק וחיוני הצורך בטפול והדרכה אישית את האדם הצעיר דוקא בימים האלו, בשורה ראשונה בעזרה לעיון במקורותיה של התנועה ובלבון הבעיות המדיניות וההתישבותיות האקטואליות.

ג) הנסיון הקצר של העבודה העצמית, אותה הנהגנו בפעם הראשונה בעבודה סמינריונית, כבר הצדיק את עצמו. התכנית של עבודה עצמית הוקדשה בעיקר לעיון ולמוד מקורות תנועת הפועלים הא"ית ותולדותיה. שיטת העבודה התבססה על מסירת נושאים לפרקים ובעיות התנועה; נושא ליחיד. כונת העבודה - העמדת כל חבר צעיר במבחן ומצוי המצפון והיכולת האינטלקטואלית ע"י הפניתו לספרות קלסית ומתן עדוד לבחינת דברים עצמית והבהרתם. כל החברים הכינו ב-2-3 שבועות עבודה בכתב. בימים האחרונים לפני פגרת חג הפסח נמסרו העבודות בעל פה בשיחות הכלליות של הסמינריון. חלק מהעבודות הצטיין ברמת מחשבה ובטוי רציניים מתוך חתירה להבנה יסודית.

ד) המסקנה המתבקשת מנסיון המגע הזה עם החברים הצעירים

היא, שאין לצמצמו במסגרת של עבודה סמינריונית גרידא, כי אם אפשר ואפשר להרחיבו ולעשותו לנחלת מאות אנשים צעירים בארץ, אשר יודרכו באמ בקביעות ובשטה ממקום מרכזי. שיטת הדרכה כזאת בנוער מצריכה יסוד מכוון להדרכה רעיונית על יד מרכז מפלגת פועלי א"י.

ה) התפקידים הראשוניים לתקופה הקרובה של מכון ההדרכה צריכים להיות:

1) טפוח קשרים אישיים עם חברים צעירים בכל נקודות הארץ בעיר, במושבה, בהתישבות, בארגון ובתנועות הנוער.

2) כתובת מוכנה בכל עת להענות בכתב ובעל פה לכל אדם צעיר בבעיות התנועה החלוצית, שאלות חברה, מדיניות וחיי יחיד.

3) בחירת מועמדים יעילה לסמינריונים למדריכי נוער, לעבודה חינוכית והשכלה פוליטית בארגון ושליחים לגולה.

4) טפול מיוחד בהליכה לעדות המזרח והעלאת אנשים מתוכם.

5) ההתחלה הרצינית של עליה צעירה מארצות האנגלו-סכסיות והתכניות להקמה מוסדות לחינוך מדריכים, הבאים מהארצות האלו לתקופות הכשרה קצרות לארץ, - המוסד של הסוכנות ו"בית הבונים" בכפר-בלום, מחייבים תשומת לב מיוחדת לבעיות הספציפיות של העליה הזאת, לצרכי קליטתה והכנת שליחים עבורה מתוך שורותיה ושורות הנוער בארץ.

6) השתלמות המדריכים והמפקדים הפועלים בתנועות הנוער בארץ ובארגון.

7) כנוסים ליוצאי הסמינריונים מתקופה לתקופה כאמצעי לליכוד והמשך ההשתלמות. פעולה זו פירושה המשך עבודה עצמית אחרי תום משך הסמינריון בהדרכה מרכזית. תפקידם של הכנוסים - סכום העבודות שתיעשינה ע"י החברים במקומות עבודתם. נוסף על כך קיום כנוסי חברים, שלא מן הסמינריון, אך הקשורים במכון בקשרי הדרכה אישיים ובכתב.

8) כנוסים מיוחדים של הדור השני בהתישבות לשם ברור בעיותיו המיוחדות.

9) כנוסי ההתישבות הצעירה בגרעיניה, חברות הנוער וההכשרות לשם החלפת דעות בבעיות בנין החברה והמשק.

10) כנוסי מגויסים בארגון לצורותיו השונות.

11) כנוסים אזוריים של נוער, שבהכנתם יופעלו בשורה הראשונה גומרי הסמינריון למחוזותיהם.

12) פרסום מבחר העבודות העצמיות ופרטי-כל הכנוסים (דבר זה צריך לכלול גם מתן פרסים בצורת ספריות)

ו) תכנית השנה הזאת לעבודת המכון:

1) מתן אפשרות טכנית וארגונית ליצירת מגע עם 300 (שלש מאות) אנשים לפחות מכל הסוגים הנ"ל, אשר ישמשו רזרבה לבחירת מועמדים ראויים לסמינריונים. הסמינריונים הנותנים ערובה לשליחות פעילה של המפלגה בבנין הישובים הצעירים, בצור וייצוב אפים החברותי והתרבותי, הנוך האפי הבונה והלוחם של המפקד הצעיר, העלאת רמת ההשכלה וגלוי האישיות של המדריך בתנועת הנוער.

2) לשם זה יש להתחיל מיד בהכנת שני סמינריונים למשך השנה. הנסיון של הסמינריון הנוכחי הוכיח, שעבודת הברירה של המועמדים וכן הכנה התכניות וחבר המדריכים לסמינריון אחד דורשות חצי שנה. צריך להיות ברור, שאם לא יוחל מיד בעבודות ההכנה, הסמינריונים או שלא יתקיימו ואם יתקיימו עבודתם תהיה פגומה מפאת הסר האפשרות לברירה ושחרור המועמדים בעתם, ביחוד מן ההתישבות והארגון.

ז) <u>כנוסים</u>.- הכנוסים הנראים לנו כדחופים השנה הם:

1) כנוס הנוער בעדות המזרח.

2) כנוס הדור השני בהתישבות לצורותיה, משותפים ונפרדים בהתאם לבעיות.

3) כנוס ההתישבות הצעירה.

4) כנוס ההכשרות המגויסות ופעילי הארגון.

ח) <u>פרסומים</u>.

1) פרסום ירחון ביבליאוגראפי קבוע כמכשיר להדרכה עיונית, אשר יעודד את הקריאה של האיש הצעיר במקורות ומיטב הספרות האקטואלית

2) קונטרס מלקט ממבחר הספרות הפובליציסטית והיפה, השוטפת, העברית והלועזית (בתרגום) אשר יופיע מתקופה לתקופה.

3) חוזרים עם ציון ראשי פרקים וביבליוגראפיה עבור המשתתפים לקראת הכנוסים.

4) שאלונים שמטרתם לבדוק הלך-רוח בבעיות שונות כגון: עדות המזרח, בעיות החברה בהתישבות, מדיניות אקטואליה, רחשי צבור בערים ותגובות על מאורע רוחני בספרות הדור.

5) פרסום חליפת מכתבים נבחרת בין המכון והאנשים הבאים בקשר עמו.

6) עלון אינפורמציה על פעולת המכון וקשריו.

ט) חבר האנשים המנהלים את המכון בשלב הראשון צריך להיות מורכב מאנשי התישבות ובעלי נסיון ויכולת חינוכית בארגון.

י) לשלב הראשון של בצוע התכנית אנו מציעים את הנהלת הסמינריון של המפלגה. דאגה מידית לקבלת הסכמתו של אפרים ריזנר מרמת-יוחנן להשתתפות קבועה במכון הזה. מו"מ עם חברי המפלגה בארגון לשם בחירת מועמד מתאים. שחרורו של דוד קורונל מבית-הערבה ואברהם הירש מחמדיה לרכוז המזכירות של המכון.

בסכום התכנית הכלולה בתזכיר זה הננו להעיר, שבאם יסתיים הסמינריון הנוכחי ללא עשית הכנות לקראת הקמת המכשיר הקבוע להכנת סמינריונים ותכנית קשרים עם הנוער, יוצר חלל ריק ואולי תשמט האפשרות לגיוס אנשים מחדש לעבודה מעין זו.

אנו מבקשים שההצעה המובאת בתזכיר זה תובא מיד לדיון והכרעה במזכירות המפלגה, כי הענין אינו סובל כל דחיה והזנחתו עלולה אך להתנקם בעתיד עבודתה של המפלגה בין הנוער.

בברכת חברים

הנהלת הסמינריון

ערב פסח, תש"ד. בית-הכרם, ירושלים.

סוף תיק
מס' 2

התחלת תיק

מס' 4

מדינת ישראל

משרדי הממשלה

משרד

דו"ח מאת הרב גולדבלום

על השואה בסלוניקי

1942 - 1940

מחלקה

תיק מס.

ארכיון ד. בן-גוריון

אין מס' ל.

מספר סופי :

מספר מקורי :

מספר זמני :

סיווג בטחוני:

( )

האריכים

10.000 (4.60) 2160/227

ב.ג.

מספר סופי:

מספר מקורי:

מספר זמני: 4

סיווג בטחוני: ◯

תאריכים:

דו"ח מאת חיה גולדבלום על
השואה בפולניה בשנים
1942 - 1940

6.

2157/1559-9.57/2000

מה שמספרת גולדבלום חיה מהנוער הציוני בסוסנוביץ,שהגיעה לארץ יחד עם יתר העולים שהוחלפו ב-8 לח.7.

תיכף אחרי כניסת הגרמנים לחבל שלזיה הפולנית,סוסנוביץ,בנדין ודומברובה, הרגו כמה מאות יהודים שהתחבאו במקלטים שונים.הגרמנים ירו בלי הבחנה באנשים שנמצאו במקלטים,באופן כזה נהרגו גם הרבה פולנים.שרפו את בתי הכנסת,ובמקומות שונים רכזו את היהודים לבתי הכנסת ושרפו אותם על ה-אנשים שנמצאו בהם.אחרי זמן קצר השתרר השקט והיהודים חזרו לבתיהם והת-חילו להתעסק בעבודותיהם הקודמות במסחר,בתעשיה ובמלאכה והתחילו להתרגל למצב והיו אחרים שחשבו שאפשר יהיה לחיות ולהתקיים גם אצל היטלר.מצב זה נמשך בערך כ-4 חדשים.

נוסדו ועדי קהלה חדשים שנהלו את ענייני היהודית במקומות.אחרי זה התחילו להופיע בכל יום ויום פקודות חדשות,הטלאי הצהוב,החרמת הרכוש היהודי. איפוא שאי אפשר היה להחזיק תיכף את בתי המסחר והחרושת היהודיים מחוסר מומחים,הכניסו שמה קומיסרים נוצרים גרמנים.הוצאו מבתי היהודית את המלבושים ואת החפצים שמצאו חן בעיני הגרמנים.התחילו בהעברת יהודים מרחובות שונים לרחובות מסוימים ונוצר כעין גיטו.נאסרה על היהודים הכניסה לבתי קפה,תיאטרון וקול-נוע.יותר מאוחר נאסרה ההליכה על היהודים ברחובות איפוא שגרים נוצרים.הונהג כרטיסי מזון מיוחדים עבור היהודים. הקציבו לשבוע בשביל כל נפש קילו ותשעים גרם לחם,100 גרם מרמולד,250 גרם מרגרינה,125 גרם סוכר ו-100 גרם גריסים.נאסר על הילדים היהודיים לבקר בבתי הספר ואסור היה לפתוח בתי ספר יהודיים עבורם.

אחרי זה באה פקודת העבודה,כל אחד מוכרח היה לעבוד בשביל הצבא.נפתחו בתי מלאכה גדולים לתפירה בשביל הצבא והתחילו להעביד בהם את היהודים, גברים,נשים וילדים בשכר זעום מאד,50-60 פניגים בעד 12-10 שעות עבודה ליום,גם בזמן שבעד קילו לחם,לא על חשבון הכרטיס,שלמו 7½ מרקים.על הלחם שקבלו לפי הכרטיסים אי אפשר היה להתקיים.

בחדש מאי 1940 נתקבלה פקודה שכל הגברים מגיל 16-עד 50 צריכים להרשם באופן מיוחד במשרד של "הזונדר-באופטרגטה",ומשם התחילו לשלוח את הג-ברים המסוגים לעבודות כפיה לחבל הסודטים בגרמניה.מי שלא קבל שחרור מיוחד שהוא זקוק לעבודה בבתי החרושת הגרמניים,נשלח לעבודה.מי שהיה לו הרבה כספים יכול היה להשתחרר מלהשלח לעבודה בעזרתם של הט.ס. ו-בכסף.ממקומות עבודות הכפיה האלה נתקבלו מהאנשים מכתבים איומים, שמעבידים אותם עבודת פרך ובתמורתה נותנים להם פרוסת לחם קטנה וקצת מרק ליממה.הקרובים השתדלו ושלחו להם חבילות מזון,למרות שקשה היה להשיג והסכנה הכרוכה בזה,קנו אותו מידי הפולנים ושלחו אותו.ככה נמשך הסדר הזה עד מאי 1942,טרנספורטים גדולים של אנשים נשלחו לגרמניה ל-עבודות כפיה.

בחדש מאי 1941 התחילו לשלוח גם בחורות יהודיות לעבודות כפיה למקומות הנ"ל.את הבחורות העבידו הגרמנים על פי רוב בבתי חרושת לטריקו בחבל הסודטים 14-12 שעות ליום ובאותם התנאים שבהם עבדו הגברים.פרט מיוחד, לא הרשו לנשים להשתמש באמצעים להפסקת הדם בזמן הוסת.ככה נמשך המצב, כולם עבדו עד אפיסת הכוחות והקרובים שלחו חבילות עד כמה שאפשר היה.

בסוסנוביץ,חוץ לזה שהאנשים היו נאלצים לעבוד בבתי החרושת והנשים ב"שופים"(בתי מלאכה לתפירה),כולם היו מוכרחים כמה ימים בחדש לעבוד עבודת כפיה בנקוי הרחובות ובעבודות נקוי בבתי אנשי הגסטפו.

נוסדר מחנה לעבודות כפיה בין בנדין-סוסנוביץ ושמה נשלחו על פי רוב בחורות.שמה תנאי העבודה לא היו כל כך גרועים כמו בעבודות הכפיה בגרמניה.

בשנת 1942 הופסק הקשר עם האנשים שנשלחו לעבודות כפיה בגרמניה.אסור היה לשלוח אליהם חבילות ומכתבים ומשם לא נתקבלו כל ידיעות.

אחרי הכרזת היטלר על ה"יודנפארניכטונג",קבלו במאי 1942 זקנים,נשים, ילדים וחלשים שלא עבדו פקודות להתיצב לפני הגסטפו.קבלו הזמנות 1200 איש ואשה,התיצבו 6-7 מאות איש.היות ולא כל המוזמנים באו,סגרו בערב אי אלה רחובות והוצאו מהבתים גברים,נשים וילדים בלי הבחנה עד שמלאו את המספר 1200.הכניסו אותם לקרונות,לכל קרון 200 נפש,חתמו אותן ו- נשלחו לכוון בלתי ידוע.קראו למעשה זה "טרנספורט-הסוה",אף אחד מאלה שנשלחו לא חזר ולא נתקבל סימן של חיים מאף אחד מהם.ישנן ידיעות שהם נשלחו ל"טרעבלינקא".אחרי זה נשלחו עוד שני טרנספורטים כאלה ובאותם התנאים.אותו דבר סדרו בבנדין ובדומברובה.למשלוחים האלה צורפו גם זקנים וזקנות מבתי מחסה,ילדים קטנים ותינוקות שהוציאום מבתי היולדות, שמו אותם בשקים והכניסום לקרונות.בתנאים אלה חיו עירות שלמות במשך שלש שנים רצופות.

באוגוסט 1942 נתקבלה פקודה שכל היהודים,גברים,נשים וטף יתיצבו במגרש הספורט ברחוב יאן בסוסנוביץ.אחרי שרכזו את כולם שמה,הקיפו אותם חילים עם מכונות יריה,ולא נתנו להם לזוז מהמקום.כמה החזיקו אותם 48 שעות בגשם שוטף,ובמקום היה טרחון נורא ובכל פעם מי שהרים מהנאספים נדרס או נפח את נשמתו מעייפות.כולם היו בטוחים שיהרגום במקום ולאף אחד מהם לא היה כח לזוז ולחשוב על הגנה.אנשי הגסטפו לא נתנו לאנשים לשבת אפילו תחתם בבוץ.לבסוף הופיעו ועדת מה"יודנרט-באוספרגטה" הגרמנית,וסדרו שכל אחד מנוכחים יעבור לפניהם.כל אחד מהעוברים קבל מספר,היו מספרים 1,2,3, ולפיהם נתחלקו האנשים שהיו במקום.אלה שקבלו מספר 1 נשארו לעבוד בעיר, מקבלי מספר 2 נשלחו לעבודה לגרמניה ומקבלי מספר 3 נשלחו למקום בלתי ידוע ל"טרנספורט-המות".מספרם של אלה הגיע לעשרת אלפים,אחרי שעמדו במים ובבוץ במשך 48 שעות ולא אכלו ושתו של מים לפיהם,צולמו ע"י הגרמנים. כפי שמספרו פולנים הראו את הצלומים האלה בבתי הקולנוע תחת כותרת "לאלה המזוהמים נתנו לאכול במשך שלש שנים".בהרץ הודבקו פלקטים האומרים "איין יודה פייניקער,איין ברודיט מערד".

הטרנספורט האחרון ממספר 3 נשלח,לפי ידיעות שנתקבלו מאנשים שונים-פולני ל"אושוינצים".כידוע גם כן אחרי כן,שהגסטפו רצתה להוציא להורג במקום,או לשלוח להורג במקום אחר,את כל היהודים שהיו נוכחים,שמספרם עלה ל-25 אלף,אבל אנשי "היודנרט-באוספרגטה" לא רצו לוותר על העבודה הזולה של ה- אנשים האלה וקבלה רשיון מברלין להשאיר במקום את המסוגלים לעבודה ו- הנחוצים להם.אותו דבר קרה בבנדין ובדומברובה.יותר טרנספורטים מות מיו- חדים לא נשלחו עד נסיעתו של הנ"ל ב-23.1.46,אבל בכל שבוע לוקחים 50 איש,אשה וילדים מכל עיר הנ"ל ושולחים אותם לשרפה באושוינצים.מספרים אלה כוללים על פי רוב זקנים,ילדים חולים או מי שהיה לו פעם עונש.ואם חסר עוד למספר,לוקחים את מי שמזדמן להם,בכדי למלאו.המספר 50 מוכרח להיות מלא.

בערים סוסנוביץ,בנדין ודומברובה לא קים למעשה עד היום "גטו",אבל היהודים יושבים ברחובות מסוימים ואסור להם לעזבם.לעבודה הם הולכים בלווי שוטרים.בכסף רב עוד אפשר להשיג לחם או מיצרכים אחרים,אבל זה כרוך בסכנות רבות,היות אם תופסים את מי שקנה אצל פולני דבר מה,מכ- ניסים אותו ואת משפחתו ל"50" וגורלו נחתך.מתחילים כבר לסדר גטאות בערים הנ"ל.ה"יודנרט-באוספרגטה" תוציא לכל אחד מהיהודים מספרים של 1,2,3,ולפיהם מסדרים את האנשים בשכון.לפי הידיעות הנפוצות,המספרים 1-2 הם לעבודה ובעלי מספר 3 לבדוק ואחרי זה יסגרום בגטו.

/בסוסנוביץ/
ועד הקהלה על עובדיו ושוטריו מוציא לפועל את כל הפקודות של הגסטפו. באמצעותו נשלחים היהודים לעבודה ולטרנספורטי המות. השוטרים היהודים, הם המחפשים אחרי היהודים שצריכים להשלח לעבודה או למות. בראש ועד הקהלה עומד איש אחד בשם מערין. לפעולותיו הערכות שונות במקום.

לפי ידיעות ועד הקהלה הנ"ל נשארו בחיים בזמן נסיעתה של המספרת מפו-לניה בחבל שלזיה, סוסנוביץ, בנדין ודומברובה 70 אלף יהודים, ובכל פול-ניה לפי הערך 350 אלף יהודים. לפני נסיעתה הודיעו לה הה' מערין וה' בורנשטין מורשה, מי שעבד בג'וינט ורשה, שבורשה אין כבר יהודים, 40 אלף האחרונים שהיו כבר נשלחו משם. מר בורנשטיין הצליח לברוח מורשה לפני הוצאתם של האחרונים הנ"ל.

התנועה הציונית, תנועות נוער קיימות בחבל שלזיה, סוסנוביץ, בנדין ודומברובה. קיימות התנועות "גורדוניה" "פריהייט" "השומר הצעיר" ו"השומר-הדתי". כל התנועות האלה בהלך פעולה משותפת, תרבותית, ציונית ומקצועית במשך כל השנים. סדרו קורסים להשתלמות וקורסים רגילים לילדים בקבוצות קטנות, היות ואסור היה לילדים היהודים לבקר בבתי-ספר. היו גם קורסים מקצועיים, כל אלה היו קיימים עד אוגוסט 1942. אפשרות הפעולה בין הילדים ע"י התנועות הנ"ל נתנה ע"י ועד הקהלה שארגן תחנות הזנה לילדים, ובתחנות האלה רוכזה הפעולות של הנ"ל. נוסדה חוה חקלאית ע"י סוסנוביץ ושמה עבדו בהכשרה 50 חברי התנועות הנ"ל. נוסף על זה סודרו קורסים מקצועיים שונים בבתי-חרשת ובסדנאות. ושמה היו קיימים גם קורסים ל"אורטיכטונגס". כל הפעולות האלה התנהלו עד אוגוסט 1942.

באותו חדש אחרי משלוח הטרנספורט האחרון, הודיעו לאנשי הקהלה שהם צריכים להצטרף לטרנספורט המות, אבל מר מערין הודיעם אחרי זמן מה, שהוא השתדל ליהודים בתנאי שיקבלו עליהם לצאת לרחובות ולשלוח את האנשים למקום הרכוז. האנשים יצאו וכולם במספר לטרנספורט המות (חוץ מזה לזו בצלב הכוכבים) אנשי התנועה יצאו נגד אנשי ועד הקהלה על שעשו את הפעולה הזאת, היות ולא נתנה להם רשות לשלוח את מי שהוא במקומם למות. אנשי התנועה שעבדו בקהלה עזבו והודיעו שהם מוכנים בעצמם ללכת לטרנספורט המות. מאותו זמן הופסק הקשר בינם לבין ועד הקהלה. מר מערין עם אנשיו התחילו לר-דוף את אנשי התנועה ולא נתנו להם אפשרות של פעולה יותר. הוצא בטבעת והקורסים אמנם המשיכו להתקיים, אבל הפעולה בהם רפתה, כי אי אפשר היה לעבוד בזמן שכל אחד ידע שיום המות שלו מתקרב. אנשי הציונים נשלחים לגרמניה, לחבל שלזיה ושמה הפיצו אותם. בריונים אלה סגרו על כל האפשרויות העומדות על היהודים הפליטים. אנשי ועד הקהלה השתדלו לגלות את מעברי הדרכים האלה ולמסור את שמותיהם לגסטפו, אבל עד זמן נסיעתה של המספרת הם לא הצליחו בזה.

אחרי אוגוסט אותה שנה, חל פילוג בארגוני הנוער הנ"ל, חלק מהנוער עזב את הארגונים האלה והכריזו על עצמם שהם קומוניסטים וטרוצקיסטים, בהסבירם שהציונות פשטה את הרגל בטענה שרק הקומוניזם יצילם, זה שברוסיה.

קיים ארגון לעזרה הדדית בין הנוער, כל חבר הכניס את הכנסתו לארגון זה. נוסף זה השתתפו לשלוח חבילות להורים בעבודה הכפיה ולמקומות אחרים שבפולניה. לורשה נשלחו כל הזמן חבילות, מזמן שנסגר הגטו. היה קשר בין שלזיה וורשה, באו שלוחים לארגונים מורשה.

הפעילים בארגונים היו : בגורדוניה הצעירה, האחים קורדון, צימרמן, (יש לו אח בארץ בקבוץ יגורים).
בפריהייט, שפרינגר הירש, ברנדס צבי, באוגוסט 1942 הגיע מבנדין פרומקה מורשה.

השומר הצעיר, פסחזון מבנדין,
גורדוניה, בחורה מורשה, השם לא ידוע למספרת.

<u>מספרי המאורגנים בכל התנועות לפי הערים הנ"ל.</u>

הנוער הציוני,	סוסנוביץ,	400	מסבבת הצעירה,	100	בוגרים
	בנדין	500	"	120	"
	דומברובה	250	"	50	"
השומר הצעיר,	סוסנוביץ	100	"	10	"
	בנדין	250	"	60	"
	דומברובה	100	"	20	"
גורדוניה,	סוסנוביץ	100	"	10	"
	בנדין	300	"	60	"
פרייהייט,	בנדין	100	"	30	"

השומר הדתי, המספר לא ידוע.

החברים שלנו ביקרו בהרבה מקומות בסביבה ועמדו בקשר עם הגרעינים. חברינו נויברייער צבי ראתכן בת-שבע ביקרו במשך כל הזמן בסניפים של הנוער הציוני ולבסוף נשלחו בטרנספורט עות מצבסטוחוב. גם החבר נחמיה בלקשטין שהיה פעיל נשלח-אף הוא באותו טרנספורט.

בזמן האחרון התחילו אנשי התנועות בגבול שלזיה לקשור קשרים עם אנשי המחתרת הפולנית, אבל לדאבוננו לא רצו הפולנים לשתף פעולה אתנו, באמרם שאין להם אמון ביהודים. סיבתם היא שליהודים יש ועד קהלה המשתף פעולה עם הגסטפו ומוסרים להם את כל הידיעות שמפרשים מהם, והם מוחרים שלא ימסרו גם את ידיעותיהם על פעולתם במחתרת.

בזמן האחרון נתקבלו ידיעות שהגיטו בורשה החליט להתגונן לפני השלחם בטרנספורטים. לפי הידיעות שקבלנו הם התגוננו בנשק שהיה בידיהם.

לפי הידיעות האחרונות רוכזו בגטו ראדומסקו 50 אלף יהודים מכל הסביבה. לפני נסיעתה הודיעו למספרת ע"י הקהלה בסוסנוביץ שהגטו הזה חוסל וכל היהודים נשלחו לכוון בלתי ידוע.

כמה חיים היהודים האחרונים בפולניה, אולי יצליחו להשאר בחיים עד מחר, היות ומחר יכול להיות גם והמלחמה תגמר. אבל מי יודע אם ישארו עוד יהודים אחרי המלחמה בפולניה.

בין אנשי התנועה שלנו יש רצון אחד להתגונן ולמות כמו בן-אדם. לדאבוננו דרושים לזה כלים ובסף וזה אין.

מה שמספרת גולדבלום חיה מהבועד הציוני בסוסנוביץ,שהגיעה לארץ יחד עם יתר העולים שהוחלפו ב-8 לח.ו.

תיכף אחרי כניסת הגרמנים לחבל שלזיה הפולנית,סוסנוביץ,בנדין ודומברובה, הרגו כמה מאות יהודים שהתחבאו במקלטים שונים.הגרמנים ירו בלי הבחנה באנשים שנמצאו במקלטים,באופן כזה נהרגו גם הרבה פולנים.שרפו את בתי הכנסת,ובמקומות שונים רכזו את היהודים לבתי הכנסת ושרפו אותם על ה-אנשים שנמצאו בהם.אחרי זמן קצר השתרר השקט והיהודים חזרו לבתיהם והת-חילו להתעסק בעבודותיהם הקודמות במסחר,בתעשיה ובמלאכה והתחילו להתרגל למצב והיו אחרים שחשבו שאפשר יהיה לחיות ולהתקיים גם אצל היטלר.מצב זה נמשך בערך כ-4 חדשים.

נוסדו ועדי קהלת חדשים שנהלו את עניני היהודית במקומות.אחרי זה התחילו להופיע בכל יום ויום פקודות חדשות,הטלאי הצהוב,החרמת הרכוש היהודי. איפוא שאי אפשר היה להחרים תיכף את בתי המסחר והחרושת היהודיים מחוסר מומחים,הכניסו שמה קומיסרים נוצרים גרמנים.הוצאו מבתי היהודית את המלבושים ואת החפצים שמצאו חן בעיני הגרמנים.התחילו בהעברת יהודים מרחובות שונים לרחובות מסוימים ונוצר כעין גיטו.נאסרה על היהודים הכניסה לבתי קפה,תיאטרון וקול-נוע.יותר מאוחר נאסרה ההליכה על היהודים ברחובות איפוא שגרים נוצרים.הונהג כרטיסי מזון מיוחדים עבור היהודים. הקציבו לשבוע בשביל כל נפש קילו ותשעים גרם לחם,100 גרם מרמולד,250 גרם מרגרינה,125 גרם סוכר ו-100 גרם גריסים.נאסר על הילדים היהודיים לבקר בבתי הספר ואסור היה לפתוח בתי ספר יהודיים עבורם.

אחרי זה באה פקודת העבודה,כל אחד מוכרח היה לעבוד בשביל הצבא.נפתחו בתי מלאכה גדולים לתפירה בשביל הצבא והתחילו להעביד בהם את היהודים, גברים,נשים וילדים בשכר זעום מאד,50-60 פניגים בעד 10-12 שעות עבודה ליום,בו בזמן שבעד קילו לחם,לא על חשבון הכטיס,שלמו $7\frac{1}{2}$ מרקים.על הלחם שקבלו לפי הכרטיסים אי אפשר היה להתקיים.

בחדש מאי 1940 נתקבלה פקודה שכל הגברים מגיל 16-עד 50 צריכים להרשם באופן מיוחד במשרד שך "הזונדר-באופטרגטה",ומשם התחילו לשלוח את הג-ברים החסונים לעבודות כפיה לחבל הסודטים בגרמניה.מי שלא קבל שחרור מיוחד שהוא זקוק לעבודה בבתי החרושת הגרמניים,נשלח לעבודה.מי שהיה לו הרבה כספים יכול היה להשתחרר מלהשלח לעבודה בעזרתם של הס.ס. ו-גסטפו.ממקומות עבודות הכפיה האלה נתקבלו מהאנשים מכתבים איומים, שמעבידים אותם עבודת פרך ותמורתה נותנים להם פרוסת לחם קטנה וקצת מרק שימימה.הקרובים השתדלו ושלחו להם חבילות מזון,למרות שקשה היה להשיגו והסכנה הכרוכה בזה,קנו אותו מידי הפולנים ושלחו אותו.ככה נמשך הסדור הזה עד מאי 1942,טרנספורטים גדולים של אנשים נשלחו לגרמניה ל-עבודות כפיה.

בחדש מאי 1941 התחילו לשלוח גם בחורות יהודיות לעבודות כפיה למקומות הנ"ל.את הבחורות העבידו הגרמנים על פי רוב בבתי חרושת לסריגה בחבל הסודטים 12-14 שעות ליום ובאותם התנאים שבהם עבדו הגברים.פרט מיוחד, לא הרשו לנשים להשתמש באמצעים להפסקת הדם בזמן הוסת.ככה במשך המצב, כולם עבדו עד אפיסת הכוחות והקרובים שלחו חבילות עד כמה שאפשר היה.

בסוסנוביץ,חוץ לזה שהאנשים היו נאלצים לעבוד בבתי החרושת והנשים ב"שופים"(בתי מלאכה לתפירה),כולם היו מוכרחים כמה ימים בחדש לעבוד עבודת כפיה בנקוי הרחובות ובעבודות נקוי בבתי אנשי הגסטפו.

סודר מחנה לעבודות כפיה בין בנדין-סוסנוביץ ושמה נשלחו על פי רוב בחורות.שמה תנאי העבודה לא היו כל כך נוראים כמו בעבודות הכפיה בגרמניה.

בשנת 1942 הופסק הקשר עם האנשים שנשלחו לעבודות כפיה בגרמניה.אסור היה לשלוח אליהם חבילות ומכתבים ומשם לא נתקבלו כל ידיעות.

אחרי הכרזת היטלר על ה"יודנפארניכטונג",קבלו במאי 1942 זקנים,נשים, ילדים וחלשים שלא עבדו פקודות להתיצב לפני הגסטפו.קבלו הזמנות 1200 איש ואשה,התיצבו 6–7 מאות איש.היות ולא כל המוזמנים באו,סגרו בערב אי אלה רחובות והוצאו מהבתים גברים,נשים וילדים בלי הבחנה עד שמלאו את המספר 1200.הכניסו אותם לקרונות,לכל קרון 200 נפש,חתמו אותן ו– נשלחו לכוון בלתי ידוע.קראו למעשה זה "טרינספורטי–המות",אף אחד מאלה שנשלחו לא חזר ולא נתקבל סימן של חיים מאף אחד מהם.ישנן ידיעות שהם נשלחו ל"טרעבלינק".אחרי זה נשלחו עוד שני טרנספורטים כאלה ובאותם התנאים.אותו דבר סדרו בבנדין ובדומברוזה.למשלוחים האלה צרפו גם זקנים וזקנות מבתי מחסה,ילדים קטנים ותינוקות שהוציאום מבתי היולדות, שמו אותם בשקים והכניסום לקרונות.בתנאים אלה חיו עדות שלמות במשך שלש שנים רצופות.

באוגוסט 1942 נתקבלה פקודה שכל היהודים,גברים,נשים וטף יתיצבו במגרש הספורט ברחוב יאן בסוסנוביץ.אחרי שרכזו את כולם שמה,הקיפו אותם חילים עם מכונות יריה,ולא נתנו להם לזוז מהמקום.ככה החזיקו אותם 48 שעות בגשם שוטף,ובמקום היה סרחון ובוץ בכל פעם מי שהוא מהנאספים נדרס או נפח את נשמתו מעייפות.כולם היו בטוחים שיהרגום במקום ולאף אחד מהם לא היה כח לזוז ולחשוב על הנבה.אנשי הגסטפו לא נתנו לאנשים לשבת אפילו תחתם בבוץ.לבסוף הופיעה ועדת מה"יודנבדר–באופטרגטה" הגרמנית,וסדרו שכל אחד מנוכחים יעבור לפניהם.כל אחד מהעוברים קבל מספר,היו מספרים 1,2,3, ולפיהם נתחלקו האנשים שהיו במקום.אלה שקבלו מספר 1 נשארו לעבוד בעיר, מקבלי מספר 2 נשלחו לעבודה לגרמניה ומקבלי מספר 3 נשלחו למקום בלתי ידוע ל"טרנספרי–המות".מספרם של אלה הגיע לעשרת אלפים,אחרי שעמדו במים ובבוץ במשך 48 שעות ולא אכל וטפה של מים לפיהם,צולמו ע"י הגרמנים. כפי שמסרו פולנים הראו את הצלומים האלה בבתי הקולנרע תחת כותרת "לאלה המזוהמים נתנו לאכול במשך שלש שנים".בחוץ הודבקו פלקטים האומרים "איין יודה רייביקער,איין ברויט מער".

הטרנספורט האחרון ממספר 3 נשלח,לפי ידיעות שנתקבלו מאנשים שוכנים–פולניו ל"אושוינצים".נודע גם כן אחרי כן,שהגסטפו רצתה להוציא להורג במקום,או לשלחם להורג במקום אחר,את כל היהודים שהיו נרכתים,שמספרם עלה ל–25 אלף,אבל אנשי "היודנבדר–באופטרגטה" לא רצו לותר על העבודה הזולה של ה– אנשים האלה וקבלה רשיון מברלין להשאיר במקום את המסוגלים לעבודה ו– הנחוצים להם.אותו דבר קרה בבנדין ובדומרובה.יותר טרנספורטי מות מיו– חדים לא נשלחו עד נסיעתה של הנ"ל ב–23.1.43,אבל בכל שבוע לוקחים 50 איש,אשה וילדים מכל עיר הנ"ל ושולחים אותם לשרפה באושוינצים.מספרים אלה כוללים על פי רוב זקנים,ילדים חולים או מי שהיה לו פעם ערנש.ואם חסר עוד למספר,לוקחים את מי שמזדמן להם,בכדי למלאו.המספר 50 מוכרח להיות מלא.

בערים סוסנוביץ,בנדין ודומברובה לא קים למעשה עד היום "גטו",אבל היהודים יושבים ברחובות מסוימים ואסור להם לעזבם.לעבודה הם הולכים בלווי שוטרים.בכסף רב עוד אפשר להשיג לחם או מיצרכים אחרים,אבל זה כרוך בסכנות רבות,היות אם תופשים את מי שקנה אצל פולני דבר מה,מכ– ניסים אותו ראת משפחתו ל"50" וגורלו נחתך.מתחילים כבר לסדר במאות בערים הנ"ל.ה"יודנבדר–באופטרגה" מוציא לכל אחד מהיהודים מספרים של 1,2,3,ולפיהם מסדרים את האנשים בשכון.לפי הידיעות הנפוצות,המספרים 1–2 הם לעבודה ובעלי מספר 3 לבורר ואחרי זה יסגרום בגטו.

/בסוסנוביץ/
ועד הקהלה על עובליו ושוטריו מוציא לפועל את כל הפקודות של הגסטפו. באמצעותו בשלחים היהודים לעבודה ולטרנספורי המות. השוטרים היהודים, הם המחפשים אחרי היהודים שצריכים להשלח לעבודה או למות. בראש ועד הקהלה עומד איש אחד בשם מערין. לפעולותיו הערכות שונות במקום.

לפי ידיעות ועד הקהלה הנ"ל נשאר בחיים בזמן נסיעתה של המספרת מפו-לניה בחבל שלזיה, סוסנוביץ, בנדין ודומברובה 70 אלף יהודים, ובכל פול-ניה לפי הערך 350 אלף יהודים. לפני נסיעתה הודיעו לה הה' מערין וה' בורנשטין מורשה, מי שעבד בג'וינט ורשה, שבורשה אין כבר יהודים, 40 אלף האחרונים שהיו כבר נשלחו משם. מר בורנשטים הצליח לברוח מורשה לפני הוצאתם של האחרונים הנ"ל.

התנועה הציונית, תנועות נוער קימות בחבל שלזיה, סוסנוביץ, בנדין ודומבדו רובה. קימות התנועות "גורדוניה" "פריהייט" "השומ"הצ" ו"השומר-הדתי". כל התנועות האלה נהלו פעולה משותפת, תרבותית, ציונית ומקצועית במשך כל השנים. סדרו קורסים להשתלמות וקורסים רגילים לילדים בקבוצות קטנות, היות ואסור היה לילדים היהודים לבקר בבתי-ספר. היו גם קורסים מקצועיים, כל אלה היו קימים עד אוגוסט 1942. אפשרות הפעולה בין הילדים ע"י התנועות הנ"ל נתנה ע"י ועד הקהלה שארגן תחנות הזנה לילדים, ובתחנות האלה רוכזה הפעולות של הנ"ל. נוסדה חוה חקלאית ע"י סוסנוביץ ושמה עבדו בהכשרה 50 חברי התנועות הנ"ל. נוסף על זה סודרו קורסים מקצועיים שונים בבתי-חרושו ובסדנאות. ושמה היו קימים גם קורסים ל"אומשיכטונגס". כל הפעולות האלה התנהלו עד אוגוסט 1942.

באותו חדש אחרי משלוח הטרנספורט האחרון, הודיעו לאנשי הקהלה שהם צריכים להצטרף לטרנספורט המות, אבל מר מערין הודיעם אחרי זמן מה, שהוא השתדל לשחררם בתנאי שיקבלו עליהם לצאת לרחובות ולשלוח את האנשים למקום הרכוז. האנשים יצאו וכולם נתפסו לטרנספורט המות (הודות לזה נצלו השולחים) אנשי התנועה יצאו נגד אנשי ועד הקהלה על שעשו את הפעולה הזאת, היות ולא היתה להם רשות לשלוח את מי שהוא במקומם למות. אנשי הת-נועה שעבדו בקהלה עזבוה והודיעו שהם מוכנים בעצמם ללכת לטנספורט המות. מאותו זמן הופסק הקשר בינם וועד הקהלה. מר מערין עם אנשיו התחילו לר-דוף את אנשי התנועה ולא היתה להם אפשרות של פעולה יותר. החוה נסגרה והקורסים אמנם המשיכו להתקים, אבל הפעולה בהם רפתה, כי אי אפשר היה לעבוד בזמן שכל אחד ידה שיום המות שלו מתקרב. אנשינו הוציאו כרוזים אנשי נציים ושלחום לגרמניה, לחבל שלזיה ושמה הפיצו אותם. כרוזים אלה ספרו על כל האכזריות העוברת על היהודים בפולניה. אנשי ועד הקהלה השתדלו לגלות את מחברי ועושי הכרוזים האלה ולמסור את שמותיהם לגסטפו, אבל עד זמן נסיעתה של המספרת הם לא הצליחו בזה.

אחרי אוגוסט שנת שנה, חל פילוג בארגוני הנוער הנ"ל, חלק מהנוער עזב את הארגונים האלה והכריזו על עצמם שהם קומוניסטים וטרוצקיאיסטים, בהסבירם שהציונות פשטה את הרגל בשבילם ורק הקומוניזום יצילום, זה שברוסיה.

קיים ארגון לעזרה עצמאית בין הנוער, וכל חבר הכניס את הכנסתו לארגון זה. ובכסף זה השתמשו לשלוח חבילות לברים בעבודו הכפיה ולמקומות אחרים שבפולניה. לורשה שלחו כל הזמן חבילות, מזמן שנוצר הגטו. היה קשר בין שלזיה וורשה, באו שליחים לארגונים מורשה.

הפעלילם בארגונים היו : בנוער הציוני, האחים קוזוך, צימרמן, (יש לו את בארץ בקבוץ "שרשים").
בפריהייט, שפרינגר הירש, ברנדס צבי, באוגוסט
1942 הגיע מבנדין פרומקה מורשה.

השומר הצעיר, פסחזון מבנדין,
גורדוניה, בתורה מורשה, השם לא ידוע למספרת.

<u>מספרי המאורגנים בכל התנועות לפי הערים הנ"ל.</u>

הנוער הציוני,	סוסנוביץ,	400	השכבה הצעירה,	100	בוגרים
	בנדין	500	"	% 120	"
	דומברובה	250	"	" 50	"
השומר הצעיר,	סוסנוביץ	100	"	" 10	"
	בנדין	250	"	" 60	"
	דומברובה	100	"	" 20	"
גורדוניה ,	סוסנוביץ	100	"	" 10	"
	בנדין	300	"	" 60	"
פריהייט ,	בנדין	100	"	" 30	"

השומר הדתי, המספר לא ידוע.

החברים שלנו בקרו בהרבה מקומות בסביבה ועמדו בקשר עם הגרעינים. חברינו בריבוויער צבי ואתשן בת-שבע בקרו במשך כל הזמן בסניפים של הנוער הציוני ולבסוף בשלחו בטרנספורט מות מצנסטוחוב. גם החבר נחמיה בלקשטין שהיה פעיל בשלח אף הוא באותו טרנספורט.

בזמן האחרון התחילו אנשי התנועות בחבל שלזיה לקשור קשרים עם אנשי המחתרת הפולנית, אבל לדאבוננו לא רצו הפולנים לשתף פעולה אתנו, באמרם שאין להם אמון ביהודים. טענתם היא שליהודים יש ועד קהלה המשתף פעולה עם הגסטפו ומוסרים להם את כל הידיעות שהמרשים מהם, והם פוחדים שלא ימסרו גם את ידיעותיהם על פעולתם במחתרת.

בזמן האחרון בתקבלו ידיעות שחברינו בורשה החליטו להתגונן לפני השלחם בטרנספורטים. לפי הידיעות שקבלנו הם התגוננו בנשק שהיה בידיהם.

לפי הידיעות האחרונות רוכזו בגטו ראדומסקו 50 אלף יהודים מכל הסביבה. לפני נסיעתה הודיעו למספרת ע"י הקהלה בסוסנוביץ שהגטו הזה הוסל וכל היהודים בשלחו לכוון בלתי ידוע.

ככה חיים היהודים האחרונים בפולניה, אולי יצליחו להשאר בחיים עד מחר, היות שמחר יכול להיות בס והמלחמה תגמר. אבל מי יודע אם ישארו עוד יהודים אחרי המלחמה בפולניה.

בין אנשי התנועה שלנו יש רצון אחד להתגונן ולמות כמו בן-אדם. לדאבוננו דרושים לזה כלים וכסף וזה אין.

סוף תיק

מס' 4

התחלת תיק

מס׳ 4/1

מדינת ישראל

משרדי הממשלה

ענייני המשטרה

משרד

תיק מס

מספר סומי :	ארכיון דגן-לוין.
מספר מקורי :	אין מספר 1/4.
מספר זמני :	
סיווג בטחוני: ◯	התאריכים ינואר 1933 דצמבר 1942.

10.000 (4.60) 2160/227

ל

רשימות מועמדים לועידה החמישית
של מפא"י ולמועצת הפועל בתל אביב.
דו"ח על המצב במפלגה לאחר הועידה.
פרוטוקול ישיבה של מזכירות מפא"י
מיום 16.12.42.
דו"ח על פרישת חיים של אבא חושי
בתשובה לפרסום הנדרשים בשאלון
המועמדים לארכיון "הספרן" מינואר 1933

תאריכים: ינואר 1933
דצמבר 1942

סיווג בטחוני:

מספר סופי: ב.ג.

מספר מקורי:

מספר זמני: 4/1

2157/1559-9.57/2000

המצב לאחר הועידה

א) רצון רוב החברים לקיים מפלגה אחידה, יוזמת, מכוונת ומחנכת.

ב) סיעה פורחת על שתי הסעיפים (בלי רצון ויכולת לפלג ולהקים מפלגה - בלי רצון ויכולת להסתלק מסיעתיות ומהרגלי פעולה נפרדים).

ג) מפלגה הרוסה במובן הארגוני - בלי סניפים במרכזים הגדולים, ומזכירים, בלי כלי פעולה והרגלי פעולה, בבחינת חנינה כן דוסה.

ד) חוסר הדרכה מפלגתית בהסתדרות, בהנהלה, בגושים ההתיישבותיים, בועד הלאומי, חוסר=הרגל של כפיפות מרכזית.

*

מה עמד בפנינו:

א) הקמת הריסות המפלגה
1) גיוס אנשים
2) הקמת מסגרת (סניפים, מזכירים)
3) קיום החלטות הועידה: חיסול סיעות, בחירות, מבנה המפלגה.

ב) יוזמה בשאלות עליה, גיוס, התישבות, מלחמה מדינית, נוער, הצלת היהדות.

ג) קביעת עמדה בשאלות השוטפות.

ד) חינוך (ספרות, עתונות, הרצאות).

ה) קבוצת יל״ץ את הצעיר והפועל.

מה לא עשינו:

1) לא חיסלנו הסיעה

2) לא סידרנו הרשמה

3) לא הפקרנו מנדטים

דרכנו בסיעה: א) לעשות הכל שבידינו למנוע קרע ופילוג; ב) לפעול כאילו לא היתה כלל סיעה - וכל מה שיש לעשות - לעשות בלי להרתע ממה שהסיעה עלולה לעשות (אפילו אם תפלג).

המצב לאחר הועידה [illegible]

א) רצון רוב החברים לקיים מפלגה אחידה, יוזמת, מכוונת ומחנכת.

ב) סיעה פוסחת על שתי הסעיפים (בלי רצון ויכולת לפלג ולהקים מפלגה - בלי רצון ויכולת להסתלק מסיעתיות ומהרגלי פעולה נפרדים).

ג) מפלגה הרוסה במובן הארגוני - בלי סניפים במרכזים הגדולים, ומזכירים, בלי כלי פעולה והרגלי פעולה, בבחינת חנינה בן דוסה.

ד) חוסר הדרכה מפלגתית בהסתדרות, בהנהלה, בגושים ההתישבותיים, בועד הלאומי, חוסר=הרגל של כפיפות מרכזית.

*

מה עשינו:

א) הקמת הריסות המפלגה
1) גיוס אנשים
2) הקמת מסגרת (סניפים, מזכירים)
3) קיום החלטות הועידה: חיסול סיעות, בחירות, מבנה המפלגה.

ב) יוזמה בשאלות עליה, גיוס, התישבות, מלחמה מדינית, נוער, הצלת היהדות.

ג) קביעת עמדה בשאלות השותפות.

ד) חינוך (ספרות, עתונות, הרצאות).

ה) יצירת מגע עם הצבור והפעלתו.

מה לא עשינו:

1) לא חיסלנו הסיעה

2) לא סידרנו הרשמה

3) לא הפקדנו מנדטים

בגדר החלטות הועידה

דרכנו בסיעה: א) לעשות הכל שבידינו למנוע קרע ופילוג; ב) לפעול כאילו לא היתה כלל סיעה - וכל מה שיש לעשות - לעשות בלי להרתע ממה שהסיעה עלולה לעשות (אפילו אם תתפלג).

1) [illegible]
2) [illegible]
3) התמונה [illegible]
4) [illegible]
5) [illegible]
6) [illegible]

General Federation of Jewish Labour in Erez Israel

HAIFA LABOUR COUNCIL

ההסתדרות הכללית של העובדים העברים בארץ־ישראל

מועצת פועלי חיפה

النقابة العامة للعمال اليهود في فلسطين

مجلس عمال حيفا

Haifa, 5.2.1943 חיפה,
P.O.B. 931 ת.ד.
Tel. 1177-1178 טל.
تلفون

Ref. No 54/3/4/עי מספר
نمره

לכבוד
הח' ד. בן גוריון,
הסוכנות היהודית
י ר ו ש ל י ם

ח' בן גוריון היקר!

Life in Palestine

אני ממציא לך בזה את העתון אשר הוקדש בחלקו למגויסים שלנו בצי המלכותי. הנני מתכונן לסדר בקרוב צלום כללי של כל חיילינו בצי – סגני הקצינים, בעלי מקצוע ומלחים – ואשלח לך את הצלומים.

מדוע אני עושה זאת? מישהוא במחננו הוציא קול כי כל המתגיסים לצי הם "משתמטים במדים" והדבר הזה מדכא מאד את 600 הבחורים, שביניהם מאות מטובי הבחורים שלנו, – ומדכא אותי אשר השקעתי הרבה כוחות, מרץ וזמן תחילה על מנת להשפיע על מפקדי הצי שיסכימו בכלל לגיוס יהודים לצי וא"כ ע"מ לגיס את מאות הבחורים – והנה אני שואל את עצמי – האמנם באמת טעיתי – האמנם אני עוזר להשתמטות?

ועל כן החלטתי לשלח לך את העתון הזה ובהזדמנות זו לשאל לדעתך השקולה בענין זה.

ואם לדעתך חשוב הגיוס לצי – ועלי לאמר לך, כי בין הראשונים שהגיעו לטריפולי וישארו שם בהנהלת הנמל הם 3 מבחורינו אלה, וכ250 מהם פזורים בכל נמלי הים התיכון – החל מטריפולי באפריקה הצפונית וגמור בטריפולי שבלבנון – ובחוגי "האדמירליטי" מעריכים מאד את בעלי המקצוע שלנו, הריני מבקש בהזדמנות מתאימה גם להשמיע את קולך בענין זה, כי ראויים הבחורים, ראוי הענין – לעדוד.

שלך,
באהבה והוקרה,
[signature]

את/גמ

20.000 – 3.42 – 1 טופס

	סה"כ	[illegible]	[illegible]	[illegible]
1917	30.040	9.109.000	11.600.000	20.318.000
1942	49.000	25.000.000	14.000.000	39.850.000

מפעלים חרושת בתקופת המלחמה

פועלי חרושת מערי הסה'
ליד 1942 – 23.000
(24.9% של מערת הסה')

מתכת	111
טכסטיל	247
חימיה	70
[illegible]	40
[illegible]	33
עור	11
[illegible]	9
[illegible]	6
חמרי בנין	6
[illegible]	9
שונות	30
סה"כ	572

הגדלות ליד 1942

22,2%	20.500	[illegible]
1.4%	1.700	[illegible]
0.9%	800	[illegible]
24.9%	23.000	

בנין ומ"ג

10,8%	10.000	
8.4%	7.800	[illegible]
5.9	5.500	[illegible]

פועלי המלחמה ליד 1942

		פועלים	פועלות
ומרי הסה'	23.000	16.700	6300
[illegible] 1942	32.000	22.200	9.800

מתכת	8.000	6000
[illegible]	4700	3450
[illegible]	3.500	2600
חימיה	3.000	2200
[illegible]	2100 / 2000	1800
[illegible]	2100	1,500

פועל [illegible] 29%
[illegible] 28%
פועלי חרושת 25% [illegible]

— 2 —

מדוע כניסה במפלגה.

מפלגה להסתד׳ — כי אחד לכל הפועלים
לכל הפעולות.

קריאה למפלגות: תנועה מאמת
אחדות הפועלים מדינות ואחדות הפעולה.
(משפחה פועל גם משמעות פעולתו)

~~[illegible] על הקיום —~~

מפלגת — מרכז: מפלגה המלווה לבוא
אחדות במלוא לא כלל מסגרת.
אחדות — רק בתוך הפועלים.

1) הסתדרות כל פועלים בלתי מאורגנים
2) ומוסדות תורות את ארגון — ומשק
ומשק עצמה להבשיל הפרטים להסתדרות.
3) הסתדרות = מרכז וכל [illegible]
a מפלגות (מרכז — מפלגה [illegible])
4) הסתדרות תנועה — וכל [illegible]: תורות הפורה.
5) [illegible] דמוקרטיה
[illegible] — אבל [illegible]
[illegible] מהכלל, וכל [illegible].
ושגה פה — נשגה [illegible].

קנס ולא מה?
הרולת שמוליף מלחמה
" כמשמע קופסה

שלב - פירוק הדרך הערב 12.
כבן עוזמן ורון פרטי
הקול לו מכלים פסלו ולוי עקשו

תשובה הולמת - מנומס וחדתהוו.
שמלא בריחה של מלחמה
שמלא בקונפליקט עם הנהלה
שמלא בעל המלחמה לגבולות/מתעצב
שבת בעבודה, הרמת פרויקט
ושמת המשכת
כשהון המחרוג - לא בגלל העבודה
אלא בשמה המשפחה

הקול בחרות כולו התנועה
המכלה והקסם
עבור יקצע מפלגת לחיות.

- 3 -

כנוס לשעה:

חרושת –
פעלי חרושת –

חרושת כשותף מלחמה,
ה״ כמצביע עליה ומלך.
התפתחות התעשיה במלחמה.
גלות יהודי במצרת.
~~המעשה~~ תעשה לצרכי הבאות.
התפתחות החרושת אחרי תום הסכל:
פסול הסיוע המלחמה (הדתשעי)
עצם טעם השלוך: השתלטות,
הצורה.
החלטות מרצונו בהתפתחות העשיה

ולשם – הוירק העמד במשא.
ובין לגלותו ובין פרסו.
הפוך לא משלם פסוק – ולד לצרך
ושעשוע
בשם השלך – בשם העמד בו.
השגיא עריכת – בזמן המלחמה
לעניית ורבים – לשבת ברוח המלחמה
לשבת בשותף המלחמה לבזבוזה לשמש

שכלול המודל להעמד
הרמת פרויקט לאוכלוסיית המחלבה
כלומר התמורות - לא רבנו מאונו
ולא בטרם מלשת (פועל שאינו ...)

פועלי חרושת ב תעשיה (24.9%)
חקלאות ובנין (כמו שאר בנייה)
חרושת שוק וסוחר במסחר ובתעשיה
חוץ משרה ברמה ובמושב
פועלי חרושת לא אורגנו שהתעשייה
ולא יכלו ... (28%)
נשים, ולבה, חומר לא תקוה
פועל לא מאורגן (29%) (32000 - 23.000)
החלטה מפעל הספקה פועלי החרושת:
השלמה בכסף ~~במסחר~~ במשפט, באמצעות החלטה
בשעה לעבור המשק במלחמות הכלכלית
גוון אמצע מפלגות לחלק
הפועל בחרושת מעמד התעשייה רצוי.

מלחמה – ספרה – מושל – ברוח הפשע-
לא רק מצד עצמו, התעוזה, התפוררות
והתמסרה – אלא לנצח, להשחית, להכביד הציור
כוח – לא רק עמדה בפני
המהפכות העולות המתגלות בעולם:
התפוררות, התכוונות, התמוטטות, אדישות
– אלא לגשת מחדש, התכוונות, ממשות
עממי ותוצאות, הרחבת היקף האדם
תוכן ושלום טובה, ורצון

ישיבת מזכירות המפלגה מיום 16.12.1942.

משתתפים חמ"ח: ד. בן-גוריון, ל. שקולניק, א. בהיר, ב. אייזנשטט, ז. אהרן, י. קוסוי, י. שפרינצק, ב. כצנלסון, א. קפלן, י. קרבן.

נוכחים מח"מ: ג. לנדואר, פ. נפתלי, ב. ג'וזף, ג. יוזפטל, ח. הופמן, פרץ לרין, ג. פפה.

בסדר-היום „עליה חדשה".

__מדברי פ. נפתלי:__

א) הכפילות במועצה: דוגמה הבחירות לועד הקהלה בחיפה „עליה חדשה";

ב) נגד השתתפות כפולה - צריך לבחור במפלגה ולעזוב את „העליה החדשה";

ג) לא מסעמים פוליטיים והשקפות כי אם מסיבות ארגוניות מפלגתיות.

__מדברי ג. לנדואר:__

א) שני „קונפליקטים": פוליטי וארגוני;

ב) 50 אלף בוגרים מעולי גרמניה, אוסטריה וצ'כיה. מהם 60 אלף מתנגדים לקו הפוליטי של „בילטמור" - 20 אלף בעד.

ג) 400 אלף מבוגרים בישוב מ-18 ומעלה, מהם 100 אלף תומכים בקו „עליה חדשה" (כולל חלק מ„השומר-הצעיר");

ד) 7.000 משלמי מסים ל„עליה חדשה";

ה) ריבוח השוב מבחינה פוליטית;

ו) „עליה חדשה" - אנשיה היו עד עתה בני ברית בגר הטבעיים;

ז) שאלת ה„קליטה" וה„קיפוח";

ח) התקדמות בעברית;

ט) 6.000 בוחרים להסתדרות בתל-אביב מעולי גרמניה ואוסטריה ואין להם אף נציג אחד במועצת פועלי תל-אביב (סיבה: הסירוב);

י) יש בינינו ויכוח פוליטי-רעיוני;

יא) בסיכום יש החלטות החלות על פעולות - ואת הויכוח ממשיכים;

יב) עד עתה היתה הסכמה להופעה נבדלת: ועד הדר הכרמל; ועד הקהלה בחיפה; בנתניה וכו'.

יג) בעית עירית תל-אביב;

יד) 50-60 איש עזבו את "העליה החדשה";

טו) עלינו לארגן את ה"אזרחות הפרוגרסיבית";

<u>מדברי ג. ירושל:</u>

א) הפאטוס - לא משפיע על עולה מגרמניה - צריך להיות דיבור עניני;

ב) מפלגת פועלי א"י - ארגון עליה שניה ושלישית (שמה "רוסית");

ג) נחיתות בנציגות;

ד) הארגון בישוב לקוי: "הזדקנות", "אין בחירות";

ה) התנגדות לתכנית בילטמור - הופעת לנדואר בחיפה;

ו) בפוליטיקה ישובית ומוניציפאלית - "עליה חדשה" הוא בן-בריתנו;

ז) בהסכמתנו להשארות חברינו ב"עליה חדשה" אנו מוותרים על הסיכוי לקלוט לתוכנו את העליה החמישית;

ח) לנדואר גורס "עליה חדשה - על-מפלגתית" - אין ייצור כזה;

ט) לא יתכן להכריע בשאלות פוליטיות - מחוץ למסגרת המפלגה;

<u>מדברי קורט לוי:</u>

א) במפלגה אין כוח להחליט דבר ברור;

ב) חברי המפלגה בה.ע.ג. נחלקו לשלשה גושים: 1) עזבוה; 2) נשארו בארגון "עולי מרכז אירופה" ולא ב"עליה חדשה"; 3) הצטרפו ל"עליה חדשה": לנדואר - טנה;

ג) יהיה זה משגה להוציא עתה, לאחר ההכרעה, את חברינו מ"העליה החדשה" - דוחפים אותה על ידי כך ימינה;

ד) חברינו יצטרכו להופיע ב"עליה החדשה" ברוח ובכיוון החלטות המפלגה.

<u>מרדכי ג. פאפה:</u>

א) אמת היסטורית – המפלגה וההסתדרות לא טפלו כראוי בעליה הגרמנית לקליטתה החברתית והרוחנית;

ב) העליה הגרמנית מרגישה את עצמה מרומה; לא קיימו הבטחות, שניתנו לה בעניני נציגות;

ג) 20.000 חבר בהסתדרות מהעליה הגרמנית הצביעו לועידת ההסתדרות;

ד) בהוצאה משותפת (לנדואר – נפתלי, יודסטל – פנה וכו') לקראת הבחירות לועידה השפענו על אלפי חברים מעולי גרמניה;

ה) אין נציגות ואין אף עובד במנגנון מועצת פועלי תל-אביב;

ו) עמדה קודם לכי אינה אפשרית מבחינה מוסרית, פוליטית ומצפון;

ז) להיות גם במפלגה וגם ב"עליה חדשה" פירושו לבלבל את ההמונים ובפרט לקראת מערכת הבחירות שאנו עומדים בפניהם: עירית תל-אביב; קהלת ירושלים; אספת הנבחרים; ולבסוף – לקונגרס הציוני.

ח) על ידי גבוש "עליה חדשה" ולפרוגרמה מפורשת נשחרר אותה מה"ערב רב" כיום ונרחיק אותה לפרוגרמה פרוגרסיבית;

ט) המצאות לנדואר מחד גיסא ולבר ("המכבי") מאידך בתוך "עליה חדשה" – מונעים גבושה והתפתחותה הפרוגרסיבית;

:

<u>ס י כ ם:</u>

א) <u>חבר המפלגה בתוך "העליה החדשה" איננו יכול לפעול בניגוד לפרוגרמה של המפלגה.</u>

ב) מטילים על לשכת המזכירות לקיים שיחה שניה בשאלה: מה לעשות בעליה הגרמנית בכלל ובעליה הגרמנית הפועלית בפרט.

מאי 1941

ב

רשימת מועמדים
לועידה החמישית של מפלגת פועלי א"י

1) תבורי אפרים פועל מפעל המים, ועה"פ מ.פ.ת"א
2) ליבשיץ דוד מזכיר הסניף
3) טובין פנחס בניו, ועה"פ של מ. פ. ת"א
4) למדן חנה מח' הפועלות, מועצ' הפועלות, מזכ' הסניף
5) בריינהנדלר משה מ. פ. ת"א, מזכירות הסניף
6) נחמיה חשמלאי, ועד האג' מועצת הסניף, מ.פ.ת"א
7) קנטור פייבל פ' ח' החשמל, ועד הפ' ועה"פ מ.פ.ת"א
8) טיגר ברוך מורה, מזכירות הסניף
9) גולדנברג יצחק פועל דפוס, ועד המפקח של קופ"ח
10) לם יוסף חוג עולי אוסטריה
11) אלכסנדר (רבין) „אלונים"
12) ברגינסקי י. ב. קבוץ הבחרות
13) גלילי ישראל נען
14) חייקין בת-שבע יגור
15) ציזלינג אהרן עין-חרוד
16) רבטמן ברכה קבוץ ה„בחרות"
17) אלפרט אורי פועל מתכת, מזכיר האגודה
18) איטקין יצחק עובד משרד הקבלני, מ. פ. ת"א
19) אידסים שרה מזכירות ארגון אמהות עובדות
20) דון חנוך בנאי, מזכירות הבנין, מ. פ. ת"א
21) אידסים זאב עובד קופ"ח, הנהלת התא
22) עבס אברהם פועל פשוט, ועד הארגון
23) ינקלביץ יפה מחלקת הפועלות
24) גלאי חיים „הפועל"
25) מלניק יהודה פועל נקיון, ועד הארגון, מ' ע' העיריה
26) גפן בתיה פועלת משק בית, מחלקת הפועלות
27) רוזנפלד נתן טיח
28) מרגלית יצחק שרברב, מועצת האגודה
29) קרמר צבי חוג עולי אוסטריה
30) גוטליב שמואל טפסן, ועד הארגון, מזכיר התא
31) איידלברג משה אגודת הפקידים, מ. פ. ת"א
32) שור רחל רופאת שנים קופ"ח, מועצת האגודה
33) אהרנשטם יקותיאל עובד כופר הישוב, הנהלת התא
34) חגואל שאול בנאי, ועד הארגון
35) ברג סנדר נגר, ועד האגודה
36) אוצ'יטל אברהם שרברב, מועצת האגודה
37) יוצר גד פועל פשוט, ועד הארגון
38) יחזקאל אלישע אופה, הנהלת התא
39) חבשוש יחיאלי „שבי תימן"
40) מלצ'יק מלכה פועלת נקיון בקופ"ח
41) שלנג אלימלך טפסן, מועצת הסניף
42) כץ שמואל כופף, ועד הארגון
43) זיידמן אברהם סבל
44) פרידנרייך אליהו חיט, ועד האגודה
45) לזבניק חיים נגר, ועד האגודה
46) אוליניק נתן פועל נמל, מועצת הסניף
47) שורץ שלמה כופף, ועד הארגון
48) ברונשטין פלטיאל פועל חמרי בנין, ועד האגודה
49) הר-דונג יהודה בנאי, ארגון הותיקים
50) רום איזיק קבוץ הבחרות
51) רוטשטין בנימין סנדלר
52) ברוך יעקב פועל נקיון
53) סטולר משה טיח, ועד הארגון
54) כהן פנחס פועל מזון
55) רוזנפלד דוד נגר, מועצת האגודה
56) חלוף שלמה טיח, ועד האגודה
57) בלומנר אברהם חיט, ועד האגודה
58) נורמן שמואל פועל פשוט, ועד הארגון
59) ברונשטין מנחם עובד קופת מלוה וחסכון ת"א
60) בן-סופר גרשון נהג, הנהלת התא
61) לוי מאיר „שבי-תימן"
62) פירסטנברג יוסף חיט, ועד האגודה
63) שלפרמן שמעון עובד לשכת המס
64) שפירא זיגמונט חוג עולי אוסטריה
65) מלר דוד מסגר, הנהלת התא
66) רובין צבי פקיד
67) קליגר טובה פועלת משק בית
68) פרוימן גרשון פועל דפוס
69) רוזנצווייג ישראל אופה
70) בורובסקי אליהו פקיד
71) פרנקל נתן טיח, הנהלת התא
72) קוסטיקה לאה מורה
73) מרמרי יעקב נגר
74) מילנוב זאב בנאי, ועד הארגון
75) ברנשטין חיים פועל דפוס
76) ביר משה מזכירות הסניף
77) לויתן חיים חשמלאי, ועד האגודה, מזכירות הסניף
78) בליאך משה מזכירות הסניף
79) ינאי צבי עו"ד, מזכירות הסניף
80) בן-ירוחם דב טפסן, ועה"פ של מ. פ. ת"א
81) הלפרן שמחה פועל כביש, משרד הקבלני
82) קושניר יוחנן ועד הפועל של מ. פ. ת"א
83) מנדלשטין יעקב טפסן, ועד הארגון, מזכירות הבנין

ב

רשימת מועמדים
למועצת הסניף בתל-אביב

1) ליבשיץ דוד מזכיר הסניף
2) תבורי אפרים פועל מפעל המים, ועה"פ של מ.פ.ת"א
3) נחמיה חשמלאי, ועד אג' המתכת, מועצת הסניף, מ.פ.ת"א
4) קושניר יוחנן ועה"פ של מ. פ. ת"א
5) ינאי צבי עו"ד, מזכירות הסניף
6) אידסים שרה ארגון אמהות עובדות
7) בן-ירוחם דב טפסן, ועה"פ של מ. פ. ת"א
8) מנדלשטין יעקב טפסן, ועד הארגון מזכירות הבנין
9) מלר יעקב פועל נמל, קבוצת הבחרות הפוע.
10) לויתן חיים חשמלאי, ועד אגודה, מזכירות הסניף
11) בליאך משה מזכירות הסניף
12) לם יוסף חוג עולי אוסטריה
13) עבס אברהם [illegible], ועד אג. פ. פשוטים, מועצת הסניף
14) רחמנית בת-שבע אחות, ביה"ח „הדסה"
15) ביר משה מזכירות הסניף
16) ברנשטין חיים פועל דפוס
17) בריינהנדלר משה מ. פ. ת"א, מזכירות הסניף
18) ירובסקי מאיר נגר, מזכיר ועד אגודה, מועצת הסניף
19) בלון משה טיח, מועצת הסניף
20) ליפא פועל פשוט, ועד האגודה, מועצת הסניף
21) זיטלני שמואל מסגר, מועצת הסניף
22) כהן יהודה פקיד, מועצת הסניף
23) זלצמן יהושע אג. פ. המחט, ועד האג., מועצת הסניף
24) ליפצ'וק אלימלך טפסן, מזכיר ועד הארגון
25) ורשניטר מנדיל סבל, ועד הסקציה
26) למדן צבי פקיד
27) ויצנר עדינה פועלת אריג, ועד האגודה
28) סוכה משה פועל נקיון, ועד האגודה, מועצת הסניף
29) ברגר מרדכי פקיד, מועצת הסניף
30) ז'וקובסקי שייקה פועל נמל, קבוץ הבחרות
31) בורקובסקי שמואל טיח, מזכיר ועד הארגון
32) גולדין יצחק קואופ. השק, מועצת הסניף
33) מילשטין צבי בנאי, ועד אג. הבנאים
34) זומה נחמן פקיד
35) גרומב עדינה פועלת משק בית
36) סלעם-קמנצקי חיים ארגון הותיקים
37) מכטינגר דוד צבעי, ועד האגודה, מועצת הסניף
38) פרגמניק אריה כופף, מועצת הסניף
39) לחוביץ אליעזר פועל נמל
40) כרמי שרה פועלת, ארגון אמהות עובדות
41) שורץ יצחק אג. פועלי העור
42) פיקרסקי ישראל רפד, מועצת הסניף
43) הורביץ ברוך אופה, הנהלת התא
44) שיברשטין אפרים פועל פשוט, ועד הארגון
45) לוינשטין שרה פועלת, אג. בתי אוכל ומלון
46) משל ירוחם טפסן, ועד הארגון
47) רביב יצחק פועל נקיון, ועד הארגון
48) רובינשטין בנימין פועל חב. החשמל, מועצת הסניף
49) פלדמן נתן בנאי, ועד הארגון
50) רויטלמן רחל פועלת משק בית
51) שיפמן מיכאל טיח, הנהלת התא, ועד האגודה
52) גולדברג צבי חיט, הנהלת התא
53) ווייסברג סוניה פועלת במסעדה הקואופרטיבית
54) שפיר נח פועל מזון
55) רבינוביץ יצחק נגר, הנהלת התא
56) ציגלר יצחק סבל, ועד הסקציה
57) מורדקוביץ אברהם פועל פשוט, ועד הארגון
58) פסטר שמעון אופה, הנהלת התא
59) אשוה נח גובה ב„דבר"
60) איטקין יצחק עובד משרד הקבלני, מועצת פועלי ת"א
61) טיגר ברוך מורה, מזכירות הסניף
62) למדן חנה מח' הפועלות, מועצת הפועלות, מזכירות הסניף
63) קנטור פייבל פ. ח' החשמל, ועד הפ., ועה"פ מ.פ.ת"א
64) טובין פנחס בניו, ועד הפועל של מ. פ. ת"א

ה

רשימת מועמדים
למועצת הסניף בתל־אביב

1) ברגר הרצל מערכת „דבר"
2) איזנשטט ברוך קבוץ ה„בחרות הסוציאליסטית"
3) ושר ישראל פועל עירית ת"א
4) דרבקין חיים פקיד המחלקה הכלכלית, עת"א
5) גוטספורכט אברהם פועל נקיון, מועצת הסניף
6) בומשטין מרים פועלת „לודזיה", ועד האגודה
7) ביקל יוסף חוג עולי אוסטריה
8) רייך אליעזר ועד ההורים המרכזי
9) וינר זאב עובד „משען"
10) גוטהלף יהודה מערכת „דבר"
11) אכסלרוד אברהם מזכיר פועלי הדפוס
12) רובינזון פרדה עובדת סוצ. „משען"
13) יערי יצחק „במעלה"
14) בום חיים חוג ארלוזורוב
15) חבס ברכה מערכת „דבר"
16 מרגלית שמואל פועל בנין
17) קרן צבי מאיר פקיד
18) אפשטין פסח מהנדס מפעל המים עת"א
19) אפרתי שלמה לשכת המס
20) קוטלר בצלאל משרד קבלני
21) רוכל יצחק מרכז קופ"ח
22) גלילי משה פקיד ע. ת. א.
23) ד"ר פרבר־פלוטקין ב. קופ"ח
24) קופילוב דינה מורה
25) ניימרק יעקב מועצת פקידי ע. ת. א.
26) בוכמן יעקב מרצף
[illegible] מנדלבוים זאב פועל ע. ת. א.
28) קרני מאיר פועל דפוס
29) זרחי שלמה ועדת התרבות
30) קריזה יהושע ספת"ג של עובדי ע. ת. א.
31) חברוני מרדכי מית
32) סמאל יעקב בנאי
33) בן־דור שרה משק ביתה
34) אנטוביל שרגא אגוד למען תוצרת הארץ
35) בן־אלול משה מערכת „במעלה"
36) אסף מיכאל עורך „חקיקת אל־אמר"
37) הלפרין חיים המרכז החקלאי
38) דאובר דבורה חוג ארלוזורוב
39) פינס דן מערכת „דבר"
40) רוזנשטין צבי מרכז העליה
41) לובטקין משה פקיד הועה"פ
42) ראשי גרוניה מועצת הפועלות
43) קניבסקי יצחק מרכז קופ"ח
44) אידלסון בבה מועצת הפועלות

מאי 1941

ג רשימת מועמדים
לועידה החמישית של מפלגת פועלי א״י

1) מאירסון גולדה
2) אהרונוביץ זלמן
3) גורפינקל ישראל
4) נמירובסקי מרדכי
5) יבניאלי שמואל
6) קיצים יוסף
7) ציזיק חנה
8) פרידמן שמואל
9) נוסוביצקי שרגא
10) בקר אהרן
11) קונצי יהושע פועל מזון — מזכירות הסניף
12) וסט בנימין מזכירות הסניף
13) פרבר משה צבע, ועד האגודה — מזכירות הסניף
14) נוסוביצקי דבורה הועה״פ של מ.פ.ת״א
15) פריץ נפתלי מועצת הפועלים בעיריה
16) בלוך-בלומנפלד דוד
17) בילין אברהם אג. פועלי המתכת
18) פרידמן חיים הועה״פ של מ.פ.ת״א
19) אורימן חיה פועלת לורזיה, ח׳ מ.פ.ת״א
20) שורץ קופל עולים חרשים
21) גורוחובסקי פייביש מרכז הקואופ. חבר מפת״א
22) כהן הלל המשרד הקבלני, חבר מועצת פ. ת״א
23) שפירא יוסף מפסן
24) קורן יצחק חוג עולי רומניה
25) וונטש יצחק עץ — ועד האגודה
26) אברמוב יחזקאל פועל רכבת, חבר מ. פ. ת״א
27) ברנאי אברהם חוג עולי אוסטריה
28) לוי נתן פ״ם, ערות המזרח
29) חרמוני אפרים מועצת הסניף
30) אסף צבי פועל דפוס, חבר מועצת פ. ת״א
31) קפלן פרומה פועלת נקיון
32) פרטקין זלמן מועצת אגודת הפקידים
33) קורן יעקב פחח — ועד אגודה
34) דרזין שבח אופה — ועד האגודה
35) ישראל ישעיהו ערות המזרח
36) טיומין דב מיח
37) ברנר שבתי פלוגות הפועל
38) קצב שלום חמרי בנין ערות המזרח
39) קצנלסון רבקה עובדת תנובה
40) לוין אליעזר מהנדס
41) מוריץ משה בנאי
42) קופמן ליאו חוג ארלוזורוב
43) גורינסקי יעקב מפסן
44) פרופס שמואל פועל דפוס
45) פינשטיין יצחק מזכיר עובדי העיריה
46) זק יונה פועלת הרסה
47) סיני גרשון חוג עולי רומניה
48) סולקובסקי מיכאל פועל נרז׳
49) ריכמן אשר מרצף
50) זיליסט מרדכי מרכז הפועל
51) זיידמן מרדכי פועל דפוס
52) קרצ׳מר אברהם צבע — הנהלת התא
53) ז׳כנר עמנואל פועל בבי״ח בלום
54) בורשטין כלב פועל נמל — קבוצת הים
55) צוקרמן יצחק עובדי תנובה
56) פילניק זניה מחלקת הפועלות
57) פוקס יצחק מרצף
58) וקס נח מועצת הצרכניות
59) הררי יצחק בנאי, חבר מ. פ. ת״א
60) נפחי בנימין נגר
61) רויזלמן אורי עובדי קופת חולים
62) שפירא אליעזר פועלי חברת החשמל
63) נחמה חוג בילינסון
64) בדר דוד
65) גלביץ שמעון ד״ר
66) שורצמן אפרים פועל חרכבת

ג רשימת מועמדים
למועצת הסניף בתל־אביב

1) אהרונוביץ זלמן
2) נמירובסקי מרדכי
3) גורפינקל ישראל
4) קיצים יוסף
5) קונצי יהושע פועל מזון — מזכירות הסניף
6) בקר אהרן
7) וסט בנימין מזכירות הסניף
8) לוביאניקר צבי
9) פרבר משה צבע—ועד אג. הצבעים, מזכירות הסניף
10) נחמה חוג בילינסון
11) חרמוני אפרים מועצת הסניף
12) ריטוב ישראל מרכז הקואופרציה
13) בלבן אברהם פועל מתכת — מועצת האגודה
14) גלביץ שמעון ד״ר עובדי רפואה
15) פישמן שורא מועצת עובדי הנמל
16) קונצ׳י אוליה ארגון אמהות עובדות
17) שכטר אליעזר אגודת הפקידים
18) שורץ קופל עולים חרשים
19) וולט ארני חוג עולי אוסטריה
20) ברנדר צבי חוג עולי רומניה
21) סנדר אנשל אופה—ועד האגודה, מועצת הסניף
22) קולטון אליהו מפסן — מועצת הסניף
23) שכטמן אהרן תא המורים — מועצת הסניף
24) יעקובזון צבי מפסן — משרד קבלני
25) זגר קלמן פועל משום
26) בסלר שנקה פועלת — מועצת הסניף
27) דן ראובן פועל גרז׳ — מועצת האגודה
28) שלמוני נח מפסן
29) בן־יעקב יוסף פועל נקיון
30) קגמון יעקב חוג בילינסון
31) פיגין חיים חקלאי — אגרונום
32) פייר יחיאל מפסן
33) בילפולסקי יעקב עולים חרשים
34) לבקוביץ יעקב פועל לורזית
35) קורלנדר גרשון אגודת הפועלים השטופים
36) סגל אברהם חמרי בנין — הנהלת התא
37) פילניק ז׳ניה מחלקת הפועלות
38) שור ווילי חוג ארלוזורוב
39) טיומין דב מיח
40) אבני אברהם עובדי קופ״ח
41) וולברג יהודה פועל ביח״ר בלום
42) בראון יעקב מועצת עובדי הנמל
43) ברונר יונה תפר
44) נימרק דוד חשמלאי — ועד הסקציה
45) מינץ שושנה פועלת ביח״ר מספרו
46) כצמן יהושע תא הפקידים
47) בורובסקי אליעזר חופרי בורות
48) לבקוביץ רבקה פועלת לורזיה
49) לנגינגר ישראל פועל נקיון
50) לרנר מנחם אגודת הטחם
51) גריצר מרדכי עץ — הנהלת התא
52) כהן דוד צבע — ערות המזרח
53) אלקין ליפא פועל מתכת
54) וינברג יהושע מיח
55) שבתאית אסתר ארגון אמהות עובדות
56) המר צבי פועל מתכת
57) ספיר מאיר מוביל לחם, חבר מ. פ. ת״א
58) מלברג אהרן חמרי בנין — הנהלת התא
59) גלר חיים חוג עולי רומניה
60) קריטקרפט יצחק פועל משום
61) מרסל פרנטו פועל נמל ערות המזרח
62) שרמן נחמיה פועל דפוס
63) שולקים שלמה חבר מועצת פועלי תל־אביב
64) אברמוב יחזקאל פועל רכבת, חבר מ. פ. ת״א
65) קלצקו שמשון חבר מועצת פועלי ת״א
66) זהבי יוסף אגודת הטחם
67) פרידמן חיים הועד הפועל של המועצה
68) נוסוביצקי דבורה הועד הפועל של המועצה
69) בלוך־בלומנפלד דוד
70) פרידמן שמואל

ד

רשימת מועמדים
לועידה החמישית של מפלגת פועלי א״י

1) נישטט מלך
2) ברגמן אליעזר רופא קופ״ח, הנהלת חוג בורוכוב
3) נישט ברוך מזכיר אגודת הפקידים, הנהלת חוג בורוכוב
4) כצמן ברוך הנהלת תא הפקידים, הנהלת חוג בורוכוב
6) הניג חיים
6) הרצקוביץ לוי אריג ועד האגודה
7) מלץ יעקב פקיד, מועצת האגודה, הנהלת התא
8) וולנר שלמה פקיד, מרכז קואופרציה
9) צוקר יעקב פקיד, קהלת ציון
10) כהן אריה טיח, מועצת הסניף, הנהלת התא
11) רוזנבלום בצלאל נגר, ועדת התור, הנהלת חוג בורוכוב
12) לוצקי אהרן פקיד, הנהלת חוג בורוכוב
13) פלדמן תהלה עובדת צרכניה
14) שטיינפלד מרדכי רופא שנים
15) כהן בנימין גובה, מועצת הסניף, הנהלת חוג בורוכוב
16) כהן צפורה משק ביתה
17) ספוזניקוב פסח צלם
18) מוקסי משה פקיד קופ״ח, מועצת הסניף, הנהלת חוג בורוכוב
19) פקר מאיר ד״ר

ד

רשימת מועמדים
למועצת הסניף בתל-אביב

1) מוקסי משה פ. קו״ח, מועצת הסניף ה. חוג בורוכוב
2) כהן אריה טיח, מועצת הסניף הנהלת התא
3) לוצקי אהרן פקיד ברית הפקות, הנהלת התא
4) רוזנבלום בצלאל נגר, ועדת התור, הנהלת חוג בורוכוב
5) כהן בנימין גובה, מועצת הסניף, הנהלת חוג בורוכוב
6) פלדמן תהלה פקידה, צרכניה הדסה
7) מלץ יעקב פקיד, מועצת האגודה, הנהלת התא
8) וולנר שלמה פקיד, מרכז קואופרציה
9) כצמן ברוך פקיד לשכת המס, הנהלת התא, הנהלת חוג בורוכוב
10) דוברוניבסקי שמחה פקיד ע. ת. א.
11) ארנולד יוסף פועל נקיון ע. ת. א.
12) שטינהרט משה עובד מרכז קואופרציה
13) ברון נמיוט לאה משק ביתה
14) פרקלולד אליעזר טיח
15) מוקר משה נגר
16) וין ירחמיאל מסגר
17) הניג חיים
18) נישט ברוך מזכירות אגודת הפקידים
19) כץ שמחה עו״ד, הנהלת חוג בורוכוב
20) נישטט מלך

כל מועמד יגיש סקירה על עצמו, הכוללת בין השאר:

מתי ואיפה נולד, במה עסקו הוריו, היכן נתחנך עד שנתו החמש עשרה ומהו החנוך שקבל,

מה הן הלשונות שהוא יודע (לקרוא, לכתוב, לדבר),

במה עסק משנתו החמש עשרה עד עלותו לארץ,

אם היה בחו"ל בחלוץ, בארגון נוער, במפלגה, באגודה מקצועית או באיזה גוף אחר, וכמה זמן,

אם עבד בצבא, כמה זמן, באיזה סוג, ומה הן ידיעותיו הצבאיות,

ממה התפרנס לפני עלותו לארץ,

מה היתה פעולתו הצבורית בחו"ל,

מתי עלה ארצה ומה הניע אותו לעלות,

במה עסק ועבד כל שנות היותו בארץ,

באילה מקומות ומקצועות עבד בארץ,

מתי נכנס להסתדרות,

אם הוא חבר לאיזו מפלגה או ארגון אחר,

מה היתה פעולתו הצבורית בארץ,

אם הוא יודע ערבית - לדבר לקרוא,

מהי שאיפתו בארץ,

מי הם חבריו הקרובים ובאילו חוגים הוא מזדמן מזמן לזמן,

אם יש לו קרובים בארץ ומי הם,

באילו ספרים הוא קורא, באילו לשונות ומהי הספרות המענינת אותו ביותר,

מהו יחסו ודעתו על המצב בהסתדרות,

יחסו למפלגות השונות בארץ; יחסו להגשמת הציונות,

יחסו לסוציאליסמוס, יחסו לעבודה העברית, יחסו לשפה העברית,

מהו סוג הפעולה המושך אותו ביחוד ~~במשמר~~ [[ביעור? handwritten]]

הערה: הסקירה תמסר על ניר אחר, ותוחזר יחד עם השאלון הזה.

שאלון אישי

כל מועמד יגיש סקירה על עצמו, הכוללת בין השאר:

מתי ואיפה נולד, במה עסקו הוריו, היכן נתחנך עד שנתו החמש עשרה ומהו החנוך שקבל,

מה הן הלשונות שהוא יודע (לקרוא, לכתוב, לדבר),

במה עסק משנתו החמש עשרה עד עלותו **לארץ**,

אם היה בחו"ל בחלוץ, בארגון נוער, במפלגה, באגודה מקצועית או באיזה גוף אחר, וכמה זמן,

אם עבד בצבא, במה זמן, באיזה סוג, ומה הן ידיעותיו הצבאיות,

ממה התפרנס לפני עלותו לארץ,

מה היתה פעולתו הצבורית בחו"ל,

מתי עלה ארצה ומה הביא אותו לעלות,

במה עסק ועבד כל שנות היותו בארץ,

באילה מקומות ומקצועות עבד בארץ,

מתי נכנס להסתדרות,

אם הוא חבר לאיזו מפלגה או ארגון אחר,

מה היתה פעולתו הצבורית בארץ,

אם הוא יודע ערבית - לדבר לקרוא,

מהי שאיפתו בארץ,

מי הם חבריו הקרובים ובאילו חוגים הוא מזדמן מזמן לזמן,

אם יש לו קרובים בארץ ומי הם,

באילו ספרים הוא קורא, באילו לשונות ומהי הספרות המענינת אותו ביותר,

מהו יחסו ודעתו על המצב בהסתדרות,

יחסו למפלגות השונות בארץ; יחסו להגשמת הציונות,

יחסו לסוציאליסמוס, יחסו לעבודה העברית, יחסו לשפה העברית,

מהו סוג הפעולה המושך אותו ביחוד ~~במשמר~~ [illegible].

הערה: הסקירה תמסר על ניר אחר, ותוחזר יחד עם השאלון הזה.

1. אבא חושי, נולד ב 1898 בטורקה, גליציה

2. הוריו עסקו [illegible] / [illegible] יהודית

3. נתחנך עד שנתו ה-13: בחדר, אח"כ בבית הספר, אח"כ בגימנסיה ובאוניברסיטה

4. מדבר [illegible]: עברית, יידיש, גרמנית, פולנית, אוקראינית; [illegible]
אבל בחברה לא [illegible]; אנגלית קורא [illegible] - אינו מדבר

5. משנתו ה-13 עד עלותו ארצה למד. -

6. בחו"ל היה בהשוה"צ ובחלוץ, בהשוה"צ: 6 שנים, בחלוץ שנתיים

7. בצבא לא היה, [illegible] בשנת 1918/19 - למד [illegible] [illegible] / [illegible]

8. לפני עלותו ארצה: [illegible]

9. בחו"ל פעולה הסתדרותית: [illegible] השוה"צ והחלוץ [illegible], חבר הנהגת השוה"צ ומרכז החלוץ בגליציה. -

10. עלה ארצה בשנת 1920; [illegible]
[illegible] -

11. בארץ עבד: בשנים 1920-22 [illegible], בשנים 1923-26 [illegible]
[illegible] 1926 [illegible], בשנת 1927 [illegible], בשנים [illegible]-1928 [illegible]

12. נכנס להסתדרות עם הקמתה בשנת 1920 - [illegible]
[illegible]

13. חבר במפלגת אחדות העבודה [illegible], אחר כך במפלגת פועלי א"י

14. בשנים 1920-25 [illegible], 1925-27 [illegible], [illegible] 27-32, 1930-33
[illegible] אחדות העבודה [illegible] פועלי א"י

15. יודע לדבר ערבית, [illegible]

16. [illegible]
[illegible]

17. [illegible] מפלגת פועלי א"י [illegible]

18. יש לו [illegible] אשה וילד

19. קורא ספרות [illegible]
[illegible] -

11

20. [illegible] להסתכלות: [illegible] מצב היהודים [illegible] בהסתכלות [illegible] קיימת, [illegible]
[illegible] לראות [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] של העם [illegible] ולהשיג את [illegible] להסתדר. —

21. [illegible] שהוא [illegible] רוצה לראות את [illegible], להגשים את [illegible]
[illegible] ולהגשים את [illegible] את, [illegible] את [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

22. [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. —

23. [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]

24. [illegible]: [illegible] שלו

25. [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] של [illegible]

[illegible] 30.I.33

[signature]

נולדתי 1907 בדוברוביאן ליטא. אבי מורה בבית ספר עממי. התחנכתי בבית. קבלתי חנוך
יהודי דתי. גמרתי בית ספר עממי. אני יודע עברית, אידיש, גרמנית וליטאית, וקורא [illegible]
וכותב. בן 14 נכנסתי לעבוד בחנות עבדתי 3 שנים. שנה וחצי עבדתי בבית חרושת [illegible]
בחו"ל הייתי בחלוץ 3 שנים. ובארץ [illegible] 4 שנים. עד שנתי ה14 הייתי אצל אבי והוא
כלכל אותי. חוץ מהחלוץ [illegible] נוער לקרן הקימת ספריה [illegible] התעסקתי בפעולות צבוריות
עליתי ארצה 1926. רציתי להשתתף בבנין ארץ ישראל העובדת על יסודות סוציאליות
שלש שנים הייתי בפלוגת עין חרוד בעין טבעון. [illegible] שנים אני עובד [illegible] למקום
עבדתי בעבודות, בנין, חקלאות, [illegible] כל מיני עבודות. נכנסתי להסתדרות תיכף כשבאתי
ארצה. אינני חבר בשום מפלגה. שאיפתי בארץ לבנות את ארץ ישראל. חברי הם חברי
פלוגת [illegible] לעתים אני מבקר. אין לי שום קשר בארץ. אני קורא כל מה שמזדמן
לידי. רוב כלו בעברית, גם באידיש וגרמנית, ויחסי לפלוגת הוא יחס [illegible]. להשתתף
באספות אני [illegible] מפלגת פועלי א"י ויחסי לסוציאליזם. [illegible] האינטרנציונל השני. [illegible]
[illegible] א"י עברית [illegible] להבנות [illegible] עבריות. [illegible]. רק השפה העברית יש לה
[illegible] קיום בארץ. אני [illegible] את הספר [illegible] הפועלים. ואני
אחד מהמשפחה [illegible] בכל יכולתי

בכבוד

[illegible]

חיפה

26-I-1933

סוף תיק

מס׳ 4/11

התחלת מס׳
תיק

4/2

[illegible] המיעוט הערבי

No. 32

4/2

ארכיון ד. בן-גוריון.

תיק מספר 4/2

מספר סופי:	
מספר מקורי:	
מספר זמני:	סיווג בטחוני: ◯
	התאריכים: פברואר - מרץ 1943

10.000 (4.80) 2160/227

ג.

ח"מ של הוועדה שהוקמה ע"י הסוכנות היהודית לחקירת השאלה הערבית
הרצאת ב. יוסף בסוכנות היהודית על המעשים במזרח התיכון (פברואר 1943).
דו"ח על פגישות חיילים אוסטרלים עם חברי קבוץ מרחביה. (יוני 1941)

מספר סופי: ב. ג. -

מספר מקורי:

מספר זמני: 4/2

סיווג בטחוני:

תאריכים: פברואר - מרץ 1943

2157/1559-9.57/2000

Telegrams: AUSTER, ADVOCATE, JERUSALEM

דניאל אוסטר, עורך-דין
DANIEL AUSTER, Advocate
المحامي دانيال اوستر — القدس

ירושלים JERUSALEM 8.3.43. א׳ אד"ב תש"ג
ת.ד. P.O.B. 628
טל. Tel. 3189

לכב.
הא. דוד בן גוריון
יו"ר הנהלת הסוכנות היהודית לא"י
<u>כ א ן</u>

א. נ.

הנדון: <u>הועדה לחקירת השאלה הערבית.</u>

בהמשך לשיחתנו מהיום הנני מתכבד בזה להודיע לכב. בכתב, מה שאמרתי לו בעל פה, כי מר מ. אסף ואני פנינו פעמים למר קפלנסקי ובקשנו ממנו לקרא ישיבת הועדה והוא טרם עשה זאת. אם זכרוני איננו מטעה אותי פנינו אליו בנובמבר 1942 ובדצמבר 1942.

לפי דעתנו לא היתה ליו"ר הועדה רשות לחבר מכתב המלוה את הדו"ח על דעת עצמו אלא צריך היה לכתב אותו על דעת הועדה. בפרט לא היתה לו רשות להודיע לכב. כי חות דעת המעוט היא של 2 חברים בעת שאני בעצמי שלחתי לו את המקור עם שלש חתימות (דהיינו של הרב עוזיאל, של מר מ. אסף ושלי).

אודה לכב. אם יואיל בטובו להפנות את תשומת לב יו"ר הועדה על אי חקירת פעולותיו אלה.

בתודה למפרע
ובכבוד רב

הרצאת דר' ב' יוסף

על

"המיעוטים במזרח התיכון"

בישיבת הנהלת הסוכנות היהודית לא"י,
ירושלים, 21.2.43.

__דר' ב' יוסף:__ כשניגשים לבירור שאלת המיעוטים במזרח, הרי יש להבדיל בין גישת הערבים לשאלת המיעוטים ובין גישת עמי אירופא. סח לו ערבי-מכיר, כי ידידים יהודים רוצים לשכנע אותו בצורך במדינה דו-לאומית בארץ-ישראל, אבל ערבי זה טוען, כי אלה המדברים כך אינם שמים לב כלל לעובדה שאצל הערבים לא מפותח הרגש הלאומי. אצלם קיימת עוד החלוקה לפי שבטים, ויותר מזה הם מתקשים להבין, ולדעתו של אי-שיחו טועים אלה המפריזים על מידת ההבנה הלאומית של הערבים. מפרשים גם לא נכון את הנאומים של המעטים האלה המתימרים לדבר בשם העם. נראה לו - לדר' יוסף - כי דעה זו היא נכונה בהחלט.

במזרח התיכון יש מיעוטים שונים, ולא תמיד עולים בד בבד האינטרסים של כל מיעוט ומיעוט, ישלעתים קרובות שהם מתנגדים אחד לשני. הנה למשל בעבר הירדן השאלה היא פחות מסובכת, כי 60% מהאוכלוסיה הם נודדים, ו-38% הם מוסלמים-שונים. בעבר הירדן יש רק 2% נוצרים ו-7,000 צ'רקסים, את אלה האחרונים אין לזהות עם המוסלמים בעבר הירדן.

(המשך הרצאת דר' יוסף רשם חנני).

ישיבת הנהלת הסוכנות היהודית לא"י
21.2.1943

דברי ד"ר ב. י'וסף:

.... בעבר הירדן כ-20 אלף נוצרים. הם מהווים את המיעוט היותר גדול. אחריהם ישנם צ'רקסים כ-7000, שהם אמנם מוסלמים, אבל אין להם כל ענין עם המוסלמים, אין הם חיים באחדות עם המוסלמים. הם סומכים (א) על השלטון המנדטורי, ב) הם סומכים על האמיר. יש להם קשרים טובים עם האמיר. האמיר סומך עליהם כעל אנשים הנאמנים לו. האמיר עצמו איננו במצב טוב כל כך בעבר הירדן. הלא הוא איננו בן הארץ, הביאוהו מסעודיה והטילו אותו על עבר הירדן. לא פעם אמרו לו הערבים שם: סוף-סוף אתה איש זר, מדוע באת לשלוט עלינו.- היו לו רגעים לא קלים ביותר, ואז היו לו הצ'רקסים לעזר. לכן הם לא זקוקים לחסדם של המוסלמים. בדרך כלל הם אנשים אמיצי לב. הם מיעוט קטן, 7000 בין 320,000, אבל יש להם ערך ידו ע כתומכי האמיר. הנוצרים הם מיעוט כל כך קטן, שאין להם תקוה שיוכלו להיות גורם בארץ, ולכן הם סומכים על פיוס. כל הטקטיקה שלהם היא לפייס את המוסמכים ולשות רצונם, רק שלא יגעו בהם. הצ'רקסים מדברים ערבית וצ'רקסית. אם לחפש איזה פקטור פוליטי בעבר הירדן, מחוץ לאמיר בעצמו, כמעט שהוא איננו. יש רק כמה שיכים של שבטי בדוים. השייך של שבט בני-סחר, מיתקל פחה, הוא פקטור במידת מה, גורם לפעמים קצת צרות לאמיר והאמיר צריך לפייס אותו. לפעמים גם האנגלים נותנים לו איזה דבר. גם לנו יש קשרים אתו. אין לחשוב אף לרגע, שהוא יוכל להפנות את הפוליטיקה העבר-ירדנית בעצמו, או בשיתוף עם מישהו, כי איננו די חזק לכך. מלבד האמיר ושבט בני-סחר אפשר לראות כגורם את xxx תושבי כרך, שם יש ערבי אחד עפיפאן פחה שיש לנו קשרים אתו. הוא איש שזוכר עוד את היהודים מימי קדם. פעם בא להציע לי שהיהודים יקנו שם קרקע. אמר לי שיש שם בארות שחצבו בני-ישראל. השתוממתי לשמוע ממנו את המלה "בני-ישראל". שאלתי אותו: מי הם אלה?- אמר לי: אלה אבותיך, היו להם בארות וזה עבר אלינו. הוא לא יודע שבינתים עברו כבר 2000 שנה. הוא שמע על זה מאבותיו. אבל בכלל כוחם מוגבל, אין להם מושג מהפוליטיקה הגבוהה, מכירים רק את הפוליטיקה המקומית, יש מג'לס, ומי שניתנה לו אפשרות לשבת שם - הוא איש חשוב. זה לא גורם רציני, אין להם הבנה לכל פוליטיקה רחבה. כך יש עוד שני שבטים שהשייכים שלהם בולטים. למעשה האמת היא, שבעבר הירדן אין תנועה לאומית; קשה גם שתקום בקרוב תנועה כזאת, בשעה שקרוב ל-95 אחוז מהאוכלוסיה לא יודעים קרא וכתב ו-60 אחוז גרים באהלים בשטחים רחבים ולא נפגשים עם אנשים אחרים שלא חיים אתם יחד. בכלל הרמה ירודה בארץ ואין גורמים ואין גם מסי..ות אוביקטיביות ליצירת גורמים מלבד האמיר והאנגלים. לכן נראה לנו, שהואיל והאמיר הוא סו"ס הגורם העקרי ומשקלו הוא הרבה יותר ממשקל כל האחרים יחד, אין לנו כל טעם לפתח את האחרים. הרבה יותר טוב לנו להיות בטוב עם האמיר, כי אז יש לנו קשרים עם פקטור יותר חשוב לאין שעור בעבר הירדן. זהו בקשר עם עבר הירדן. עכשיו אנו עוברים ללבנון. (י. גרינבוים: הצ'רקסים נמצאים גם בעבר הזה של הירדן, אצלנו בא"י?) כמעט ולא כלום, כפר קמה, בדרך לנצרת.

עכשיו אני עובר ללבנון. בלבנון יש בסך-הכל כמליון תושבים, המחולקים ל-23 עדות דתיות ולכל אחת יש איזו השתייכות פוליטית. הם כולם נוטלים חלק בחיים הפוליטיים, פחות או יותר, וכל אחת היא קבוצה מיוחדת. האוכלוסיה

מתחלקת לפי חשיבותה: ל-52% אחוז נוצרים, לפי הדת, 37% מוסלמים, 6% דרוזים, 5% שונים, ז"א הם רובם נוצרים ממינים שונים, אבל לא מזדהים באופן רשמי עם העדות הנוצריות השונות. יש גם אחוז יהודים (8000 יהודים, פחות מחצי אחוז) זוהי החלוקה לפי הדת. הנוצרים מתחלקים: למרונים - 250,000, הגרים בעיקר בצפון הלבנון. בדרום הלבנון נמצאים במספר קטן מאוד. כ-80% מהם נמצאים בצפון הלבנון, מהווים שם ישוב מרוכז מאוד, היתה להם גם אבטונומיה, ב-1881 היתה להם בירה לא בבירות אלא בעיר אחרת, גרים בעיקר בצפון. XXXXXXX מוסלמים סונים, יש כ-200,000; מוסלמים שיעים, אלה שקוראים להם מותואלים, כ-275,000; יונים-אורתודוכסים, 60,000; דרוזים, 60,000; יונים קתולים - 60,000. יש להעיר שיש כ-125,000 מרונים מחוץ ללבנון, ז"א באמריקה ובדרום אמריקה, שהם במידת מה עומדים בקשר עם הלבנון; לפעמים חוזרים הביתה; הם כאילו שומרים על הקשר שלהם ורואים את עצמם כמרונים. לשונם ערבית, אבל אינם רואים את עצמם כערבים. הם פיניקים והם רואים את עצמם כפיניקים. רואים את עצמם כאוקסידנטלים, הערבים הם בעיניהם אוריינטלים, ואין הם רואים את עצמם כערבים. אני רוצה להעיר שיש מספר קטן של אנשים בלבנון שמדברים ארמית, מספרם קטן מאוד, בדרך כלל מדברים ערבית.

המרונים הם קבוצה נוצרית, וגם ההשפעה שלהם בחיים היא בעיקר על ידי הלחץ הדתי שלהם. א) זה נותן להם אפשרות להשען XXXX על כוחות חוץ. תמיד בשענו על הצרפתים, כעת הם משתדלים לשכנע את האמריקאים ואת האנגלים שיש לתמוך בהם כגורם נוצרי בחלק זה של התבל. ב) מפני שיש באמת מרות רבה לפטריארך שלהם, הוא האיש המרכזי אצל המרונים, כולם מכירים בראשותו; גם המתנגדים שלו מוכרחים לקבל אותו כראש המרונים, הוא מנהל את הפוליטיקה שלו. הם גם כן יודעים שהוא כוח, מפני שהוא חשוב ברומא. הלא הם שייכים לכנסיה הקתולית ויש לו עמדה של קרדינל צא ברומא. הוא רואה את עצמו כיותר גדול מקרדינל, מפני שהוא ראש הכנסיה שלו. הוא איננו ה יש היחידי בעל ערך בחיים הדתיים שלהם. יש גם הבישוף מוברך מבירות, שהוא גם כן בעל עמדה חשובה בכנסיה שלהם והוא הרבה יותר קיצוני בענינים הפוליטיים. הפטריארך הנוכחי ערידה הוא איש זקן מאוד, אפשר להגיד שהוא כמעט עובר בטל", והוא תחת השפעתו של מונסינור עבדאללה חורי. וכאן יש הסתבכות בין הדת והפוליטיקה. כי מונסינור עבדאללה חורי הוא א בן-דודו של בשרה חורי, שהוא מנהיג פוליטי והוא הולך בכיוון קצת אחר מאשר הכנסיה המרונית, בו בזמן שהכנסיה המרונית, מפני טעמים של שמירה על המרונים כדת, היא אנטי פאן-ערבית ולא רוצה בקשר עם המוסלמים, בשרה חורי נקט בקו לשחק משחק של ידידות עם המוסלמים והפאן-ערבים, כדי לחזק את עצמו. ויש כאן סתירה בין העמדה הרשמית של האפטריארך המרוני ובין הקו שעבדאללה חורי משתדל לדחוף את הפטריארך בכיוון ההוא בגלל בשרה חורי. בדרך כלל הפוליטיקה של הכנסיה המרונית היא בעד עצמאות של הלבנון. הם לא רוצים בקשר עם סוריה, הם מתנגדים לכך. הם מתנגדים לכל פדרציה. הסיבה ברורה: כאן בתוך הלבנון יש להם תקוה שהם ישארו כוח עיקרי, הם אינם הרוב אבל הם המיעוט היותר גדול. יש מרונים חשובים שרותים לוותר על צור ותדון וכל החלק הדרומי הזה, לא איכפת להם אפילו לוותר לטובת היהודים בא"י. הם אומרים: שם יושבים מוסלמים, אנו שם מתי מספר, ולנו יותר נוח שנוותר על זה ונהיה יחידה יותר קטנה. בזמנו של גורו, שדיבר על לבנון יותר גדול ורצה לצרף אליהם את העלויים, - המרונים התנגדו. הם היו יכולים לקבל שטח קרקע ניכר על ידי זה, אבל הם לא רצו. הם אמרו: אנו לא רוצים את העלויים, אנו רוצים להיות עצמנו. כשהם מדברים אתנו, הם אומרים לנו: יש שני גורמים במזרח התיכון שיש להם ענין משותף מתוך מצבם והם - היהודים והמרונים, שהם

היחידים שצריכים לפחד מהמוסלמים, ולכן צריכה להיות להם אותה הפוליטיקה. זוהי בעצם הגישה הפוליטית שלהם. בדרך כלל גם הפטריארך וגם מוברך משתפים פעולה עם הצרפתים, רק בזמן האחרון קצת סרח מהקו הזה, מתוך חשש שצרפת לא תשאר כאן, כי להם נוח ללכת עם הצרפתים יותר מאשר עם מישהו אחר.

מלבד המנהיגים האלה שהם מהכנסיה, יש גם מנהיגים חלוניים: אדה - שהיה הנשיא שלהם קודם, הוא ידוע כפטריוט נלהב שלחם תמיד לעצמאות הלבנון, כדי שהמרונים ישארו כוח מכריע. הוא אנטי פאן-ערבי, הוא בידידות אתנו. יש רק הפרש אחד בינו וכן בין שאר המנהיגים המרוניים החילונים ובין מנהיגי הכנסיה, שהמנהיגים של הכנסיה הם יותר תקיפים ויותר חזקים בעמדתם, ולכן הם יכולים להרשות לעצמם לדבר נגד הפאן-ערביות. לפני שבוע יצא מוברך בנאום נלהב בבירות נגד הפאן-ערביות, מפני שאיננו תלוי במוסלמים, מקור הכוח שלו היא הכנסיה הקתולית; מה שאין כן מנהיגים כמו אדה, נקש - גם להם אותה הדעה, אבל אין הם מעיזים לגלות אותה בפומבי. הם אומרים אותה לנו בתוך חדרם, וכשהם יוצאים החוצה - הם אינם רוצים לדיב יותר מדי בגלוי עם המוסלמים, מפני שהם במידת מה תלויים בהם, והם תלויים גם כן בתמיכת הציבור. הם מפחדים מפני דבר שקורה גם בא"י, שאם יוצא אחד בהצהרה והוא פחות קיצוני, בא שני והוא יותר קיצוני ורוכש לו את הקהל. משום כך אדה חושש לנקאש, ונקאש לבשרה חורי, כל אחד חושש שמא האחר ינצל את מקומו כשהוא ידבר נגד הערבים. אבל כנגד הכוח המאחד של הכנסיה אין פוצה פה. יש לציין שיש התחרות אישית רבה בין המנהיגים הפוליטיים של המרונים, יש הרבה קבוצות וכתוצאה מזה הם מתחילים להתפורר. הם אינם הכוח שהיו קודם, מפני שאינם מאוחדים. נקאש, נשיא הלבנון כעת, אם כי הוא איש דתי, איננו ביחסים טובים עם הפטריארך. יש סיבות לכך. הוא רואה את עצמו כנשיא לכל הלבנון, כשצריך להכניס שנויים בחוק, בענינים האישיים למשל, הוא רוצה לחוקק חוק בשביל הלבנון כולו, שגם המרונים לא יצטרכו לפנות לכנסיה אלא יוכלו לפנות לבתי הדין הרגילים, כמו כל תושבי הארץ, וכאן הוא מתנגש עם הפטריארך. ויש כאן מסיבה שאחרים מנצלים אותה. אצלם מפותחה במידה רבה ההתחרות האישית בין המנהיגים. כך הוא המצב בין המנהיגים המרונים.

המיעוט השני הם השיעים (מתואלים) - כ-120 אלף. הם נמצאים בעיקר בדרום הלבנון ובג'בל אבל, זה לא רחוק ממטולה, ליד הגבול שלנו. אלה הם אנשים שהיו נרדפים על ידי התורכים, מפני שהתורכים השתייכו לסונים, ולכן קבלו ברצון את המלישה הצרפתית ללבנון, מפני שעל ידי כך קבלו זכויות דתיות שוות. השיעים מאוד רוצים שהלבנון ישאר נפרד מסוריה, מפני שכאן הם פקטור; אם הם יהיו יחד עם סוריה, שבה אין כמעט שיעים, הם יתבטלו ויובלעו בתוך אותו המיליון של סוריה. לכן הם מתנגדים לכל איחוד בין סוריה והלבנון. הם ביחסים טובים אתנו, האנשים שלנו בלבנון מכירים את המנהיגים שלהם. הם בדרך כלל אנשים בלתי מפותחים ולכן אין להם אותו הערך בלבנון, שמגיע להם לפי משקלם המספרי. יש להם כמה שיכים, אבל אין להם אישיות פוליטית, כמו שיש למרונים, ולכן אינם ממלאים תפקיד. אצלם נשתמר המשטר הפיאודלי יותר מאשר אצל האחרים. הם בדרך כלל ביחסים טובים עם המרונים ועובדים אתם יד ביד בשאלת עצמאות הלבנון. אבל מענין שבשעה שיש מחלוקת בין המוסלמים לבין הנוצרים בלבנון, ומתחילים למדוד את הכוחות - אז ברור שהמנהיגים הערבים שהם סונים, והשיעים שונאים אותם שנאת מות, נשענים על השיעים, מפני שהם סו"ס מוסלמים. זה בנוגע לשיעים.

אחריהם באים האורתודוכסים היונים שמספרם 90,000. הם בעד איחוד הלבנון עם סוריה, מפני שבסוריה יש מספר יותר גדול של אורתודוכסים מאשר בלבנון, וכששתי

הארצות תהייגה מאוחדות יהוו האורתודוכסים עדה כגודל המרונים. הם מדברים ערבית וצרפתית. אלה המשכילים שבהם שגרים בעריק מדברים צרפתית. אלה שגרים &&&&& &&&&& בכפרים - מדברים גם ערבית. מוצאם איננו ברור. אולי הם מגזע הצלבנים ואולי מוסלמים שהתנצרו. הם מגזע לא טהור. הם ערבים המשתייכים לכנסיה היונית. קודם היו סומכים על הרוסים, מפני שגם הרוסים משתייכים# לכנסיה היונית-האורתודוכסית. אחרי שהרוסים אבדו את ערכם, אחרי המהפכה בחלק זה של התבל, התחיל חלק מהם סומך על האנגלים וחלק מהם בהפך לפאן-ערבים, מתוך חשבון שיותר טוב להם להראות ידידות לרוב המוסלמי-הערבי ולהגיד על עצמם: הלא גם אנו ערבים,- אם כי המוסלמים אינם רואים אותם כערבים, מפני שענין הדת קובע אצלם. בכל זאת חלק מהם משתדל להתרפס למוסלמים. אחד מהם, פאיז חורי, הגיע אפילו להיות מנהיג של התנועה הערבית. הם המתנגדים היותר חריפים של הציונות, מתוך רצון לרכוש את אהדת הערבים ומתוך רצון להשען על הערבים המוסלמים. משום כך הם תמיד תוקפים את הציונות ומדברים בקצוניות נגדנו.

אחר כך יש יונים-קתוליים (המלכיתים)מתנגדים למרונים מתוך סיבות דתיות. מתגוררים על פי רוב בערים. ההתנגדות למרונים קרבה אותם לאסכולה הפאן-ערבית.

אחריהם באים הדרוזים. יש לציין שהם שונים מהדרוזים אשר בג'בל דרוז. ביניהם יש מספר לא קטן של&& אינטליגנציה. הם יותר מפותחים מאשר הדרוזים בג'בל דרוז (בסוריה), אבל הם מפולגים ביניהם. בלבנון יש שתי משפחות חשובות של דרוזים: הג'נבלטים וארסלאן. הג'נבלטים הלכו עם המרוניטים והיו נגד הפאן-ערביזם. הארסלנים, כמו שאנו יודעים, הלכו עם מי שהיה להם נוח ללכת, אפילו עם הגרמנים, והצטרפו לפאן-ערבים. בדרך כלל יש להכיר את הדרוזים: הם אמיצים מאוד, יותר אמיצים ויותר עצמאיים ברוחם מכל מיעוטש אחר בלבנון ובסוריה; ב) לפי המסורת הדתית שלהם אין הם חייבים לקשור את עצמם בהבטחה שנתנו. הם לא אופורטוניסטים בכל מהלך החיים שלהם, הם מוכנים להסתדר עם כל מי שנוח להם; ידוע שאין להאמין להם ולסמוך עליהם. יש ביניהם אנשים יחידים בעלי כשרון הדיבור, אבל כקבוצה אין לסמוך עליהם. שתי המשפחות שהזכרתי רבו ביניהן תמיד, באופן שערכם איננו גדול באותה מידה שיכול היה להיות. דבר אחד שנותן להם ערך - זה המצב האסטרטגי שלהם. כאן יש לציין, שכל מיעוט בארצות האלו תפס לו מקום אסטרטגי חשוב. העלויים יושבים בהרים על יד הגבולות, הוא הדין גם השיעים - הם תופסים את כל חוף הים ואת שטח ההרים עד מרג' עיון, מקומות אסטרטגיים חשובים; כן גם הדרוזים בג'בל דרוז בסוריה. הם מגינים ממזרח על דמשק מפני הבדוים של המדבר ומהווים מעין מבצר גדול. תמיד המיעוטים למדו להתבצר במקומות אסטרטגיים חשובים. לכן יש גם לדרוזים בלבנון ערך מבחינה זו. הארסלנים בכלל הם ביחסים

לא טובים אתנו בגלל הגישה הפאן-ערבית שלהם; הג׳נבלטים אינם פקטור כה חשוב ואי אפשר היה לעשות הרבה אתם. שם יש להם אשה אחת נזירה, שהיא כאילו ראש כל המשפחה הזאת של הג׳נבלטים. היא בעלת השפעה בסביבה שלה על כולם. זה גם כן דבר אפייני שהשפעתה רבה על כל הסביבה שלה.

אחר כך - הארמנים. בלבנון 50,000 ארמנים. הארמנים הם פקטור חשוב. א) מפני שגרים בערים העקריות; ב) מפני שהם אינטלקטואלים והם מהווים חלק גדול של אנשי המקצוע, התעשיה, המסחר. בגלל זה הם גם כן מתנגדים חריפים שלנו, בגלל הפחד שלהם פן היהודים יתפסו את מק מותיהם בסקטורים הכלכליים. הם מתנגדים ליהודים ולפעמים אף עושים יד אחת עם המוסלמים נגד היהודים בגלל ההתחרות הכלכלית. הפוליטיקה שלהם מכוונת תמיד בקו של אנטי-תורכי ופרו-רוסי, עד כדי כך שהם הגרעין היותר חזק של התנועה הקומוניסטית. מסיבת הפחד מפני התורכים התקרבו לרוסים ולקומוניזם. קשה לסמוך עליהם, מפני שהם אנשים שקשה לשעת מה בלבם. הדבר היחיד שברור אצלם הוא - הפחד מפני התורכים ורצון להשען על הרוסים. לגבי דידנו ההתנגדות היא מטעמים כלכליים, ובגלל זה הם נותנים להתנגדות בטוי בסקטור הכלכלי. כעת הארמנים במצב רע. בהתחלת המלחמה, מתוך מחשבה שהגרמנים יכנסו לתורכיה ויעשו השמדה בתורכים, הם היו פרו-גרמנים, הם ראו בזה את הדרך הנכונה ללכת בה. מאותה שעה שרוסיה נכנסה נגד גרמניה, הם נמצאים בסבך ומשתדלים לרקוד על שתי החתונות, ובסופו של דבר אף צד אינו מאמין להם. אחדים מהם כבר נתלו באלפו. ברור שהם מרגלים לטובת הגרמנים. הם אבדו את חנם בעיני הצרפתים והאנגלים.

כשאנו עושים חשבון של הלבנון, אנו רואים שיש לנו אפשרות של שיתוף פעולה עם שני גורמים בעלי ערך: הגורם המרוני והגורם השיעי. אתם על כל פנים יש יחסים. באיזו מידה אפשר לנצל את זה - קשה לראות מראש. אם מדברים פעם על הרחבת הגבולות שלנו - הם לא יתנגדו לזה; אם נרצה פעם לדבר על השגת קרקע - הם לא יתנגדו לעבור לעיראק, שבה מהווים השיעים רוב. המרונים בשום פנים בעולם לא יעזבו את הלבנון. השיעים אין הלבנון ארצם, הם לא מרגישים את עצמם כל כך נוח בה, מפני שהם הגורם השלישי במספר, ובהשפעה - אפילו לא שלישי. ולכן יש איזה טעם שנפתח יחסים טובים אתם; גם בגלל זה שהם שכנים וטוב תמיד להיות ביחסים טובים עם שכנים. אין אני רואה שאפשר לבנות על הדרוזים בלבנון; מפני שעל הארסלאנים בודאי אין לדבר, והג׳נבלטים - אינם פקטור. הם מפוזרים בכפרים ולא בערים הראשיות. זהו המצב הנוגע ללבנון. עכשיו אנו עוברים לסוריה.

סוריה יש בה 3 מיליון תושבים, מהם 800,000 סונים. מספר זה כולל בתוכו 150,000 כורדים, שהם שונאים אף לערבים הסונים; 250,000 בדוים וחצי-בדוים, שהם כמעט אינם גורם, אחר כך כ-300,000 עלויים, המאמינים שעלי הוא אלהים, ולכן שאר המוסלמים רואים אותם ככופרים. הסטרוקטורה של החיים שלהם היא פיאודלית דתית. החיים שלהם בנויים על ארגון שבטי, שבט גדול - אבל שבט. אינם מרוכזים, אין להם אורגניזציה מרכזית עם אנשים פוליטיים המשתלטים על כל העלויים. יש מספר ידוע של שבטים גדולים, בכל שבט יש מנהיג שהוא בשביל השבט האיש העקרי, והם קובעים את החיים שלהם מסביב לשבטים. אין קואופרציה במידה ניכרת בין השבטים, ולכן באופן מדיני אין הם גורם בעל חשיבות, כפי שיכלו להיות בהתחשב עם מספרם. זהו בעצם אותו המצב כמו המתואלים בלבנון. הן פראים במידת מה ואין הרבה אינטלקטואליים ביניהם. הם גרים בהרים במצב אסטרטגי טוב, מאלכסנדרתה ועד הגבול הסורי ועד הלבנון בסביבות טריפולי; הם שולטים על הארונטס, שהוא אחד המקורות החשובים בסוריה , הם שומרים על הדרכים החשובות.

הם ביחסים רעים מאוד עם הסונים. הם שונאים בנפש של הסונים. תומכים בצרפתים ומתנגדים לכל שיתוף ולכל איחוד בין סוריה והלבנון. להיפך, הם רוצים לצאת מסוריה ולהצטרף ללבנון, שבה יהיו גורם, במקום להיות 300,000 בין מספר גדול. כפי שאמרתי תחלה, הנוצרים בלבנון מתנגדים ולא רוצים לצרף אותם. הם חיים ביחסים טובים עם התורכים. מעניין, כאשר היתה ההצבעה באלכסנדרתה הם הצביעו יחד עם התורכים בעד הפרדת האזור מסוריה. מתוך שנאה לסונים הלכו עם התורכים; אף על פי שהם כתה דתית מיוחדת ומטעמים דתיים התורכים לא אוהבים אותם, אבל מטעמים פוליטיים התורכים רוצים בהם. אולי יש תורכים שמקווים פעם לבלוע אותם. לנו אין קשרים אתם, וכמעט שלא יכול להיות קשר אתם, מפני שאין עם מי לדבר על פוליטיקה, והם גם כן דואגים רק לעניינים שלהם, לא באים לדבר על פוליטיקה רחבה. זה בעצם אפשר לומר לגבי כל מיעוט במזרח התיכון: מסוכן לסמוך עליו, מפני שברור כשמש, מחר הוא יכול להסתדר עם גורם יותר חשוב ולזרוק אותך. אולי המצב כך גם באירופה, אבל כאן זה בולט יותר. כל עוד זה נוח להם ילכו אתך, מחר - אם זה לא נוח להם - בלי כל בושה יעזבו אותך. כאלה הם העלויים וכך גם האחרים. יש להם עוד תכונה לעלויים שהם רודפי שוחד. כעת האנגלים משפלים בהם, מפני שזו אדמה נוחה ופוריה למלאכה זו. זהו בעצם מה שנוגע לעלויים.

אחר כך באים האורתודוכסים היונים - המונים בסוריה 120-150 אלף. הם גרים בעיקר בערים, ובמספר ידוע בחורן. כפי שאמרתי מקודם, רוצים הם - כמו האורתודוכסים-היונים בלבנון - באיחוד סוריה עם הלבנון, כדי שיהיו לגורם חזק. הם מהמתנגדים החריפים ביותר של הציונות, מאותם הטעמים של חנופה למוסלמים נגדנו.

הארמנים מונים בסוריה 120,000; חלק מההתישבות החדשה. כ-60,000 מהם נמצאים באלפו, ושם הם הגורם היחיד החשוב. הם התנגדו לסיפוח אלפו לתורכיה, לכן שמו אותם הצרפתים על הגבול. והם קן פרו-גרמני אחד גדול. שם היה מרכז הריגול הפרו-גרמני. הם פעילים חלקם בחיים הכלכליים וחלק מהם גם בחיים המדיניים. יש להם כל התמיכה של הצרפתים. היחסים ביניהם ובין היהודים, כמו בלבנון כך גם בסוריה, רעים מאוד בשבילנו הם גורם מסוכן. הם גם כן לא לגמרי שלמים עם המוסלמים, הם מפחדים מהם, ולכן הם משתדלים תמיד להסית את המוסלמים נגד היהודים, כדי להפנות את תשומת הלב של המוסלמים מהם אלינו. ולכן הם גורם אנטי-ציוני וגורם שאפשר להפגש אתו, אבל הם ערומים ואי אפשר להאמין להם. כשהם יושבים אתך - הם מדברים אתך, אבל אין לנו כל תקוה להשען עליהם

אחר כך יש בסוריה 150,000 כורדים. הם בעיקר בג'זירה. הם בעד דצנטרליזציה של סוריה. הלא יש להם חלום לכורדים. שטחה של ג'זירה 48 מליון דונם קרקע היותר פורה בחלק זה של התבל. שטח זה נמצא ליד הפרת בגבול עיראק, תורכיה וסוריה. כדי שתקבלו מושג על רוחב הפרת בהשואה לירדן אספר לכם כמה פרטים: בדיר-זוהר, במקום שהייתי, יש גשר ברוחב של 430 מטר; גובה המים בחורף, שלא בזמן הפשרת השלגים בהרים, 13 מטר עומק. הזרם הזה עובר דרך הג'זירה. שם יש קרקעות שלא עבדו אותן 500 שנה ויותר. מוכרים שם כעת קרקע ב-5 גרוש הדונם. ושם מדברים על קניות במאות אלפים דונמים. הפרמיר של סוריה אמר לאנשים שלנו כעת, שהוא מוכן ליישב יהודים בג'זירה. זו ארץ פוריה וריקה מתושבים. תוכל לנסוע שעות בלי לראות אדם וישוב. שם גרים הכורדים. יש לכורדים חלום. הם אומרים: לולא הנפש יכולנו להיות לעם. בסך-הכל

הם מונים 3½ מיליון. הם מפוזרים חלקם בסוריה, חלקם בעיראק וחלקם באיראן ובתורכיה. הם כולם היו רוצים להפרד מהארץ שלהם וליהפך עוד פעם לכורדיסתן. אבל בכל מקום יש נפט. במוסל יש נפט, בג'זירה - יש נפט, ולכן אף אחד לא יתן להם ללכת והם במצב אומלל זה של מיעוט. הם אמיצי לב, אבל שחטו אותם הרבה. הם סונים. בג'זירה הם עושים יד אחת עם הנוצרים היונים-קתוליים. הצרה עם הכורדים שהם אינם מאוחדים. יש ביניהם אנשים אינטלקטואליים, אלה שגרים בדמשק, אבל אלה אינם מאוחדים ומאורגנים. בכלל זה חומר טוב לאינטריגה. אם לקבוע קו פוליטי שלהם - צריך לומר שהוא אנטי-תורכי ואנטי-ערבי.

אנו עוברים לדרוזים. מספרם בג'בל דרוז מגיע ל-65,000 נפש. משקלם כאן הוא הרבה יותר חשוב מאשר מספרם. א) בגלל זה שמבוצרים במבצר הררי גדול. ב) מפני שהם אמיצי לב ומאוחדים מאוד. בניגוד למצבם בלבנון, כאן הם מאוחדים סביב משפחת אל-אטרש ששולטת עליהם. בא"י יש כ-12,000 דרוזים, שגרים ב-18 כפרים. ברשותם כ-300,000 דונם קרקע. הם יותר קשורים עם ג'בל דרוז מאשר עם הדרוזים הקרובים להם בלבנון, מפני שבלבנון הם אינם כוח, בשעה שבג'בל דרוז הם רואים כעין בית לאומי. אנשי ג'בל דרוז היו רוצים להעביר אליהם את הדרוזים מא"י, על מנת לחזק את עצמם שם. הם נהלו אתנו מו"מ שאנו נקנה מהם את הכפרים בא"י והם יעבירו את הדרוזים שמה. הענין הזה דורש סכומי כסף עצומים, וצריך להניח סכום גדול על קרן הצבי. לו יכולנו לבוא לשלטונות האנגלים ולהגיד: אלה האנשים רוצים לחזור הביתה, הייני יכולים באופן פוליטי להצדיק את הדבר הזה. היו דיונים וזה עוד לא נגמר. הם גם כן סובלים מהערבים, כי בימי המאורעות הערבים התנפלו עליהם והרגו כמה מהם. הם גם כן אינם מאושרים כאן והיו רוצים ללכת הלאה. בסוריה השנאה העיקרית שלהם היא למוסלמים. המוסלמים שונאים אותם והם שונאים את המוסלמים. תמיד עמדו על האבטונומיה שלהם. מזמן לזמן היתה להם אבטונומיה שלהם, מפני שכל כך מררו את החיים והם כל כך אמיצי לב, שבדרך זו הכריחו את ה בשים לתת להם עצמאות ידועה. הג'בל בעצמו הוא גדול ויכול לכלול בתוכו פי עשרה מהתושבים היושבים בו כעת. בדרך כלל הם ביחסים טובים אתנו. לפי דעתי הם שטח לפעולה פוליטית, מפני שיש על מה לדבר. א) יש לדבר על זה שהם יקחו לתוכם את הדרוזים מא"י; ב) הם בכלל לא רוצים בסוריה אחידה וגדולה בצרוף ארצות אחרות, הם היו רוצים להפרד מסוריה ולהצטרף לעבר הירדן. היו דיונים כאלה, האמיר היה רוצה בזה, כדי לחזק את עמדתו. הוא רואה בהם תוספת ארכלוסין בעלת ערך. זהו בערך מה שיש לי להגיד על הדרוזים בסוריה.

כעת אני עובר לקתולים היונים שהם כ-50,000 נפש. גרים בעיקר בערים, מספר קטן מהם נמצא באל-ג'זירה. אלה גם כן מתנגדים לציונות מתוך חשבון של פיוס המוסלמים, מפני שהם מתי מספר ואין להם על מי להשען, לכן הם משתדלים לחיות בשלום עם המוסלמים.

הבדוים שהם כ-250,000 אינם פקטור חשוב בחיים הפוליטיים. הם רחוקים מהמרכז. יש להם ערך בזה שהם שומרים על הגבולות. יש כמה שבטים ידועים שהם בידידות עם האנגלים. קודם היו בידידות עם הצרפתים ולחמו עם הצרפתים נגד המהפכנים הערבים בשנת 1825. הם היו נגד המורדים אף על פי שהם עצמם ערבים מוסלמים. הבדוי בכלל מתיחס בבוז לתושב העיר. כעת שבט הרואלים הוא בידידות עם בריטניה, מלבדם יש שבט "שומהה" ושבט "זבחה" ואף הם פרו-בריטים. מלבדם יש שבטים קטנים פחותי ערך.

בסוריה יש מ-12,000 עד 15,000 יהודים.

עכשיו אני רוצה להזכיר עוד דבר חשוב, שצריכים להתעכב עליו כשמדברים על סוריה - זו התנועה הלאומית הפוליטית. בנוסף לתסבוכת המיעוטים, ונוסף לשיקולים, להפרשים ולהתנגדויות בין המיעוטים הדתיים והלאומיים יש גם התנגדויות בין קבוצות שונות פוליטיות; ובתוך קבוצה אחת יכולים להיות אנשים ממיעוטים שונים ולאו דוקא ממיעוט אחד. יש מה שקוראים "הגוש הלאומי". הם מחולקים לשנים: קצוניים ומתונים. הקצוניים מתרכזים מסביב לשוכרי אל-כותלי. אתו הולכים אנשים כמו לוטפי אל-חאפר וסעדאללה ג'ברי. כל אחד מהם אישיות מרכזית בחיים המדיניים, ועובדים פחות או יותר יחד. כל אחד יש לו קבוצה שלו, אבל אלה כולם קצוניים. שוכרי אל-כוותלי הוא הקיצוני ביותר, הוא פאן-ערבי; הוא איש שרואה את כל האוריינטציה שלו בכוון של סעודיה, והוא המתנגד העקרי שלנו, בגלל פאן הערביות שלו. הוא האיש שרוצה לבנות סעודיה גדולה וחזקה, מתוך תקוה לצאת ולהתאחד עם ארצות ערביות אחרות. בגוד הלאומי הפקטור היותר מתון מתרכז סביב ג'מיל מרדם, שהוא ממוצא תורכי, ולכן הרבה פעמים המתנגדים שלו, כשמגיע לאיזה ויכוח פוליטי, אומרים אז: איזו סוריה אחידה? מי יהיה המנהיג שלנו - התורכי הזה? - יש חביב צולאח ופאיז אל כורי, שהוא בעצמו נוצרי, אבל לוקח חלק פעיל בגוש הלאומי בין המתונים. מלבד שתי הקבוצות שבתוך הגוש הלאומי יש קבוצת שהבנדריסטים, שבראשם עמד שהבנדר, זה שנרצח על ידי הקצוניים של הגוש הלאומי, כעת במקומו בא כמנהיג מוניר אל אג'לני. הם היו עד עכשיו קבוצה פרו-בריטית בסוריה, כעת הם מאוכזבים מהבריטים, שראו אפשרות לעשות יד אחת עם הגוש הלאומי, שהוא יותר חזק מקבוצת שהבנדר, לכן עזבו את השהבנדריסטים ופנו לגוש של שוכרי כוותלי, שהם רצחו את שהבנדר שהיה הידיד היותר גדול של הבריטים. לכן קבוצה זו מאוכזבת. מלבד זה יש קבוצות גיאוגרפיות: יש קבוצת אלפו, המתרכזת סביב משפחת ג'ברי. (ד"ר סנטור: האם זה נכון שג'מיל מרדם עמד בקשר עם הגרמנים?) היה חשש כזה, הטילו עליו לגור בבדידות בצפה(?), מפני שהיה חשש שהוא קשור עם "הציר". בכלל הם היו 99% פרו-הציר, האנגלים והצרפתים ידעו על כך. שוכרי כוותלי היה הסוכן העיקרי של הגרמנים, והאנגלים עושים אתו כעת יד אחת, מפני שהם חושבים שרוכשים אותו לצדם. זוהי הדרך הפוליטית של באי-כוח אנגליה במזרח התיכון בימים האלה. יש קבוצת אלפו, שבה אא שתי ב משפחות חשובות - ג'ברי ואברהים פשה. מסביב לכל אחת מהמשפחות האלו מתרכזים תומכים, והם גורם. בחומס יש משפחת אל-אתסי, מסביב להם יש קבוצה פוליטית בעלת ערך. בחמה יש משפחת רסלן, שהם פקטור בחיים. אאא

עוד פקטור אחד ישנו בחיים הפוליטיים והוא - החורנים. החורנים שהם מוסלמים, ביניהם גם סונים, שונאים את הדמשקאים מטעמים כלכליים, מפני שהם היו מלווים ברבית, עד כדי כך - שהחורנים היו מוכנים ללכת עם כל מי שיזדמן ולא עם המוסלמים מדמשק. היו מוכנים שיצרפו את חורן לעבר הירדן ואפילו לא"י, רק שלא ישלחו אליהם דמשקאים. הם בדרך כלל פלחים. הם מוכנים להצטרף אפילו לג'בל דרוז וגם לא"י.

בעצם אם אנו בודקים את המצב בסוריה אנו רואים, שמלבד הדרוזים ומלבד איזו אפשרות קלושה בחורן, אין לנו איזו קבוצה שאנו יכולים על יסוד אוביקטיבי לעשות יד אחת אתם. אין קבוצה שתעיז מטעמים פוליטיים לסכן את מעמדה הפוליטי, על מנת לעשות איזה שיתוף פעולה אתנו. בכל זאת אנו עומדים תמיד בקשר עם מנהיגים שונים. אנו משתדלים לשכנע אותם, שאם נגשים לבעיה הערבית כמו לבעית העם הערבי כולו, צריכים להתחשב אתנו כגורם. אמנם בחדרי חדרים אפשר לקבל הסכמה מהם, אבל ברגע שכל אחד יוצא מחדרו, הוא מטעמים פוליטיים שלו מוכן להיות מתנגד לציונות ולשאיפתנו בא"י.

לידיעת:
מר בן גוריון

ירושלים, י"ח אדר א' תש"ג
22.2.43

אל: ~~מר מ. שפירא~~
מאת: י. קלינוב.

את השבת האחרונה בליתי בכפר-הנוער הדתי, מקום שם הרציתי מסס לשכת ההסברה. כן הרצתי בחיפה במוצ"ש במסגרת הפוהמ"ז. ואני רואה צורך לעצמי להביא לפניך בזה את התרשמותי העמוקה מן הביקור בכפר-הנוער הדתי. חיי החניכים ועבודתם, תוכן הלימודים, הרמה התרבותית והאוירה הדתית הטבעית השוררת כאן - יש בהחלט לברך על המפעל. שמעתי, כי למעלה מ-150 מן החניכים אשר גמרו כאן את חוק הלימודים וההכשרה עברו לנקודות חקלאיות למקומות עבודה. כ-70-60 איש, אמרו לי, מיוצאי הכפר הנוער הדתי התגייסו לצבא. לא יכלתי שלא להזכר כאן בוכוחים בישוב מסביב לעליה הגרמנית. כאן לפנינו דוגמא מה אפשר לעשות ומה עשו מורים ומדריכים, מוכשרים ובעלי רצון טוב, מהעליה הזו דוקא. תבוא עליהם ברכה!

הרציתי בכפר-הנוער הדתי שלוש פעמים. בפעם הראשונה בפני מחזור הבוגרים. כיון שבאותו יום התכוננו לקבלתם של ילדי טהרן, בחרתי בנושא: העליה מרוסיה, הציונות ורוסיה הסוביטית. היו שאלות מעניינות. בפעם השניה הרציתי לפני חבר המורים והמדריכים: על מצע בילטמור. היו וכוחים. בפעם השלישית: על המצב (מפעל ההצלה, הגיוס וכו') בפני כל הכפר, לרבות אנשים מכפר-חסידים, אשר עלו הנה.

יעניין אותך לדעת כי בוכוחים מסביב למצע בילטמור הופיע כמתנגד מר א ו נ א (בנו של הרב אונא). אמרו לי, כי הוא חבר הועד הפועל של הפועל המזרחי. טענותיו - בעיקר טענות האופוזיציה בכלל (ה.ע.ג., השוה"צ וכו'). אך בראש וראשונה התקיף מר אונא את בן-גוריון, את הכוונות הנסתרות כביכול שמאחורי המצע, את הודעתו של בן-גוריון באסיפה אחת, כי "נצח ישראל ישקר", אם לא יבצעו בזמן הקרוב ביותר את תכניתנו המדינית הגדולה. יש לציין, כי הוא היה היחידי בטענותיו אלו. אמר לי

מר אדלר - מזכיר הכפר - כי גם לו היו שאלות וקושיות ביחס למצע בילטמור, אולם, לאחר שדבר מר אובא גמבעמלעש ת את זה, כיוון שאין שום צורך להרוס בלבות הנוער את האמונה ואת התקוה הגדולה אשר נשארה לנו.

במוצ'ש הרציתי בחיפה על המצב בכלל. באו מאות אנשים, גם מן הסביבה (מן הקריות). שמעתי, כי ביכלינסקי מצליח החורף בארגון הפעולה התרבותית של הפועל המזרחי בחיפה.

אני ברצון אענה, מטעם לשכת ההסברה, להזמנות הבאות מטעם הפועל המזרחי, ועם עבודתנו בכל חלקי הישוב וזרמיו, נעשה מה שנוכל גם בשטח הפעולה התרבותית של הפועל המזרחי.

י. קלינוב.

י.ק.

עכשיו משפטים אחדים על עיראק, כדי להשלים את התמונה. בעיראק המצב עוד יותר מסובך מאשר באיזה מקום שהוא בארצות ערב; בעיראק 3½ מיליון תושבים, החצי מהם בדוים - שזה בכלל דבר מיוחד במינו. 55% של התושבים הם שיעים, 45% הם סונים, בתוך הסונים האלה - 800,000 כורדים. לכן אם אתה לוקח את 45% של הסונים ומנכה מהם את הבדוים ומנכה מהם את הכורדים, שהם נגד הערבים הסונים, אז נשארת לך קבוצה קטנה של ערבים-סונים שהם למעשה השולטים על עיראק ושיש להם מתנגדים, מצד אחד, הבדוים בכלל, מפני שיש להם השקפות אחרות. בעיראק אי-ההתאמה בין הבדוים ובין הערבים מגיע עד כדי כך, שיש שני קודים: קוד אחד בשביל הבדוים וקוד אחד בשביל האחרים. אם בדוי יהרוג את מישהו בבגדד - יישפט לפי החוק הבדוי. במצב כזה, ש-45% מהתושבים הם סונים, ומהם חצים בדוים, ששונאים את אנשי העיר, ו-800,000 כורדים - אז יוצא שמספר קטן של סונים מנהל את עיראק. כל אחד יודע שהם מיעוט ששולט, אלא שלא מוצאים את העוז לפרוק את העול. לכן המצב שלהם תמיד רופף והם צריכים להשען על האנגלים. לא מעט מהמנהיגים העיקריים בעיראק הם סורים. העיראקים אומרים להם: מי אתם, שרצונכם לשלוט עלינו?- לפי מספרם היו השיעים צריכים להיות המכריעים; ולא לפי מספרם בלבד; בשבילם עיראק היא באמת הארץ הקדושה. שם יש להם שתי ערים קדושות כרבלה ונג'יף. השיעים האדוקים מצווים להעלות את גופותיהם לאחר מותם לקבורה בכרבלה; את החג שלהם הם עושים לא למכה אלא לכרבלה ולנג'יף. בשבילם ~~x~~ עיראק ארץ קדושה. אבל שיעים אלה אינם מפותחים במידה מספקת, ואינם יכולים להשתלט. ולמרות שיש עוד 800,000 כורדים הם ביחד אינם יכולים להשתלט. היחידים ביניהם שהנם פאן-ערבים הם קבוצה קטנה ~~xx~~ של סונים אלה. קבוצה קטנה זו ששולטת הם חסידי התנועה הפאן-ערבית. החשבון שלהם הוא פוליטי; הם רוצים מוצא לים התיכון. זוהי הסבה האמתית. מובן, אחדים מהם, כמו ידידנו נורי סעיד פחה, הגיעו לכלל דעה זו מתוך אמונה בעם ערבי חזק. נורי סעיד רוצה שלא יהיו סונים ושיעים אלא שכולם יהיו ערבים . אבל שאר הפוליטיקאים הלוחמים כל כך לפאן-ערביות, יש להם שאיפה פוליטית להתרחבות. השיעים בעיראק נמצאים בדרום הארץ, הכורדים - בצפון מערב, הבדוים - מפוזרים על פני כל הארץ. בכלל בעיראק יש מקום ל-20 מיליון תושבים, ~~xxx~~ כרגע גרים בה רק 3½ מליון. ועוד סיבה אחת שמ ריצה את הסונים ללחום כל כך לאחדות. הם מיעוט, הם מוכרחים בכלל לחזק את עצמם; כדי שהם יהיו פקטור, הם מוכרחים ~~xxxx~~ ללחום תמיד, והאיחוד יחזק את ידיהם , מפני שהם יקבלו בסוריה את הרוב הגדול שהם סונים. זה נוח להם, זה יחזק את מצבם כנגד השיעים, וזה אחד הגורמים מדוע הם פאן-ערבים. אבל ברור שגם מתוך כל הסבך הזה הם כל כך רחוקים מבעית א"י, מלבד הקצונים שרוצים בפאן-ערביות. אבל אם נקח את השיעים - אין להם ענין בא"י, הם כל כך רחוקים מאתנו שאין כל אפשרות של שיתוף פעולה בינינו לבין איזה שהוא מיעוט שם. האשורים הם מספר קטן מאוד. חיים שם בחרדה. בזה גמרתי את סקירתי.

<u>יו"ר מר י. גרינבוים:</u> אם יש שאלות אפשר לשאול. לי יש מחשבה כזאת, שאילו היינו מפרסמים את הדברים בחוברת - את כל הסקירה הזאת עם המספרים - היינו מנפצים אולי את האגדה שחבל ארץ זה הוא ערבי, כוונתי למזרח התיכון.

<u>ד"ר סנטור:</u> אני חושב שהתגובה שלך היא מסובכת. לפי דעתי, היא רק משלה. אותו המצב היה בדיוק נכון לגבי התנועה הגרמנית והאיטלקית והם התגברו על כל מיני מיעוטים וחלוקי דעות.

<u>י. גרינבוים:</u> אין להשוות את הכורדים, הארמנים והמרונים והערבים לפיאמונט וניאפול.

ג.ב.3

18.6.41

הפגישה בין חיילים אוסטרליי .ברים בקבוץ מרחביה.

אם גם לא לנקוט לשון של הפרזה, יש להגיד שבמשך הזמן הקצר נתקשרו קשרים בין הקבוץ במרחביה והחיילים האוסטרלים השכנים, לבביים וידידותיים במידה יוצאת מן הכלל. מדת הכנסת אורחים שנהג הקבוץ כלפי שכניו הארעיים לא היה בה מן הפורמאליות וממצוות אנשים מלומדה. ראינו לפנינו אנשים פשוטים ותביבים, רוב רובם עובדים וחקלאים, שיחסי חברות ושוויון שוררים בין הקצין והחייל הפשוט, שגישתם מסבירה פנים וצנועה. ראינו שבדרכם שמחים הם להמצא בסביבה ביתית, עובדת ותרבותית - ודאגנו לכך שאוירה כזאת תאפוף אותם. קשיי לשון (רק מועטים בינינו שומעים אנגלית באופן חפשי) לא היו הפעם מכשול שאין להתגבר עליו, לאחרש שכל אחד השתדל ל"ממש" את כל רכושו הלשונא באנגלית, ותרצון הטוב משני הצדדים כסה על לקויי מבטא ודקדוק.......

כבר בערב הראשון לבואם התהלכו חבורות-חבורות של חיילים בלווית חברים-מדריכים, בכל פנות המשק. בענין הקשיבו להסברות על המשק, על חיי קולקטיבים יהודיים עובדים, על בעיותינו בארץ הזאת. האורחים השוו את הכל לנעשה במולדתם, אף היו מוקסמים מנוף העמק, שלדבריהם מזכיר את זה של מולדתם הם. בשביל רובם דרובם היה הקבוץ תגלית חדשה לגמרי והפתעה נעימה ביותר בהשוואה עם מה שקלטו בבתי הקפה בערים. הם נדהמו למציאות ישובים יהודיים עובדים, לצורת החיים הקבוצית, לחנוך המשותף וכו' והציפו את המארחים בשאלות רבות.

למחרת גבר זרם האורחים וביזמת חברים וחיילים התקיים בערב נשף זמרה בבית האוכל החדש והמרווח. היה זה מחזה מענין כששני הצדדים השמיעו במקהלה משיריהם הלאומיים ו"הקונפרנסיירים" עמלו בתרגות מלות השירים ואפיים. הלבבות נתקרבו, ולאחר שכובדו האורחים בעוגות וחלב, נמשכה השירה עוד זמן רב, בוטלו מחיצות ופרץ מעגל של הורה וריקודים עממיים אוסטרלים. עם גמר המסיבה היו האורחים (שמספרם הגיע ל-200 ויותר) נרגשים במדה כזאת, עד שהודו שהיה זה הערב הלבבי והנעים ביותר שזכו לו מיום הפלגתם לעבר לים. החיילים היהודיים המעטים ביניהם ספרו לנו למחרת היום שרבים באו אליהם ואמרו שבתל-אביב הפכו לאנטשמיים וכאן הם חוזרים בהם ומבקשים סליחה על הרהורי לבם.......

הידיעה על "המקום המופלא" עברה ופשטה עד למקומות המרוחקים והתחילו לנהור אלינו במאות יום יום. לא מעטים מהם ניסו מחדש את יכלתם החקלאית ועזרו בחליבה ברפת, בקציר ובעבודות חקלאיות אחרות. הקבוץ השתדל להקל על החיילים כמיטב יכלתו. למרות המחסור במים שמורגש אצלנו, הועמדה לרשותם המקלחת שהיתה בשעות הפנויות מלאה וגדושה מתרחצים. רבים כבשו את בגדיהם במכבסת הקבוץ, עשרות סעדו יום יום על שולחננו. החיילים הרבו לקנות מתוצרת המשק, שנמכרה להם במחירים מינימליים (הם תמהו לזול לעומת העיר..) התמונה הרגילה של חדר האכל בערבים היו החבורות - שביחד מנו מאות של חיילים - שישבו בצוותא מסביב השולחנות על יד כוס תה, שוחחו, שמעו הסברה על מפעלנו בארץ, על בעיות חיי הקבוץ. אף הם ספרו על אוסטרליה המדינה ומשקה, על חייהם הפרטיים, גילו רצון לשוב ולבקר את הקבוץ עם הגמר המוצלח של המלחמה. ויש ובתקרבו הלבבות, הוראו תמונות הילדים והמשפחה, יחסים פרטיים נתקשרו והובטח לכתוב מהמרחקים.........

לחג הגז, שהוחג בקבוץ באותם הימים, הוזמנו רשמית כל החונים בסביבה. הם באו ועקבו בענין אחרי הצגת הילדים (לפני כל תמונה ניתנה הסברה באנגלית) והתמונות מחג הגז. כ"מסורת" שנקבעה בימים אלה, השירים

והריקודים המשותפים נמשכו שעות רבות לאחר ההצגה. הילדים רכשו להם "ידידים" וכל ידיד ראה מחובתו לדאוג ל"ילדו"הוא.

החיילים, שהיו נרגשים עד למאוד מהאוירה של חבה וממראה עיניהם בקבוץ, החליטו לגמול לנו בנשף משותף. אספו ביניהם סכום של למעלה משלושים לירות, שחלק קטן הוקצב לסידור מסבה משותפת וחלקו הגדול -.25 לא"י הגישו כ"מתנה לילדי מרחביה מאת חבריהם מאוסטרליה" והניחו יסוד לקנית פסנתר. אף העניקו לילדינו צעצועים מצעצועים שונים, פטיפון, כדורים וכו'. לסידור המסבה המשותפת דאגה ועדה של חברים וחיילים ובראשה קצין. הצלחת הנשף עברה על כל המשוער. סביב שולחנות ערוכים בטעם טוב ומקושטים בפרחים על יד ארוחה קלה מתוצרת המשק, ממתקים ופירות, ישבו מסובים כ-800 איש, ביניהם כ-600 חיילים. במשך 4-5 שעות נמשכה תכנית אמנותית מגוונת מאד שהוגשה על ידי שני הצדדים לסירוגין, דקלומים ושירה, ורביעית הקבוץ ותזמורת חלילים של הילדים, ושירת סולו ושירה בצבור, ונגינה על פסנתר מ מצד אחד החיילים. הקשבה דרוכה שררה במשך כל הזמן, אוירה תרבותית וחברתית מאד.

הנשף נפתח בנאומו של הח' מאיר יערי, שדבריו תורגמו מיד לאנגלית. ~~(לוטה כאן התרגום האנגלי והעברי של הנאום)~~. דבריו עשו רושם חזק מאד על המסובים, ובעיני לא מעטים נוצצו דמעות התרגשות. מלבד דברי הברכה הלבביים והאיחולים לסיום מוצלח של המלחמה, ניתנו בו דברי הסברה על המפעל היהודי בארץ, הישגינו ותקוותינו. הנואם הזמין את האורחים לשוב ולבקר את מרחביה לפני שובם למולדתם. הנאום נתקבל בתשואות סוערות ולבקשתם הודפסו והוכפלו הדברים ב-1000 אכסמפלרים וניתנו לאורחים כמזכרת. אחריו דבר אחד הקצינים, מיור (במסבה נוכח גם קולונל), שהביע את תודתם של החיילים בעד "קבלת הפנים הלבבית שעברה על כל המשוער", על הרגשת-בית שהוקנתה להם כאן ("ומי כיהודים יודע מהיקרה הרגשה זו"), שיבח את המקום וצורת החיים בו והביע בטוי לתקוותו שמפעלנו יפרח וישגשג וארץ זו תהיה לגדולה בזכות עובדיה ומחייה. בירך את האורחים גם אחד הילדים (תופס הברכה לוטה). בשעת המסיבה הוגשה לאורחים מזכרת צנועה - תמונות המשק ובניני הקבוץ (הוזמנו באופן מיוחד) - שחולקו ביניהם.

עם תום החלק ה"רשמי" התחילו השירה והריקודים המשותפים בחדר האוכל שנמשכו עד אור הבוקר. השחר העולה עוד מצא חבורות רוקדות ומשוחחות.

אף הימים הבאים לא גרעו כלום מהרגשת הקרבה שנתקשרה. הבקורים היו תכופים והמוגיים, היחסים אדיבים והפגישות חביבות מאד. קשרים פרטיים רבים נתקשרו ורמת הפגישות- גבוהה. חלק מהחיילים עוד הספיק להשתתף בחג הקציר שהוחג בקבוץ, מה שהוסיף לחויה. הפרידה היתה נרגשת מאד. הרושם הכללי היה: כאן מצאו בית שני וקשה להפרד ממנו.....

הננו מעריכים שימי הפגישה ייחרתו עמוק בזכרונם של החיילים ויוסיפו ידידים רבים למפעלנו בארץ. מאות המכתבים שנכתבו על ידי האורחים למולדתם ובהם תיאור המקום ישאו את דברנו למרחקים. העתונאים האחדים שהיו ביניהם גם ספרו להו שכתבו מאמרים, ובהם בטוי של חבה והתפעלות, ממפעל היהודים וממראה עיניהם. יש להצטער על כך, שכה מועט חומר ההסברה והתעמולה באנגלית שיכלנו לחלק בין החיילים. לא עמדו לרשותנו לא תמונות ולא חוברות, חוץ ממספר מצומצם של הספר האנגלי "דים פורווס" (חריש עמוק) לאברהם בן-שלום על התנועה הקבוצית וחבל. על המחלקה המדינית של הסוכנות להקדיש תשומת לב יתירה להזדמנות זאת של קירוב הלבבות למפעלנו בין האלפים הרבים השוכנים בארצנו.

.ד

הנהלת ההסתדרות הציונית
י ר ו ש ל י ם

מחלקת הארגון   ת.ד. 92 · טלפון 4671

ג׳ אדר ב׳ (10.3.43)

לדב"ג

<u>מאת צ"מ</u>

נסעת ועזבתני ל...צלצולי הטלפון, ורוצה אני עתה להביא בפניך שני ענינים:

1. מכבי – ממרכז המכבי מודיעים שהם בשרו לסניפיהם שמועצתם הקרובה ~~אאאא~~ תפתח בהרצאתך, זאת הודיעו בזמנו לאחר הבטחתך, ועתה מחכים הם לכינוס המועצה עד לקבלת ידיעה ממך על המועד בו מסכים אתה להרצות; אולי תתקשר אתם בתל-אביב, ותודיעם על מועד לאחר שבועיים או שלשה למען יוכלו לכנס את מועצתם עוד לפני חג הפסח.

2. פתח-תקוה – בזמנו הבטחת לספיר להופיע בפ"ת בתחילת נובמבר, ועתה תובע בעל החוב את חובו, ומזכירו הח׳ פסט אינו נותן לי מנוח; הנוטה אתה אולי לסדר גם ענין זה?

3. בשעת הקריאה התענינת בקטע (המשורטט באדם בצרוף) מ"קול העם".

4. במצורף מכתב מד׳ אוסטר בענין הועדה הערבית. באותו ענין – נדברת בזמנו לקבוע תאריך לישיבת הועדה, התעשה זאת עתה?

ד.ב.

סוף תיק

מס׳ 4/2

התחלת תיק

№ 5

תכתובת (הסוכנות והסתדרות)

מספר סופי :	ארכיון ד. בן גוריון.
מספר מקורי :	תיק מס' 1
מספר זמני :	סיווג בטחוני: ◯ | התאריכים 1930 – 1929

10.000 (4.60) 2160/227

Shaw 3,

ועדת החקירה בראשות סר וולטר שאו

חברי ועדה, ח"מ, רשימות וטבלאות
סטטיסטיות, דוחות ותזכירים,
שנמסרו ע"י חברת הכשרת הישוב
ונציגי הישוב לועדת החקירה לראיה
על חלקו של הישוב היהודי בפתוח הארץ
בכל השטחים, בבסוס כלכלתה והטבת מצבם
של תושביה הערבים לרבות אלה אשר עבדו
את האדמות שנקנו ע"י היהודים 1

סיווג בטחוני:	תאריכים 1929
מספר סופי: ב. פ.	
מספר מקורי:	
מספר זמני: 5	

10 000 - 11.57 - 2157/2290

43

<u>סדר השאלות לועדת החקירה מאת ש.צמח.</u>

<u>שאלה א':</u> מה היא ההכשרה המקצועית של המתישב העברי?

<u>תשובה:</u> המתישב העברי, עד שהוא עולה על הקרקע, מקבל חלקה את ההכשרה הזאת: א) הוא נמצא על הרוב בחוות החלוץ בגולה כשנתים שלש שנים, ב) בבואו לארץ עליו לעבור סטז' של שתים ארבע שנים כפועל חקלאי במושבות הקיימות, ג) בכל ארגון, הנכנס בתור להתישבות, יש גם גרעין של צעירים העוברים קורס למעשה ולהלכה בבית הספר מקוה ישראל.

בכל זאת אין בדעתנו להכחיש, שהמתישב העברי על הרוב חסר את המסורת החקלאית. אבל בתנאי ההתישבות העברית, שאינה ממשיכה את הטרדיציה החקלאית הקודמת, אלא יוצרת לעצמה דרכים חדשות וטפוס חדש שהם בניגוד גמור לקיים בארץ, חוסר המסורת והאינטרסיות של הכפרי מועילים במדה רבה לשנויים האלה. גם באמריקה היה דוקא האלמנט העירוני, הרגיל לצורה אחרת של משק ולמכונות האדם אשר מועיל לחקלאות ודרכים חדשות.

<u>שאלה ב':</u> הנכונה בעיניך ההנחה, שהאכר העברי לא הצליח בעבודתו?

<u>תשובה:</u> דבר זה אינו נכון בהחלט. אני מקוה שנתן לי היכולת להכחיש דעה זו בעובדות ובמספרים. בשנות המעבר הראשונות, וכל חקלאי אוביקטיבי יבין את זאת, שהיינו צריכים לצאת ממסגרת המשק הפרימיטיבי הקיים פה ולהכנס אל צורות משק אינטנסיבי ומחודש, עמדו לפנינו פרובלימות חשובות: ודרוש מאתנו את פתרונן. אולם שנות מעבר אלה באות אל סופן ובלב שקט נוכל לאמר, שהמשקים בעמק יזרעאל נמצאים כיום בתנאים המבטיחים להם את הצלחתם המלאה והקבועה.

ואני יודע שישנם רבים המשתמשים בבקורת שהובעה על ידינו, בשנות החיפושים והמעבר, ורוצים להוכיח בזה את כשלונו של המשק העברי. הבקורת הזאת גלויה היא לעיני כל ואין אנו מתכחשים לה. אבל עוות הדין וסרוס האמת יהא הדבר עם הבקורת העצמית שלנו, לעשותה ארגומנט כנגדנו. אדרבה, היא היתה אחד הגורמים אשר עזרו לנו להתגבר על המכשולים ולהביא את המשק העברי לידי אותו הגובה הקולטורי שעליו הוא נמצא היום.

<u>שאלה ג':</u> אמרת שהמשקים העברים התגברו על המכשולים והגיעו לידי גבה קולטורי התוכל לפרש דעתך?

<u>תשובה:</u> למען אבאר את הדבר עלי יהיה להתעכב עליו זמן מה:
א) גובה המשק החקלאי נידון על פי הפרודוקטיביות שלו, כלומר: מה ההכנסה של כל דונם או הקטר, המעלה את ערכי האכר ומכינה מקום לאוכלוסין חדשים.
ב) אל המטרה הזאת מגיעים רק לאחר שמפתחים את כל ענפי המשק המעורב וההתישבות העברית הלכה בדרך זו, הכניסה מהפכה יסודית בכל המקצועות החקלאיים: רפת, לול, ירקות, פלחה, גדולי תעשיה והצירים.

<u>רפת:</u> הפרה הערבית מכניסה לשנה 800 ליטר חלב, הפרה הגזעית שלנו מכניסה 2500 וגם למעלה מ-3000 ליטר חלב.

<u>לול:</u> התרנגולת המקומית אצל הערבי מטילה במשך השנה 60-70 ביצים. הגזע המעורב שהקימונו בעזרת הלגהורן מטילה באופן ממוצע 120-130 ביצים לשנה. משקל הממוצע של ביצה מלולים שלנו הוא 60-65 גרם. הביצים מאת הפלח 34-45 גרם. אנו מקבלים מחיר ממוצע של 560 מיל למאה ביצים וההוצאה הערבית המקומית וגם ביצי האימפורט של מצרים 400 מיל המאה.

<u>פלחה:</u> זהו פרק לחוד ופרק קשה מאד. כשאנו עולים על הקרקע היא נמסרת לנו אחרי ניצול של אלפי שנים. המשק הערבי ידע רק לקחת ממנה ולא להחזיר לאדמה מאומה. הערבי אינו מזבל את אדמתו. המחזור הזרעים שלו הוא דלל מאד, דגנים ודורה ומעט קטניות, והוא שהוריד את פוריותה של האדמה עד המינימום. אנו מוכרחים איפוא, להתחיל הכל מחדש. במקום חטה ודורה הכנסנו גדולים משבחים ומטיבים: הציריים וגדולי עדור. התחלנו לזבל את השדות בכל הזבלים הנמצאים ברשותנו. זבל ערבי, זבל חימי וזבל הרפת שלנו. ולאט לאט התחילו היבולים שלנו עולים. במקום

70-60 ק"ג חטה הגענו ל-140-120 וגם למעלה מזה. במקום 40-30 ק"ג דורה

שמכנים הערבי שנמכרת בשוק ב- 5 מיל הקילוגרם אנו מקבלים בשנה נורמלית

140-120 ק"ג חירס נמכר בשוק ב-8 מיל הקילוגרם.

השמשם: אנו הכנסנו את השמשם לגרעינים בארץ. היא היתה פעם מה כאשר אבותינו עוד ישבו והמשמש במשק מקום חשוב מאד אבל היא נעלמה מסך אלפי השנים שארץ זו נשארה שממה. משמש זו מכניסה לנו 180 ק"ג לדונם ואנו מספקים את צרכי בית החרושת שמן בחיפה בחומר הגלמי הזה.

חצירים:
מה שמסמן את המשק הערבי הוא, שאין הוא מגדל לבהמות צמחים של מספוא. הוא מוכר רק את גרעיניו. המשק שלנו מעביר את היבולים שלו לחלב וביצים ואותם הוא מוציא לשוק. משום כך היינו מוכרחים למספוא ולגדל צמחים טובים לארץ זו לצרכי הרפת. המיצובנו את החלתן האלכסנדרוני והוא מכניס לנו בהשקאה 10-9 טון חציר ירוק לדונם, 30% יותר מאשר חלתן זה מכניס במצרים ארץ מולדתו. אנו זורעים סלק לבהמות בהשקאה מוקדמת, הוא מכניס לנו 12-10 טון לדונם, היבול הגבוה ביותר בעולם.

ירקות:
גם כאן היינו מוכרחים לתחליף את הכל מיסוד. אינני מכחיש שהערבי ירקן טוב הוא ואנו לומדים ממנו מה שיש ללמוד ממנו. אבל הוא ממשיך לגדל זנים שקבל מאבות אבותיו ולא השתמש בתוצאות המדע ובחדושים שלו. אנו הכנסנו את הכרובית האירופית ושהיא נחשבת למין המשובח ביותר. גם הגנן הערבי התחיל לקחת אותה מאתנו ביהודיה, בטלפה, ביגור ובשאר מקומות המצאו את הכרובית הזאת הקנויה בבית מסחר הזרעים "ארשן" בתל-אביב.

גבניות:
גם כאן הכנסנו זנים טובים מבכירים ראויים למשלוח לחו"ל, והנה התעודה לפניכם מה שכותבים של הגבניות שלנו. והן עוברות גם אל הגן הערבי. את החציל הביר-יבבה הכנסנו לארץ ואותו תמצא היום בגינות הערבים.

וכתוצאה של כל התקונים הללו, ברור זרעים, מלחמה במחלות ומזיקים, אמצעי עיבוד חדשים, עמק זה הדל והעני שולח לשוק עכשיו מאות אלפים של ליטרים חלב, מאות אלפים של ביצים ממדרגה ראשונה, עשרות טונים ירקות ועגבנים, והסחורה זו באה לכל שוקי הארץ, וגם הארצות הסמוכות והיא מחפשת לה מקום ומוצא גם לשוקי אירופה.

שאלה ג': היכול אחד לאמור לנו אם משקי העמק הגיעו כבר אל גובה זה אשר הא[?] לנו, ומה הוא מצבם של המשקים האלה כיום?

תשובה: את משקי העמק יש לחלק לשני טפוסים: א) המשק שיש לו אדמות השקאה;
ב) משקי בעל שאין להם אדמות השקאה.
הגוש נורים משקי עברי הג'לוד שייך לטפוס הראשון, האומות מעפולה ועד נהלל שייכים לטפוס השני.
בנורים התוצרת והמכנסה כיום היא: פלחה - 16.000 לא"י, חלב -13,000;
עול - 4000 לא"י; ירקות - 8000 לא"י; עגבים - 2.600 לא"י; פוגות -
1.200 לא"י. בס"ה 38.000 לא"י.
המקום הזה מכנים מקסימום לגבי עלות היהודים ב-10.000 לא"י.
יש להעיר שהכנסות אלו שמסרתי אינן מקסימליות בהחלט ובעוד שנים מספר יעלו פי כמה. רק השכה יוצאו מהון השקאה בהראית ויערכו את האיכספלג של המים המתוקנת.
על הטפוס השני של המשקים בעמק, של המשק שאין לו השקאה אוכל להביא את דוגמת גבי-גד...... (מספיקים)

שאלה ח"ג: היודע אתה בגליל זה את החקלאות הערבית עד שלא נכנסו שם היהודים?

תשובה: בגניגר זו ישבו 24 משפחות ועבדו בעיקר את הפלחה: חטה, שעורה, דורה, חומצה, ערשים וכרסינה. רוב-אל-כצרה היתה אז מחוברת אל אדמת גניגר

לשטח אחד של 11000 דונם ועבדו רק 6000 דונם וזה הכניס בערך 1700 לא"י (הפרדסים אם יש צורך בהם במצאים).
אלה היו מקומות ערבי שהארים היה רובץ תחת משא החובות הגדול. והכנסה שלו אפילו בשארו רק במיעוטן בידי הפלח,כי הכושה שלו לקח ממנו חלק הארי ומשום כך לא היה כדאי לפלח לעבד אדמה זו ובכל שנה אלפי דונמים נשארו לא מעובדים.

<u>שאלה ו:</u> ומה מצבה של גביגר כיום?

<u>תשובה:</u> הנה המאזן של שנת 1929:
מאדמת פלחה 2300 דונם עבדו במלואם -
חטה ושעורה 1000 דונם.............................. 1000 דונם
בקיה חציר וחציר ירוק 220 דונם........................ 220 "
משחה - 45 דונם.. 45 "
חירם - 400 דונם....................................... 400 "
דלעת,תירס ירוק,המכיות - 230 דונם...................... 230 "
שומשום - 50 דונם...................................... 50 "
דרי-פרמינג - 300 דונם................................. 300 "
בס"ה........................ 2245 דונם
משק גביגר זבל את אדמת הפלחה הזו 440 דונם זבל ערבי;225 דונם בזבל אורגני מהרפת לו ובערך 200 דונם מזבלים כל שנה בזבל חימי.
למשק זה יש רפת של 31% פרות חולבות שהכנו השנה 95.000 ליטר חלב המתבטאים בסכום של 1385 לא"י; וכל פרה נתנה באומן ממוצע 3000 ליטר חלב בשנה.
בלול היו לפני שנה 300 עופות. כיום יש 600 תרנגולות מטילות. הן נתנו 85 אלף ביצים והכניסו ככסף מזומן 311 לא"י ועל כל תרנגולת לשנה 150 ביצה. הלול הזה נתן לאחר ששלם את כל הוצאותיו אמורטיזציה וכו' 63 לא"י רוח נקי. מקוין לציין שמספר הביצים שאכלו החושבים עצמם בתקופה שהביצים בזול ולא כדאי להוציא אותם לשוק הגיע עד 40.000.
<u>המכורת.</u> ישנן 44 כורות שנתנו 2075 ק"ג דבש,96 נחילים חדשים. כל כורת הכניסה 47 ק"ג דבש והמכורת נתנה ריוח של 55 לא"י נקי.

<u>שאלה ז':</u> לא הזכרת בגביגר את השומשום והדורה,מדוע הוציאו היהודים את שני הגדולים האלה מהמחזור?

<u>תשובה:</u> השומשום הוא גדול קיצי קפריזי מאד. יבוליו תלויים בגורמים אקלימיים שונים. רק מעט ב-4-5 שנים מגיעים ליבול נורמלי,בערך 60 ק"ג לדונם על הרוב הוא נותן רק 20-30 ק"ג. אולם העיקר שהשומשום אינו מבשיל בבת אחת ויש להלקט בידים ולטרוגיף, עבודה זו דורשת עבודה זולה של ילדים ונשים. המשק העברי אינו סובל את זאת. האשה עובדת בלול וברפת ומכביסה פי כמה והילדים רגילים ללכת לבית הספר. אולם כאשר במקום השומשום הכנסנו צמח שמן אחר - את הפשתה הנקצרת במכונות.
<u>הדורה</u> היא צמח מנצל מאד על ידי מערכת שרשיו השטחית. אנו הוצאנו אותו מהמחזור ובמקומה הכנסנו את התירס הנותן לנו יבולים פי שלש או פי ארבע מהדורה והכרב שלו עולה גם באוחה המדה על כרב דורה.

<u>שאלה ח:</u> מה אמרו שהג'לוד היה אחד המקומות המורחים ביותר בארץ בידי הפלחים ועכשיו כשעבר לידי היהודים הוא ירד? הנכון הדבר?

<u>שובה:</u> לא מובן לי איך אדם שאינו רוצה להתכחש לאמת מתוך איזו כוונה שהיא יכול להוציא מלים מתוך פיו. אדמה בורים משני עברי הג'לוד היא בת 29.000 דונם. מהם עבדו הערבים רק 9000 דונם. אדמות כפר-יחזקאל וגבע של היום ואדמות תל-יוסף היו בור ובצה. במקום הזה עצמו היו רק 2 כפרים קטנים סל-אל-פיר עם 14 אריסים וג'לוד עם 9 אריסים. שאר הפלחים שעבדו את הקרקע היו מהכפרים שבראש הגלבוע בורים ומזה שירדו רק לאדמות בורים לזרוע ולקצור כי

הקדחת שהיתה במקום הזה לא נתנה לתושבים לגדל פה. הפלחים היו זורעים פה בחורף חטה בהשקאה ובקיץ דורה בהשקאה. אם לא בצול אכזרי לקרקע הרי הוא. יבול חטה זו היתה מכניסה איזה 120-100 ק"ג לדונם ודורה זו היתה מכניסה איזה 40-30 ק"ג לדונם, ואם דברו כאן על פריחתו של המקום אפשר לתאר את זאת כי פרחו פה קוצים וברקנים. ושיחי מדראות של בית אלפא יבואו ויעידו שעלו איזה מאות לירות רק עקירתן בלבד. עכשיו נמצאות במקום זה נקודות אלו: כפר-יחזקאל, גבע, עין-חרוד, תל-יוסף, בית אלפא, חפצי בה.

מספר האוכלוסין מגיע 405 יחידות חקלאיות. חלב 750000 ליטר לשנה; ביצים 550.000. גפנים ועצי פרי קרוב ל-2500 דונם אדמת מטעים ועצי פרי.

במקום חטה ודורה מגדלים פה בהשקאה: תלתן, תירס ירוק, סלק בהמה, כרוביה, כרוב, גזר, עגבניות, גפנים ועצי פרי. באדמות בעל: חטה, שעורה, תירס, בקיה לחציר, פשתה, אפונה והיבול הממוצע בנקודות הטובות באדמה זו הגיע לחטה למעלה מ-150 ק"ג לדונם ולשעורה 170 ק"ג לדונם.
(אם יש צורך מביאים מאזן של משק גבע לדוגמא).

<u>שאלה ס:</u> הזכירו פה גם את שם מלול ואמרו שהיהודים לא העלו את הכנסת המקום הזה מהכנסתם של התושבים הקודמים, הנכון הדבר?

<u>תשובה:</u> בחלק היתה אדמת בצה גדולה ושום מתישב לא היה יכול לעבוד במקום זה. אנו יבשנו את הבצה הזאת, אספנו את מימיה ומהם מקבל כל אכר השנה 5 דונם אדמת השקאה, כדי מחית שתי פרות גזעיות.
מה/ שטייך להכנסותיה כלפי הכנסות האדמות לפני ההתישבות העברית אביא את המספרים שמדברים בעדם:
חטה: 209 טון, שבולת שועל - 7 טון, תירס 211 טון, דורה 1 1/2 טון, חלב 500.000 ליטר, נמכר גדול מקומי. ביצים 275.000, עופות לבשר 700 לא"י, ענבים 71 טון, ירקות בעד 600 לא"י בס"ה בערך 17000 לא"י הכנסה ברוטו. המקום הזה לפני הכנסם ש היהודים מלבד שהפיץ את מחלת הקדחת בכל הסביבות הכניס רק בערך 1700-1600 לא"י ואם מעמידים את שני המספרים הללו ומעלים על הזכרון את הדעה שהובעה כאן - הרי ברור הדבר שלפנינו רק הוצאת דבה מתוך כוונה רעה בלבד.

C O P Y

Evidence of Mr. M. Smilansky, Rehoboth.

Position of the Arab agricultural labourers before the beginning of Jewish colonisation.

The only places where the Arab agricultural labourer could find work at that time were the few orange groves of the Effendies. The daily wage was a bishlik (somewhat more than half a shilling). The hours of work were from sunrise till sunset. In cereal growing areas the labourer worked on a early contract, his remuneration being his scanty food, one shirt and one pair of shoes yearly.

Influence of Jewish colonisation on the position of the Arab agricultural labourer.

As soon as a Jewish colonisation work started the wages of the agricultural labourers rose up to two bishliks (somewhat more than one shilling) per day. Lately it reached 2-2 1/2 shillings per day. Hours of work were reduced to eight per day.

Nature of Arab agricultural labourer.

The prevailing majority of the inhabitants of the Arab village are Felaheen owning land in the village. Only a part of the inhabitants known as "Massrain" (who came to this country from Egypt, some one hundred years ago, at the time of the Egyptian conquest) do not possess land. The Massarin, as well as a large number of felaheen, cannot subsist on the income from their falha and are doing outside work during the working season.

Number of Arab employed in the plan-tation colonies.

In the plantation colonies there are permanently employed all the year round about 2000 Arab labourers (as teamsters and permanent workers in the orange groves). During the working seasons (vintage, picking of almonds, picking of oranges) their number reaches

5000 - 6000. During those seasons the neighbouring villages cannot supply all the labour demanded, and a number of nomad beduins are among the labourers employed.

Influence of land purchases by Jews on the Felaheen.

The total area in Jewish possession in Judea and Saron plain is about 600.000 dunams. Out of those an area of about 500.000 dunams was uncultivated until it passed into Jewish hands. This formerly uncultivated area consists of sansy lands, sand and hamra hills, and swamps, unsuitable for the primitive cereal culture, practised by the felaheen. Neither the felaheen nor the effendis engaged in large scale plantations. The remainder of the area - about 100.000 dunams - on which cereals were grown was rented by the felaheen from the Effendies. Both the land of the felaheen and of the effendies yielded a very poor income.

The main course of this arid country lies in the concentration of large areas of land in the hands of felaheen and effendis, without their being able to cultivate them in an intensive way. The only remedy is the sale of one half of the land, the purchase price to be used for the introduction of intensive methods into the cultivation of the remaining area. This was and could be done by Jewish colonisation activities only, for the following reasons:

Should the value of this land be fixed in accordance with its present income, it could not be higher than £P 1.- per dunam. The effendy letting the land against a cash rental received P.T. 5 per dunam. In spite of the hard work all theyear round, the agricultural work of the fellah does not yield an income larger than P.T. 30 per dunam. No colonisation based on merely economic considerations could justify the payment for those lands of more than £P 1. - per dunam, and no agricultural

bank could lend more than half that sum on the security of such land. Onlyx Jewish settlers, moved by emotional motives in addition to economic ones, paid for those lands from £P 3 - 5 per dunam, and lately, in the vicinity of large colonies, £P lo - 15 per dunam. Those large sums enabled the inhabitants of the neighbouting villages to pay off their debts, to free themselves from the effendies, and to introduce intensive methods of cultivation.

The usual relations between the effendies and the felaheen were as follows: - Every effendy in town had a number of villages under his influence, which took the form of loans in cash or in seeds granted by him to the felahmen of those villages. The usual interest was 1/4 of Mesjidia monthly for every Turkish pound, or at the least "15 for lo". The loans being issued at sowing time and collected at harvest, a period of about 9 months, we arrive at a rate of interest equalling 75% per annum.

In order to learn what is the influence of Jewish colonies on the Arab villages, one has only to compare the villages in the neighbourhood of the colonies with those situated at some distance from the colonies. In the villages neighbouring our colonies the Felaheen are living in t-ile-roofed houses, equipped with doors and windows; the human beings separated from the beasts; the health conditions are good; the felaheen have carts, mules, European ploughs, plantations, wells equipped with motors. In the distant villages the Felaheen continue to live as they used to scores of years before we came to the country: in small mud-huts, without doors or windows, without roofing; in winter time human beings and beasts live together; the sanitary conditions are

bad; they continue to plough with the wooden plough in which a pair of small oxen or a cow and a donkey are harnessed; water is being drawn from the well by hand, by means of a long rope; there are no plantations; the economic position of the inhabitants is a bad one.

Besides exploitingnm the felaheen by the merciless interest extorted from them, the Effendis were the curse of the country, because they wconcentrated in their hands large areas of land, which they did not cultivate, while the Felaheen who could not subsust on the income from the area cultivated by them, could not find work. Those of them who rented land frmm from the Effendis and who worked that land with their scanty means, reduced the intensivity to a still lower degree and thus worked almost for nothing. The transfer of part of the Effendis' lands to the Jews, who began to ultivate those lands in an intensive way, opened a wide field of work for the Felaheen. Even in such places like the colonies in the Sharon plain, where the Jewish settlers own small areas only, and work their holding themselves or with the help of their relatives, without hired labour, the Arab labourer earns by the transport of Zifzif for the erection of the settlers' houses, by the sale of grain and Tibn for their working animals; and even to those neighbourhoods Arabs come from far away to earn a living.

Let us take as example the village of Zarnuga, a small village near Rehoboth. The village consisted of a 13000 dunams owned partly by Felaheen and partly by Effendis. The new settlers in the colony acquired 6000 dunams, 4000 d. from the Effendis and 2000 dunams from the Felaheen. The price paid for the land was a high one: £P 10 - £P 15 per dunam. In this village there were previously 80 dunams of oranfe-grove belonging to two rich felaheen. Nowadays there are there 1180 dunams of

orange-grove, belonging to 4o felaheen heads of families, besides a few hundreds of dunams of vegetables under irrigation; there are now in the village 25 wells equipped with motors. Similar conditions prevail in other villages in the vicinity of the large colonies.

Even in the Jewish colonies themselves, where the settlers are in possession of large areas which they cannot cultivate intensively, there is a strong tendency to sell half the area to new settlers, and to use the purchase price in order to introduce intensive methods of cultivation. The old settlers in those colonies look upon the new ones, who buy their land, as upon redeemers.

Relations between the colonies and the Felaheen of the neighbouring villages.

There have always been good relations between the colonies and the neighbouring Felaheen. The felaheen come to the colonies for advice, as to new plantation methods, as to irrigation installations. All of them make use of the physicians and of the phar-macies in the colonies. Some of them enter into partnership with colonists. Even at times when the instigators used religious motives in order to the easier instigate the Felaheen against Jews, the Felaheen of the villages neighbouring the large colonies did not on the whole participate in the attacks. Only inhabitants of the far away poor villages, as well as a small number of poor embittered inhabitants of the neighbouring villages, whose economic position happened to be bad, yielded to the instigators. During and after the disturbances the elders of the villages used to come to the colonies, in order to consult with the colonists how the position is to be saved.

Influence of the mandatory Government on the position of the Felaheen.

In my opinion, this influence was decidedly for good. There are three main things, in which the felaheen benefited from the change of the Administration:

a) The new administration relieved the felaheen from military service. The Turks took away every year out of the villages thousands of the best young workers; they sent them far away, to Yemen, Hejaz and Anatoly and kept them there 3-5 years. Their holdings suffered from lack of working hands, and they themselves returned mostly as invalids, estranged from agricultural work. Many of the felaheen used all means in order to escape military service: they paid "bedl iskaria" (5o Turkish pounds as initial payment, and then a yearly payment); in order to obtain the money needed for this purpose they had to apply again to the same effendis - money lenders, to get into theit bodage and to mortgage all their property. From this bondage they could not free themselves all their life long. The new administration relieved them from this yoke.

b) The new administration introduced 3 important reforms in the collection of the Osher (tithe):

1. The Osher was reduced from 12 ½% to 1o%;

2. The farming out of the Osher tax was abolished.

In order to increase their profits, the tax farmers, who were recruited from amongst the effendis, used to collect from the Fellahhen as tithes much more than the legal 12½%; sometimes the tithes collected reached 2o%. He who had not seen the Turkish detachments sent to a village for the collection of taxes in default, has never seen a cruel sight. The defaulting was arrested; he and his sons were beaten, his fowls

fowls were slaughtered; the horse of the detachment were fed on the grains of his threshing floor; in short: the detachment behaved like an uncivilized enemy in an occupied territory.

3. The system of assessment of the Osher was abolished. The Turkish practice was to send yearly Commissions to assess the crops, in order that the Osher might be fixed accordingly. Those commissions, consisting of effendies , exploited the felaheen by Bakhshishs extorted and by exaggerated assessments. The arrival of such a commission was expected in the village with extreme fear. The Mukhtars were compelled, by beating, to confirm the assessment by their signatures. This system has now been abolished, and a new system substituted, by which the Osher is being fixed on the average of the last preceding 4 years.

c) The new administration freed the country from the curse of the Bakhshish. In turkish times, when all the offices except those of the Pashas (Kaimakams, Mudirs, Judges, etc.) were filled by Arabs, they did nothing without getting a Bakhshish. This nobody would escape. After the consuest, when the responsible offices were filled by British, the country has been freed from this nuisance. Even the Arab subordinates are now afraid to use the old methods.

Another great difficulty of the Felaheen in Turkish time was the system of "Musha". The Felah never knew exactly which plot of land belonged to him; and even when he had the means, he could not ameliorate it, because he was not sure that this was his property. He was also always the prey of the Effendis who robbed parts of his land by trespassing its borders. The work of the land settlement undertaken by Government is gradually freeing the Felaheen from the nuisance of the Musha, which lasted for the generations past.

Under Sir Herbert Samuel the Anglo-Egyptian Bank loaned to the

Felaheen, against a Government Guarantee, the sum of £E 561.911 at 6% interest. This was the first time that such a large sum was loaned to Felaheen at such a low rate of interest, and these loans enabled them to pay off the Efendis and to acquire the necessary inventory.

The Government also added the Felaheen by the distribution of seedlings from their Central Nurseries, at low práces, and often entirely free. Government also improved fig-growing in the Mountains of Ephraim; assisted greatly, by their instructors, in the development of beekeeping and poultry-raising; instructed the felaheen how to tend trees affected by diseases, etc.

Rehoboth 4o years ago and now.

4o years ago the area of 1o.ooo dunams, now known as Rehoboth, was populated by 4o bedouins, hungry and barefoot. On the whole area there was not a single tree. There was one well only, from which a tin of dirty water was drawn by a rope. The inhabitants were unable to pay the Government even the Werko for the land, and 5o years ago the ~~xx~~ land was sold by public auction to Messrs. Thayan and Kassar of Jaffa for 7oo Turkish pounds, because of the non-payment of werko. The total revenue to the Government from this area was 17oo Turkish Piasters per annum

Nowadays there are living on the same land 25oo Jewish souls, 3oo Arabs are permanently employed there; during the working seasons their number is increased up to 1ooo. 5ooo dunams of orange groves are now planted on the land; there are there 5o wells equipped with motors, yielding 3ooo cubic metres of water per hour; 4oo stone buildings have been erected on the land where no building existed. During the period, another 1o.ooo dunams were acquired in the neighbourhood, which was enriched by this transaction. Another 1o.ooo dunams were planted by the colonists with almonds and vines.

Other areas now acquired by Jews in the Saron plain, like Rabia and the vicinity of Tireh, are in the same state as was Rehoboth 40 years ago; uncultivated land, covered by hilfa, without a tree; only narrow stripes are being sown at long intervals. During the firs 2 years of Jewish ownership thousands of dunams of orange groves were planted; in another few years those areas will be covered by built colonies, increasing the agricultural production of the country.

General development of Agriculture in Palestine under the influence of Jewish colonisation.

In order to form a general idea of this develppment, one has to note that at the end of the war there war in the vicinity of Jaffa, Acre and Ludd about 20.000 dunams of Orange-groves belonging to Arabs all of the area being in the hands of the Effendis. At present about 45.000 dunams belong to Felaheen.

In 1923 there were in Palestine 19.000 d. of vineyards; at present there are 46.000 dunams.

Under the influence of the Jews all the plantations in Palestine were improved. Arab orange groved used to yield about 50 boxes per dum at present, under the influence of the Jewish improvements the yield increased to an overage of 70 boxes per dunam; Jewish orange-groves yield on the average 110 boxes per dunam.

Arab vineyard yield on the average 150 kgr. per dunam; Jewish vineyards yield an overage of 500 kgr. per dunam.

Arab almond-plantations yield an overage of 25 kgr. per dunam; Jewish Almond-plantations yield an overage of 45 kgr. per dunam.

Before Jewish colonisation started, the motor power of wells consisted exclusively of horses and mules; the yield was 10 - 15 cubic

metres of water per hour. At present, owing to the introduction of modern filters, pumps and motors a yield of 60 - 100 cubic metres per hour was reached.

The Arabs used no manure, and in every village there were ~~man~~ manure heaps accumulated during scores of years, the only result being the bad sanitary state of the village. The Jews bought the manure for hard cash, and used it in order to manure their land. The effendis and the felaheen learned from the Jews the use of manure; in the vicinity of the large colonies they stopped the sale of manure and began to use it themselves.

The Jews introduced into this country the use of fertilizers, which are now being used also by Effendis and Felaheen. The latter come to the colonies to ask for advice as to the use of the fertilizers and how to prevent the Arab merchants from cheating them.

The Jews also introduced new methods of combatting diseases in the orange-groves, of tending the grafts etc. and all those methods are being imitated by the Arab neighbours.

- - - - - - - -

חבמה חברת הישוב בא"י.

י"א חשון תר"ץ.
14.11.29

לכבוד ד"ר א. רופין
באן.

א.נ.,

עפ"י בקשתו תננו שולחים לו בזה את החומר שהמצאנו למר ליאונרד שטין בדבר האריסים הערביים שהיו על הקרקעות שנקנו על ידינו בעמק, הפצויים שקבלו ואופן סדורם.

אנו בקשנו מתל-אביב חומר נוסף בנוגע לקרקעות האחרות (ביהודה ובשרון) ובאשר נקבל דבר מה נמציאו לכב'.

יחד עם זה חושבים אנו לכדאי להזכיר פרט אחד שנשכח בחומר הרצוף פה, והוא: מחוץ לאחוז חשמן של האריסים שבחרו לעזוב את החקלאות ולעבור לערים השיגו כל אלה שרצו להשאר בחקלאות - אדמה די והוחר בסביבתם הקודמת ובאותם תנאי החכירה, והכסף שקבלו בפצויים הספיק להם לרכישת אינונטר חדש ובעיקר להשתחררות מעול החובות שהעיק עליהם.

חברת הכשרת הישוב בא"י בע"מ.

על החתום:

5087

כ"ז תשרי תר"ץ
30.10.29

לכבוד
מר א.ס. אפשטיין
באן.

א.נ.,

בהתאם לבקשתו הננו ממציאים לו בזה את החומר בשביל מר ליאונרד שטין ע"ד אופן סדור הארסים שהיו על הקרקעות שקנינו בעמק יזרעאל ובעמק עכו.

סדרנו את החומר בצורת טבלא המכילה בקירוב את המספרים המבוקשים, והננו מפנים את תשומת לבו לדברים הנזכרים בטבלא ביחס לגושי נוריס ונהלל, גניגר ורובע-אל-נצרה וחל-עמש. הקניות האלה היו מהראשונות, ובאותו זמן התנהגה הממשלה בכל חמר הדין ע"פ ההוראות שבפקודה על העברת נכסי דלא ניידי מס' 164 סעיף 6 משנת 1920 ושבפקודה המתקנת מס. 2 משנת 1921, שעל פיהן אסור להעביר קרקע שנמצא עליה חוכר רק בתנאי "שנשאר לחוכר, במחוז זה או במקום אחר, קרקע כדי צורך פרנסתו ופרנסת ביתו". מטעם זה השארנו לארסים שטח אדמה מספיק בחכירה למספר שנים. אולם במשך הזמן התחרטו הארסים עצמם על הטובה שהממשלה התכוונה לעשות להם ובחרו לקבל פצויים בכסף במקום אדמה לעבוד. רק בגוש נהלל נשארה האדמה בחכירה/ אצל הארסים במשך כל 6 השנים, ואח"כ נעשה הסכם להמשיך את החכירה לעוד 3 שנים. בהעברות שסודרו בזמן יותר מאוחר עמדו הארסים עצמם על קבלה פצוי בכסף ולא באדמה, והממשלה לא התנגדה עוד לכך.

צריך גם להדגיש, כי רובם ככלם של הארסים האלה ממשיכים בעבודה חקלאית בכפרים הסמוכים לעמק, באותו המחוז אשר בו היו קודם-לכן. רק אחוז בלתי ניכר מהם בחר לעזוב את החקלאות ועבר לעבודה בערים.

בכבוד רב

הפצויים שולמו לארסים שעבדו את הקרקעות בעמק יזרעאל עבו

אשר נקנו ע״י חברת הכשרת הישוב בא״י.

שם הכפר.	שם המוכר.	השטח הקנוי: ברונם יש	השטח שעובד ע״י ארסים	מספר הארסים:	הפצוי שנתן לארסים.
תל-שמם	טויני	6900	6500	27	1075 ל״י
ג׳דה	״	10300	10000	55	3044 ״
חרבג׳ חרתיה ושיך אבריק	סורסוק	26000	15500	59	3251 ״
כפר אתא, מג׳דל	״	20700	20000	95	5823 ״
ג׳דרו	״	45000	14700	124	3986 ״
כניסה ג׳בתה ותל-תורא	״	24000	12000	68	1980
שונם	ראים ועמלה	10200	5850	12	1050 ״
קוסקוס טבעון	משפחת פראח	10100	8000	44	1683 ״
אבו שושה	ברבבי	5300	2100	11	421 ״
ורקני		3600	3000	20	500 ״
עפולה	סורקוס	15500	8700	51	1493 ״
גוש נורים	״	29400	5850	39	2445 (1+) ״
גוש נהלל	״	21800	9440	63	3160 (2+)
ג׳נג׳ר ורובע-אל נצרה	״	11500	3600	24	1000 (3+)
תל-עדש	״	21500	9000	34	325 (4+)
		261800	134240	706	(24306

30,306 (6000

(1+) לכתחילה קבלו הארסים 3100 דונם ל-6 שנים חנם עם הזכות לקנותם בתוך הזמן לחלוקין. ערך דמי-החכירה הי׳ כ-1860 ל״מ. לבסוף וחרו על השמוש באדמה נגד קבלה 685 ל״מ.

(2+) הארסים קבלו ל-6 שנים בנ״ל ואח״כ הוארך בזמן לעוד 3 שנים, 3150 דונם עם הזכות לקניה בנ״ל, ערך דמי החכירה הוא ל-9 שנים כ- 2835 ל״מ), ומלבד זה קבלו במזומן 325 ל״מ.

(3+) הארסים קבלו 1300 דונם לעבוד חנם עם זכות הקניה בנ״ל ולבסוף וחרו עליהם בנגד קבלת כ-250 ל״מ במזומן.

(4+) הארסים קבלו לעבוד בנ״ל 3200 דונם, אבל וחרו עליהם בנגד קבלת 325 ל״מ.

סיכום השיחה בין ד"ר א.רופין ובין מר פזנר
ביום 25.11.29

ד"ר א.רופין: הייתי רוצה לקבל אינפורמציה בשאלות הבאות עד כמה שהן מתיחסות לעמק יזרעאל.

1. מה היו תנאי החכירה בין בעלי האדמה ובין האריסים הערבים לפני שרכשנו את אדמת העמק.

2. באיזה אופן עבדו האריסים את האדמה; האם עבד כל אחד את חלקו לחוד או שהאדמה היתה משע.

3. ההיתה רשות לאריסים להכניס שפורים באדמה המעובדת, לנטוע, לבנות בתים וכדומה.

4. מה היתה ההכנסה הנקיה של האריס.

5. לאן הלכו האריסים לאחרי שקנינו את האדמה, ומה מצבם כעת.

6. באיזה מדה נהנו הערבים בסביבת התישבות החדשה שלנו מעבודתנו (מכירת תוצרת, עבודה, השבחת התנאים הסניטריים).

לשאלות מר רופין מוסר מר פזנר את האינפורמציה 000 הבאה, המבוססת על נסיונו משנת 1914 ואילך:

1. האריסים היו משלמים לבעל הקרקע כדמי חכירה חמש מהיבול; מלבד החמש היו האריסים משלמים גם את דמי שמירת הגרן והשדות (השומר מֻמנה ע"י בעל הקרקע). מס העשר משתלם גם הוא על ידי האריס. מס הורקו משתלם על ידי בעל הקרקע. האריס ממציא את האינונטר הדרוש לעבודה (סוס אחד ושלשה שורים לכל 150 דונם) ואת הזרעים, והוא גם משלם את הוצאות הקציר.

2. היחידה למשפחת אריס מעבד ברגיל הוא כמאה וחמשים דונם. רק בודדים חכרו פחות מ-150 דונם. חלק גדול מהאריסים חכרו יותר מזה לפי האינונטר החי שהיה להם (בנורמה של 50 דונם לכל שור).

3. בדרך כלל היה האריס עוד מחזיק חרת. החרת היה מקבל שכר עבודתו רבע מהיבול (לאחרי נכוי דמי החכירה והעשר). החרת היה עובד הוא ואשתו. האריס לא היה עובד בעצמו כי אם רק נהל את העבודה.

4. המספרים המדויקים על הכנסת האריס בתבואות, המבוססים על סטטיסטיקה במשך עשר שנים, נמסרו על ידי למר וילקנסקי ונתפרסמו על ידו בחוברת "על משק הפלח". ההכנסה ברוטו של האריס היא בממוצע לא"י; מזה הוא משלם: לבעל האדמה כדמי-חכירה ולממשלה מס ב-26 לא"י. מ-64 לא"י הנותרות מקבל החרת כ-14 לא"י. מלבד זה מוציא האריס לזרעים כ-10 לא"י ולעבודה נוספת בקציר כ-5 לא"י. הכנסתו הנקיה היא איפוא כ-25 לא"י. מלבד זה יש לו הכנסה נוספת ממשק בית המתנהל על ידי האשה (לול, כורות, קצת ירקות), כ-10 לא"י.

5. הכנסתו של החרת, שמֻמנה הוא מחיים בדוחק, היא רק הסכום שהוא מקבל מהאריס, ז.א. כ-14 לא"י.

6. האדמה החבורה נשארה משע. היא נעבדה במחזור של שנתים: שנה אחת תבואות קיץ, שנה שניה תבואות חורף, שנה שלישית בור, ז.א. שליש מהאדמה הבור תמיד.

7. מאחרי שהאדמה מעובדה על ידי האריס לא היתה קבועה לא יכול היה האריס להשקיע בה שום השקעות כגון: לזבול או לנטיעה. הבתים שבהם גרו האריסים היו שייכים בחלקם לבעלי הקרקע, ובחלקם נבנו על ידי האריסים. הבתים שנבנו ע"י האריסים היתה רשות בידם למכרם.

8. בעל הקרקע היה מקבל באפור מיחידה של 150 דונם 15 - 16 לא"י או כ-10 גרוש מדונם. מזה שלם את הורקו שעלה 000 בחצי גרוש לדונם. נשארה הכנסה של תשעה וחצי גרוש לדונם; מאחרי שעובדו בכל שנה רק שני שלישים של השטח, ז.א. שההכנסה היתה כששה גרוש לדונם. אם להעריך את הדונם 000 בשלש לא"י מתקבלת הכנסה של שני אחוז.

למעשה קבל בעל הקרקע הכנסה פחותה מזה מאחרי שהחכיר את האדמה לא ישר לאריסים, כי אם על ידי חוכרים כלליים, כדלקמן.

המספרים המפורטים ביחס להכנסה מחשמת המעובר לכל כפר וכפר נמסרו על ידי לחברת הכשרת הישוב.

9. בעלי הקרקע היו לרוב עשירים מתושבי בירות, אלכסנדריה וחיפה. רוב האדמות היו שייכות למשפחות סורקוס ותביני; שמות ידועים למשפחת פרח מבירות, ולמשפחת חורי מחיפה.

10. בעלי האדמה לא היו מחכירים אותה ישר לפלחים כי אם השתמשו בתווכו של חוכר כללי. החוכרים הכלליים היו אפנדים מקומיים, בעלי השפעה במסלה המקומית. החוכר הכללי שלם את דמי החכירה במזומנים, בה בשעה שהוא קבל את דמי החכירה מהאריסים בתבואות.

11. הרוחים של החוכרים הכלליים היו בעיקר לא מהמוסט של התבואות, כי אם מהלואות בריבית שהם היו נותנים לאריסים לצרכי עבוד האדמה. בעד 10 לא״י למשל ברגיל ריבית של 3 לא״י בעד חצי שנה בערך, ז.א. ריבית של כ-60%. את ההלואה היתה לא במזומנים כי אם בתבואה היו נוהגים לקבל בעד כל כלל חטה כיל ורבע בזמן הגרן ובנוסף לזה ריבית בעד שווי התבואה שהלוה, במחיר השוק בזמן ההלואה.

12. החוכרים הכלליים היו מגרשים לעתים קרובות בזמן החורבים, את האריסים את האריסים ממקומותיהם בלי כל פצויים, באופן אדמיניסטרטיבי.

13. חלק גדול מהקרקעות שנרכשו על ידינו לא היו מעובדות קודם. לדוגמא: מגוש נורים המכיל 29.000 דונם היו מעובדים רק 6000 דונם (עם אדמת הבור); בגוש תל-עדשים המכיל 22.000 דונם היו מעובדים רק 12.000 דונם עם הבור. סבת הדבר: הקושי למצא אריסים לחכירת האדמה, ועוד יותר - למצא תרחים לעבודה.

14. לפי הערכתי 95% מהאריסים חוכרי האדמה שעברה לידינו נשארו במחוז הצפון בחקלאות בכפרים אחרים. את הדבר הזה אפשר לברר ביתר דיוק מספרי העשר של הממשלה כי שמות האריסים הקודמים מהכפרים שנקנו על ידינו מופיעים עכשיו ברשימות כפרים אחרים. לנו יהיה קשה לברר את זה מאחרי שהאריסים אשר קבלו מאתנו את הפצויים לא הודיעו לנו כמובן לאן הם הולכים. שאר 5% של האריסים הלכו לעיר.

15. מהתרחים עבר חלק גדול לעבודות חורות ברכבת וכו'. בדרך כלל עזבו צעירים רבים את הכפרים בכדי לעבוד לעבודות צבוריות(כבישים) ולעבודת הרכבת אשר התנאים בהם טובים הם יותר בהשואה לתנאים הגרועים הקודמים שלהם בחקלאות.

16. בפצויים שהאריסים קבלו מאתנו השתמשו רובם בכדי להסתדר בכפרים אחרים, על ידי רכישת אינונטר חדש המאפשר להם לחכור שטחים יותר גדולים. חלק מהאריסים השתמשו בפצויים בכדי להספר מהחובות לחוכרים הכלליים. הפצויים ניתנו לערבים לא בעד עזיבת המקום כי אם בעד כרבים, לפרות זה שבעצם שייכים הכרבים לבעלי האדמה ולא לאריסים. לאותם האריסים שהיו להם בתים שלמו בעד הבתים לחוד לפי ההערכה.

17. במקרים ידועים (כפר-אתא, מגידל וגידרו) השתמשו האריסים בפצויים שקבלו מאתנו בכדי לבנות כפרים חדשים על גבולות האדמה שנמכרה.

18. בשנים הראשונות להתישבותנו החדשה היו הערבים מהסביבה מספיקים את כל התוצרת לנקודות; במדה ידועה הם מוכרים עוד בעת תוצרת ליהודים. ההנאה העיקרית של ערבי הסביבה היא במצב הבריאות שהוטב בהרבה לרגלי עבודות הישוב שלנו.

19. ביחס למצבם הירוד של ג'נין ונצרת. נצרת שמשה קודם כמרכז למסחר התבואות מחורן ומעמק הירדן לעכו ולחיפה. מאז נבנתה הרכבת החגזי'ת התחיל ערכה של נצרת לרדת והתפתחו מרכזים חדשים, בית שאן וצמח. עם סלילת הכבישים לאחרי המלחמה התחילו הפלחים להביא את תבואותיהם ישר לחיפה ובאופן כזה נשאר הרוח שהלך קודם לתווך - בידי הפלחים.

מצב דומה לכך הוא בג'נין, מאז נבנתה מסלת עפולה-שכם. לסוחרים נתנה האפשרות ע"י הרכבת לבא ישר לכפרים וערבה של ג'נין במקום שוק מרכזי ירד על ידי כך.

הכשרת הישוב בארץ-ישראל.

כ"א חשון תר"ץ.
24.11.29

לכבוד ד"ר א.רופין
כאן.

א.נ.,

הננו שולחים בזה לכב' א רשימות המכילות חומר על דבר מס הורקו שהממשלה היתה מקבלת מקרקעות שונות בטרם עברו לידינו ולאח"כ, וכן גם גליון של „מסחר ותעשיה", המכיל מאמר של הד"ר סחון הנוגע ג"כ בשאלה זו.

במו כן אנו מצרפים לזה העתקה מכתב ששלחנו בשנה זו למושל ירושלים בקשר עם חובנו בעד ורקו, ובו הזכרנו ג"כ פרטים שונים בנדון זה.

בכבוד רב

על החתום:

ורקו בעד אדמות מחוז חיפה.

שם המקום	הבעל הקודם	סכום המרקר בלי מצרים: הקודם,	החדש.
הדר-הכרמל	קסב	280	3800
הכרמל	בוסג'י יונג	840	3435
הדר-הכרמל	אדמת המסילה		508,½
נוה-שאנן		920	3512
בסטין אל מטל(סמן)	אספר נצור	32	950
כרמל בירינג	קלר	440	3000
בילאן פאבר	סעדיה	45	45
הדר-הכרמל	ביטקובסקי(העבר משם מושאל)	145,½	206
	ש. לוי	164,½	164,½
אונגר זהמין	סורד הכרמל "	400	1350
סירואן מקום הפרק		12	600
ודי סמר, כרמל	יונג ע"י מושאל	200	250
סירואן איזנברג, הדר	"	6400	7942
קראוז		1068	1335
קישון 1921	הסין מחה, פרס אל קום	744	4147
ודי סיני		6	50
בינת אברהים הדר	רובז קישון	160	545
אבו הביל		7,½	62
מרעי	מחמוד אל קום	185	325
עברו	קישון	12	40
בירדעוהא כרמל מרעי		1000	1250
סנזלה ג'מל	פיליס קלר	915	1521
מרכזהמסחרי		לא היה	11210
בילאן	סעדיה	165	570
חוופה קישון		16	122,½
סירואן הדר		90,½	780
קישון	אביד	60	1000
הדר קישון	חורי	13	317
דיק		164	2692,½
אספור "		160	700
משפחה עבדו קישו		62	272
עין דלי אום זבלי		30,½	50,½
אום זבלי	חסן סקריק	(20) 30	125
אבו כליל קישון		4	60
ואדי סיני		50	750
חליפה		990	6210
5 חלקות	נפה ושות' קישון	7,½	532,½
2 קישון		6	85
אום זבלי		280	450
קישון	שמלצלר	40	230
5 חלקות	הסיב קישון	4	32
חליפה	עזיזהים	64	(2175) 3175
5 חלקות	הטיב קישון	(12) 12	37,½
בסרק כרמל		16	1154
סעדיה		20	361
		16251	66932,½

י"ג ניסן תרפ"ט.
23.4.29

לכבוד
מז-ל המחוז
ירושלים.

מושל נכבד,

בקשר עם מכתב כב' אלי מיום 19 לחו"ז מ' 2617/6001/30 בענין מס הורקו המגיע מחברת הכשרת הישוב בא"י ארשה לעצמי לסכם בזה את תכן השיחה שהיתה לי את כב' אתמול באותו ענין.

א. בעד הקרקעות שחברתנו קנתה מהאפטרכית היונית בירושלים בשנת 1922 הכנסנו לממשלה מס ורקו העולה פי כמה על מה ששלמו הבעלים הקודמים, כפי שמוכח מהמספרים דלהלן:

שם הקרקע.	המס השנתי הקודם.	המס השנתי שאנו שלמנו.	פי כמה שלמנו.
ניקפוריה	2000 גר"ם	60296 גר"ם	30
בריונטוס ונקטריום	2545 "	18280 "	7
זינגזיריה	3430 "	35847 "	$10\frac{1}{2}$
בורה	1150 "	17846 "	$15\frac{1}{2}$
אנטימוס	9182 "	67732 "	$7\frac{1}{4}$
מרג' שרקי ועירבי	895 "	7421 "	$8\frac{1}{4}$
בס"ה	19202 "	207422 "	11.

מהמספרים הנ"ל יוצא איפוא, כי על ידי העברת הקרקעות הנ"ל לרשות חברתנו הכנסנו לקפת הממשלה בתור מס ורקו עודף של 1882 ל"מ בכל שתנ ושנה נוסף על מה שקבלה קודם לכן מהבעלים הקודמים. במשך חמש שנות 1924-28 נצטבר העודף הזה עד לסך 9400 ל"מ בערך.

ב. מחוץ לסך 8000 לא"מ בערך א-ר כבר שלמנו עד כה ע"ח מס הורקו בעד הקרקעות האלה, שלמנו גם בשעת קנית הקרקעות קרוב ל-8000 לירה בעד מס-העברה ומשכנתא.

למעשה עלו הכנסות הממשלה מהקרקעות האלה הרבה יותר מהסכומים הנ"ל, הואיל וחלק גדול מהקרקעות מכרנו, ובשעת כל מכירה קבלה הממשלה שוב פעם מס העברה. מס העברה זה גדל עוד יותר מפני שעל המחיר הרשום מזמן קניתנו נוספו עוד הוצאות לפתוח ולפתוח המקום, ואנחנו תמיד הצהרנו במכרד ספרי האחוזה בדיוק נמרץ בכמה קבלנו מהקונה - מה שנהוג בארץ רק במקרים בודדים - ומס ההעברה נחשב על פי המחיר המלא הזה. יתר על כן: במקרים שמכרנו איזה מגרש בפחות מכפי שהיה רשום בספרי האחוזה, גבתה הממשלה בכ"ז את מס ההעברה לפי המחיר הרשום, ולא התחשבה עם המציאות בזמן שזו היתה לה מפסדה.

ג. כאשר הוערכו קרקעותינו הנ"ל ע"י ועדת ההערכה עפ"י חוק מס הרכוש העירוני של שנת 1928, מצאה הועדה שערכן הוא רק החלק הרביעי או החמשי מהמחיר הרשום בספרי האחוזה.

על פי הערכה זו היינו צריכים איפוא לשלם מס ורקו בעד כל השנים שעברו רק כ-2000 לא"י (במקום שמהבעלים הקודמים קבלה הממשלה רק כ-200 לא"י) לשנה, ובמשך חמש השנים היתה מקבלת מהם ביחד רק כ-1000 לא"י).

על ידי קנית הקרקעות גרמנו איפוא לממשלה הכנסה נוספת:

1) בצורת מס העברה ומס משכנתא שאנו שלמנו כ- 8000 לא"מ
2) עודף במס ורקו לעומת מס הבעלים הקודמים 7000 "
ביחד בערך 15000 ל"מ.

מבלי להביא בחשבון את מסי ההעברות ממכירות שלנו ואת גדול מס הורקו שבא בהוצאות משקיעותינו לפיתוח המקום ומהבנינים הרבים שנבנו בינתים על הקרקעות אלה.

י"ג ניסן תרפ"ט
23.4.29

<u>לכבי' מושל מחוז ירושלים</u>

ד) לעומת הסכומים העצומים הנ"ל - חובנו בסך 2000 לירה, בערך, אך אמצער הוא והביעה החוב הזה ע"י איומים במשפטים אינה מבוססת בכל אופן על מדת היושר.

ביחוד עלינו להדגיש, כי את הכסף המגיע לממשלה מקבלים אנו רק בשעת מכירת הקרקע, ועד עכשיו היה נהוג, כי גם הממשלה קבלה מאתנו את מס הורקו החל על כל מגרש ומגרש בשעת סדור העברתו לאחר.
וגם על ידי גבית החוב באופן זה עולה שארית חובנו בזמן רק כדי המס לשנה אחת בלבד, בקירוב.

ה) בהשענו על הכספים המרובים הנ"ל שהכנסנו לממשלה במשך שנים מועטות ע"ח הקרקעות האלה היתה בטחתנו כי הממשלה תותר לגמרי עת שארית חובנו, אבל אם ותור כזה הוא בלתי אפשרי - מבקשים אנו - להשאיר גם להבא את אופן הגביה הקודם, דהיינו שבזמן מכירת איזה מגרש יסולק המס החל עליו. ואם תרצו לקבוע זמני פרעון בלי קשר עם המכירות, נבקש לחלק את סכום החוב לשעורים שוים למשך חמש שנים.

בתקוה כי יושם לב להסברתנו הנ"ל, הננו

בתודה למפרע ובכבוד רב

מחוז יפו. **תשלומי הורקו.**

המקום	שבעל הקודם	הבעל הנוכחי	הורקו ששולם ע"י הערבים בגרוש מצרי	הורקו ששולם ע"י היהודים בגרוש מצרי	ה ע ר ו ת .
תל-נורדי	ה"ה מטרי	הכשרת הישוב	90000 1590	10187	בעד שטח 224 דונם 1086 אמה²

הערה:

כעת בעבור כל ⁄מגרש ומגרש על שם בעליו נקבעים המחירים מ-20-40 גר"מצ לכל אמה², ומזה משלמים ורקו 4% לשנה, אך היו פנים שההערכה היתה מ-50-75 גר"מצ לכל⁄אמה², ועפ פי מחירים אלה נקבעו תשלומי הורקו.

הורקו על אדמות ובתים בדאלוד, תל-אלאמר וקומיה.

שם במקום.	שם הבעל הקודם.	שם שבעל הנוכחי	הורקו ששולם ע"י הערבים בגרוש מצרי	הורקו ששולם ע"י היהודים בגרוש מצרי	ה ע ר ו ת .
דאלוד	משפחת סורסוק	ההנהלה הציונית	99978899	92714.5	
תל-אלאמר		קרן הקימת לישראל	11325	132,5	
קומיה		חברת חפציבה		165	בתים.
	חלק של רזא בק-אל-ריש	תל-יוסף		470,5	
	רשת' מדיא בת אחמד	עין-חרוד		630	
	אלבידיאר ושת' ופממה	ראס מבעון		5590,2	
	ורשמיה בנות נג'יב אפנדי	הגבעה		926	
	אלצלאח		3529	381	
				101009.7	
		קרן-הקימת לישראל		5183.3	
		חברת הכשרת הישוב		453.5	
		תל-יוסף		210	
			14854	106856.5	

רשימת הורקו של מחוז חיפה - נצרת.

שם המקום	שם הבעל הקודם	הבעל הנוכחי	הורקו ששולם ע"י הערבים בלירה מצרית	הורקו ששולם ע"י היהודים בלירה מצרית	הערות
כפר אתא	אסאללה סורסוק	חברת הכשרת הישוב	39.38	189 .19	//
חרבג'	חורה וסורסוק	" " "	17.45	48 .75	חוץ מהשטח של חורי
יג'ור	חורי	" " "	19.74	48 .75	חוץ מבשר וחורי
חרתיה	סורסוק	" " "	29.89	127 .75	
תל-שמם		" " "	27.82	134 .38	
ג'דה		" " "	50.60	205.00	
שיך-אבריק		" " "	28.11	102 .75	
קוסקוס-טבעון		" " "	23.95	117 .62	
וואדי קארה		" " "	9.20	17.00	
עספיה		" " "	5.09	7 .75	
מגדל		" " "	35.635	185.548	
מג'דל	סורסוק	חברת הכשרת הישוב	35.685	185.548	
אבו-שושה	"	" " "	68.830	158 -	
דליה	"	" " "	48.240	87.450	
כירי-כמון	"	" " "	9.760		(בני צדיק שטח 4655 גמ"מ)
				51,720	(סי"קא 1500 גר"מ.)
			הורקו עם הוצ'המלחמה בגרש.תורכים	כעת משלמים גרוש מצרי	
מעלול,גביגר			14679	11247 בעד מרחביה	(הורקו היסודי 10735.15)
סמוני,רב-אל-				40885 " בעד מחוז נצרת	
נצרה ויתר הקר:					
בגוש נהלל	בג'יב סורסוק	חברת הכשרת הישוב		64943 בעד האדמה	
גביגר	"	"		908.5 בעד הבתים	
ג'בתא,תל-סורא וכנפס		" " "	5106		הורקו היסודי 3729.35 ג'מר.
תל-עדש		קהלית ציון	5254	4341.5(כללי)	" 25% 3835 ג'תורכי
עפולה		קרן-הקימת	11844	" 98870.-	" 15% 8652 "
מרחביה			867		" 892 "
שונם		חברת הכשרת הישוב	7458		" 5448 "
וורקני			4048		" 2957 "
לובעיני			35		" 25 ,20
יפיע				849.5	

רשימת הקניות בעמק יזרעאל ועמק עכו
ע"י חברת הכשרת הישוב בא"י, בע"מ,
לפי סדר הזמנים.

שם הקרקע	השטח בדונם	זמן הקניה	זמן ההעברה
גוש נהלל	21762	1921	29/9/21
גניגר	4473	"	"
נוריס	29424	"	"
רובע אל נצרה	6974	"	"
תל-עדש	21420	13/4/13	30/12/21
יג'ור	3000	1922	1922
"	3000	"	1924
עפולה	15964	18/5/24	5/11/24
שונם	10194	30/6/24	1925
ורקני	3585	1924	29/10/1924
קוסקוס-טבעון	10100	10/10/24	7/7/25
כביפס, ג'בתה, תל-תורא	23969	10/4/24	1925
חרתיה, חרבג', ושיך-			
אבריק	26000	16/12/24	6/5/25
תל-שמם	7000	9/1/25	
ג'דה	11640	17/7/25	
כפר-אתא, מג"דל	20732	1925	13/8/25
ג"ידרו (עמק עכו)	44588	"	"
קומיה	6000	13/11/24	1924
אבו שושה	5270	3/6/25	26/11/25
	874		
	275095		
מרחביה	9500	1910	

סקירה על סדור הפלחים מהקרקעות בעמק יזרעאל ועמק עכו שנקנו ע"י ח
חברת הכשרת הישוב.

א. <u>נוריס.</u> אדמת נוריס היתה מחולקת לשתי נקודות ישוביות: ג' לוד וחל-אל-פיר. אריסים קבועים היו 38: מג'לוד 9, מחל-אל-פיר 14 ומכפרי נוריס ומאזור הסמוכים 16. האריסים הקבועים האלה היו מעבדים עד 6000 דונם מתוך השטח הכללי של 29400 דונם. אחרים מהכפרים הערבים סגר וזרעין היו מעבדים עוד שטחים קטנים בחלופין. יתר האדמה היתה בור, חלק מפני שהיה אדמת בצה וחלק – הוא מקום קבוצת גבע וכפר יחזקאל כיום – מפני שנחשב בעיני הערבים לאדמה בחושה. מלבד הטעמים האלה לא יכלו לעבד יותר מאשר עיבדו מחוסר ידי עבודה.

בזמן קנית אדמת נוריס על ידי חברת הכשרת הישוב מאת משפחת סורקוס – בשנת 1921 – התנהל המו"מ בדבר סדור הפלחים עם המושל קוקס, שהיה אז מושל הגליל. הוא קבע כי כל אריס יקבל בחכירה שטח של 100 דונם לםשך 6 שנים עם הזכות לקנות את השטח הזה בתוך זמן החכירה. 8 מהאריסים וחרו היכף על הזכות הזאת בנגד קבלת פצוי בכסף ויתר האריסים וחרו על זכותם אחרי עבור שנה וקבלו ג"כ פצוי בכסף. למסירת הקרקע לא היתה שום התנגדות מצד הערבים ושום ●●● משפטים לא נתעוררו על ידם נגדנו.

הבנינים שבכפר היו שייכים לסורקוס והועברו לקונה יחד עם הקרקע.

ב. <u>נג'גר.</u> לכפר נג'גר היתה שייכת גם אדמת רובע-אל-נצרה וביחד הוו שטח של 11600 דונם. ב-6450 דונם מהשטח הזה היה מעובד ע"י 22 אריסים. יתר הקרקע היה בור מפני שחל, מכנו הוא אדמת הרים וחלק – בעיקר השטח של רובע-אל-נצרה – היה בלתי מובשר לעיבוד כתוצאה מהעיבוד ▲ הרע של הערבים אשר הצמיח במשך השנים שיחים פראים שא"א היה לעקרם במחרשה הערבית. חלק היה גם אדמת בצה. מכל הטעמים האלה הובירו במשך כמה שנים של כמה אלפים דונם.

מ-22 האריסים שבכפר הזה היו רק 13 קבועים, בעלי זכות לפצויים. לפי הסכם עם המושל קבלו 13 אריסים אלה בחכירה ל-6 שנים של של 100 דונם לכל אחד עם זכות-קניה כנ"ל. 6 אריסים אחרים קבלו פצויים בכסף מרצונם● הטוב, אם כי לא הגיע להם כלום, ו-3 האריסים הנותרים לא קבלו כל פצויים.

ראש המנזר הפרנציסקני בנצרת הי' פר-קסי, הסית את הערבים להתנגד לסדור הפצויים כנ"ל, בטענו להם שישיד מסורקוס את אדמת נג'גר בשבילם על ידי משפט. על סמך זה הוא יעץ לאריסים לבל ישלמו לנו באותה שנה את חומש היבול שהיו חיבים בתור דמי חכירה. על פי עצת המושל קוקס תבענו את דמי החכירה מהחוכרים במשפט ועורך הדין מחמד עלי תמימי, חבר האגודה המוסלמית-נוצרית בחיפה, המשפט נמשך בערך ... ועד לבירור המשפט נתעקלו הגרנות של החוכרים. ודיע אל בזמנו ניסה להשפיע על עורך הדין הנ"ל שיסתלק מהמשפט, אבל תשובתו היתה כי לאחר שהיהודים קנו את הקרקע והיא רשומה בספרי האחוזה על שמם הרי הם בעליה החוקיים ותביעתם היא חוקית, ומכיון שהתביעה היא צודקת אין לו מקום ●●●●●● להסתלק מלטעון לה אם כי הוא חבר לאגודה המוסלמית-נוצרית.

הגשנו אז תביעה משפטית נגד פר-קאסי אל המושל קוקס ובהיותו נתין זר איטלקי, היה האומ"לם השופט, ובא-כח הקונסול האיטלקי, תאי הלאק מחיפה, הופיע ג"כ במשפט. התוצאה היתה שהאב פר-קאסי קבל נזיפה ואחרי זמן קצר הועבר למנזר אחר.

לאחר שהא" פר-קאסי חדל מהתענין בדבר, הציעו האריסים שנתפשר אתם ואז נתתם הסכם שעל פיו אנו מבטלים את המשפט ומתפשרים אתם בדבר דמי-החכירה והם נתנו לנו הצהרה כי הם מותרים על זכותם לקבל מגרשי קרקע ובמקום זה קבלו פצויים בכסף.

גם בכפר הזה היו הבנינים שייכים לבעל הקרקע ועברו לקונה אגב הקרקע.

ג. ג. <u>נהלל(מעלול).</u>

הכפר הזה היה מעבד בערך 7000 מתוך 21000 דונם. יתר השטח הוא הרים ובצות. השטח שעליו נמצא כיום מושב נהלל היה בלתי מעובד מחמת הבצות שמסביבו אשר לא נתנו לגשת אליו בעונת החורף וגם מחמת שהערבים חשבוהו לבחוש.

האריסים האמתיים הם כ-30 במספר, אבל אם נוסיף עליהם את בניהם שעבדו על ידם – הם ביחד 65 משפחה. 4 מאלה אינן גרות בכפר.

בשעה קבלת אדמת הכפר הזה מהמוכר, נמצאו אחדים מתושבי הכפר אשר היו לפנים במשך כמה שנים באמריקה ועשו שם עושר ובשובם לכפרם אחרי המלחמה רצו להשתלט על יתר התושבים בצורת אפנדים. אלה באו בתביעה על האדמה, באמרם שהם מוכנים לקנות את כל הכפר. סופם הוכיח על החלחם כי כל כונתם היתה רק להרויח מהעסק הזה, שכן התפייסו לאחר שקבלו מסורסוק במתנה שטח של 2000 דונם סביב הכפר, מהם 1500 דונם אדמת הרים עם כ-2000 עצי זית וכ-500 דונם אדמת מישור.

בהסכמת המושל קוקס נתנו מצדנו לאנשי הכפר שטח של 3150 דונם מישור בחכירה ל-6 שנים עם זכות קניה כנ"ל, ואחרי תם שש השנים הוארך להם הזמן לעוד שלש שנים שתכלינה באוקטובר 1930. בעד אדמת הכרב(השטחים שנזרעו על ידם תבואות קיץ ונחרשו חרישה עמוקה והוכשרו ע"יכ ביותר לתבואות חורף) שלמנו להם לחוד. כל המו"מ התנהל באמצעות בנושל קוקס. שום משפטים מצד הערבים לא היו. הבנינים של הכפר הזה שייכים לאנשי הכפר.

ד. <u>תל-עדש.</u>
השטח הוא לערך21500 דונם. ונקנה מסורסוק בשנת 1921. אריסים קבועים היו 34 שעיבדו רק 9-000 דונם. יתר השטח היה בור מחוסר פלחים. האריסים הם מתושבי נצרת שהיו באים לכפר רק לעונת העבודה ואחד מהמשפחה נשאר בכפר בקביעות בבתים שהיו שייכים לבעל הכפר.

נגד מסירת הקרקע מהמוכר לנו לא היה כל טענה מצד האריסים. הם באו בעצמם אלינו בהצעה שנקבע בשבילם ובשביל בניהם 3200 דונם עם זכות קניה כנ"ל ואנו קבלנו את הצעתם ברצון. אבל אחרי עבור שנה הציעו בעצמם לבטל את החסכם ע"ד הקרקע ובקשו שבמקום זה נשלם להם כסף.

הכפר הזה היה למופת בהתנהגותו, באשר לא הסכים לעצת הנרגנים ובחר להסתדר אתנו בדרך שלום בלי תווכו של מי שהוא זולתנו.

אנשי הכפר הזה היו מקבלים מאתנו הלואות בזרעים ובכסף מדי שנה בשנה בלי כל רבית. כיום הם ממשיכים על פי רוב בעבודת האדמה בכפרים הסמוכים לנצרת וחלק מהם התדר בנצרת גופה.

ה. <u>יג'ור.</u>
אדמת יג'ור נקנתה ממשפחת כורי מחיפה בשני חלקים: חלק בשנת 1922 הוא מקום בי"החק "נשר" - וחלק בשנת 1924 - מקום קבוצת הפועלים. שני החלקים האלה ביחד הם בערך 6000 דונם. יתר האדמה נעבדת על ידי האריסים שהיו במקום הזה ושנשארו בו עוד והיא שייכת עוד למשפחת כורי.

מספר האריסים הוא בערך כ-20. פצויים לא שלמנו להם, מפני שלפי תנאי הקניה היו הפצויים על חשבון המוכר.

ו. <u>עפולה.</u>
אדמת עפולה נקנתה בשנת 1924. השטח הוא 15964 דונם. היו 52 אריסים ועיבדו לערך 13500 דונם. האריסים התישבו בכפר ברובם בשנת 1917. בזמן המלחמה שמשה תחנת עפולה מרכז צבאי, כי דרכה עבר הצבא התורכי מדמשק לחזית הדרומית. המפקדה הצבאית שמרה היטב על המקום הזה לבל יפגע במחלות המדבקות שהתפשטו אז בארץ. כאשר השמירה הזאת לא עלתה בידה ובשנת 1915 קרו בכפר עפולה מקרים של מחלת טיפוס, שרפו את הכפר על פי פקודת ג'מל פחה לצבא. הפלחים שנמצאו אז בכפר התפזרו לכפרים אחרים ובמשך שנתיים נשארה הקרקע בור. אך בשנת 1917 קבל סורסוק,בעל הכפר,קבל רשיון להקים את ההריסות. על חורבות הכפר הקודם הוא בנה כמה בתים והחל לקבל אריסים חדשים.

על פי תעמולת המועצה המושלמית מירושלים עוררו האריסים התנגדות למסירת האדמה לידינו. המועצה המושלמית הבטיחה לעזור להם שהאדמה תשאר בידם, ולכן בזמן שהיהודים באו לחרוש את האדמה התנגדו הערבים בכח והיא הכרח להפסיק את החרישה. לממשלה היה כבר באותו זמן נסיון מקניות נררים, גביגר ומעלול ידעה כי אחרי השתדלותה להשיג בשביל האריסים קרקע לעבוד, והרו מאריסים בעצמם יסובה הזאת ובחרו לקבל כסף תמורתה. לכן לא הוסיפה הממשלה להתערב באופן האריסים אלא הציעה לאריסים להתפשר אתנו בדרך שלום. המו"מ עם הערבים נמשך ימים, עד אשר הערבים נוכחו כי הבטחות המועצה המושלמית אין בהן תקוה וכי יכלו למנוע בעד מסירת הקרקע לידינו, ואז הסכימו לקבל פצויים בכסף ועזבו

הסכסוכים שקרו שם קודם לכן היו רק תוצאה של הסתה מחרחרי הריב, ולולא הם היה הכל מסודר מלכתחלה בדרך שלום כשם שסודרו עניני הכפרים שנקנו אח"כ.

מלבד 52 האריסים נמצאו בכפר עוד כ-40 משפחה, אשר חלק מהן היו פועלים ברכבת וחלק החפרבם מהספקת צרכי אכל לישובים שלנו בסביבת עפולה. מצד המשפחות האלה לא היו כל טענות נגדנו.

ז. שובכה.
אדמת שובכה נקנתה בשנת 1925 בשטח 10194 דונם. המוכרים היו בעקר אפנדים סורסוק, ראיס, קסאב ועסטאללה - וחלק קטן מפלחים. אריסים שעזבו את הכפר היו 12 הם עבדו קרוב ל(6000 דונם. הם קבלו פצויים ומצדם לא היתה שום התנגדות להעברת אדמת הכפר אלינו. ישנן עוד כ-25 משפחה בכפר ולהן יש אדמה משלהן - כ-3000 דונם קנין פרטי. אנו חלקנו בינינו וביניהם את אדמת הכפר ומקום הכפר נכנס לחלקם.

אנשי הכפר הזה חיים בשלום עם הישובים שלנו הסמוכים לו.

ח. קופקוס-סבערן.
האדמה הזאת נקנתה בשנת 1925 בשטח 10100 דונם ממשפחת פראח מבירות. בכפרים האלה היו 42 אריסים שעבדו שטח של 7650 דונם. יתר האדמה היא אדמת הרים. האריסים קבלו פצויים ועזבו את הכפר.

ט. כניסה, ג'בתה ותל-סורא.
הכפרים האלה נקנו בשנת 1925 בשטח 23969 דונם. בס"ה היו בכפרים האלה 55 אריסים שעבדו שטח של 1200 דונם. יתר האדמה היתה בור מחוסר ידי עובדים. האריסים קבלו פצויים ועזבו את הכפר.

י. חרתיה, חרבג' ושיך-אבריק.
הכפרים האלה נקנו בשנת 1925 בשטח 26000 דונם.

בחרתיה היו	23	אריסים שעבדו שטח של	5750	דונם.
בחרבג'	20	" " "	5250	"
בשיך-אבריק	16	" " "	5250	"
		ס"ה	16250	דונם.

יתר האדמה היא אדמת הרים.
האריסים קבלו פצויים ועזבו את הכפרים.

יא. כפר-אתא ומג'דל.
אדמת הכפרים האלה נקנתה בשנת 1925 בשטח 2[illegible]732 דונם. בכפר-אתא היו 49 אריסים ובמג'דל - 47 אריסים, וביחד הם עבדו 20000 דונם,לערך. הם קבלו פצויים ועזבו את הכפרים.

יב. ג'ידה ותל-שמם.
אדמת הכפרים האלה נקנתה בשנת 1925 בשטח 18640 דונם. בתל-שמם היו 25 אריסים שעבדו 6450 דונם, ובג"ידה - 55 אריסים שעבדו 12000 דונם הם קבלו פצויים ועזבו את הכפרים.

יג. גידרו.
הכפר הזה נקנה בשנת 1925 בשטח של 44588 דונם. היו שם 90 אריסים שעבו 16000 דונם ועוד 30 שעבדו כל אחד מ-4 עד 6 דונם. כל אלה קבלו פצויים ועזבו את הכפר.

יד. קומיה.
מהכפר קומיה נקנה רק חלק בשטח של 6000 דונם. המוכרים היו האפנדים ראיס וקסאב וחלק נקנה גם מפלחים. פצויים לא שולמו על ידינו מפני שהיו על חשבון המוכר.

טו. אבו שושה.
שטח של 5300 דונם נקנה מכרכבי. אריסים היו 20. פצויים לא שולמו על ידינו מפני שהיו על חשבון המוכר.

ינ'י. שטח של 3600 דונם נקנה מכרכבי. אריסים היו 15. פצויים לא שולמו די מפני הטעם הנ"ל.

המועצה המושלמית העליונה הבטיחה גם לבני הכפרים שנקנו אחרי עפולה כי תעזור להם לרכוש את אדמות הכפרים האלה. גם עורכי-דין ידועים בחיפה ראו בזה מקור להרויח כסף לעצמם והתערבו בענין. אבל לאחר שנתאכזבו מהמועצה המושלמית כמו בני עפולה שקדמו להם, הציעו לנו בעזרת אותו עורכי-הדין שנתפשר אתם בדבר פצויים. הוסכם כי אלה שנמצאו בכפר רק במשך שנתיים - קבלו 20 לי"מ לכל 150 דונם שעיבדו, ואלה שהיו למעלה משנתיים - קבלו 45 לי"מ לכל 150 דונם.

בכפרי כניפס, ג'בתה, שיך אבריק, חרבג' וגם חלק מעפולה, במקומות שהבתים היו שייכים לאריסים, שלמנו להם פצויים מיוחדים בעד הבתים.

שום תביעות משפטיות לא הוגשו נגדנו ובכלל לא היו כל טענות, מכיון שהסתדרנו עם כלם בדרך שלום.

5.12.1929

U

Bodenkaeufe durch Juden und ihr Einfluss auf die Lage der bisherigen Arabischen Bearbeiter.

I. Die Lage des Fellachen und Paechters auf arab. Boden.

1. Die juedische Kolonisation ist darauf angewiesen grosse zusammenhaengende Flaechen zu kaufen. Nur in diesem Falle kann sie den Boden einheitlich ameliorieren und die Bedingungen fuer eine nach modernen Methoden wirtschaftende Landwirtschaft schaffen. Infolgedessen hat sie sich bisher fast ausschliesslich darauf beschraenkt Boden von Grossgrundbesitzern zu erwerben. Dagegen hat sie bauerlichen Besitz nur in ganz seltenen Faellen erworben, weil es ungeheuer schwer ist mit einer grossen Zahl von Eigenteumern, von denen jeder nur eine kleine Flaeche besitzt, zu einem einheitlichem Kaufvertrage zu kommen. Nur in wenigen Faellen sind solche Vertraege zustandegekommen und zwar ausschliesslich in der Weise, dass ein Dorf, das sehr viel Boden hatte, einen Teil desselben, und zwar in der Regel, den am weitesten entfernten, verkaufte. In diesen Faellen sind jedoch die Verkaeufer in ihrem Dorfe geblieben und haben die Landwirtschaft fortgesetzt und den ihnen gezahlten Kaufpreis benutzt um sich durch Zahlung von Schulden aus den Haenden von Wucherern zu befreien, oder durch Ankauf von Vieh oder Anlage von Pflanzungen ihre Wirtschaft zu verbessern,

2. In dem Falle wo Grossgrundbesitz gekauft war, war die rechtliche Lage in der Regel die folgende: Der Boden gehoerte reichen Familien, wie den Sursuks, Twenis, die in Beirut und Alexandria wohnten, oder wie den Khourys, die in Haifa lebten, in keinem Falle aber auf dem Boden selbst wohnen. Der Grossgrundbesitzer verpachtete den Boden auf eine Reihe von Jahren an einem Generalpaechter,

gewoehnlich ein einflussreicher Mann aus der Gegend, vor dem die Bauern der Umgegend grossen Respekt hatten. Dieser Generalpaechter verpachtete dann den Boden an eine Reihe von Paechtern und zwar in der Regel so, dass der Paechter 100 bis 200 Dunam in Pacht nahm. Er musste zwei bis vier Ochsen, ein Pferd und das notwendige Saatgut besitzen. Er verpflichtete sich dem Generalpaechter 1/5 der Ernte zu geben, ausserdem an die Regierung den Oscher zu zahlen und sich an den Lohn des Paechters, den der Generalpaechter zur Bewachung der Felder und der Dreschstelle anstellte, proportionell zu beteiligen. Alle diese Verpflichtungen zusammen kamen mindestens dem dritten Teil der Ernte gleich, sodass dem Paechter selbst nur 2/3 der Ernte blieben. Der Wert der Ernte von einer Durchschnittsflaeche von 150 Dunam betrug in den letzten Jahren ungefaehr £.80.--. Dem Paechter verblieben davon also £.54.--; aber von diesem Betrage sind noch abzuziehen der Lohn des Arbeiters (Charaten), der 1/4 von dem bekam, was dem Paechter nach Abzug der Pacht und des Oschers uebrig blieb, d.h. ein Viertel von £54.-- gleich £.13.500, ferner ist abzuziehen der Wert des Saatgutes ca. £.10.--, zusammen £.23.500, sodass das Netto-Einkommen des Paechters £.30.500 betragt. Aber selbst dieser kleine Betrag wurde in den meisten Faellen dadurch verringert, dass der Paechter entweder an den Generalpaechter oder an sonstige Geldverleiher hohe Zinsen (von 30 bis 60%) dafuer zahlte, dass sie ihm Saatgut oder ein Darlehen zum Einkauf von Zugvieh vorstrecken. Es ist klar, dass diese geringen Einnahmen dem Fellachen nur ein elendes Leben der niedrigsten Art ermoeglichen, kaum besser als das des Charaten, der sich und seine Familie mit etwa £.15 im Jahre durchzuschlagen hatte.

3. Trotzdem in der Person des Paechters und des Charaten menschliche Arbeitskraft in der unerhoertesten Weise ausgenutzt wurde, hatte der Grossgrundbesitzer von seinem Boden eine ausserordentlich geringe Rente. Wenn er 30.000 Dunam besass, so konnte er nur 20.000 Dunam verpachten, weil nach der in Palaestina ueblichen Dreifelderwirtschaft 1/3 des Bodens immer brachliegen muss. Aber auch abgesehen davon war es nicht immer leicht Paechter zu finden. Wenn er von den 30.000 Dunam 20.000 Dunam verpachtete und dafuer von der Ernte 1/5 erhielt, so brachte ihm dies nach dem obigen £.16 von je 150 Dunam, d.h. insgesamt ca. £.2,128. Hiervon ist abzuziehen der Werko, der vom Grundbesitzer selbst bezahlt wurde, und der pro Dunam etwa einen halben Piaster betraegt, d.h. £.150.--. Es blieben ihm also rund £.2,000 uebrig. Nach den Kaufpreisen, die von Juden fuer mittleren Boden in Emek Israel in den letzten Jahren bezahlt wurden (etwa £.3.-- pro Dunam) verzinste sich also der Boden nur mit 2,2%. Hiervon ist noch abzuziehen der Gewinn des Generalpaechters, sodass in der Regel dem Grossgrundbesitzer nicht mehr als 1½ oder 2% verblieben.

4. Der Grund, warum trotz der ungeheueren Ausbeutung des Paechters und des Charaten, die Rentabilitaet des Bodens doch so gering war, lag erstens darin, dass nach den Landesgewohnheiten die Paechter nicht einen bestimmtem Teil des Bodens fuer lange Zeit pachten konnten, sondern dass der Boden unter die ganze Gruppe der Paechter alle zwei Jahre neu aufgeteilt wurde. Der einzelne Paechter hatte also kein Interesse daran, seinen Boden besonders gut zu bearbeiten, da er nach zwei Jahren doch in die Haende eines anderen Paechters ueberging. Das ist auch der Grund dafuer, weshalb er keine Baeume auf dem Boden pflantzte und nichts dafuer tat, um den Boden in anderer Weise, z.B. durch Entsumpfung zu verbessern

Grosse Berge von natuerlichen Duenger, die in den juedischen Kolonien als eine Quelle des Reichtums betrachtet worden waere, weil der Boden durch sie ausserordentlich verbessert werden konnte, blieben neben den arabischen Doerfern ungenuetzt liegen, weil es sich fuer die arabischen Paechter nicht lohnte fuer die kurze Zeit seines Besitzes einer Parzelle den Duenger hinzufahren.

5. Die obenerwaehnten Verhaeltnisse zwangen den Paechter dazu, den Boden lediglich in extensiver Weise fuer den Anbau von Weitzen, Gerste, Durrah und Mais zu benutzen. In diesen Kulturen kann aber Palaestina nicht mit denjenigen Laendern konkurieren, die infolge ihrer gewaltigen ebenen Flaechen, ihres jungfrauelichen Bodens und des ueber das ganze Jahr verteilten Regenfalles das Getreude viel billiger produzieren als es in Palaestina der Fall ist. Palaestina ist nicht das Land des Getreudebaues, sondern das Land der Pflanzungen und derjenigen Produkte, die wie z.B. Milch und Gemuese auf dem Inlandsmarkte nicht so leicht durch importierte Produkte verdraengt werden koennen. Solange der arabische Fellach in Palaestina beim Getreudebau als als der hauptsaechlichsten Kultur verbleibt wird er nicht imstande sein ein hoeheres Lebensniveau zu erreichen. Eine Verbesserung seiner Lage ist nur dann moeglich,

a) wenn in den Doerfern, in denen der Boden den Fellachen selbst gehoert, sie aus den Haenden der Wucherer befreit und durch landwirtschaftlichen Kredit in die Lage gesetzt werden, von dem extensiven Getreidebau zu intensiven Kulturen ueberzugehen. Sie werden zwar in diesem Falle viel weniger Boden bearbeiten, als es jetzt der Fall ist, aber diese geringe Bodenflaeche wird ihnen viel groessere Ertraege geben, als sie sie jetzt haben.

b) Wenn die Paechter den Boden nicht nur wie bisher auf einige Jahre sondern auf 20 bis 30 Jahre in Pacht bekommen, oder wenn ihnen durch eine Agrar-Reform ermoeglicht wird den Boden gegen Jaehrliche Ab-
zahlungen von dem Grossgrundbesitzer zu erwerben.

II. Der Einfluss der Bodenkauefe durch Juden auf die Lage der Paechter.

6. Die Kauefe, welche seit dem Ende des Weltkrieges von Juden durchgefuehrt wurden, beschraenken sich, wenn mann von einigen kleineren Kauefen im oberen Jordanthal absieht, fast ausschliesslich auf den Emek Israel und auf die Kuestenebene zwischen Akko im Norden und Rechowoth im Sueden. Abgesehen davon, dass der gekaufte Boden im Emek Israel zu 100% und in der Kuestenebene zu 90% Grossbesitzern gehoert und deshalb der Kauf leicht durchgefuehrt werden konnte, war in diesen beiden Gebieten der Kauf auch dadurch erleichtert, dass der Boden Maengel aufwies, mit dene die arabischen Bearbeiter nicht fertig werden konnten. Im Emek Israel war der Boden an vielen Stellen versumpft, sodass der groesste Teil der Bewohner malariakrank waren. Der Boden, auf dem im Jahre 1921 die erste Nachkriegskolonie Nahalal im Emek Israel gegruendet wurde, war so versumpft, dass er von den Deutschen, die ihn drei bis vier Jahrzehnten vorher einmal bearbeitet hatten, aufgegeben worden war. Nur durch grosse und kostspielige Entsumpfungsarbeiten konnte der Boden fuer juedische Kolonisation nutzbar gemacht werden. In der Kuesten-zonne ist der Boden an der Oberflaeche mit einer starken Sandschichte bedeckt, die den Boden fuer Getreidebau unbenutzbar macht, nur Turmus, der sehr geringe Ertraege gibt, konnte auf diesem Boden, und auch nicht auf allen, angebaut werden. Die Folge war, dass der groesste Teil des Bodens in der Kuestenebene ueberhaupt unbearbeitet blieb. Fuer die juedische Kolonisation war dagegen der Boden, der fuer die Araber fast wertlos war, von grossem Werte, weil sie die grossen Kapitalien hatten, die notwendig waren, um auf diesem Boden Baumpflanzungen, insbesondere Orangen anzulegen. Fuer die Baeume, deren Wurzeln sehr tief gehen, war dieser Boden sehr geeignet.

In beiden Faellen, d.h. im Emek und in der Kuestenebene kauften die Juden also gerade denjenigen Boden, der fuer den Kapitalarmen Fellachen wertlos war und ihm keinerlei Einkuenfte brachte,

7. In der ganzen Kuestenebene sind durch die Kaeufe der Juden die bisherigen Bearbeiter des Bodens nicht aus der Landwirtschaft verdraengt worden. Denn die Juden hatten nur den Boden gekauft, der fuer die arabische Bearbeiter wertlos war. Diese hatten den Teil des Bodens behalten, aus dem sie ihre Einnahmen zogen. Im Emek Israel haben dagegen etwa 700 Paechter den Boden, den die Juden erwarben, verlassem muessen.

8. Ueber den Schicksal dieser Paechter im Emek Israel laesst sich soviel sagen, dass 90 bis 95% von ihnen als Bodenbearbeiter im Norden Palaestinas geblieben sind. Sie haben nur den Platz gewechselt und haben, da noch genug unbearbeiteter Boden in arabischem Besitz verblieben war, keine Schwierigkeiten gefunden anderweitig Boden zu pachten. In einzelnen Fallen ist den Paechtern gestattet worden, einen Teil des Bodens, den sie bisher bearbeitet hatten, eine Reihe von Jahren weiterhin zu bearbeiten. So z.B. in dem Falle des Kaufes von Nahalal, wo 3.000 den bisherigen Besitzern zur Pacht auf 6 Jahre ueberlassen wurden. Ebenso im Falle Tel-el-fir und Tel-Adas. Es wurde hier dem Paechtern auch freigestellt den Boden am Schlusse ihrer Pachtperiode zu demselben Preise, zu den ihn die Juden gekauft hatten, zu kaufen. Aber keiner der Paechter hat von diesen Rechten Gebrauch gemacht, weil ihnen der von den Juden gezahlte Preis viel zu hoch erschien.

9. In allen Faellen, wo Paechter den von Juden gekauften Boden verlassen mussten, sind ihnen Abfindungen gezahlt worden. Wie aus der beigefuegten Liste hervorgeht, sind an die Paechter in Emek Israel insgesamt mehr als £.30.000 Abfindung gezahlt worden, d.h. die durchschnittliche Abfindung pro Familie betrug etwa £.40. Diese Vergue-

tungen sind gezahlt worden, lange bevor die Gestze ueber den Soob Schutz der Paechter in Palestina erlassen wurden. Die juedischen Kolonisationsgesellschaften hielten es fuer richtig den Paechter dafuer zu entschaedigen, dass er seine Arbeit an einem anderen Ort verlegen musste. Die Paechter haben die Verguetung in den meisten Faellen dazu benutzt, um sich von den Schulden und den sie erdrueckenden Zinsen ganz oder teilweise zu befreien. In einigen Faellen z.B. in Jidro, Megdel und Kfar Ata ist es den Paechtern mit Hilfe der Verguetung gelungen, sich in der Naehe ihres bisherigen Wohnsitzes Boden zu pachten, darauf Haueser zu bauen und ihre Lage erheblich zu verbessern.

10. In der tuerkischen Zeit und auch in der ersten Zeit nach der Okupation des Landes durch die Englaender waren die Paechter voellig rechtlos gegenueber dem Eigentuemer. Er konnte sie von Jahr zu Jahr ohne jede Entschaedigung von seknem Boden vertreiben. Das ist auch in vielen Faellen geschehen. Erst als juedische Kolonisationsgesellschaften als Kauefer auftraten, wurde mit dem Schicksal des Paechters gerechnet. Die juedischen Kolonisationsgesellschaften bahnten durch die Verguetigungen, die sie freiwillig den Paechtern zahlten, den Weg, den Weg, den spaeter die Palaestinensische Gesetzgebung ging. Die Palestine Land Development Company, die das Zentrale Zionistische Bodenkauinstitut ist, und dirch ihren Vertreter oooo E. Chankin den groessten Teil der Boeden nach dem Kriege gekauft hat, hat immer den groessten Wert darauf gelegt die Paechter gut zu behandeln und sie zufriedenzustellen, selbst wo es fuer sie mit grossen materiellen Opfern verbunden war. Als Beweise dafuer, dass es ihr gelungen ist, mit Paechtern sich friedlich auseinanderzusetzen, dient die Tatsache, dass es nirgends zu Zusammenstoessen oder zu gerichtlichen Prozessen zwischen der Gesellschaft und den Paechtern gekommen ist. Die einzige Ausnahme bildet die Besitzergreifung von

Afuleh, wo die Paechter sich unter dem Eifluss einiger Hetzer von Nazareth der Besitzergreifung widersetzten.

11. Die 5 bis 10% Paechter, die nicht in der Landwirtschaft verblieben sind, sind in die Stadt abgewandert, wo sie sich als Landbesitzer etablierten, oder sind Arbeiter bei den oefentlichen Arbeiten geworden. In Palaestina hat sich in der Zeit nach dem Kriege die Zahl der Arbeiter, die beim Bau von Wegen oder bei der Eisenbahn beschaeftigt erden, ausserordentlich vergroessert. Die hier gezahlten Loehne ermoeglichen dem Paechter oder dem Charaten, eine viel bessere Lebenshaltung als er sie in der Landwirtschaft hat,und ziehen deshalb eine staendig wachsende Zahl von Paechtern und Charaten an sich. Diese Flucht vom Dorfe in die Stadt und zu dem leichtern staedtischen Berufen, ist in Europa eine ueberall wahrzunehmende Erscheinung, die mit der fortschreitendem Entwicklung Palaestinas sich auch hier bemerkbar macht.

III. Einfluss der Bodenkauefe durch Juden auf die Volkswirtschaft.

12. Die Bedeutung des Ueberganges vom Boden aus arabischem in juedischem Besitz liegt darin, dass die Juden durch Anwendung moderner landwirtschaftlicher Methoden und durch Investierung von grossen Kapitalien aus dem Boden viel hoehere Ertraege herausziehen, als es den arabischen Bearbeitern moeglich war. Hierdurch wird nicht nur der Lebensstandard der Bevoelkerung erhoben, sondern auch die Einnahmen der Regierung aus Oscher und Grundsteuervergroessert. Waehrend der Boden, solange er in arabischen Haenden ist, noch auf Grund einer lang zurueckliegenden Schaetzung sehr niedrig, etwa mit einem halben Pfund pro Dunam eingeschaetzt ist, und die Grundsteuer auf Grund dieser Einschaetzung gezahlt wird, wird die Grundsteuer, sobald der Boden in juedische Haende kommt, von dem neuen Kafpreise von 3-4Pfund pro Dunam berechnet d.h. die Grundsteuer bringt etwa das sechsfache ein. Waehrend die arabischen Paechter von 150 Dunam eine Ernte von etwa £.80.-- haben, bringt dieselbe Flaeche bei der Bearbeitung durch Juden etwa 2½ Mal so viel ein und dem entsprechend erhoeht sich auch der Ertrag des Oschers.

13. Die juedischen Kolonisationsgesellschaften haben das Prinzip, Boden nicht frueher zu besiedeln, als bis er durch Entsumpfung malariafrei gemacht worden ist, Diese Sanierungsarbeiten kommen naturgemaess der ganzen Umgebung, also auch den Arabern zugute.

14. Eine grosse Zahl von Arabern arbeitet als Landarbeiter in den juedischen Pflanzungskolonien, in der Kuestenzonne und in den Kolonien in Unter- und Ober-Galilaea, aber auch dort wo die juedischen Kolonien auf dem Prinzip der eigenen Arbeit beruhen und in der Regel keine Lohnarbeiter beschaeftigen, haben die Araber doch dadurch Verdienst, dass sie in den ersten Jahren dort Produkte, besonders Gemuese, verkaufen und mit dem Transport von Waren beschaeftigt sind.

15. Die Araber lernen von den Juedischen Kolonien die Benutzung bessrerer landwirtschaftlicher Mathoden. Es ist kein Zufall, dass die Landwirtschaft der Araber in der Naehe der juedischen Kolonien am hoechsten entwickelt ist.

THE PALESTINE JEWISH COLONIZATION ASSOCIATION

(Edmond de Rothschild Foundation)

Haifa, 13th November, 1929.

L. Stein Esq.,

P.O.B. 393,

J E R U S A L E M.

Dear Sir,

We have to acknowledge receipt of your letter of the 6th inst., which has had our best attention, and send you herewith the list of our land purchases since the War together with the details you request.

You will notice that the main difference between the purchases of the Keren Kayemeth and those of our Association lies in the fact that we have dealt mainly with villagers (owning their own land) rather than with the effendis. This has affected the whole question of compensation inasmuch as in this case the owner is also the tenant. Our list shows that at times the village still cultivates the land, having simply changed its status, from being owner to being tenant; at other times the village has only sold part of its land and has devoted the proceeds to strengthen its financial position and improve the property which it still possesses. Our list also shows cases of the P.J.C.A's giving compensation in both land and money when the sale might harm the economic standing of the peasants concerned. We would point out that during the late disturbances no trouble occurred between the villages and our Samaria colonies and very little between those situated in Tiberias and Safad Sub-Districts.

For the sake of clarity and to avoid any misunderstanding of what we have already said, we would add that the column "Number of Tenants" in our list has been used in the sense of "Number of Families (belonging to the village) cultivating the land in question."

Yours faithfully,
THE PALESTINE JEWISH COLONIZATION
ASSOCIATION.

(SGD). ....

Name	Vendor	Area acquired dunams.	Area cultivated by tenants.	No. of Tenants.	Compensation to Tenants.
Haifa Sub-Dist.					
Dahlie-Um Dfouf	Jemal Bey Sadik	1186	1186	8	No compensation paid, as the tenants are still cultivating the ground on yearly leases.
Sindiani	Different Villages.	3187	3187	45	Only sale price paid These people are still living in the same village.
Nezley	do	616	616	10	-do-
Ghabieb	do.	15590	10000	50	The same remarks as for the preceding case, with the addition that some have utilised the sale money to move to the towns.
Soubarine	do.	2391	1500	15	Same remarks as for Sindiani.
Tantourah	do.	2048	2048	30	These people lived formerly in the Kabbara Concession Area and they were given as compensation 2500 dms. elsewhere and £P.1500 in cash.
Jiar Zerka	Mohamed Hollenstein Pasha	407	-	-	No compensation paid as the land is marsh and was only bought in connection with drainage scheme.
T. kara	Different Villages	2552	1600	20	Same remarks as for Sindiani.
Breike	do.	2366	900	12	Same as preceding. The remaining 1466 dms. are forest and stony ground.
Tiberius Sub-Dist.					
Abdieh	do.	1560	800	15	No compensation paid as the tenants are still cultivating the ground on yearly leases.
Um Jouni	Mejdedin Ali Riza Irani.	2455	2455	Keren Kayemeth.	No compensation beyond sale price. The previous owners were themselves the tenants and on leasing purchased urban property.
Ghweir	Heirs of Yussef Ghan Kurdi and Different Villages	6965	3500	60	As for Abadieh. Remaining 3465 dms. are stony ground.

Name	Vendor	Area acquired dunams.	Area cultivated by tenants	Number of Tenants	Compensation. Tenants.
Shaara	Heirs of Emir Aly Pasha and Different Villages	6660	1500	20.	As compensation 4000 dms. in Syria and £P.2000 in casl were given.
Tiberias	Different Villages	2255	1500	20	As for Abadieh
Kfar Sebt	Different Villages & Heirs of Emir Ali Pasha.				do.
L[illegible]bieh	Different Villages	2500	2500	60	do.
Melhamieh **Safad** **Sub Dist.**	do.	10200	2500	8	do.
Husseini	do.	842	400	6	do.
Krad El Kheit	do. & Heirs Emir Aly Pasha.	4533	4533	40	900 dms. elsewhere as compensation.

3rd December, 1929.

PLDC.
Jerusalem.

Gentlemen,

On receipt of the letter No.5503 with regard to an article in Yarmuk No.347 of 1929, in connection with the purchase of the Wadi Haraweth lands I beg to give you the following particulars.

The lands which are registered in the Land Register are generally registered as of smaller area than they are in fact (the owners used to do this in order to evade paying the Werko Tax). According to the Tabu Laws of Palestine no attention is paid to the registered number of dunams, but to the boundary. Especially in the Tul-Karem and Nablus District are registered in the Tabu as being of many dunams less than they are in fact. Only the Jews who bought the lands from Arabs corrected even in Turkish times, the errors to make them fit in with the actual measurements, and registered them according to their real area. According to this area they used to pay taxes.

Like all other lands, the Wadi Hawareth lands was also registered in the Tabu as of smaller area than it in fact was. The neighbouring lands to Wadi Hawareth, Samara (whose owner is the cause of the intrigues and incites of the Arabs who have not yet concluded with us) has for instance in accordance with the Tabu 250 dunams were in fact the area of his lands according to the boundary amounts to about 6000 dunams.

The Government Survey Department had measured all the lands of Wadi Haraweth on the payment of a certain price per dunam. The boundaries were fixed in the presence of all neighbours and within that area there were found to exist 30,887.275 new dunams.

In September, 1928, all vendors sent notices to the tenants (being 84 families) who used to rent the land from them, and used to pay a fifth of the produce apart from the usual tithe to the Government. On that notice the tenants were informed that they were

given one-year's notice i.e. up till the 1st October, 1929, to make their arrangements and to leave the land. Accordingly, they had sufficient time to make arrangements, but the well-known instigator incited them not to finish the matter peacefully. It is not true when they say that there are 260 tenant families, for only 84 families used to rent land for the vendors. May be they have now brought new men to the spot, or that they include the work-men who used to work for them, or the children and their shepherds. But all this will be cleared up by the Commission that will be appointed to decide the matter of compensation.

At the same time, we have treated the tenants with great indulgence by discussing with them the payment of compensation which will be sufficient to enable them to go to some other place where they could rent suffieint land to pay the rents and also sufficient for their own provision for the first year. In this manner we have come to an arrangement as stated in official documentsmade before the notary public with the inhabitants of the village Kakun who used to rent the Wadi Haraweth and also with most of the Arabs of Wadi el Shamali and part of Wadi El Kibla. The remainder, who were influenced by Samara and his friends did not want to settle the matter amicably.

The Wadi Hawareth lands were mortgaged for 15,000 Napoleons to a French Merchant, Astrange, and the advocates for this mortgage, Messrs Aouni Abdul Hadi and Amon obtained judgment and order for a public sale of this land by the Executive Office. By putting the land up for sale they are deemed by law to have taken possession of the lands in accordance with the boundaries and the new plan according to which there are in Wadi Hawareth, 30,887,275 new dunams. The land was put up for sale by the Execution Office in accordance with the plan of the Government Survey Department, that is to say an area of 30.887.275 new dunams. The JNF was one of the bidders

at the auction, and remained the last bidder, and accordingly an order was made by the Execution Office to the Tabu to register the said lands in the name of the JNF as it had beenpurchased by that body, in execution on the basis of the Government measurement and of the area of 30,887,275 new dunams. The plan was certified by both the Execution Office and the Tabu. It was in accordance with this order that the Land Department gave the JNF the Kushans.

During all this prolonged period of public sale and after the warnings given them, the tenants had sufficient time to put intheir claims but they have not done so for they know that their claims were unfounded. Only after the JNF had received the Kushans in accordance with thepublic sale and for the area of 30.887.275 new dunams, did the instigators commence with their work, and as a result of their incitement a few of the fellaheen brought unfounded claims which claims will be decided by Court.

After the issue of the Kushans the JNF asked the Execution Office for delivery of the lands purchased from it by public auction as above stated.

You will learn particulars of our negotiations with the President of the Execution Office, Nablus, and the Government with regard to the transfer of theland from our letter to the J.N.F. of the 1st December, ref. No.64/1703, a copy of which is attached hereto.

From all the above you will note that we have strictly complied with the law and that we have treated the Arabs with great indulgence, by giving them and offering compensation, and no Government anywhere in the world treats tenants as we treat them with the utmost honesty and justice.

During the last year the tenants did not pay the fifth which they are required to pay nor the tithe to the Government, but we paid both the werko and the tithe. Accordingly, the tenants have no

at the auction, and remained the last bidder, and accordingly an order was made by the Execution Office to the Tabu to register the said lands in the name of the JNF as it had beenpurchased by that body, in execution on the basis of the Government measurement and of the area of 30,887,275 new dunams. The plan was certified by both the Execution Office and the Tabu. It was in accordance with this order that the Land Department gave the JNF the Kushans.

During all this prolonged period of public sale and after the warnings given them, the tenants had sufficient time to put intheir claims but they have not done so for they know that their claims were unfounded. Only after the JNF had received the Kushans in accordance with thepublic sale and for the area of 30.887.275 new dunams, did the instigators commence with their work, and as a result of their incitement a few of the fellaheen brought unfounded claims which claims will be decided by Court.

After the issue of the Kushans the JNF asked the Execution Office for delivery of the lands purchased from it by public auction as above stated.

You will learn particulars of our negotiations with the President of the Execution Office, Nablus, and the Government with regard to the transfer of theland from our letter to the J.N.F. of the 1st December, ref. No.64/1703, a copy of which is attached hereto.

From all the above you will note that we have strictly complied with the law and that we have treated the Arabs with great indulgence, by giving them and offering compensation, and no Government anywhere in the world treats tenants as we treat them with the utmost honesty and justice.

During the last year the tenants did not pay the fifth which they are required to pay nor the tithe to the Government, but we paid both the werko and the tithe. Accordingly, the tenants have no right to compensation.

Sgd. .... HANKIN.

Enc. 1st December, 1929.

Jewish National Fund,
JERUSALEM.

Gentlemen,

We wish to inform you fo the particulars of our interview with the President of the Execution Office, Mr Webb.

First interview was onTuesday, 26th November, 1929. Mr Webb started by pointing out that when he gave us in Jerusalem the order for the delivery of the land notwithstanding the claims brought by Arab tenants, he informed us that if the tenants should bring claims in accordance with the Tenants' Protection Ordinance, 1929, he will be bound to consider their claims and revoke the order for the delivery and that now that such claims have been made and accordingly he cannot make an order to evict the tenants before we carry out the provision of the Tenants' Protection Ordinance, 1929. Our reply to this was :-

(a) The Tenants' Protection Ordinance, 1929, came into force only on the 1st August, 1929, whilst the sale to the JNF had concluded in April, 1929; there was therefore no foundation to the claim of the tenants for compensation which was not due to them at the date of the sale.

(b) The JNF had purchased the land in public sale in accordance with the conditions stated inthe public notices and for the sum of £.41.000. It was not stated in the notices for sale that the purchaser has to pay, apart from the above purchase price any compensation to anybody and there is no provision in any law of the country according to which a purchaser of land sold in a public sale is bound to pay a greater amount than that agreed upon. It was

the duty of the Execution Office to inform the purchaser of this, and if this was not done, whether by mistake or otherwise, a sufficient amount had to be deducted by the vendor from the purchase price of £.41.000 received from the purchaser for the purpose of compensation, and only then distribute the balance to the creditors.

And whereas at the time of the sale, nothing was due to the tenants by way of compensation, and even if some compensation was due to them, it was not the duty of the purchaser to pay the same for the Execution Office must deliver the land to the purchaser without any delay and in accordance with the law.

(c) Assuming for the sake of argument that we forego the first two points and agree that the tenants are entitled to compensation yet this does not prevent the Execution Office from being obliged to clear the land of its tenants and to enable the purchaser to cultivate hisland. For the compensation can be given to the tenants wherever they are found and it is not necessary that they should remain on this spot and thus interfere with the working of the purchaser and cause him damage.

From the remark of the President that if we assume that the Tenants' Protection Ordinance, 1929, applied to the Wadi Hawareth tenants, then it was for us to send them notices for one year commencing October, 1929, we replied that wehave anticipated this and we have sent on the 23rd of September, 1928, notices to the 84 tenants of Wadi Hawareth. We handed to the President the form of our notice with acknowledgment of receipt of the same. With regard to the other names mentioned in the list of the President, they are not tenants but shepherds and daily labourers of the Tenants and the Tenants' Protection Ordinance, 1929, does not apply to them. The President replied that this matter has to be settled by the Courts and that before that he cannot evict the

the tenants, and since the 84 tenants who received our notices in accordance with the law are the main tenants and include all the Mukhtars and the leading trouble-makers who brought actions against us their eviction would bring about the leaving of the land by all the others, and in order not to make a great fuss about the matter we agreed to obtain an order for the eviction of the 84 tenants who received notices only, and who received compensation and signed five undertakings. With regard to the rest we promised the President to send to them notices when we decide not to continue their tenancy. At the conclusion of the interview the undersigned stressed the point that although law and justice are on our side and we are not bound to give any compensation, yet it is not our custom to evict tenants without compensating them and that we do all this in order to assist the President is carrying out his duty by ordering the clearing of the land. The President said that he appreciates all this and thanks us for it. Whilst we were there advocate Temimi representing the tenants was waiting for an interview with the president, and as we are informed the President told him that he has no power to prevent us from carrying out the order of the eviction of the tenants and that if the advocate for the tenants can put forward some legal arguments for the prevention of such order he should submit them before Friday 29th November, the day fixed for our second appointment with him.

On the Friday, 29th November, the President informed us that he has given an order to the police to evict forcibly the 84 tenants who received due notices and those who signed undertakings when receiving compensations. With regard to the land free from any tenants there is no ground for giving an order, there is nothing to clear away and they are our possession. But we should give time to the police to carry out the order, for they have to ascertain where to remove the tenants; this would take at least one week, we replied that weonly wanted the order to the police and we are confident that the police will not have to resort to

to force for when the tenants hear that there is an order for their removal they will quit the place peacefully. At any rate we shall speak about this matter with the civil authorities. The President agreed and excused himself for causing us loss of time and extra journeys. He said that his object was to arrangethe matter peacefully and to prevent trouble. With regard to the other tenants (other than thex84) the President promised to ascertain the claims put forward by these people; they will be dealt with specially, so that they will not have to take their place in the fixed list of trials. So that it could be proved that they are not tenants, that they did not pay any rent, osher, etc. If after the eviction of the 84 tenants and the people who entered into undertakings there should still remain anyone, we should be able to evict them in accordance with the usual process of the law.

We have been in communication with the Commandant of Police, Nablus District, and since it is impossible in any way to start ploughing owing to the state of the weather we have agreed to meet on Monday the 2nd December in order to ascertain the manner in which the order be executed.

Sgd. ....

(Copy not signed).

Land Ownership in Dunams.

Estimate.

	JUDEA	PLAIN OF SHARON	PLAIN OF JEZREEL	LOWER GALILEE	UPPER GALILEE	TOTAL.
1881.						
Private	20,000	-	-	-	-	20,000
1901.						
Baron de Rothschild	30,000	46,000	-	28,000	54,000	158,000
Jewish National Fund	-	-	-	-	-	-
Private	40,000	20,000	-	-	7,000	67,000
TOTAL.	70,000	66,000	-	28,000	61,000	225,000.
1913.						
Baron de Rothschild	*)30,000	81,000	-	91,000	54,000	256,000
Jewish National Fund	5,000	1,000	6,000	9,000	-	21,000
Private	100,000	50,000	-	14,000	7,000	171,000.
TOTAL.	135,000	132,000	6,000	114,000	61,000	448,000
1927.						
Baron de Rothschild (PICA)	32,000	145,000	-	116,000	58,000	351,000
Jewish National Fund	27,000	4,000	167,000	16,000	-	214,000
Private	188,000	59,000	129,000	32,000	29,000	437,000
TOTAL.	247,000	208,000	296,000	164,000	87,000	1,002,000.
1929.						
Baron de Rothschild (PICA)	32,000	165,000	-	119,000	58,000	374,000
Jewish National Fund	28,000	36,000	200,000	16,000	-	280,000
Private	244,000	135,000	100,000	37,000	30,000	546,000
TOTAL.	304,000	336,000	300,000	172,000	88,000	1,200,000.

DISTRIBUTION BY PRINCIPAL SUB-DISTRICTS. 1929.

	Total Area	Area in Jewish Possession.	Percentage.
Jaffa	390,000	100,000	26%
Ramleh	840,000	125,000	15%
Haifa	930,000	270,000	29%
Nazareth	390,000	130,000	33%
Tiberias	520,000	170,000	33%
All other Districts	12,500,000	405,000	3%
TOTAL.	15,570,000	1,200,000	8%
Desert	10,760,000		
TOTAL.	26,330,000	1,200,000	

*) Exclusive of 67,000 dunams in Syria.

LAND PURCHASES *)

	Transferred through Govt. Registry. Purchased by Jews		Sold by Jews (mainly to Jews)		Land purchased by Palestine Land Development Co. **).	
	Dunams	L.P.	Dunams	L.P.	Dunams	L.P.
1908 - 1920.						
1920 (October - December)	1,100	28,900	40	8,400	60,760	245,500
1921	91,400	614,100	500	69,400	78,470	416,600
1922	40,800	718,800	1,300	202,100	17,610	400,100
1923	31,200	340,800	13,700	198,900	2,940	8,900
1924	45,500	499,600	19,100	298,100	92,780	309,700
1925	116,000	1,533,900	14,700	667,800	98,280	370,200
1926	58,500	972,300	19,400	814,400	13,110	44,600
1927	45,800	653,300	26,800	465,800	4,740	32,700
1928	83,100	790,100	61,600	711,000	100,000 **)	500,000 **)
TOTAL.	513,400	6,061,800	157,140	3435,900	468,690.	

*) Includes urban land.

**) The P.L.D.C. figures are already included in preceding columns. Figures for 1928 include also 50,000 dunams not yet legally transferred.

ANNEX.

Purchases of Land by Jews since the War.

	Dunams	Value.
1921.	91.400	LP. 614.100
1922.	40.800	718.800
1923.	31.200	340.800
1924.	45.500	499.600
1925.	116.000	1.533.900
1926,	58.500	972.300
1927.	45.800	553.300
1928.	83.100	790.100
	512. 300	LP.6.022.900.

Sources.

a) Annual Reports by His Majesty's Government to the League of Nations on the Administration of Palestine and Trans-jordan;

b) Figures communicated by the Department of Lands.

Vergo payé par le Bureau de la P.J.C.A. de

pour le compte des diverses colonies pendant les ann

Noms des Colonies	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916	1917	1918.
	Ltq.	Ltq.	Ltq.	Ltq.	Ltq.	Ltq.	Ltq.	Ltq.	Ltq.	Ltq.	Ltq.	Ltq.	L.E.
Petach Tikvah & dèpendances	350	360	420	453	491	491	547	592	825	916	350	150	608.
Richon LeZion & dèpendances	400	406	440	442	442	442	497	484	684	639	311,	160	577
Mazkereth-Bathia (Ekron) & Dèpendances	164	129	162	165	171	182	191	196	258	256	183	18	
Ness Zionah	47	52	55	61	63	65	56	94	64	63	70	64	56.

The Palestine Jewish Colonization
Association.

(Edmond de Rothschild Foundation)

JAFFA OFFICE.

Jaffa. 15th December, 1929.

Dr A. Rupin,
Zionist Organization,
J E R U S A L E M.

S i r,

Referring to your request we have the honour to send you herewith the following :-

1. A detailed list of "vergo" paid by our Association for various colonies during the years 1906 - 1918.

2. Four photographs of "tith" contracts for the summer crops of the colony Petach Tikva during 1909 - 1912.

As to the vergo list, we find it necessary to supply you with the following explanations :-

a). The vergo for the years 1906 - 1917 was paid in turkish currency and that of 1918 in Egyptian.

b). For the years 1916 and 1917 we did not pay in full.

c). The vergo of 1918 was paid in part by our office and the rest by the colonies themselves.

For all these payments we have in hand official receipts.

Yours faithfully.
(Sgd.) J. ABREVAYD.

Jewish and Non-Jewish Land in by Sub-Districts

of in 1929.

Sub-District.	Total Area Dunams	Area in Jewish Possession in Dunams.	Percentage of land in Jewish Possession
Jaffa	390.000	100.000	26%
Ramle	840.000	125.000	15%
Haifa	930. 000	270.000	29%
Nazareth	390.000	1 30.000	33%
Tiberius	520.000	170.000	33%
Other Districts	12500.000	405.000	3%
	15.570.000	1, 200.000	8%
Désert	10.760.000	-	0%
TOTAL.	26.330.000	1.200.000	4.6.

Source.

Compiled by the Statistical Bureau of the Palestine Zionist Executive, on the basis of its agricultural Census and official maps.

LIST OF APPROVED WORKS ACCELERATED
FOR RELIEF OF UNEMPLOYMENT.

Y&

Description of Work.	1927.	1928.	1929.	Total.
	£P.	£P.	£P.	£P.
Construction of Sheep Shed, Haifa	848	-	-	848.
Reconstruction of Jerusalem-Jericho Road.	-	8,974	-	8,974.
Construction of Haifa-Acre Road½	-	2,774	-	2,774
Construction of Haifa Animal Quarantine Station.	-	3,764	1,692	5,456
Construction of Afuleh-Nesha Road	-	5,198	-	5,198.
	848	20,710	1,692	23,250.

LIST OF NEW WORKS AUTHORISED FOR

RELIEF OF UNEMPLOYMENT.

Description of Work	1926-27.	1927.	1928.	1929.	Total.
	£P.	£P.	£P.	£P.	£P.
Construction of Jaffa-Petach-Tikva Road.	3,347	21,683	8,925	282	34,237
Construction of Rishon-Rechovoth Road	-	5,198	4,316	46	9,560
Reconstruction of Nekiforia Road.	-	-	2,504	-	2,504
Kishon Drainage Scheme	-	6,346	15,093	18	21,457
Construction of Petach-Tikva-Kfar Saba Road.	-	2,416	961	-	3,377
Afforestation	-	-	3,873	-	3,873
Reconstruction of Arterial Roads	-	-	14,469	-	14,469
Construction and Reconstruction of Tel-Aviv Township Roads.	-	14,300	-	-	14,300.
(Included in amount of £P.75,619 authorised to be written off).					
	£P. 3,347	49,943	63,267	3,715	120,272.

ESTIMATE OF UNEMPLOYMENT IN PALESTINE.

MONTH Year	1924 Jews	1924 Non-Jews	1925 Jews	1925 Non-Jews	1926 Jews	1926 Non-Jews	1927 Jews	1927 Non-Jews	1928 Jews	1928 Non-Jews	1929 Jews	1929 Non-Jews
January	1700		400		5;000		8000	-	5000	1500	1500	2800
February	1300		600		4;500		8000		3500	3000	1500	2400
March	1150		450		4.500		8000		2800	3500	I600	2 400
April	700		400		5-6.000		8000		2500	2200	I000	2400
May	500		400		5.-6000		I0.000	2000	22000	2200	950	2500
June	500		450		5.-6000		8000	2000	2000	2000	950	2500
July	400		500		5. -6000		8000	2000	I800	2300	650	2000
August	500		400		4500-5000		6000	I600	I500	2I00	?	?
September	500		400		8000		7000	I600	I400	2500	800	2000
October	500		600		8000		5-6000	I600	I400	2500		
November	200		I200		8000		6000	2000	I600	2500		
December	350		3000		8000		6500	2000	I700	2700		

List Supplied by the Dept. of Trade & Industries.

NUMBER OF ESTABLISHMENTS AND CAPITAL INVESTED.

Group No.		PRE WAR				POST WAR			
		JEWISH		NON-JEWISH		JEWISH?		NON-JEWISH	
		No: of Establ.	Capital £P.	No. of Establ:	Capital £P.	No. of Establ.	Capital £P.	NO. of Establ.	Capital £P.
I	Quarries (Stone & Salts including Salines)	-	-	-	-	6	51350	I26	9220
II	Metal Works	30	54907	74	40399	I04	43559	II9	I8955
III	Jewellery	8	5405	I2	I920	20	848	20	I655
IV	Textiles	I	59I3	I66	I893	28	I20055	I62	4I30
V	Dress and Toilet	69	II522	96	5009	305	32037	345	I5792
VI	Food; Drink, & Tobacco	43	349800	I35	II9673	I23	373309	I72	477I30
VII	Chemichal & Allied Trades	I	I5000	394	2976I3	I8	282720	I68	42980
VIII	Paper; Stationery & Printing	20	44I70	7	2I595	63	70I95	I3	II000
IX	Leather & Canvas	5	2250	24	3682	I2	27060	26	I485
X	Timber Trades	53	20I05	56	I6678	I6I	43375	I47	I4339
XI	Brick Stone & Clay	2	4600	49	34I83	36	465220	6I	I3I03
XII	Miscellaneous	I	300	9	290	I5	I0I25	I2	803
XIII	Public Utility(Electric)	-	-	-	-	6	303056	4	2800
	TOTAL.	2I3.	5I3972	I082	5430I5	897	I844707	I373	6I3I92

PALESTINE

UNEMPLOYMENT IN I927 (ESTIMATED)

DISTRICT	HAIFA		NABLUS		NAZARETH JENIN AFULEH		SAFED TIBERIAS		JERUSALEM		BETHLEHEM	
MONTH.	Jews	Non-Jews	Jews	Non-Jews	Jews	Non-Jews	Jews	Non-Jews	Jews	Non-Jews	Jews	Non-Jews
January	2200	-	-	-	I00	-	-	-	I200	-	-	-
February	200	-	-	-	I00	-	50	-	I350	-	-	-
March	2229	-	-	-	I70	-	I20	-	II60	-	-	-
April	2200	-	-	-	200	-	I00	-	II00	-	-	-
May	2500	-	-	-	I60	-	I00	-	II00	-	-	-
June	2000	700	-	I00	200	-	I00	-	II00	-	-	200
July	2000	700	-	-	I50	I50	200	70	I00	-	-	I30
August	I700	6I4	-	-	-	I47	I00	-	-	-	-	I20
September	I700	600	-	-	-	-	I00	20	200	-	-	-
October	900	600	-	-	-	50	40	20	350	-	-	-
November	I200	I000	-	I00	200	30	60	-	700	-	-	-
December	I500	900	-	-	I30	I00	I00	50	550	-	-	-

Note: There was no employment in the Beersheba District.

.PALESTINE

UNEMPLOYMENT IN I928 (ESTIMATED)

DISTRICT	HAIFA		NABLUS		NAZARETH JENIN AFULEH		SAFED TIBERIAS		JERUSALEM		BETHLEHEM		RAMALLAH		JAFFA		RAMLEH		GAZA	APPROXIMATE TOTAL.	
MONTH	Jews	Non-Jews	Jews	Non-Jews	Jews	Non-Jews	Jews	Non-Jews	Jews	Non-Jews	Jews	Non-Jews	Jews	Non-Jews	Jews	Non-Jews	Jews	Non-Jews	Non-Jews	Jews	Non Jews
January	1360	500	-	50	I40	I00	50		600		KN	60	-	-	2850	500	-	400	I00	5000	I500
February	900	900	-	I00	I80	I20	30	60	800	200	-	I00	-	-	I650	800		500	200	3500	3000
March	650	825	-	I00	I50	500	I50	70	600	200	-	II0	-	-	I250	I025		530	200	2800	3500
April	550	450	-	I00	I50	I00	75	-	450	9	-	80	-	-	I300	800		570	-	2500	2200
May	570	450	-	I00	70	I25	90	-	500	370	-	80	-	-	I000	825		200	-	2200	2200
June	570	500	-	I00	67	85	I00	-	337	257	-	69	-	-	934	698		244	-	2000	2000
July	630	500	-	I50	200	85	80	-	300	265	-	40	-	-	6I6	750		350	-	I800	2300
August	6I4	500	-	270	93	-	II0	-	338	278	-	40/6	-	36	375	500		300	-	I500	2I00
September	480	500	-	430	I04	-	50	-	30I	400	-	40	-	60	427	420		400	-	I400	2500
October	480	550	-	600	I00	-	30	-	300	400	-	40	-	-	490	330		350	-	I400	2500
November	600	750	-	430	I00	-	50	-	320	400	-	50	-	40	550	270		330	-	I600	2500
December	567	983	-	527	I00	40	44	-	349	293	-	52	-		64I	258		372	-	I700	2700

PALESTINE

UNEMPLOYMENT IN 1929 (ESTIMATED)

DISTRICT	HAIFA		NABLUS		NAZARETH JENIN AFULEH		SAFAD TIBERIAS		JERUSALEM		BETHLEHEM		RAMALLAH		ACRE		JAFFA		RAMLEH	APPROXIMATE TOTAL.	
MONTH.	Jews	Non-Jews	Jews	Non-Jews	Jews	Non-Jews	Jews	Non-Jews	Jews	Non-Jews	Jews	Non-Jews	Jews	Non-Jews	Jews	Non-Jews	Jews	Non-Jews	Non-Jews	Jews	JEWS
January	330	960		580	150	35	53		345	320		60		250		200	635	250	200	1500	2800
February	320	500		630	150		55		290	340		85		260		200	640	225	200	1500	2400
MARCH	500	500		510	160		40		190	320		50		200		50	700	565	250	1600	2400
April	240	500		435	160	110	30		90	260		70		125		60	480	610	250	1000	2400
May	200	500		427	140	70	60		140	300		70		75		120	385	680	270	950	2500
June	200	480		300	116	100	70		140	250		70		50		230	400	650	310	950	2500
July	80	320		250	80	100	55		140	250		60		20		200	310	580	250	650	2000
August	X																				
September	25	470		250	140	100	50		450	290		100		100		125	280	480	150	800	2000
																				900	
October																					
November																					
December																					

Note : There was no unemployment in the Districts of GAZA HEBRON AND BEERSHEBA.

RAMALLAH		ACRE		JAFFA		RAMLEH		GAZA		HEBRON		APPROXIMATE TOTAL.	
Jews	Non-Jews	Jews	Non-Jews	Jews	Non-Jews	Jews	Non-Jews	Jews	Non-Jews	Jews	Non-Jews	Jews	Non-Jews
-	-	-	-	4500	-	-	-	-	-	-	-	8000	-
-	-	-	-	4500	-	-	-	-	-	-	-	8000	-
-	- -	-	-	4330	-	-	-	-	-	-	-	8000	-
-	-	-	-	4400	-	-	-	-	-	-	-	8000	-
-	-	70	-	6070	-	-	-	-	-	-	-	I0000	2000
-	60	70	I00	4530	400	-	I00	-	250	-	I00	8000	2000
-	-	-	30	4650	520	-	400	-	-	-	-	8000	2000
-	-	-	-	4200	475	-	247	-	-	-	-	6000	I6000
-	-	-		5000	475	-	300	-	200	-	-	7000	I600
-	-	-	-	4000	230	-	300	-	400	-	-	5-6000	I6000
-	-	-	-	4000	250	-	500	-	200	-	-	6000	2000
-	-	-	-	3700	250	500	500		200			6500	2000

Statement showing the assessment of tithes of certain villages in the Northern district for the years I9I9 to I927, inclusive, and the commuted tithes of these villages for the year I928.
(Received by phone from District of Nazareth; Beisan and Jenin).

Year	Tel El Ades	Lands in Jalud River Area	Mahloul and Safsake Ain Sheikha	Jinjar and Robeh el Nasreh	Afuleh	Jabata	Kneifis	2/3 of Sulem.	Remarks
	£E	£E	£E	£E	£E	£E	£E	£E	
I9I9	826	I82	4I3	289	392	8I0	64	202	
I920	I335	932	623	672	II52	I046	39I	475	
I92I	45I	282	237	I9I	362	334	II 3	2I4	
I922	392	I78	I25	203	53I	377	24I	2I5	
I923	262	570	II5	I58	460	398	I88	I64	
I924	93	737	I35	I02	707	486	280	I98	
I925	367	I347	327	I89	-	487		I95	
I926	254	974	I77	I69	4		4	I29	
I927	257	634	I9I	I00	72	I53	6I	2I3	
	£P	£P	£P	£P	£P	£P	£P	£P	
I928	20I	650	I90	92	38I	325	II6	209	Commuted Tithes

The tithe assessments fir the years I9I9-I925, inclusive; zere at the rate of I2½ °/° and subsequently at 10% ; the tithe is based on assessments at the rate if 10%.

Tel el Far lands zere originally part of the lands of Yaffa village and the tithe assessments are not shown seperately in the roecods.

The villages of Ain Beida and Mukbeh are mulk, lands zwhich are exempt from the tithe but pay a higher rate of Land Tax then titheable lands.

INDEX OF TABLES.

No. 1.

ACCUMULATED SURPLUSES.
31st December 28.

Surplus as per Government Account 31st December 1928. (Government Report 1928)		£ 589,530
Purchase of Jaffa-Jerusalem Railway (Government Report 1924 S.9) " " 1925 S.12 " " 1926 S.11)	280,598	
Repayment Palestine Share in Ottoman Debt (Government Report 1925 S.11 " " 1926 S.10 " " 1928 S.21)	809,766	
Repayment Deficit Military Administr. Government Report 1928 S.21)	206,541	1,296,905
Capital Expenditure by RAilways, Posts, Telegraph and Public Works as per annexed Schedule		1.371.046
		£ 3.257.481

No. 1.

SCHEDULE.

Capitale Expenditure by Railways, Posts, Telegraph and Public Works.

	Posts & Telegraphs	Extraordinary Public Works	Railways	Transjordan Frontier Force	Total
1923/4	2.573	8.348	1o1.637	-	112.557
1924/5	-	14.32o	95.931	-	11o.251
1925/6	11.179	68.654	136.52o	-	216.o53
1926/7	2o.424	131.81o	82.72o	-	234.954
1927	12.4o7	346.458	71.931	-	53o.796
1928	16.526	167.136	29.586	53.187	266.435
					1. 371.o46

No.2

Calculation of Adjusted

Budget year	Official figures: Expenditure	Revenue	Balance	Capital Expenditure (included in column 1.) Ordinary Budget really to be considered as part of surplus	
1920/21	1.259.587	1.136.951	./. 122.636	-	
1921/22	1.929.341	2.371.531	+ 442.190	-	
1922/23	1.884.280	1.809.831	./. 74.449	-	
1923/24	1.675.105	1.675.788	+ -. 683	97.784	a/cto Railway Jaffa-Jerusal Debt
1924/25	1.852.958	2.154.946	+ 301.961	162.429	(68.896 [illegible] a cto. Ottoman (93.533 "Railway Jajer.
1925/26	2.092.647	2.809.324	+ 716 .677	181.328	(92.047 " Ottom. Debt (89.281 "Railway Jajer.
1926/27	2.123.568	2.451.365	+ 327.797	-	
1927	1.944.297 1)	1.739.380	./.205.017	-	
1928	3.381.993 2)	2.584.317	./.797.676	855.364	(648.823 " Ottom. Debt (206.541 " Debt to England for Military Deficit
	18.143.903	18.733.433	+ 589.530	1.296.905	
./. Grant in Aid	552.622	552.622			

1) Includes an adjustment of £ 202,921 in

2) Includes £ 149.121 in respect of expendit.

All amounts are

No. 2

Budget Surplus

Surplus or Deficit adjusted	Capital Expenditure incl. in column 1) Extraordinary budget	Surplus or Deficit further adjusted	Surplus or Deficit Finally by spreading 1 & 2 in equal amounts on the prev. years	Immigr.	Emig
./. 122.636	-	./. 122.636.	./.112.288	806 8.223	1.300
+ 442.190	-	+ 442.190	+ 452.538	8.294	1.200
./. 74.449	-	./. 74.449	./. 64.101	8.685	1.503
+ 98.467	112.557	+ 211.024	+ 221.372	7.991	3.466
+ 464. 590	110.251	+ 574.641	+5 84.989	12 .856	863
+ 899.005	216.053	+1.115.058	+ 1.125.406	33.801	2. 145
+ 327.797	234.954	+ 562.751	+ 573.099	13.081	7.365
./.205.017	430.796	+ 225.779 [illegible]	+ 4.217	2.715	5.071
+ 57.688	266.435 [illegible]	+ 324.123	+ 473.244	2.178	2.168
+1.886.435	1.371.046	+ 3.257.481	+ 3.257.481	98.628	24.481

)))

)

in respect of various works undertaken in previous years and charged to Loan Funds

ture during the period 1920-27 transferred from Loan Account

in Palestine Pounds.

No.3.

JEWISH IMMIGRATION AND SURPLUSES COMPARED.

Financial year	Immigration	Emigration	Net Immigration	Adjusted Surplus or Deficit LP.
1923/4	7,991	3,466	4,525	+221,372
1924/5	12, 856	263	12,593	+584,987
1925/6	33,801	2,145	31,656	+1,125,406
1926/7	13,081	7,365	5,716	+573,099
1927	2,713	5,071	min. 2,358	+ 4,217
1928	2,178	2,168	10	+473,244

No.4

Year.	Jewish Immigration	Jewish Emigration	Source.
1919	806		
1920	8,223	1,300	)Report of the)Keren Hayessod)1929, p.54) (Not yet publishd
1921	1,800		
1922	8,685	1,503	
1923	7,991	3,466	Government Report 1924.
1924	12,856	263	" " 1925 p.55
1925	33,801	2,145	" " 1927
1926	13,081	7,365	" "
1927	2,713	5,071	" "
1928	2,718	2,168	Blue Book 1928 p.139/42.
	98,628	24,481.	

No.5.

Government Expenditure on Immigration

and

Travel Section.

	1920/21	£ 9,590	Government Report 1928. Page 21.
	1921/22	13,645	
	1922/23	10,271	
	1923/24	8,484	
	1924/25	9,000	
	1925/26	9,542	
	1926/27	13,088	
9 months	1927	18,217	
		107,126.	

No. 6.

Government Revenue from Registration of Immigrants.

1920/21	£ 1,155
1921/22	8,199
1922/23	7,457
1923/24	5,536
1924/25	14,175
1925/26	29,039
1926/27	10,928
1927	4,359
1928	3,960
	£ 84,808

	1.7.1920-31.3.21 L.E.	1921-1922 L.E.	1922-1923 L.E.
LICENCES, TAXES, ETC.			
Licences - Firearm	-	-	-
Game	-	-	-
Quarry and lime kiln	-	-	-
Road Transport	-	-	2.818
Tobacco	-	-	-
Liquor	-	-	-
Woodcutting & Charcoal	-	-	-
Other	1.416	6.698	5.513
Taxes - Animal	3.568	39.223	40.130
House and Land	111.039	123.028	129.356
Tithes	391.444	279.358	203.034
Tobacco	-	4.012	9.457
Duties - Salt	17.226	30.609	28.479
Stamp	24.709	36.312	42.696
Wine & Spirit Excise	7.959	15.778	13.788
Tobacco Excise	-	-	-
Matches Excise	-	-	-
Fines & Forfeitures	15.824	-	17.347
Miscellaneous	2.023	-	-
TOTAL LICENCES, TAXES, ETC.	LE. 575.208	535.016	492.618
FEES OF COURT OR OFFICE, RECEIPTS FOR SPECIFIC SERVICES AND REIMBURSEMENTS.			
Fees - Court	30.643	45.445	53.130
Laboratory & Analytical	-	-	-
Law School	-	-	-
Office	-	-	-
Passport	3.921	11.605	5.956
Quarantine	2.214	-	5.551
Plant Fumigation	-	-	-
Registration of Companies and Partnerships.	389	5.405	7.751
Registration of Immigrants	1.155	8.199	7.457
" of Citizenship and Naturalisation.	-	-	-
" of Land	9.938	49.015	47.876
" Trade Marks	-	-	-
School	213	731	641
Survey	248	-	1.485
Receipts - Hospital	2.845	3.812	4.279
Prison Industries	188	968	658
Gaol Labour	-	4.010	-
Stud Farm	-	-	-
Veterinary	-	-	4.515
Reimboursements - Transjordan	-	-	500
Miscellaneous	-	5.056	10.087
Fines & Forfeitures	578	15.672	-
Sale of Departmental Stores	2.812	-	-
" " Forest & Nursery Produce	-	-	486
" " Publications	-	-	1.047
Warehouse rent	-	-	-
Other	-	-	-
TOTAL FEES OF COURT OR OFFICE RECEIPTS FOR SPECIFIC SERVICES, ETC.	L.E.55.144	149.918	151.420

OF COURT OR OFFICE

NUE FOR THE PERIOD 1st July 1920 to 31st December,1928.

1923-1924	1924-1925	1925-1926	1926-1927	1.4.27 to31.12.27	1928
L.E.	L.E.	L.E.	L.E.	L.P.	L.P.
-	1.160	975	974	----.190	1.147
-	1.284	935	801	166	1.009
[illegible].612	2.020	2.059	1.654	8.333	1.825
2.894	6.037	11.564	15.996	11.937	19.763
-	555	8.099	5.983	672	6.276
-	246	335	368	110	3.721
-	4.271	4.612	5.221	3.884	5.732
5.964	649	[illegible]	2.082	2.164	4.222
67.070	41.747	50.358	38.870	8.684	34.276
150.984	159.667	182.043	175.841	167.085	186.512
193.050	272.154	284.753	205.132	153.187	184.632
9.881	30.391	11.804	1.480	225	800
17.822	15.609	22.544	23.351	19.410	9.366
43.547	51.915	68.950	66.615	42.948	46.810
9.193	6.699	13.292	12.627	10.732	22.967
-	-	100.912	124.475	99.159	148.765
-	-	-	-	4.922	6.634
17.212	17.285	18.471	23.011	19.416	25.417
-	-	-	-	-	-
518.229	611.567	782.502	704.461	547.026	709.974

52.538	59.284	74.472	79.095	58.145	82.495
22	457	150	339	188	643
1.586	1.729	1.709	1.818	1.311	1.896
2.296	1.136	1.625	1.864	1.367	1.641
6.368	10.171	15.464	9.873	6.871	7.183
6.321	6.396	8.442	5.868	3.772	5.563
-	-	-	-	-	532
2.068	3.696	1.763	2.439	2.030	7.070
5.536	14.175	29.039	10.928	4.359	3.960
-	-	250	2.459	720	1.611
36.375	57.037	116.204	68.492	43.124	65.563
765	1.518	1.317	1.661	1.037	1.457
322	468	983	1.332	1.060	2.130
1.297	1.236	1.619	1.2[illegible]	861	1.321
3.601	2.862	2.402	2.704	1.894	2.587
338	196	208	107	77	26
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	228	627
4.742	5.439	6.792	5.658	5.631	6.588
-	-	8.319	9.680	9.142	11.858
9.767	6.670	7.558	14.272	10.741	9.635
-	-	-	-	-	-
2.164	3.524	3.213	11.066	3.984	3.184
528	348	828	462	254	436
609	934	983	1.382	1.092	1.481
4.679	4.872	9.511	7.992	4.779	5.886
-	-	-	-	-	8.924
141.980	182.345	292.361	239.997	162.667	234.297

E.7.

Government Revenue from Quarantine Fees :

1920/21	£ 2,214
1921/22	–
1922/23	5,551
1923/24	6,381
1924/25	6,696
1925/26	8,442
1926/27	5,868
1927	3,771
1928	5,563
	£ 44,486.

COMPARATIVE STATISTICS OF ARTICLES
OF PRODUCTIVE USE IMPORTED INTO
PALESTINE.

	1920	1925	1928
All kinds of Raw Materials	£E 297,078	£E 680.192	LP 869,915
All kinds of Building materials	78,867	987,516	639,500
Machinery, Tools, apparatus etc.	105,208	326,190	257,120
Petrol, Kerosene, Coal	175,845	245,300	265,720
Benzine, Lubricating Oils, etc.	18,915	134,400	222,860
Motor Cars, Tractors & Accessories (incld. tyres) etc.	12,402	185,800	286,120
Total	742,705	2,554,787	2,541,235
=	17,7%	36,2%	46,8%
of the Grand Total (Less Military, Government Stores etc. Bullion and Used Personal Effects.	4,191,060	7,063,307	6,234,316
add deducted items as above	-	468,840	554,451
Grand Total	4,191,060	7,532,147	6,788,767.

(Blue Book 1928, Page 164.)

Summary of I M P O R T S and E X P O R T S

during the period of 1st April 1919 -

31st December 1928.

Y E A R S	I M P O R T S			E X P O R T S & Re-Exports.		
1/4/19-31/3/20 1)		£E	4.191,060		£E	773.445
1/4/20-31/3/21 2)		"	5.216.633	771.703		
				Re-Ex-port +56.056	"	827.759
1/4/21-31/12/21 3)		"	4.245.686		"	569.466
1922 4)		"	5.471.667		"	1.070.171
1923)	LE5.061.810			1.594.695		
	Less Bullion ./. 112.902	£P	4.948.908	+ 239.972	£P	1.834.667
1924)	5.595.376			1.967.268		
	./. 192.992	"	6.402.384	+ 145.503	"	1.112.771
1925)	7.725.279			1.435.594		
	./. 198.622	"	6.526.657	+ 143.295	"	1.578.889
1926)	6.605.211			1.322.031		
	./. 11.113	"	6.594.098	+ 179.737	"	1.501.768
1927)	6.447.113			1.903.189		
	./. 262.659	"	6.184.454	+ 246.592	"	2.149.781
1928) 5	6.788.767			1.509.461		
	./. 17.949	"	6.770.818	+177.892	"	1.687.353

1) Annual Statistical Return of the O.E.T.A. South, Customs for the year ending 31/3/20.
2) Annual Statistical Return of the Government of Palestine, Customs for the year ending 31/3/21.
3) Report July 1920 - December 1921, Page 31.
4) Report 1922, Page 11.
5) Blue Book 1928, Page 164.

Adverse Balance.

L.E.3.417.617	
" 4.388.874	
" 3.876.200	
" 4.401.423	L.E.15.884.177
	L.P.16.261.463.
	" 3.114.341
	"
	" 4.286.613
	" 4.947.733
	" 5.092.330
	" 4.034.073
	" 5.083.485
	L.P.42.552.683.

Table 9.

Attempts at calculating Jewish and Non-Jewish Contribution to Budget on the assumption that the annual contribution per head of the Jewish and the Non-Jewish population remains unchanged.

Jewish Population	October 1922	.... 83.790
Non-Jewish settled population	1922/23	 565,258
Jewish settled population	30/4/28	 149,554
Non-Jewish settled population	1928	 644,498
Adjusted Revenue figure	1922/23	.......£1.731.384
" " " (as per schedule)	1928	.......£2.469.723

Let the Jewish annual contribution per head be x and the Non-Jewish annual contribution per head be y.

Equations :-

$$83{,}790\,x + 565{,}258\,y = 1{,}731{,}384.$$

$$149{,}554\,x + 644{,}498\,y = 2{,}469{,}723.$$

$$x = £\,9.$$

$$y = £\,1{,}75$$

That these results in round figures are not far wrong (on the above assumption) is shown by the following calculation :

83,000 £ 9. 565,000 £ 1,75. = £1,735,000

147,000 £ 9. 645,000 £1, 75 = £2,450,000

SCHEDULE

attached to Table 9.

1922/23.

Total Revenue		£ 1,809,831.
Revenue from Government Property	22.138...	
Interests	837...	
Land Sales	4,580...	
Receipts from Hejas Railway, subsequently credited to a separate account (see Palestine & Near East, No.13, p.423)	50.892...	78,447
Adjusted Revenue		A £E.1731,384.

1928

Total Revenue		2.584.317
Revenue from Government Property	17.092	
Interests	57.194	
Land Sales	4,511	
Grant in Aid	35,797	114,594
Adjusted Revenue		B £ 2.469, 723.

No. 10.

LIST OF COMMODITIES IMPORTED INTHE FIRST HALF OF THE YEAR 1928 WHICH FORM THE BASIS OF THE CALCULATION CONCERNING THE JEWISH PART IN CUSTOMS DUES.

Rice, wheat flour, coffee, sugar, potatoes, fosh in brine, fresh apples, dates, tea, tobacco leaves, cigarettes, tombac, wood for orange cases, wood and timber for building, cement, bars, angles and rods, iron tubes, pipes and fittings, girders, iron and steel manufactures not esp. mentioned, cotton piece good dyed, id. Grey, id. bleached, id. printed, woollen tissues wholly of whool, silk tissues wholly of silk, id. mixed and artificial, outer garments, sole leather and tanned hides, boots and shoes, stockings and hose, kerosene, lubricating oil and greases, benzine and other motor spirits, motor cars, rubber tubes and tyres, matches.

NOTE :- Whisky and beer, although they yield over LP. 000.- revenue havenot been included because the income derived from these articles is not large and because they are not consumed in large quantities either by Jews or Arabs. Other articles excluded are Chlorate of Potassium and Shawls, which similarly give small returns and first appeared in the Trade Returns in 1928. The above four articles together yielded only for the first half of 1928 LP.9,775.

No. 11.

ATTEMPT OF CALCULATING PARTICIPATION OF

JEWISH CONSUMERS IN TOTAL CUSTOMS DUES.

We shall take as the basis of calculation for the consumption of certain commodities by the Jewish population, data supplied in the "Report on the Investigation of the Cost of Living of Jewish Workers' families", published by the Palestine Zionist Executive in 1926. According to this report an average Jewish worker's family (3.54 units per family) consumes per month: Bread - 44,7 kgs; Flour - 3,6 kgs; White Bread - 1 kg; Potatoes - 13,7 kgs; Rice - 2,6 kgs; Sugar - 7,5 kgr; Kerosene 31 kgs; (Report pp 12 & 33). Practically all of the above named commodities are supplied through imports. The Jewish population consumes bread mostly made from imported sofr wheat, unlike the hative population, which consumes the locally grown hard wheat for baking the pecular kind of bread eaten by them(Pitah). Potatoes are produced in the country only to a very small extent and practically the whole of the local demand is covered by supplies from abroad. The rice, sugar, tea and kerosene consumed in the country are of course entirely imported. We are not considering here such other articles which go to make up a complete diet as meat, fish, dairy products, vegetables, etc., as these articles are largely produced locally and it is difficult to gauge exactly the relative proportions in which local and imported products are consumed.

We can ~~sho~~ now easily calculate the total ~~annaxl~~ annual quantities of bread o), rice, sugar, tea, potatoes and kerosene used by the Jewish population.

In order to arrive at the total annual consumption by the Jewish population; the monthly figures should be multiplied by 12 - the sum divided by 3.54 - and the figure thus arrived at per

o) Bread will be expressed in quantities of flour and the monthly consumption of flour will then be 34.1 kgs per family.

head of population multiplied by the total Jewish population (150,000 in 1926 - the year to which the figures supplied in the Report refer). It may be argued that figures based on the cost of living of a worker's family will not be representative of the general population. There was in 1926 a certain percentage of unemployment so that the consumption of a certain number of workers was below the standard rate, but on the other hand the standard of living of a large class of the Jewish population was, no doubt, above that of the average workers family. Thus we may accept the figures for the average worker's family as a standard for the whole Jewish population, although this will represent rather a conservative estimate.

The following figures will then be obtained for the consumption by the Jewish population of the commodities enumerated as above :-

COMMODITIES	CONSUMPTION OF THE WHOLE JEWISH POPULATION	TOTAL IMPORT	PERCENTAGE USED BY JEWISH POPULATION
	Thousand Kgs.	Thousand Kgs.	
Flour	17,346	18,148	95.6
Potatoes	6,970	6,581	106.- oo)
Rice	1,323	9,832	13.5
Sugar	3,816	9,530	40.5
Tea	102	114	89.-
Kerosene	15 ,254	22,480	66.4

We shall now proceed to an analysis of other important items of the import trade.

TOBACCO AND CIGARETTES. An investigation carried out by us would indicate that the Jewish population accounts for about 25% and the Arab population for about 75% of the total demand (with the exception of tombac, used almost exclusively by the Arabs).

FIGS. Mainly consumed by the Arab population. Jewish consumption insignificant.

WOOD FOR ORANGE CASES. The demand is obviously proportionate to the quantity of exportable oranges produced. In 1927-28 Jews owned 10,000 dunams of fruit-bearing plantations and Arabs 20,000. The

oo) The percentage obtained for potatoes is explained by the fact that over and above imports a part is supplied by locally grown stuff.

average crop of the Jewish grove is higher than that of the Arabs and the figures of 100 and 70 cases per dunam respectively have been adopted. The Jewish exportable crop may be then estimated at 1,000,000 cases and that of the Arab at 1,400,000. Expressed in percentages - 42% and 58% respectively.

BUILDING TIMBERS! Obviously the best method would be to determine the part taken by Jews and Arabs respectively in building activities. No definite figures are available but a basis for calculation may be provided by official estimates of the value of building done in various towns. Obviously all buildings in Tel-Aviv are Jewish, whilst those in Nazareth, Nablus, Ramleh, Tulkarem and other purely Arab localities are naturally Arab. The determination of the relative proportions of Jewish and Arab building activities in Jerusalem, Jaffa, Haifa, Tiberias, Hebron, and Safad, and other towns of mixed population presents certain difficulties. We shall not be far out, though, if we assume that the proportion of Jewish building in Jerusalem, Jaffa and Haifa amou amount: to about 50% and in Tiberias to 75%. For Hebron we can take it that practically all the building was done by Arab owners. It is to be noted that we have entierly disregarded building activities in rural areas. In Jewish agricultural settlements and colonies quite a large amount of building has been done, whereas in Arab rural areas very little building has taken place. If the figures of 50% for Jerusalem and Jaffa are considered on the high side, they will be amply balanced by this larger Jewish building activity in rural areas.

Data for value of building done in the various Palestinian towns in 1924/25/26/27/ has been published in the Commercial Bulletin. Basing our calculations on proportions given above; we obtain for 1926 a figure of 55% as the part of Jewish building activities. (£650,000 out of a total of £1,140,000) and for 1927 43% (£330,000 out of a total of £770,000).

1927 was a period of particularly marked depression in Jewish building activities; but in 1928 there was a recovery which allows us to estimate the Jewish proportion for this year at no less than 50%.

In addition, it should be pointed out that in a large number of cases Arab owned houses are rented to Jewish tenants and at prices much higher than those usually received from Arab tenants. On the other hand, cases of Arabs renting houses, etc., from Jews, are rare. Thus the duty paid on imported building materials used to construct a large number of Arab buildings are eventually covered by the rentals paid by Jewish tenants. It would be no exaggeration to say that Jewish immigration is in fact responsible for about 70% of the building material imported.

CEMENT: The Jewish population uses mostly the locally produced Nesher Cement. As we prefer to err on the side of under rather than over, estimation of the Jewish population, we shall assume that all other cement imported is used in Arab buildings, although a part must certainly be used by Jewish builders.

BARS? ANGLES AND RODS, IRON TUBES, PIPES AND FITTINGS. Imports of these articles are clearly accounted for by demands of the building trade, the citrus industry (for irrigation); and to a certain extent by the local manufacturing industry. As regards building activities, we have already established that the Jewish proportion is not less than 50%. With reference to the citrus industry we should note that in 1928 Jewish groves accounted for 45% and Arab groves for 55% of the total area under oranges. But new imports of pipes and irrigation plant, etc., are mainly destined for newly planted groves. There were planted in 1928 7,000 dunams of new groves in Jewish hands as against 3,000 planted by Arabs. (H. Viteles - Palestine Citrus Industry). The Jewish proportion amounts thus to 70%.

As regards the manufacturing industries; the Government census of 1928 which covered 3800 enterprises shows that half of the total number are run by Jews, but that these represent 70% of the total capital invested in industry and employ about 60% of the total number of industrial workers. Thus; whatever part of imports is destined for the

manufacturing industries, about 60% or 70% are taken up by the Jews.

COTTON PIECE GOODS, WOOLLEN TISSUES. A large demand exists for these articles both on the part of the Jewish and Arab population. A certain part of the demand is met by local production, although the buld, of course, is supplied by imports. In order to obtain some idea of the respective proportions of the Jewish and Arab consumption; we shall proceed on the following lines. The annual outlay on clothing of an ordinary Fellah family (6 - 9 souls) is estimated at about £4.000. ooo The cloth used by the Fellahs is mostly of plain material which is to a large extent supplied by imports from Syria. These are either foreign cloths, chiefly of Manchester origin, which after having been dyed in Syria, are re-exported to Palestine as Syrian products andadmitted free of duty under the Free Trade agreement existing between the two countries or goods wholly manufactured in Syria. A small portion of the demand is also met by goods manufactured in Palestine. We shall not be far wrong in estimating that out of the £4 - £5 spent annually by the Fellah on clothes only about a half is spent on dutiable foreign imported goods. For the whole of the Arab rural population; the total annual outlay would then work out at about £140,000. oo)

With regard to the urban Arab population, it should be remembered that in a great many urban localities such as Tulkarem, Beersheba, Bet-Shaan etc., the standard of clothing is not much higher than that of the Fellah.

The Arab urban population if 1928 was estimated at 230,240,000 (Total Arab population 748,000 - of which 103,000 are Nomadic Bedouin Tribes and over 400,000 - peasant population.) As it is impossible to determine the exact proportion of, population living according to the Fellah and town standards in the urban localities, we shall assume the

ooo Vide "The Farm of the Fellah by J. Elazari-Volcani - Director of the Agricultural Experimental Station in Palestine & Near East Economic Magazine No. 1-6, 1929.

oo) In order to obtain the demand per head of population we have reckoned family as consisting of 6 and not 9 souls, which raises the consumption per unit of population to £33 as against £22.

standard of the whole population in the large towns, Jerusalem, Jaffa, Haifa, Nablus and Gaza to be higher than that of the Fellah, and that of other urban localities to be similar to that of the Fellah which ought approximately to equalise matters. The arab population of these large 5 towns is approximately 125-130. ooo) Substracting this from the total urban population, we are left with a figure of 105,000 to 110,000 which may be added to the peasant population in computing the quantities of textiles etc. used by the Arab population. This means an additional demand of £20,000 and brings the total figures for all the population of the Fellah standard to about £160,000.

There remain thus an urban population of 180,000 Arabs and a Jewish one of 150,000.

The total vlue of cotton and woollen tissues imported in 1928 was £680,000. o) Subtracting the £160,000 - representing the Arab population of the peasant standard, - there remain £520,000. The proportion of the Jewish population will probably be underestimated if we assume that the 150,000 Jews used clothing material for the same value as the 180,000 Arab urban population. According to this, the Jewish consumption will be £237,000 or 35% of the total value of imports - which is by no means an unreasonable or exaggerated figure.

This calculation may be verified by comparison with the kindred population of the neighbouring Syria.

The value of the imports of Cotton and Woollen Goods into Syria was £1,774,000 in 1927 and £1,568,000 in 1928. This works out at an outlay of p.t. 60 per head of population in 1927 and p.t. 52 in 1928. If we apply this rate tothe Arab population of Palestine we would obtain £438,000 in 1927 and £389,000 in 1928. The Jewish part would then be accordingly £390,000 and £311;000 in 1927/28 respectively, a proportion of 44% in the latter year.

Although the figure for the Jewish population arrived at by previous calculation is probably a low estimate and the real figure is most likely nearer 40%, we prefer to err on the safe side and adopt the

ooo) Dr.Soskin arrives at the same figures by a different method see Palestine & Near East 11-12, 1927.

SILK TISSUES,STOCKINGS AND HOSE. It may be assumed on the whole that the demand of the peasant population for silk tissues is so low as to be negligible. The same applies with still greater certainty to stockings and hose, which are not worn in the villages.

Thus the consumers of these articules are the Arabs of the urban standard and the Jewish population. The Jewish proportion for the consumption of these three articles should be higher than for the previous group, (as the whole of the peasant population is excluded). The proportion would then be over 40% and proba bly very near 50%.

A means of verifying these figures may be found in a study of the comparative value of imports of this class for different years.

The figures for imports of silk tissues, stockings and hose are given in the table below: -

SILK TISSUES :-	Wholly of silk, mixed and artificial		Tons
		1924	63
		1925	74
		1926	155
		1927	124
		1928	160
			L.P. o)
STOCKINGS AND HOSE :-		1924	37,284
		1925	52,725
		1926	43,951
		1927	34,640
		1928	42,417

In the case of silk tissues we observe an extradrdinary rise after 1925, the year of large scale Jewish immigration, a fall in 1927 and a ≁ recovery in 1928 - simultaneous with similar rise and fall in Jewish settlement activities.

The same applies in the case of imports of stockings and hose, with the difference that the rise was immediately concurrent with Jewish immigration, and was felt in 1925. There was, however, also a large development in local Jewishproduction of hosiery, which tended to keep down imports.

Ø o) Quantities are not shown in Trade Returns.

As pointed out above, the imports of silk tissue in particular shows characteristic fluctuations co-relative with development in Jewish colonisation activities. This undoubtedly denotes in the case of this as of many other import items a high proportion of Jewish consumption.

It is interesting to note that articles which are predominantly consumed by the Arab population, show no such variations.

Below are given figures for the imports of rice, coffee, tombac, and figs, since 1923, which commodities are in comparatively low demand by the Jewish population.

	RICE	COFFEE	TOMBAC	FIGS
1923	7.815	750	74	1,405
1924	9.576	664	35	2,101
1925	10.121	692	28	1,858
1926	9,831	790	50	2,387
1927	10,479	692	74	1,974
1928	10,184	725	69	2,376

Imports of rice show no very marked rise in 1925 although there is some small increase, due to the fact that small quantities of this article are consumed by the Jewish population also. Similarly it shows no marked reduction in 1927.

COFFEE. a commodity almost axclusively used by Arabs, who drink practically no tea, shows irregular veriations, with no increase in 1925. In general, the figures remain more or less within the same limits and show no marked increase.

TOMBAC. shows fluctuations, but such as are contrary to those characteristic of articles of large Jewish consumption, viz., a drop in 1925 and a rise in 1927.

FIGS. show a fall in 1925. Three of the above articles show a fall in 1928. There is a rise in the import of figs in 1928, but this is due to a general rise in the import of foodstuffs owing to a shortage in such commodities in that year.

<u>BENZINE AND OTHER MOTOR SPIRITS</u>. These are used in the Manufacturing Industries (Jewish part 70%) Citrus Industry (Jewish part at least 45%) and Motor Transport (Intensively used by Jewish population; their share must be well over 50%).

On the average, the Jewish part of Benzine and Motor Spirits imports must be no less than 60%. Changes in value of imports in different years, give a characteristic picture of the marked influence of Jewish activities - a very large rise in 1925, fall in 1927 and a recovery in 1928.

IMPORTS OF BENZINE AND OTHER MOTOR SPIRITS IN 1,000 GALLONS.

1924	705
1925	1,221
1926	1,856
1927	1,622
1928	2.476

<u>MOTOR CARS</u>: No date are available to give an exact estimate of the proportion of Jewish and Arab owned cars. Imports statistics again show a characteristic rise and fall in 1925 and 1927 respectively and a recovery in 1928.

1924	305 Cars
1925	807 Cars
1926	766 Cars
1928	1,011 Cars
1927	572 Cars

The income from duty on Motor Cars for the first half of 1928 amounted to £10,421. We shall assume that a third of the new cars imported are for Jewish use, and that the figure of Jewish contribution to this item of revenue is over £3,000.

We are now in a position to summarise results. Below a table is given showing amount of duty received, the estimated Jewish proportion of the import and share in the duties levied.

COMMODITY	TOTAL DUTY PAID FOR FIRST HALF OF 1928	Jewish Proportion of consumption	Amt. of DUTY pd by Jewish Pop.	Amt. pd by Arab Consumers
			In round figures	
	L.P.	%	L.P.	L.P.
Wheat Flour	15,656	95.6	15.000	0.600
Potatoes	3,402	100.-	3,400	-----
Rice	9,962	13.5	1,300	8,600
Sugar	61.132	40.5	24,700	36.400
Tea	2,096	89.-	1,800	0.200
Kerosene	24,214	66.4	16.100	8.100
Tobacco leaves, Cigarettes	35,639	25.-	9.000	27.000
Tombac	6,597	-	-----	6,600
Dates	1,421	-	-----	1,400
Wood for orange cases	2,626	42,-	1,100	1,500
Building wood and Timber	6,528	50.-	3,250	3,250
Cement	3,768	-	-----	3,860
Bars, Angles, Rods, Iron Tubes, Pipes and Fittings	13,451	67.-	9,000	4,400
Cotton Piece Goods, Woollen Tissues	22,295	35.-	7,800	14,500
Silk Tissues wholly of silk, id. mixed and art.	5,622	50.-	2,800	2,800
Stockings and Hose	2,646	50.-	1.300	1.300
Benzine and Motor Spirits	43,632	60.-	26,200	17,400
Motor Cars	10,421	50.-	5,200	5,200
TOTAL FOR 25 COMMODITIES :-	271,108		127,950	143,000

From the above it will be seen that of the duty received from 25 commodities which together yielded 63.8% of the total customs revenue, the Jewish part amounted to 47%. There is no reason to suppose that the same proportion does not refer to the remaining 1/" derived from articles of secondary importance. As we have throughout endeavoured to adopt a rather low estimate of Jewish figures, we feel justified in considering the Jewish proportion at 50% or even somewhat higher.

No.12.

AN ATTEMPT AT A MATHEMATIC CALCULATION OF THE RESPECTIVE PARTS OF THE JEWISH AND THE NON-JEWISH POPULATION OF PALESTINE IN THE TOTAL IMPORTS 1928.

To verify the conclusions reached in the foregoing, we shall adopt yet another method of calculation. We know the figures of the Jewish and Arab population. If the consumption per unit of the Arab population were the same as that of the Jewish Population, then the shares of the two sections would be proportionate to their respective numbers. The average consumption, however, of imported products by the Jewish population is far greater owing to their higher standard of living and their development and the colonisation activities. To determine the Arab and Jewish parts, we can draw up the following equation :-

$$ax + by = A$$

in which a and b stand for the Arab and Jewish population respectively x and y for the average consumption of imported goods per unit of population, for Arab and Jew respectively, and A represents the total value of imports.

a, b, & A are already known to us. We have thus to solve an equation with two unknown quantities and we shall then obtain the ratio $\frac{ax}{by}$ or the proportion of the imports used by the Jews.

In order to solve an equation with two unknown quantities a second equation is necessary. It is not difficult to draw up such an equation, as the coefficients a, b & A and the corresponding ones a' b' and A' are supplied by figures of different years.

With two analogous equations for two different years, the solution of the problem is easily obtainable. As we are forced to use figures referring to 2 different years, we cannot lose sight of the fact that the value of imports in two different years is dependent not only on the population and average consumption per head, but on a number of other factors, influencing the economic conditions of the country in different years. The change in the value of imports is a result of a

number of contributory causes. In order to arrive at the solution we should have to deal with so many unknown factors that two equations would suffice only if we were in a position to eliminate these other factors. Absolute elimination is impossible, but an approximate solution might be obtained if we took the figures for two years where the conditions were least dissimilar.

The most important of the factors, besides those which are included in the above equations are :-

(a) Changes in the standard of living.

(b) Difference in the economic conditions prevailing in different years.

In order to eliminate the first of these factors, we must base our calculations on figures for years separated by as short an interval as possible. If we take an interval of 3-4 years, this condition will be satisfactorily complied with, as in such a short period, no very marked changes in the standard of living can take place.

As regards the second factor, we shall be in a position to obviate as far as possible disturbing influences if we choose such years as are mostly similar one to the other as regards economic conditions. Absolute identity in this respect is of course quite impossible, but if care is exercised in theselection of two comparable years, approximate similarity can be obtained. A study of the period for which figures are available shows that the years most suitable for this point of view would be 1923 and 1927 or 1924 and 1928. Both 1923 and 1927 are years of economic depression; They both lie on the lowest part of the import curve;, in both unemployment was at the proportionately same high level. On the other hand, an analogy can also be drawn between 1924 and 1928. Both are years of recovery after a period of depression, of increased imports after a previous slump, of a new rise indevelopment activities, which had not yet reached its highest point, such as was attained in 1925. As 1923 and 1927 are years of an abnormally restricted demand consequent upon a severe economic depression, it is more advisable to select 1924 and 1928, being years of neither boom nor slump.

If we base our calculations on 1924 and 1928 *), we receive the following equations :-

For 1924 :-

$$108,000\ x + 698,000\ y = 5,401,000$$

For 1928 :-

$$150,000\ x + 748,000\ y = 6,771,000$$

Solving the equation we get the following results :-

$$y = 4.1.$$

$$x = 24.6$$

In other words, in 1928 the Jewish total imports (150.000 x) = £3,690,000 and the Arab total (748,000 y) = £3,067,000. **)

---

*) Corresponding figures of the Jewish and Arab population are given for 1924 and 1928. The total value of imports represent in both cases imports for consumption, excluding of course, imports of Bullion, Ingots and Paper Currency.

**) In adding 3,690,000 to 3,067,000 we obtain 6,757,000, a difference of some £14,000 from the figure for the total value. This is because our results are given to one decimal place only, and this small difference does not affect our calculation.

Table 14.

Fees of Court or Offime etc. 1928.

	Total	Jewish Proportion.	
Registration of Land	65,563	50%	LP. 32,781.
Fees of Court	82,495	50%	41,247
Miscellaneous	86,240	17%	14,660
	234,298	38%	88,688

Post Revenue from Letters per head of population

Tel Aviv & Nablus.

Tel Aviv	1924 1)	1925 (5 months)	1925 2) (12 Months estim.
Local letters	260.572	136.048	386,515
per head	12 a 5 mils " 60 "		9,5 a 5 mils. = 47,5 "
Foreign (out)	121,394	563,266	1,351,238
per head	5,6 a 13 mils = 73 "		40 a 13 mils. = 520 "
total per head	133 mils	total per head	567,5 mils.

Nablus	1924 3)	1925 (5 months)	1925 3) 12 months estimate
Local Letters	20.892	49.577	118.985
per head	1,3 a 5 mils = 6,5 "		7,4 a 5 mils = 37 "
Foreign(Out)	24.544		38.914
per head	1,5 a 13 mils = 19,5 "	16,214	2,5 a 13 mils = 32,5 "
Total per head	26 mils	total per head	69,5 mils.

1) Tel Aviv Population 1924 : 21,610 (Keren Hayesod Statistics)
2) Tel Aviv Population 1925 : 34,2000 (Keren Hayesod Statistics)
3) Nablus Population 1922 : 16,000 (Government Census, 1922)

REVENUE FROM POSTS TELEGRAPHS & TELEPHONES.

"A". P O S T S.

Income from correspondence abroad provides the major part of Postal Revenue. On the average, a larger number of letters is sent abroad than posted for inland delivery. The volume of letters sent abroad has largely increased simultaneously with large scale of Jewish Immigration. As against 1,968,181 letters sent abroad in 1924, the number of letters sent in 1928 reached the figure of 3,576,000.

It may be safely assumed that this rise is due almost entirely to the increase inthe Jewish population. There can be no doubt that the Arab population, of which an exceedingly low percentage can read and write, and a very limited number have connection abroad, have generally very little occasion tosend letters, even inside the country, let along abroad. It will probably be an underestimate if we take it that even in 1924 at least 50% of the letters sent abroad were forwarded by Jews. The percentage of Jewish foreign correspondence at present may be confidently estimated at no lessthan 80%. Data at our disposal for five months of 1925 corroborate this estimate and shows that during this period Tel Aviv alone was responsible for over 40% of the total foreign correspondenceof Palestine.

Jewish participation in inland correspondence is probably not so large. It is interesting to note, however, that the town of Tel Aviv as far back as 1924, when it had only one half of its present population and was far from being the industrial and commercial centre, supplied no less than 10% of the total number of letters for inland delivery.

The increase in the volume of inland correspondence shown in table "A", if not totally accounted for by the increase in the Jewish population and by their industrial and social activities, must have been to a large extent the result of same. If we regard the Jewish share in inland correspondence at 30%, we do not think it will be an unreasonable figure.

TABLE "A".

ESTIMATED TOTAL NUMBER OF LETTERS DEALT WITH

YEAR	INTERVAL	TO GREAT BRITAIN AND OTHER COUNTRIES.
1924	606,300	1,968,181
1926	3,306,166	4,146,893
1928	3,759,000	3,576,000

In the following table figures are given for income received from posts in 1928. The calculation has been based on the number of letters sent expressed invalue at the rates then in force. Inland correspondence, 5 mils, letters to England 7 mils, and to all other countries 13 mils.

TABLE "B".

STATEMENT OF THE ESTIMATED TOTAL NUMBER OF LETTERS AND POSTCARDS DEALT WITH IN 1928.

	INTERNAL			GREAT BRITAIN & NORTHERN IRELAND			TO OTHER PLACES		
	No. of letters and post-cards	Revenue-	% of Rev.	No. of letters and post-cards	Revenue	% of Rev.	No. of letters and post-cards.	Rev.	% of Rev.
Letters	3759000	£18795	29.8	362000	£2534	4.-	3214000	£41782	66.
Post Cards.	147000	588	16.9	22000	154	4.4	389000	2723	78.
TOTALS :	3906000	£19383	29%	384000	£2688	3.9%	3060300	£44505	67.1

REVENUE FOR CORRESPONDENCE.

	Revenue	Estimated Jewish Proportion. in%	in LP.
Internal Correspondence	£19,383	50%	9,691,500
Foreign Correspondence	£47,193	80	37,754,500
Total.	£66,576		LP. 47,446

or 71.3% of Jewish participation.

The total receipts amount to LP.66.576 as compared with the figure of LP.83.841 shown in the returns as income from the sale

postage stamps. This difference is explained by the fact that our table does not include receipts from postage of newspapers, book-packets, circulars, as well as income from overweight letters, registered correspondence and also from 7 mil postage stamps affixed to receipts.

TABLE "C".

1928.

	INTERNAL	TO GREAT BRITAIN AND NORTHERN IRELAND	TO OTHER PLACES.
Newspapers	739,000	104,000	406,000
Book-packets, samples and circulars.	549, 000	35,000	1,544,000
TOTALS	1,288, 000	139,000	1,950,000

The above table "C" provides data for other materials posted (e.g. i.e. excepting letters and postcards). A study of the figures reveal the preponderating Jewish influenceon the development of postal operations under this head.

Jewish participation here is probably very near 90%, but we shall for purpose of calculation accept the figure of 80%.

Applying this percentage to the uninvestigated remainder of LP. 17.265, we obtain a figure of LP. 13,812 which, added to LP. 47,446 (table B) shows the total Jewish participation under these heads of income at LP. 61,258 or 75%.

All other items of postal income for 1928, accounted for a revenue of LP. 12,100, subdivided as follows :-

Money Order Commission	... ...	LP. 1,989
Postal Order Poundage	... ...	LP. 878
Parcel Post	... ...	LP. 7,639
Rent of Letter Boxes	... ...	LP. 2,493

The proportion of income derived from the Jewish population in respect of the first three heads is surely not less than that applying to the other sources of revenue analysed.

In receipts from rents of letter boxes, the Jewish percentage may be less, but the revenue derived from this source is so small that the proportion will not be appreciable affected. The figure of 73% may thus be safely deducted as the average share of the Jewish population in Postage Revenue.

(B) T E L E G R A P H S.

Gross revenue derived from telegraphs in 1928 amounted to LP.52,307. *) Of this, the figure of LP.28,302 representing payments to other administrations must b e deducted, leaving a net revenue of LP. 24,005. According to information supplied to us by the Postmaster General, LP. 18,709 was received inrespect of foreign telegrams, leaving LP. 5,296 for telegrams within the country. We shall accept for telegraph income the same percentage of Jewish participation as apply to postal receipts, i.e. 80% for foreign correspondence and 50% for inland, which is most probably rather an underestimate.

The revenue from telegrams derived from the Jewish population may be then estimated at LP. 14,967, for foreigncables, and LP. 2,648 for inland telegrams, producing a total of LP. 17,615 or 73% of the total revenue from telegraphs.

(C) T E L E P H O N E S.

Total revenue derived in 1928 amounted to £61,622. Of this, trunk calls accounted for LP. 20,230. An examination of the list of telephone subscribers shows that in 1928, apart from Government and Municipal bodies, the proportion of Jewish and Arab and other non-Jewish owners is as follows :-

Jewish	56%
Arab	27%
Others	17%

As revenue obtained for telephones, (except trunk calls) amounted to LP.41,392 in 1928, it may be taken that the Jewish share under this head totalled LP.23,184. With regard to Trunk calls, obviously no data is available, but there is no reason to suppose that the Jewish

*) In the Blue Book, 1928, telegraph revenue is given not as LP.24,005, but LP.25,455 - see pp 61,& 448. The discrepancy is probably explained by some bookkeeping difference.

share of the total Trunk Calls paid is no less than 75%, i.e. LP. 15,173.

The total Jewish contribution to Telephone Revenue will then be LP. 23,184 plus LP. 15,173 = LP.38,367 or 62.2% of the total revenue for Telephones.

The foregoing is summarised in the following table :-

	Posts Total Revenue	Jewish Per-centage	Sums contributed by the Jewish Population	Per head of Population Jews :	Arabs.
Postal Revenue	95,942	73%	LP.70,007	466 mls.	34 mls.
Telegraphs	25,455	73.3%	18.691		
Telephones.	61,222	62.2%	38,315		
	183,019	69.4%	LP.127,013.		
Miscellaneous	3,536	69.4%	2,439.		
GRAND TOTAL	186,555	69.4%	LP.129,452	863 mls.	76.1 mls.

The figure of about 70% for the Jewish contribution to income from Posts, Telegraphs, and Telephones, seem to be well in keeping with the intensive used by the Jewish population of Postage. Telegraph and Telephone facilities.

TABLE 16.

	TOTAL REVENUES 1928	JEWISH PARTICIPATION.	
	LP.	%	LP.
Licences & Taxes	709,974	25%	177,924
Fees of Court or Office			
Receipts for Specific			
Services & Re-imbursements	234,298	38%	88,688
Posts & Telegraphs	186,555	70%	130,585
Railways	435,150	50%	217,570
Customs	892,278	55%	490,752
	2,458,155	45%	1,105,519
Neutral Revenues	126,162		
	2,584,317		

TABLE 17.

HEALTH.

Comparative table of expenses of Government and Jewish Institutions.

Year.	Government		Jewish Institutions.
1920	121,272		
1921/22	146,596		143,894
1922/23	117,074		151,278
1923/24	93,698		93,816
1924/25	84,440		126,307
1925/26	85,411		146,701
1926/27	91,676		172,550
1927	73,858	27/28	170,157
1928	98,581	28/29	155,297
	£ 912,606		£1,160,000

WAGES.

WAGES PAID TO A R A B U N S K I L L E D L A B O U R.

Pre-war period.

According to "Palestine Handbood" (Orient Verlag, Berlin 1910) Arab workers were paid 1 Frs. - 1,50 Frs. i.e. 40 mils - 60 mils per day.

According to "Anduth" (No.4, 1922) Arab workers in Rishon Le Zion were paid 60 - 65 mils per day.

Post-war period.

According to data published in the "Davar" (1927) Arab labourers employed on Government Public Works were paid near Ludd & Ramleh 120 mils and near Beersheba 80 - 100 mils. Wages paid to Arab workers in Jewish colonies were 100 - 120 mils.

According to the findings of the Commission of Wages appointed by the Government in 1927 the average wage of Arab unskilled labour is 120 - 170 mils.

The increase of wages paid to Arab unskilled labour may be also seen from official Index published in "Commercial Bulletin" (1922, page 344). According to this if the 1913 standard of wages is taken at 100, the wages in 1922 amounted to 500.

Wages decreased since that date.

If we assume that wages decreased in the same proportion as cost of living (index 1913=100; 1922=247; 1928=206) the wage standard would be equal to 417.

Supposing that the reduction in wages was two times greater than that of cost of living the present index of wages would be composed with pre-war, 206.

MOVEMENT IN PRICES.

(1) The index of Wholesale prices for Palestine is as follows if 1913 is taken as 100 :-

1920	1923	1927	1928
391	165	163	159

It will be seen that there has been a continuous fall in prices since 1920, in spite of large scale Jewish Immigration during this period.

(2) A comparison with some other countries shows that present prices in Palestine equal 163 (taking 1913 as 100); in Great Britain = 149; in Egypt 120, whilst tha Australian index for instance, 167, is higher than that for Palestine.

	Palestine	United Kingdom	Egypt	Australia.
1913	100	100	100	100
1920	391	307	316	228
1923	165	159	132	179
1927	163	149	120	167
1928	159			

(3) Although there has been a steady fall of prices in Palestine since 1920, and although prices in Palestine actually declined at a more rapid rate than in the U.K,. for instance, still, as is seen from the above table, present prices, as compared with those in 1913, are considerably higher in Palestine than in the U.K. or in Egypt. This may be explained by the fact that in 1920 there was a far larger increase in prices in Palestine (as a consequence of post-war disloca-tion of trade etc;) than either in the U.K. or in Egypt, the index figures for this year being 391 in Palestine, 307 in the U.K. and 316 in Egypr. Due to this, although the reduction of prices in Palestine proceeded at a sufficiently rapid pace, prices cpuld not be brought down to the same level as in the two other countries.

(4) The rate of decrease in prices in Palestine, in the period after 1920, when Jewish immigration commenced, is also shown in the table below, where prices for 1920 are taken at 100.

	Palestine	United Kingdom	Egypt
1920	100	100	100
1921	64.4	64.2	54.7
1922	59.2	51.8	46.2
1923	42.3	51.8	41.8
1924	42.8	54.1	45.2
1925	45.9	51,8	48.1
1926	43.6	48.2	41.8
1927	41.6	46.-	38.-
1928	40.6		

(5) It may be noted that during the period 1923-25, which includes a year of very large Jewish Immigration, prices in Palestine show a certain rise. This was, howevew, to a large degree the result of a temporary tendency towards a general increase in prices during these years, which was felt also in the United Kingdom and in Egypt, It will be sean from the figures given below, taken from the previous table, that during this period, prices rose in Egypt in a far more marked degree than in Palestine.

	Palestine	Egypt.
1923	42.3	41.8
1924	42.8	45.2
1925	45.9	48.1

(6) The cost of living index for Palestine according to official data shows that, as compared with 1922, there was a fall of 13% (1927) whilst the reduction in Egypt for the corresponding period was only 6%. This is a further proof that in spite of Jewish Immigration the cost of living prices in Palestine have shown a downward tendency. The total reduction as compared with pre-war prices would have been far greater were it not for the very high level which prices reached in 1920-22, and the high prices which are paid for a number of agricultural commodities mainly produced by the Arab farmer and consumed by the Jewish population.

As it is, the cost of living index, if 1913 is taken at 100, amounts to 217 for Palestine and 151 for Egypt.

(7) An investigation shows that prices obtained by the Arab farmer for his products, other than vegetables, are at present over 2.1/2 times as high as before the War(index 2.67), and for vegetables three times as much. At the same time the index of prices if commodities consumed by the Arab farmer and bought by him in the market are only 1.1/2 times as high as before the War.

(8) The wages obtained by Arab unskilled labour are 2.1/2 times as high a in 1913.

Palestine has entered the way of economic progress after the war which it was bound to do under any sensible administration.

Economic Progress means:-

Passing from the stage of extensive to that of intensive cultivation.

Pasture land turned into cultivated land.

Reafforestation of mountains.

Development and growth of towns through Commerce and Industry.

These changes in the economic structure of a country cannot go without causing advantages and disadvantages to various elements of the population.

In the present case the problem is complicated by the fact that the Jews are the main (though not the only) factor in the progress of rationalisation and progress.

Inasmuch as the whole country progresses, the whole population reaps in the end the benefits of the higher level of material prosperity.

It can be shown in figures that this is already at present the case in a marked degree.

In profused detail or in conclusive final figures,- whatever is preferred.

It can also be shown that the Jews contribute in an enormous degree to those benefits and that a very large proportion of them go to improve the material conditions of the Arab population.

The Jews have brought considerable amounts of money into the country. I estimate them at £.45,000,000 at least.

This includes about £ 6,500,000 brought into the country by the two main Zionist Funds(Keren Hayessod and Jewish National Fund). There are other large administrations which have spent considerable amounts.

A good part of this money has passed into the Arab economy through various channels. Mainly: Purchase of land, urban and rural; payment of goods produced and services rendered in the country; payment for rents, taxes and other payments to the Government.

To quote one instance only: The annual rent bill of the Jewish population of Haifa to that of the Arab population of that town amounted two years ago, according to a detailed statistic drawn up at the time to £ 55.000. One town in one year!

The Jews contribute to the total Revenue of the country (Government enterprises included) 45%. (Page 30 First Manuscript, Table16). The non-Jews contribute 55%.

It follows that in 1928

150,000 Jews contributed	£ 1,105,000
750,000 Arabs "	" 1,353,000
900,000 Inhabitants contributed	£ 2,458,000
Revenues derived from other sources (Interest etc.,)	" £ 126,000
	£.2,584,000

Or, per head of the population

Jews	£ 7.37
Arabs	£ 1,84
Average	£ 2,73

This was General Revenue, not especially taxation. It included Revenue out of Railways, Government Enterprises and Various Fees, Receipts for Specific Services and Reimbursements.

It is equally possible to draw up a similar calculation for Annual Taxation per head of the population, average, Jewish and Arab.

As follows:-		Jewish
Customs Duties	£ 892,278	55%
Licences, Taxes, etc.	" 709,974	25%
Land Registration Fees	65,563	50%
	£1,667,815	

Out of this:

150,000 Jews contribute	£ 701,457	= 42%
750,000 Arabs "	966,358	= 58%
Total	£1,667,815	

The Jews pay per head .... £.4.69

" Arabs " " " .... £.1,29

" average payment per inhabitant .... £.1.85

Detailed analysis is of course available.

Mention here, if desired by Counsel, Miss Newton's statement, Jamal Husseini's statement and Chief Secretary's previous refutation(£.1.75) - Pages 34/35 First Manuscript.

The Arab pre-war taxation burden cannot be estimated exactly as no specific figures for Palestine are available.

But it is possible to calculate the general Turkish pre-war taxation. This has been done and it shows a taxation burden per head of £.-.900.

However, for the purpose of comparison with present figures the Palestine Index Figures must naturally be applied to this Taxation burden.

It stand at 159 (1913/4 being 100)

Therefore Arab pre-war taxation at present price level = £.1,430 ~~pk~~ Present taxation = £.1,290.

No inclresse but a very fair reduction.

This is plausible in itself. Where could indeed a notable increase have come from?

1. Tithes have been reduced. (Total Revenue 1928 £ 184.623)

2. Vergho virtually or entirely unchanged in percentage and valueation.

3. Animal tax - No great changes, if any and altogether unimportant (£.34,000)

4. Customs Dues:

Pre War 11% = 1% for Municipalities.

At present they work out at an average of 13%.

5. Temettu abolished.

6. Military Tax has gone altogether together with the Military Service itsělf. It amounted to Ltq.50 and was collected twice - once for the Army and once for the Reserve. Its yield has been put at £ 200.000 annually as a low figure or (as Palestine was then) at about 300 Mils per head, which alone is more than Jamaal Husseini's figure of five shillings per head.

7. Forced Labour abolished.

For comparison:

Annual Taxation per head

Transjordan	£. -.80
Iraq	£. 1.12
Egypt	£. 2.70

Out of this these populations get per head:

	Palestine	Iraq	Egypt	Transjordan
for Education	-.180	-.065	-.114	-.078
Health	-.140	-.059	-.109	-.041
	-.320	-.124	-.223	-.119

Municipal Taxation.

It may be argued that all conclusions about taxation burden are vitiated by the fact that they are based on Government Taxation only and not take account of Municipal Taxation.

This is so, but the burden of Municipal Taxation to the Arabs is not important.

Even if all Municipal Revenues are to be considered as Taxation (which is far from the truth) Arab Municipal Taxation could not amount altogether to more than £. 150,000.

But Municipal Assessment amounts to only about £. 55,000 as far as Arabs are concerned.

This works out for the whole Arab population at a further £.-.07 or if town dwellers only are taken into account, at a rather higher figure which cannot be exactly fixed inasmuch as the number of ~~Arab~~ town dwellers is not known to me. It may ~~put~~ be put at anything between 150,000 and 200,000, which would fix their average annual municipal taxation at any-thing between £. -.27 and £ -.37.

Municipal Taxation:

To be judjed by the figure of Assessment (Blue Book) and taking into account only the Arab town dwellers, one would arrive at a figure for Municipal Taxation per head of the population so taxable, of about £ -.30.

Table of Assessment and Revenue of

Municipalities and Local Councils.

	Assessment	Revenue.
6 Jewish Local Bodies	28,128	103,595
5 Mixed Local Bodies	54,833	146,400
40 Arabic Local Bodies	16,566	71,041
	99,527	321,036.

The Jewish Local Bodies as above are :-

Afuleh, Petach Tikvah, Ramat Gan, Rehoboth, Rishon le Zion, and Tel Aviv.

The Mixed Local Bodies as above are :-

Haifa, Safad, Tiberias, Jaffa, Jerusalem.

Immigration.

Cost of Jewish Immigration.

I think I can prove that the cost of Jewish Immigration has been borned by the Government.

There was originally a Department of Immigration and Tever. In 1923 or 24 this was transformed into a part of the Secretariat.

Expenditure on this Department and its Continuation

1920/21 until 1928 as per Table 5	£P 107,000
Income from Immigrants' Fees as per Table 6	" 84,808
	Deficit L.P.55.219

It may of course be arranged argued that some part of the Expenditure on Quarantine Service sould correctly be charged to Immigration. This Expenditure forms part of the Health Department's Budget and I had no means of ascertaining it separately. It may possibly be in excess of the Surplus arrived at Mr. Preedy will no doubt be able to ascertain this. Even if it were, the Deficit cannot amount to any figure of importance, especially not in comparison with what Immigration has brought in, as will yet be shown. Moreover, there has been a Revenue out of Quarantine of L.P.44,486 (Table 7).

Benefits to Arab Population.

What benefits have accrued to the Arab population in the last ten years?

Considerably less taxation.

How many countries in the world are in this position?

No military service

Roads

Justice

Health Service

Agricultural Service

Railways

Telephone

Schools.

All this was possible only through the Jewish contribution to the State Revenue.

This does not mean that I attribute everything to the Jews. Of course, the British mandatory Government has done the work.

But no Government can move without Revenue.

All the Tax Receipts remain in the country and a re used for its benefit.

All Tax money reaches the Treasury.

Adverse Balance of Trade:

Explain what this really means.

Is bound to be.

Is not an unfavourable symptom.

All imports are paid.

The more immigration the more import, without any immediate equivalent increase of export. Therefore the larger "Adverse Balance", which is greatly welcome.

The following figures may be found interesting: When I go over the list of Commodities imported I extract:

Raw Materials,
Building Materials,
Machinery and Tools,
Petrol and Coal,
Benzine and Lubricating Oils,
Motor Cars etc.

and call them "Productive goods".

Import of Productive Goods:

1920	742,705	17.7%
1925	2,554,787	36.2%
1928	2,541,235	46,8%

It has been said that whatever increase in prosperity there may have been, this is of no use in view of the greatly increased cost of living.

This is untrue.

An Arab boatman at Jaffa received before the war for the transport of 1 Ton of goods 60 Mils, whilst he receives at present 240-300 Mils. Proportion 100 to 300 or 400.

An Arab farm labourer received 40 to 60 Mils per day. At present he receives at least 100 to 120 Mils. Proportion 100 : 200.

However, there is much more. The bulk of the population is agricultural.

While the World Index (League of Nations Index) shows, as compared with 1914, a prpportion of 100 : 150 for those commodities on the world market which are imported and bought by the population, the local index shows quite another increase for Arab agricultural products which are sold.

	1914	1928
Vegetables	100	300
Other farm products	100	250

Education Department:

It would be loss of time to add to the continuous of the Zionist Executive.

Expenditure till 1928

Jews	£p	1,370,000 (+
Government	£	892,411

There are scarcely any Jews in Government Schools. The following calculation therefore follows:

1928

Government Budget for Education	£ 137,115
Contribution to Jewish Schools	" 19,936
Arab Education	£ 117,179

To this the Jews contribute 45% = £ 52.736.

Education Budget of Jewish Institutions		£ 142.731
Government Grant £ 19.935		
Consisting of Jewish Contribution £8936	"	8.936
		£.151.667
Arab Contribution	11.000"	11.000
	£ 19.936	£ 162.667

Arabs contribute £ 11,000 to £ 162,667 = 7%

Surplus:

The Government has up to the 31st December 1928 accumulated sufpluses up to an amount of £.3,257,481.

How do I make this out, since the 1928 budget shows a final surplus of only £.589.530 ?

(Table No.1)

or"taking into account the adjustments necessitated by Capital Expenditure"

(Table No.2)

Jewish and Non-Jewish Contribution to
Postage Revenue.

A few figures will be welcome to illustrate the difference between Jewish contribution to Postage Revenue and non-Jewish contribution.

In the year 1925 (I have no figure available for 1928) the Revenue of the Post Office out of local and foreign letters amounted per head of the population

in Tel Aviv	to	567,5 Mils
in Nablus	to	69.5 "

(Table No.15)

I need scarcely say that figures of this kind have not only a fiscal importance and meaning.

Health Expenditure:

That the bulk of the Expenditure of this Departmen goes towards the Arab population is so well known that I need scarcely dwell on il. Jews their own Hospitals etc.

Health Expenditure till 1928

Jews	£	£ 1,160,000
Government	"	912,606

(Table 17)

My Conclusions:

The Arab population has greatly benefited under the present regime.

It increases strongly.

There is less emigration than before the War.

Jewish colonisation proceeds without causing harm or injustice to Arab population.

On the contrary, the increased prosperity of the Arab population could not have been brought about without the Jewis[h] effort.

Practically every figure that one delves out of the statistical material goes to prove the thesis: the mpre Jews the more prosperity.

Counsel: Would it be fair to say that you have endeavoured to put the Zionist case from the economic side ?

Certainly not!

I have not even started!

I have done something very different, namely to giv[e] a reasoned reply to certain futile accusations that have been brought against it.

The Zionist case is not so small and negative as all that.

The Zionist case is not that Zionism benefits the Arabs.

The Zionist case is that Zionism benefits the Jews, further that in doing so it benefits humanity, furthermore that it causes neither material nor moral harm to the Arab populati[on] of the country and greatly benefits it.

difference between going to the Wailing Wall for the purpose of actual praying and for other purposes. I intend in my reply to compare the visit of a Jew to the Wailing Wall on Tisha B'Av to an Englishman's visit to the Cenotaph on Armistice Day.
After this comes my Statement on economic matters.

The general trend of my evidence is as follows:-

I want to show that Jewish Settlement in the country, far from causing economic harm to the Arab population, as has been said before the Commission, has brought them considerable benefits.

I do not pretend that it is the purpose of Zionism to go so. I do not admit that Zionism can be asked or expected to do so.

But Zionism, whilst working for the Jews, pretends not to harm the Arabs. The economic rate of the Jews and the Arabs is so interwoven that the influence of Jewish settlement on the Arab population is bound to be either of a positive or of a begative nature. I can only show that it is not of a negative nature by showing that it is of a positive one.

I shall not cover the whole of the subject, which is too vast to be dealth with by any one person. In particular I shall not go into details of a purely agricultural nature.

I approach the problem from various angles.

First of all I shall show that very large amounts have been brought into the country by the Jews.

I shall then I analyse where these amounts have gone and in what measure the Arabs have benefited by them.

I shall try and analyse in what proportion the Jews have contribute uted to Government Revenue.

Then I shall analyse Government Expediture and show in what measure Arans have benefited by it.

I want to compare the situation of the Arabs after ten years of modern Zionism with their situation before the War.

I shall also try to compare the situation of the Arabs of Palestine with that of the Arabs in similar countries that have no Jewish immigration(Transjordan, Irag), with respect to taxation and various branches of public expenditure.

Finally I shall give a number of illustrative instances, Wherever possible I shall give those instances already in the course of my evidence on the previous lines so as to relieve the tediousness of continuous quotation of statistics.

I am able to quote some figures which give first of all a general indication that the country has not had such a bad time during the last ten years as has been said and which also create at least a presumption that there is a connection between prosperity as shown through increase in Government Revenue and Jewish Immigration.

The Government of Palestine has up to 31st December 1928 accumulated surpluses up to an amount of L.3,257,481.

How do I make this out since the 1928 budget shows a final surplus of only L. 589,530?

I shall then explain how I arrive at this figure (No. 1).

I do not know of any other of the Turkish Succession states which can show a similar performance.

In fact I am not sure whether there are many countries in the

world which have done a similar thing during this particular period.

I am also able to show what deficits or surpluses there have been in each particular year, taking into account the adjustments necessitated by Capital Expenditure, accounted for in the same year or in later years. (No.2).

I am in the possession of figures concerning Jewish immigration. The Government publishes them in various reports and bulletins.

It is interesting to compare the figures of Jewish Immigration since there has been well ordered financial administration with the figures of the Government Surpluses. (No.3).

There was originally a Department of Immigration and Travel. In 1923 or 1924 this was transformed into a part of the Secretariat and Department of Police and Prisons.

Expenditure on this Department and its Continuation 1920/1921 until 192[illegible]

as per Table 5		LP.	107.000
Income from Immigrants' Fees as per Table 6.			84.808
	Deficit	L.P.	22,192
But the Department collected Passport Fees as per Table A.			77,411
Leaving	Surplus	LP.	55,219

It may of course be argued that some part of the Expenditure on Quarantine Service should correctly be charged to Immigration.

This Expenditure forms part of the Health Department's Budget, and I had no means of ascertaining it separately. It may possibly be in excess of the Surplus arrived at.Mr. Preedy will no doubt be able to ascertain this. Even if it were. The Deficit cannot amount to any figure of importance, especially not in comparison with what Immigration has brought in, as will yet be shown. Moreover, there has been a Revenue out of quarantine of L.P. 44,486. (Table 7).

I know what is the first question in the Mandate Commissions's annual Questionnaire under the section "Immigration and Emigration."

It reads: "What measures have been taken to facilitate Jewish Immigration?".

It is not for me to answer the question. It is for the Government.

The Government has, of course, done so since questions asked by the Mandate Commission of the League of Nations have to be answered.

Yes, I know, the answers given. I have them all here and could read them out. But this is published and printed material accessible to the Commission, and I should perhaps not take up their time by reading out the answers. I am, however, safe in saying that they reveal no action whatever on the part of the Government to facilitate Jewish Immigration and especially no expenditure for the purpose.

There are of course remittances by quite a number of further administrations and institutions, but the main contribution comes from private Jewish remittances.

Page 7.

Counsel: In order to settle these Jewish Immigrante huge amounts must have been required. Can you give the Commission an idea of these amounts?

Yes, I can.

In all kinds of publications the Zionists have tried to make out a case by estimating the amounts which the Jews have brought into the country. Much as I hate exaggerated and insufficiently supported estimates, still, in this particular case I must go beyond the highest figures that have, to my knowledge, ever been mentioned.

I estimate the total amount brought into the country from the year 1919 till to-day at anything between L. 40,000,000 and L. 50,000,000, probably nearer the higher figure.

Yes, this includes of course the remittances in each on behalf of the two main official Zionist Funds, which alone amount to about L. 6,500,000.

There are of course remittances by quite a number of further administrations and institutions, but the main contribution comes from private Jewish remittances.

As head of the Bank through which the bulk of these remittances arrive, I am in a privileged position to be able to form an estimate.

My astimate is based on statistical figures concerning the main accounts through which these remittances pass.

I arrive at a total figure of anything between L. 25,000,000.

and L. 30,000 ,000 for private remittances.

These are, of course, not all the Jewish remittances to Palestine. There are half a dozen or so of minor Jewish banks which do some amount of similar business and there are branches in the country of three other large banks with world wide connections. Although there is no doubt that the bulk of the Jewish remittances passes through my bank, still it would be conceited to ~~xxx~~ deny that quite a large amounts are bound to go through the channel of all those other banks.

I have no means of forming an accurate estimate of these amounts. It will probably be no exaggeration to say that at least half as much has has passed through my bank has come into the country through all the other banks taken together.

No, I do not think that this is exaggerated. In fact I am afraid that my colleagues of the other banks in reading my present statement will say that I have very much underestimated their business in this particular line. I prefer, however, to err on the safe side. As it is, my figure is far beyond all previous estimates.

Yes, there are also Jewish capital imports which have not passed through any bank. Jewish Industrial establishments, large and small, have brought machinery etc., abroad and paid from funds held abroad and never imported into the country. A million or less under this heading is, however, not of great importance.

If I am asked where all these moneys ~~xxxx~~ has gone to I have to go into quite an amount of detail.

I shall mention quite a number of ways which the money has taken but it is out of the question to draw up a detailed list accounting for the total amount.

One of the main purposes for which the money has been used is, of course, payment of goods imported.

Yes, ~~Exmaxheld~~ this is connected with the question of the so called "adverse tmmde balance" of Palestine.

Yes, I do hold an opinion on these "adversetrade" balances" and on their economic importance, but it would interrupt the thread of my present argument if I were to expatiate on the subject now. I prefer to revert to it later.

At the present moment I wish to say only that in stating that money has gone abroad one will have to distingquish between payment for goods meant for consumption and for goods meant for productive purposes. To the extent to which the money was used for the latter purpose its import was, of course, import of capital or led to import of capital.

Yes, I possess figures on this point but I prefer to give them at a later stage.

Another very considerable part of the money remained in the country.

The following are a few of the channels through which it flowed into the ~~country~~ economy of the country:

Purchase of land - urban and rural -

Payment of goods ~~purchased~~ produced and services rendered in the country.

Payment of rents.

Taxes and other payments to the government.

Building and public works.

Health services of various Jewish Organisations.

Education.

The above enumeration includes, of course, in its various items productive investments in industry and agriculture.

There should be no misunderstanding. The money remitted into the country, insofar as it remained here, is only one of the contributions towards all these purchases and expenditures. The other, much more important source, is the money earned by Jews in the country from their work in commerce, industry, agriculture, and the liberal professions. Only exceptionally does a Jew live on the money remitted him from abroad.

To express in figures the importance of this latter source would mean to calculate the national income of the Jewish population of Palestine. I have never yet tackled this difficult calculation.

It is my contention that a very liberal proportion of the money, be it imported or earned in the country, which flows out of the Jewish pockets into the economic life of the country has gone to enrich the Arabs of Palestine.

Yes, I am prepared to show this with respect to the various purposes for which the money has been used as enumerated before.

Coming now to land purchase I find it impossible to give accurate statistics of the amounts paid for these purchases. They are effectuated only in part by public or semi-public Jewish bodies and for another part by private persons. For reasons which it is easy to grasp large tracts of land have to be acquired by purchasing agencies or groups and to be resold to individual Jewish buyers and they pass twice through the land books (Incidentally paying the Trahsfer Fee of 3% twice).

However, I find from statistics collected by a public Jewish administration (Keren Hayessod) that total Jewish land tenure in Palestine at the time of the outbreak of the War was estimated at 400,000 Dunams. There wete no purchases worth mentioning during the War. Total tenure at present is estimated at 1,200.000 Dunams. This would mean an increase of 750.000 Dunams for the period under discussion.

Putting the average price per Dunam at L.5 per Dunam this would mean that Jews have paid for agricultural land about L.3,750,000.

It is immaterial whether this estimate of area does or does not include urban land, as the total area of Jewish urban land acquired cannot be more than a very few thousands of Dunams which vanish entirely in the margin of approximation of the total area.

Yes, of course, from the point of view of funds invested this small urban area plays an important role. Whilst the best plantation land is being sold at present inflated prices for L.20 or so per Dunam and in the neighbourhood of Sarona (Jaffa District) even for L.40 or more, bare sand has been sold in building areas for prices of L.100, L.200, and up to L.300 per Dunam. I should like to abstain from any estimate of the total amount paid for urban land but it is

bound to be considerable. ?????????????????????

Another instance. The case of Wadi el Kabara leased to the Rothschild Administration is too well known now to be dwelt upon again.

With respect to urban purchases, with the exception of a few very few old orange groves which came into the scope of the extension of Tel-Aviv building area, all the land on which Jewish urban settlements were built, like Tel-Aviv, Bait Vegan to the south of Jaffa, Talpioth and Beth Hakerem near Jerusalem, Hadar Hacarmel, Neve Shaanan and Beth Galim near Haifa and Kiriat Shemuel near Tiberias were bare sand and stones, entirely uninhabited and not worked, which must have cost next to nothing to their original owners.

Now with respect to payments for goods and services, it is clear that there should be considerable payments of this kind. Vegetables, meat, fish, eggs, chickens, grain, milk, fruit and many other articles of consumption are produced by the peasant population. The Jews, too, produce them, of course, but admittedly not by far enough for the needs fo the urban Jewish population.

Statistics produced by the Jewish Labour Federation put the amount annually paid by the Jews to the Arab producers of articles of consumption at over L.8000,000. This would make for about 45,000 Jewish families L.1,500 per family per month, which certainly does not sound exaggerated.

It is computed (also by the Labour Federation) that jews give employment to about 5,000 Arab workers; 3,000 in the colonies, 1,000 in the towns, and 1,000 in all forms of transportation. L.40 per year is not an exaggerated figure for the average annual earnings from Jews of these labourers - which brings this item up to L.200,000.

The number of 3,000 rural workers is rather certain; that of the 1,000 urban and 1,000 transportation workmen is vague. If, however, half of this figure be accepted, the difference will be only L.40,000.

It is worth nothing that herep at least, exploiters find it difficult to get between the Jewish consumer, or employer and the Arab worker. All this money or most of it goes direct to the Fellah and the labourer.

Rent paid by Jews:

The Jews have developed an enormous building activity, but still by far insufficient to cover their wants. They have, therefore, to rent dwelling and business places from Arab owners.

The annual Jewish rents bill is put veriously at amounts from L.200,000 to L.300,000. I have no megns of checking these figures for the whole country.

But fortunately there exist statistics of the year 1926 for one town, namely, Haifa, drawn up by Mr. H. Viteles, a well known practical and theoretical economist who has done much research work in Palestine and abroad. Mr. Viteles, after a full and detailed investigation from house to house puts the rent bill of the Jews of Haifa al L.55,000

Taking into account the hundreds of Jewish shops at Jaffa and the enormous number of shops and houses rented by Jews from Arabs in Jerusalem it is not exaggerated to put the total Jewish rent bill at L.150,000 at the least.

Payments to Government:

Of course the Jews have paid large amounts to the Government but

a computation of these amounts forms part of another argument which I shall want to put up and I should therefore prefer to leave it for the moment at the statement of the obvious fact that large amounts have gone into the Government Treasury and, of course, have left it again.

Buildings and Jewish Public Works:

It is not contended that very large amounts have gone to the benefit of the Arabs under these headings.

When I say "not large" I have to say so when we are speaking of millions. Of course, since Jews make scarcely any lime, for instance, the total payment for lime alone in the building expenditure of many millions is quite a respectable figure. Also some amount of labor for stone cutting and crushing, etc. But it is admitted that the bulk of this expenditure has either gone abroad (timber, iron, etc.), or has remained in Jewish hands.

This concludes the argument that:

1) The Jews have brought large amounts into the country.

2) That large amounts of Jewish money have passed into the Arab economic system.

We now start the argument that the Jews contribute in disproportionate measure to the Government Revenue and that the Arabs derive disproportionate benefits from it.

From this main argument there will branch out quite a number of minor arguments which will be dealt with either in the course of the main argument or will be dealt with afterwards.

Yes, I am acquainted with the account of Revenue and Expenditure for the period 1st July 1926 - 31st Dec. 1928. They are to be found

in the British Government's Report to the Council of the League of Nations for the year 1928, pages 18-21.

THE Revenue forthe year 1928, including the Grant in Aid for the Transjordan Frontier Force amounted to L.2,584,317.

Yes, of course, as already stated, part of this Revenue must of necessity have come from the Jews.

It is my contention that roughly half of this total Revenue was contributed by the Jews.

I think I am able to prove this.

Yes, I know that there exists an estimate of the total population of Palestine. Blue Book, page 127.

The total settled population, not including Nomadic Beduin tribes, is put at 794,516. If the Beduins are inckuded it will be 897,847.

There are, according to this same estimate, 149,554 Jews.

The estimate also mentions 20-25,000 inhabitants out of "unrecorded Immigration". There must of course be a number of Jewish people who have managed to escape registration as Immigrants and there is certainly a continuous influx of Arabs from Transjordan and the South who escape registration. I know nothing of the composition of the total figure and as it does not affect the broad conclusions at which I shall arrive we had better leave it out altogether and confine ourselves to the Government's positive statements.

It follows that the Jews form between 18% and 19% of the total settled population, and about 17% of total population including Beduins.

If what I say is true they contribute 2 1/2 time their due proportion to the Government Revenue.

I shall first of all try to draw some conclusions from the figures supplied by the Blue Books 1926 / 1927 and 1928.

Jewish Population	1922/23	83,790
Non-Jewish,- settled population	"	563 ,258
Jewish Population	1928	149 ,584
Non-Jewish, settled popplation	"	844,498
Revenue	1922/23	L.1,809 ,831
"	1928	L.2,584 ,317

If it were true that the annual contribution per head of the Jewish population and per head of the Non- Jewish population had remained entirely unchanged in the inerval, then the calculation of those two unknown quantities would be an easy matter as we have two equations in which they both occur. But for the purpose we must eliminate from the two Revenue figures those items which obviously have not been contributed by the populations at all, viz:

Grant in Aid.

Interest received.

Revenue from Government property.

Certain receipts from the Hejaz Railways.

We then arrive at the following adjusted revenue figures:

1922/23	L.1,731,384
1928	L.2,469,723

We arrive then at the result that the Jewish contribution per head is L.9 and the Non-Jewish contribution per head is L. 1.75

It follows that to each of the two budgets the Jews contribute as shown in Table 9.

The assumption that the contribution per head has not very materially changed in the interval of six years is not so very unreasonable. Neither in the taxation system nor in any of the other sources of Revenue nor again in the two standards of living of the two elements of the population were there any very radical changes.

Still it remains an assumption only and the calculation is not at all presented as one that allows of definite conclusions.

It is only meant to create the presumption that the Jews contribute to the budget out of proportion to their numbers.

Yes, I possess other and more reliable methods.

We must resort to the painstaking method of analyzing the Sources of Revenue one after the other. This rather dull plodding through figures will bring its own reward, as it throws on every item the most unexpected sidelights on the true situation of the country.

For most of the figures I shall now quote I am indebted to the Editors of the Palestine and Near East Economic Magazine, who have gone to a great length in investigating all the necessary details.

Without the Grant-in-Aid for the Transjordan Frontier Force - about L.36,000 - which comes neither from the Jews nor from the non-Jews, the Revenue amounts to L.2,548,520. This will be our basis.

I shall eliminate all small and unimportant items:

Port and Marine	5,468
Revenue from Government property	17,092
Interest	67,194
Miscellaneous	6,001
Land Sales	4,511
	90,266

It chances that not only are these Revenues unimportant but they

are of such a character that neither Jews nor Arabs can lay claim to having brought them about.

We then remain with only very few main sources of revenue:

Customs	L. 802,278
Licenses, Taxes, etc.	709,974
Fees of Court or Office Receipts for Specific Services and Reimbirsements	224, 298
And the Gross Revenues of two Government Enterprises - Posts and Telegraphs	186, 555
Railways	435,150
Total	L. 2,458,255

Customs: Total Revenue L.892,278

Only in the year 1929 the Government has started publishing Customs Revenue figures on individual commodities. The 1928 figures are given for the purposes of comparison and our conlusions will have to be based on the two first quarterly comparative statements 1928/9.

They contain 536 commodities.

If we eliminate all the commodities yielding less than L.2,000 we are left with 36 commodities yielding to gether L.393,341 or 71,4% of the Revenue accounted for.

It would be tedious to read out this list of 36 commodities, I produce a list of them. (No 10).

The Editors of the Palestine and Near East Economic Magazine have analyzed the consumption of most of these commodities.

I can produce an extract from the Memorandum on these matters dealing with this particular point. (No 11)

They arrive at the conclusions that 50% of all Customs Dues are paid on commodities consumed. by Jews.

There are various methods of checking the results so arrived at. One would be the mathematical method already used once. It is admitted that it is a dangerous method, if used without any check, but used to gether with other methods it has some merits.

For the purpose the years 1924 and 1928 are compared. The details of the calculation are shown in an extract from the Palestine and Near East Economic Magazine's Memorandum, which I am able to produce. (No 12)

The result of this calculation is that Jewish imports amount to about 55%, non- Jewish to about 45% of the total Imports.

There is no reason for assuming that the respective contributions to Customs Dues do not follow about the same proportion.

In this calculation the 103,000 Beduins which the Blue Book 1928 records have been calculated as part of the non-Jewish population althou their part in the consumption of imported articles is negligible. Had been left out the result would have been 53% of Jewish and 47% Jewish Imports.

e is still another very plausible way of checking the proportion

Arabs import together 45% of the total Import of

Import figure per head in about L.4.1.

no other population in this part of the world

sh population of Palestine and its particular

is no reason why the Arabs of Palestine

should not be compared with those of Syria. These are similar countries with similar populations living in a similar style.

The total imports of Syria in 1928 were L.10,623,000. The population is put at approximately 3,020,000. This shows an annual Import figure per head of only L.3.4 as against L.4.1 for the Arabs of Palestine.

My conclusions:

It follows therefore that if we assume that the Jews contribute at least 50% to the main item of the Government Revenue we seem to be on the safe side.

Let me assume for the sake of argument that I am entirely wrong and that the Jews participate in the total import only in proportion to their numbers. This simple calculation will show that the annual import figure per head would be L.7.5. as against L.3.4 for Syria and against L.3.7 for prosperous Egypt, with its luxury, its tourists, its millionaires, its Cairo and Alexandria.

To be able to do twice as much as the Egyptians would not go far to prove the "impoverishment" of the Arabs of Palestine!

As far as I am concerned I am satisfied with having proved that the average Arab of Palestine is buying from abroad some 10% more than the average Egyptian.

Licences, Taxes etc.	L.709.974
The main items are:	
House and Land Taxes	L.186 ,612
Tithes	184 ,632
Tobacco Excise	148 ,765
Stamp Duty	46 ,810
Animal Tax	34 ,276
These account together for	L.6?1,095

House and Land Tax (Werko) L.186,612

It is well known that this tax is grossly unjust. It is based on valuations 35 years or so old which even then were certainly in many cases far too low.

Newly acquired land and property built on it are taxed at their present value. The Jews are preponderantly holders of new property for obvious reasons.

The impossible deviation from truth in old Werke Estimates and Tax paid in consequence cannot be overestimated.

Yes, I can quote an illustration from my personal experience: I myself paid for a modest house of 8 rooms or so in a quiet residential quarter of Tel-Aviv on account of the year 1928 L.L.30. At the same time the owner of the office building in which I work in Jaffa paid, for a property consisting of several large buildings one of them containing a whole bank office, dozens and dozens of shops of which one is about the largest in town, all kinds of minor buildings containing factories, garages etc., a large private dwelling house and a whole orange grove, all of this situated in the most favourable situation in the town, altogether L.

In 1921 The Werko Tax brought in L.111,039. In 1928 it yielded L.186,612. Nothing was changed in valuation of old Arab property. The whole increase of L.77,000 may be considered to be Jewish.

Tel-Aviv alone, with say 45,000 inhabitants or 5% of the total population paid in 1928 L.30,000 Werko Tax or about 16% of the total yield.

To put down 50% of the Werko Tax to Jewish contributions would not be exaggerated at all. If I put it, as I shall, at 40% I shall be

largely erring on the safe side.

Tithes: L.184,632

The grossly unjust incidence of this tax is well known.

It is not for me to go into details. This is a matter for agricultural experts.

I know that the Government recognises the injustice of the Tax and makes some attempts at improving the situation.

I would characterise the pre-war situation as Injustice mitigated by bakshessh and the present situation as injustice mitigated by attempts at benevolence.

Agricultural experts have computed the part of the Jews in the tithes at about L.35,000 or about 19%.

Tobacco Excise: L. 148,765

The Jews may be considered to smoke about as much and as little as the Arabs. They bear therefore the excise in proportion. About 17%.

Stamp Duty: L.46,810

The enormous preponderance of the Jews in all matters of traffic and commercial intercourse will be shown under the item of Posts and Telegraphs. From the stupendous figures I shall be able to give it follows that the Jews take such a part in all transactions which give rise to the payment of Stamp Duty that it will be erring on the safe side if their participation in Stamp Duty is put down at 50%.

Animal Tax: L.34,276

The part of the Jews in this tax cannot be of much importance.

All the other items under Licenses and Taxes taken together amount to L.108,879.

There are no reasons to spread their incidence over Jews and non-Jews otherwise than by the proportion of population, - say 17% Jews and 83% non-Jews (Beduins included).

This means again grossly erring on the safe side, as in the main one of the smaller items (Licences Road Transport L.11,739) Jews take part to a much larger proportion.

It will then be found that, to put it at a low figure, Jews contribute to all Licenses and Taxes L.177,924. (No13)

Fees of Court or Office Receipts for Specific Services and Reimbursements:	L.234.298

There are two main items:

Registration of Land	~~xxx82xxxx~~ L.65,563
Fees of Court	82,494

The enormous height of the Registration of Land Fee (3%) gives it the character of a veritable Land Transfer Tax and, in the conclusions to the present argument it will be dealt with as a Tax.

A visit to any of the main Land Registry Offices, or a cursory glance through the Land Registers will show the enormous proportion of Jewish land transactions. 5% is a very conservative estimate.

Fees of Court:

For the same reason why Jews bear a large proportion of the Stamp Duty they are certain to pay at-least 50% of the Fees of Court.

With respect to all other items under Fees it will be erring very much on the safe side if I spread them over Jews and Arabs in proportion to the population figures,- Jews 17%, Arabs 83%.

Consider that those other items contain:

Passport Fees	L.7,183
Quarantine Fees	[illegible],6,863
Registration of Companies and Partnerships	7,000
Registration of Immigrants	3,000

It then follows that out of a total amount of Fees of Court etc., L.234,298 the Jews contribute at least L.[illegible],000. (Table No 14)

__Posts and Telegraphs:__ L.186,808

I am able to submit a memorandum from the Editors of the Palestine and Near East Economic Magazine which makes out a good case for fixing the Jewish contribution to Posts, Telegraphs and Telephone at 70%.

A few figures will be welcome to illustrate the difference between Jewish contribution to Postage Revenue and non- Jewish contribution.

In the year 1928 (I have no figures available for 1929) the Revenue of the Post Office out of local and foreign letters amounted per head of the population

in Tel-Aviv	to	587.6 Mils
in Nablus	to	60.5 "

(Table No15)

I need scarcely say that figures of this kind have not only a fiscal importance and meaning.

Railways: L.438,160

I refer to the special Railway Number of the Palestine and Near East Economic Magazine. It shows (page 152) that 80% of the Railway income is derived from Jews.

It will be interesting again to compare Tel-Aviv and Nablus.

Re venue from Passengers 1935/6
Tel-Aviv 31,000 Inhabitants - Revenue L.31,000 = L.1.10 per head.
Nablus 16,000 " Revenue 1,500 = 0.09 per head.

We are now able to estimate the total contributions to Revenue 1936 as follows:

Jews	L.1,106,519	= 46%
Non-Jews	1,302,640	= 54%
	L.2,408,159	100%
Neutral Sources	126,158	
	L.2,534,317	

(Table No 16)

Of course, these figures allow of conclusions with respect to the so much discussed annual amount of taxation per head of the population. But this matter is not in the line of my present argument. It has to wait.

Expenditure:

We must now turn to Expenditure and fix Jewish and non-Jewish participation.

The total Expenditure amounts to L.3,381,203.

It would carry us too far to try and analyse the largest Item L.820,178 including L.248,133 on account of the Ottoman Debt. The

Jews have not incurred this debt. As it is they are now participating for 46% in its repayment, and are to this extent helping to get Palestine out of an old Turkish debt. But let this go.

Pensions and General Administration need no discussion from the point of view of Jewish complaints. Let it be assumed that the Jews benefit by them not less than other people.

The following items need discussion:

Department of Health		L. 92,881
" " Education		137,116
Public Works Department		34,328
" " "	Recurrent	141.380
Railways		805,022

Health:

That the bulk of the Expenditure of this Department goes towards the Arab Population is so well known that I need scarcely dwell on it. Jews have their own hospitals etc.

Health Expenditure till 1930

Jews	L.1,180,000
Government	912,800

(Table 17)

Education Department:

It would be loss of time to add to the continuous remonstrations of the Zionist Executive.

Expenditure till 1930

Jews	L.1,370,000
Government	808,411

There are scarcely any Jews in Government schools. The following

calculation therefore follows:

1938

Government Education Budget	L.	137,115
Contribution to Jewish Schools		19,936
Arab Education		117,179
To this the Jews contribute 45% =		52,730
Education Budget of Jewish Institutions	L.	142,731
Government Grant L.19,936		
Less 45% Jewish contribution		11,000
		153,731

The Arabs contribute L.11,000= 7% to the Jewish Education Budget.

Public Works:

I refer to the recent special Number of the Palestine and Near East Economic Magazine.

Among other things it is shown in this number that in the years 1937/38 15.7% of total works carried out were done by Jewish Labourers.

Railways:

I must again refer to the Special Number which shows that in 1937 the Jews drew 15% of all salaries whilst contributing 60% to the Revenue.

Of course there are numerous other complaints but the Railway Number points them out with such clarity that I shall not dwell on them.

We now revert to Revenue.

In the year 1938

150,000 Jews contributed	L.	1,105,000
750,000 Arabs contributed		[illegible]
900,000 Inhabitants "	L.	2,40[illegible]

Average contributions per head per annum:

Jews L. 7.37

Arabs	L.1.84
Average	L.2.73

Of course this is **not** Taxation but Total Revenue.

My analysis of Revenue has enabled me to fix also the average annual Taxation per head.

I consider as Taxes

Chapter I	Customs Duties	L. 802,278
"	II Licences, Taxes, etc.	709,974
"	III Registration Fees	65,563
		L.1,667,815

We have found the following proportions:

Customs Duties:		
Jews 50%	L. 400,752	
Arabs 49%	401,526	L.802,278
Licences, Taxes etc.		
Jews 25%	L. 177,924	
Arabs 75%	532,050	L.709,974
Registration Fees:		
Jews 50%	L. 32,781	
Arabs 50%	32,781	L. 65,563
Total		L.1,667,815

148,554 Jews pay	L. 701,407
749,293 Arabs "	866,354
897,847 Inhabitants pay	1,667,815

Jews per head	L.4.69
Arabs per head	1.20
Average	1.80

Counsel: Do you know that Miss Newton has before this Commission mentioned a very different figure.

She has probably worked it out on another basis. If she were invited to explain her calculations the differance might be cleared up. I would rather welcome a comparison of calculations.

Counsel: But do you know that recently Mr. Jemael Husseini has been reported to state as follows:

"We Arabs pay L.4 per head in annual Taxation. Under the rule of the Turks we paid only five shillings".

This is much more serious. Mr. Husseini is sure, when writing on such a matter, to remember the contents of a letter addressed to his Executive on this subject by the Chief Secretary in November 1924.

Paragraph 6 of this letter reads as follows:

"It is stated (page 9) that the burden of taxation per head of population is L.3,500 m/m.

"This figure treats as taxation, however, the gross receipts of the Railway Department and of the Post Office, which are almost wholly spent upon the services rendered by these departments, and which are non tax revenue, and also municipal rates which are in payment of local services rendered. The actual taxation upon the people is in fact L.1,1750 per head, precisely half the figure stated in memorandum".

Counsel: How do you explain this?

I can only assume that Mr. Husseini expects that those who read his letter have not read the Chief Secretary's letter.

I consider this a typical instance of the way in which anti-Zionist propaganda is made.

There is another equally important matter. Neither Mr. Husseini nor Miss Newton seem to be aware of the fact that the ~~figures~~ price level has undergone certain changes since 1913.

Taxation figures can be compared only by applying the co-efficient of the Index to them.

Prima facie it is impossible that taxation should have increased. What was changed?

1) Tithe has been reduced.
2) Werko unchanged in percentage and valuation.
3) Animal Tax - quite unimportant.
4) Customs Dues. They amounted to 11% plus 1% for municipalities. They work out at an average of 13% in 1926.

Temettu an income tax on a number of urban profession has been entirely abolished.

Bedel Askaria - the payment to buy off Military Service has gone together with the Military Service itself. It amounted to LTq.50 and was collected twice, - once for the Army and once for the Reserve.

Its yield has been put to me at L.200,000 annually as a low figure, or (as Palestine was then) at about 300 Mils per head, which alone is more than Jemal Husseini's five shillings.

Turkey's pre-war annual taxation per head amounted to about L.0.900. I do not know whether Palestinians were taxed above or below the average. I have no reason to assume either.

The Index of Wholesale Prices in Palestine is as follows:(1913=100)

1920	301
1923	165
1927	163
1928	159

Assuming that the general figure for Turkey is correct we find:

Arab pre-War Taxation per head	L.0.900
Adjusted at Index Figure	1,430
Present Taxation	1,290

It seems remarkable that a country which, if we believe the Arab Executive, is daily impoverished, sould have seen its Arab population increase from 570,057 in October 1922
to 644,962 in June 1928

What benefits have accrued to the Arab population in the last ten years?

Considerably loss taxation.

How many countries in the world are in this position?

No Military Service

Roads

Justice

Health Service

Agricultural Service - (Locust Campaign)

Railways

Telephone

Schools

All this was possible only through the Jewish contribution to the State Revenue.

This does not mean that I attribute everything to the Jews. Of course the British Mandatory Government has done the work.

Sound and economical Treasury Administration even when Government policy wrong.

But no Government can move without Revenue.

It has been said that whatever increase in prosperity there may have been is of no use in view of the greatly increased cost of living.

This is untrue.

The Arab boatmen at Jaffa received before the war for the transport of 1 Ton of goods 60 Mils, whilst he receives at present

240-300 Mils. Proportion 100 to 300 or 400.

An Arab farm labourer received 40 to 60 Mils per day. At present he receives at least 100-120 Mils. Proportion 100:250.

However, there is much more. The bulk of the population is agricultural.

While the World Index (League of Nations Index) shows, as compared with 1914 a proportion of 100:150 for those commodities on the world market which are imported and bought by the population, the local index shows quite another increase for Arab agricultural products which are sold .

Vegetables	1924 / 100	1928 / 300
Other Farm Products	1914 / 100	1928 / 250

Comparison with other countries.

Annual Taxation per head.

Palestine Arabs	L.1.29
Iraq	1.12
Egypt	2.70
Transjordan	0,80

Expenditure on Education and Health.

	Palestine	Iraq	Egypt	Transjordan
Education	-.180	-.065	-.114	-.078
Health	-.140	-.050	-.100	-.041
	-.320	-.124	-.223	-110

Counsel: What about municipal taxation?

There was always municipal taxation before the War. It diffors in various towns. For the modorate amount of taxation services are rendered which the inhabitants can control and regulate thomselves.

Counsel: What about the criticism that the Government has undertaken large public works to relieve Jewish unemployment?

Mention Lord Plumer.- Refer to Palestine and Near East Economic Magazine pp. 472-473.

Protest strongly.

Counsel: Is it true that the country suffers from protective duties in favor of Jewish Industry. In particular Cement has been mentioned.

Previous duty on Cement:

So-called Protective Duty on Cement

Price of Cement per ton in 1925

Price of Nesher Cement " 1928

Adverse Balance of Trade:

Explain what this really means.

Is bound to be.

Is not an unfavourable symptom.

All imports are paid.

The more immigration the more import, without any immediate equivalent increase of export. Therefore the larger "Passive Balance" which is greatly welcome.

The following figures may be found interesting:

When I go over the list of Commodities imported I extract:

Raw Materials

Building Materials

Machinery and Tools

Petrol and Coal

Benzine and Lubricating oils

Motor cars etc.

and call them "Productive Goods".

Import of Productive Goods:

1930	742,708	17.7%
1935	2,554,707	36.2%
1938	3,041,336	40.9%

<u>Arab Emigration.</u>

One would expect that from an impoverished land Emigra tion would be on the increase.

Facts.

<u>Pre-War.</u>

Handbook of Syria issued by War Office basing on an American Consular Report place Emigration from Snjak Jerusalem at 2,000. 320,000 Arab inhabitants, Rate 6-7 per 1000.

Arab emigration during the whole mandate period.

1,500 per annum = 2 per 1,000.

It is true that Sanjak Jerusalem contained main Emigration Centrum. But add only 800 for Nazareth and ot her places.

2,800 for Palestine on about 600,000 as against

1,500 after war on at least 700,000

<u>Emigration Syria and Lebanon.</u>

1926/36

13,000 per annum

3,000,000 inhabitants

4.3 per 1000.

So U.S.A. Immigration Department estimates Syrian demand 10 times Palestinian, although only 3 to 4 times population.

Hebron Loan and Savings Society.

Add to Advantage of Present Regime.

All the Tax receipts remain in the country and are used for its benefit.

All Tax Money reaches the Treasury.

Counsel: Do you mean to say that the Arabs have not suffered at all?

B Not the Arab community of Palestine.

On the contrary.

Individual cases there ~~AA~~ may have been.

Not through the fault of Jews when they could avoid it.

Others will explain what Jews have done for Arab tenants.

But a country cannot progress without certain economic changes. It is for the Government and for the Community to see that they bring no hardship.

The Government of Palestine is believed by us to be conscious of this duty, at the present time where Arabs are concerned (Tenants Ordinance) they have our full support.

Take the case of the Beduin Sheikh from Beersheba who complains of former grazing land being converted into cultivated land. Shall we leave the land uncultivated?

The Kadoorie Bequest.

Tulkarem buildings nearly finished.

Sedgera buildings not yet started.

My conclusions:

The Arab population has greatly benefited under the present regime.

It increases strongly.

There is less emigration than before the War.

Jewish colonisation proceeds without causing harm or injustice to the Arab population.

On the contrary, the increased prosperity of the Arab population could not have been brought about without the Jewish effort.

Practically every figure that one delves out of the statistical material goes to prove the thesis:the more Jews the more prosperity.

<u>Counsel:</u> Would it be fair to say that you have endeavored to put the Zionist case from the economic side?

Certainly not!

I have not even started it!

I have done something very different, namely to give a reasoned reply to certain futile accusations that have been brought against it.

The Zionist case is not so small and negative as all this.

The Zionist case is not that Zionism benefits the Arabs.

The Zionist case is that Zionism benefits the Jews, furthermore, that in doing so it benefits humanity, furthermore, that it causes neither material nor moral harm to the Arab population of the country and greatly benefits it.

Answers of the Palestine Government to the question of the Mandate Commission:

"What measures have been taken to facilitate Jewish Immigration?"

Government Report 1924:

Immigration continues to be regulated so that it shall not exceed the capacity of the country to absorb new arrivals.

Immigration is now centrally controlled by a Permits Section of the Secretariat; passport control at the ports in the hand of Customs Officers.

Facilities have been provided for the entry of Rabbis and of students for local academic institutions, and special permission is given for the immigration of dependants to engage in farming with relatives already settled in the country.

One thousand and five Jewish tourists who decided to settle in Palestine in the course of their visits were, if otherwise eligible as immigrants, accorded permission to remain.

The general reply given to this question in the Report for 1923 holds good.

Government Report 1925:

The new Immigration Ordinance and Regulations came into Force in September (for particulars see pages 51 and 52 in this Report).

In addition to the persons who entered Palestine as immigrants, 1,674 travellers, including 1,251 Jews, were granted permission to remain permanently in Palestine after it had been ascertained that they fell within the categories of settlers defined in the Immigration Ordinance.

The general reply to this question in the Report for 1924 still holds good.

Government Report 1926:

The Chief Immigration Officer, in the course of a visit to the principal European centres of Jewish emigration to Palestine arranged, in consulation with British Consular officers and the representatives of the Zionist Organisation, various measures to facilitate this immigration.

In addition to Jews who entered Palestine as immigrants, 611 Jewish travellers were granted permission to remain permanently in Palestine after it had been ascertained that they fell within the categories of settlers defined in the Immigration Ordinance.

The general reply to this question in the Report for 1924 still applies.

Government Report 1927:

Included in the figure of 2,713 Jewish immigrants are 705 Jewish travellers who were granted permission to remain permanently in Palestine after it had been ascertained that they came within the categories of settlers defined in the Immigration Ordinance. Jewish travellers who eventually settle in Palestine now benefit from exemption from Import Duty of personal effects brought within three months after the receipt of authority to remain.

Special facilities, under due safeguards, are granted for the admission of Jewish political refugees from Russia.

Government Report 1928:

Of the immigrants who entered Palestine in 1928, including 1, 287 travellers (mostly Jews) who were granted permission, on the conditions stated in the previous Reports, to remain permanently in the country, 2,178 (70 per cent) were Jews. See the references elsewhere to the grant of a Labour Shedule.

300 Jewish political refugees and their families were allow to enter in 1928, under due safeguards.

DR. A. RUPPIN'S STATEMENT.

BIOGRAPHY.

Born in Germany. Formerly German subject. Adopted Palestine citizenship in 1927.

Studied in Germany Law and Political Science. Promoted Dr. of Philosophy and Political Science. Passed examination for the bar.

Wrote several books on Syria dna Palestine from an economic point of view and on the Sociology of Jews.

First came to Palestine in 1907. In 1908 became head of the Palestine Office of the Zionist Organisation, which conducted all affairs of Zionist colonisation, education etc., in Palestine. Was compelled in 1916 by Jamal Pasha, the Commander in Chief of Syria, on account of my Zionist activities to leave Palestine. Came back in 1920 as a member of the Palestine Zionist Executive. Resigned this position in 1925, in order to become free for scientific work. Became reader for Sociology of the Jews at the Hebrew University. Was re-elected to the Executive in 1929.

Dr. A. Ruppin's Statement.

1. Land question.

a) Area cultivated and non-cultivated.

The Area of Palestine is not exactly known, but it is estimated at about 9570 sq. miles = about 25,000 sq. km. (one sq. km. = 0,39 sq.mi.)

See letter of the Chief Secretary dated 4.VII.1927 (Annex I).

Theestimate of the Palestine Joint Survey Commission is somewhat higher, viz. about 27.000 sq. km. ; other estimates amount to 26,000 sq. km.

Of this area there were in 1927; cultivated 26%; lying fallow for the year 11%; tillable but not cultivated 9%; not tillable 28%; desert 26%.

For absolute figures see attached table (Annex II).

From the whole tillable area amounting to 12,500 sq. km. only 56% have been actually cultivated in 1927, or 80%, if we take this into account also the land lying fallow, 20% of the tillable land have been left uncultivated at all. This signifies that there is no scarcity of land in Palestine, but on the contrary, that there are still large tracts of land awaiting cultivation.

b) Area in Jewish possession.

The Jews possess at present 1,200,000 dunams, i.e. 4,6% of the whole area of Palestine.

See table (Annex III).

About 1,000,000 dunams in Jewish possession are tillable, i.e. 8% of the whole tillable area of Palestine are in the hands of the Jews.

The Jewish colonisation is concentrated in two districts; in the plain of Esdraelon and in the coastal plain.

Annexed table IV shows that in the Valley of Esdraelon the Jews possess 15.5% and in the coastal plain 19% of the tillable area.

In the coastal zone there are about 1175000 dunams of light and irrigable soil of which a large part is suitable for orange growing. Out of this area the Jews possess about 16%.

This shows that the Jews possess proportionally less land than their proportion in the population of Palestine, which is about 18%.

c.) Purchase of Land by Jews from big land-owners.

Relatively small areas(not exceeding 10% of all Jewish purchases) have been acquired from peasants. The other areas have been acquired from big land owners, who did not work the land themselves, most of them living outside Palestine. The few purchases from peasants occurred nearly all of them in the coastal zone, while in the Plain of Esdraelon all land was bought from big-land-owners.

2. The Re-action of Jewish land purchases on the economic situation of the peasant and the tenant.

As a rule peasants have sold only the most remote part of their land, which was not cultivated by them at all, respectively cultivated in a very extensive, unprofitable manner. Peasants used the purchase money received in order to repay their debts, for which they were charged exorbitant interest, ot to buy live-stock or to lay-out plantations. Instance : Peasants of Sarafend, near Rishon-le-Zion, who, with means received from the Jews for land sold, laid out more then 1000 dunams of orange-plantations. Generally about 10,000 dunams of Arab orange-groves owe their existence to money obtained from Jews.

See letter from the Palestine Jewish Colonisation Association (Annex V).

Besides, peasants are learning very much from the Jewish colonists in the neighbourhood and find there employment as workers.

Nowhere the situation of the peasants is so good as in the neighbourhood of these colonies.

In the Valley of Esdraelon where the land was bought from big landowners, about 700 - 800 tenants had to leave the land acquired, but nearly all of them remained inthe same district and found other land to lease.

See information from the P.L.D.C. as to what other villages went the tennants. (Annex VI).

There was enough uncultivated land in the Emek and it was easy for them to get another leasehold. We helped them by payint them compensation for moving to another place.

See attached list from the P.L.D.C. giving the amount of compensation paid in each case. (Annex VII).

Only a few percent of the tenants left agriculture and became small shopkeepers or workers at public works. As such they have a higher income than they had before as tenants. The phenomenon common in all countries of Europe and America, that the town attracts country people, begins to appear in Palestine also, as industry and public works occupy an increasing number of people.

The situation of the peasant and tenant isvery bad. He barely squeezes out a very poor living. He dwells in a mudhut, lives onbread, cheese and olives, and is always in the claws of usurers.

All those people who accuse the Jews of driving out the tenants have never raised a finger to improve the situation of the peasant or the tenant. Many effendis in the town lived on the land rental and on the usury which they squeezed out from the tenant or the peasant.

When the tenants of the village of Malul (near Nazareth) got from the vendors, at the time when the land around them was sold xxx to the Jews, 2,000 dunams as gratuitous compensation, an effendi from Nazareth managed to get the Kushan (title deeds) for about half of this area registered in his own name, and thus to become the legitimate owner of the land, which was intended to becomethe property of the tenants.

In the district of Beisan where, under the agreement of 1921, the tenants were to become owners each of a plot of about 150 dunams per family, many effendis put in claims in their own names beforethe Government Commission for the allocation of the land and received plots up to 1,000 dunams and more each.

3. Agricultural productivity.

The situation of the peasant and the tenant cannot be improved without a radical change in their agricultural methods. So long they continue to grow cereals they will be unable to compete with the big cereal-growing countries inthe new world, with their fertile soil and modern machinery. Only by changing their methods and by taking to intensive agriculture such as plantations, for which Palestine is especially suited, or dairy farming, will they be able to raise their standard of life

The peasant who has his own land usually has much more of it than he can use for intensive cultivation. But he has not the capital necessary for the improvements and the transition to intensive cultivation. The Jew on the other hand, has capital, but needs land. Thus a deal profitable to both parties can be achieved by the sale of part of the land of the peasant to the Jew.

As regards the tenants who have no land of their own, their situation can be improved only by new land legislation and by the establishment of credit institutions, which will enable them toacquire a suitable area of land to beused for intensive cultivation.

The present situation, in which the tenant gets his plot of land for two years only, and afterwards has to change it for another plot, prevents every economic progress. He must be made full owner of the land, or at least a tenant for a very long period. Otherwise he has no interest to improve his plot and to make it more productive.

As proof that with the intensification of the farm much less land is needed may serve the fact that the average area of a Jewish colonist in the old wheat growing colonies in Lower Galilea is 250 dunams, in the Zionist settlements, in the Plain of Esdraelon, with dairy farming, - 100 dunams, and in the coastal plain (orange growing)- 10 to 20 dunams.

The gross income of an Arab peasant or tenant who cultivated a feddan

(about 150 dunams) is about £P 80.-; and after deduction of taxes the cost of seeds, the maintenance of a draught animal and the rent to the land-lord (in case of a tenant) there remains for his maintenance at most £P.20. - 30. The new Jewish colonies in the plain of Esdraelon have an average gross income of about £P.150 - 200, although they are sill young and have not yet reached their full stage of productivity. In the coastal zone the Jewish colonist who engages in orange growing has on the average a gross income of £P.500. - and a net income of £P.300.

4. T A X E S.

In accordance with the higher gross income the Jewish co... pays much higher tithes (osher). Similarly the werko (ground-tax) is much higher after the acquisition of the land by the Jews, because the land is being assessed anew, and the new assessment according to which werko is paid is generally five times higher inthe case of agriculture land and ten - twenty times higher in the case of urban land.

If See Table (Annex VIII.)

If we take all taxes together (tithes, werko, etc.) it can be proved that the Government is getting from the old Jewish colonies, Petach-Tikva and Rishon le Zion, one hundred times as much as before the acquisition by Jews of the areas of the colonies.

5. <u>Criminality</u>.

It is untrue that criminality in Palestine has increased as consequence of Arab tenants being driven away from the land cultivated before. As stated in the Government reports for 1924 (page 35) and for 1926 (page 39) the increase in the number of contraventions is mainly due to new legislation concerning motor-traffic, the creation of protected afforestation areas, etc.

In the report for 1926 (page 39) it is stated that a certain amount of the increase in the number of crimes in 1926 over 1925, might be referred to unemployment. But this clearly refers to unemployment amongst Jews.

The attached table (Annex IX), shows that in the years 1922 and 1924 (the only years for which criminality statistics with reference to religion is available) Jews committed much les s crimes than non-Jews. On every 100,000 Jews there were in 1924, 25 cases of hieonous crimes, and on every 100,000 non-Jews, 86 cases.

6. <u>Decline of Nazareth and Jenin</u>.

The economic decline of Nazareth and Jenin is not due to Jewish land purchases in the Emek, but to the change in means of communication by which Haifa or Afuleh on account of their being on the main railroad line xxxxx took the place fromerly held by Nazareth and Jenin. A similar fact is to be observed withregard to Safad in the neighbourhood of which no land was bought by Jews at all. Here a heavy economic decline occurred, as a consequence of which the number of Jews that amounted before the war to 10,000 dropped at present to 3,500.

7. Relations between Jews and Arabs.

During the whole of my activities in Palestine, I made it my aim to foster good relations between Jews and Arabs. At the time (1908 to 1925) I was responsible for the activities of the Palestine Land Development Co., the Zionist Society which bought nearly all the land for the Zionist Colonisation, I laid down the policy that we have to abstain from purchases from Arab peasants in the case they would remain afterwards without land for their own maintenance. I gave instructions, that although the company was not legally obliged to pay compensation to the tenants, such compensation should be paid in order to facilitate the tenants obtaining leases ofother land. More than 30,000 £P. have thus been paid to tenants in the Esdraelon Valley. When I spokeon the platform at Zionist Congresses, I always emphasised the necessity of bringing nearer each other, the two nations in Palestine, Jews and Arabs. The last speech in this sense was delivered by me at the last Congress at Zuerich in July a.c.

An excerpt from my speech is attached as annex X.

When I resigned from the Executive in 1925, I was one of the founders of the Brith Shalom (Peace Society) which had as its aim to foster friendly relations between the two nations. For this purpose the society established evening courses for Jews to learn Arabic and for Arabs to learn Hebrew and issued several booklets and declarations in which the necessity for mutual understanding was stressed.

I believe that the aim of Zionism, i.e. the establishment of a National Home for Jews in Palestine can be achieved in the way it is expressed in the Balfour Declaration, and in the Mandate for Palestine, i.e. without doing anything which would prejudice the civil and religious rights of the Arabs. In my last speech at the Congress I emphasized that the rel-

ations between the two peoples, should be such that neither of them should dominate the other, or be dominated by the other. They should live together as two co-ordinate bodies with equal rights.

He who looks on Zionism only as a question of the Jews at present residing in Palestine, does not do justice to the movement. The fifty odd Governments who recognised the Mandate for Palestine, of which the obligation to further the establishment of the Jewish National Home is an integral part, did not do it for the sake of the Jews actually residing in Palestine, but for the sake of the 16 millions of Jews of the world. It was for those Governments a matter of world historic importance. They recognised the historical connection of the Jews with Palestine. They wanted to give to the Jews, who by the Bible and prophets have contributed so much to the culture of humanity, a means to establish again a national centre for them. This should enable them, who are now scattered in all parts of the world to strengthen their national entity and to resist the flood of assimilation. After this world historical step has been taken, by nearly all civilised Governments of the world, it is impossible to make its realisation dependent upon the good or bad will of the Arabs of Palestine. The more so, as the last events have shown the enmity which at least the actual leaders of the Arab Nationalistic Movement demonstrate to Zionism. In a recent article of the El-Jamia el-Arabia of the 25/11/29 of which an excerpt is attached (Annex XI) it is clearly stated that the demand ofthe Arabs for constitutional rights in Palestine is prompted by the desire to use these rights in order to strangle Zionism by an Arab majority or Arab influence in the legislative body. To such a turn Zionism must be opposed. It cannot agree to a form of Administration of the country, by which the Arabs would have the power to close the doors of Palestine to Jewish immigration

and to handicap their economic enterprises. The Jews would gladly co-operate with the Arabs in the development of self-governing bodies in Palestine, should the Arabs definitely - not only by words, but in fact - agree to the establishment of the Jewish National Home in the sense mentioned above. The Jews cannot accept minority rights which some Arab leaders propose to them, because that would always mean that the Jews were receiving their rights from the good will of the Arabs of Palestine, and would stay here not by right but on tolerance. The Jews must insist upon deriving their rights from the League of Nations and upon being treated not as a subordinate, but as a co-ordinate nation with the Arabs.

The granting of constitutional rights to the Arabs at the present juncture would appear as a reward for the riots and for their slaughtering so many Jews. Only when the indignation over these dreadful events will have subsided and the Mandatory Government, by a clear and steady policy will have left no doubt, that it will carry out the Balfour Declaration, will the time be ripe for the discussion of the gradual development of self-governing institutions in Palestine. The Jews will examine any proposals in this direction from the point of view, whether they do not endanger the realisation of the provisions of the Mandate, i.e. the establishment of a Jewish National Home.

All the other Arab countries, which formerly belonged to Turkey namely :-

Syria and Lebanon, containing	150,000 Km2.	and	3100,000	inhabitants
Iraq	302,000 "	"	3175,000	"
Arabia	2,600,000 "	"	7000,000	"
Transjordania	40,000 "	"	240,000	"
TOTAL	3,092,000 Km.2.	and	13515,000	Inhabitants.

have been freed by the war from Turkish yoke and give Arabs unlimited opportunity for the development of their national life. In comparison with these countries Palestine with its 25,000 Km.2. and 750,000 Arab inhabitants plays a very small role for them. Is it really justified on their part to fight against the Jews striving to establish a national refuge in their old homeland?

We want to save as many Jews as possible from the assimilation in the Diaspora and to enable them to live a Jewish life in Palestine and to participate in the upbuilding of the Jewish National Home. We hope our economic abilities and our capital will increase the power of absorption of Palestine to such a degree that the number of Jews who will find here a source of existeme might in the course of time even exceed the number of Arabs. But also in thi s case the legal status of Jews and Arab as two nationalities with equal rights will remain unchanged.

ANNEX I.

SECRETARIAT.

GOVERNMENT OFFICES.

No.10566/27.

JERUSALEM.

4th July, 1927.

Dear Dr, Ruppin,

I had a request some days ago on your behalf to find out the precise areas of Palestine and Trans-Jordan. There are no very precise figures, but I think you can accept the following as more or less accurate. :-

Palestine	....	9570 square miles.
Trans Jordan...	....	34000 square miles.

Yours sincerely,

(Sgd). Max. Nurock.

Dr. A. Ruppin,
c/o Palestine Zionist Executive,
Jerusalem.

ANNEX II.

Cultivated and Uncultivated land in Palestine.

	Dunams	Percentage.
Under cultivation.	7,000,000	26%
Land under fallow.	3,000,000	11%
Tillable but uncultivated.	2,500,000	9%
Not tillable and under roads and buildings.	7,500,000	28%
Desert	7,000,000	26%
	27,000,000	100%

Source : Statement at House of Lords on 20th May, 1925.

NOTE. : 1 dunam, = 919 square metres = 0.24 of an acre.

ANNEX III.

Land Owned by Jews.

		Judea	Plain of Sharon	Plain of Esdraelon	Lower Galilee	Upper Galile	Total.
1881	(Private	20,000	-	-	-	-	20,000
1901	(Baron de Rothschild.	30,000	46,000	-	28000	54000	158000
	(Jewish National Fund.	-	-	-	-	-	-
	(Private	40000	20,000	-	-	7000	67000
	TOTAL	70,000	66,000	-	28000	61000	225000
1913	(Baron de Rothschild	30,000	81,000	-	91000	54000	256000
	(Jewish National Fund	5,000	1,000	6,000	9000	-	21000
	(Private.	100,000	50,000	-	14000	7000	171000
	TOTAL.	135,000	132,000	6,000	114000	61000	448000
1914	(Baron de Rothschild (PICA)	32,000	145,000	-	116000	58000	351000
	(Jewish National Fund	27,000	4,000	167,000	16000	-	214000
	(Private	188000	59,000	129,000	32000	29000	437000
	TOTAL.	247,000	208,000	296,000	164000	87000	1,002000
1929	(Baron de Rothschild (PICA)	32,000	165,000	-	119000	58000	374000
	(Jewish National Fund.	28,000	36,000	200,000	16000	-	280000
	(Private.	244000	135,000	100,000	37000	30000	546000
	TOTAL.	304,000	336,000	300,000	172000	88000	1,200000

Source :

The material was compiled by the Statistical bureau of the Palestine Zionist Executive on the basis of its "Census of Jewish Agriculture, 1927," "Census of Jewish Settlements in 1901." (by Mr Meirovitz) and other reliable sources.

ANNEX IV.

Jewish Land in the two main districts of Jewish Colonisation.

PLAIN OF SHARON AND PLAIN OF ESDRAELON, 1928.

a) **Plain of Sharon.**

Total area (Jewish and non-Jewish).

		Dunams.
Light tillable irrigable soil (mainly suitable for oranges)		1,175,500
Heavy " " " (unsuitable " ")		1,076,000
	Total	2,251,500.
Not irrigable		410,000.
		2,661,500.
Not tillable		1,450,000.
	Total	4,111,500.

Of this the approximate area in Jewish possession (including sand dunes and heavy soil) amounts to 540.000 dunams of which 80% are tillable and about 30% light tillable soil (mainly suitable for oranges).

Hence the Jews possess 19% of the whole tillable coastal plain and 16% of the soil mainly suitable for oranges.

b) **Plain of Esdraelon.**

	Tillable Dunams	Not Tillable Dunams	Total. Dunams.
Esdraelon Valley	1,598,000	399,000	1,997,000
Haifa-Acre Plain	33,000	20,000	53,000
Plain North of Acre	70,000	60,000	130,000.
Valley of Yesreel.	57,600	13,300	70,900.
	1,758,600	492,300	2,250,900.

In Jewish possession there are in the above plain about 300,000 dunams of which 10% at least are untillable.

Hence the Jews possess.
15.5% of the tillable soil and
13.4% of the whole area.

Source. : Joint Palestine Survey Commission, page 31, compiled on basis of Official figures.

ANNEX VI.

Information from the Palestine Land Development Co. as to villages to which the tenants moved.

1. Tenants from Kafreta, Medjdel and Gidro moved to the villages : Sassa, Kassir, Ushi, Timrah, Demon and Shafram.

2. Tenants from Khenifis, Jebatta and Tel-Turah moved to the villages, Wada Ara, Medjdel (Near Nazareth), Kirkimon and Zarain.

3. Tenants of Kuskus Tabun moved to villages Shfram, Igbia Illud, Kefr Yussef, Kefr-Kara, Amyatu, Lidd, Mara, Ushi.

4. Tenants from Abu Shusha moved in part to Shafrum and in part remained in the Arab village Abu Shusha.

5. Tenants from Warakani moved mostly to Shafram.

6. Tenants from Afuleh moved to the vicinity of Jenin and Zarain.

7. Tenants from Nuris moved to Arab Nuris and to the villages Maza, Metulliah (Beisan District) and Karati.

8. Tenants from Ginegar and Rub-el Nassra moved to the villages Kirkomon, Mejdel and Yaffiah.

9. Tenants from Tel-Adas moved to villages Iksal, Davouria, Mejdel and En-Dor.

As to other places no particulars are available but on the whole the tenants remained in the same vicinity.

ANNEX VII.

Compensation paid to Tenants who cultivate land in Plain of Esdraelon and Acre Valley purchased by the Palestine Land Development Company.

NAME OF VILLAGE	NAME OF VENDOR.	AREA PURCHASED in dunam	AREA CULTIVATED by Tenants	NO. OF TENANTS	COMPENSATION. L. E.
Harthia, Harbaj. & Sheikh Abreq	Sursuk	26,000	15,500	59.	3231.-
Gevath, Kneifes & Tel Tura	"	24, 000	12,000	55.	1980.-
Kaffr Atta and Mijdel.	"	20,700	20,000	96.	6002.-
Geda	"	10,300	10,000	55.	3255.-
Tel Shamam	"	6,900	6,500	25.	1075.-
Kuskus Tabun	Pharaoh Beyrout	10,100	7,600	42.	1587.-
Affule	Sursuk	15,500	13,500	52.	2538.-
Shunam	Sursuk, Raish & Attala.	10,200	6,000	11.	1025.-
Abu Shusha	Karkabi	5,300	2,100	11.	421.-
Warakan	"	3,600	3,000	20.	500.-
Nuris block	Sursuk	294,00	6,000	39.	600.-
Nahalal block	"	21,800	7,000	30.	325.-
Genegar & Rub-el-Nasra	"	11,500	6,450	22.	250.-
Tel-Adash	"	21,500	89,000	34.	480.-
Gidro	"	44,588	16,000	90.	3479.-
Land cultivated by certain individuals			150	30.	180.-

In addition to compensation the Tenants received about LE 2.000 for their farm buildings at Affule, Hartia, Harbaj, Sheikh Abreq, Shunam, Gevath & Kneifes.

ANNEX VIII.

Werko (Land Tax) before and after land has been acquired by Jews (P.L.D.C.).

A. Urban Land in Jerusalem.

Area in sq. pics.	Land Tax paid by the P.L.D.C.	Land tax paid by former owners	Increase in the annual Government revenue by the purchases of P.L.D.C.
1. 30387	£E. 602,983	£E 20.-	3014%
2. 218499	358,467	34.300	1054%
3. 32652	178.464	11.500	1552%
4. 197826	74.212	8.950	834%

B. Agricultural lands.

Kaferetta	£E. 189.190	£E. 39,380	481%
Hartieh	" 127,750	29.890	427%
Tel Shammam	134.380	27.820	482%
Jaifa	205.-	30. 600	670%
Kurkus Taboun	117.620	23.950	492%

ANNEX IX.

CRIMINAL RECORDS.

	1922		1924.	
	Jews	Non-Jews.	Jews	Non-Jews.
Population	84,000	676,000	95,000	690,000
Cases of heinous crime reported	21	678	22	592
Hence percentage :-				
By Jews per 1000 Jewish inhabitants	0.25		0.23.	
" Non-Jews " Non-Jews.		1.00		0.86.

Source : Data communicated to Palestine Zionist Executive by Dept. of Police and Prisons.

ANNEX X.

From the speech by Dr. A. Ruppin at the Zionist Congress at Zuerich, on July 29, 1929.

.... We want to steer free of the mistake, which prevailed in Europe for a whole century and which led to the catastrophe of the World War, viz., that one Nation only may be dominating in one State. Under the auspices of the League of Nations Palestine is to be moulded into a state, where Jews and Arabs are to live together as two Nations of equal rights.. Neither of them shall dominate, neither shall be dominated. Against the right of the Arabs to remain in Palestine, there is the equally valid right of the Jews to come to Palestine. This right we cannot and shall not surrender, for on it depends the fate of a 16 millions people, which certainly occupies not the last place among the culturally creative peoples of the world, and which is destined to contribute much to Humanity in the future. However, conscious as we are of our own value for the culture of Humanity, we do not intend to thus belittle in any way the contributions to culture by other peoples. The Chauvinism which we hate in other peoples, we want to combat in our own too ......

ANNEX XI.

From the Arab Newspaper "UL-JAMIA UL-ARABIA"-25/11/29.

..........what we should do is to concentrate our efforts to asking for the establishment of a Constitutional native Government whose administration should be under our control, whose Ordinances and Statues should be drawn up by us, whose system of taxation should be approved by us.

..........If we succeed in having a native Government, the Balfour Declaration would be devoid of any value and imply no menace to our country and rights..........

T a b l e 13.

Licences and Taxes 1928.

	Total	Jewish Proportion.	
	LP.		LP.
House and Land Taxes	186,612	40% =	75,644
Tithes	184,632	19% =	35,080
Tobacco Excise	148,765	17% =	25,280
Stamps duty	46,810	50% =	24.405
Animal Tax	34,276	-	-
Miscellaneous	108,879	17% =	18,508.
	709,974	25%	177,924.

סול תיק

מס 5

התחלת מס׳
תיק

7

ארכיון ד. בן גוריון.

תיק מס' 7.

מספר סופי:

מספר מקורי:

מספר זמני:

סיווג בטחוני: ◯

התאריכים

יוני 1949

10.000 (4.60) 2160/227

ד.

ענף הסטוריה

~~הערות פקודת הבריאות תש״ט (תיקון)~~

באוגוסט תש״ט ~~1949~~. לקט ידיעות ממקורות

לועזיים מס. 3 של מטה שרות המודיעין

מיום 20.1.1949.

ח״מ בדיוני בטחון ומודיעין

~~1949 . י״מ על הקונגרס~~

~~הבוליטין מיום 20.12.46~~

מספר סופי: ב.ג.	
מספר מקורי:	
מספר זמני: 7	סיווג בטחוני: ס
	תאריכים ~~1949 - 1946~~ ינואר 1949

10 000 . 11 57 . 2157/2290

מברק

אל: בן-יהודה	מס' סדורי 183
	דרגת הדחיפות
מאת: גד (יוסף)	תאריך ושעת החבור 22/1

לשלק 127, תאג.

החישו בואו של כוכבי, כי במחנה
מאשימים לפרק הנחלים, ויתכן כי
נחמיץ ההזדמנות.

נתקבל: תאריך 23/1/1949 שעה 1250 על ידי

נשלח: תאריך 23/1/1949 שעה 1305 על ידי

מברק

אל: בן-יהודה	מס' סדורי 486
	דרגת הדחיפות
מאת: גד (יוסף)	תאריך ושעת החבור 22/1

לשל 110, תנא

בידענו את החנויות של כובעי
בלבד, קנינו שנים עשר אלף
בארבעים סנט החתיכה.

נתקבל: תאריך 23/1/1949 שעה 1245 על ידי

נשלח: פענה: תאריך 23/1/1949 שעה 1255 על ידי

מברק

אל: נגב	מס׳ סדורי 517
	דרגת הדחיפות ב
מאת: 26 (יפער)	תאריך ושעת החבור 23/1

תסט.
הוכיחו בליאונרד ארבעה בחורים
מאנשי גרשון להוכיח שקבלו הוראה
חילית מאמיתי בנגון מלבדי תלג
מה-20 לחדש ונתנה בשילה בשלב
של 197. מבצער שמכריזים זאת
אומתי בזנים באלה ולא הלכים
בדרך המקובלת.
ענו בהול איך לנהוג.

נתקבל: תאריך 24/1/1949 שעה 0110 על ידי 23
נשלח: תאריך 24/1/1949 שעה 0130 על ידי ע[illegible]

מברק

אל: דעת	מס׳ סדורי 520
	דרגת הדחיפות ב
מאת: ינאי	תאריך ושעת החבור 23/1

אנשי חיל־הים שהגיעו היום
לאילת הביאו אישור בעל פה
מהמפקדה למבצעים. אסר בהולות.
לא עבר המבצע יותר מ-24
שעות. בזאת תוצאה מחוסר
סדרים.

נתקבל: תאריך 24/1/1949 שעה 0140 על ידי 23
נשלח: תאריך 24/1/1949 שעה 0130 על ידי ע[illegible]
בינה

מברק

אל: בן-יהודה, חי

מאת: ירד, נתן (הבירה)

מס' סדורי: 212
דרגת הדחיפות: בהול
תאריך ושעת החבור: 23/1

ר/136.

נראית אפשרות לקיים את דברי הסופה
מחר, עשרים וארבע לראשון בבקר.
על סדורים קבועים נודיע שנית.
נחוץ להכין אניה שתהיה מוכנה לצאת
לקראתם עם הודעתנו השניה.
משעה עשרים את הערב, יש לקיים קשר
קבוע עם אנשי חי.

נתקבל: תאריך 23/1/1949 שעה 1500 על ידי ל
בזנה
נשלח: תאריך 23/1/1949 שעה 1530 על ידי א

מברק

אל: בן-יהודה, טברסקי

מאת: גד (ישר)

מס' סדורי: 485
דרגת הדחיפות:
תאריך ושעת החבור: 22.1

חב

לשלך 157

קידיון מסרב לנסוע לאמריקה לפני שיבקר
בארגון. יש נמוקים רציניים לבקשתו.
חושבני צריך להתחשב בו ולאפשר לו
קודם לבקר בארגון.
אם יש הכרח שיסע יחד, כדאי שטברסקי
יבחן את נסיונו לשכנעו מספר.
אם בכל זאת יחליט לנסוע, יקח בחשבון
שאיל יהיה לשהות בעיר כיומיים לשם ברור
חשבונות ועניינים.

נתקבל: תאריך 23/1/1949 שעה 1240 על ידי ל
נשלח: תאריך 23/1/1949 שעה 1315 על ידי ב
[illegible]

מברק

אל: גרעין צק, חיל הים
מאת: יוסי (הבירה)

מס׳ סדורי: 211
דרגת הדחיפות:
תאריך ושעת החבור: 22.1

המשך לס 209

שדש: מחיר 32 טון, שני מוטורים
דיזל פרוסקיני אלף מאה כ"ח סוס
כל אחד, שני אלף ארבעון, מהירות
25ק. מחיר – מאה חמשה עשר אלף
דולר אחד.
מחיר כל טורפדו – חמשה עשר אלף
דולר.
זמן הילוך שלשה חדשים, כל הרצעת
בהסכמה הממשלה והדי הויסלקי.
רצוי לקנות PT בחמשה אלף דולר
באנגליה או באמריקה, וכאן לקנות את
הטורפדות. רק שמחיר מוטו אחד,
נקנה שבע סירות PT עם מנוע
פקדי.

נתקבל: תאריך 23/1/1949 שעה 0005 על ידי [signature]
נשלח: תאריך 23/1/1949 שעה 1050 על ידי [signature]

פינא

מברק

אל: מטה חיל-הים
גרעין צק.
מאת: יוסי. (הבירה)

מס׳ סדורי: 209
דרגת הדחיפות:
תאריך ושעת החבור: 22.1

ר132. בענין סירות הטורפדו. יש להשיג
3 סוגים: מס. ראשון צמוד. 45 טון, שני
מוטורים אלף ורמיוו עם טורפדו קטן.
דוגמה נמצאת אצל יהודי. מחיר סירה עם
טורפדו למעלה 10,000 דולר. אפשר לקבל
6 כאלה תוך 6-8 שבועות. מס. שני צמוד
גדול שמונה תשעה טון. מוטור איזוטה-
פרסקיני אלף מאה כוח סוס. שני צנורות
טורפדו. מחיר 45.000 דולר אחת. זמן היצור
2-3 חדשים. נמצאים בדרגה כהצעה.

נתקבל: תאריך 22/1/1949 שעה 2355 על ידי 23
נשלח: תאריך 23/1/1949 שעה 10⁰⁰ על ידי [signature]

מברק

אל: מטה חיל הים, גרשון זק	מס' סדורי: 204
	דרגת הדחיפות:
מאת: יוסי - בירה	תאריך ושעת החבור: 22.1

125.ר.7

יש להשיג שלושים היספנו-סוויז, עשרים מילימטר. המחירים המינימום אלף שש מאות כולל, ארבע מאות כדורי קרב.

אם לא נקנה מיד, נאלץ לחכות שנה וחצי לשם קניה. לשלושים אפשר לקבל בסיסים ימיים.

השפיעו על בן-יהודה לאישור הקניה.

נתקבל: תאריך 22/1 / 1949 שעה 1935 על ידי [illegible]

נשלח: תאריך 23/1 / 1949 שעה 1030 על ידי [illegible]

מברק

אל: מטה חיל הים	מס' סדורי: 211
	דרגת הדחיפות: דחוף
מאת: יוסי (בירה)	תאריך ושעת החבור: 23/1

מספר 12.

יוסלה ואנשיו הגיעו בשלום.

מהארץ מודיעים על סרוב מחלט.

עשו הכל לאשר את הפעולה. דברו עם הזקן שיאשר ויודיע מיד, הנה.

נתקבל: תאריך 23/1 / 1949 שעה 1515 על ידי [illegible]

פענוח; נשלח: תאריך 23/1 / 1949 שעה 1545 על ידי [illegible]

מברק

אל: מטה חיל הים, גרשון זק

מאת: יוסי - בירה

מס' סודרי: 199

דרגת הדחיפות:

תאריך ושעת החבור: 22.1

5 . י. 126

בברור עם גב הוסכם, שברוש לנו תקציב

של ארבע מאות חמישים סטפנים, מזה

חמישים אלף לקניות בלואנדה; חבלים, אפיגוזי,

מאתים אלף לרכישת חלקי מנועים ומכשירי

סידור לחזירים, מאתים אלף לסירות טורפדו,

עם שנים עשר טורפדות.

ברוש אשר סופי מבן-יהודה, שניני האמון

יסתדרו. סדר להגשמת העשוי.

נתקבל: תאריך 22/1/1949 שעה 1915 על ידי בתיה

נשלח: פוענח תאריך 23/1/1949 שעה 0900 על ידי שלומית

מברק

אל: מטה חיל הים, גרשון זק

מאת: יוסי - בירה

מס' סודרי: 200

דרגת הדחיפות:

תאריך ושעת החבור: 22.1

6 . ר. 127

עם אשר תקציבנו על ידי בן-יהודה,

יש לשלוח את צוי שרוני ומיום קיבל

את בודו. עליהם לעבוד כאן בבית-החרושת

עם המהנדסים. בעבור חדשיים-שלשה יחזרו

עם התוכניות והמכונות לארץ, להרכבת המנועים.

יש לשלוח גם שני אנשים לששה-חמשה

חדשים, ללימוד השמוש בטורפדות.

הבינו מצבים.

נתקבל: תאריך 22/1/1949 שעה 1925 על ידי בתיה

נשלח: פוענח תאריך 23/1/1949 שעה 1000 על ידי שלומית

מברק

אל: פרס, צדוק.	מס' סדורי: 166
	דרגת הדחיפות:
מאת: צפרי, מיכאל.	תאריך ושעת החבור: 23.1.49

הטרנספורט שני של הבריגדה,
ארבע מאות שבעים ושלשה מבוגרים,
מאה וחמשה עשר ילדים,
יצא היום.

נתקבל: תאריך 23/1/1949 שעה 1645 על ידי בת-ה
נשלח: תאריך 23/1/1949 שעה 1900 על ידי בת-ה.

מברק

אל: גרליבסקי, מטה חיל	מס' סדורי: 501
מדע	דרגת הדחיפות: —
מאת: בנימין (יסער)	תאריך ושעת החבור: 23.1

בכדי לקבל את חוט הפלטינה רודיום,
הדרוש לנפתלי, דרוש למסור לבית-
החרושת פלטינה במשקל המתאים.
אני מנסה להשיג את החומר בשוק
השחור. האם אתם יכולים להעביר
לי את הכמות הקטנה של פלטינה
הדרושה.

נתקבל: תאריך 23/1/1949 שעה 1650 על ידי ל
נשלח: תאריך 23/1/1949 שעה 1750 על ידי סהר

מברק

אל: בן-יהודה

מס׳ סדורי: 489

דרגת הדחיפות: 1

מאת: גב (יוסף)

תאריך ושעת החבור: 22.1

תנוב.

קבלנו מברק מדלקון אסאו כהן. תודיע
למשה שפניותי הבלתי רשמיות עם
שר-החוץ המקומי בשבועיים האחרונים
הדיון בהכרתנו, בשלב מאוד טוב.
כבר שלחו מברקים לצירים היווניים
בארצות השונות, כדי לשאול את דעתם
אני ממשיך בפעולה הזאת בלי כל
התחייבות ואודיע על ההתפתחות.
מקוה לקבל החלטה סופית בזמן
הקרוב. סאו

נתקבל: תאריך 23/1/1949 שעה 1400 על ידי ל

נשלח: תאריך 23/1/1949 שעה 1800 על ידי C

מברק

אל: בן-יהודה, הקריה

מס׳ סדורי: 493

דרגת הדחיפות:

מאת: יד (יוחנן)

תאריך ושעת החבור: 22.1

תנח.

הוניה (גבה׳) שלחה את מרטי
בדשרים לחופש, יבוא והבלת
אלפיים חמש מאות (4500) מטות
הזיתו לקבלן נוסף.

נתקבל: תאריך 23/1/1949 שעה 1345 על ידי ל

נשלח: תאריך 23/1/1949 שעה 1600 על ידי ב

פ׳ונ

מברק

אל: ח'

מאת: הרי (בירה)

מס' סדורי: 218

דרגת הדחיפות: מידי

תאריך ושעת החבור: 23

GAUSHON UNIVERSAL (א
מודיע ש- ZS BCJ יכול
להיות מוכן עם הצוות ב-26 לחדש
אם נחוץ לטיסה מקסיקו. מסור ל-
LUIS PINCUS שאוני דרוש
צריך מ"ב סבא"ם עד לחמשה עשר מליון
לירטות. מחכה להוראותך איך לספק
זונין צ'. קבלו רשיונות לשמונה טיסות
לחדש הבא ושלך דרך רומא, מוכנים
בראשון לסקריאר. מצב שבו תשעים
ארנונה ילכו דרך רומא.
ג) JAMIESON מודיע מלונדון שטני
ה- HUDSONS מוכנים לצייד
את אוסטרליה מ"ב כסאולינג ל
הוראותך ויקבע כאות.

תשובה מידית.

נתקבל: תאריך 23/1 1949 שעה 2330 על ידי ח.ה

נשלח: תאריך 23/1 1949 שעה 0100 על ידי

מברק

אל: בן יהודה

מאת: [illegible]

מס' סדורי: 149

דרגת הדחיפות: מידי

תאריך ושעת החבור: 19/11

מטפלים במרץ בהשגת
הקרבורטים

נתקבל: תאריך 19/11 1949 שעה 1640 על ידי כר

נשלח: תאריך 19/11 1949 שעה 1700 על ידי

מברק

אל: מטה	מס' סדורי 154
	דרגת הדחיפות
מאת: אהוד (עברי)	תאריך ושעת החבור 19.1

מה גורל שש מאות הגולים הראשונים

מהבריגדה.

נפוצו בין שמונת A פיזור

מחנה בניגוד לשיכונים.

נתקבל: תאריך 19/1/1949 שעה 1715 על ידי: כפי

נשלח: תאריך 19/1/1949 שעה 1900 על ידי: ה

מברק

אל: מטכל/אכא, ליש	מס' סדורי 148
	דרגת הדחיפות
מאת: שני - עופרי	תאריך ושעת החבור 19.1

אנשי היחידה הצ'כית שבאו?

הגיעו מכתבים, על סבלי המעלות

הראשון, הדבר עורר התמרמרות בקרב

האחרים. הודיעו המצב.

נתקבל: תאריך 19/1/1949 שעה 1700 על ידי: כפ

פיענח

נשלח: תאריך 19/1/1949 שעה 1750 על ידי: שלומית

מברק

אל: בן - יהודה שלמה נתניה	מס׳ סדורי: 160
	דרגת הדחיפות: 1
מאת: ורד	תאריך ושעת החבור: 19/1

ד׳ 115

מוצעים מכירה מאתיים ג׳יפים וחמשים ושלשים מכוניות דודג׳ ושברולט שלשה טון. האם יש לנו ענין בכך.

נתקבל: תאריך 19/1/1949 שעה 1920 על ידי [signature]

~~נשלח:~~ פוענח תאריך 20/1/1949 שעה 1115 על ידי G

מברק

אל: ישמ/זרח, ריש	מס׳ סדורי: 156
	דרגת הדחיפות:
מאת: שני (יפה)	תאריך ושעת החבור: 19.1

לפי הידוע שנתקבלו הדוחות, הנה הערך השחרור מהלבנ. הפסק בין הגוש הגדול ולואחם.

נתקבל: תאריך 19/1/1949 שעה 1720 על ידי [signature]

נשלח: תאריך 19/1/1949 שעה 1925 על ידי [signature]

מברק

אל: בן-יהודה	מס' סדורי: 389
	דרגת הדחיפות:
מאת: גד.	תאריך ושעת החבור: 18.1.49

תשו. לשלך 137 ו- 138.

א. בנימין קגן מנוסע היום לפולניה, יברר אפשרות השגת הקורבטים שם. הורינו לו שיגדל כל הפרטים מבר טוסיצקי, הנמצא בדרכו, ומפליגים, על הקורבטים הדרושים לנו.

ב. בשיחתי עם אבני אמר במילאנו שלא הגיע הענין הקורבטים.

ג. נמסרה הוראה לאלון פלדמן לרשות הנ"ל להשיג קורבטים לפי הספציפיקציות שהפקנו מארגון.

ד. אלון פלדמן טוען שלא יוכל לקנות קורבטים לפי הוראותינו. הפניתי הואיל לשלח דיגמאות לפי הספציפיקציות לשם אנליזה ורק לפי התוצאות יוכל להחליט על הקניה.

נתקבל: תאריך 18/1/1949 שעה 1840 על ידי יהבה.
נשלח: תאריך 19/1/1949 שעה 1400 על ידי רבקה.
פיענח

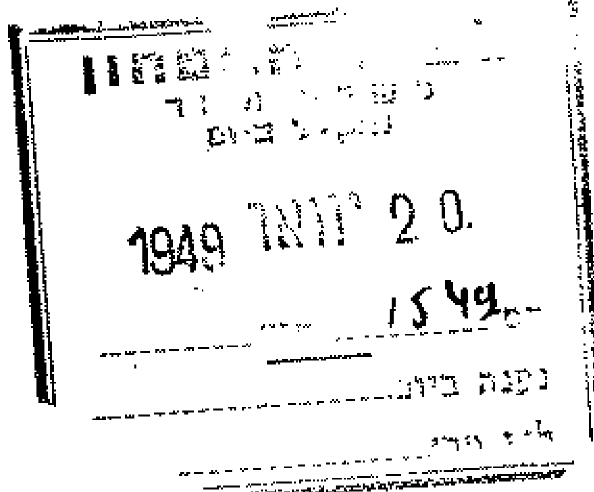
מברק

אל: בן-יהודה	מס' סדורי: 401
	דרגת הדחיפות: —
מאת: גד (יוסף)	תאריך ושעת החבור: 18.1

תכב. לפי התקן שקבלתי ממך דרושים 104 תותחים 40 ממ בופורס (בופורס) 40 כלים מתאימים אחרים. סטפן מציע 25 סוללות של שלשה תותחים כל אחת היינו - 75 תותחים חדשים 34 ממ 40 מוצרים בבית חרושת של הצבא האורי. כל סוללה מורכבת משלשה תותחים ומרכבה השכולה צמדת פגוד. מחיר שלשת התותחים מארגזיתם עשר אלף פרשים. לכל סוללה 4500 פגזים חנם ו 1500 פגזים חש, ישולו סך הכל חמשמאות שלשים ותשע אלף פרשים. מחיר 25 הסוללות יהיה ארבע עשר מליון פרשים, היינו - שלשה וחצי מליון סטפנים. סטפן מוסר כי לפי דעת מומחים עולים הכלים המוצעים בטיבם ובחדישותם על הבופורס מבחינות האוביות כמו ארבעים ממ. אם יש ענין בהם יבדוק אותם טיבור בשבוע הבא. אפשר לקבל הכלים על מזונה תוך שבועות מיום ההזמנה.

נתקבל: תאריך 19/1/1949 שעה 0930 על ידי בתיה
נשלח: תאריך 19/1/1949 שעה 1300 על ידי סהר

מסכל/אכא
ר/1/0/5/- 5087
יח טבת תשיט
19 ינואר 1949

שר הבטחון

הנדון: מספרי חיילים מגויסי חו"ל

מכתבך בטכא/851

ההבדל בין המספרים אשר מסר מר יוסף יזרעאלי והמספרים אשר נמסרו על ידי אכא נובע מהסבות הבאות:

1. אי התאמה בקבוצות הארצות

א. במספרי העולים מעבר לים, כלל מר יוסף יזרעאלי את העולים מאנגליה המונים 543 איש.
אם נוסיף מספר זה לסכום שנמסר על ידי אכא 1461 יתקבל המספר 1984 לעומת 2040 שמסר מר יזרעאלי (הבדל של 56 איש).

ב. במספרי העולים מאירופה המערבית, לא כלל מר יוסף יזרעאלי את העולים מאנגליה. אם נגרע מהמספר אשר נמסר על ידי אכא את מספר העולים מאנגליה, נקבל מספר של 824 לעומת 1085 שמסר מר יזרעאלי (הבדל של 261 איש).

ג. במספרי החיילים אשר גויסו מאפריקה הצפונית שנמסרו ע"י אכא, נפלה טעות מצערת ע"י שרות החיול והקליטה. המספר הנכון הוא 1573.
[illegible]

2. סבת ההבדלים בין המקורות

א. המספרים שקבל מר יוסף יזרעאלי ממחיל - אינם זהים עם מספר החיילים אשר גויסו. המספרים של מח"ל הם מספרים של אנשים המקבלים הענקות. בין מקבלי ההענקות נמצאים גם אנשים המועסקים כעובדים אזרחיים על חיל האויר, חיל הים וכו'.

ב. המספרים שקבל מר יוסף יזרעאלי ממרכז הגיוס אף הם אינם מספרי החיילים אשר התגייסו. מספרי מרכז הגיוס מסתמכים על השאלון הרפואי. חלק מהאנשים אשר עבר בדיקה רפואית לא הגיע לצבא.

ג. המספרים שנמסרו ע"י שרות התרבות על דוברי הצרפתית אינם מספרי החיילים המגויסים מארצות צפון אפריקה בפרק הזמן שבקשת מהסבות הבאות:

1. מגויסים דוברי צרפתית אינם רק אלה שבאו מארצות צפון אפריקה.

2. המספרים כוללים גם חיילים שהגיעו ארצה לפני 15.5.48.

משה צדוק אלוף
ראש האגף

מדינת ישראל
הממשלה הזמנית

משרד החוץ.

הקריה, י"ח בטבת תש"ט.
19.1.49
5926/32 /ח/ו

אל : משרד ראש הממשלה,
לידי השליש.

מאת : המחלקה למוסדות
בינלאומיים.

ח'נחמיה היקר,

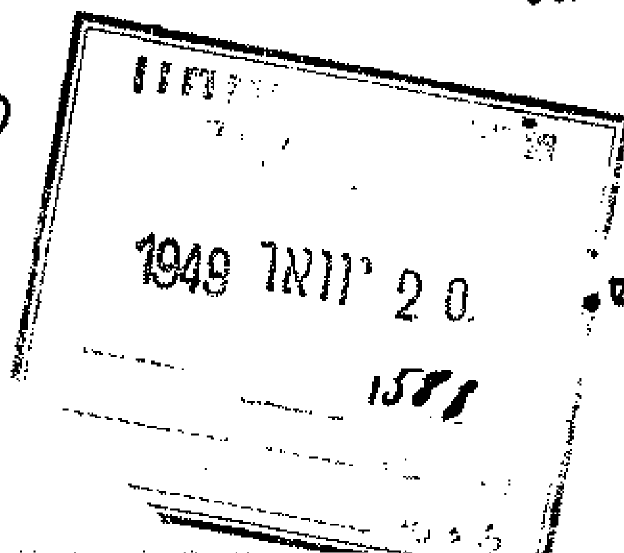
ר"ב תמצא העתק ממכתב שנאלצתי לשלוח היום לנציגי הצלב האדום הבינלאומי, לאחר התיעצות עם ח' בוריס גורביץ', מנהל המחלקה המדינית.

אני שולח לך העתק לידיעתו של ראש הממשלה,משני טעמים:-

(א) היות ושמעתי שכל הענין הזה כבר הגיע לאזניו.

(ב) בקשר לתוצאות הבלתי רצויות העלולות לצמוח מסירובם העקשני של אנשי הצלב האדום בדבר פינוי מלון "קליף" שביפו.

ברור שהצעדהבא, אם לא יחליטו לצאת גם לאחר מכתבי הנ"ל, הוא צעד משטרתי רב אחריות ורב סכנות. האפשרות השניה היחידה שהצבא (ש.מ. וחיל הים) יסוגו לגמרי מתכניתם המקורית.

צל/יש.

לתיק, עם ראש הממשלה.

Hakirya, le   Janvier 1949

Monsieur le Docteur O. LEHNER
Chef de la Délégation du C.I.C.R.
en Israel.
Tel-Aviv.

Monsieur le Délégué,

Je me permets de me référer à notre lettre du 7 courant, signée par M. W. Eytan, Directeur Général de ce Ministère, et adressée à M. André DURAND en votre absence, ainsi qu'à la conversation qui a eu lieu il y a quelques jours dans son bureau, et au cours de laquelle je me suis efforcé de vous expliquer les nécessités impérieuses qui nous obligeaient à vous demander de vouloir bien évacuer l'Hotel Cliff à Jaffa.

Ayant appris entretemps que vous n'avez pas encore pris de décision définitive, je me vois dans l'obligation de vous faire savoir que l'immeuble que le Docteur STEINBERG, Officier de Liaison de l'Armée avec la Croix Rouge, a mis à votre disposition en remplacement de celui que vous occupez actuellement, étant resté vide pendant plusieurs semaines dans l'attente de votre transfert, il ne nous sera possible de le réserver qu'encore quelques jours seulement, étant donné qu'il y a d'autres intéressés, et que nous avons dû faire des efforts tout spéciaux pour le retenir jusqu'à présent.

Je puis vous assurer qu'après les représentations que vous avez bien voulu nous faire, nous avons examiné encore une fois très sérieusement cette question, mais étant donné que l'Hotel Cliff se trouvé situé dans une zone d'établissements militaires, nous ne voyons pas d'autre possibilité que de vous demander de vouloir bien prendre ce fait en considération, et procéder dans le plus bref délai possible au transfert de vos logements, magasins et bureaux dans le nouvel immeuble.

Je vous prie de considérer ceci comme notre dernier

.../

M. le Docteur LEHNER
Tel - Aviv

appel et vous serais vraiment fort reconnaissant de donner suite à notre demande répétée, afin d'éviter toute conséquence désagréable.

Si après votre déménagement vous estimerez que le nouvel immeuble ne présente pas suffisamment de commodités, nous ferons de notre mieux afin de vous procurer un logement qui vous donne toute satisfaction.

Veuillez agréer, Monsieur le Délégué, l'assurance de ma parfaite considération.

Section des Organisations
Internationales

Copies à :

- Q.G. de l'armée d'Israel
- Dr. STEINBERG

EL/NG

19 יוואר 1949
מס' 1537 תיק
נענה ביום
לפי מס'

מ ט כ ל
23/18
18 ינואר 1949

אגפים
חזיתות
חטיבות
מחוזות
חילות
שרותים
שונים

הנדון:- פקודת יום.

1. לוטה בזה פקודת יום לקראת הבחירות לאספה המכוננת.

2. יש להביא את פקודת היום לידיעת כל הדרגות.

[signature]
רב סרן
שליש הרמטכל

שט/רפ

פקודת יום - לקראת הבחירות לאספה המכוננת.

מטעם

רב אלוף יעקב דורי
ראש המטה הכללי

חיילי צבא הגנה לישראל.

כאזרחים חפשים במדינתנו, נצטרף במלוא אוננו לקהל הבוחרים בישראל, לבחור באספה המכוננת - המוסד הלאומי העליון - אשר עליו נטיל התעודה העליונה לקבע ולנהל חיינו מבית, ולהנחות נתיבותינו כעם חפשי בין עמי התבל.

לאחר ההכרזה על עצמאותנו והקמת המדינה, לאחר הקמת צבא הגנה לישראל, תהיינה הבחירות לאספה המכוננת המאורע השלישי בעל משמעות לאומית, מדינית והיסטורית בחיי מדינתנו הצעירה. חיילי ישראל עם שאר בני האומה ימחישו את הערך העליון של מאורע זה, בהשתתפותם האקטיבית בבחירות, מתוך אחריות והרגשת מלוי חובה לאומית כיאה לחיילים בצבא ישראל.

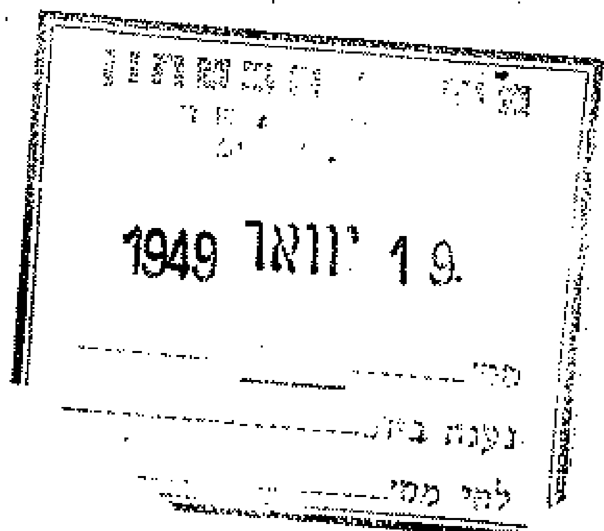
אנו המופקדים על בטחון האומה כלה, והניצבים על הגנת המולדת בשלמותה, נשמור גם בבחירות לאספה המכוננת על רוח האחדות המלכדת אותנו במלוי חובותינו כלפי העם כלו. מתוך חפש מוחלט נבחר בבחירינו, אולם נשמור על רמה גבוהה של רצינות ואחריות אשר מוטלים עלינו גם במשימה זו. נבטיח על ידי סבלנות וכבוד הדדיים רמת אזרחות גבוהה ואוירה ההולמת מאורע כה נכבד בחיינו.

היה חזק!

י. דורי רב אלוף
ר מ ט כ ל

יד/רפ

מ ט כ ל
א/13/8/4
18 ינואר 1949

מפקדי חזיתות
מפקדי חטיבות
מפקדי מחוזות
מפקדי חילות.
מפקדי שרותים
שר הבטחון
ראשי אגפים.

להלן דברי שר הבטחון אשר הושמעו בישיבת המטה הכללי בהשתתפות מפקדי החזיתות ביום 17.1.49:

"עלי לעשות הפעם הערה אחת, לא מתוך שמחה ותענוג, אלא מתוך חובה.

יש עכשיו בחירות - כל חייל ומפקד יש לו הזכות המלאה להשתתף במלחמת הבחירות מחוץ למחנה הצבאי ככל אזרח אחר, והוא רשאי לבקר את הכל ואת כל אחד, ובמידה שזה מותר לאזרחי (ואם מותר) מותר גם לו להשמיץ כל מי שהוא רוצה. אבל אין מפקד צבאי רשאי לדון באספות פומביות ולא פומביות על פקודות צבאיות שניתנו לו - גם כשהוא מופיע באספה במדים צבאיים.

במעשה זה אני רואה פגיעה חמורה בשלמות הצבא והפרה קשה של פקודת משטר ונוהג של המטה הכללי.

הצבא שלנו הוא צעיר - והמשמעת בתוכו לקויה, והמפקדים, ביחוד הגבוהים, צריכים לשמש דוגמא למשמעת ולכיבוש-יצר."

עליך לקחה לתשומת לבך ולהביא לידיעת פקודיך את דבריו של שר הבטחון.

רב אלוף
ר מ ט כ ל

רפ/

מ ט כ ל
ו/17/4
19 ינואר 1949

1949 ינואר 19
1539

שר הבטחון

הנדון:- סכנת התפשטות המלריה.

מכתב השרות הרפואי אמ/11897/1
מיום 9.1.49 העתק אליך.

בעקבות התזכיר הנ"ל של ד"ר שיבר על הסכנה של התפשטות המלריה השנה, הודיעני ד"ר שיבר כי לפי מיטב ידיעתו לא נעשה דבר בשטח זה ע"י הממשלה.

הצבא הפסיק כל פעולה בנדון ב-1.1.49 ואם כי אין הדבר נוגע לי, הנני מוצא לחובה לעצמי להסב תשומת לבך לסכנות הצפויות לישוב מהסר פעולה בשטח זה.

רב אלוף
ר מ ט כ ל

/כש

סוף תיק

מס׳ 7

תיקון:

המשך תיק

מס' 7

<u>סודי</u>

20.1.49

<u>מטה שרות מודיעין</u>

<u>לקט ידיעות ממקורות לועזיים</u>

<u>מס. 3</u>

<u>ראשי פרקים:</u>

סקירה כללית

ידיעה קצרה הנזכרת בגוף הלקט נותנת את המפתח להבנת חלק גדול מהידיעות המובאות בצרור הידיעות הזה. הכוונה למסע שערך מר קנת רויאל שר הצבא האמריקני. המרמז ברורות למקומות בהם אפשר לחכות להתפתחות צבאית נוספת.

תכנית מסעו מסמנת בברור את קו ההתגבשות הצבאית לעתיד לבוא. מפריס נסע מר רויאל לפרנקפורט, ברלין, וינה, טריאסט, נאפולי, אתונה ואנקרה. בעקבנו אחריו בכל תחנה ותחנה במסעו נוכל להסיק ממקורות שונים על המדובר בדיוניו בכל הערים בהן ביקר במסעו.

אין ספק שבפריס תפסה בעית הברית האטלנטית את המקום בראש, בעוד מר רויאל נגש בפריס עם שרים צרפתיים שונים, הגישו בוושינגטון נציגי חמשת מעצמות ברית המערב שיוטא לתכנית ברית אטלנטית (א.1). הרעיון היסודי המובע בתכנית זו הוא דרישה להתחייבויות צבאיות ברורות של ארצות הברית במקרה של התקפה על אחת מחמשת מעצמות הברית האירופאיות. ישנם על כן פקפוקים רבים אם תקבל על עצמה אמריקה התחייבויות כאלה, כי לפי החוקה האמריקנית רק לקונגרס זכות הכרזת מלחמה. על כן, הרוח המחייב כניסה אוטומטית של ארה"ב למלחמה במקרים מסויימים, יראה כמתנגד לחוקה. אבל על אף קיום הבעיות הפוליטיות שעדיין לא מצאו את פתרונן כבר התנהלו המגעים הצבאיים של המעצמות המעוניינות לדיון בבעיות האספקה לצבאות המשותפים (א.2). משערים שאמריקה תהיה מעוניינת להרחיב את תוקף הברית על ארצות שאינן נמצאות עדיין בברית המערב. בין המועמדים האפשריים נמצאים: סקנדינביה, אירלנד ופורטוגל (א.1). בקורו של ראש המטה האיטלקי בוושינגטון (א.3), בד בבד עם בקורו של רויאל באיטליה, מסמן את התעניינות הצבור לבעיות ארץ זו.

מיניסטר החוץ האיטלקי, הרוזן ספורצה, ערך רשימת עובדות בעלות רושם במטרה להוכיח שגרורות חסיה בבלקן מפירים בגלוי את חוזי השלום בהרחיבם את צבאם ואת חיל האויר שברשותם, ובחדשם את תעשיית הנשק המקומית בהסכמתה של רוסיה (א.4). מסקנת שר החוץ ברורה: למה אם כן לא תעזורנה מעצמות המערב לאיטליה להפר את חוזיה היא? (א.5).

בגרמניה, בה בחן רויאל את התרחבותו ואת מאמציו העליונים של שרות האספקה האוירי, הביאו השיחות על ברית מערבית מורחבת לתחיה כה בולטת של הרוח הצבאית, שלשלטונות הצבא האמריקני והאנגלי מצאו לנכון לפרסם הכחשות נמרצות לרעיון של זיון מחדש של גרמניה המערבית (א.6).

כיון לא הביאו ההשקעות האמריקניות המרובות, את יוון לידי הציוד לתוצאות מספקות, והאמריקנים קובעים לא בלי נימה של לגלוג שאחרי הצלחותיו ההתחלתיות של הצבא היווני במערכת הקיץ, חזר עתה המצב לקדמותו (א.13).

טורקיה, תחנת בקורו האחרונה של מר רויאל, משמשת מרכז לפעילות אמריקנית מגברת, ואמנם זכו החיילים הטורקים לתשבחות רבות מהפקוד האמריקני, וראש המשלחת הצבאית האמריקנית הודיע שהחייל הטורקי ילחם "אפילו בהיות המצב ללא תקוה" (א.14/15).

אשר לנקודת התורפה העולמית השניה במזרח אסיה, יש לציין שהקרבות הנוכחיים בסין נחלשו והכרעה במערכה עברה לשטח פוליטי יותר. הגנרל מקארתור שלח לוושינגטון אזהרה חמורה בנוגע למצב העלול להוצר בעתיד הקרוב (א.17).

התפתחות הקרבות באינדונזיה אין בה ענין רב למפקדים הצבאיים. הכוחות ההולנדיים פיתחו אמנם שיטות לחימה מודרניות המכלילות התקפות צנחנים ונחיתות ימיות, אבל נוכח התמוטטותה המהירה של התנגדות האינדונזים אין אפשרות להסיק מסקנות ממערכה זו. השאלה העומדת על הפרק היא כיצד יוכיח את עצמו החייל האינדונזי במלחמת הגרילה.

בנצלם את כבושן מחדש של יוה וסומטרה ע"י הכוחות ההולנדיים מגששים עתה הבריטים בענין הקמת קו הגנה משותף בני באסיה הדרומית בהתחשב באפשרות של מבצע כללי של סין ע"י הכוחות הקומוניסטיים (א.18). ממשלות בריטניה וצרפת, המזהות את הרפובליקניים האינדונזיים כקומוניסטים, מוצאות את הפוליטיקה האמריקנית התומכת באינדונזיה נגד הולנד כמוטעית. לפי דעתן תעמיד תמיכה זו את מליה, בורמה והודו-סין (בה מנהלים עדיין הצרפתים מלחמה חריפה במתנגדיהם הלאומניים) בין שני גושים קומוניסטיים עויינים והם: סין בצפון ואינדונזיה בדרום. הבריטים והצרפתים לכן חושבים את ההולנדים כבעלי בריתם הטבעיים.

בשטח הטכני כדאי לציין את בניית מטוס ההדף הקרבי הראשון שנבנה במיוחד ל עולה מנועות מטוסים (ב.1). בד בבד עם פתוח סוגים חדשים של רקטות ו[illegible] מונחגים באמריקה (ב.8,9) הכריזו מפעלי הנשק השוודיים "בופורס" על בניית תותח אנטי-אוירי מהיר ירייה וקליעה שישמש כתשובה לרקטות וקליעים מונחגים (ב.11). נוכל למצוא גם ענין רק בידיעה על סטנדרדיזציה של צבאי אמריקה ובריטניה במדי לאפשר העברת ציוד מצד לצד בשעת הצורך (ג.8).

ולבסוף יש להעיר על הידיעה בדבר העברת שדה תעופה צרפתי בשרטר למקום מרוחק יותר מהקתדרלה המפורסמת בתור "אחד מאמצעי הזהירות המקדמים". (ו)

א. יחסים בין-לאומיים בפוליטיקה הצבאית.

1. ברית אטלנטית.

בחודש דצמבר נפתחו בוושינגטון בסדרה של שיחות על ברית אטלנטית. השיחות התנהלו בין שר החוץ האמריקני בפועל, מר לובט, ובין ציירי בריטניה, קנדה, צרפת, בלגיה, הולנד ולוקסמבורג. מדינות מערב אירופה הודיעו בשיחות אלה. מצוידות בהצעות שעליהן הסכימו ביניהן לברית הגנה כללית. הרעיון היסודי המובע בתכנית הוא שמדינות הגוש האטלנטי יהוו אזור הגנה אחיד וכל התקפה על אחת מן המדינות הנ"ל תיחשב כתור התקפה על האיזור בשלמותו. המדינות האירופאיות יציעו להאריך את תוקף הברית לתקופה של 50 שנה.

ישנן נטיות בקרב מדינות מערב אירופה להשיג מאמריקה התחייבויות ברורות שתבטחנה את כניסתה המיידית של אמריקה למלחמה במקרה שאחת ממדינות מערב א. רופה תותקף. אך התעוררו ספקות אם התחייבות כזו איננה עומדת בניגוד לחוקה האמריקאית. על כן מנסות מדינות מערב אירופה למצוא דרך ביניים בין התחייבות אמריקנית מפורשת להתערבותה המזויינת במקרה של מלחמה, ובין התחייבות מלחמה לפתוח בדיונים על אמצעי הגנה משותפים בפרוץ המלחמה.

חוגים רשמיים אמריקניים מעריכים שהשיחות הנוכחיות תארכנה כ-2 - 3 שבועות, אבל אין מאמינים שההצעה תובא לדיון בקונגרס לפני חודש מרץ.

משקיפים דפלומטיים קובעים שאמריקה מעוניינת להרחיב את תקפתם של סעיפי החוזה גם על מדינות אירופאיות מסויימות שאינן משתייכות לברית מערב אירופה. הוזכרו במיוחד פורטוגל, אירלנד, איסלנד וארצות סקנדינביה.

2. בהקבלה לשיחות הדפלומטיות נערכו גם מספר שיחות צבאיות על נושא בעית הגנת אירופה. סגן ראש המטה הבריטי גנרל קרופורד, ביקר בוושינגטון בחודש דצמבר וניהל מספר שיחות עם ראש המטה האמריקאי גנרל ברדלי ועם מספר קצינים גבוהים אחרים.

שר התעופה הצרפתי מלווה במספר גנרלים מחיל האויר בקרו במשרדי הפנטגון האמריקניים. הנציגים האנגלים והצרפתים פרטו לפני הפקוד האמריקני הגבוה תמונה מהצרכים האירופיים הדחופים בהספקת חמרים צבאיים שיוכלו להעלות את כוחות מערב אירופה לעצמה הדרושה.

3. בקור ראש המטה האיטלקי בוושינגטון.

גנרל מרס, ראש המטה האיטלקי הכללי, הגיע בדצמבר לוושינגטון כאורחו האישי של ראש המטה האמריקני, גנרל ברדלי. מסערים שבקורו קשור משאיפתה של איטליה למודרניזציה כללית של צבאה. בתקופת שהותו באמריקה ביקר הגנרל מרס בבסיסי האימונים העיקריים של הצבא האמריקני ובבתי חרושת שונים לייצור נשק.

סוברים שהוא דרש מאמריקה אספקת נשק וחמרים צבאיים אחרים לאיטליה לשם ציודו מחדש של הצבא האיטלקי.

ממקורות אחרים מוסרים ששיחות הגנרל מרס עם הגנרל ברדלי נגעו בעיקר בבעית הכנת הקרקע להצטרפותה של איטליה לברית האטלנטית.

4. האם יש לקיים חוזים?

בנאום בבית הנבחרים האשים הרוזן קרלו ספורצה, שר החוץ האיטלקי, 3 מגרורות רוסיה בהזדיינות מוגברת המהוה לפי דבריו הפרה בולטת של חוזי השלום שנכרתו איתן.

בהמשך נאומו גילה הרוזן ספורצה שבולגריה, על אף היותה מוגבלת ע"י חוזי השלום לצבא בן 50.000 איש, הקימה בזמן האחרון צבא בן 76.000 איש בתוספת ל- 10.000 איש המשרתים בהשיבת משמר הגבולות. נוסף לכוחות הנ"ל מגוייסים כ- 120.000 בולגרים בחטיבות משמר לאומי וכ-40.000 - 80.000 אחרים מאורגנים בגדודים צבאיים המכונים "גדודי העבודה". חיל התעופה הבולגרי הנוכחי מונה כ- 450 מטוס. על אף היותו מוגבל ל-90 מטוסים.

./.

לפי דברי שר החוץ האיטלקי מתכוננת הונגריה להגביר את צבאה ל-85.000 איש, במקום הכוח של 65.000 איש שנקבע לה בחוזה השלום. הרוזן ספורצה גלה שרוסיה ויתרה להונגריה על חלק הגון מסכומי הפצויים. תמורת זה דרשה רוסיה שסכום זה יוקדש לחדוש הזיון ההונגרי. הגנרל הסוביטי סומרדזב (SOMARDZEV) ממונה על 120 הקצינים ההונגריים המפקחים על פעולת הזיון ההונגרית.

שר החוץ האטלקי הוסיף והאשים את רומניה בהחזקת כוח מזוין של 150.000 איש ו-20.000 שומרי גבולות על אף היותה מוגבלת ע"י חוזים לכוח בן 120.000 איש.

5. שר החוץ רמז שיש בדעת איטליה לבקש את הסכמת מעצמות המערב לשנויים בחוזה השלום האיטלקי בדומה לאלה שנמצאים עתה בתהליך של בצוע בארצות מסוימות השוכנות באזור ההשפעה הרוסי.

<u>פסיכוזה מלחמתית בגרמניה המערבית</u>

6. עתונים ושבועונים באזורי הכבוש הבריטי והאמריקני הוצפו בשבועות האחרונים במאמרים רבים הדנים בתפקידה הצבאי של גרמניה המערבית במקרה של מלחמה בין רוסיה ומעצמות המערב.

המועצה הפרלמנטרית הגרמנית. שהתאספה בבון (BONN) לדם הכנת תחוקה למדינה מערב-גרמנית עצמאית, אשרה הכנסת סעיף בתחוקה המכיר בזכויות "המתנגדים לשרות מלחמתי מטעמי מצפון". סעיף זה מרמז לאפשרות העתידה לבוא של יצירת כוח צבאי עצמאי בגרמניה המערבית. לפני שבועות מספר פרסם עתון גרמני אנטי-רוסי המופיע באזור הצרפתי, מאמר המכמש בסנגוריה גלויה להקמת "כוח הגנה" מערב-גרמני שיצויד רק בנשק מגן הכולל גם תותחים אנטי-טנקיים. עתון גרמני המופיע בהמבורג פרסם על אותו נושא מאמר המצטיין בחריפותו. בעל המאמר קובע שאם רוסיה מקימה מאיזור כבושה מיליציה גרמנית (ראה לקט 1), מוטלת חובה על גרמניה המערבית להקים כוח שיעלה בהרבה על הכוח הגרמני-רוסי.

7. אולם מפקדי הכוחות האמריקניים והבריטיים בגרמניה הצהירו במפורש שאין בדעת מעצמות המערב להרשות יצירת כל כוח משטרתי או טרום-צבאי אחר שיוכל להוות חוליה לצבא העתיד הגרמני.

<u>אניה תמורת אניה</u>

8. אנית הקרב האיטלקית GIULIO CESARE, שהוקצבה לרוסיה על פי חוזה השלום, הפליגה לנמל הסיצילי אוגוסטה בכדי להכינה לפני מסירתה לרוסיה.

דובר הממשלה האנגלית הודיע שבריטניה תעמוד בתוקף על דרישתה להחזרת אנית הקרב האנגלית ROYAL SOVEREIGN (שהושאלה לרוסים בתקופת המלחמה) בעת מסירת אנית הקרב האטלקית הנ"ל לרוסיה. גם הממשלה האמריקנית מצטרפת לדרישתה של בריטניה ותובעת מרוסיה את החזרת אנית המרוץ MILWAUKEE ואניות מלחמה אחרות.

9. אחד מצירי בית הנבחרים האנגלי הציג שאילתא לדובר האדמירליות אם ידוע לו שמספר אניות מלחמה גרמניות הכוללות את נושאת המטוסים ZEPPELIN אניות הקרב DEUTSCHLAND, SCHLESWIG-HOLSTEIN ואנית המרוץ הכבדה SEYDLITZ עוברות עתה תקונים במטרה, להכניסן שוב לשרות פעיל בצי הסובייטי. דובר האדמירליות השיב שאין לו כל ידיעות מוסמכות מלבד ההודעה הרשמית של ממשלת רוסיה המאשרת את הריסת כל אניות הקרב הגרמניות שברשותה.

<u>בקורת על מנגנון הגנה הבריטי</u>

10. אניות מלחמה מחטיבת "צי המולדת" (HOME FLEET) בהגיען לפלימות סיימו בהצלחה את "מסע הפליטה" מהאיים האזוריים ועד לחוף אנגליה. מטקיפים צבאיים בריטיים קובעים שהצי שבר בקלות את התנגדותה החלשה של הכוחות האויריים ושל הגנת החוף.

העתונות הבריטית מתקיפה את חיל התעופה המלכותי על אי-יכולתו לעקוב ביעילות אחרי תנועות ותמרוני אניות המלחמה. המטוסים המועטים שהצליחו לגלות את עקבות הצי המתקדם לא יכלו מפאת מספרם הקטן לשמש כגורם התקפה בעל משקל.

./.

נקבע כי כשלונה של תכנית ההגנה האווירית נובע בהרבה מהלקויים הבולטים בשטח הטכני וההחזקתי, ומחוסר מומחים מתאימים. לקויים אלה היו גורמים מונעים חשובים ליכולתו של חיל התעופה להוציא כוח הגנה מתאים נגד הצי הפולש. ראויה לציון העובדה שרק רבע ממספר המפציצים שהיו צריכים להמריא להתקפה על הצי בצעו את משמתם. מבקרים אחרים מוסרים, שאעפ"י שהאחריות הכבדה ביותר לנצחון הצי מוטלת על הרא"פ, יש גם לציין את חולשתם המספרית הבולטת של חטיבת תותחי החוף. עתונים אחרים מטילים את האשמה לאי יעילות מתקני הקרקע, ביחוד מתקני הרדר, על שבנאי האויר שלא נענו ולא התגייסו במספר הדרוש ליחידות העזר האוירית.

.11 מפקד המטה האוירי, לורד טדר, הודיע שהר"ף לא נוצח ע"י הצי הבריטי אלא ע"י הסערות הקשות שהתחוללו באוקינוס האטלנטי. לפי דבריו נלחמו המטוסים וחבר עובדיהם שעות ארוכות על חייהם בחשכה ובסערה. לורד טדר הכחיש את השמועות על ירידת המורל והכושר המלחמתי של הרא"ף.

.12 <u>סיור בגבולות "מסך הברזל"</u>

שר הצבא האמריקני, מר רויאל, ערך סיור באירופה במחצית השניה של חודש דצמבר. הוא בקר בפריס, פרנקפורט, ברלין, וינה, טריסט, נפולי, אתונה ואנקרה ושהה בלונדון בדרכו חזרה לאמריקה.

.13 <u>מצב קפאון ביון</u>

הנשיא טרומן תאר את המצב הנוכחי ביון "כמצב קפאון צבאי". הוא גנה את הצבא היוני על אי יכלתו לגבור את התנגדות כוחות הגרילה בקיץ שעבר, על אף הצלחותיו הראשוניות ולמרות הספקת החמרים הצבאיים אמריקאיים בשווי של 170 מליון דולר.

טרומן העריך את כוחו של צבא הגרילה ב- 20.000 איש. (ולעומת זה מעריך המטה היוני הכללי את כוח צבא הגרילה ב-70.000 איש המחולקים ל: 26.000 איש ביחידות לוחמות, 40.000 איש בחיל השרותים וכ- 4000 טירונים באמון. הערכה זו גבוהה בהרבה מההערכה שפורסמה ע"י המטה הכללי לפני חדשים מספר).

אמריקה מתנגדת לדרישת היונית לתמיכה אמריקנית נוספת לשם הגדלת הצבא היוני. חוגי הצבא האמריקני משוכנעים שכוחו המספרי הנוכחי של הצבא היוני מספיק בהחלט לטפול יעיל בבעית כוחות הגרילה.

<u>הפעילות האמריקנית בטורקיה</u>

.14 המשלחת הצבאית האמריקנית ספקה עד כה לטורקיה ציוד צבאי בשווי של 75 מליון דולר. מצפים שכל משלוחי הציוד המגיעים לטורקיה עפ"י תכנית העזר של טרומן יסופקו עד סוף שנת 1948.

המשלחת הצבאית האמריקנית המנוהלת ע"י הגנרל מקברייד כוללת 275 קצינים וחיילים. המשלחת אמנה עד כה כ- 5000 קצינים וחיילים טורקיים. חוברות אמונים אמריקניות תורגמו לטורקית והוכנסו לשמוש בצבא הטורקי. האפסנאים הטורקים קבלו את שיטות הרשום האמריקניות. נוסדו בתי ספר לאמוני חיל רגלים, תותחנים וטנקיסטים לפי דוגמת מוסדות האמון האמריקניים.

הציוד האמריקני שסופק לצבא הטורקי כולל תותחים בקוטר של 105 ו- 75 מ"מ, טנקים קלים וכבדים, ג'יפים ומכוניות משא, ציוד טלפוני ואלחוטי, מפציצים בינוניים ומטוסי קרב. הצי הטורקי קבל עד כה 4 צוללות ושתי משחיתות.

גדוד חיל הרגלים הטורקי הועמד על בסיס חדש. צורפה אליו פלוגת נשק מסייע ולכל פלוגה רגילה תהיה מחלקה מסייעת. האמריקנים מנסים לכונן גם את שטת הפקוד הגבוה הנהוגות עתה בצבא הטורקי. הם משתדלים לשמש את "דיוטת הפחה" המטילה על המפקד את כל התפקידים הארגוניים שבחטיבתו, ולצרף לו מטה לפי הנוהג הרגיל בצבאות אירופאיים.

.15 דעתו של הגנרל מקברייד היא שיש מקום למשלחת הצבאית האמריקנית בטורקיה אפילו עם סיום הספקת החמרים הצבאיים, ואחרי שתמסר ההדרכה בצבא הטורקי לידי מדריכים טורקיים. לפי דעתו תדרש לכל הפחות תקופה של 5 שנים או אפילו 10 שנים בכדי להעלות את רמתו של הצבא הטורקי לרמה של צבא אירופאי.

./.

הגנרל מסר שהיחסים בין המדריכים האמריקניים ובין הטורקים מצויינים, לחייל הטורקי רוח קרבית גבוהה. "הוא שונא את הרוסים במדה כזו שתעורר אותו להלחם בהם אפילו בהיות המצב חסר תקוה".

הגנרל האמריקני הביע את בטחונו שלא קיימת הברחת נשק רציניות מטורקיה לארצות ערב, לשמוכר למלחמה בישראל "הם יותר מדי זקוקים לנשק זה לצרכיהם הם", הוא אמר והוסיף שהחשש הטורקי היחיד הוא השתלטות ההשפעה הרוסית במדינת ישראל.

.16 <u>ברית ההגנה הכלל - אמריקנית יוצאת לפועל</u>

ברית המגן הכלל-אמריקנית המחייבת את ארה"ב ו-13 מדינות אמריקניות אחרות לפתוח בפעולה משותפת במקרה של התקפה על חצי הכדור המערבי, קבלה תוקף רשמי בדצמבר 1948. החוזה נחתם אמנם בריו דה ג'ונירו באוקטובר 1947 אבל לא יצא מן הכח לפועל לפני אשרם הסופי של שני שלישי ממספר המשתתפים. קוסטריקה היתה המדינה ה-10 שנתנה את חתימתה לברית הזו וע"י אשורה זה הושג מספר הקולות הדרוש להעברת הצעת הברית.

.17 <u>מעצמות המערב במזרח הרחוק</u>

הגנרל דוגלס מקארטור הזהיר את ממשלת אמריקה שנצחונות הקומוניסטים האחרונים בסין יביאו לאגוף בממדים גדולים של העמדות האמריקניות ביפן. הוא המליץ על חזוקם המידי של הכוחות האמריקניים באיי האוקינוס השקט. גם חוגי הצבא בושינגטון הגיעה לדעה זו.

.18 שר החוץ האנגלי, ארנסט בוין, הודיע שבריטניה לא תשלח כל עזרה ממשית לסין. אולם נודע על גדודי לונדון בענין עריכת תכנית הגנה משותפת שתכלול את פקיסטן, הודו, כוחות צרפת בהודו-סין וכוחות הולנד באינדונזיה.

.19 <u>בקור מפקד אוסטרלי בהונולולו</u>

תת-האדמירל ג'. א. קולינס, יו"ר ועדת הצי האוסטרלי, נפגש לפני זמן קצר בהונולולו עם מפקדי הצי האמריקני באוקינוס השקט.

<u>ב. ב א ו י ר.</u>

.1 <u>מטוס ההדף הקרבי לשמוש הצי</u>

הצי האמריקני סיים בהצלחה את טיסות המבחן של "כנף מעופף" קרבי חדיש המשיג מהירות "העולה על 600 מיל לשעה".

המטוס המכונה XF7U-1 נבנה במיוחד לפעולה בנושאות מטוסים על המטוס מרכבים שני מנועי הדף, כנפיו מוטות בחזקה לאחור, והוא חסר זנב אוירון רגיל. אין לו דמיון כל שהוא לאוירון קרב אחר. ההודעה הרשמית מגלה שהמטוס החדש מהיר יותר מכל אוירון הדף המסרת עתה בחיל התעופה. ה-XF7U - 1 מצטיין בכשר עליה מהירה.

.2 <u>מטוסים להובלת ציוד כבד</u>

בטיסות המבחן האחרונות הפגין מטוס ההובלה האמריקאי החדיש C-124 אתכושרו להובלת ציוד כבד. למטוס מותאמת דלת קידמית הדומה לזו של ספינות מנחיתות טנקים. בכדי לבחון את יעילותו של מטוס זה עלו עליו טנקים בינוניים, תותחי הוביצר בעלי קוטר של 155 מ"מ עם מכוניות מלאם, מכוניות גרר וציוד דומה נוסף. ציוד זה הוטס על ה- C 124 בהצלחה מרובה. המטוס החדש יכול לשאת מטא של 25 טון למרחק מקסימלי של 2000 מיל. בהיותו מותאם לנשיאת צבא הוא יכול להוביל 222 איש במלוא ציודם האישי.

./.

3. 8000 מיל ללא חניה

חיל התעופה האמריקני מוסר על טיסה ללא חניה של מפציץ מטפוס B-36 מטכסס להונולולו ובחזרה, מרחק של 8000 מיל. בטוסו מעל לאוקינוס בקרבת הונולולו הטיל המטוס "מטען נבר כל פצצות".

4. טיסת שיא במזג אויר משתנה

חיל התעופה האמריקני סיים זה עתה תקופת נסיון לאמונים בטיסה "עורת". במשך שנתיים בצעו טייסים אמריקניים טיסות "עורות" יומיות בעזרת מכשירים ורדר בלי כל תאונה ובהסיט מקסימלי של 30 שניות. במזג אויר יפה היה תא נהוגו של המטוס מאופל בכדי לדמות את טיסתו לטיסה "עורת". המטוסים כוונו למטרתם בעזרת מכשירי רדר שפוזרו במרחק של 100 מיל בין כל אחד לאורך הדרך.

5. אופנוע אוירי

"אופנוע" אוירי חד-מושבי השוקל 310 ליבראות יוכנס בקרוב לשמוש בחיל האויר האמריקני למטרות אבחנה וסיור.

המכונה הנקראת "הנרי הזעיר" מונעת בעזרת 2 מנועי RAM-JET הקבועים על קצוי מדחפו האופקי (ROTOR) אופנוע זה יכול להשיג מהירות אופקית של 50 מיל לשעה.

6. בלימה אוירות

מטוס ארבע-מנועי השתמש בראשונה במדחף בעל להבים המסתובבים על צירם (REVERSABLE PITCH) ליצירת דחיפה "שלילית" או בלימה, בנחיתות מבחן שנערכו מעל לשדה תעופה אמריקני.

המטוס נחת בהצלחה מגובה של 25.000 רגל במחצית הזמן שהיה דרוש למוטס דומה לבצוע נחיתה רגילה. טיסות המבחן הוכחו שהפיכת להבי המדחף בזמן הטיסה יכולה לשמש לכמה תפקידים והם:
1) לאפשר למטוסים רבי מנועים נחיתה מהירה ובטוחה במקרה של הסתבכות בגובה גדול. מהירות הירידה המקסימלית במטוסים רבי מנועים רגילים היא בין 3000 ל- 4000 רגל לדקה. בטיסות המבחן במדחף החדש היתה מהירות הירידה הבינונית כ- 8.000 רגל לדקה והמקסימלית 10.000 רגל לדקה.
2) לספק למפציצים אמצעי השתמשות יעילים ובטוחים, כי ע"י צרוף המדחף החדש מסוגל המטוס לשנויי גובה מפתיעים שיהיו בעלי ערך נכר לשם התחמקות מאש אנטי-אוירית וממטוסי קרב אויבים.

7. פצצת ענק אמריקנית

פצצה "עקרה" השוקלת 42.000 ליבראות הוטלה על שטח במדבר הקליפורני ע"י מפציץ מטפוס B-29. פצצה זו היא הכבדה ביותר שהוטלה אי פעם מאוירון.

כמה שנויים הוכנסו בבנין ה- B-29 בכדי לאפשר לו את נשיאת הפצצה כגון: הורדת פתחי הטלת הפצצות וחלק מהמשטח הקדמי התחתי של גוף המטוס. בהיותה קשורה למקום בערך כחצי מגוף הפצצה בולט מתחת לשטחו הרגיל של האוירון.

בתכנית חיל האויר האמריקני לערוך סדרה של 12 הטלות נסיון בעזרת פצצות "עקרות" אחרי סיום נסיונות אלה יערכו נסיונות בפצצות "חיות". מעריכים שפצצה זו תוטל ע"י מטוס B-36.

קליעים חדשים

8. כרות החמוש של הצי האמריקני בשתוף פעולה עם חברות ליצור מטוסים ומעבדות אוניברסיטאיות פתחו רקטה הידועה בתור ACROBEE שהשיגה בטיסות המבחן גובה של 78 מיל ומהירות של 3000 מיל לשעה. הפרטים היחידים שפורסמו עד כה הם שגוף הרקטה דק בהרבה מגופו של ה V-2. הרקטה מונעת ע"י דלק נוזל. ה- ACROBEE אינה נושאת מטען חומר נפץ אלא מכשירים מדעיים לקליטת הקרנים הקוסמיות ותופעות סטרטוספריות אחרות.

9. ה- "GORGON IV" הוא כנויו של מטוס מכוון מרחוק שסיים עתה בהצלחה את טיסות המבחן. הוא מונע ע"י RAM-JET והורכב ממטוס קרב מטפוס BLACK WIDOW.

./.

.10 רקטות סובייטיות משוכללות

עורך השנתון הבריטי "AIRCRAFT ANNUAL" מסר שישנם סימנים המעידים על בנין נוסחה מתוקנת בעלת טוח הרבה יותר גדול של ה V-2 הגרמני ע"י אנשי מדע רוסיים. מאמר שהתפרסם בהוצאה הראשונה של השנתון מוסר: "טייסים נורבגיים הבחינו והעריכו את מהירותם של "גופים נעים" שיש יסוד להאמין שהם רקטות רוסיות שעברו מעל לשטחי סקנדינביה. חשוב לציין שישנן השערות ש"הגופים" נעים בהקבלה לעקומת כדור הארץ, במקום לעלות לגובה גדול ולפול אחר כך כדוגמת ה V-2. אם ישנה אמת בהשערה זו, הרי אז פתרו הרוסים את בעית טווח ה V-2 ".

.11 תותח אנטי-אוירי חדיש

מפעלי הנשק השודיים "בופורס" בנו תותח אנטי אוירי מהיר יריה חדש שיהוה פתרון לבעית ההגנה בפני אוירוני הדף וקליעים מטפוס ה-V-2. מהירות האש של תותח חדש זה עולה בהרבה על מהירות האש של כל דוגמא קודמת. בתותח זה אפשר לעקוב אחרי מטרות נעות 4 או 5 פעמים יותר מהר מאשר בעזרת התותח המהיר ביותר שהשתמשו בו עד כה.

משלחת בריטית המרכבת מקציני תותחנים גבוהים שוהה עתה במפעלי בופורס בכדי לבחון את הנשק החדש.

.12 מטוסי הדף לדנמרק

בתקופה של שנתיים ירכוש חיל התעופה הדני 65 מטוסי הדף קרביים בריטיים שיהיו כנראה מטפוס "ומפייר" טפוס שהוזמן גם ע"י נורבגיה ושודיה.

הקמתו מחדש של חיל התעופה הדני שנהרס בתקופת הכבוש הגרמני נתקל בקשיים רבים מחוסר טייסי קרב ומכנאים מתאימים. הממשלה השודית הסכימה לאמן טייסים דניים בבסיסי האמונים השודיים לטיסות הדף.

.13 אנשי הרא"פ במדריכי ההודים

חברי הרא"פ המשוחררים יהוו את מטה בית הספר להנדסה אוירית של חיל התעופה ההודי העתיד להפתח.

.14 מצנח נייר

הנסויים שנערכו בשודיה על מצנח הנייר החדש עברו בהצלחה. שודיה מייצרת עתה כמות גדולה של מצנחים מנייר לשם יצוא. הצבא הצרפתי בהודו-סין הזמין כמה אלפי מצנחים מסוג זה.

ג. ב י ם

.1 אנית מרוץ חדישה

אנית המרוץ האמריקנית החדישה DES MOINES היא אנית המלחמה הראשונה שמרכבים עליה תותחי 8 אינש מהירי יריה. בקורת אש אלקטרונית נותנת לתותחים אלה מהירות אש העולה ב-4 פעמים על מהירות כל תותח צי אחר. מהירותה המקסימלית של אנית המרוץ החדישה עולה על 30 קשרים. זיונה העיקרי הוא: 9 תותחי 8 אינש מהירי יריה. בנין אניה זו עלה ב- 50.000.000 דולר.

.2 נשק סודי אמריקני למלחמת צוללות

האדמירל לואיס דנפילד מפקד אגף המבצעים של הצי, מסר על נשק סודי חדש למלחמה נגד צוללות שהורכב על אניות המלחמה האמריקניות. נשק זה יתן לאניות המלחמה יתרון מכריע על היחידות התת-מימיות המודרניות ביותר, כולל את הצוללות החדישות המצוידות בצינורות "שנורקל" שהוכנסו לשמוש ברוסיה.

./.

חטיבת נושאות מטוסים אמריקניות

.3 משרד הבנוי של הצי האמריקני גלה שמקימים עתה צי בן 28 נושאות מטוסים מהירות אשר יכולות לשמש כשדה המראה למטוסי התקפה מהירים וכבדים בעלי טווח פעולה ארוך.

הכוח הנבנה יתרכז סביב נושאת המטוסים הענקית בת 65.000 טון CVA – 58. (משערים שע"י שנויים בתכנית הבניה יעלה נפחה לקרוב ל- 75000 טון). כוח זה יכלול 3 נושאות מטוסים בנות 45.000 טון מסוג MIDWAY. נושאות המטוסים הנותרות תהיינה מסוג ESSEX. בעלות נפח של 27.000 טון. ספוני ההמראה של אניות אלה יחוזקו באופן מיוחד בכדי לאפשר הטסת מטוסים כבדים יותר.

.4 המטוס הכבד ביותר שהמריא אי פעם מסיפון אניה נושאת מטוסים הוא מטוס הסיור הימי LOCKHEED NEPTUNE. ההמראה בוצעה בעזרת בקבוקי הדף מסייעים (JATO).

.5 אניות נושאות מטוסים אשר פוזרו באוקינוס השקט ברווח של 800 מיל בין כל אניה שמשו ל"קרשי קפיצה" ולתחנות הספקת דלק למטוסי קרב בעלי טווח קצר מהסוגים BEARCAT, CORSAIR, SKYRAIDER אשר עשו את דרכם מעל לאוקינוס השקט. בכל אניה מלא המטוס את מיכלי הדלק שלו בכדי לבצע "קפיצה" נוספת לאניה נושאת המטוסים הבאה. שיטה זו מאפשרת העברה מהירה של מטוסי קרב בעלי טווח קצר מהעבר האחד של האוקינוס לעבר השני בכוחם העצמי של המטוסים הנ"ל.

.6 **רובוטים צפים**

הצי האמריקני גילה עתה שבתקופת המלחמה הקים חטיבת אניות מונהגות ע"י גלי רדיו. אניות אלה הוטענו בחמרים עזי נפץ, ומתפקידם היה הריסת נמלים ומתקני הגנת החופים של האויב מבלי לסכן את חיי המלחים.

אניות אלה לא הביאו אמנם תועלת מרובה כי בינינם נסתיים בתקופה מאוחרת מדי, אך סוג אחד הספיק להשתתף בפלישת דרום צרפת ב- 1944. אשר לצייד אניות מונהגות הנושאות 7000 טון חמרי נפץ, במצלמת טלויזיה. סדור זה יתן למכונן האניה השרוי במרחק, תמונה ברורה מה נעשה באזור אניתו. מצלמה זו תעביר אל מרכז כוון האניה תמונות ממצפני האניה וממדי מהירותה.

כמה מאניות אלה הם מטפוס אמפיבי המסוגלות לעלות על החוף. הסוג האחרון שהצי גילה את קיומו הוא ה- X-CRAFT. אניות קטנות אלה המכונות "סלמנדרס" נעות במים בעזרת מדחפים רגילים ועל האדמה על זחלי טנקים. אניה זו הנושאת 1.200 ליבראות חומר נפץ, ומכוונת למטרתה ממרכזים הנמצאים על המים (על אניות מלחמה), תפקידה העיקרי הוא לעלות על החוף ולהתפוצץ בקוי הגנת החופים של האויב. בכדי למנוע תפיסת אניות אלה ע"י האויב מצוידות רוב האניות במנגנון אוטומטי המפעיל את חומר הנפץ במקרה שאות רדיו מיוחד לא נקלט בזמן הדרוש.

.7 **מנועי הדף מימיים לטרפדות על-מהירות.**

דר' פריץ צוויקי, מנהל מחלקת המחקר של ה- AERO-JET RESEARCH CORPORATION הודיע על פתוח מנועי הדף מימיים שירכבו על טרפדות ועל "יחידות צי אחרות". מנועים אלה יאפשרו לטרפדות מהירות מקסימלית של 100 קשרים. בהמשך שיחתו גילה הדר' צוויקי שהמנוע בנוי על עקרון דומה לזה של קליע ההדף הגרמני V – 1. המכונה מונעת ע"י חמר דלק מיוחד הנדלק בבואו במגע עם מים. תרכובת החומר היא עדיין בגדר סוד אעפ"י שתהליך שריפתו דומה בהרבה לזה של הנתרן.

בתקופת המלחמה השיגו טורפדות הצי מהירות מקסימלית של 40-50 קשרים. מקווים שהמנוע החדש יכפיל את מהירות הפגיעה של הטורפדו וימעיט ע"י כך בהרבה את ערך תמרוני ההתחמקות של אניות האויב. . .

./.

8. סטנדרטיזציה של הצי הבריטי והאמריקני

משערים שאניות הקרב הבריטיות יצוידו בקרוב במבערים חשמליים הדומים לאלה הנמצאים בשמוש בצי האמריקני. לשם בצוע תכנית זו תדרש הוצאה כספית גדולה אבל היא תאפשר שמוש הדדי של ציוד חשמלי אמריקני ובריטי.

הצי הבריטי השתמש עד כה במצברי זרם חלופין בעלי תדירות של 50 חילופים לשניה, בשעה שרוב מכשירי רדר האמריקניים דורשים תדירות של 60. תהליך זה שמהוה חלק מתכנית מקיפה לסטנדרטיזציה של הזיון של שני הצים ישפיע גם על בנין תותחי צי וטורפדות חדישות. בקשר לזה מוותרים עתה הבריטים על חומר הנפץ CORDITE בתוך חומר מפעיל לפגזים ומכניסים לשמוש את החומר האמריקני חסר השלהבת PICRITE.

9. יחידות צי בריטיות במימי הארקטיקה

האדמירליות הודיעה על כונת בריטניה לשלוח בחורף זה יחידות צי לאוקינוס האטלנטי הצפוני ולמימי האזור הארקטי בכדי לבחון את השפעת האקלים הקר על חבר העובדים ועל הציוד הימי. במבחנים אלה ישתתפו גם מטוסי הדף של הצי וצוללות. מומחים לתותחנות, הנדסה, למדע האלקטרוני ולטורפדות ישתתפו פעולה בעריכת תצפיות ונסיונות בזמן המסע.

10. בנין אניות דלק ואניות נוסעים.

ועדת הצי האמריקני דורשת הקצבת סכומים נוספים לשם בניית אניות דלק ובניית אניות נוסעים שיוכלו להפכן בשעת הצורך לאניות נושאות צבא. הועדה מתכנת בניית אנית נוסעים ענקית שמהירותה העתידה נשמרת עדיין בסוד.

משערים שצי אניות הדלק האמריקניות ישיג עד שנת 1953 נפח כללי של 6 מליון טון, יבנו אניות דלק גדולות ומהירות המסוגלות לשרות מלחמתי. הממשלה האמריקנית תשא בחלק מהוצאות בניית אניות אלה.

חברת הנפט האמריקנית "סטנדרד אויל" מציידת חלק מאניות הדלק שברשותה במתקני רדר.

11. אניות משחית יפניות לפרוק

הצי הבריטי הוציא למכירה לשם הפיכתן לגרוטאות את 14 אניות המשחית היפניות שנמסרו לאנגליה כפצויי מלחמה. האניות חונות עתה בבסיס הימי בסינגפור.

ד. ב י ב ש ה

1. בין מוצרי הלבוש האמריקניים החדשים נמצא שריון גוף פלסטי העומד בפני חדירת קלע אקדח בעל קליבר 45.

2. ג'יפ עובר מכשולים

חטיבת חילי הצי האמריקני פתחה המצאה שתאפשר לג'יפ להתגבר על מכשולי קרקע שונים. המצאה זו היא רשת מתכתית גמישה הבנויה בצורת כלוב העוטפת את גלגלי הג'יפ, עוברת מעליו ומתחברת לג'יפ על יד גלגליו האחוריים. רשת זו מתקדמת בד בבד עם התקדמות הג'יפ, ומאפשרת לו נסיעה בביצות, חולות נוידים והתקדמות מעל לחפירות הגנה.

3. השיגי התותחנות הרוסית.

העתון "בורבה", בטאונה הרשמי של המפלגה הקומוניסטית היוגוסלבית פרסם מאמר הדן בהישגיהם רבי ההצלחה של אנשי המדע הרוסי בפתוח תותחי שדה ותותחים אנטי אויריים.

העתון מציין את כוחו ההולך וגובר של חיל התותחנים הסובייטי. לפי דברי "בורבה" מסגל לעצמו עתה הצבא היוגוסלבי את המצאותיו של מדע התותחנות הסובייטי, בין ההישגים של התותחנות הסובייטית ציין העתון במיוחד את התותח הרב-רקטי הנייד "קטיושה". המאמר לא מבהיר אם ישנם ברשות הצבא היוגוסלבי תותחים מטפוס "קטיושה".

ה. הכנות ארצות הברית

1. בעיות התקציב בצבא האמריקני

בראשון לנובמבר 1948 היה כוחו המספרי הכללי של הכוחות המזויינים האמריקניים 1.564.018 איש. עקב הגבלות בתקציב צומצם גיוס ינואר מ- 20.000 ל- 10.000 איש; מאותה סיבה צומצם גם גיוס חודש פברואר שלפי התכנית היה צריך לעלות על 20.000 איש והוגבל ל- 5000 איש.

2. חיל התעופה סבל גם הוא מקשיים בתקציב. אמנם הוחלט על הקמת חיל אויר המונה 70 להקים אבל ההקצבות הנוכחיות מספיקות רק לציוד כ-50 להקים. (בעוד שמטוס 29- B עלה 1,5 מליון דולר, הרי מטוס מטפוס B-50 עולה 4,5 מליון דולר). עד עתה צוידו רק כשני להקים במטוסי B-36. הלהק השני נכנס לשרות לפני זמן קצר ובסיסו בשדה תעופה בטכסס.

3. חיל התעופה הימי ימנה באמצע שנת 1949 14.500 מטוסים. כוח זה יכלול 576 מטוסי הדף קרביים. מכיון שתקציבו של הצי ארגנ מספיק ליצור מספר מטוסים מתאים לספוק הדריכות הנוכחיות יוצאו כ- 3000 מטוסים מתוצרת מלחמתית ממקומות אחסונם ויוכנסו מחדש לשרות.

בכדי להמציא את מספר הטייסים הדרושים לכוחו המגבר של חיל התעופה הימי יוגבר קצב אמוני הטייסים מ- 1000 ל- 2600 איש לשנה. נוסף לכך מקים עתה חיל התעופה, כוח מלואים שימנה כ- 50.000 טייסים.

4. ה.ג.א. באמריקה

המחלקה להגנה אזרחית האמריקנית פרסמה שורה של המלצות להקמת שרות הגא מצומצם בימי שלום שיתרחב ויכנס לפעולה מידית בעת פריצת סכסוך חדש. בהמלצות נלקחות בחשבון אפשרויות של 100.000 נפגעים בתוצאה מהתפוצצות אחת, והן מדגישות את הצורך בגרעין אנשים מאומן המסוגל להתחלט על המצב שיתהוה עקב פעולת פצצות אטומיות ותימיות. הדו"ח קובע שיש לפזר את הפחד הנוכחי והלא מוצדק מסכנת ההקרנה הרדיו-אקטבית שתופיע ע"י פצצה אטומית. הכח המשוער שידרש לשעת חרום יעלה ל- 15 מליון איש.

5. ועד לעבודה רוחנית

הנשיא טרומן הקים זה לא מכבר ועדה בת 3 אנשים שתנהל את ההדרכה הרוחנית והדתית ושתטפח את אופים של אנשי כוחות הצבא. הנשיא הזכיר את שמו של פרנק ל. וויל כיו"ר ועדה זו. ל. וויל הוא יו"ר הועדה היהודית לעזרה סוציאלית NATIONAL JEWISH WELFARE BOARD - וחבר הועד הפועל הלאומי של צופי אמריקה.

6. ההובלה האוירית לברלין

ההוצאות לקיום שרות ההובלה האוירית לברלין עולות בקרוב ל-25 מליון לירות לשנה.

זו הפעם הראשונה שגם מטוסי הובלה של הצי האמריקני נקראו מבסיסים שונים באוקינוס השקט ונשלחו לגרמניה. בסכום יצורפו 60 מטוסי הובלה ימיים גדולים לשרות ההובלה האוירי לברלין.

7. יצוא מטוסים אמריקניים

המספרים האחרונים שפורסמו ע"י בתי חרושת ליצור מטוסים מגלים שכמעט 500 מטוסים צבאיים אמריקניים נמכרו בחו"ל בששת החדשים הראשונים של שנת 1948. רובם היו מטוסי אמונים, אך מספר מפציצים קלים ובינוניים נשלחו לברזיל.

עפ"י מספרים אלה הוכח שטורקיה היתה הלקוח הטוב ביותר בקניה כללית של 227 מטוסים, אחריה באה שודיה עם 76 מטוסים והפיליפינים עם 64 מטוסים.

שום מדינה לא בקשה לקנות מפציצים הינים יותר כגון ה-17 B- וה- LIBERATOR אלפי מטוסים מטפוסים אלה הוכרזו כעודפים

./.

והם עוברים עתה תהליך אימון של רקבון בדדות תעופה אמריקניים. הלקוחות הראו אמנם התענינות במטוסים מטפוס B-29 אבל היצרנים קובעים, שלא הצליחו למכור אף מטוס מטפוס זה.

8. <u>הכנות אמריקניות למלחמה ארקטית</u>

מפציצים אמריקניים מטפוס B-50 ישלחו לאלסקה לבצוע טיסות אמונים שימשכות בתקופת החורף כולה.

בחודש פברואר יערוך הצי הפציפי תמרונים חדשים באזור הארקטי. באזור מפרץ הודסון נערכים עתה תמרונים קנדו-אמריקניים משולבים של כוחות יבשתיים ואויריים.

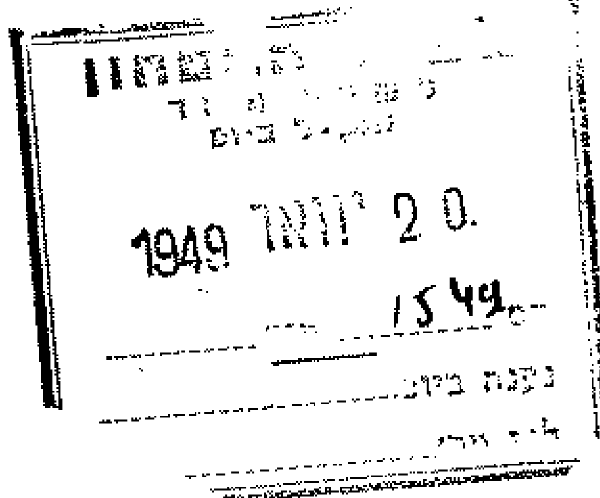
המומחה הנורבגי לאזור הקוטב, הקולונל ברנט בלחן נקרא לשרות פעיל בחיל האויר האמריקני. צ'רלס לינדברג עורך עתה טיסת מחקר על אלסקה מטעם חיל האויר האמריקני במטרה לפתח נתיב אוירי למזרח הרחוק שיעבור דרך אלסקה והבסיסים האמריקניים באזור הארקטי.

טייסת של הצי האמריקני סימה זה עתה טיסה מעל לחופי אלסקה לשם רשום מפות.

ו. <u>ראית הנולד</u>

הקבינט הצרפתי אשר את תכנית ההעברה של שדה התעופה בשרטר למקום מרוחק יותר מהקטדרלה המפורסמת. העברה זו נעשית לשם הבטחת הקטדרלה במקרה של מלחמה, והיא תעלה ל-3 מליון דולר.

ממכל/אכא
ק/5/0/1- 5087
יח טבת תש״ט
19 ינואר 1949

שר הבטחון

הנדון: מספרי חיילים מגויסי חו״ל

מכתבך בטכא/851

ההבדל בין המספרים אשר מסר מר יוסף יזרעאלי והמספרים אשר נמסרו על ידי אכא נובע מהסבות הבאות:

1. אי התאמה בקבוצות הארצות

א. במספרי העולים מעבר לים, כלל מר יוסף יזרעאלי את העולים מאנגליה המונים 543 איש.
אם נוסיף מספר זה לסכום שנמסר על ידי אכא 1461 יתקבל המספר 1984 לעומת 2040 שמסר מר יזרעאלי (הבדל של 56 איש).

ב. במספרי העולים מארופה המערבית, לא כלל מר יוסף יזרעאלי את העולים מאנגליה. אם נגרע מהמספר אשר נמסר על ידי אכא את מספר העולים מאנגליה, נקבל מספר של 824 לעומת 1085 שמסר מר יזרעאלי (הבדל של 261 איש).

ג. במספרי החיילים אשר גויסו מאפריקה הצפונית שנמסרו ע״י אכא, נפלה טעות מצערה ע״י שרות החיול והקליטה. המספר הנכון הוא 1573.
[illegible]

2. סבת ההבדלים בין המקורות

א. המספרים שקבל מר יוסף יזרעאלי ממח״ל - אינם זהים עם מספר החיילים אשר גויסו. המספרים של מח״ל הם מספרים של אנשים המקבלים הענקות. בין מקבלי ההענקה נמצאים גם אנשים המועסקים כעובדים אזרחיים על חיל האויר, חיל הים וכו׳.

ב. המספרים שקבל מר יוסף יזרעאלי ממרכז הגיוס אף הם אינם מספרי החיילים אשר התגייסו. מספרי מרכז הגיוס מסתמכים על השאלון הרפואי. חלק מהאנשים אשר עבר בדיקה רפואית לא חויל לצבא.

ג. המספרים שנמסרו ע״י שרות התרבות על דוברי הצרפתית אינם מספרי החיילים המגויסים מארצות צפון אפריקה בפרק הזמן שבקשת מהסברה הבאות:

1. מגוייסים דוברי צרפתית אינם רק אלה שבאו מארצות צפון אפריקה.

2. המספרים כוללים גם חיילים שהגיעו ארצה לפני 15.5.48.

משה צדוק אלוף
ראש האכא

מדינת ישראל
הממשלה הזמנית

משרד החוץ.

הקריה, י'ח בטבת תש"ט.
19.1.49
5926/32 /1/1ח

אל : משרד ראש הממשלה,
לידי השליש.

מאת : המחלקה למוסדות
בינלאומיים.

ח'נחמיה היקר,

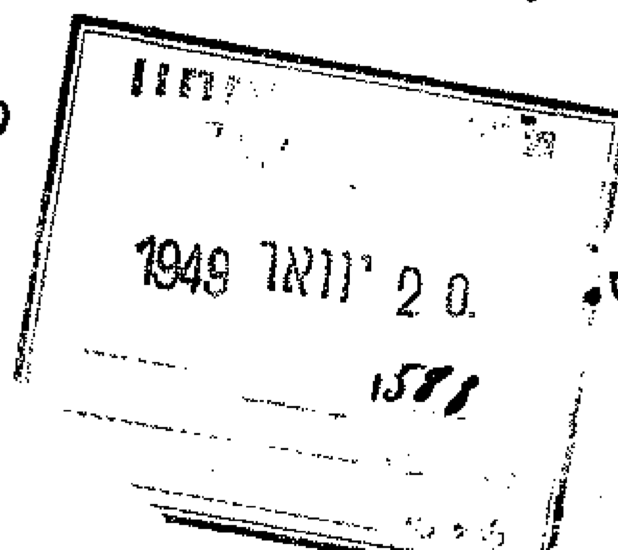
ר"ב תמצא העתק ממכתב שנאלצתי לשלוח היום לנציגי הצלב האדום הבינלאומי, לאחר התיעצות עם ח' בוריס גורביץ', מנהל המחלקה המדינית.

אני שולח לך העתק לידיעתו של ראש הממשלה,משני טעמים:-

(א) היות ושמעתי שכל הענין הזה כבר הגיע לאזניו.

(ב) בקשר לתוצאות הבלתי רצויות העלולות לצמוח מסירובם העקשני של אנשי הצלב האדום בדבר פינוי מלון "קליף" שביפו.

ברור שהצעדהבא, אם לא יחליטו לצאת גם לאחר מכתבי הנ"ל, הוא צעד משטרתי רב אחריות ורב סכנות. האפשרות השניה היחידה שהצבא (ש.מ. וחיל הים) יסוגו לגמרי מתכניתם המקורית.

צל/יש.

ה' תמיר, נא ראה [illegible]

Hakirya, le   Janvier 1949

Monsieur le Docteur O. LEHNER
Chef de la Délégation du C.I.C.R.
en Israel.
<u>Tel-Aviv.</u>

Monsieur le Délégué,

Je me permets de me référer à notre lettre du 7 courant, signée par M. W. Eytan, Directeur Général de ce Ministère, et adressée à M. André DURAND en votre absence, ainsi qu'à la conversation qui a eu lieu il y a quelques jours dans son bureau, et au cours de laquelle je me suis efforcé de vous expliquer les nécessités impérieuses qui nous obligeaient à vous demander de vouloir bien évacuer l'Hotel Cliff à Jaffa.

Ayant appris entretemps que vous n'avez pas encore pris de décision définitive, je me vois dans l'obligation de vous faire savoir que l'immeuble que le Docteur STEINBERG, Officier de Liaison de l'Armée avec la Croix Rouge, a mis à votre disposition en remplacement de celui que vous occupez actuellement, étant resté vide pendant plusieurs semaines dans l'attente de votre transfert, il ne nous sera possible de le réserver qu'encore quelques jours seulement, étant donné qu'il y a d'autres intéressés, et que nous avons dû faire des efforts tout spéciaux pour le retenir jusqu'à présent.

Je puis vous assurer qu'après les représentations que vous aves bien voulu nous faire, nous avons examiné encore une fois très sérieusement cette question, mais étant donné que l'Hotel Cliff se trouvé situé dans une zone d'établissements militaires, nous ne voyons pas d'autre possibilité que de vous demander de vouloir bien prendre ce fait en considération, et procéder dans le plus bref délai possible au transfert de vos logements, magasins et bureaux dans le nouvel immeuble.

Je vous prie de considérer ceci comme notre dernier

.../

M. le Docteur LEHNER
Tel - Aviv

appel et vous serais vraiment fort reconnaissant de donner suite à notre demande répétée, afin d'éviter toute conséquence désagréable.

Si après votre déménagement vous estimerez que le nouvel immeuble ne présente pas suffisamment de commodités, nous ferons de notre mieux afin de vous procurer un logement qui vous donne toute satisfaction.

Veuillez agréer, Monsieur le Délégué, l'assurance de ma parfaite considération.

Section des Organisations
Internationales

Copies à :
- Q.G. de l'armée d'Israel
- Dr. STEINBERG

ZL/NG

1949 יונאר 19
מס׳ 1537

מ ט כ ל
23/18
18 ינואר 1949

אגפים
חזיתות
חטיבות
מחוזות
חילות
שרותים
שונים

הנדון:- פקודת יום.

1. לוטה בזה פקודת יום לקראת הבחירות לאספה המכוננת.

2. יש להביא את פקודת היום לידיעת כל הדרגות.

רב סרן
שליש המטכל

שט/רפ

פקודת יום - לקראת הבחירות לאספה המכוננת.

מטעם

רב אלוף יעקב דורי
ראש המטה הכללי

חיילי צבא הגנה לישראל.

כאזרחים חפשים במדינתנו, נצטרף במלוא אוננו לקהל הבוחרים בישראל, לבחור באספה המכוננת - המוסד הלאומי העליון - אשר עליו נטיל התעודה העליונה לקבע ולנהל חיינו מבית, ולהנחות נתיבותינו כעם חפשי בין עמי התבל.

לאחר ההכרזה על עצמאותנו והקמת המדינה, לאחר הקמת צבא הגנה לישראל, תהיינה הבחירות לאספה המכוננת המאורע השלישי בעל משמעות לאומית, מדינית והיסטורית בחיי מדינתנו הצעירה. חיילי ישראל עם שאר בני האומה ימחישו את הערך העליון של מאורע זה, בהשתתפותם האקטיבית בבחירות, מתוך אחריות והרגשת מלוי חובה לאומית כיאה לחיילים בצבא ישראל.

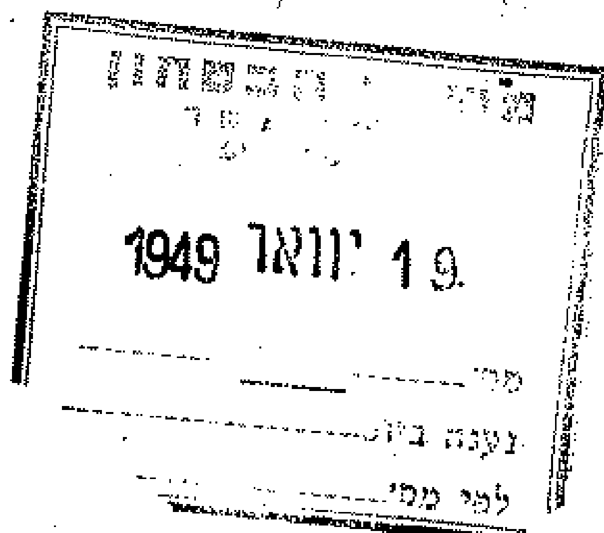
אנו המופקדים על בטחון האומה כלה, והניצבים על הגנת המולדת בשלמותה, נשמור גם בבחירות לאספה המכוננת על רוח האחדות המלכדת אותנו במלוי חובותינו כלפי העם כלו. מתוך חפש מוחלט נבחר בבחירינו, אולם נשמור על רמה גבוהה של רצינות ואחריות אשר מוטלים עלינו גם במשימה זו. נבטיח על ידי סבלנות וכבוד הדדיים רמת אזרחות גבוהה ואוירה ההולמת מאורע כה נכבד בחיינו.

היה חזק

רב אלוף
ד מ ט כ ל

יד/רפ

מ מ כ ל
13/8/4/א
18 ינואר 1949

מפקדי חזיתות
מפקדי חטיבות
מפקדי מחוזות
מפקדי חילות
מפקדי שרותים
שר הבטחון
ראשי אגפים.

להלן דברי שר הבטחון אשר הושמעו בישיבת המטה הכללי בהשתתפות מפקדי החזיתות ביום 17.1.49:

" עלי לעשות הפעם הערה אחת, לא מתוך שמחה ותענוג, אלא מתוך חובה.

יש עכשיו בחירות - לכל חייל ומפקד יש לו הזכות המלאה להשתתף במלחמת הבחירות מחוץ למחנה הצבאי ככל אזרח אחר, והוא רשאי לבקר את הכל ואת כל אחד, ובמידה שזה מותר לציוילי (ואם מותר) מותר גם לו להשמיץ כל מי שהוא רוצה. אבל אין מפקד צבאי רשאי לדון באספות פומביות ולא פומביות על פקודות צבאיות שניתנו לו - גם כשהוא מופיע באספה במדים ציויליים.

במעשה זה אני רואה פגיעה חמורה בשלמות הצבא והפרה קשה של פקודת משטר ונוהג של המטה הכללי.

הצבא שלנו הוא צעיר - והמשמעת בתוכו לקויה, והמפקדים, ביחוד הגבוהים, צריכים לשמש דוגמא למשמעת ולכיבוש-יצר."

עליך לקחת לתשומת לבך ולהביא לידיעת פקודיך את דבריו של שר הבטחון.

רב אלוף
ר מ ט כ ל

רפ/

מ ט כ ל
ו/17/4
19 ינואר 1949

שר הבטחון

הנדון:- **סכנת התפשטות המלריה.**

מכתב השרות הרפואי אמ/11897/1
מיום 9.1.49 העתק אליך.

בעקבות התזכיר הנ"ל של ד"ר שיבר על הסכנה של התפשטות המלריה השנה, הודיעני ד"ר שיבר כי לפי מיטב ידיעתו לא נעשה דבר בשטח זה ע"י הממשלה.

הצבא הפסיק כל פעולה בנדון ב-1.1.49 ואם כי אין הדבר נוגע לי, הנני מוצא להובה לעצמי להסב תשומת לבך לסכנות הצפויות לישוב מהסר פעולה בשטח זה.

רב אלוף
ר מ ט כ ל

/כש

מדינת ישראל

אל: חברי הממשלה

מאת: מזכיר הממשלה

תאריך: יט בטבת תש"ט
20 בינואר 1949
מס. 821/7/7143

רצ"ב הצעת פקודת בריאות העם (תיקון) תש"ט - 1949 אשר שר הבריאות מבקש להביא למועצת המדינה.

באם לא תבוא התנגדות מאת חברי הממשלה, נראה את הדבר כהסכמת הממשלה כולה לפקודה ונעבירנה למועצת המדינה.

יא/חג

נא להשיב לא יאוחר מיום כ"ה טבת תש"ט (26.1.49)

369. IX. 48. 40.000

דברי הסבר

1. הרשימה הישנה של מחלות מידבקות שהחובה להודיע עליהן לפי סעיפים 11 ו-12 לפקודת בריאות העם, 1940, היתה לקויה בחסר ויתיר במדה מרובה, כמפורש להלן:-

א. ברשימה הישנה נכללו כמה מחלות שאינן מידבקות, אף על פי שהן באות מזיהום, כגון: שושנה - Erysipelas, קדחת שחור השתן - Black Water Fever, ועוד רבות כאלה.

ב. ברשימה הישנה נימנו מחלות רבות שמעולם לא הופיעו בארץ הזאת. המחוקקים האנגליים העתיקו, כנראה, מחוקות של חוץ-לארץ, כגון, אנגליה.

ג. יש כמה מחלות מידבקות שהוכרו וזוהו רק בשנים האחרונות, אלה לא נימנו ברשימה הישנה כלל וכלל, כגון: Leptospirosis - צהבת המועברת מפרות, ועוד.

ד. יש מחלות מידבקות שהוגדרו מחדש, כגון צהבת מידבקת, שהיתה ידועה בשם Infectious Jaundice וכיום היא Infectious Hepatitis. כמו כן הדיזנטריה הוכרה והוגדרה בשלש צורות שונות.

ה. הכיוון של התחיקה החדשה הוא לכלול ברשימה כזאת אך ורק מחלות בעלות אופי אפידמי, ולא את כל המחלות המידבקות.

3. מחמת הטעמים האמורים לעיל, וטעמים אחרים שלא פורטו, נתברר שיש הכרח גמור לבטל את הרשימה הישנה של מחלות מידבקות שבתוספת ב׳ (לפי סעיף 11) לפקודת בריאות העם, 1940, ולחוקק חדשה במקומה.

פקודת בריאות העם (תיקון)

מס׳ לשנת תש"ט - 1949

מועצת המדינה הזמנית מחוקקת בזה לאמור:

תיקון הפקודה מס׳ 40 לשנת 1940

1. פקודת בריאות העם, 1940, תתוקן כך:
במקום התוספת השניה (ב׳) תבוא התוספת הבאה:

"תוספת שניה

מחלות מידבקות על פי סעיף 11

Variola	Smallpox	אבעבועות
Varicella	Chicken-pox	אבעבועות-רוח
Rubella	German measles	אדמת
	Amoebiasis	אמביאסיס
	Diphtheria	אסכרה
Bilharziasis	Schistosomiasis	בילהרציאסיס
	Brucellosis	ברוצלוסיס
	Anthrax	גחלת
	Trachoma	גרענת
Pestis	Plague	דבר
	Dysentery	דיזנטריה:
	a) amoebic	א) אמבית
	b) bacillary	ב) בצילרית
	c) clinical (without laboratory confirmation)	ג) קלינית (ללא זהוי מעבדתי)
	Hepatitis, infectious	דלקת כבד שמזיהום
	Encephalitis, infectious	דלקת מוח שמזיהום
	Meningitis	דלקת קרום המוח
	a) cerebrospinal	א) ע״י מנינגוקוקים
	b) other forms	ב) צורות אחרות
	Virus pneumonia	דלקת ריאה שמוירוס
	Food infections & poisoning	זהום והרעלה שממזון
	Gonorrhoea	זיבה
	Cholera	חולירע
Parotitis epidemica	Mumps	חזרת
Morbilli	Measles	חצבת

פקודת בריאות העם (תיקון)

מס' לשנת תש"ט - 1949

מועצת המדינה הזמנית מחוקקת בזה לאמור:

תיקון הפקודה מס' 40 לשנת 1940

1. פקודת בריאות העם, 1940, תתוקן כך:
במקום התוספת השניה (ב') תבוא התוספת הבאה:

"תוספת שניה

מחלות מידבקות על פי סעיף 11

Variola	Smallpox	אבעבועות
Varicella	Chicken-pox	אבעבועות-רוח
Rubella	German measles	אדמת
	Amoebiasis	אמביאסיס
	Diphtheria	אסכרה
Bilharziasis	Schistosomiasis	בילהרציאסיס
	Brucellosis	ברוצלוסיס
	Anthrax	גחלת
	Trachoma	גרענת
Pestis	Plague	דבר
	Dysentery	דיזנטריה:
	a) amoebic	א) אמבית
	b) bacillary	ב) בצילרית
	c) clinical (without laboratory confirmation)	ג) קלינית (ללא זהוי מעבדתי)
	Hepatitis, infectious	דלקת כבד שמזיהום
	Encephalitis, infectious	דלקת מוח שמזיהום
	Meningitis	דלקת קרום המוח
	a) cerebrospinal	א) ע"י מנינגוקוקים
	b) other forms	ב) צורות אחרות
	Virus pneumonia	דלקת ריאה שמוירוס
	Food infections & poisoning	זהום והרעלה שממזון
	Gonorrhoea	זיבה
	Cholera	חולירע
Parotitis epidemica.	Mumps	חזרת
Morbilli	Measles	חצבת

Typhus exanthematicus	Typhus	טיפוס הבהרות
a) endemicus	a) flea borne	א) ע"י פרעושים
b) epidemicus	b) louse borne	ב) ע"י כינים
Typhus abdominalis	Typhoid fever	טיפוס הבטן
Ulcus molle	Chancroid	כיב רך
Rabies	Hydrophobia	כלבת
	Leishmaniasis	לישמניאסיס
	a) cutaneous	א) של העור
	b) visceral (kala-azar)	ב) קלה אזר
	Leptospirosis	לפטוספירוסיס
	Ankylostomiasis	מחלת האונקלית
	Malaria	מלריה
Malleus	Glanders	נחרת
	Lues	עגבת
	Paratyphoid fevers	פרטיפוס לצורותיו
	Tetanus	צפדת
	Leprosy	צרעת
Febris recurrens	Relapsing fever	קדחת חוזרת
a) endemicus	a) tick borne	א) ע"י קרציות
b) epidemicus	b) louse borne	ב) ע"י כינים
	Yellow fever	קדחת צהובה
	Tuberculosis	שחפת
	a) pulmonary	א) ריאות
	b) other forms	ב) צורות אחרות
	Scarlet fever	שנית
Pertussis	Whooping cough	שעלת
	Poliomyelitis	שיתוק ילדים

השם 2. פקודה זו תיקרא פקודת בריאות העם (תיקון) תש"ט - 1949.

דוד בן-גוריון
ראש הממשלה

משה שפירא
שר הבריאות

פליכס רוזנבליט
שר המשפטים

סוף תיק

מס' 7

התחלת תיק

מס׳ 8

לרב סרן נחמיה ארגוב

פרקים מהווי חיינו – ב"אהלים"

לשכבת האמצע

של בי"ס למפקדי – גדנ"ע

מספר זמני:

מספר מקורי:

מספר סופי:

סיווג בטחוני:

התאריכים

אוגוסט - ספטמבר 1949

ארכיון ד. בן גוריון.

אין מס' ע

10.000 (4.60) 2160/227

ו.

תיק 15 (כרונולוגי)

תוכן: ~~ליל השיחה ה-34 של מועצת המדינה הזמנית מיום 6.1.1949~~

"אהליה" של ועדה למחקרו גרעיני, 20 ביולי - 24 באוגוסט 1949. דברי ב.ג.

בפני הסגל הפיקודי של גדנ"ע ביום 26.8.49.

מאמר על הציונות של קורט בלומנפלד מיום 19.1.45 בעברית: PROPOGANDA OF THE HOUR.

נאום קורט בלומנפלד בישיבת הועד הפועל הציוני מיום 11.5.1949 על "מפקיד הציונות בגולה"

עלון פנימי של "מפא"י" שהופץ ערב ועידת הציונים הכלליים ספטמבר 1949. דברי ב.ג. לרגל עלית עמוס הרב

התאריכים: ~~[illegible]~~ אוגוסט ספטמבר 1949

סיווג בטחוני:

מספר סופי: ב.ג.

מספר מקורי:

מספר זמני: 8

10.000 - 11.57 - 2157/2290

ד. בן-גוריון

עם קום חזון מדינת-היהודים מעלה העם את עצמות החוזה מארץ-נכר לבירת-הנצח של ישראל.

רק שני אישים בתולדות ישראל - בני-יעקב שניהם - זכו לכך שעמם יעלה עצמותיהם ארצה. ריווח של כשלושת-אלפים ושלוש-מאות שנה עומד ביניהם, מאז יציאת מצרים, כשהעלו עצמות יוסף בן-יעקב, ועד היום הזה.

יוסף היה העברי הראשון שנטרד ממולדתו, ועלה לגדולה בארץ גלותו, בהצילו את מצרים מרעב, ונעשה משנה למלך פרעה, אבל לא שכח את בית אביו וארץ-מכורתו, ולפני מותו, השביע את אחיו לאמור: "פקוד יפקוד אלהים אתכם והעליתם עצמותי מזה. - ויהי מקץ שלושים שנה וארבע מאות שנה - יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים - ויקח משה את עצמות יוסף עמו, - ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממצרים קברו בשכם בחלקת-השדה אשר קנה יעקב."

כמאורע יחיד שאין שני לו עומד דבר מותו של המנהיג הגדול, גדול מנהיגי ישראל ונביאיו, משה רבנו.

בן-עמרם לא זכה לבוא ארצה - וגם לא להקבר בתוכה.
אחרי ארבעים שנות הליכה במדבר עלה משה בסוף ימיו "אל הר נבו, ראש הפסגה אשר על פני ירחו, ויראהו ה' את כל הארץ את הגלעד עד דן, ואת כל נפתלי ואת ארץ אפרים ומנשה, ואת כל ארץ יהודה עד הים האחרון, ואת הנגב ואת הככר בקעת ירחו עיר התמרים עד צוער, ויאמר ה' אליו: זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר: לזרעך אתננה. הראיתיך בעיניך - ושמה לא תעבור. וימת שם משה עבד ה' בארץ מואב - ולא ידע איש קבורתו עד היום הזה."

עצמות החוזה הגדול של ימינו היו טמונות ארבעים וחמש שנים בארץ-נכר - בה הגה חזון מדינת היהודים, בה יצר הכלים להקמת

המדינה, בה מת, והוא רק בן ארבעים וארבע - בהישבר לבו הכואב והאוהב.

"איני יודע שעת מותי, כתב בשנת 1898, - שש שנים לפני פטירתו, - אבל הציונות לא תמות. מימי באזיל שוב יש לעם ישראל נציגות עצמית, והמדינה היהודית במולדת תקום".

ונבואתו נתקיימה. כשהרצל כתב בשנת 1895 את ספרו מדינת-היהודים היה נדמה לו שהוא שומע מעין משק-כנפים מעל ראשו. הוא לא טעה. זה היה משק כנפי שכינת ישראל אשר לא סרה מעליו גם לאחר מותו, - כי נסתלק הרצל בן-התמותה, שאינו אלא בשר ודם ככל אדם אחר, אבל נשאר לנצח החוזה והיוצר הממלכתי בחסד עליון, שנועד על פי ההשגחה להיות בן-אלמוות בתולדות ישראל.

"אין אני מעלה שום רעיון חדש; - אמר הרצל בשנת 1896, - להיפך זהו רעיון ישן-נושן, - ובזה דווקא כוחו גדול; שנותיו - כשנותיה של האומה, שמעולם לא פסקה מלטפח אותו, אפילו בימי האסון המרים ביותר, והוא - הקמתה מחדש של המדינה היהודית" - וזו הי גדולתו של הרצל: רעיון ישן נתלקח בלבו - ובכוח אמונתו, קסמי-אישיותו, ופעליו הגבורים נהפך לרעיון חדש, חי ודינמי, מדליק לבבות, מפיח תקווה ואמונה, מפעיל המונים, זוקף קומת-עם, מארגנו, מלכדו, הופכו לכוח מדיני, לגורם בין-לאומי - והרעיון נעשה מציאות.

"אף על פי שאין אני לא נביא ולא חוזה חזיונות - הוסיף אז הרצל - הריני מודה שאני מטפח בלבי את התוחלת והאמונה, שבאחד מן הימים אש יתלקח עם-ישראל באש התלהבות נפלאה" -

תוחלתו זו באה, ובמו עינינו ראינו "התלקחות אש התלהבות נפלאה" זו ותוצאותיה המבורכות - בחידוש קוממיותנו ובמלחמת-חרותנו.

הרצל היה כאילו זר להמוני ישראל רוב ימיו ורחוק מתרבות יהודית - אולם יותר מכל אלה שנתחנכו כל הימים בפני ובפנים,

הסתכל עמוקות בנפש האומה ובנבכי גנזיה - כי עין-חוזה היתה לו הצופה למרחקים ולמעמקים - ולב גדול היה לו להרגיש בסבל עמו ותוחלתו, כאשר לא הרגיש איש בימיו, ואמונה גדולה מלאה נפשו, - אמונה בסבל המשחרר ובגאון האדם ובנצח עמו, ואמונתו הלוהטת דבקה בעם ותהי לכוח יוצר ומהפכני - ומדינת ישראל קמה.

ואשרינו שהננו מעבירים עצמות החוזה לאדמת ישראל הגאולה, ומביאים אותו לקבורה בבירת-הנצח שלנו. [illegible] קברות המלכים והנביאים תקום מצב-אבנים לעצמות-הרצל, לשארית בן-התמותה.

אולם הרצל בן-האלמוות, מצבתו היא מדינת-ישראל אשר תיבנה ותגדל ותיף באהבת בניה-בוניה.

לא תהלוכת-אבל תהיה הלוויית עצמות הרצל לירושלם - אלא מסע-נצחון, נצחון החזון שהיה למציאות.

כ"א באב תש"ט
16.8.49

מפלגת פועלי ארץ־ישראל
המרכז

בתשובה נא להזכיר
מס. 3617

Tel-Aviv,
P.O.B. 36
TEL. 4668, 5774

1.9.1949

תל־אביב.
ת. ד. 36
טל. 4668, 5774

לח' ד. בן-גוריון.

חבר יקר,

הננו ממציאים לך
בזאת את החומר על המפקד וההסברה
לקראת ועידת המפלגה, כמו-כן את
דברי הפתיחה של הח' ז. אהרנוביץ
בישיבת המרכז מיום 4.8.49.

בברכת חברים

זג/יא.

ישיבת המרכז, 4.8.49

ז. אהרנוביץ (דברי פתיחה).

כמה משפטים לאופיה של הישיבה הזאת של המרכז. בארבעת החדשים האחרונים קיימנו לא מעט בירורים של המזכירות, של סיעתנו בכנסת, ישיבות משותפות של המזכירות וסיעתנו בכנסת וכינוסים מסוגים שונים. הישיבות והכינוסים היו מוקדשים לנושאים מסוימים. לא היה כלל מקום לנסיון של סקירת המצב בכללו. נמצאנו עדיין במצב מעבר - לאחר הבחירות לכנסת ולועידת ההסתדרות ועם ראשית פעולותיה של הממשלה, הכנסת, הועד הפועל של ההסתדרות.

אפשר להגיד שעכשיו נזדקרו הפרובלימות, גם להלכה וגם למעשה - במדינה, בהסתדרות ובמפלגה ויש ענין וטעם לסקור פעם את המצב בכללו - אם לא את היער כולו, הרי חורשות עצים במקום עצים בודדים - ולאפשר לכל אחד מחברי המרכז להגיד כיצד הוא רואה את הענינים ולהגיב בהערות, השגות או ערעורים על המעסיק אותו, לפי ראות עיניו. זה חשוב לא רק לחברי המרכז. חשוב מאד שהדברים יגיעו לחברינו בממשלה, בהנהלת הסוכנות, בועד הפועל של ההסתדרות ובלשכת המרכז. לאחר החדשים הדינמיים אשר מאחרינו יש צורך בבירור כללי, בינינו לבין עצמינו.

היקף הנושא מחייב אותי לסקירה קונספקטיבית . ברור גם שלא אקיף את כל השאלות החשובות, אלא רק את אלו שאני רואה אותן כמרכזיות מפאת ערכן או דחיפותן.

אקדים כמה הערות להערכת פעולתה של הממשלה.

אם לקחת בחשבון את התנאים האוביקטיביים שלוו את הממשלה בראשית פעולתה, אזי יכול אני לקבוע מתוך סיפוק מסוים שהספינה הכלכלית של המדינה, - אם כי הנפח של הספינה איננו הולם את רוחב הים ואת סערותיו, - נמצאת בידיים נאמנות: כוונתי קודם כל לאוצר המדינה, שהאחראי לו גילה אופי וכשרון להוציאנו מתוהו ובוהו וליצור בסיס של תקציב המדינה, העומד בגדר של בקרת אחראית: כוונתי לנס ההצלחה במלחמה

עם יוקר החיים כנקודת מוצא להתגברות על האינפלאציה, עקב פעולתו של האחראי למשרד לקיצוב ואספקה: כונתי לפעולה המשולבת של הסוכנות והממשלה בשטח ההתישבות החקלאית והמדברה שנוצרה לנקודות התישבותיות ההולכות וקמות לפי תכנית; כונתי לפעולת שיכון שעלתה לממדים רציניים מאד ומעודדים מאד.

שמענו אתמול את סקירתה של גולדה על התעסוקה. לא היתה לי אפשרות של שיחה עם גולדה על נושא זה. אך ההתרשמות היא, ולא רק שלי - שהממשלה בתור קולקטיב טרם הניחה את כל משקלה בשטח פעולה זה, הנמצא בתחום משרד העבודה והנשען על האוצר. מי שמאזין למתרחש בארץ איננו יכול להשתחרר מראיית חומרת המצב בשטח זה והסכנות החברותיות הצומחות כבר עקב חוסר העבודה של המוגים: גידול הקומוניזם בקרב שכבות שונות של העליה החדשה; ריבוי גילויי שחיתות חברותית; העמקת רגשי מרירות בקרב המונים גדולים; השתקפות שלילית של מצב זה על שכבות צבוריות שאינן נגועות כלל בחוסר עבודה.

במדינת ישראל אין דבר יותר זול מאשר בקורת. כל עסקן צבורי היודע בכמה עולה לו כל סנטימטר עבודה שהוא עושה, יש לו דרך-ארץ בפני עבודה של אחרים. אך הכרתי היא, שעד עתה טרם מיצתה הממשלה, בתור גוף שלם, את עומק הבעיה וטרם העלתה יכולת שהנה למעלה מיכולת למנוע קטסטרופה. נרמז לי בימים אלה על תכנית חדשה, שאם תתגשם, עלולה היא להביא לידי מפנה בשטח התעסוקה - ולואי שתכנית זו תצליח. האימרה "יפה שעה אחת קודם" נראה לי, כי בתוך המציאות שלנו היא מכוונת לבעית חוסר העבודה.

על המצב הכלכלי של המדינה ברצוני להוסיף ולהגיד כמה הערות פשוטות, כפי שרואה אותן מן המצד אדם שאיננו מומחה כלכלי: יהיו מה שיהיו כשרונותיו של שר האוצר ושל יתר חברי הממשלה, אין כלל אפשרות שתהיה לה לממשלה תכנית כלכלית לשלש השנים הבאות, מבלי שתשקיע מאמצים חדשים בשני מקורות להזרמת הון לארץ: הון פרטי והון לאומי. תגידו, זה יודע כיום כל ילד בארץ. ובכן, מכל מה ששמעתי והתרשמתי אין לי כלל וכלל הבטחון, שמצד הממשלה נעשה הכל מה שבכוחה היא לעשות,

גם בארץ וגם בחו"ל, לסילוק מכשולים סוביקטיביים או ליצירת תנאים ארגוניים - תעמולתיים למשיכת הון פרטי לארץ. לאמור, מה שנעשה עד עתה ע"י הממשלה, איננו מספיק ואיננו הולם את חריפות הבעיה.

מאידך, שורר בתנועתנו איזה קפאון המחשבה והפעולה לדרכי גיוס של הון לאומי בממדים יותר גדולים מאשר עתה. לעתים יש לך רושם, כי אבן שהיתה לראש פנה מאסו בה הבונים, וכונתי היא לאבן הפנה של ההסתדרות הציונית העולמית xxxxxxxxx והסתדרויותיה הארציות. לפי שעה לא המציא איש מכשיר יותר יעיל וכמו שאינני שותף להמעטת דמותה וערכה של ההסתדרות הציונית בעבר, כך אינני מוכן להתיאש מיכולתה של ההסתדרות הציונית בהווה ובעתיד. אני חוזר על תביעתי בישיבת הועד הפועל הציוני ביחס לפעולה מאורגנת ומחודשת בקרב ההסתדרויות הציוניות הארציות לקראת הקונגרס הציוני של 1950, שבמרכזו צריכה לעמוד שאלת גיוס הון לאומי לבנין מדינת ישראל ושלפי דעתי, מבחינה זו, אילו הצליח לא היה נופל ערכו מהקונגרס הציוני הראשון בבאזל.

כולנו תמימי דעים לגבי ערכו של ההון הלאומי בבנין המדינה. להערכה זו אוסיף עוד דבר אחד: גם אם יזרום הון פרטי רב לארץ, הוא לא ימנע מאתנו את סכנת הקומוניזם בממדים של ארצות אחרות. מסכנה זו יכולה להציל אותנו "תכנית מרשל" שלנו - גיוס הון לאומי רב והזרמתו לכלכלת הארץ. בתור מפלגה סוציאליסטית, מדוע שלא נראה את הערך המיוחד והעצום של ההון הלאומי לגבי התפתחותה של תנועת הפועלים בארץ בתקופה זו. לא אחטיא את המטרה אם אציין, שנחלשה הזיקה המעשית של ההסתדרויות הציוניות לבנין המדינה גם מפני שנחלשה הזיקה של בוני המדינה אל ההסתדרויות הציוניות.

כמה משפטים בענין החנוך והתרבות. אין כל ספק, שעם קבלת חוק חינוך חובה חינם גם באותה המסגרת המצומצמת, לפי שעה, שהובאה בפני הכנסת, הונח יסוד ממלכתי-סוציאליסטי חשוב למדינת ישראל. לעומת זה אין להרגיש שום מפנה בשירות התרבותי של מדינת ישראל לגבי כלל הישוב ובמיוחד לגבי רבע מיליון היהודים שנוספו לנו במשך שנה אחת - ושוב, אין זו שאלה

רק של משרד החינוך, הממשלה כולה, בתור גוף שלם, חייבת לתת את דעתה ליצירת המפנה.

כמה משפטים לשטח המדיני. במסיבה שלנו אין צורך להוכיח את חיוניותם וחשיבותם של הסכמי שביתת-הנשק אשר כרתנו. ברצוני להפנות את תשומת לבכם לרקע הכללי של מדיניות החוץ שלנו. מסתבר, שבמדיניות חוץ אנו עומדים בפני "חבלי התפכחות", לאמור, אנו נכנסים לתקופה, שהלחץ המדיני עלינו ילך ויגדל. לא מן הנמנע שכתוצאה מהלחץ הזה יחולו איזה תזוזות לגבי המצב הקיים. מאידך, אין לנו כל יכולת להכשיר את דעת הקהל במדינה לקראת אפשרות של תזוזות, ולו קלות. כי כל הודאה באפשרות כזו מסוכנת היא מבחינת היאחזות בה ע"י כוחות חוץ. מאידך, זה מונע מאתנו כל אפשרות של דבור כלפי פנים בזמן ובאופק מתקבצים עננים, שלא קל יהיה לצאת מהם יבשים לגמרי.

כמה משפטים בענין הצבא. בחדשים האחרונים היה המצב בצבא לא טוב בגלל כמה סיבות, ומהן הראשיות: המעבר ממלחמה לשלום; מעבר ממלחמה לשלום מזויין. מעבר זה, הקשה כשלעצמו, עם כי הוא מחייב ריאורגניזציה בתוך הצבא, נעשה עוד יותר קשה לרגל ההכרח להתחשב עם האפשרויות הכספיות של המדינה. יש לנו רושם, שאנו מתקרבים לסיום פרשת התהיה: משרד הבטחון גיבש כבר את התכנית החדשה בקויה היסודיים ונתבשר בקרוב על חוק שירות בצבא הכולל את חובת כל הנוער היהודי בארץ לשנת הכשרה חקלאית קודמת לשנת ההכשרה הצבאית. תהיה זאת אחת המהפכות הגדולות בחיי המדינה. תיווצר אפשרות של יצירת תנועה חלוצית - חקלאית במדים ובממדים שלא חלמנו עליה בעבר. השאלה היא, אם המפלגה תדע לכוון את התנועה הזאת ולהדריכה. מצבנו בזה איננו וורוד כלל וכלל. לרגל סיבות שלא אפרט אותן, נוצר מצב שלמפא"ם יש בפיקוד הצבאי פי-כמה ממה שהיה מגיע לה אילו הפקידו הצבאי היה מתחלק לפי משקלן הצבורי של מפלגות. שינוי מעמדנו בתוך הצבא קשור בכמה-וכמה ענינים והם: על המפלגה למצוא בתוכה כמה עשרות חברים, שיקדישו את כל חייהם לצבא ויכשירו את עצמם להיות ראויים לפיקוד העליון בצבא; על המפלגה

למצוא בתוכה את ה-200-250 צעירים וצעירות, שלאחר הכשרה יוכלו להיות מדריכים בקרב אותם עשרת אלפים נערים ונערות שיגוייסו עם שנת השירות הראשונה; המחלקה לעניני צבא שליד המרכז הנה בגדר של התחלה ויש לפתחה בהיקף וביכולת ללוות באופן שיטתי את חברי המפלגה והנוספים לה בתוך הצבא; בקשר לזה יש ענין מיוחד בבירור שטרם נסתיים אודות התקנות של משרד הבטחון ביחס לזכויות האזרחיות של החיילים והמצמצמות את אפשרויות הפעולה המפלגתית בקרב החיילים. באופן עקרוני אני מעריך את העקרונות האלה, כחולמים את הדאגה שצבא ההגנה לישראל לא יתפלג לפי זרמים. עם זאת קשה לי שלא לראות את המציאות הפוליטית שלנו בארץ, שבה תתקיימנה מחתרות בתוך הצבא של מפ"ם ושל חרות ואנחנו, שלא נקיים מחתרת, עלולים להסגיר למעשה את ההשפעה החינוכית על הצבא לידי כל המפלגות, פרט למפלגת פועלי ארץ-ישראל, על כל המסקנות הנובעות מכך לא למפלגה בלבד - למדינה כולה.

כמה משפטים בענין הכנסת. אפשר להגיד שהכנסת נכנסה למשטר של עבודה. היא כבר התחילה לטחון. שיניה גדלות עם גידולה. יש גם שיניים עקומות, אולם אני חושב שאפשר ליישר אותן כמו אצל ילד. מה שחשוב להוסיף ולציין הוא, שאצל חברי הכנסת, כמעט בלי יוצא מהכלל, מתפתח החוש הממלכתי, היחס לכנסת כאל מוסד ממלכתי. זה מורגש לא כל כך בישיבות הפתוחות כמו בתוך הועדות - וזה חזיון מעודד.

מצבנו לא קל בכנסת. אני מתכוון גם לממשלה וגם לסיעתנו. אנו נמצאים במצור של ארבע אופוזיציות: מפ"ם, חירות, הציונים הכלליים... והמציאות בארץ - והאחרונה היא האופוזיציה הרצינית ביותר.

ברור, כי איננו קל גם מצב המפלגה מחוץ לכנסת. אין כל ספק שהמפלגה, לפי שעה, הולכת ומאבדת בוחרים בקרב חוגי הביניים, אשר בעבר הצביעו בעד המפלגה. מכבש המסים ומשטר הצנע פגעו בחוגים הללו, לפעמים פגעו קשה מאד. מן הראוי שחברינו בממשלה, המרכזים את התיקים הכלכליים, ישימו לב גם לאספקט זה של המצב.

בתוך צבור הפועלים קיימת מתיחות שאין לזלזל בה.

נזכור גם שצבור העובדים בארץ גודל עכשיו תוך "קפיצת-הדרך" - סיפר לנו החבר נישטט באחת הישיבות הקודמות, שנוסף למאתיים אלף חברי ההסתדרות נתקשרו, אם כי עוד לא נכנסו, קרוב לחמשים אלף חברים חדשים מתוך העליה החדשה. הצבור החדש אינו מחוסן, בעל פרטנזיות אחרות, בעל כוח עמידה אחר, כוח שיפוט אחר מאשר היה לצבור הקודם. היה לנו נצחון גדול בהסתדרות, כאשר עברנו את פרשת הורדת השכר והתאמתו לאינדכס נוכח התיצבותה של מפ"ם, אשר עשתה מצדה מאמצים רבים בכדי להפריע לנו. נצחון זה שהיה לנו אינו צריך להאפיל בפנינו את חומרת המצב כעבור חדשיים, כאשר נעמוד בפני הכרח של הורדה שניה והיא, יתכן, תהיה עוד יותר גדולה מאשר הקודמת. כבר מעתה יש להשקיע את מיטב תבונתה של המפלגה בקביעת דרכה לקראת המבחן השני.

השאלה המרכזית השניה, המעסיקה אותנו בשטח ההסתדרותי, היא - מפ"ם, מה שעשתה עם פרשת הורדת תוספת היוקר היה למעשה תרגיל לפירוק ההסתדרות. אם תשוחחו עם חברינו המטפלים בהסתדרויות הנוער, ביחוד בקרב הצופים והנוער העובד, יספרו לכם כי למעשה עוסקת מפ"ם בהכנת הפילוג גם בהסתדרויות הנוער; ידוע לכם על מעמדו ומצבו של החלק המעונה ביותר של חברי המפלגה, זה הנמצא בתוך הקבוץ המאוחד;

והנה: ישנה תביעה חזקה מצד חברי המפלגה, אני חושב, חלק גדול של חברי המפלגה, התובע את שיתופה של מפ"ם בממשלה; נשקפות לנו בחירות חשובות לעיריות. שאלתי את בן-אהרן מה דעתו על הליכה משותפת, והשיב לי: "אני חושב זאת לדבר פסלוגי, אבל נסכים ללכת ברשימה הסתדרותית בתנאים מסויימים"; עם התחלת פעולתו של הועד הפועל של ההסתדרות הוצגו ע"י מפ"ם תביעות מקסימליסטיות - יתכן והתביעות הן אולטימטיביות לגבי השתתפותה במוסדות - לשיתופה במוסדות הארגוניים-המרכזיים והמקומיים - והמשקיים של ההסתדרות.

ישנם חברים, הטוענים כי הכנסתה של מפ"ם לממשלה, הליכה המשותפת אתה לבחירות לעיריות וההיענות לתביעותיה לשיתוף

למוסדות ההסתדרות, שבכל אלה יתהווה סכר בפני הדרדרותה של מפלגה זו. ישנם חברים החושבים, כי קו זה רק יוסיף להם בתי-מלאכה להשחזת סכינים נגד מפלגת פועלי ארץ-ישראל.

אני מודה, שכשלעצמי הנני מתחבט קשה ובטרם הכרעתי בלבי על הקו שהמפלגה צריכה לנקוט בו.

שימו לב, שבעצם המפלגה טרם עברה להתקפה על מפ"ם - במידה שעשינו זאת היינו מרוסנים למדי. לא רצינו לשרוף את הגשרים, אבל הם שורפים אותם. פרט לנאמנותם הציונית, הרי מפ"ם היתה כבר למפלגה קומוניסטית, המנהלת מלחמה טוטלית נגד המפלגה - בכל. מאידך, הנך מתחבט בספקות, שמא לא מיצינו את כל האפשרויות ליצירת איזו מודוס-ויונדי עם מפ"ם.

המפלגה עומדת בפני דילימה שהיא צריכה להכריע בה אחרי בירור מיוחד ומוסמך לכך.

בשטח ההסתדרותי ברצוני להתעכב על עוד שאלה אחת: האופי של ההסתדרות הכללית במדינת ישראל. קיים במפלגה זכוח על גורלה של מגבית ההסתדרות באמריקה. לא אכנס עכשיו בויכוח עם הנימוקים השונים, וגם ההצעות השונות לגבי מגבית ההסתדרות. אני חייב לעמוד רק על ארגומנט אחד, המלוה את ההתנגדות למגבית ההסתדרות. והארגומנט הוא, שעם הקמת המדינה, שבראשה עומדת ממשלה פועלית ברובה, אין כבר ערך לפעולה המשקית של ההסתדרות. אני שולל את התפיסה הזאת ביסודה. הכרתי היא, שממשלת ישראל זו הקואליציונית או אחרת, ולו כולה פועלית, לא תוכל להגשים תפקידים סוציאליסטיים בארץ זו באם לא תשען על הסתדרות כללית של פועלים בעלת משק פועלי, התופס מקום גדול בכלכלת הארץ. ממשלה, תהיינה כוונותיה הטובות ביותר, אשר תעמוד בראש מדינה בה הכוח המשקי המאורגן הוא של ההון הפרטי בלבד - ממשלה כזו תישבר.

לדעתי תחוסל אז גם ההסתדרות: כי הוצאת הסקטור המשקי מההסתדרות הכללית תשמש התואנה לפילוגה של ההסתדרות כאשר בהדרכת המפלגה ישאר איגוד מקצועי מפולג ולמפלגה האחרת הסתדרות, אמנם מפולגת

אך עם כל הפונקציות המלאות שהיו לה לפני פילוגה. אני מניח שסיום זה לא יתקיים. אך בינתיים נהרסת והולכת מגבית ההסתדרות בארצות הברית ע"י הדבורים בלבד שנשמעים בארץ מפי חברים חשובים. על המפלגה לברר את הענין ולהכריע בו מיד וסופית.

לבסוף - כמה משפטים ביחס למפלגה עצמה. הייתי מנסח כך: המפלגה, יד כל בה - ידה איננה בכל. אסביר זאת.

ישנה לשכה של המפלגה העושה פעולה מסוימת והמתחבטת ביצירת כלים לעשיה חשובה יותר. לא אעמוד עתה על שאלת אמצעים כספיים שבאם אלה לא יסופקו ללשכה ובמדה מספקת לא תוכל כלל לעשות שום פעולה. אתעכב קודם כל על שאלת מנגנון הלשכה, חברי המפלגה בעלי יכולת אינם רוצים לעבוד במפלגה בכלל ובלשכה בפרט, פרט לבודדים. הכנסת הפכה למלכודת בשביל כמה עשרות חברים, לאמור, בתוך הכנסת אפשר היה להסתפק רק בחלק מהם. השאר, כל אחד מהם יכול היה למלאות עבודות חשובות ושליחויות חשובות של המפלגה מחוץ לכנסת. כיום מרוכזים כולם בסיעתנו בכנסת ללא ערך מכריע בתוכה וללא יכולת של התמסרות שלמה בפעולות תנועתיות שמחוץ לכנסת. לזה עלי להוסיף ולקבוע שלא מעטים מתוך סיעתנו בכנסת היו יכולים לתת שרות חלקי וחשוב למדי ללשכת המפלגה ואין הם עושים זאת. קשה לי להסביר את החזיון הזה כאשר המפלגה זועקת לכוחות פעולה, אלה שעושים את פעולת הלשכה כוחותיהם פשוט כלים ואין עוזר. זה לא יכול להמשך כך יותר. אין זאת רק שאלה מוסרית - תהרסנה גם ההתחלות שנעשו עד עתה.

יש ללשכה מנגנון לא קטן לטפול בעולים בראשותו של החבר ח. רוקח. בענף פעולה זה עובדים כ-20 פונקציונרים חברי המפלגה בכפרים נטושים, במחנות וליד המחנות. הם מנהלים פעולה תרבותית וארגונית זה חדשים רבים. יש הסבורים שאילולא פעולתם של החברים האלה היו הלחץ וההרס הרבה יותר חמורים מאשר אלה שראינו עם הפגנות לוד ורמלה.

נעשתה התחלה רצינית להוצאת עלונים בשפות לועזיות - שבע שמונה שפות - בשביל שכבות עולים שונים בראשותו של החבר ל. ברנשטין.

במיוחד יש לציין את הפעולה השיטתית של החבר כץ לטפול הסברתי, בכתב ובעל פה, בקרב דוברי וקוראי גרמנית שמספרם עולה לרבבות.

על יד הלשכה קיימת מחלקה ארגונית בראשותו של החבר מ. הורביץ שבטפולה הארגוני נמצאים כל סניפי המפלגה בארץ פרט לשלש הערים הגדולות.

על יד הלשכה קיימת מחלקת חוץ לארץ אשר במשך שנים היתה תחת הדרכתו של החבר אופיר א. הוא חזר למשקו ואת מקומו ממלא עכשיו החבר זליצקי. מחלקה זו, אם כי אינה נמצאת במרכז ענינינו בארץ חשיבותה מרובה. היא זקוקה לכמה חברים שיעשו את עבודתה. והם אינם.

על יד הלשכה קיימת מחלקה לטפול בנוער בראשותו של החבר ר. בש. בטפולה הבלתי אמצעי של המחלקה הן התנועה המאוחדת, הסתדרות הצופים, הסתדרות הנוער העובד. המחלקה מכוונת באופן שיטתי את פעולת חברינו המדריכים בהסתדרויות נוער אלה. האמצעים שברשותנו לפעולה זו הם מעטים למדי. יש לנו חלום שהמפלגה תתחיל לפעול באופן בלתי אמצעי בקרב הנוער, בקרב רבבות הנוער שאינו מאורגן בשום הסתדרות- מבלי שניצור תנועה חדשה. בחדשיים האחרונים עשה החבר מ. שורצמן סיורים רבים בארץ ולפי הדין וחשבון שלו יש צורך שהמפלגה תקים קרוב לששים מועדונים בשביל הנוער בכפרים הנטושים, ליד מחנות עולים, בריכוזים של עדות המזרח וכו'. אפשר להשיג את המגרשים בשביל המועדונים בלי השקעת כספים. כספים דרושים לנו רק בשביל המועדונים. הפעולה החינוכית של המפלגה בקרב הנוער היתה מגומגמת זה עשרות בשנים. היתה זו תוצאה מכך שפעולתנו התנהלה רק בתוך הסתדרויות נוער כלליות. רוב הנוער בארץ הוא מחוצה להן. הכרתנו היא כי על המפלגה להפגש עם רבבות הנוער הבלתי מאורגן פנים אל פנים, לדבר אליהם בלי גמגום עם דגל פרוש של מפלגת פועלי א"י. אוי לנו אם לא נעשה זאת, אך פעולה זו דורשת אמצעים כבירים, חסרים לנו לזה רק... 90% מהאמצעים הדרושים.

עם שובו של החבר הרצברג מארצות הברית הוקמה מחדש המחלקה המקצועית שליד הלשכה, מחלקה שיש לה ערך חיוני רב ביחוד בתקופה

זו. אם החבר הרצברג ימשיך לנהל את המחלקה הרי הוא החבר המתאים ביותר לענף פעולה זה.

על יד הלשכה קיימת מחלקת הסברה שמרכז אותה החבר ז. הרינג. זוהי מחלקה חשובה מאד, פעולתה מתפתחת.

נעשתה ריאורגניזציה של "הדור" בקו של הידוק הקשר עם מרכז המפלגה; חודשה הופעתה של ה"אשמרת"; אני מציין בספוק כי לדעת רבים עלתה הרמה של "הפועל הצעיר"; אני יכול לקבוע בסיפוק כי לפי ידיעות מהימנות הצליח הירחון של המפלגה "מולד" להכות שרשים בתוך ירחון עיוני ונקי מבחינה אינטלקטואלית; אתם יודעים כי ישנה התחלה רצינית של הוצאות ספרים מפלגתית בהנהלתו של החבר י. ארז. הלשכה מטפלת עכשיו בהגשמת הרעיון של הקמת [illegible] קונצרן מפלגתי-משקי שיכלול את "הדור", "אשמרת", "הפועל הצעיר", "מולד" והוצאת ספרים יותר מגוונת - לשם רציונליזציה משקית והרמת התפוצה של העתונות המפלגתית.

שימו לב מהי דמות העתונות במדינת ישראל? פרט ל"דבר", "הדור" ו"הצפה" - כל העתונות, עתונות בוקר ועתונות ערב הם נגד הממשלה (מ. שרת: המאמרים הראשיים של "הארץ" בעניני חוץ הם עזרה נאמנה למשרד החוץ) יתכן. אך בכל שאר השטחים עומדת ממשלת ישראל תחת אש צולבת של מרבית העתונות בארץ אשר בוקר וערב עוסקת בגירוי העצבים והאינסטינקטים של האזרח בארץ והסתה נגד הממשלה. קחו בחשבון שכל עתון יש לו קונטיגנט של קוראים משלו - אחרת לא יכול היה להתקיים. הרי ביחד מקיפה העתונות האופוזיציונית את מרבית הקוראים בארץ.

לעומת זה מופיע "הדור" בחמשת אלפים טפסים, "הפועל הצעיר" - שבעת אלפים. וזה במפלגה המונה 53 אלף חברים. ברור איפוא כי שאלת הגדלת התפוצה של העתונות המפלגתית היא מרכזית וחיונית ביותר לקיומה של המפלגה.

הופעל בית ברל. המפלגה העמידה לרשות בית ברל את מינימום האמצעים ואת המנהל שהוא החבר ברוך אייזנשטט. נבחרה גם הנהלה. בהזדמנות זו ברצוני לומר דברי הוקרה מעטים לחבר שאיננו משתתף בישיבה

זז של המרכז, כונתי לחבר סורוקה אשר לוה את בית ברל מראשיתו והיה בזמנים שונים כמעט יחיד אשר לא רק שמר על המוסד הזה אלא גם שקד לטפחו ולהתפתחותו. המפלגה מקציבה לבית ברל אלפיים=חמש מאות לירות לחודש וזה מספיק להחזקת ששים איש בחודש. זה מעט מדי. ביחוד עכשיו כאשר המפלגה עומדת בפני הכרח של הכשרת הרבה מאד מדריכי נוער. עובדה היא שאין במפלגה, פרט לכמה בודדים שיתענינו בשטח פעולה גורלי זה לעתידה של המפלגה ולעתידה של המדינה.

עשינו נסיון בלתי מוצלח, לפי שעה, להקמת מחלקם לכוח האדם בתוך המפלגה. לארגון ענף חיוני זה בשביל המפלגה עוד נחזור.

בחדשים אלה קיימנו כנוסים המוניים של פועלים שכירים, חקלאים, עולים ונוער. כנוסים אלה עשו שרות גדול למפלגה, להסתדרות וביחוד לממשלה. קשה לתאר כלל כיצד היתה הממשלה מגשימה את תכניתה הכלכלית אילולא המשען שהותאם לה ע"י המפלגה בחדשים האלה.

ועכשיו רצוני להגיד כמה משפטים לעיקר העיקרים כפי שאני רואה אותו. לעתים קרובות אני תוהה וחושב כמה משונים הם חברי המפלגה שלנו, אשר רובם ככולם מתעלמים מראית מצבה של המפלגה. במשך ארבע השנים האלה, יחרץ, לדעתי, גורלה של מפלגת פועלי ארץ-ישראל, בחינת להיות או לחדול. במשך ארבע השנים האלה נתקרב להכפלת הישוב ולהכפלת ההסתדרות - עם חדש שעל המפלגה להשתלט עליו באופן רוחני-פוליטי במשך ארבע שנים במקום ארבעים שנה בעבר. פועלים ותיקים נוהרים עכשיו למפלגה, לדעתי, מתוך הזדעזעות נוכח החזיונות והמושגים המובאים עתה ארצה עם זרמי העליה החדשה. אנו עומדים בארץ בפני חזיון גדול ומבורך של שידוד מערכות העם, מערכות ציבור הפועלים ומערכות הנוער. ואם מפלגת פועלי א"י לא תמצא בתוכה את הכוח ואת האמצעים להצמיח את עצמה מחדש בתוך כל אלה - היא לא תתקיים. הדברים הם פשוטים בתכלית: בעוד ארבע שנים נעמוד בפני בחירות לכנסת ובפני בחירות לועידת ההסתדרות והמכריע יהיה ציבור חדש. גורלה של המפלגה נשקל עתה יום יום מראשית הזרימה ההמונית של עולים חדשים. נוכח כל אלה לא חל כל שינוי בהכרתו של חבר המפלגה אשר בתור כלל עומד מחוץ לכל הפרובלימטיקה הזאת, מחוץ

לכל הדאגה הזאת.

אין לי טענות בשטח זה לשרים שלנו - בחור כלל הם נענים כאשר נתבעים ע"י הלשכה. אין לתבוע מהם יותר.

אין לי, לפי שעה טענה לחבר המפלגה מהשורה היות ונוכחנו כי הוא נענה לתביעת המפלגה כאשר היא מפעילה אותו. בבחירות לכנסת ולועידת ההסתדרות לקחו חלק אלפי חברים וחברות מתוך פעילות ומסירות. אם המפלגה תמצא עכשיו דרכים להפעלת החברים, אני חושב כי הם ייענו.

יש לי טענה מרה כלפי שלש צמרות: לגבי חברי המפלגה בצמרת של ההתישבות העובדת; לגבי חברי המפלגה בצמרת של מוסדות ההסתדרות, לגבי חברי המפלגה בצמרת של מנגנון המדינה. מצד הצמרת של מנגנון המדינה אני רואה זרות, מצד הצמרת של מוסדות ההסתדרות אני רואה אדישות (פרט לבודדים) ומצד הצמרת של ההתישבות העובדת אני רואה התנכרות. אתעכב עכשיו רק על הצמרת של ההתישבות העובדת. אינני יכול להבין אותם כלל וכלל. האם תתקיים ההתישבות העובדת בלי המפלגה? פעולת המפלגה בנוער, האם לא להתישבות העובדת היא מכוונת? - ומנין למפלגה לקבל מדריכים לנוער אם לא מההתישבות העובדת? ישנה תנועת המושבים וזה חצי שנה מדברים אתם על כך שיתנו חבר אחד לעבודה בלשכת המפלגה שיעבוד רק בתוך המושבים - אי אפשר להשיג את זה. היה לנו משא ומתן עם מזכירות חבר הקבוצות ביחס לשנים שלושה אנשים לעבודה במחלקת הנוער ובמחלקת חו"ל של המפלגה - אין סימן להענות וכך ביחס לכל תפקיד. אל תראו את דברי כענין מלנכולי של קובלנה. עד כדי כך כבר התפתחתי שאם נגזר שמישהו יקבול אני מעדיף שיקבלו עלי מאשר אני אקבול על אחרים. אני מדבר עכשיו על ענין שהוא בנפשה של המפלגה. אינני יודע כיצד מחדירים את ההרגשה שלי הנקבעת ע"י מה שאני סופג יום יום מהמתרחש בקרב עולים במקומות עבודה ובקרב הנוער. אני יודע שכבר ישנה דליקה גדולה אך היא לפי שעה אינה נראית על השטח - אך כאשרתתפרץ יהיה כבר מאוחר.

הלשכה עושה עכשיו נסיון לפעולה ארגונית פנימית בתוך

המפלגה: מפקד כללי של חברי המפלגה; הקמת קרן ביצור המפלגה; הקמת סניפי משנה; חלוקת פנקס חבר חדש; ארגון משק המסים - המטרה היא להגיע ולראות את חבר המפלגה, ליצור נקודות מוצא לחנוך האופי של חבר המפלגה. עם זאת ברצוננו לקיים את החלטת מועצת המפלגה ולארגן בחירות לועידת המפלגה השביעית לקראת יובל עשרים שנה ליסודה: 5 בינואר 1950.

תרשו לי לחזור במשפטים ספורים על ההנחה שקבעתי עתה עם ראשית דברי על המפלגה עצמה. המפלגה תאבד את עצמה לדעת אם תמשיך בשגרה המחשבתית והארגונית ביחס לקיומה ולהתפתחותה, אם תסתפק באנשים, האמצעים והכלים שהיו לה עד עתה. אני מזהירה המפלגה בכל לשון של הזהרה שאני מסוגל לה. המפלגה זקוקה בכל אלה למהפכה מוחלטת. זה לא ייעשה ע"י הלשכה. אין לה אנשים לכך ואין לה כוח לכך. לכך דרושה התאזרות מתנדבת של טובי החברים במפלגה כל עוד לא אחרנו את המעוד.

ז. אהרנוביץ (פנימי)

המפלגה במדינה, תפקידיה ופעולותיה

טזיסים להרצאה

מדינת ישראל הקיימת רק 15 חדש מחייבת את המפלגה הקיימת זה 20 שנה לבחון מחדש את כל מסטר חייה הפנימיים. לביסוס הנחה זו מובאים פה קוי היסוד למצב.

==========

ששת חדשי פעולתה של הכנסת עשו אותה בית ספר לדמוקרטיה ממלכתית ישראלית. הכנסת כבר רכשה לעצמה לא רק להלכה, אלא גם למעשה את המעמד של המחוקק במדינה אשר "ברצותו מרחיב וברצותו מקצר" בכל חוק וחוק המוגש לה ע"י הממשלה - לאחר דיון, תיקון וסיגור במעבדת הועדות של הכנסת.

חדשי פעולתה של הממשלה מעודדים:

נסתם הנקב של השק הכלכלי במדינה - נפסק תהליך ההתיקרות שהיתה מכלה כל מאמץ כלכלי וכספי של המדינה ובתוך המדינה. גם זה הושג בפעולתו של משרד האספקה והקיצוב;

האוצר גילה הרבה כשרון בבנין ההכנסות וההוצאות של התקציב השנתי תוך הבטחת אופיו הפרוגרסיבי-פועלי של התקציב. לדוגמא: 72% ממשלמי מס ההכנסה הנם מקבלי שכר והם משלמים רק 32% מכל מס-ההכנסה;

הפעולה הכספית המשולבת של המדינה והסוכנות איפשרה ריכוז סכום של 62 מיליון לירות לפיתוח וקליטה. זה משתקף בקצב ההתישבות החדשה (מ-15 למאי 1948 הוקמו למעלה ממאה נקודות התישבותיות כולל כפרים נטושים); ביציאת הסיכון למרחב - בנין למעשה של רבבות יחידות-דיור בקצב הולך ועולה; במאמצי תעסוקה גדולים; "זזה הרכבת" של משרד התחבורה המקיף ומפעיל ענפי פעולה ועבודה בעלי היקף ותוכן רב;

מדינת ישראל הכניסה לארץ בתקופה קצרה קרוב לשלוש מאות אלף יהודים ואין כל ספק, שביודעים ובלא יודעים, מתגשם והולך ברחבי המדינה תהליך של היאחזות וגם של השתרשות רחבת ממדים;

חוק השירות הלאומי המובא השבוע לפני הכנסת נושא בחובו מהפכה לאומית וחברתית, הואיל ולפי חוק זה יעשה כל הנוער במדינה את שנתו הראשונה בהכשרה חקלאית ואפשר שבכך תמצא המדינה את הערוץ לשיתוף חלוצי של המוני הנוער בכיבוש שממת הארץ;

הונח יסוד לחוק חובת חינוך חינם.

ממשלה שעשתה והעלתה כל זה בחמשה חדשי פעולה חזקה עליה כי בשלוש שנים ומחצה אשר לפניה תפעל גדולות.

בעיות הטעונות פתרון

הערכה כוללת זו אינה צריכה להאפיל על בעיות שלא מצאו את פתרונן ועל חזיונות קשים במדינה.

אין ממוצע לסבל - והרבה רבבות של עולים חדשים חיים עדיין בהכרה מרה שחסרים להם היסודות הראשונים לחיים יציבים.

תבלין של מצוקה הוא המזין את קיומה של המפלגה הקומוניסטית המקווה להיבנות הפעם יותר מאשר ב-30 שנה שעברו.

משטר הצנע ומכבש המסים פגעו בחוגים עממיים ניכרים ואין לנו כל חדווה מכך.

המדינה טרם ניגשה לבחון מיסודו את המצב של עדות המזרח הגדלות והולכות מבחינה מוחלטת ויחסית ורק בכוחה של מדינה לחולל בשנים ספורות שינוי המבנה הכלכלי והחברתי בקרב עדות המזרח שבמדינת ישראל.

התאמת תוספת היוקר להוזלת האינדכס מחייבת מציאת משענים חדשים לרמת החיים של ציבור הפועלים ד ו ג מ ת מפעל השיכון לאלפי פועלים ותיקים, הורדת מכסת המס האחיד.

התרגיל לפירוק ההסתדרות, שנעשה על ידי מפ"מ עם נסיונה להמריד את ציבור הפועלים נגד החלטות ועידת ההסתדרות והועד הפועל בענין תוספת היוקר, השאיר אחריו סימן שאלה חמור: מה שקרה, תאונה היתה או ראשית שיטה חדשה לאימוץ התכסיסולוגיה הקומוניסטית? - מתשובה נאמנה לשאלה זו מסקנות מרחיקות לכת לאורךכל החזית.

אין ספק שמאמצי התעסוקה עד עכשיו טרם חרגו מיכולת למנוע תוצאות קטסטרופליות של חוסר עבודה המוני ושפתרונות יציבים לתעסוקה נעוצים במימוש תכניות פיתוח נרחבות בכפר ובעיר.

תכניות פיתוח הולמות את הצרכים הכוללים של המדינה - היכולת לכך נעוצה במידת הזרימה של הון פרטי ובמידת הגיוס של הון לאומי. אין בטחון שמבחינה כלכלית, ארגונית ותעמולתית נעשה כל מה שביכולתה של המדינה להקלת כניסתו של ההון הפרטי ומשיכתו. מאידך גיסא, השתקעותנו בבנינה של המדינה הסיחה את דעתנו מהתנועה הציונית העולמית - מהגברתה הארגונית, החינוכית והכלכלית. "תכנית מרשל" שלנו זהו ההון הלאומי של העם העברי בבנין המדינה וזה מה שצריך לעמוד במרכז הקונגרס הציוני שיתכנס ב-1950; בתור מפלגה סוציאליסטית חובה עלינו לראות את הערך העצום של ההון הלאומי לגיבוש התכנית של קיבוץ גלויות על יסודות של הסוציאליזם העברי;

עם קבלת חוק חינוך חובה חנם, גם במסגרת המצומצמת לפי-שעה, הונח יסוד ממלכתי-סוציאליסטי חשוב למדינת ישראל. לעומת זה אין להרגיש

עדיין שום מפנה בשירות התרבותי של מדינת ישראל לגבי כלל הישוב ובמיוחד לגבי 300 אלף היהודים שנוספו לנו בשנה ורבע.

למדיניות חוץ שלנו היו הישגים גדולים עם כריתת הסכמי שביתת נשק עם ארצות ערב. אך מסתבר שבמדיניות חוץ אנו עומדים בפני תקופה של התגדנדנות נמרצת: מדינת ישראל ביחסיה עם המזרח עומדת במשבר העליה והציונות, המשמשים נושא להעמולה עוינת ברומניה ובהונגריה, בהם נמצאים כמחצית מיליון יהודים שלמעשה אינם יכולים לעלות לארץ, מה שהביא כבר לצמצום ממדי העליה; ביחסיה עם המערב עומדת מדינת ישראל בפני התפתחות מחמירה מחמת הלחץ הבלתי פוסק מצד המערב בשאלות מדיניות גורליות בשביל הויתה ועתידה של מדינת ישראל. על מדיניות החוץ שלנו נגזרה הליכה במשעול צר שעלינו לחצוב אותו בין המזרח והמערב. אך המצב המתפתח במדיניות החוץ מן הנמנע שלא ישתקף גם במצב בפנים בו בוחשות מפלגות מימין ומשמאל שלכל אחת מהן תרופת אליל משלה, כיצד ו"בקלות" להביא לידי שגשוגה של מדינת ישראל במדיניות החוץ שלה.

המפלגה עשתה את עבודתה בנוער עד עתה בתוך המסגרות הכלליות של הנוער: הסתדרות הנוער-העובד, הסתדרות הצופים, התנועה המאוחדת. המפלגה תמשיך בזה גם להבא מתוך שמירה על המסגרות הללו. אך המפלגה איננה יכולה להתעלם מהעובדה שרבבות נוער אינם נמצאים כלל בתוך המסגרות הכלליות הללו, ומאידך שהמפלגה טרם עשתה נסיון רציני, מבלי להקים תנועת נוער חדשה, לבוא להמוני הנוער הבלתי מאורגן עם דגל פרוש של המפלגה, עם תכנית חינוכית בלתי מסוייגת בתכנה על ידי מסגרת של הסתדרות נוער כללית. יחד עם השמירה על המסגרות הכלליות הקיימות של הנוער, ענין חיים למפלגה להתחיל בפעולה בעלת תנופה גדולה, פעולה עצמית בקרב המוני הנוער הבלתי מאורגן. פעולה זו תובעת אמצעים כספיים גדולים וכוחות הדרכה מרובים.

צבור העובדים בארץ גדל עכשיו מתוך "קפיצת הדרך". נוסף ל-200 אלף חברי ההסתדרות נתקשרו, אם כי עוד לא נכנסו, קרוב ל-50 אלף חברים חדשים מתוך העליה החדשה. צבור זה ילך ויגדל. יש ברכה רבה בו. אך אין להתעלם כי הציבור החדש עדיין אינו מחוסן, הוא בעל כוח עמידה אחר וכוח שיפוט אחר מאשר היה לציבור הקודם. כבר מעתה יש להשקיע את מיטב תבונתה של המפלגה בקביעת דרכי חינוכו של הציבור החדש ע"י המפלגה.

הכפלת הישוב וגיוונו, הכפלת ציבור הפועלים, גידול הנוער על רקע של סידוד כלכלי וחברתי במדינה מחייבים את מפלגת פועלי א"י למשטר ארגוני אחר, לראייה אחרת של תפקידי חבר המפלגה, לחינוך אחר של אופי חבר המפלגה. אפשר להגיד: דור דור ודרויסיו. והמציאות החברתית של הארץ יודעת כבר עכשיו "דרויסים" מימין ו"דרויסים" משמאל. המדינה ותפקידיה, ההסתדרות ותפקידיה תובעים גיבוש אופי חלוצי-קנאי של חבר מפלגת פועלי א"י למען הצמיח מחדש את המפלגה בתוך העם החדש הנוצר בארץ, בתוך ציבור הפועלים, בקרב העולים, בנוער, בהתישבות ובקרב החוגים העממיים הרחבים של המדינה.

נעשו פעולות חשובות כשלעצמן ע"י לשכת המרכז, כולל כינוסים המוניים של פועלים שכירים, חקלאים, עולים ונוער ואין ספק שכינוסים אלה עשו שרות גדול למפלגה, להסתדרות וביחוד לממשלה. אולם כל אלה אינם אלא התחלות.

הלשכה עשתה עכשיו נסיון רציני לפעולה ארגונית בעלת תנופה ליציקה מחודשת של הבסיס הארגוני של המפלגה: מפקד כללי של חברי המפלגה; הקמת קרן ביצור המפלגה; החתמה המונית של חברי המפלגה על "הדור"; דצנטרליזציה של הסניפים הגדולים ע"י הקמת סניפי משנה; חלוקת פנקס-חבר חדש; ארגון משק המסים של המפלגה; הכנות לארגון כוח האדם במפלגה. המטרה היא להגיע לחבר המפלגה, ליצור נקודות מוצא לחינוך האופי של חבר המפלגה, למצוא דרכים חדשות ולהקים כלים חדשים לחיי מפלגה המונית המכוונת את המדינה ואת ההסתדרות. כל הפעולות הללו בשילובן יאפשרו לקיים את החלטת מועצת המפלגה ולארגן בחירות לועידת המפלגה הסביעית לקראת יובל 20 שנה ליסודה (5 בינואר 1950). ועידת המפלגה תבחור את מוסדותיה המרכזיים המצווים לספק את רבבות החברים על גיליהם ושכבותיהם שנוספו למפלגה מהועידה הקודמת ועד עכשיו; על ועידת המפלגה יהיה לבחון מחדש את יסודותיה המדיניים-רעיוניים של המפלגה נוכח התמורות ההסטוריות שחלו בתקופה זו.

מפלגת פועלי א"י אשר עשתה גדולות ונצורות עד להקמת המדינה ועיצוב צעדיה הראשונים, אינה יכולה להמשיך יותר למלאות את תפקידיה כראוי למפלגת המדינה בהתהוותה, באם לא תגיע למהפכה שלמה במשטר חייה הפנימיים. על המפלגה לארגן את עצמה ולחנך את עצמה לחנוך עם חדש בישראל ובנין משטר חיים במדינה ההולם את חזון הסוציאליזם העברי.

= = =
=

מפלגת פועלי ארץ-ישראל
המרכז

תל-אביב, 4.8.1949
מס. 3064

לועדי הסניפים של
מפלגת פועלי ארץ-ישראל.

ח.נ.

ר"פ הודעת מרכז המפלגה על קוי הפעולה הארגונית לביצורה של המפלגה.

בהמשך להודעה הנ"ל הננו להמציא לכם בזאת את ההוראות דלקמן:

1. המפקד

מפקד חברי המפלגה יבוצע עם מילוי שאלוני-המפקד.
ועד הסניף אחראי לביצוע המפקד, באמצעות ועדת-מפקד מיוחדת, אשר תורכב מחברי הסניף הפעילים במקום. יש למנות מרכז לועדת המפקד שיהיה נתון רק לפעולה זו. נוסף לועדת-המפקד יגייס ועד-הסניף חבר פוקדים-מתנדבים(ות) במספר הדרוש, להגשמת המפקד. בפנייה מיוחדת של ועד הסניף ייקראו החברים להיפקד בסניף המפלגה, בו יותקנו סידורים מתאימים לכך. אך אין להסתפק בכך. בכדי שהמפקד יקיף את כל החברים, יש להעבירו באופן תכניתי בשכונות, במקומות עבודה, במפעלים, בתאים מקצועיים ואף מבית אל בית. אין לדלוג במפקד על אף חבר. יש להבטיח שלכל שאלה בשאלון המפקד תינתן תשובה בהירה, שלמה וממצה. באופן מיוחד יש לדאוג למלוי מדוייק של השאלון בין חברי המפלגה - דוברי שפות לועזיות.

ועד הסניף אחראי למלוי השאלונים בזמן. על כל שאלון צריכה להיות חתימת חבר ועד הסניף וחותמת הסניף. המפקד ייערך עד סוף ספטמבר לכל היותר.

השאלון יישלח למרכז המפלגה מיד עם מילויו במקום וישמש יסוד לבנין כרטיסיה חדשה ואחידה, הן במרכז והן בסניפים. פירוש הדבר, כי שאלון המפקד יישלח מיד עם מילויו למרכז, מבלי שועד-הסניף ישתמש בו לשם העתקתו. את ההעתקה יקבל הסניף ממרכז המפלגה. ע"י כך תובטח כרטיסיה אחידה, שלמה ומדוייקת.

המפקד צריך להקיף את חברי המפלגה - בתור כלל. אין מטרת המפעל - גיוס חברים חדשים באופן מיוחד. עם זאת ברור כי גם בחדשי המפקד פתוחים שערי המפלגה למצטרפים אליה.

2. "קרן ביצור המפלגה".

בעת ובעונה אחת עם ביצוע המפקד יש להר"ם את "קרן ביצור המפלגה" ע"י ועדת קרן מיוחדת.

את כספי הקרן יש להמציא תוך כדי ריכוזם למרכז המפלגה. עם זאת יבוא המרכז במו"מ עם סניפי המפלגה על הקצבות מסוימות לצרכי הפעולה הארגונית המקומית. "קרן ביצור המפלגה" מחייבת את כ ל חברי המפלגה ללא יוצא מן הכלל בתשלום מס חד-פעמי. לשם ביצוע הקרן נמציא לכם פנקסי קבלות מיוחדים. תלושי הקבלות מצורפים לשאלוני-המפקד יועברו למרכז יחד עם כספי-התשלומים ולפי זה ישלחו לועדי הסניפים פנקסי-חבר.

את "קרן ביצור המפלגה" יש לסיים יחד עם המפקד עד סוף ספטמבר לכל המאוחר.

יש לשתף בקרן גם את אוהדי המפלגה. יש להניח, כי רבים מאלה אשר נתנו את אמונם במפלגה, לא ימנעו ממנה את עזרתם, כפי שהוכיחו זאת במבחנים שונים.

הדירוג בתשלום הקרן: כל חבר(ה) המרויח עד 45 ל"י חדשית ישלם ל"קרן ביצור המפלגה" - לירה אחת;

המרויח עד 70 ל"י ישלם 2 לירות;

המרויח עד 90 ל"י ישלם 3 לירות;

המרויח למעלה מ-90 ל"י ישלם 5 לירות;

נשי החברים, שאינן עובדות - תשלמנה - 250 פרוטה;

מחוסרי עבודה - 250 פרוטה;

חברינו בצבא ההגנה לישראל ישלמו ל"קרן ביצור המפלגה" לפי הדירוג אשר ייקבע ע"י המחלקה לעניני הצבא בחוזר מיוחד.

3. זכות הבחירה לועידת המפלגה תינתן לכל חבר(ה) אשר שילם(ה) לפחות שלושה חדשי מס עד אוגוסט 1949; אשר שלם(ה) את המכסה ל"קרן ביצור המפלגה" ואשר בידו יהיה פנקס-חבר חדש.

4. את בצוע המפעל האירגוני וכן את ההכנות לועידת המפלגה צריך ללוות בבירורים פנימיים מקיפים באסיפות-חברים, במסיבות מיוחדות, בחוגים ובתאים, ומטרתם להעלות על סדר-היום של חיי המפלגה את שאלות יסוד ובעיות אקטואליות של הויתנו.

נא להודיענו באופן שיטתי על מהלך הפעולה.

בברכת חברים

גדריון
ל. אריאב

לקראת הועידה השביעית של מפלגת פועלי ארץ-ישראל

לחברי מפלגת פועלי ארץ-ישראל

חבר, חברה!

ב-5 בינואר 1950 תמלאנה 20 שנה לייסודה של מפלגת פועלי ארץ-ישראל. זה היה מאורע גדול בחיי תנועת הפועלים ועמו החל התהליך הנמרץ והמבורך לעלית כוחו של הפועל העברי בעם, בציונות ובישוב: להאדרתה של ההסתדרות הכללית, לגיבוש הכלים הממלכתיים של הישוב; למלחמה המדינית הדרוכה של התנועה הציונית; לשילוב מאמצי יצירה ומאבק של ההסתדרות הכללית, הישוב וההסתדרות הציונית ולהקמתה של מדינת ישראל שחושלה בדם ואש של מלחמת ישראל.

חברי מפלגת פועלי ארץ-ישראל גאים על פעלה ההיסטורי של המפלגה ביציקת יסודות המדינה העברית, הקמתה והגנתה; על פעולותיה של ממשלת ישראל, המקדמת בהדרכת חברי מפלגת פועלי ארץ-ישראל את המפעל תוך התחבטות והתגברות על קשיים עצומים.

אך מה שהושג עד עתה אינו אלא ההחלה; קיבוץ גלויות, התישבותן והשתרשותן במדינת ישראל הם יעוד כביר, המחייב התאזרות-בראשית של הפרט והכלל כאחד.

חיי עולם של העם מזדהים עתה עם חיי שעה של העם והם דוחקים ותובעים פעילות רב-צדדית, התמדה והתמכרות של רבים, המאוחדים והמודרכים על-ידי חזון הסוציאליזם העברי במדינת ישראל.

על המפלגה להוסיף ולשאת את דגל החלוציות ליצירה, לקליטה ולהגנה; להחדיר את הציוויים האלה, הלכה למעשה, בקרב המוני ציבור הפועלים, העולים, הנוער והצבא: לחנכם, להדריכם ולהנהיגם לקראת מערכות פנים וחוץ, הצפויות למדינת ישראל.

ציבור הפועלים, המוני העולים והנוער הישראלי רוצים לראות במפלגת פועלי ארץ-ישראל מפלגה חזקה, מדריכה ומבצעת.

תנאי מוקדם לכך - הירתמות לעול ולפעילות של כל אחד ואחת המהוים יחד את חמשים אלף חברי המפלגה.

עם זאת: ארגון יעיל של כוח האדם במפלגה והתחדשות כליה הארגוניים, החינוכיים והפוליטיים של סניפי המפלגה ומוסדותיה המרכזיים.

המפלגה עומדת לערוך לקראת יובל העשרים לקיומה בחירות לועידתה הראשונה במדינת ישראל.

שני אלה - עריכת בחירות לועידה ויציקת מסד אירגוני חדש למפלגה מחייבים מפקד כללי של חברי המפלגה על גיליה, עדותיה, שכבותיה וסניפיה.

פעולה זו תדרוש מאמץ כספי גדול, שייתבעו לו חברי המפלגה ואוהדיה על-ידי הרמת קרן לביצור המפלגה.

על חברי המפלגה לעשות לפי מיטב יכולתם לביצורה של מפלגת פועלי ארץ-ישראל כנושא היעוד להכשרת מדינת ישראל לקליטת קיבוץ גלויות ולהכשרת קיבוץ הגלויות לבנין מדינת ישראל.

חברים, גשו למלאכת בנין המפלגה!

מפלגת פועלי ארץ-ישראל
ה מ ר כ ז

תל-אביב, אב תש"ט

מפלגת פועלי ארץ־ישראל
המרכז

תל-אביב, 30.8.1949
מס. 3568

לועדי הסניפים של
מפלגת פועלי ארץ-ישראל.

הנידון: מפקד; קרן ביצור המפלגה;
החתמה על "הדור".

ח.י.,

בהמשך לחוזר מיום 4.8.1949, הננו להודיעכם דלקמן:

א) את פעולת המפקד, אשר החלה כמעט בכל סניפי המפלגה, יש להמשיך ביתר תנופה ותוך גיוס חובה של מיטב פעילי המפלגה בכל מקום ומקום.

הננו לחזור ולתבוע שבד בבד עם ביצוע המפקד, יש לבצע את ההתרמה לקרן ביצור המפלגה ואת ההחתמה על "הדור". אין אילו פעולות נפרדות, כי אם פעולה אחת משולבת, המהווה שלב ראשון בתהליך הריאורגניזציה של הסניפים והכנתם לקראת ועידת המפלגה.

ב) את שאלון המפקד יש למלאות בדיו ובכתב-יד ברור. יש לענות על כל שאלה בשאלון. את שם המשפחה יש לכתוב בניקוד מלא.

על ועדי הסניפים ועל הפוקדים האחראים למילוי שאלוני-המפקד לזכור היטב, כי שאלון זה ישמש משך שנים יסוד לכרטיסיה חדשה ולארגון כוח-אדם הן במרכז והן בסניפים.

ג) את תלושי הקבלות של קרן ביצור המפלגה יש לצרף לשאלוני-מפקד הנשלחים למרכז בצורה הבאה: כל פנקס-תלושים במספר של 50 יחובר לחבילה של 50 שאלוני-מפקד, תוך תיאום מלא של שמות הנפקדים והתורמים, וזה יחד עם כספי הקרן יימסר במרכז באופן אישי ע"י ב"כ ועד הסניף.

אין לשלוח למרכז את שאלוני המפקד בלי פנקסי-התלושים וכספי-הקרן.

ד) הננו חוזרים ומדגישים, כי יש לשתף בקרן ביצור המפלגה גם את אוהדיה, אשר באלפים וברבבות הצביעו בעד רשימת המפלגה בבחירות האחרונות. למען לא לערבב את חברי המפלגה עם אוהדי המפלגה, יש לסמן את תלושי-הקבלות של אוהדי-תורמים בסימן מיוחד: "אוהד".

ה) דירוג תשלומי הקרן לביצור המפלגה, אשר נקבע בחוזר הקודם תוך שיקול-דעת יסודי, איננו ניתן לשינוי. לועדי הסניפים אין זכות להכניס שינויים בדירוג הנזכר.

ו) יש להמציא למרכז את כספי הקרן במלואם, ללא כל ניכוי לצרכי הסניפים המקומיים.

לכיסוי הוצאות המפקד וכן יתר הפעולות הקשורות בביצועו ישמשו לועד הסניף תשלומי-מסים בעד שלושה חדשים, המהוים (יחד עם תשלומי-הקרן) תנאי לרכישת זכות הבחירה לועידת המפלגה.

ז) בהתחשב במצב הקשה של חברי המפלגה עולים נקבע בזה עבורם דירוג מיוחד לתשלומי הקרן לביצור המפלגה, והוא:

1. עולים-חברים בבתי-עולים משלמים - 250 פרוטה;
2. עולים-חברים במושבי-עולים, בישובי-עולים ובערים ובמושבות משלמים לפי דירוג דלקמן:

מחוסרי עבודה	-	250 פרוטה
המשתכרים עד 45 ל"י	-	500 "
המשתכרים למעלה מ-45 ל"י	-	1000 "

לעולה נחשב חבר שהגיע ארצה מיום הכרזת המדינה. אין ועדי הסניפים או נציגיהם רשאים להכניס כל שינוי בדירוג הנ"ל.

ח) מפקד החברים המשרתים בצבא ההגנה לישראל ובמשטרת ישראל ייעשה ע"י ועדי סניפי המפלגה לפי שאלוני-מפקד מיוחדים (צבע ירוק) אשר יישלחו אליכם בימים הקרובים. לחברים הנ"ל ניתנה הוראה להיפקד ולתרום לקרן ביצור המפלגה בסניפים הקרובים למקומות חניתם.

כידוע לכם נקבע דירוג מיוחד לתשלומי הקרן לביצור המפלגה בשביל חברינו המשרתים בצבא ההגנה לישראל, החל גם על חברינו במשטרת ישראל, והוא:

מדרגת טוראי ועד סגן	-	100 פרוטה
מדרגת סגן ועד רב-סרן	-	250 "
בדרגת רב-סרן	-	500 "
מדרגת סגן אלוף ומעלה -	-	לירה אחת

ט) כפי שצויין מעלה, תבוצע ההחתמה על "הדור" בד בבד עם המפקד ועם התרומה לקרן ביצור המפלגה.

המאמץ הנעשה עתה לביצור המפלגה במדינה ולחישול כליה הארגוניים והרעיוניים, צריך להיות מלווה בקשר יום-יומי של פעילי והמוני המפלגה לעתונם הם, וברכישת אלפים רבים של מינויים ל"הדור". את ההחתמה על "הדור" יש לבצע במסגרת של המפקד, באמצעות פנקסי-החתימה המיוחדים, הנמצאים ברשות ועדי הסניפים.

י) עם התחלת המפקד, בטלים בזה כל שאלוני-כניסה הקודמים אשר שימשו להרשמת חברים חדשים.

הרשמת החברים המצטרפים עתה לשורות המפלגה ייעשה מהיום והלאה ע"י מילוי שאלון-המפקד, תוך סימון מיוחד על השאלון: "חבר חדש".

י"א) עם גמר המחזור הראשון של האסיפות הפומביות, אשר שימשו פתיחה למפקד, יש לתת תשומת לב מיוחדת לארגון אסיפות פנימיות של חברי המפלגה ואוהדיה, פגישות חלקיות ומסיבות במקומות העבודה, בשכונות ובחוגים מסוימים.
נא להודיע למרכז על תכניתכם לנידון בחודשי ספטמבר ואוקטובר ולבוא בדברים על ביצוע התכנית עם מחלקת ההסברה.

י"ב) יש לשלוח למרכז דין-וחשבון שבועי על מהלך המפקד, ההתרמה לקרן ביצור המפלגה וכן על ההחתמה על "הדור".

בברכת חברים

[signature]

דברי ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון
בפני הסגל הפיקודי של גדנ"ע,

א' אלול תש"ט - 26.8.49

א. כ.

ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:

אילו הייתי דיפלומט, הייתי אומר לכם, שהממשלה וביחוד אנוכי יומם ולילה הוגים רק בשאלות גדנ"ע; שאנחנו שוברים את ראשנו איך להרבות במדריכים, צריפים, מכשירים, אמצעים, אניות ומטוסים. אבל מכיון שאינני, אומר לכם את האמת, שעד עכשיו לא טיפלתי בשאלה זו. זו כמעט ההזדמנות הראשונה שאני נמצא במגע בענין גדנ"ע, ולאחר שאסע מכאן, אני מפחד - שוב - אעסוק בעניינים אחרים.

אבל אני עוסק עכשיו בדבר שקרוב קצת לענין זה, בשלב הגבוה של גדנ"ע, דבר שנוגע לכם, לחיילים, הקצינים והמדריכים - ענין ג י ו ס ה נ ו ע ר , גיוס בני ובנות 18. אני יודע, שהעבודה אשר אתם עושים - בלעדיה לא נשיג אותו דבר שאנחנו רוצים להשיגו בגיוס הנוער. במידה כזאת אני יודע קצת את הענין הזה. אבל אנחנו כרגע עומדים רק בפרק זה של גיוס הנוער, ואף בזה רק בהכנות מוקדמות.

אני רוצה במלים אחדות לעמוד על זה, כי ענין זה נוגע למדריכים בצבא. אולי מתוך זה אגיע (לא עכשיו, אלא בהמשך העבודה) גם לצרכים ולבעיות של גדנ"ע. כי אותו דבר, שאנחנו רוצים להשיגו, יושג רק אם נתחיל מהתינוק. יען כי חינוך הוא דבר כזה שמתחיל בראשית היות אדם ועד הרגע האחרון. הבעיה שלנו היא בעיה חינוכית.

אתם יודעים, שאנחנו עומדים להוציא חוק, אם הכנסת תאשר אותו (ואני מקוה שתאשרהו) שהוא שונה מכל חוקי גיוס לצבא שבעולם. מפמפמ כי הצרכים שלנו שונים מאשר ברוב המקומות שבעולם, והכוונה שלנו בחוק שרות הבטחון הוא לא רק הצבא. גם הצבא שלנו - יש לו

תפקידים כאלה שאינם ברוב הארצות. אנחנו רואים בצבא עכשיו, כשאין מלחמה (ואנחנו רוצים לקוות, אם כי אין שום בטחון בכך, שלא תהיינה מלחמות בקרוב) לא רק הכנה לאותו היום המר, כשעוד פעם נצטרך לשלוף את החרב. כמובן, קודם כל, זאת: שיהיה בטחון במדינה. אבל לא רק זאת. גם אילו היינו יודעים, גם אילו היה הקב"ה חותם אתנו חוזה על כך שבמשך עשרים שנה לא תהיה מלחמה, היינו עושים מה שאנחנו הולכים לעשות. כי אנחנו רואים בזה שלב אחד בחינוך העם ושלב אחד בביצוע המעשה הזה, אשר התחילו בו הדורות הקודמים ושבודאי ימשיכו בו הדורות שיבואו זמן רב אחר כך: עיצוב אומה עברית חדשה.

במשך השנה הזאת של המלחמה יכול היה כל אחד, שיש לו עינים פקוחות וחושים ערים, ללמוד הרבה דברים. אני רוצה להגיד כאן משהו על דברים אחדים שלמדתי בשנה הזאת. אמנם, אולי צריך אני להתבייש על שהייתי צריך לחכות כל כך הרבה שנים, עד שרק במלחמה הזאת למדתי. אבל זוהי עובדה. אני מודה.

הדבר הראשון אשר למדתי ואשר זיעזע אותי – זה המרחק העצום, הייתי כמעט אומר, התהום שיש בין השכבה המנהלת בישוב ובין רוב העם. וכאשר אני אומר "השכבה המנהלת", אינני מתכוון לאחת המפלגות, אלא ל כ ל המפלגות בלי יוצאת מן הכלל ולכל המעמדות ולכל השכבות.– אלה העומדים בראש כל מפלגה ובראש כל עיריה, הסתדרות, תנועת נוער וכדומה – הם שכבה אחת, כמעט אפשר להגיד ע ם אחד.

ויש עם/שני – העם שחי בשכונות העוני, בפרברי ירושלים ותל-אביב, ועכשיו גם ביפו, ברמלה, בלוד, בטבריה וצפת וגם בהרבה מושבות גדולות. זה עם אחר לגמרי. על פי רוב, הילדים שם לא זכו ללמוד מספר שנים מספיק בבית הספר, לא קיבלו חינוך יהודי ואנושי מינימלי, לא קיבלו תזונה מינימלית מספיקה, לא קיבלו שום הדרכה תרבותית. הם גדלים פרועים.

שני עמים אלה כמעט ואינם נפגשים. אם כי כולנו חוזרים על "כל ישראל חברים", וכל אחד מאתנו נאמן מאוד לעם ודואג לעם, אבל זה העם ה מ ו פ ש ט . כמו בענין העליה. כל אחד מאתנו חרד מאוד לעליה ואוהב אותה מאוד, אבל, כמו שאמר אחד האנשים העוסק הרבה בעליה: "אנחנו אוהבים את העליה, אבל לא את העולים. לעולים אנחנו זרים"... לאידיאה של העם אנחנו מסורים כולנו. אבל את אותם בני-האדם בשר ודם פשוטים, היושבים בצריפים בחלק השני שמעבר לרחוב דיזנגוף בתל-אביב או בשכונות בירושלים, בצריפים, בבתים חשוכים ללא אור, הרבה פעמים ללא מזון מספיק – את העם ה ז ה איננו מכירים. אנחנו לא חיים אתו.

בצבא נפגשנו אתם בפעם הראשונה. כי החוק גייס את כולם. אני חושב, כי זה היה אחד החיובים הגדולים. אינני מדבר כרגע בעניני המלחמה, אלא על הענינים הפנימיים: שנפגשו כל השכבות והשדרות והעדות והשבטים השונים. והמרחק הזה הוא קיים הלא בתוך כל העדות. ולא שיש שכבה עליונה של אשכנזים, נגיד, מצד אחד, והמון חשוך של ספרדים מצד שני. לא מיניה ולא מקצתיה! גם בקרב הספרדים זה ישנו. יש שכבה מנהלת ויש המון החי בפרברים. אפילו בין התימנים יש שכבה מנהלת: מנהיגים, עסקנים, שליחים, נבחרים; ויש הציבור החשוך.

בצבא נפגשנו אתם בפעם הראשונה. זאת היתה פגישה חשובה מאין כמוה. אינני יודע אם כולם ראו את זה, אבל פגשתי הרבה חברים וחברות, חיילים ומפקדים, חיילות ומפקדות, שהם ראו זאת. הם ראו את המרחקים הגדולים וגם את התביעה שהללו מציגים לנו. אולם זאת היתה שנת מלחמה, והעיקר היה האויב החיצוני, ואי-אפשר היה להיפנות במידה מספיקה. אני גם כן הייתי עסוק באויב החיצוני. אבל ראיתי לפני את הבעיה הזאת וראיתי עד כמה שהדברים, שאנחנו אומרים אותם בתום לב (וכשאחד מאתנו אומר "העם היהודי", "דאגה לעם" ועוד – אין זאת מליצה) אבל אין זה מעורה במציאות החיה שלנו. אין לפנינו דמות אותם הרבבות של הנערים והנערות, הזקנים והזקנות החיים בשכונות-העוני הללו.

הפגישה הזאת הציגה גם בעיות צבאיות. כי אנחנו בנינו את כל התכניות של הלימודים וההדרכה על יסוד של סטנדרט ידוע, קנה-מידה. היה לפנינו אדם מסויים, שבשביל האדם הזה, הנמצא ברמה תרבותית ומוסרית מסויימת, התאמנו תכנית של לימודים ואימונים. אבל במלחמה נפגשנו באיש, אשר הסטנדרט הזה איננו הולם אותו ושהוא זקוק לדברים, אשר כלל לא העלינו על הדעת.

עד אז קיבלנו חנין, שבבואו לצבא הביא אתו איזה רכוז נפשי, מוסרי, תרבותי ידוע. איזה מינימום. על יסוד המינימום הזה בנינו פרוגרמה. התברר שיש כאלה, שאין להם המינימום הזה, ושאם הצבא לא ידאג קודם כל למלא את החלל הזה - הרי הבנין הנוסף, שאנחנו רוצים להקימו, לא יהיה לו שום יסוד.

בשנה הזאת לא יכולנו, איפוא, לטפל הרבה בבעיה הזאת. אבל כרגע, כשהורבח לנו קצת, כפי שאני מקוה, נוכל לטפל בה. אנחנו נקים צבא, ואני מקוה, בכל אופן, שבשנים הקרובות לא נצטרך להלחם. הלואי ויהיה זה כך. אל תחשבו, איפוא: אם כן, לשם מה, למה נחוץ לנו צבא?

הקונצפציה שיש לנו על צבא היא, שזה שלב של חינוך הנוער. הדבר הראשון שזה מציג לפנינו - היא הבעיה של אותו הנוער הנחשל, אשר לא קיבל בילדותו את המינימום של חינוך גופני, של בריאות גופנית, של הכשרה תרבותית, אנושית, יהודית, ציונית.

בחוק השרות לצבא, שהצענו לכנסת, ושאני מקוה שהכנסת תקבל אותו ביסודו, אנחנו מתכוונים קודם כל לשנה אחת של חינוך כללי, אשר הוא יעלה את הרמה של כל הנוער ללא יוצא מן הכלל - נערים ונערות בני הארץ והעולים - עד גובה מסויים. ואני רוצה להגיד מלים אחדות על הגובה הזה. כי הדבר הזה מחייב מאתנו כוננות רבה.

כמובן, קל לקחת נערים, שגדלו במשקי העובדים בהתישבות, אשר ספגו לתוכם את ריח השדה, את אהבת המולדת, את כושר העבודה, עוז=

נפש ואשר הם, אם כי אינם מתחנכים להיות חיילים (אין, בכלל, דבר כזה של ח י י ל . זה רק שם אחר לאדם, שיש לו תכונות מוכחרות מסויימות), הרי הם חומר אנושי מעולה, אשר הוא יוכל לעשות גדולות בכיבוש שממה, הוא יכול לעשות גדולות במלחמה, הוא יכול לעשות גדולות בכל דבר אשר יטילו עליו. כי יש לנוער זה התכונות הנפשיות, הסגולות הגופניות, הרוח לדברים האלה.

יש גם חלק כזה בתוך/ הנוער הלומד וקצת בנוער העובד, שהוא מחונך על ידי תנועות הנוער השונות. תנועות הנוער, לדעתי, מקלקלות גם במשהו את הנוער שהן מחנכות, כי הן מפצלות אותו, מטשטשות אותו בדברים תפלים, נותנות את התפל במקום העיקר. אבל ביסודו של דבר, הן מנחילות לו ערכים חשובים.

אלה הם שני קצות הנוער, אשר הנהו - למפרע - נוער המוכשר לכל דבר, לכל אשר יידרש ממנו. אם יידרש ממנו להלחם - ילחם בגבורה, בעוז-רוח ובכשרון. אם ידרש ממנו לבנות מסילה במדבר - הוא יבנה אותה. אם יידרש ממנו לרדת לים - הוא ירד לים. אם יידרש ממנו להמריא באויר - הוא ימריא באויר.

אולם יש לנו חלק הגדול ביותר של הנוער, אשר הסגולות הטבעיות שלו אינן נופלות במאומה לא מנוער המשקים ולא מהנוער הלומד שנמצא בתוך התנועה. כי אנחנו כולנו בני=מלכים. כל בני ישראל הם בני=מלכים, ויש לנו הירושה הגדולה הזאת שירשנו מהעם היהודי: עוז-רוח, סגולות נפשיות יוצאות מן הכלל. כי אחרת לא היינו יכולים להתקיים בתנאים בהם חיינו.

אולם, הסגולות שיש לכל נער ונערה יהודיים מלידה ומבטן ושהן מורשת דורות, הן אצל חלק - בנוער המשקים, בנוער הלומד ובמקצת בנוער העובד - שוכללו, בעשרו על ידי מאמצים נוספים לפתח אותן, לשכלל אותן, להעלות אותן; ואצל חלק גדול - הורדמו ובמידה רבה שותקו.

לצערנו, אין המדינה – מדינה קטנה וצעירה זו, העמוסה הרבה מאוד קשיים ותעודות קשות מאוד – יכולה עדיין לתת חינוך חובה לכל ילד מתינוק עד גיל 22–25, נגיד. אנחנו רק עושים נסיון לתת חינוך חובה מגיל 6 עד 11 או עד 13 (אינני זוכר בדיוק, ברגע זה). אולם, אנחנו מתכוונים בחוק שרות הבטחון לתקן במקצת את הפגם הזה, ולקחת את כל הנוער הזה – הארצי והעולה – ולתת לו במשך שנה אחת חינוך אשר יכשיר אותו ל ת פ ק י ד ה ד ו ר .

בחינוך יש שני דברים. יש דבר אחד יסודי משותף לכל חינוך שהוא בעולם, בכל התקופות ובכל הזרמים: פיתוח כל הסגולות והכשרונות הנרדמים באדם: כשרון ההליכה, כשרון התנועה, כשרון השימוש בשרירים, כשרון השימוש ביחוד בשרירים האפורים שבמוח, שזה אולי החומר הכי יקר שישנו בקוסמוס, בכל אופן, בגוף האדם: כוח המחשבה שלו, החושים שלו; פיתוח הסגולות הרוחניות והמוסריות שבאדם.

אולם יש לחינוך גם תפקידים, אשר תלויים בזמן ובמקום. דבר שני זה אינני &&&& חשוב פחות מהדבר הראשון. ובכן, לדור שלנו יש תעודה מיוחדת, ואנחנו צריכים לחנך את הנוער שלנו שהוא ימלא את התעודה הזאת. התעודה הזאת, אני מניח, ידועה לכולכם, ואינני צריך להרבות בדברים עליה: לקבץ גלויות, לעצב אומה אחידה בת-חורין, כשרת-יצירה, עצמאית; והכשרת הארץ הזאת לחיי חירות ויצירה של האומה הזאת. שני הדברים קשים מאין כמוהם.

כשרואים מה כבר עשינו, עלול &&&& זה להשלותנו, כאילו קל הוא הדבר העומד לפנינו. אם תרחיקו קצת ולא תסתפקו רק בתחומים הצרים של הישובים הקיימים, אלא תשוטטו בארץ כולה, תראו שזה ענין קשה מאין כמוהו. יש אולי דברים, אשר ידרשו מאמצים של דורות. זה, קודם כל, ה נ ג ב , שהוא ישימון, אשר הטבע וגם הכובשים הזרים חברו יחד להחריבו עד היסוד. זה גם חלק גדול של חוף-הים, שהנהר האדמה הברוכה ביותר, אשר &&&&&&&&&&&& החולות שהנילוס שוטף לים – זאת מכת-מצרים שלנו – עלו

על היבשה בחוף שלנו והחריבו את החלקים הפוריים ביותר של הארץ. וכן גם הרי הארץ, אשר הכובשים, שכרתו את העצים, ופגעי הטבע (רוחות וגשמים) אשר לא היה אדם אשר ישלוט בהם ויכוון אותם לטובת הארץ - גרפו את האדמה הטובה וסחפו אותה לים.

הארץ בחרבה. הרבה יותר קל להרוס ולשרוף מאשר לבנות (וזאת הלא ראינו בארץ!). חורבן זה נמשך לא שנה ולא שנתיים, אלא מאות שנים. ארצנו היא אחת הארצות ההרוסות והחרבות עד היסוד. מכיוון שהעליה עד עכשיו היתה רק טיפין-טיפין, ויכולנו למצוא בלי קשיים מיוחדים פיסות= אדמה פוריות, בוצרה אצלנו אשליה, שזאת ארץ ברוכה. זאת ארץ ארורה. ההיסטוריה אררה אותה, המלחמות של אלפיים שנה אררו אותה, ופגעי-הטבע באו להוסיף. היא הרוסה עד היסוד.

נצטרך מאמץ עצום, שאין לשער את גדלו, בשביל להשיב לארץ הזאת את כוח תנובתה, לכסות מחדש את ההרים עפר, עפר פורה, להפוך את החולות אשר הן השמו אדמה פוריה שוב לאדמה פוריה. והנגב. זאת אחת הבעיות הגדולות והקשות ביותר אשר עומדות לפנינו.

אבל לא רק זאת. הארץ איננה רק אדמה. הארץ - זה גם הים, גם האויר. ואנחנו צריכים להשתלט על שני האיתנים האלה. לא נתקיים, אם לא נשתלט על הים. א) מפני שהארץ היא קטנה. ב) מפני שהיא סגורה בים ערבי. יש לנו רק מוצא חפשי אחד - ה י ם . זה הגשר היחיד שיש לנו עם תפוצותהגולה, עם העולם הרחב. מבלי השתלטות על האיתן הגדול הזה - השתלטות על ידי זה שנהיה יורדי-ים: דייגים, ספנים, מלחים, חובלים - אין לנו קיום.

גם זאת מלאכה לא קלה. כי מזה היינו קרועים לגמרי. אם כי המעט שעשינו מראה, שאנחנו נוכל גם לזה. היו כאלה אשר לא האמינו, שנוכל לאדמה. ולא רק שונאי ציון, אלא גם בתוך המחנה הציוני, בתוך המחנה של חובבי-ציון היו שלא האמינו שהיהודי יוכל לאדמה. יכולנו במידה ידועה, בשטח מצומצם לעת-עתה. אבל אני בטוח, שנוכל גם לים,

אם כי לא היינו יורדי-ים לעולם. גם בימים קדומים, כאשר שבטים כנעניים היו יורדי-ים, היינו רחוקים מכל זה. כי היהודים, בתקופת הבית הראשון והשני, לא הגיעו לים. אז נכנסנו לארץ מדרום וממזרח, והים היה תפוש על ידי אחרים, ולא נתנו לנו לגשת אליו. הנסיונות של שלמה, יהושפט ועוזיהו להגיע לאילת לא הצליחו ביותר. אנחנו עכשיו חונים על שפת הים, וכל שפת-הים היא בידינו, והנסיונות שלנו מבטיחים שנוכל גם לזה. אבל מה שעשינו - זה רק בזעיר אנפין, ויש לנו עוד עבודה גדולה.

הוא הדין האויר. ולא רק מפני שכרגע זה אחד מדרכי-התחבורה, והאנשים חדלו כמעט לנסוע ברכבות ולהפליג באניות, אלא טסים, כי אם מפני שזאת בשבילנו שאלת-חיים. למעשה, במלחמה הזאת, הים היה סגור בשבילנו, והנשק הראשון, שקיבלנו - קיבלנו בדרך-האויר. השתלטותנו באויר - זוהי אחת משאלות-החיים הגדולות שלנו.

אך הדבר הזה לא ייעשה רק על ידי חיל-האויר. כי החיל שלנו, בהכרח, יהיה קטן. לא נוכל להחזיק חילות גדולים. אלא אנחנו מוכרחים לפתח בקרב הנוער שלנו מה שהאנגלים קוראים " sea-mindedness " - נגיד, ריח הים וריח האויר. " air-mindedness

זה בשטח של הארץ. לא אדבר על הקשיים שיש לפנינו בשטח האוכה. יש ארצות שאינם נותנים ~~לל~~ ליהודים לצאת מהן, ויש ארצות שהיהודים אינם רוצים לצאת משם, כי הם חושבים, שטוב להם גם שם. די לנו בקשיים, שהעליה הקטנה, שיש לנו כרגע, מציגה בפנינו. ואחד הדברים הקשים הוא: היתוך הגלויות האלו לאומה אחידה, אומה תרבותית, אומה בת-חזון.

ראינו שזה יתכן. הצבא שהיה לנו השנה היה מורכב מיוצאי 56 ארצות. אני יודע, שיש בתוכנו האומרים את המלה גח"ל בלגלוג או בבוז ושלילה. אולם, טוב שנזכור, כי מלבד המעטים שנולדו בארץ, כולנו גח"ל. כולנו באנו מהגולה. ואלמלי גח"ל ומח"ל - לא היינו עומדים. אני יודע, שיש גם בקרב הגח"ליקים והמח"ליקים טיפוסים שליליים. אך גם בין הארצישראליים יש טיפוסים כאלה. אין לאנשים יסוד להתגדר (?) עליהם.

אבל זה מהווה בעיה. לא רק בעיה לשונית (שזה ענין חשוב מאוד). זה מנהגים זרים. יען כי כל יהודי בגולה מתבולל. הדבר אינו תלוי בכך מה הם האידיאלים שלו: של ציוני או של "בונד". יהודי מתבולל באמריקה ויהודי מתבולל ברוסיה ובכל מקום ומקום, והוא מביא משם לא רק את הדברים הטובים, אלא - על פי רוב - את הדברים הגרועים. כי זה טבע ההתבוללות: מתבוללים, בראש וראשונה, בדברים הגרועים. קשה יותר להתערות בדברים הטובים.

הדבר הראשון שנחרדתי למראהו, כשבאתי לעבוד בזכרון-יעקב, היה כששמעתי שהילדים היהודים הקטנים מדברים בלשון מנוולת בערבית. הם לא ידעו מה הם מדברים. אלא שבכל בית היתה שוכנת גם משפחה ערבית, והם למדו מהילדים הערבים את כל ניבול הפה. זאת לומדים על נקלה. זכורני, כאשר הייתי בצבא, היו בחורים שחשבו, שהם יוכיחו כי הם חיילים, אם ישתמשו בכל ניבול הפה של החיילים...

התבוללות - זאת, על פי רוב, קליטת התכונות הגרועות של העם הזר, כי אותן יותר קל לקלוט. ואת זה מביאים ארצה. צריך לעקור את כל זאת! צריך לעצב דמות חדשה!

שני הדברים האלה: ענין האדמה והארץ וענין העם - אינם קלים. אבל אני אומר, כי אין דבר אשר יבצר מאתנו. לא מפני שאנחנו עם נבחר. אינני יודע, אם אנחנו עם נבחר. בכל אופן, נבחרנו לצרות... אבל אין דבר אשר יבצר מאתנו. זאת אומרת ההיסטוריה שלנו במשך 3-4 שנים. גם בתקופה הקצרה, מאז שוב חזרנו הנה, הוכחנו: אין דבר אשר יבצר מפנינו.

אני זוכר, לפני ארבעים שנה, בדיסקוסיות ובפולמוס עם "בונד" ואחרים, היינו שומעים, כי חקלאות הוא רק בשביל אלה שערבים בזה מדורי-דורות. עיינו בספרות של אותה תקופה, בה נכתבו הדברים האלה. אך הנה אנשים במשך שנה נעשו חקלאים ואינם נופלים מהחקלאים הכי טובים! היה זמן רב, שהמושבות הגרמניות בארץ היו למופת לנו בחקלאותן וטיב

עבודתן. עלינו עליהן. הנה גם השנה הוכחנו משהו. אם כי לא צריך להתפאר יותר מדי בנצחוננו זה. כי - לאשרנו - נלחמנו נגד ערבים. זה היה גם כן אחד הדברים של "העסק הסודי" שלנו. אבל, בכל זאת, הוכחנו שנוכל גם זאת. וכאשר הבחורים שלנו צריכים היו לטוס - טסו והחריבו את חיל-האויר המצרי. וכאשר ניתנה להם הזדמנות קטנה - הורידו גם מטוסים של בוין (צחוק). וכן גם בשטחים אחרים.

אולי הדבר הקשה ביותר (ומשונה הדבר, כי עכשיו זה נראה כל כך טבעי!) זאת הלשון העברית אשר בפינו. ביניכם נראה, אולי, הדבר באמת טבעי, כי יש ביניכם אשר זאת באמת לשון אמם. אבל אני זוכר עוד בימי: לא היתה אסיפה אחת פומבית אשר לא התנהלה רק ביידיש. יען כי, לצערי, הספרדים, שלא היו מדברים ביידיש (הם מדברים "לאדינו"), אז לא השתתפו באסיפות אלו. אני זוכר אסיפות ביפו, שמוסינזון ושיינקין המנוחים היו מדברים בפומבי יידיש. גם באסיפות פועלים כך. כאשר נסיתי בפעם הראשונה להרצות בועידת "פועלי-ציון" בעברית, עזבו כל האנשים את האולם ונשארו בו רק שנים: יצחק בן-צבי ורחל ינאית. אך אני לא הפסקתי והמשכתי בעברית. בפעם השניה כבר לא יצאו, כי ידעו שאני לא אבהל ואמשיך... וזה לא דבר קטן. כי יש עמים המנסים לעשות זאת ואין זה עולה בידם. מנסים האירים, מנסים לעשות זאת בהודו.

ההיסטוריה הארוכה שלנו וההיסטוריה הקצרה של שבעים השנה מוכיחות שלא יבצר ממנו שום דבר, אם זה רק בגדר העשיה של אדם. ולולא היו לנו התכונות האלו, לא היינו מתקיימים. ואולי באמת איננו מתקיימים. כי עם עתיק כזה היה צריך להיות רב יותר. ואכן, נשארו רק מעטים, אשר היו להם התכונות הללו.

אין דבר אשר יבצר מאתנו. אבל זה לא יבוא מאליו. שני התפקידים האלה העומדים לפנינו: בנין אומה מהיהודים האלה, ותקומת, בנין הארץ, בנין האדמה - הם דברים קשים, גדולים. אין זה למעלה מיכולתנו. אבל זה לא יבוא מאליו. הדבר דורש מפעל הכשרה גדול.

זה צריך להתחיל מהעריסה, מהתינוק, וזה יגמר ביום האחרון של חיי האדם. כי כל ימיו אדם צריך להכין את עצמו.

לא הכל ייעשה על ידי המדינה. אינני יודע אם זה גם טוב שייעשה הכל על ידה. וכאן אני בא לנקודה שנגע בה סגן האלוף אלחנן (קשה קצת לבטא "סגן האלוף אלחנן". אבל אומר פשוט: אלחנן.): אם תהיה זאת חובה, או שהדבר ייעשה בהתנדבות. אני רוצה להגיד: לא נעשה את כל אשר יש/לבד/לעשות על ידי חובה. אני מאמין גדול במדינה, מאמין גדול ביכולת של מדינה. מדינה יכולה לעשות דברים, שאי-אפשר לעשותם בלא מדינה. אבל אין מדינה יכולה לעשות הכל. אפילו מדינה טוטליטרית. אני גם מקוה, שאנחנו לא נהיה מדינה טוטליטרית. אין מדינה יכולה לעשות הכל. היכולת של המדינה מוגבלת.

והנה נקח לדוגמה ענין שאני עומד בו. לא הגדנ"ע. כי אמרתי לכם, שאינני מטפל בו לעת-עתה. אלא חוק שרות הבטחון. המדינה עומדת להוציא חוק שהוא יחייב כל נער ונערה לשנה הכשרה בחקלאות. זה דבר חדש בעולם. אני מקוה שזה יתן פרי. זה ירחיב את אופק/בני-/הנוער שלנו, שהם יושבים בתל-אביב או בירושלים והושבים שזאת כל הארץ. יצאו קצת ויראו את הארץ! זה יקרב אותם לטבע ולאדמה. גם חמישה שבועות בלבד במחנה - זה הרבה יותר מאשר להסתובב רק ברחובות תל-אביב. אבל 4-5 שבועות במחנה בפרדס-חנה, זאת, בכל זאת, עוד לא התיחדות עם הטבע והשדה. אדם אשר שנה או תשעה חדשים יהיה בשדה ויעבוד את האדמה - תהיה לו הרגשה חיה מה זאת ארץ ומה זאת מולדת.

זה יקרב את בני הנוער לחיי-העבודה, לחיי החקלאות. זה יראה להם צורות-חיים חדשות, בין שהם יקבלו אותן ובין שלא יקבלון. זה ירחיב את האופקים שלהם - את האופק המוסרי והאופק החברתי. זה ילמד את הנוער סדר ונקיון. יען כי מצאתי בהרבה אוהלים נקיון מופתי ומצאתי גם אוהלים לא בנקיון מופתי. צריך להיות סדר מופתי וצעידה מופתית וחברות מופתית. יען כי בגיל זה הכל יכול להיות למופת. כי זה גיל-המופת!

אני מקוה, שחשבה הזאת תיתן הרבה מאוד לנוער. היא תלמד אותו, תיצור באמת אחוה של נוער, אחוה של תרבות, אחוה של עבודה.

אבל לא הכל יכולה לתת המדינה. אני דברתי על ענין האדמה. ואם כי כל התנועה שלנו היתה געגועים לאדמת המולדת, וכל מקור קיומנו זאת מאהבה לאדמה, אבל איננו מעריכים עוד היטב מה זאת אדמה. בעצם, זה הכל. אם לאדם נחוץ מחסה, מזון, בגד, כלי-עבודה, מכונות, מים, חומר - הכל בא מהאדמה. היא באמת אֵם כל מה שנחוץ לנו בעולם.

האדמה שלנו, אדמת-המולדת, איננה יכולה לתת לנו הכל. אינני יודע אם יש בה כל מה שנחוץ לנו. (אולי גם יש. איננו מכירים אותה עדיין היטב. עלינו לא רק להחיותה, אלא גם לדעתה, ולדעת מה צפון בתוכה.) אבל, בדרך כלל, כל מה שנחוץ לאדם - כל זה בא מהאדמה. ולאדמה אני מצרף את האויר ואת הים. הכל בא משם.

אבל בא משם מה שניתן לשקול ולמדוד. הדברים האלה א י נ ם הכל. הדברים שאפשר לשקול ולמדוד ולמשש ביד - אינם הכל, אינם גם העיקר. ביקח את המקצוע שלכם - את הרובה. בודאי, שרובה זה דבר חשוב מאוד למלחמה. מכונת=יריה - עוד יותר חשובה. דבר לא פחות חשוב זה תותח, מטוס, אנית=מלחמה. לא אדבר כבר על דברים שלנו לא יהיו, כמו הפצצה האטומית. אבל דברים אלה אינם עושים מלחמה ולא הם יכולים להכריע. העיקר הוא האדם שעומד מאחוריהם.

אך האדם שעומד מאחוריהם ומשתמש בהם גם כן צריך להבין מה זה. מה שאנחנו קוראים "האדם שעומד מאחוריהם" - זה לא השרירים של האדם, אם כי זה ~~&&&&&&~~ חשוב מאוד. (כי אם שרירי של האדם רפויים ואינם מסוגלים לאחוז אחיזה אמיצה ברובה או במכונת=היריה - איננו יכול להשתמש בכלי-מלחמה אלה.) אבל השרירים בלבד אינם מספיקים. זאת ר ו ח ה א ד ם .

רוח האדם - זה מין דבר כזה, שאם מישהו ישאל אותי שאגדיר לו זאת - אתקשה בכך. אבל כל אחד יודע ש י ש דבר כזה. כי ברגע

שאדם מת, אנחנו יודעים שהסתלק ממנו משהו, שחובל בו משהו, והשרידים האלה שוב אין להם ערך.

כל המלאכה שאנחנו צריכים לעשות: אם להלחם ואם לבנות, לנטוע עצים, לחרוש בשדות, להקים בתי=חרושת, לבנות בתים, לסלול כבישים – הכל נמצא תחילה ב ר ו ח ה א ד ם ותלוי בו. הכביש שסוללים אותו – נמצא קודם ברוחו של המהנדס; מכונת=היריה שמשתמשים בה – נמצאת קודם ברוח העושה אותה, ברוח המפקד וברוח החייל שיודע להשתמש בה.

אדם שעומד במלחמה (וזאת אולי אחת החידות הגדולות ביותר: לשם מה נלחם האדם? הלא הוא יכול בכל רגע להיהרג! ולאחר שהוא נהרג – אין כלום בשבילו. והוא, בכל זאת, &&&&&&& נלחם. יהרג – יהרג...) אדם שעומד במלחמה, עומד בה, כי רוח היא באדם. יש, כנראה, משהו שהוא אצלו יותר חזק מהחיים והמוות שלו. וכל אחד מאתנו יודע, שיש דבר כזה.

ז א ת – לא תוכל לתת המדינה. כי זאת אי אפשר לתת על ידי פקודה ואו ועל ידי הושבה במאסר ועל ידי הכרח. רוח היא באדם! זה מוכרח לבוא מאליו. זה יכול להיות רק פרי התנדבות.

אותו הגורם שממנו תלוי הכל – זה "מותר האדם", שאר-הרוח, שבכוחו עשינו מה שעשינו. בכוחו היינו לחקלאים, בכוחו היינו לנהגים ולמכונאים, לטייסים וללוחמים ולמחיי-ישוב. אך שאר-הרוח הזה נמצא מעבר לשלטון המדינה. רוח האדם הזה הוא חפשי. הוא אחד הסודות הגדולים של חיי-אדם והוא בא מהתנדבות. את ה ד ב ר ה ז ה יש לתת לנוער!

ז א ת גולת-הכותרת של החינוך. כי אדם יכול להיות זריז, יכול לרוץ היטב, לקפוץ היטב, לקלוע, גם איש-סדר להיות, איש-נקיון, איש-משמעת, אבל יכול יחד עם זה להיות "רובוט". ובימינו עושים "רובוטים" שיכולים לעשות &&&&&&& את כל ה"קונצים" האלה. אך "רובוטים" לא יעשו את אשר אנחנו צריכים לעשות. בלי אותו "מותר האדם", שאר-הרוח – לא נעשה זאת.

ושוב, לא אקח על עצמי להגדיר מה זה "שאר-הרוח" הזה, מאין הוא בא ומה מקורו. אבל ברור הוא שיש דבר כזה, והוא מעבר למדינה. יש מקומות שסודרים בהם א ו ת ם החוקים, וראה: במקום אחד יש חברה כזאת ובמקום השני חברה אחרת, במקום אחד אין שאר-רוח ובמקום השני ישנו. רואים אנו לעתים שני אנשים שקיבלו אותו חינוך ואותה תזונה, ובזה יש שאר-רוח ובשני אין אותו שאר-רוח. זה איננו ניתן על ידי חוק ועל ידי פקודה.

מפעל החינוך שעומד לפנינו (וצבא - זה מפעל חינוך, גדנ"ע - זה מפעל חינוך, בית-ספר - זה מפעל חינוך, קיבוץ - זה מפעל חינוך. הם מחנכים אדם לקראת יעודים בחיים ובטבע) מן ההכרח שיהיו לו שני שותפים. המדינה - רק שותף אחד. יכולתה גדולה. היא יכולה להכריח, לתת אמצעים, לקבוע את המסלול. אבל יש משהו (וזה העיקר!) שהוא מחוצה ליכולת המדינה - אותו "מותר האדם", שאר-הרוח. זה מוכרח לבוא כמתת-חירות של אנשי שאר-רוח. ובעל שאר-רוח יכול להיות כל אדם!

זאת שטות שחושבים שזה מונופולין של עילוי ושל גאון ומנהיג. אין לזה שחר! שאר-רוח גנוז בכל אדם ואדם. אלא שאצל אחד הוא מושתק, מוחנק מסיבות מסויימות, ואצל השני הוא מתגלה. אבל אם למצוא את הדרך - אפשר לגלותו ולהפעילו בכל אדם. ודבר זה הוא מעבר למדינה.

פעולה זאת אשר אתם עושים פה, ושאנחנו נעשה בשנת ההכשרה בצבא ובבית הספר - זקוקה לשני דברים: למדינה (הוה אומר: למשטר, חוק) ולהתנדבות של "מותר האדם" - התנדבות חלוצית.

הבעיה שלנו, גם בצבא ובכל מקום ומקום, היא: איך ללקט את הניצוצות האלה של שאר-הרוח בשביל שיפרו את כלל הנוער. זה הענין העומד לפניכם. לכן, לא מספיק שהמדינה (והצבא - זה אחד השליחים של המדינה) על ידי פרוגרמה משוכללת (ואנחנו נעשה מאמץ לשכלל עד כמה שאפשר את הפרוגרמת החינוך והאימונים שלנו, על ידי הכנת מדריכים וקצינים טובים) לא מספיק שהמדינה תעשה זאת. זה רק חלק אחד. החלק השני מוכרח

לבוא מ ב פ נ י ם על הערות רוח-האדם. בלשון מסורתית הייתי אומר: על ידי הפעלת הנשמה היתרה. ויש נשמה יתרה! והיא אולי העיקר. כי ממנה בא הכל.

לכן, נוסף למאמץ של המדינה, שלמאמץ של הצבא, מוכרח לבוא מאמץ של התנדבות חפשית של כל בעל יכולת, מי שיכול באמת לתרום בשאר רוחו להעשרת הנוער ולהעלאתו.

משום כך יידרשו טובי הנוער - טובי הנוער גם מבחינת הכשרונות שלהם, מבחינת ידיעותיהם, השכלתם (אבל זה רק חלק אחד); גם מבחינת התכונות הנפשיות, התכונות החלוציות, החושים החברותיים שלהם - להקדיש את עצמם למפעל הזה של חינוך הנוער בצבא, שהוא איננו אך ורק לענין של מלחמה.

במדינת ישראל תפקידי הצבא אינם רק למקרה של מלחמה. זה אחד התפקידים של הצבא, ותפקיד חשוב מאוד. ובשעה שיש סכנה - זהו ה ת פ ק י ד ואין דבר אחר יותר חשוב מזה. אבל גם בזמן של שלום ואילו היה לנו שלום מובטח (ואין לנו שלום מובטח-) בחוץ לנו צבא בעל כושר של חינוך, כושר של ליכוד העם, בעל כושר של הרמת דרגת התרבות, להריסת התחום הזה שיש בין שתי השכבות שאני דברתי עליהם בהתחלה.

אינני יודע, אם גם במחנה הגדנ"ע תמצאו שתי שכבות אלו. אבל כאן יש רק רסיס קטן של כל הנוער שלנו. ואם אנחנו מדברים על אחוה לוחמת, לא רק אחות-האומה, אלא על אחות כל אותם הילדים, המבוגרים והישישים, של כל בן-אדם חי, אשר הוא בעצם חלק של אותו המושג המופשט; אם אנחנו מדברים על כך שצריך לנו להיות קשר אתו ודאגה לו וזיקה אליו ואחריות הדדית עליו ושנתבייש אם תהיה לו פחות השכלה מאשר לי, אם הוא חי בתנאים יותר גרועים מאשר חי אני, אם איננו יכול לדעת מה שאני יודע (אם איננו רוצה - זה עסקו),- אפשר בהרבה לעשות בשטח זה גם בצבא.

אומרים, שיש דברים רעים בצבא. אינני בטוח בזה. אני חושב, שיש צבאות רעים, אבל לא מוכרחים להיות בצבא דברים רעים. לעומת זה,

יש כמה דברים חיוביים, שאפשר למצאם בצבא. אלא שהדבר החיובי יכול גם כן להיות כמסגרת ריקה בלבד. עלינו לעשותו למציאות דינאמית. והדבר החיובי הראשון בשטח זה הוא ש ו י ו ן א נ ו ש י . זוהי מסגרת שכולם שוים בה. כולם אוכלים אותו האוכל, כולם לובשים אותם המדים, לכולם אותן האפשרויות להתעלות, ללמוד להשתכלל. אבל זה יכול להשאר מסגרת ריקה. מציאות זו של מסגרת אחת לכולם יכולה להיות דבר סטאטי. מה שמוטל עלינו הוא: להפוך את זה למציאות דינאמית, שזאת לא תהיה מסגרת בלבד, אלא מציאות; שהאנשים שהיו יחד בצבא - יצאו מסבו חברים, חברים שיש ביניהם לא שויון פורמלי, אלא שיש להם תכני=חיים משותפים, תכונות תרבותיות, חברותיות אנושיות משותפות.

זהו בערך הדבר אשר רוצים לעשות במשך שתי השנים, אבל בעיקר בשנה הראשונה, של הגיוס להכשרה החקלאית. יתכן שעוד יחולו שנויים מתאימים. אותו הדבר חל על הגדנ"ע, על בתי-הספר ועל מסיבות אחרות, אשר שם ידמנו בני ישראל יחד. אבל זוהי המטרה.

זה במידה רבה תלוי באלה שעליהם תוטל המלאכה הזאת. יען כי לא מספיק שלמדינה תהיינה כוונות טובות כאלו. הדבר תלוי אם בעושי דברה של המדינה (ואתם חלק גדול של עושי דברה של המדינה, בשטח זה) אם פועם בתוככם הרצון הזה ואם אתם מעוררים בתוככם את היכולת לעשות את המלאכה הזאת.

הגדנ"ע - זאת מסגרת המטפלת בנוער שהוא צעיר בשתים-שלוש שנים מהנוער שבגיל הגיוס. לכן, אחריות יותר גדולה מוטלת על אלה המטפלים בנוער הרך הזה של בני 15-16, מאשר על אלה המטפלים בבני 18. כי זה חומר אנושי יותר מתרשם ומקבל יותר מהר השפעה, אם טובה ואם רעה. אבל אני נזהר מלדבר על הגדנ"ע, כי אינני עוסק בזה. אם כי אני מודה, שאני צריך לעסוק בזה. כל איש בממשלה צריך לעסוק בזה. אבל עדיין אינני עוסק בזה.

זה הדבר אשר מדינת ישראל רוצה לעשות. אבל היא מכירה בגבולות יכולתה. הדבר שאנו רוצים שיבוצע – יבוצע, אם יימצאו השליחים הנאמנים המחוננים בשאר-הרוח הזה וברצון החלוצי הזה לבצע את הדבר. אני משער, שזהו גם המבוקש פה אצלכם. אתם בודאי גם תיקראו להמשיך בגילי נוער של 18 שנה.

הדברים שאמרתי עלולים, אולי, להטיל פחד. כי האחריות היא גדולה מאוד. וצריך להיות פחד. אין עבודה יותר יקרה מאשר טיפול באדם חי, ביחוד בעיצוב דמות של אדם צעיר. זה הדבר האחראי והקשה ביותר. וטוב שתיגשו לעבודה הזאת בדחילו ורחימו. אבל לאחר שתעמדו על האחריות הרבה של הפעולה הזאת, תלוה אתכם הכרה, שאין דבר אשר ייבצר מאתנו, אם נרצה. אם בכלל יכולים אנשים לעשות איזה דבר – נוכל אנחנו גם כן לעשותו ואולי לא יותר גרוע מאשר אחרים.

האחריות, אמנם, מפחידה והיא צריכה להפחיד. כי אף פעם אדם איננו צריך לחשוב, שאם הוא עובד אפילו בהצלחה כמה חדשים או שנים, שהכל כבר יצלח בידו. יען כי אדם צריך לכבוש את עצמו יום-יום מחדש לתפקידו ולא לפעול רק במכונה. מכונה – איננה מוסד מחנך, אלא רק מכשיר בידי אדם חי. והאדם צריך להתחדש יום-יום ולגשת לעבודתו כאילו היא דבר חדש בשבילו. ואם האחריות גם מפחידה, אבל ~~&&&&&&&&&&&&&&&&~~ יש בטחון, שתוך רצון ואימוץ כל היכולת הנפשית שלנו ושאר-הרוח הגבור~~&&~~ בלב כל אחד מאתנו, לא ייבצר מאתנו הדבר הזה, ואנחנו במשך השנים (מי יודע כמה שנים או כמה דורות) נוכל ליצור ארץ, אשר תהיה לתפארת; וגם אולי ליצור אומה, אשר תהיה לגאון!

=======

<u>אליעזר שמואלי:</u> האם בעית השיפול בנוער הפרברים והשכונות תישאר בעיתו של משרד הסעד, או תעבור למשרד הבטחון ותיכלל במסגרת הצבא וגדודי הנוער?

אליעזר רואי: לצערנו הרב, קיים עוד חוסר הבנה לצורך בחינוך אוירי. האיש אמיץ-הלב, בעל-הכשרונות ועוז-הנפש - נמצא במשקים, מעט בערים, ולרוב - בין המוני העם. לאלה לא נוכל לגשת ולהגיע, אם לא ינתנו לנו תיכף ומיד האמצעים-הדרושים לכך. הפעולה היא רצינית מאוד ודורשת מיון רב וכוחות רבים. המצב הוא כזה שאין עוד כל הבנה.

רבקה וינשטיין: ראש הממשלה אמר "רוח-ההתנדבות" והוא דרש אותה קודם כל מהנוער. המדינה - אמר - צריכה לתת את התנאים. אני שואלת לתנאים. אנחנו מרכזים את הנוער בבסיסים שלנו. זהו נוער בגיל רך. לא אדבר על הגיל המבוגר יותר. גם לגבי גיל זה יש לנו כבר נסיון, אלא שהזמן עתה הוא מוגבל. אדבר על הגדנ"עים, שהם מגיל 14 עד 17, נערים ונערות. האם לא צריכים להיות בשבילם האמצעים ההכרחיים בבסיסים, אם במובן של תזונה ואחרים, על-מנת שהנוער ירצה לבוא אלינו מתוך התנדבות, שהמחנה יהיה בשבילו לפינת-נופש? לכך דרושים תנאים ואמצעים. ועדיין לא מצאנו את האוזן הקשבת.

המצב קשה למדי וכפי שאמרתי, צריכה לחול אחריות רבה על האיש המטפל בנוער בגיל הרך. אני עומדת במבוכה נוכח המצב כמו שהוא. עד כה לא מצאתי את האוזן הקשבת.

ואשר לכוח-האדם. בה בשעה שמנהלת פעולה כל כך גדולה ביחס לגדנ"ע; ואם אנו רוצים לעורר את הנוער,- יש לתת את כוח-האדם הדרוש. אולם, בעקב התנאים, צומצם אצלנו כוח-האדם. אינני יודעת, אם באמת צריך היה כאן לצמצם את הסגל הפיקודי.

אני כבר שנה שניה עובדת עם הנוער הזה והנני מרגישה את עצמי טוב בקרבו. זהו החומר שלנו. אבל עד כה לא נתנו לו מספיק.

יוסף בן-אור: האם המסגרת (של הגדנ"ע) כולה צריכה להשאר תחת רשותו של שר הבטחון ולהיות מנוהלת על ידי הצבא, או שמתעתדים

להעביר את המסגרת הזאת לחינוך הנוער לרשות משרד החינוך וההשכלה, ואנשי המקצוע הצבאי יקבלו, בשטח זה, הוראות מאת שר הבטחון?

תשובת ראש הממשלה ושר הבטחון לשאלות:

<u>רה"מ ושר הבטחון ד. בן-גוריון:</u>

אתחיל מהדבר האחרון. אני לגמרי תמים דעים עם הדברים שאמרת. צדקת בהחלט. ענין הגדנ"ע צריך להיות בעיקרו ענין משרד החינוך, והצבא צריך לתת את עזרתו. אני חושב, שזמן-מה יהיה צורך בשיתוף יותר הדוק בין שני המשרדים האלה. אבל המגמה הזאת, אשר אתה נושאת אותה - אני מקבל אותה בשלמותה. המגמה צריכה להיות בעיקר חינוכית, שהחינוך של הצד הצבאי ישתלב, ושלא יהיה זה ענין צבאי, שיש בו איזו תוספת חינוך.

אבל איננו חיים עדיין לגמרי בתנאים נורמליים, ומפני נימוקים, שלא אוכל להסבירם עכשיו, יתכן שיהיה צורך שבתקופה מסויימת יהיה משרד הבטחון (וזה לא משרד של צבא) שותף יותר גדול קצת בעניני גדנ"ע.

הייתי מאושר, אילו יכולתי לענות תשובה, שאני רוצה לענות: שהטיפול בנוער המרברים זה לא ענין של משרד הסעד, אלא של משרד החינוך. אני מקוה, שנגיע לזה. אני מצטער, שהמשרד שאני עומד בראשו אוכל את מרבית התקציב של המדינה ומניח רק פירורים למשרדים האחרים. אבל אני מאמין, שהעניינים בשכונות (ולא רק בשכונות-העוני. אנחנו בשתלט גם על שכונות של לא-עוני) יעברו יותר ויותר למשרד החינוך. כלומר, לצד החינוכי של המדינה ולא לצד של סעד-פילנטרופיה, ואפילו לא לידי הצבא, שאינני מתיחס אליו בשלילה לגמרי, אלא חושב אותו חיובי. מכל מקום, זוהי המגמה שתלך ותתגבר במציאות.

אשר לענין האוירייה. אני מאמין שנמצא דרך איך לבוא לציבור, שמטבר יבואו בוחרת אלה שיכבשו גם את הים ואת האויר. ואם כי אתה מדבר על האויר, אני מבקש אותך, למען השם, שתצרף אליו גם את הים. שניהם נחוצים לנו!

ואשר לתבאים של גדנ"ע. הודתי על פשעי: שלא טפלתי עד עכשיו
/ לא ניתן מנוחה,
בענין זה. (קריאה: /נזכיר לך זאת!) בעצמי לא אתן לי מנוחה! זה יותר גרוע מאשר אם יעשה זאת אחר. על אחרים אני יכול להתגבר. על עצמי – לא. אבל מכיון שמשרד הבטחון נכנס ל"ביזנס" זה של חינוך והחצי הראשון הוא כולו חינוך, אני מקוה, שהוא ילך חזרה לבני 18, 17 ו-16, ובמידה שזה דרוש להגברת החינוך, ביחוד חינוך אותו חלק של הנוער שאינו מקבל חינוך – זה ייעשה.

אם באמת יובטח לנו מלחמות (צריך קצת להכנס ל"פרלודי'ביה", למצבה של המדינה הזאת, אשר היתה עד עכשיו עוד בצל של מלחמה) הרי המבחן האמיתי של מדינת ישראל יהיה לא בכוחה הצבאי, אלא במבחן הרוח והחינוך. אני מקוה, שאפילו המשרד שלי יתחיל יותר ויותר לטפל בעזרה (לא בשלטון!) לגדנ"ע. אינני רוצה שמשרד הבטחון ישתלט על הגדנ"ע, אלא שמשרד החינוך יעשה זאת. שמחתי לראות, שהכלים והמדים שהנערים מתאמנים בהם פה הם מהצבא. העזרה, בלי כל ספק, תורחב. ✗

אך הדבר הזה תלוי באלה אשר מטפלים בדברים האלה. בענין זה תראו את עצמכם בבחינת "אתם המדינה" לגבי המדינה. אבל רק בתנאי אחד: אם לא תצטמצמו באחוז הנוער שיש לכם כבר. (סגן האלוף אלחנן ישי: יש לנו 24 אלף בני נוער מתוך 40 אלף שישנם בגילים אלה!) יש לכם כבר החצי? אני קצת מפקפק בסטטיסטיקה הזאת. בכל אופן, אני חרד לאותם 16 אלף, שלפי הסטטיסטיקה שלכם, אינם עוד במסגרת הזאת. יען כי הם זקוקים לזה ביותר. ואם הרדוגכם תהיה לכולם – אתם תהיה המדינה. בעשה אתכם למדינה ובעמיד לרשותכם את אמצעי המדינה.

=======

הפנוי היותר [illegible] הדרושה - עלות שוה, פוגעת
הארץ, ושונות [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible]
~~[illegible]~~
אלה בבטחון עוד ימים לעיר רבות ברווח [illegible]
המדינה הלאומית [illegible] כפר [illegible] על ידך

$\frac{3}{4}$ 40 $\frac{3}{4}$ 3200.

[illegible]	0.75	1 / 18
[illegible]	40	6
[illegible]	30.00	
[illegible]	3200 : 75 = 3	

15.5.48 - 11.6.48 = 27
9.7.48 - 18.7.48 = 10
32

23.12.48 -
7.1.49 -

קורט בלומנפלד

נאום בישיבת הועד הפועל הציוני

ביום 11 במאי 1949

התמלא הציונות תפקיד בארצות הגולה? שאלה זו מן-הדין שתעסיק את הועד הפועל הציוני, לאחר שנוסדה מדינת ישראל.

ההסתדרות הציונית היא זה כבר מפוקפקת בעיני עצמה. הצורות הארגוניות עמדו בעינן, המנהגים הישנים נמשכו בשעת כינוסים. אף הנואמים הטובים היו יודעים שנגמר הימים, ואך הצורה עודדה את הסקרנות. לכלל מעשים לא באו הנאומים, לפי שכוחו של המוסד המחליט, הועד הפועל, היה מוגבל ביותר.

ההסתדרות הציונית היתה מטרת-אויב בתגובה לכנסת מדינת ישראל. בבית-הנבחרים של מדינת ישראל, הכנסת, הופך הנאום של היום לחוק של מחר. "ואילו אנחנו", רומזים חברי הועד הפועל, "יכולים לפעול רק במדה שהדבר מתאים למטרות מוסדות המדינה."

עוד לפני הוסד המדינה העלימו עין בקונגרסים מבעיותיה המהותיות של התנועה הציונית. בשאלה היהודית לא דנו כלל, ובמדה שנגעו בה הקטינו את התמונה והקלו ראש במהותה. פעולתם של הקונגרסים הציוניים בהצלת מאיות אלפי היהודים מכל אירופה, היא נחלת העבר.

השמדת יהודי אירופה בידי היטלר הופכת יותר ויותר לנימוק של הרגעה. "כזאת לא יקרה אצלנו. כזאת לא יוכל לקרות באמריקה, באנגליה ובצרפת". והכל שוכחים שעד שנת 1933 היו כל היהודים בטוחים שכזאת לא יוכל לקרות בשום מקום.

אף כי לא נשתייר הרבה מהאידיאה הציונית, הרי נשתייר משהו מהאידיאולוגיה הציונית. שני דברים הביאו מות האידיאולוגיה הציונית: האחד, עובדת הרצחם של ששה מיליונים יהודים, והשני, ייסוד מדינת ישראל, שני מאורעות יחידים במינם. הזוועה מזה והזוהר מזה עולים על כל דמיון. שני עמודים זה בצד זה: האחד נושא את רגשי הרחמים וההשתתפות של הנשארים, והשני את רגש הגאון של אלה הרואים בהתגשמות רעיון המדינה את קיום החזון הציוני.

בשעה שבה נכנס ישראל לשורת העמים, מתמלא לבנו חרדה לגורל העם היהודי בעולם. באמריקה ובאנגליה שואלים הציונים, ממש כמתבוללים בכל הארצות, את היהודי: "ומה בדבר חובת-האזרח?" עתים מדברים על "נאמנות כפולה" ועתים על "כפילות תרבותית", ושוב מדברים על הסכנה הצפויה ליהודים בכלכלה ובחברה בימי מדינת ישראל או בגלל מדינת ישראל. ציונות כבעית החרות האישית, המביאה קבוצות קטנות לידי קיום עצמי, אינה ידועה כלל.

ההסתדרות הציונית צריכה לכלול את רוב היהודים בכל הארצות,

ולפיכך עליה לוותר ויתורים. ציונות להמונים מן ההכרח שתהא בלתי-מסובכת. ואילו תנועה המסובכת רק מעטים תוכל להתקיים רק אם יהא בה האומץ לעמוד גם בפני סכנות.

התבוללות בארצות האנגלו-סכסיות שונה באפיה מהתבוללות בארצות אירופה הישנה. אין שם התבוללות יוצרת. חיי-הרוח באנגליה ובאמריקה אינם מיוצגים ע"י יהודים. בכל חוג-התרבות האנגלו-אמריקאי אין אפיקן יהודי שהבלתי-יהודים יראו בו נציג עולמם הרוחני. היהודי יכול להשתתף בדברים, במדה שמרשים לו זאת, אבל עד כה לא הופיע כשותף נותן.

נשאלת איפוא השאלה אם קיימת תנועה ציונית בין מליוני היהודים היושבים באזורים הללו. ידועות לנו מגמות מסוימות. היהודים משתדלים להתרחק ממקור מוצאם, אבל אף בקרבי יאליהו לברוח מעצמותם היהודית. אנו רואים שהתמזגותו של היהודי בתוך סביבתו אין בה כדי לסלק את השאלה היהודית האובייקטיבית. מאידך-גיסא אנו רואים שהכוחות הצנטריפוגליים מתגברים על הכוחות הצנטריפטליים.

אולם מאחר שאנו מאמינים בכוחם הנפשי של היהודים, ומאחר שאנו גם יודעים, שבחיי הבלתי-יהודים שבאמריקה ושבאנגליה הופיעו בכל הדורות הבודות אנשים שהעזו לעשות הכל למען אמונתם, עלינו לשאול את עצמנו, אם אין למצוא בין היהודים הללו משהו הראוי לשם תנועה: משהו הומני, אין-סופי, משהו שאינו שואל לתועלת ולאינטרסים, משהו המתמודד ללא-הוכחה ואינו ניתן להוכחה באדם היהודי ומביא אותו לסכן את עניניו, אדם אשר בשובו אל עמו הוא מוצא את עצמו, אדם שאינו מוצא סיפוק בהצלחות בתחומי עולמות אחרים, אדם שאנו מכנים אותו ציוני, לפי שגם החיים הטובים והבטוחים ומלאי-הסיכויים מאבדים כל ערך בעיניו ברגע שחדר רגש ה"גלות" לתוך נשמתו.

ההסתדרות הציונית עודנה קיימת באמריקה. "הדסה" היא גם הסתדרות בעלת כושר-פעולה מיוחד. קיימים גם ארגוני-חלוץ. אומרים שהללו נתחזקו בזמן האחרון. איני יודע אם יש בהם כדי השפעה על יהדות אמריקה. חברי ההסתדרות הציונית באמריקה לא הראו שהם מייחסים חשיבות כל-שהיא להגשמה האישית של הציונות. אילו עלה בידי האזרחות הציונית המאורגנת למצוא שלשה תריסרים של יהודים אמריקאים המוכנים לעלות לישראל עם כל רכושם, היתה ההסתדרות הציונית באמריקה נעשית לכוח גדול בקרב יהודי אמריקה.

איש לא בא. עסקו בפוליטיקה ובאספות. אבל לא הניעו איש לגמור אומר לייצג בישראל הסתדרות של מאות אלפים יהודי אמריקה. איש לא רצה לסכן את מעמדו באמריקה. אין זו שאלה של הפילוסופיה הציונית. בעית הנאמנות הכפולה לא היתה צפה ועולה כלל, אילו החליטו שלשה תריסרים מתוך חמשה מיליונים לעלות לישראל בכוחות עצמם.

לאחר כל הנאומים על חשיבותה של ההסתדרות הציונית, לא הופיעה במושב זה של הועד הפועל הציוני אף הצעה אחת כיצד להפיח בה רוח חיים, אף שהכל מודים שגם להבא מן ההכרח שההסתדרות הציונית תוסיף להתקיים

והרעיון הציוני יוסיף לפעול.

עתה הגיעה השעה שבה יתברר אם עודנה קיימת אידיאה ציונית שבני אדם מאמינים בה. העודם קיימים יהודים שבעיניהם האידיאה הציונית היא ערך מערכי המחר ולא רק מציאות של היום או זכרון ליום אתמול?

מנסיוני ידעתי שמצויים אנשים יהודים רבים הנושאים עיניהם אל התנועה ושבהם אנו יכולים לבטוח. הללו הם הנושאים לתנועה חבויה, אנשים שאין מנוחה בנפשם, אנשים שנתאכזבו מתקוות אנושיות סתמיות ואינם מאמינים עוד באמונת הקידמה. האנשים הללו נעשו לציונים לא משום שהם חוזים מראש את האסון העומד להתרגש באמריקה או מפחדים מפניו, ולא משום ששנאת היהודים מעיקה עליהם או מצרה את צעדיהם. אם מישהו מאתנו מצליח לעשותם לציונים, הרי אין הוא אלא מגלה מה שחבוי בתוכם. אין הוא מכניס בהם שום דבר מחוץ.

קצב ההתבוללות נעשה מהיר יותר ויותר. אולם הגורם היחיד שומר על קצב מתון. אנו רואים את היהודים זורמים לישראל ללא מעצור; אולם יחד עם זה אנו מרגישים שבישראל צריכים להיות מיוצגים גם אנשים המוצאים את דרכם להכרעה הציונית לא מתוך אונס אלא מתוך דחף פנימי.

תנועה מביאה עמה תמיד את המנוחה הגדולה. אפשר לומר, שהאדם היהודי היודע את הגולה, היה נחלץ הכופה לשנות את עמדתו. הוא נכסף להגיע מתוך זעזועי התשוקה אל מנוחת התנועה.

אנשים ממין זה שהכרתי כולם יוצאי רוסיה הם ועברו את שלבי ההתבוללות המדינית, האנושית והתרבותית ברוסיה, בגראות יבשת אירופה, באנגליה ובאמריקה.

השאלה היא, אם קיימת תנועה המתחדשת מחדש. בבור שאין להמשיך וללכת בדרכים שהלכו בהן עד עתה. ולא רק מפני שהמנהיגים הישנים בני-זמנם הם. רואים עין בעין את התרופפותן של הסיסמאות הישנות.

תופעות מדיניות הולכות ובאות, והאדם לעולם עומד. בתחומנו המוחלט אינו נתון בהכרות נבונות, בהוכחות, בהישגים מדיניים, אלא בהכרה שהאדם קיים, והאדם שהוא יהודי לא ימצא סיפוק בנפשו עד שיעלה בידו להיות ולמות בתוך עמו.

אזכיר שתי דוגמאות מעניינות להשפעה ציונית. הראשונה היא אישיותו של חיים גרינברג. לעתים רחוקות דיברתי עם האיש הזה. אולם שמעתי, שהדימוניות של אישיותו הציונית מורגשת בחוגים רחבים; נדמה לך, שרק בעל-כרחו הוא מגלה את כוח עמידתו הציונית. מבעד לצעיפי מחשבה הוגה איש יחיד שיש בו הכוח המסמיר לכנס מסביבו המוני עוברים של העם היהודי. השפעה כזו היא מן האפשר רק במקום שיש הד לדברים ובמקום שמורגש הצורך להגשים את הרעיון הציוני במעשים.

ואזכיר עוד שמו של איש אחר: משה פרומנסקי, חבר משמר העמק, שנפל בהגנת מולדתו-מולדתנו. בני-נוער שנפגשו אתו, ואף מבוגרים מכל

השכבות והמעמדות שזכו להכירו פנים אל פנים, הרגישו מיד שאתו יחד אפשר ללכת הביתה. בכל מקום בואו פרחה חלוציות כאילו מאליה. בני־נוער יהודיים מאמריקה האמינו לו, שכדאי לוותר על פיתויי עולם עשיר ומסודר ולהולד מחדש בארץ־ישראל. כשסיפרו לו המפלפלים החריפים על עולם הקידמה ועל האושר שבחברה נטולת מעמדות העתידה לבוא בקרוב, אמר בפשטות: "אני מקווה שהם צודקים. רק אז יפה יהיה לבנות לעצמנו ולדור הצעיר של עמנו חיים חדשים בארצנו בתוך עולם שאין בו לא אנטישמיות ולא שנאת־יהודים, לא מלחמת־מעמדות ולא מלחמת גזעים, מתוך אהבה ארוכה לגורל שנפל בחלקנו לאחר שנות אלפים."

האחד השפיע מתוך שפע כוח רוחני, והאחד מתוך טוהר ואמת שבנפשו.

מהות רעיוננו היא תקותנו להיות לעם חדש ולאנשים חדשים מתוך בנין ארצנו החדשה.

אני מציע היום לערוך מחקר שאין איש מאתנו יודע מה תהיינה תוצאותיו. התוצאה עשויה להניח את דעתנו או לאכזב אותנו. על כל פנים, אל־נא נפחד מפני תוצאות. אנו נצרכים לתמונה אמתית, במדה שאפשר בכלל לקבל תמונה מתוך מחקר.

כשאני מדבר על מחקר אני מתכוון כאן לחיפוש. אין אנו רוצים להכניס משהו לתוך נפש האדם, אלא למצוא בו מה שחבוי בקרבו. אין הכוונה לתעמולה או לחנוך. הכוונה לחיפוש כוחות מצויים ולצבירתם. התוצאה תראה מהי מידת המרץ הציוני הקיים בקרבנו.

לשם כך אין צורך בועדה גבוהה. די אם אישיות מתאימה תקבל את הדבר על עצמה. אני חושב על זלמן שזר, שאני מזכיר את שמו לא כשר בממשלה, אלא כאדם שיגש לתפקיד זה בלא משפט קדום. עליו לבקש לו עוזרים כלבבו, שיחד אתו יעבדו דין־וחשבון במשך ששה חדשים. התוצאה תהיה לא רק בזה שימצאו אישים המעוררים בחשיבותם המיוחדת תקוה להתחלה חדשה. יתכן מן הצורך גם למצוא אנשים המוכנים להשתתף גם בענינים מעשיים. הרי עבודתנו המעשית מסורה בידי אנשים מעטים שכל אחד מהם הנעדר אין לו תמורה, בשעה שמן־האפשר הוא למצוא אנשים כיוצא בו ואף טובים הימנו.

מי שמאמין שמצויים בקרב עמנו כוחות נסתרים, יחפש יחד אתנו את האוצרות הנעלמים. שמה כבר יצאה התנועה החדשה לדרכה. שמה יבוא אלינו הכוח המאיר של התנועה הציונית בסערה או בקול דממה דקה.

עוד בשנת 1909, בימי הרצל, נורדו ויצמן, בובר, פייבל ואחרים את השאלה, למה עוזבים אנשים בעלי ערך את ההסתדרות הציונית. בכל מיני מפלגות מדיניות יש תופעה של התפוררות. הסתדרויות מזדקנות עד מהרה, ותנועות מגיעות לידי רגישות יתירה. מתוך הפרוטוקולים של כינוסינו יכול כל אדם לראות שכל מה שאני אומר כאן על הזדקנות אינה תגלית חדשה.

הבעיה נשארה ללא פתרון, כל עוד אפשר היה להמלט מן ההכרעה. כאן ישראל, ושם מיליונים יהודים, שהתפתחותם עשויה לפעול למען ישראל או נגד ישראל. אנו משיבים היום על שאלה בעלת חשיבות מעשית עד מאד. בכשרוננו, במידתנו והבנתנו תלויות מדיניותה וכלכלתה של ישראל ואף התפתחותה הרוחנית והאנושית של יהדות הגולה.

KURT BLUMENFELD

PROPAGANDA OF THE HOUR

[redacted], January 19, 1945.

The Zionist movement has been a movement extending through several generations. Moses Hess published "Rom and Jerusalem" in 1862, Pinsker's "Auto-Emancipation" appeared in 1882, Herzl's "Judenstaat" in 1896. Even the political genius is conditioned by the period he lives in. The analyst of the Zionist movement will recognize in it the influences of the various political philosophies of the 19th century, of ideas which prevailed at that time.

The Error of Progress. Zionism revealed the modern Jewish problem. It declared that the existence of the Jews is imperriled everywhere. But even Theodor Herzl and Max Nordau, despite the harsh grievances they enter-tained against the so-called European conscience, believed in the credo in which the leaders of all political movements of the 19th century believed, namely, that progress is a power which no resisting force could halt. They set their political hopes on the help of progressive movements and on powers outside of the Jewish world. Of course, they were not blind to the impediments in their way, but all these they considered transitory. Zionists of that time did not doubt that the problem of the Jews who remained in the civilized countries of the Diaspora would be gradually solved by democracy and equality of civic rights.

Thus the philosophy of Zionism was inconsistent from the very beginning. As far as the Jewish problem was concerned, Zionism distrusted the development of world movements, but at the same time Zionist propaganda was based on political expectations which could never be realized if basic Zionist convictions were to prove true. In other words, Zionism vacillated in its views of Jewish life in the Diaspora and in its actual policies always compromised with the current fluctuations in the political life of these countries.

The reason for this ambivalence was that the different Zionist groups were usually ready to apply the basic Zionist insight to all countries except their own. Zionists living amid relatively favourable political and ecnomic conditions were always afraif to apply the concept of Galuth to their own country. They imagined it could happen everywhere, but that "it can't happen here".

When a Zionist fails clearly to assert that he himself belongs to the Jewish nation, he shows that he wants Palestine to be the home only of oppressed, broken and penniless Jews. He wants to be a Zionist by proxy, and thus succeeds escaping all problems inherent in the Zionist attitude towards the re-creation of a Jewish nation.

But such a non-commital Zionism had verious serious implications in the development of the Zionist movement. People tried to compensate for it by becoming very extreme in their political demands. But even the sharpest attacks against the mandatory power, or against the behaviour of some foreign government, could not make up for their quite different attitude toward the Jewish question in their own country. Since Zionism began to abandon the concept of Galuth with regard to various countries, it no longer appealed to people who did not consider security the highest value of life. Zionism, which was the truth of to-morrow as far as the Jewish future was concerned, was ready to compromise with the concept of expediency.

This makes it clear why Zionism was not successful enough to prevent Jewish youth from joining spiritual and political movements that promised a new world in which such problems as the Jewish question would not or could not exist. Each of these movements (liberalism, socialism, communism) promised better and quicker solutions than Zionism.

The Naked Problem. However, the Jewish problem became much more serious than anyone had ever imagined. The greatest catastrophe in Jewish history began and National Socialism annihilated about five million Jews. Nor will the defeat of Germany mean the end of pernicious hatred of Jews. No one can honestly believe that Jews will be able to start a new life in countries liberated from Hitler domination.

The Jewish problem is no longer a problem of migration, as it was to a certain extent when millions of Jews migrated to America and other countries. There exist today only two kinds of countries in the world: those that want to get rid of Jews, and others that will not permit them to enter. The thousand refugees received for temporary stay in theUnited States and living together in a camp have already become a matter of political discussion. There will be no Jewish mass immigration after the war into countries of the American continent or into any other countries with the exception of Palestine. No wonder that assimilationists today, too, are in favour of Jewish immigration into Palestine. They are moved by humane sentiments as well as by bewilderment and fear.

Jews who consider Judaism a necessary value believe more than ever before in Palestine and its future developments.

Zionism's Task. The task of Zionism is to guide the Jewish people, and primarily, to win over the younger generation. The period when Zionism had to fight against other world-wide movements is probably over. There no longer exists any international movement which shuts its eyes to the fact that national groupings exist. But it remains the Zionist task to prove, by Jewish experience past and present, that the Jew always remains a Jew and never becomes a Gentile.

It was difficult to change the mind and the political view of the Jewish youngsters in former years. It is more difficult to influence and to impress young people who are interested only in their individual lives.

What is to be done? A youth which does not read books will not be influenced by literature. Young people who do not attend meetings cannot be impressed by speeches. A generation which is indifferent to human fate in general cannot be reached by an appeal in the name of humanity.

We must ask ourselves if there are methods which will enable us to approach honest and alert young people in order to awaken them. There is such a possibility. A experienced observer of Jewish developments will realize that the method to be applied issues from the dreadful truth of our day

In the past, Zionist propaganda and education were rose-tinted. They were optimistic and not quite genuine. The Jew who meets the Zionist movement now has to be confronted with and struck by the tragedy of the Jewish problem. Only when he realizes that he himself might be the victim tomorrow or the day after tomorrow will he react to the appeal of Zionism. A person who has true human value - and there are valuable elements among Jewish youngsters everywhere - starts to think after having felt the shock.

Shock and Realization. Shock had, from the very beginning, the greatest effect in converting to Zionism a Jew who had trusted the world. Theodor Herzl's "Judenstaat" was his reaction to the Dreyfus affair. When he heard the people of Paris yelling, "Down with the Jews!" he felt that a Jewish state was the answer. His answer at that time was a unique one, the only example of such an attitude.

Millions of Jews have been murdered today. Every true report about the predicament of our people is reason enough for Jewish men and women to give up hopes based only on the idea of the general progress of civilization and to arise as Zionists.

It was not unusual even for Zionists to behave like browbeaten assimilationists whenever the situation of the Jews in the country in which they happened to live was under discussion. In their thoughts the concept of Galuth was applied only to countries in which the Jews were openly oppressed.

Today, every Zionist who penetrates the political picture should understand that Zionist propaganda has to be changed completely.

An Equal Fate. A youth of today can become a Zionist only when he feels struck, as by lightning, with the fact that his very own fate is at stake.

The difference between the fate of the Jewish individual and the Jewish people as a whole disappears.

When, in 1896, crowds in the streets of Paris yelled, "Down with the Jews!" only Herzl understood that cry as a warning. In our days it is necessary only to find the right approach to young people. The facts speak for themselves. It is for us to use them as a weapon against those who will not hear until they feel.

Millions of Jews have paid the price for not having been able to face reality in time. They could not imagine that a world in which they lived contentedly could be battered to pieces. Today every Jew can be taught that the way of Jewish life is strewn with debris and that he, too, can be buried beneath it. At the same time, the beams of the rising sun in Eretz Israel will reach him if we Zionists are able to give him the right direction. Pessimistic as we are about Jewish life in the Diaspora, even so we can feel optomistic about the development of our people in a country of its own. A person who recognizes the fact that the Jewish problem touches him personally will gradually understand that he needs Palestine for himself, if not today, then tomorrow, If he needs it tomorrow, then it must be prepared today.

Jews from Central Europe were able to go to Palestine in 1933 because there was a movement in Russian Jewry which in 1880 and in 1905 reclaimed the soil of Palestine for Jewish people who came decades later. Sixty thousand Jews prepared the country for the 550,000 who live there today, and these 550,000 are the forerunners of the whole Jewish people.

Zionist propaganda and education should start with the revelation of the truth about the fate of Jews whereever they live. We must do this so intensely and so unanswerably that people will feel startled when they hear. And perhaps while looking for escape they will find their true selves.

Zionism is a movement of people who want to return. First of all, it wanted the Jewish people to return to its country. At the same time, it was the movement of human beings who lived far away from the Jewish people and felt that by doing so they had lost their personal wholeness. It is a difficult task for a man to realize that he has to be regenerated by

8/10

תיק № 8

התחלת תיק

מס' 9

מספר זמני :

מספר מקורי :

מספר סופי :

סיווג בטחוני: ○ | התאריכים: יוני - אוג. 1947

ארכיון ד. בן גוריון.

אין מס' 9.

10.000 (4.60) 2160/227

5.

תיק (גרונר) [illegible]

באוסף: חומר ודו"חות של אליהו אפשטיין, משה שרת,
אבא אבן, טומיק ואחרים על המתרחש
בעולם המדיני בקשר עם בעית א"י, הצעת החלוקה,
דו"חות על הנעשה במחנות הפליטים היהודים
באירופה בשנת 1946, דו"חות שנתקבלו
במקור לשליחים במזכירות מפא"י על הנעשה
במחנה הדרוני בצ'כוסלובקיה, שודיה ועוד.
~~[illegible]~~ הצעה להקמת מחלקה באוגוסט 1947;
מוקדם: ~~[illegible]~~. חומר של שרות המודיעין.

סיווג בטחוני:	תאריכים: יוני - אוגוסט 1947

ד. ש.

מספר סופי:

מספר מקורי:

מספר זמני: 9

10000 - 11.57 2157/2290

מפלגת פועלי ארץ-ישראל
סניף רחובות

רחובות כ"ב בסיון תש"ז
(11.6.1947)

אל הח' ד. בן-גריון,
ת ל - א ב י ב .

חבר בן-גריון היקר!

הננו מתכבדים להודות לך
בעד השתתפותך אתנו, בחגיגת הפתיחה של בית המפלגה
ע"ש ברל כצנלסון ברחובות באחרון של פסח תש"ז.

השתתפותך היתה חויה גדולה
לפועלי רחובות ולחברי מפלגתנו והוסיפה הרבה להשראה
הטובה בחגיגת הפתיחה.

הננו מעבירים לך בזה תמונה
מוגדלת מערב הפתיחה ומבקשים ממך לקבלה כתשורתנו
הצנועה, שאמנם נתאחרה בשל העדרך מהארץ בשליחות
העם והישוב להשמיע את דברנו בפני אומ"ם.

סניף המפלגה ברחובות מאחל לך
אריכות ימים ובריאות, למען תוכל לעמוד בראש
המערכה המדינית הכבדה שלנו, למען הגשמת חזוננו
הגדול לעלית אחים גדולה והקמת מדינה עברית בארץ-
ישראל.

בברכת חברים נאמנה,

[signature]

בשם הועד הפועל
מפלגת פועלי ארץ ישראל
סניף רחובות

במלחמת העולם

עם פרוץ מלחמת העולם	כנסת תש"א	8.9.39
מדיניותנו בתקופת המלחמה	"	12.9.39
בשעת כיבוש האדמה	"	17.9.39
יחסינו עם הערבים	"	6.2.40
הרצאה אצל הספרדים [illegible]	העולם	
צבא יהודי	The New Judea	אוקט' 40
[illegible] לשכר העם	כנסת תשא	26.2.41
המחות בעירק [illegible]	הפועל הצעיר	מרץ 41
מדיניות בעירק	הרצאות בסמינרון המפלגה	ניסן 41
[illegible] (קטע)	בשיחות המפלגה	יוני 41
צבא יהודי	Jewish Frontier	דצמ' 41
התנועה במצב הקשה	בילטמור	[illegible] 42
אל [illegible] הציוני	חבצלת	30.11.42
במאבק על עמדתנו	רשימות [illegible]	פסח תשג
שני מאמרים	"	"
אחרי המבצע	קונטרס	אייר תשג
[illegible]	חשבון	4.10.43
תנובה יהודית למחנה	פנקס	תשרי תשה

בשם המפורש: חזון יהודית

יסוד הצעית בשדה גז ולקוט	אוקטובר 1941
אמון הקבוצה בוועדת קולטאיר	מאי 1942
הצעת פעולת צעירות והפגת אוסופה שרמן בית משג	15.10.42
שליחות ודרך בוועדת עזרה (ועד)	25.10.42
הקמת קולטאיר ומתנגדות	44 ינואר
שליחותי בקונגרס הציונות העולמי	23-24 II.44
הגדעות הצעית ינואר או במועצת הה' נאו	21-24-III.44
מ שם וכו ועצי דבר"	3.7.44
מהרז יצב הולך - הכנסת הגדוד במועצה בעת הרעלה "	13.7.44
"	1.1.45
גורם הצאן בצעית	

2 גל' הדרכה הכל'

4 הניסיון הנוכחי כיום נגד המלוכה עולה רק ~~[illegible]~~ האוירדנטה הצרפתית והמרכזית, בעזרת הפרוגנוזה של מגנים.

5. כל גבול [illegible] [illegible] ניזון משפיעה מדרכית אינם [illegible] עם גבול ונלחמים לקיים פלנטיים בקיום עם שלוים ומלקויה וכמו כן ומתנגדות מדי ארץ ישראל המפלגות יש שוות ילא להשתתף למדינה נחשבת כמדבר מרכזי.

6. אין כל צורך מהאויר כריסת כל [illegible] אפילו רק נפגעו לאפילו בנוסכם [illegible].

7. המלחמה שעברה בסוף לשנת סוגית, רפי שוב יוגיה בצדק בלעדה נוספת.

8. מספר ההולמות המשולבות תמיד ב פר לספטמבר ומשוך בתחילה בכמה נקודות של יצירה. עולם בלבד על ספר הולם ירדן ליגיון גם בשנות ארץ ישראל. [illegible] הלוגא על ארץ ישראל צבא לפועל רק כאוניברסיטה. אסור לסכם את המצב, כי הוא עדיין מעורפל מאוד. טעים לנתון למצבתי אנו מחליב ביותר את תביעות כאמונה שיושבים על ידי סגנים באירופה, עם רק מעט דברי הוערבו. ערכו הוא [illegible] סימלי ועקרוני: הככה נשב כי אין יוסף לאין ארץ ישראל. לפניו עולות שאלה ונגעים חמורים. הויפלת מאוד משפיעות. מתשלומי [illegible] [illegible] ובכתב שלמרכזית מגיע חוזה רק למשפחה. ברגשות נאמנות וחיבה ולתיקות יד נבזית [illegible]

אולם תגובת הסוכנים [illegible] מהר שינתה את המצב [illegible]
לטובת הקהל [illegible] וכפי שהופיעו לנו גם באמריקה ובאירופה
על עולם [illegible].

בינתיים שהיינו [illegible] (הרבה אנשים) מתל אביב נכנסנו כבר [illegible]
כל קול [illegible] לספ"מ. תגובת [illegible] עלתה כולם [illegible]
גם בקרב הקהל וגם על דברי [illegible]. טלגרפנו לכם על
שירתי [illegible] מדברי הועדה [illegible] וכמו כן [illegible]
[illegible] כל קטע של שירה על [illegible] שלום. בשירת שהיו
ל. אחרי כן נתקבלו הרשמים הללו [illegible]
[illegible] על כמה אנשים. שירה [illegible] אליהו
וושינגטון [illegible] אותו [illegible] בארצות הברית וגם שם
[illegible] שלומים לרגלי המעשים הללו.
[illegible] שהיו לנו אחר כך [illegible] שירה [illegible]
[illegible] (נתפרשו כמה רשמים) [illegible]
[illegible]

1. קיים ויכוח [illegible] היום לשמור את [illegible]
אנגליה [illegible] להודיע על יש התנגדות [illegible]
[illegible] כי אין על הועדה [illegible]
[illegible] גדולה, [illegible]

2. קיימת [illegible] לכתוב [illegible]
את ההלוואה - [illegible] כל [illegible] טכני
[illegible] בכורים הקיימים (Peel, Anglo America) [illegible]
[illegible].

3. [illegible] הועדה [illegible] לפי [illegible] מרגישים.

אגב לא הצטערתי על ביקורי בקהיר. קיבלתי ~~בזמן~~ שם ידיעות שונות
שמועילות לי מאוד בימים הראשונים בג'נבה. הידיעות היו בעיקר בקשר
עם עמדת הערבים לגבי הועידה. אני מסרתי את כל הידיעות
מיד אחרי בואי בשיחה ליושב ראש הועידה ולשלוח לך את פרטי
כל השיחה הזאת, שהוכתבה על ידי ביום השיחה עצמה. הנקודה
המעניינת בקהיר היו: ההתנגשות בין ג'מאל ונקרשי, הערכת ~~[illegible]~~
כוחן של המערכת והיכולת הצבאית של מלכים מסביב נה צ.
וכמו כן תוכן שיחתי עם יועצי דיפלומט של הליגה הערבית
בקהיר שאין [illegible] אותו בכל ביקורי במצרים. הוא היה
מוכן מעוניין לנקוט הקלה מצד הליגה הערבית אבל סירב
לקבל את המגע. מכבר הבינותי באופן מפורש שהליגה תמיד
מוכנה להשלים עם [illegible] המותנית על הכרעה ללשאת ולתת
אירוע אחרי שהסכם ויכרע על ידי האומות המאוחדות.
בכוונתי להוסיף עוד פה אחד שלא הזכרתי אותו ליושב
ראש הועידה ושלום כך לא תשלח אותו כפרטי כל שלי של
השיחה היצגית. מאחר צבאיים במצרים מנסים לגשש אצלנו
~~[illegible]~~ תשלום במצב קנית מטוסים בפולין ומולו בקנדה
בזמן, התמורה ~~[illegible]~~ ניתנים מסיכום ומצפים. גם
נגד סימנסלונים.
בכוונת מצבה את כל הערותי מלבד כעניין אצל יהודה
והיתה כ' שעה ~~[illegible]~~ הספינה "ינואר" והמשלחת
בגללו. סגרה הפעולה התעופה בעוזרת, ושיורם מ~~[illegible]~~ המפלגה
על המצב. בתנועת הניצלות עולה כמוכן בהצעה.

4 אוגוסט 1947

ג'ניבה

לג' ג. מאירסון

קפלן היקר,

לא טלגרפתי עד עכשיו, כי המצב טרם ניתן לסיכום
בצורה מבוססת. לכן אנסה במכתב זה לרכז את כל הפרטים שיכולים
לשמש רקע להערכת המצב כהלכה. אני שמח מאוד שנסיעתו של [illegible]
נותנת לי את ההזדמנות לעשות זאת.

בזמן נסיעתו מפריז נתברר לנו ובזמן זה היינו כולנו בדעה
אחת שהעכוב, שחל בקשר שלנו לג'ניבה לא היה מקרי. באותו זמן
נשלחו כל דברי הועדה והחלק המסכים, [illegible]. חלק הדברים למסכים,
[illegible] עתונאים בינתיים כאלה שיכלו לספר על שכלה, באוירון
[illegible] כמו [illegible] לא היה מקום. לבסוף שלחו אותנו
[illegible] לפחות, מתוך הפתעה רגילה: ששלחתם אותי כולנו לקהיר
[illegible] לבטלה לג'ניבה, ואולם בקהיר אמרו לנו באוי כתה ה T.W.A,
שבאופן מפורש הודיעו לקהי [illegible] של הועדה, שנסדרה למחרת בקהיר
יום [illegible] אל [illegible]. [illegible] [illegible] של הועדה, שרובו [illegible] כל
[illegible] ו[illegible] שליטים בנסיעתו הוא ונגלי [illegible] - [illegible]. [illegible]הבקשה
[illegible] מהירות ומפורכת להמשפרים שלו לבלי כל פעולה לא מלאו חן
עם [illegible] הראשון. בקהיר לקחתי את הענין בידי וסידרתי
לג'ניבה לכך היום. ~~לא [illegible] [illegible] [illegible]~~ שיסעו אתנו למחרת היום
חשוב לאין כתוב עליו רק [illegible] של [illegible] [illegible] אינו
מסרבים אל אינם מסרבים [illegible] [illegible] לפעמים
בעפיפון ובמכוונים

1103,kf.1

COPY

11th August, 1947.

Dear Zeev,

100 One thing is really encouraging - that you do acknowledge receipt of letters. Even if you only confirm as you do, one feels that we are not working in a vacuum. We have received all the stuff Esther brought along, and are especially grateful for Efrath's letter.

As regards the situation here, you will get all your information from the enclosed reports. I must, however, point out that not all of them should be taken at face value, as there are many imponderables which change from day to day. Things have not yet crystallized. Members of the Committee started their deliberations only a few days ago, and they commenced with the main topic : recommendation for a solution. For the time being the meetings may be compared with the first round of a boxing match, when the contestants are looking for the weak spots of their adversaries. Nevertheless, some blows have already been exchanged. It seems that there is no majority available for any solution which would satisfy our demands. Some members may, possibly, favour partition, but the Jewish State which would result from their partition would be of too small dimensions. The main argument against partition with an adequate area for us is that they do not want to place a substantial number of Arabs under Jewish control. In order to decrease the Arab irridenta, they have to restrict the Jewish area.

And that is where the bi-nationalists come in, in Slav fashion. In my opinion, they know full well that such a bi-national state will not work. But this, apparently, appeals to them, as Russia wants Palestine to remain an open sore for the next few years - as long as their chances of gaining a foothold in the Middle East are small. Their policy, therefore, is to create such state of affairs as will make it possible to limit Britain's hold on Palestine and to keep the country in a situation necessitating international intervention. I understand Gromyko's plea like that : first of all to set up a bi-national state, and if that proves unworkable to re-consider the situation anew and bring it before an international forum. The Slavs believe that a Jewish State to-day means an advance base for the American imperialism penetrating into the Middle East. They know that we have to rely on the West, since the Middle East is opposed to us, and for this support we shall have to make concessions to the west.

As far as I understand things at present, the only possible solution which would gain the support of a majority in the Committee and subsequently in the Assembly will be some kind of a revised or improved Morrison plan, with provincial autonomy and a cetral government appointed as trustees by the United Nations. It is difficult to believe that the central authority will be vested in the United Nations as a whole, since they have not yet the executive power, such as an international police force, and therefore, I assume that one power will be entrusted with the central government of the country - and it is not difficult to guess who that will be.

All these considerations lead me to the conclusion that our policy must be concerned more with the core of the problem - aliyah and colonisation to be under control - than with the final status. Two or three years of steady development in the country will strengthen our position for a final discussion of the status to be accorded to us.

2 /.

During the last few days we have all been pondering over this problem. Moshe who left to-day for the Karlsbad conference, will consult there the eight other members of the Executive attending the conference, and discuss with them the line to be adopted here.

Our mishlachath is increasing from day to day : Easther arrived and Leo. Work is comparatively well organised. We publish a daily Palcor bulleting, for the use of the Committee and the press. All Jerusalem Palcor cables are automatically relayed to us from London. We have a car at our disposal, and I am playing Halaban. But the job is quite easy, really, since the driver is a Swiss and carries out instructions. And if one knows that ten minutes for Dolek and Aubrey mean one hour and a half, everything goes swimmingly. We are having daily conferences at 10 o'clock every morning, when reports are given and the programme of work is fixed. I think it would be a very good idea for the department to have such conferences twice a week, for the coordination of work.

As regards the preparation of the Jewish case in Europe, I shall send you a separate report. I only want to point out that the work of our committee - Riegner, Rudel and myself - has been rather succesful, and the cooperation has been very harmonious.

Uriel is leaving and I could not conclude. My best regards to you and the chaverim, particularly Golda, Reuben, Elias, etc.

Yours

(-) Gideon

הסוכנות היהודית לארץ ישראל

The Jewish Agency in Palestine

MEMORANDUM #52 MOST SECRET
August 6, 1947

TO: Members of the Executive of the Jewish Agency for Palestine

FROM: Eliahu Epstein

SUBJECT: Conversations with Dr. Robert H. McDowell, Chief, Eurasian Division, Military Intelligence Branch, Department of War, Washington, D.C.

Twice during the early part of July I was invited by Dr. McDowell to have luncheon with him at the Pentagon. Although two of his assistants were present at the first luncheon, the nature of the conversation remained informal throughout.

I first met Dr. McDowell in Cairo, during the war, at the Headquarters of the American Forces in the Middle East. Before the war he had been a Professor at Michigan University, teaching Ancient History and Archaeology of the Middle East. He spent many years in Turkey and Iran, and is intimately acquainted with that part of the world. At the close of the war he was released from the Army and joined the War Department as Chief of the Eurasian Section in the Military Intelligence Branch. This section covers Russia, the Balkans and the Middle East, and is one of the most important and active sections of the Military Intelligence Branch in the War Department.

The following is a summary of the two conversations with Dr. McDowell, each of which lasted for several hours.

1. STRATEGIC IMPORTANCE OF THE MIDDLE EAST IN NEXT WAR

According to Dr. McDowell, the conservative school among American military strategists does not consider the Middle East, including Palestine, to be of much strategic importance should war with Russia break out within the coming two or three years. The Russians would easily overrun the Middle East and neither Great Britain nor America would be able to get reinforcements to the area in time to check the Russian drive. Dr. McDowell proffered the above information in reply to my statement that a strong Palestine could play an important role in strengthening the interests of the Democracies in the Middle East. He went on to say that, irrespective of how strong we were to become, it would be of very little value to America in the event of an early war with Russia. This is one of the reasons why American military circles do not want to see important industries develop in the Middle East - they wish to avoid their falling into the hands of Russia, which would clearly strengthen her militarily and economically. This situation may not obtain, however, if the war between the Western powers and Russia is staved off for the next five or ten years. By that time Americam may be better equipped to face the Russian challenge in the Middle East, and in that event, our assistance would certainly take on value.

2. OIL RESOURCES

When I asked Dr. McDowell what would happen, in the event of an early war with Russia, to the enormous oil resources in the Middle East, of such importance to the U.S., Dr. McDowell replied that British and American oilfields and installations are subject to the same fate as all the other interests of the two powers in that part of the world. America is interested, at present, in exploiting the oil resources of the Middle East to their utmost, hoping to reserve American oil purely for local consumption. In this way she can preserve her own oil stocks and still corner the market by exporting oil from the Middle East to other parts of the world. The American oil companies outside the Western Hemisphere will depend for their commercial operations almost exclusively on the oil of the Middle East. (I have been reliably informed that the Consolidated Refineries in Haifa are shortly planning to increase their output from 90,000 to 175,000 barrels daily. The Arabian American Oil Company and the Iraq Petroleum Company are planning to triple, and the Anglo-Iranian Oil Company to double their production of oil from a total of 651,000 to 1,500,000 barrels daily next year. The Arabian American Oil Company is planning to build a large refinery at the terminal of the Trans-Arabian pipeline in the Lebanon. In addition to increasing the output of crude oil and oil products in the Middle East, the American Government is busy studying cheaper and more efficient means of producing synthetic oil in this country).

Dr. McDowell pointed out that American interest in Yemen is largely due to the possibilities of finding oil there. Even small resources of oil in Yemen would be of greater value in case of war than the large resources in Saudi Arabia. The geographical position of Yemen makes it easily accessible to the U.S. Navy, while the oil in or close to the Persian Gulf would lie within close range of a Russian Attack.

3. THE SUDAN

Returning to the strategic importance of the Middle East, Dr. McDowell mentioned the Sudan as being one of the key points in the defense of the British Empire. Less exposed to attack by Russia than other parts of the Middle East, the Sudan also constitutes a vital link in the trans-African chain of communications. Because of its proximity to India, the Sudan may one day be eyed by Indian Pakistan as suitable territory for its increasing population, but such a danger is still remote and does not constitute any serious problem for the British. The Egyptians, however, by stressing the Sudanese issue, are sharply challenging British imperial interests. Dr. McDowell strongly condemned the present policy of the Egyptian Government on this question. He disagrees with some of his colleagues in the Department of State who would like the U.S. to remain neutral in the Anglo/Egyptian controversy over Sudan. For the U.S. is vitally interested in seeing that England be given all facilities for building up her defenses in Eastern Africa, and, if because of Egyptian opposition this is made an impossibility, then American interests may suffer the consequences. In this context Dr. McDowell touched briefly on the importance of North Africa remaining under French control, especially now that the French Government is becoming more stable and less dependent on the Communist Party.

4. SYRIA AND LEBANON

When the conversation turned to the situation within the Arab countries, Dr. McDowell sharply criticized the present state of affairs in Syria and Lebanon.

In his opinion, these two years of independence from French control have proved to be the worst in the history of the Levant States. The political regimes in these countries do not show any signs of stability and thus lay the way open to Russian intrigue and penetration - to such an extent that, if conditions are allowed to remain unchanged, the danger from this source may be greater in time of peace than in wartime.

Again mentioning that he disagreed with the views of some of his colleagues in the Department of State, Dr. McDowell expressed himself explicitly in favor of the Greater Syria plan of King Abdullah. Great Britain and America can more confidently rely on a Federated Iraq, Syria, Transjordan and the Moslem parts of Lebanon and Palestine, controlled by a friendly ruler, than on the unstable and unreliable cliques which presently govern the Levant States.

5. PALESTINE PARTITION

This point led to Dr. McDowell's expressing himself in favor of the partitioning of Palestine. I was taken quite by surprise when I heard this, as in the past his attitude had been one of rigid opposition to us. Previously he had challenged our rights to statehood and held that any support of the Zionist case would mean a major crisis in Anglo-American-Arab relations. When I asked him how he arrived at the partition solution, he told me in clear and impassioned words that the facts have proved to him that the British have not succeeded in overcoming our opposition but apparently are not ready to do so by use of physical force; that it is most dangerous to let things continue as they are now in Palestine; some solution must be found that will satisfy at least a part of the Jews and that stands a chance of meeting with acquiesence by the Arabs. Upon examination of the possible solutions, he could find none that would present brighter prospects for the present and the future than partition. (A few days after this conversation with Dr. McDowell I received confirmation of Dr. McDowell's change in attitude from Colonel E. Wright of the Division of Middle Eastern Affairs in the Department of State. Colonel Wright told me that Dr. McDowell now supports both the Greater Syria Plan and the partition of Palestine).

My inquiries as to what kind of partition he is considering, found him rather vague, although he mentioned at once that the Negev must be included in the Jewish State. He added that even if the U.N. Committee should bring out a report recommending partition, and the U.N. General Assembly were to accept it by the required majority, still time will be needed to define the frontiers between the Jewish and the Arab sections of Palestine. It is to the Jewish interest, and to the interest of the American authorities in occupied Germany and Austria, that Jewish refugees should start moving, without delay, to those zones which will be generally recognized as the area assigned to the Jewish State. The final delineation of frontiers may require some time, as a complete investigation into this matter may be required and another U.N. Committee may have to be appointed for this purpose.

Dr. McDowell voiced strong objections to the idea of international trusteeship. It would be a calamity, he said, to allow Russia to participate in Palestine affairs. Participation of Russia in the administration of Palestine would, in effect, vitiate the objectives of the Truman Doctrine for it would give her access to territory lying this side of Turkey when Turkey has been designated as the last bulwark against further Russian expansion.

A propos of this, Dr. McDowell asked me whether it is true that a large number of D.P.'s are either Soviet agents or infected by Communist propaganda. He also asked me whether we will give priority of immigration into the Jewish State to the D.P.'s, or whether we would first start moving to Palestine Jews from Arab and other countries, in the belief that the U.S. authorities would continue meanwhile to take care of the D.P.'s. He was probably repeating what he had read and heard about the subject from some of his colleagues in the occupied areas in Europe and in the different Government offices here in Washington.

I emphatically denied the accusation about the political bad faith of the D.P.'s and said that we are vitally concerned with first moving to Palestine all the D.P.'s, who so desperately need a place where they can feel at home. I mentioned, however, the necessity for immigration into Palestine of the Jews both in the Arab countries and in certain other countries, not only for their own safety but to assure them a normal existence.

6. TERRORISM

Dr. McDowell discussed with me thoroughly the problem of terrorism and evinced quite an extensive knowledge of the subject. Apparently the fear that the terrorist movement in Palestine may be exploited by the Russians has brought him to favor a quick settlement of the situation in Palestine. The Jewish terrorists, he said, are well organized, well equipped and the desperation which pushes them to the extremes of sacrifice makes them a power to be reckoned with. Continuation of the present situation in Palestine is most undesirable, especially at a time when Russia is looking for every weapon which can be turned against British and American interests in the Middle East.

England is apparently sick of the Palestine situation, and, once the Indian problem is settled, would conceivably be ready to accept a solution which would safeguard her vital interests in Palestine.

Dr. McDowell then inquired whether we shall be able, when the Jewish State is established, to stamp out terrorism by ourselves. In my reply I stressed the importance of fixing the frontiers of the Jewish State so that as little Palestine territory as possible should be excluded from the Jewish State. This will make it easier to get the support of the Yishuv and of the Jewish people all over the world for the partition plan and will offer good arguments to combat the terrorists, who will probably make the issues of partition the target of their coming struggle. The less area in Palestine that is cut off from the Jewish State, I said, the weaker the irredentist movement will be. It is therefore, in the interest of the stability and the future development of the Jewish State in Palestine, that its frontiers should be fixed in a way that will leave as little dissatisfaction as possible on the part of the Yishuv and the Zionist Movement.

If a JewishState is established in part of Palestine, we shall, in Dr. McDowell's opinion, have a good opportunity to cooperate with Ibn Saud, who would be interested in having Christian Lebanon and a Jewish State in Palestine - the neighbors of his enemy, Kind Abdullah - well disposed towards him.

7 THE URGENCY OF ACTING NOW

Dr. McDowell believes that the present moment may be the last chance for a constructive and lasting solution of the Palestine problem. In this connection he mentioned three factors favorable to action at this time:

1. The effect of Indian partition both on world public opinion and on the parties concerned in the Palestine question - British, Jews and Arabs.

2. The political weakness of the Arabs, as indicated by their military and financial dependence on England and America, and their continuous internal struggles. Although strong opposition to any decision favorable to the Jews can be expected, especially from the Arabs of Palestine, the majority of the Arab States will acquiesce sooner or later to a solution which will put an end to their genuine fears about the expansion of the Jews, not only in Palestine but also in the neighboring countries.

3. The U.N. is becoming weaker and weaker, but it may still be possible at this time to get an international settlement of the Palestine question with the agreement of all the major powers. In a year it may be too late.

- - - - - - - - - - - - - - -

Dr. McDowell said that he had seen the memorandum which Judge Rifkind submitted to General Eisenhower. He found it of interest andacapable presentation of our case. He could not tell me, however, whether, in accordance with his promise to Judge Rifkind, the Chief of Staff had passed this memorandum on to Secretary Marshall.

Dr. McDowell made it clear to me that the views he expressed were his own and did not necessarily represent those of the War Dept. However, Dr. McDowell's official position and his influence are such that even if these are his personal views, they are apparently the result of certain trends in the thinking of the Department.

Dr. McDowell asked me to come to see him again soon, to continue our conversations on subjects of mutual interest.

103.1147/ד

ג'נבה, 11.8.47

לגולדה שלום,

בדואר זה הולך חומר רב. הניירות החשובים ביותר, לדעתי, תזכירו של היוגוסלבי; פרטיכל שיחתי עם הצרפתי ודו"ח אוברי על שיחותיו בלונדון. החומר בכללו מדבר בעדו.

99

לגבי הראשון: לאור שיחותי עם אלה באתי לידי מסקנה כי טעינו בפירוש שנתנו להופעת גרומיקו בענין הפתרון. הוא אמר: אם אפשר – מדינה דו-לאומית, ואם אי אפשר – חלוקה. אנו פירשנו לפי הרהורי לבנו: יבררו למפרע אם מדינה דו-לאומית עשויה להיות בת קיימא, ואם יתברר שאין לזה סכויים יחליטו על שתי מדינות. אבל אפשרי גם פירוש אחר ולדעתי הוא הנכון: יקימו מדינה דו-לאומית ואם כעבור זמן יתברר שאין היא פועלת כהלכה – יחלקו. מתקבל על הדעת שהלך מחשבתם הוא כזה: תחילה יש לדרוש יציאת האנגלים. אם זה יושג, אזי הארץ כמות שהיא הופכת מדינה עצמאית. אם יהיה שלום – מוטב. אם לא יהיה שלום, אלא כפי שיש לשער חרב איש ברעהו, יהא בזה פתחון להתערבות הסס"ר. הוה אומר, כל ענין א"י איננו אלא עלה לכניסת הברית למזרח התיכון.

אבל תכנית סימיץ' מרחיקה מזה בנקודה אחת עיקרית. תכנית זו היא דו-לאומיות + קינטון. על דו-לאומיות אפשר לטעון כי אין זה אלא שלב א' בהגשמה (כבר לא שלב א' בשיקול, כמו שחשבנו) שבעקבותיו יכול להוא שלב ב' (חלוקה). אבל קינטון מוציא לחלוטין – או עכ"פ עלול להוציא לחלוטין – אפשרות של מדינה בשטח מגובש. כאן משתמעת סתירה מפורשת בין תורת גרומיקו לבין משנת סימיץ'.

סבור הייתי שיעלה בידי לערוך בירור יסודי בבירתם, אך לא קבלתי ויזה. ייתכן שאינם מעוניינים בפגישה בשלב זה.

השיחה עם הצרפתי מאירה עינים להעמיק ראות את האפלה. החברים יודעים ודאי כי כל הזמן הייתי בעד שמירת הפתח השני. התוכחו אתי בניו-יורק והיה לי ויכוח קצר על כך עם ב"ג בארץ. הסכמתי ללכת ב"כוון יחיד" עד הסוף, אולם אם ראיית הצרפתי את הסוף נכונה, כי אז עלינו לחשב דרכנו מחדש. בינתים אינני נותן את האות לנסיגה. דוליק ממשיך את הרבצת התורה בעזרת מפות והישובים. החלטנו להכין שורה של תזכירים מיוחדים על בעיות מסוימות של חלוקה וכבר הכינונו על ירושלים (שלי) ועל בעית כח הקיום של המדינה העברית (דוליק בעריכתי). אלו הן טיוטות ואם יש לכם הערות מיד – אדרבא! אין הכוונה להגיש את אלה רשמית מטעם הסוכנות, אלא לתת אי-רשמית לחברים אחדים, לבנסש, לויז'ייה וכד'. על ליאו ואוברי הוטל להכין תזכיר קצר על הגליל. אני מרסן את החבדייא לעת עתה מלהכנס לבעיות של שלב המעבר. היתה לי ארוחת צהרים עם היו"ר, בנטש ורידמן (המומחה הכלכלי), שלא הספקתי להכתיב. השיחה היתה בעיקר אינפורמטיבית. לא שמעו מעולם על רופין, לא ידעו על קיומה של חדרה. מצדי הקדשתי את השיחה בעיקר לבירור שאלות ירושלים והגליל ולהכנסת פחד אלהים בלבם מלהרים יד על נכסי קודש של ההיסטוריה העברית. הם שאלו שאלות בלי סוף על עניני דת, התישבות, שלטון, פיתוח עד לשאלת שם המדינה. השיחה כלה התנהלה מתוך הנחה של חלוקה ומדינה. הנה כי כן אינני ממהר עדיין להסיק מסקנות מעשיות מניתוחו של הצרפתי ומוכן להתרסן עד שאגיע לקצה המיבחן.

2/.

אני יוצא בעוד שעה לקרלסבד. שם יתרכזו 8 חברי הנהלה (לוקר, ברודצקי, שרגאי, סנה, גולדמן, דובקין, פישמן ואני). אמסור דו"ת ובדאי אשמע דעות. אם יש עמכם תגובה, אדרבא ומיד.

שמענו מפי ידידתה של אסתר ס. כי אין ספק שהחברים יימלכו איש בדעת ממשלתו. גם בשאלה זו נתיעץ בקרלסבד.

ברגע זה נתקבל מברק פלקור על הזוועה הערבית בצפון תל-אביב.

שלום, חזקו !

משה

1103,1KN,1

Minutes of UNSCOP's private meetings on August 7th, 1947.

101

On the agenda the question: "Shall Palestine be a unitary Arab or unitary Jewish State?"

Rand objected to setting up Palestine as an Arab State saying that the Arabs testified either in Beirut or in Amman that an Arab STate would need the United Nations assistance, that it could not stand by itself. Rand added that, on the other hand, an Arab State would mean the betrayal of the Jewish people and a violation of international agreements.

Chairman: It was my understanding that what was said was that the Arab State would expect assistance from the United Nations but only in the same sense that any member state would expect assistance if necessary.

Entazam. That was my understanding, too.

Rand: No, as I remember it, it was pointed out that an Arab State would need assistance for reasons of security.

The Chairman made other explanations, but Rand held to his objection. He said he was not in favour of either an Arab or a Jewish state in all of Palestine.

Grenados: There has never been an Arab State in Palestine. The Arabs cannot say that they are trying to reconstitute an Arab State there. Yet there is an Arab population in the majority' and also a Jewish community; and since both communities have certain spiritual or cultural roots in Palestine, it is quite impossible to accept the idea of neither an Arab or a Jewish state.

Simitch, Hood, Blom and others were in full agreement with this point of view.

Entazam: I think the Arabs certainly have a right to claim independence but I think for reasons of a political nature, as well as for reasons of security, any possibility of forming an Arab or a Jewish state in all of Palestine is precluded.

Chairman and Abdour Rahman both agree tothis.

Rahman: The Arabs of Palestine were given an international offer of independence. The Arabs received their promises at a moment of great difficulty for the Allied Powers. It is true that there has not been any Arab State in Palestine; but the movement for Arab independence has been going on even against the Turks. It is a natural right of the Arabs. What the Arabs did at the time of the war was simply to take advantage of an international offer. Surely there is no reason to question Arab rights in Palestine simply because there has never been an Arab State in Palestine. On the other hand, the Jews also received certain international offers, which were incorporated in the Mandate - in my opinion not rightly, not justly, not legally and the Arabs never accepted such a declaration as just. However, we cannot assume that neither the existence of an Arab culture or a Jewish culture is sufficient to lead toan

extreme solution. I reject such an extreme solution. I favour a reasonable one.

Chairman: The promise given to the Arabs were interpreted by them in a certain way. On the other hand, it must be admitted that the promises given tothe Arabs did not have an international sanction, whereas the promises to the Jews did have such an international sanction.

Committee's conclusion: It unanimously rejects the idea of an Arab or a Jewish State in all of Palestine.

Question: Bi-nationalism.

Rand: I reject this. It will lead to a deadlock in the function of government. But even more important is the fact that it would deny to both peoples their claims to a country of their own. The idea of a holy land in which both Jews and Arabs will live together peacefully is I am afraid a possibility beyond the masses of Arabs and Jews. The ideal itself is not sufficient to make the masses live together peacefully.

Rahman: If a bi-national state means parity, then that is no practical solution. I oppose a bi-national state precisely because it is so idealistic. Rahman then spoke of a unitary state with proportional representation of different peoples in the country; but other members pf the Committee then pointed out that this meant in effect an Arab state. Rahman denied this; he offered to explain his point more in detail at a later date.

Grenados: I envisage a bi-national state as one in whichtwo peoples live in a country and both have a share in its sovereignty, with the same rights to both, free immigration, etc. I admit that idea has itsdifficulties. There should be some way to overcome these difficulties. Since "I have an open mind on the question, I am ready to consider any binational scheme whichcan be ~~adapt~~ acceptable or, if that is not possible, I am ready toconsider any other scheme.

Simitch: I favour a bi-national state, on the basis of a scheme I propose to submit to the committee later. I think it will meet most of the common objections against bi-nationalism.

Lisinsky? I am doubtful about bi-nationalism. However, I should like to be enlightened as tothe scheme of Mr.Simich.

Salazar: I am doubtful about bi-nationalism also. I don't believe any acceptable scheme can be worked out. I am rather prepared to consider partition.

Hood: I think the bi-national device is a highly artificial one. I see many difficulties in its implementation. The only way ~~is~~ to implement it is on a basis of a clear cooperation between the two peoples. I don't see any such cooperation.

<u>Blom</u>: I am ready to consider any reasonable solution, but for the moment I too think that a bi-national state would be highly artificial.

<u>Entazam</u>: A bi-national state might be based on the hope of a change of attitude between Jews and Arabs. I am still optimistic as tothispossible cooperation. I see many difficulties in the scheme, but I think we can find ways and means to defeat such difficulties. I feel that perhaps a provisional solution of bi-nationalism might be recommended, and that after some time the people, being trained in a common way of life and cooperation, without the interference of foreign powers, could decide what kind of a government they wished.

<u>Fabrigat</u>: I am against bi-nationalism. It means a definite solution imposed upon these two people. I don't think we have the right to make such a definite solution. Rather, we should make a provisional solution in order to allow that at some later date these peoples may decide for themselves. I have a plan I will propose to the committee - a partition scheme with certain parts of the country (the Negev) under a mandate administered by the Jewish State, the Arab State, and a third state appointed by the UN. My position is not an intransigent one. I am ready to look at a better plan.

6th August, 1947.

Extracts from the Chairman's Draft Presented to the Committee on August 5.

Page 5.	Origins of Zionism: Biblical prophecies, plight of East European Jews, anti-Semitism.
Page 6.	Palestine question arose as a result of the Balfour Declaration.
	Mandate was based on Article 22 of Covenant.
	Preamble is quoted as having entrusted the Mandatory with the task of giving effect to the Balfour Declaration. Historical connection and the point about "reconstituting" nathional home not mentioned.
Page 9.	"Arabs had reasons to believe that Palestine was not included in the reservations" made regarding British promises to the Sheriff.
	Disappointment of Arabs was great when they learned of Balfour Declaration.
Page 18.	Illegal immigration has been "vastly exploited" by Jewish propaganda.
Page 19.	Higher rate of increase of Arab population is disputed by some Jewish statisticians by reference to importation of Egyptian women, but even if allowance is made for that, rate remains exceptionally high.
Page 21.	Name "kibbutzim" is used as designation for all Jewish settlements regardless of social type.
PP.24-27.	Extensive quotations from Anglo-American report regarding postwar economics of the Yishuv, largely raising doubt as to soundness.
Page 28.	Ownership of a number of seemingly private enterprises actually vested in Jewish Agency.
Page 32.	A propos of rise of Arab wages, it is mentioned incidentally that Jewish purchase of land resulted in Arabs becoming industrial workers.
Page 33.	Some evidence to the contrary notwithstanding, draft accepts thesis that Jews and Arabs cannot, or do not want to, live together. As one of the proofs, it is mentioned that spokesman of Jewish Agency described the idea of common schools for Jewish and Arab children as "national disaster". Does not explain that this expression was used with reference to loss of national language, such as would be involved in establishment of mixed Jewish-Arab schools.
Page 34.	Jewish Agency described as government in making; Vaad Leumi as legislative body.
Page 35.	Jamal described as Mufti's brother.
Page 36.	Woodhead Commission represented as having been appointed

by virtue of decision of League Council.

Page 37. "The Jews have condemned the White Paper as a violation of the Mandate". Similar condemnation by non-Jews not mentioned, though resolution of Mandates Commission faithfully reproduced.

Page 39. "Jewish nationalism presents a special feature, in that itsix concept of "national" is based not on nationality or race but on common religious faith."

Page 41. Bengurion described as president of Jewish Agency.

Page 42. The Mandatory has "no other interest of its own than to preserve peace and order" and to carry out its obligations as best it can.

Page 43. Vehement criticism of Mandatory was made by Jewish Agency, but Committee did not find it necessary to study it, because Mandate itself is doomed.

109.kn.5

Report on Visit to London - August 5th to 9th

A. S. Eban

London,
August 5th, 1947.

102

The object of my visit to London was to obtain an impression of British official and public opinion with regard to the United Nations Report and the Palestine question in general.

Mr.Harold Beeley of the Foreign Office spoke with more than usual candour at lunch. He insists that H.M.G. will not depart from its reticence until the U.N.Report is published. H.M.G. had not been invited to submit further evidence at Geneva nor was it clear how it could respond to such an invitation since the Mandatory Administration had said all that it had to say during its evidence in Jerusalem. No amount of interrogation, however skilful, will elicit any British proposal for the future government of Palestine. Mr.Beeley added that H.M.G. did not feel called upon to comment on the Report immediately after its publication. The report was to be submitted not to H.M.G. but to the Assembly of the United Nations. In the course of the Assembly's discussion and not necessarily in the early stages thereof, the British delegation would offer its comments. He pointed out that when the Report is published it would be merely a piece of literature and would remain so until it had secured a two-thirds majority at the Assembly. Once it has secured that majority, the Report would have a morally binding effect. The British Government would do nothing to obstruct such a decision of the Assembly, but it could legitimately decline to accept the sole responsibility for enforcing the solution.

In concrete terms, he envisaged a situation in which partition would be proposed. The Arabs would raise an outcry. He thought that their capacity to make trouble was being under-estimated in many circles at the present time. The disturbance might be grave and wide-spread and Britain would decline to hold the baby alone, while participating fully in any international steps that the United Nations might approve, in other words the British attitude at the moment was one of wait and see and would so remain until the Assembly had made a recommendation. He pointed out the possibility that the Assembly's recommendation might be different from the Committee's report, since he assumed that any delegate at the Assembly would have the power to propose amendments and deletions from the Report. He presumed also that the minority report, if any, would be put to a vote. So much in the situation was therefore hypothetical and in suspense, that he thought that H.M.G. were wise in steadfastly refusing any commitment at this stage.

In discussing illegal immigration, he affected great concern for legal immigrants who were being penalised by being forced to remain in Germany while the illegals pushed ahead. This solicitude was expressed with some gravity and with as near a straight face as he could muster. In discussing the Committee he spoke highly of Mr.Entezam, with whose views he appears to be in touch. He seemed to have the impression that partition is the uppermost thought in the Committee's mind but he could predict a situation in which both Arab and Jewish extremists would turn upon such a solution and destroy it. He repeated again and again that H.M.G.'s position on higher policy had been quite static for several weeks and that he himself had not seen Mr.Bevin at all recently.

*

The present trend of Mr.Bevin's thinking was luridly revealed to me in my conversation with Mr.Crossman, who had seen him on August 4th. Crossman described Bevin's outlook as corresponding roughly with the "Protocols of the Elders of Zion." The main points of Mr.Bevin's discourse were: (a) the Jews had organised a world-wide conspiracy against Britain and Mr.Bevin. When Crossman suggested that Mr.Bevin's Palestine policy was isolating Britain from world public opinion, Mr.Bevin replied, "that proved my point exactly. They have successfully organised world opinion against me." (b) The whole Jewish pressure was a gigantic racket run from America. When Crossman pointed out that the Irish Republic had also been a racket run from America, but that Britain had been forced to concede a State, Bevin replied, "Yes, but they did not steal half the place first." (c) In a reference presumably to the latest Irgun outrage, Mr.Bevin said that he would not be surprised if the Germans had learned their worst atrocities from Jews.

From this tirade, Mr.Crossman drew the moderate deduction that Mr.Bevin was insane on this issue. Crossman repeated his view that anti-Semitism is at the root of most of the British thinking on the Palestine issue at the present time. He thought that the riots in Liverpool and elsewhere should be viewed with grave concern. He did not think that Mr.Bevin's obsession on this matter was shared by other Cabinet Ministers, most of whom would welcome the chance of a practical compromise, putting an end to Anglo-Jewish conflict.

During his talk with Mr.Bevin, the Foreign Secretary had disputed Crossman's contention that 100,000 British troops were being kept in Palestine uselessly, serving no British interest. He indicated the belief that the Negev was of strategic importance and when Crossman contested this, he indicated that Air Marshal Tedder thought that H.M.G. should think twice before abandoning the Negev. Crossman himself believes that the manpower and dollar shortage in England will make the British people increasingly adverse to maintaining this extraordinary commitment on Mr.Bevin's behalf and that public opinion in favour of relinquishing Palestine had become greatly reinforced in recent weeks. *

At last the British press during this period fully bears out this contention.

The press itself sets great store by the Committee's Report. Prof.Rushbrooke-Williams, the "Times" Eastern Editor told me that his paper was gratified to note how the Committee's opinion was approximating more and more to the classic attitude of the Times. By the latter he meant support for partition. He was convinced that if the Committee produced a practical scheme along those lines, British public opinion would not let a chance of a settlement being missed ~~losing~~. When I expressed anxiety about Mr.Bevin's stratetic observations, Prof.Rushbrooke-Williams replied that military opinion was virtually unanimous in regarding the strategic value of Palestine as negligible. ~~XXX~~ The attitude of his paper was that a solution should be looked at on its merits and not be obscured by old-fashioned strategic thinking.

In discussing illegal immigration I said that Mr.Bevin was quite wrong in imagining that this movement of Jews to Palestine was

a fomented conspiracy resting on no genuine impulse. He replied that Mr.Bevin's debating speeches should not be taken too seriously.

*

This optimistic view was not borne out by Mr.Gerald BARRY, Editor of the News Chronicle to whom I expressed appreciation of his paper's sane and liberal attitude in recent weeks. He thought that Mr.Bevin was rabid in this matter, so much so that at the moment he would sooner bring British troops out of Germany than move from Palestine. To him (Mr.Barry) this appeared grotesque. He fully agreed with what Lieut.Gen.Martin had written that morning in the Daily Telegraph to the effect that any serious reduction of British forces should begin with Palestine. Mr.Barry suggested that as soon as we knew that there was a possibility of a constructive report from the United Nations Committee, we should let him know. He thought that the press could fulfil a vital function in watching vigilantly to ensure that no possibility of a good settlement should be allowed to slip. Had the press been given more time after the Anglo-American Report it might have made the annulment of that Report more difficult.

*

Miss Elizabeth Monroe, Political Editor of the Economist, came to see me before her departure for the Middle East. She and her colleagues were convinced that a form of territorial division involving free Jewish immigration into a part of Palestine must be the principle of any solution. She was more in favour of a clean-cut partition with sovereignty than of a half-way house of federalism. She thought that the economic unity of the country could be preserved by various means, even in the context of complete independence for two states. She advocated the junction of the Arab State with Transjordan. I explained the difficulties which this would arouse in Egypt, Saudi-Arabia and amongst the Palestine Arab parties, as well as the hostility of Syrian and Lebanese politicians to the Greater Syria scheme. She insisted that the people of Syria and the Lebanon were idisillusioned with their republican governments and would feel much more at home in a Hashemite monarchy. In discussing the Egyptian case, she said that the Sudan was far more important strategically to Britain than Palestine in view of the new African [redacted] orientation of imperial strategy. Although the British delegation would be generous in concessions of form, it would [redacted] hold firm on questions of principle and would not allow the Sudan to pass under Egyptian domination. She considered that Egypt's main anxiety was for an outlet to absorb its surplus population and that this could be provided without the establishment of Egyptian sovereignty over the whole Nile Valley.

*

I called at the United States Embassy to convey some impressions of the United Nations' Committee's work. Mr.Lewish Jones was on leave and his place was being filled by Mr.J.A.Coe, First Secretary. He listened attentively and promised to communicate with the State department. The conformity of Embassy opinion with Foreign Office views was well revealed by his statement that President Truman and not Mr.Bevin had killed the Anglo-American Report. He revealed that the

Ambassador in London had been consulated about the American attitude to the Exodus 1947 and had advocated strict non-intervention.

*

Mr.Sidney Silverman, who once hoped that Mr.Bevin would successfully solve the Palestine question, isnow entirely disillusioned. He candidly believes that official policy in Palestine is being deliberately provocative.

*

Before I left London, Isaiah Berlin conveyed his impressions on recent talks with Mr.Martin, Colonial Office and Mr.MacGillivary, Palestine Government. They were both convinced that partition is the best solution but freely confessed that Colonial Office opinion counts for little these days. They confirmed British determination to take no step and form no attitude until the U.N.Report was ready. In the course of this conversation, Mr.Martin had mooted the possibility of the Exodus refugees being sent to Hamburg and vigorously suggested that efforts should be made to persuade them to land in France which even the immigrants must surely xxxxxx regard as a lesser evil.

Aubrey Eban.

Confidential

10.8.47

104.

STATEMENT BY MR. SIMIC

In accordance with the decision we took yesterday, or more precisely in accordance with the understanding we reached, we are today to make individual statements regarding the form of government or of administration we propose for Palestine for the future. Or, to put it more briefly, we are to say which form of constitution we are in favour of for the future.

I have already yesterday defined my attitude in favour of the independence of Palestine. Independence implies the termination of the British mandate and the withdrawal of the British from Palestine.

I am therefore, in favour of:

a) the termination of the British mandate;

b) the withdrawal of the British military and civil administration from Palestine;

c) the independence of Palestine as a whole.

Before formulating my proposal regarding the form of the constitution of future independent Palestine, I wish to make some preliminary remarks.

In analyzing the various proposals concerning the future of Palestine, I feel it is essential to bear in mind the specific aspects of the problem we are dealing with - I am referring to the unquestionable fact that the population of Palestine consists of two peoples: Arabs and Jews.

From this fact, which nobody questions, and which cannot be questioned, arises the first preliminary problem as to what rights are to be recognised to the two peoples of Palestine?

In replying to this question on the basis of historical facts, I accept the point of view that both these peoples - the Arabs and the Jews - have historical roots in Palestine. Palestine is, in other words, the homeland of both these peoples and they both play an important part in the economic and cultural life of the country.

This point of view leads to a second preliminary question, i.e. the question of what is the most important task to be borne in mind when settling the Palestine problem;

The most important task, in my opinion, is to regulate relations between the Arab and the Jewish peoples in Palestine which is their common homeland.

This approach to the problem in itself precludes any form of unilateral solution. By unilateral solution, I mean the establishing of an independent Arab state regardless of the legitimate rights of the Jewish people, or the establishing of an independent Jewish state regardless of the legitimate rights of the Arab people. Both

these extreme solutions would be wrong and would make it impossible to carry out the fundamental task which is to regulate the relations between the Arabs and the Jews in their common homeland.

What is involved here, therefore, is not merely the equality of the population of Palestine as regards individual rights - political, civil, religious and cultural rights - which can be safeguarded by a democratic system of government even within the framework of a unitary state, either Arab or Jewish. What is involved are equal rights for the Arab and Jewish peoples within the framework of a common state. This is based on a recognitionof both historical and existing facts. When both peoples have their historical roots in the same country, then there can be no question of a majority and its rights, or of a minority and of the protection of that minority. Such a form of government is in itself of no avail under such conditions, because it is not sufficient to prevent the majority from outvoting the minority, or the minority being subject to the hegemony of the majority; on the contrary such a form of government makes both the outvoting and hegemony easier. Both sovereignty and the right to self-government belong, in the particular case we are confronted with in Palestine, to both peoples in their common country.

When we bear in mind the historical, national, economic, political and cultural aspects of the question and the existing situation in Palestine then these preliminary considerations and observations are, I feel, quite appropriate and correct in every respect.

Another fact which has to be taken into account, is that in Palestine the Arabs and Jews do not live on different territories but are scattered throughout the country. In some parts of the country the Arabs are a majority, while in others it is the Jews who form a majority. They do not however generally live together in the same localities. They live separately in settlements and villages. There are instances of Jewish settlements grouped together, and there are towns which are either Arab or Jewish.

In the light of such considerations and bearing in mind actual conditions in Palestine, and with the sincere desire to achieve a just and lasting settlement of the problem we have before us, and to regulate satisfactorily the relationsbetween the Jews and the Arabs in their common homeland, I have decided to propose a solution based on the equality of the Arab and Jewish peoples in a free and independent Palestine, which will be their common state.

This proposal should, in my opinion, be carried into effect in the following manner:

The independence of Palestine will be proclaimed by the UNO in the form of a declaration which will contain the fundamental principles on which the constitution of the new independent State of Palestine should be based.

These fundamental principles are the following:

1. Full equality of all the citizens of Palestine in the respect of individual rights (political, civil, religious).

2. Equal rights for the Arab and Jewish peoples, which are to be secured in the following manner:

a) The constitution shall provide for the setting up of a representative body to which both peoples will elect an equal number of representatives and which will, being the House of Nationalities, enjoy the same rights as the House elected on a proportional basis, so that bills will be discussed simultaneously in both Houses and will become law when they are passed by both Houses.

,b) The structure of the State shall be based on local self-government: municipal self-government and the self-government of administrative units.

3. The division into self-governing units shall be effected in accordance with the principle of grouping nationalities, while taking into account the economic capacity of the unit as a whole.

4. The self-governing units shall, within the sphere of their competence, enact regulations having force of law within the said self-governing territory.

5. The organs of self-government will be elected by the peoples.

6. The person entrusted with the task of forming a Government will be elected by the two Houses, sitting together, and they will also approve the list of Cabinet members proposed to them.

7. A Federal Court shall be constituted for the purpose of checking whether federal laws are in conformity with the Constitution, and whether the regulations issued by the self-governing units are in conformity with the federal laws and with the Constitution; the judges of this Court will be elected at a joint session of both Houses.

8. There shall be a single nationality (citizenship); membership in municipal self-governing unit and in a self-governing administrative unit automatically entails the acquisition of the nationality of the independent State of Palestine.

9. The Arab and Jewish languages shall be the official languages both in the central and in the local administration.

*

As regards the Holy Places, a kind of corpus separatum may be constituted for Jerusalem within its walls, Bethlehem and Nazareth. The administration of the Holy Places should be internationalised, and should consist, for instance, of three members elected by the UNO and of one representative of each of the recognised religions having an interest in the matter. This administration should be granted right of control over the other isolated places and monuments of this kind in Palestine.

*

This proposal is based, in addition to what has already been said, on the concrete desires and political programs of the progressive democratic elements among the Jewish people and, I am convinced, among

the Arab people also. These democratic elements constitute, under the very difficult conditions prevailing in Palestine, a considerable part of both peoples, and once foreign influences and the direct interference of foreign powers in the internal affairs and the social life of the country have been removed, both peoples will, I am confident, form the basis of the future development of their free and independent country and be a powerful factor in the implementation of the principles, and the setting up of an organization, which will guarantee the equality of both peoples and secure them a better life for their future together.

This proposal will, besides, provide an answer tonthe question of immigration within reasonable limits. These limits will depend on the objective conditions in those parts of Palestine in which the sovereignty of the Jewish people will be recognised. Such a solution is both objective and just. In the course of future development under completely changed conditions, and in view of the common economic interests they possess in their common homeland, both peoples will come to an agreement on this question also and the limits will be extended in order to include the areas in which there exist, on the basis of present scientific achievements, possibilities for the settling of immigrants who are hard working and industrious.

I have not at this stage considered the question of a transition period; I am prepared however on this question, too, to take into consideration any suggestions the committee members may make and I reserve the right for myself to define my attitude on this question later on.

1021CN.4

Conversation with M. Vijier on August 8, 1947.

Present: M. Henri Vijier, Mr. Shertok, Mr. Kahany.

103 I had lunch with M. Henri Vijier, a Frenchman senior officer of the Political Section of the United Nations, formerly official of the Political Department of the League of Nations and Deputy Secretary General of the League during the war. Mr. Kahany, who had brought us together, was present.

Mr Vijier's appreciation of the position in the Committee and the United Nations regarding our problem may be summed up as follows:-

1. There is no hope of any action at all being taken in the matter unless there be a two-thirds majority for some solution in the Assembly. If there is no such majority, nothing at all will be done, and things will continue to drift and deteriorate. The attitudes of Great Britain and America are two big unknowns, or possibly one big unknown, as America is likely in the main to follow the British line. Be that as it may, if there is a substantial majority in the Committee in favour of a certain solution, there is a fair chance of that solution achieving a two-thirds majority in the Assembly by the sheer weight of its moral authority. Both Britain and the United States being anxious to put an end to the present state of things, the odds are that they will fall in.

2. There is not a ghost of a chance of a majority in the Assembly, or in the Committee, in favour of a partition plan which would result in the placing of 400,000 Arabs under Jewish rule. (When I interjected here that the figure should rather be 500,000, M. Vijier made a despairing gesture. He was most emphatic and absolute on this point and kept repeating it.)

It is true that to-day things look as if there might be a majority on the Committee for partition, but to this there are two "snags": (1) It would probably be a small majority, possibly not more tha n six - the other five not voting solidly in favour of some alternative but splitting among a number of alternatives:-and consequently unlikely to lead to a two-thirds majority in the Assembly. (2) The Jewish State under such a partition scheme would be of extremely small dimensions.

The Committee had not yet gone down to the brass tacks of boundaries, enclaves, etc., but there could be not the slightest doubt that, having got down to that, they would proceed to cut and cut, so as to reduce the number of Arabs in the Jewish State to the barest minimum, and the result would be a very small area indeed. Conversely, if they would envisage an area with a large Arab population, the result would be that they would propose that as a bi-national state, so that we would get the worst of both worlds - partition plus bi-nationalism.

3. Members of the Committee were labouring under the impression, created by the trend of our evidence, oral and written, that we had to have a Jewish state coûte que coûte, and that status, and not area, was to us of the essence. If that was the case, then we should be well advised to accept, under protest, whatever state is offered to us. But we should know in advance that such a state would not be in a position to solve the problem of

the Jewish DPs. M. Vijier's suggestion was that, in that case, we should go to the governments of the United States, Britain, etc., and press for the admission of Jewish DPs into their respective countries, seeing that they would have made themselves responsible for the reduction of the Jewish State to such small dimensions. (I pointed out that we never interfered with the settlement of any Jewish refugee anywhere, but that Zionism was a movement for the solution of the Jewish problem and not of the problem of Jews.)

4. If, on the other hand, the area was as crucially important as I had explained it to be, then we should realise that by putting all our eggs into the partition basket we had embarked upon a very risky course ("vous vous êtes lancés dans une avanture très dangereuse") for by mobilising all possible support exclusively in favour of a Jewish State we left no alternative open and then, when faced with a tiny territory which, according to what I told him, we would never accept, where would we be?

I explained that in our talks in London we had attempted to explore an alternative course, but that with the appointment of the United Nations Committee we saw a chance of an immediate and definitive solution and felt that we had to make an all-out effort for achieving a viable Jewish State in an adequate area of Palestine. M. Vijier saw the logic of these tactics but added that, in view of the prospect which he had indicated and which to him was a dead certainty, we had to be ready at the right moment to pull up our friends on the Committee and direct them to an alternative course.

5. The alternative course which he had in mind was federalism: two provinces - one Jewish, one Arab - with a certain delimitation of powers between the provincial and central authorities, the Jewish Agency to have full control over immigration and development in the Jewish province; (Mr. Kahany mentioned the abolition of the Land Laws, and M. Vijier fully agreed); some form of a federal chamber and United Nations control at the top. (He used the phrase "joint trusteeship", but rather loosely. I pointed to the main features of trusteeship arrangements envisaged in the United Nations Charter, which were utterly unacceptable to us, but M. Vijier seemed to think that all sorts of possibilities were here open; he himself pointed out that unless there was a special arrangement with regard to Palestine, and if the Palestine Mandate were transformed into trusteeship in the "normal" course of events, the provisions regarding the Jewish National Home would not survive the transformation.) The outstanding advantage to us in such an arrangement was that it would give us a chance of a considerably larger area for immigration and settlement than we would get under partition, simply because this would not, at this stage, mean delivering Arabs into the hands of the Jews.

I pointed out that Arab opposition to this scheme might be as strong or even stronger, since in a way it would mean opening the way for a Jewish majority in the whole of Palestine, seeing that Palestine remained one unit. M. Vijier said that this might be true, but our business was primarily with the United Nations and not with the Arabs. Such a solution the United Nations might take upon themselves to enforce, even in the teeth of Arab opposition, which they would not do if it meant subjecting hundreds of thousands of Arabs to direct Jewish rule.

I intimated that, provided statehood was not preduded but merely deferred, and immigration was in our hands, our minds

were not closed to the federal alternative. I stressed the indispensability of one large province and explained why cantonization was unacceptable: (a) the total area of separate Jewish cantons, with Arab cantons intervening, would, for purely arithmetical reasons, be smaller than the area of a province; (b) if the country is split into a number of cantons, then all power would be concentrated in the hands of the federal authority; (c) even if the cantons are/given control over immigration, there would be no possibility of conducting a bold and comprehensive immigration policy; (c) the Jewish State would be doomed. M. Vijier fully accepted this reasoning.

M. Vijier said, with regard to the kind of federal solution he had in mind, that Mr. Rand whom he did not consider very intelligent but who was an honest and sincere person, was thinking more or less along the same lines. He implied that Mr. Rand might be encouraged to pursue that line.

He expressed the hope that, if after it became clear that the partition idea was bound to degenerate into a Jewish State of a size utterly unacceptable to the Jews some of our friends would beat a retreat and suggest a federal solution instead, then a large majority of the Committee, possibly including the Yugoslav member, would rally around it and open up a prospect of acceptance at Lke Success.

6. On the question of implementation M. Vijier toyed with the idea of an international police or of armed forces being supplied by some of the medium sized or small powers, in the event of Brâtain withdrawing and the United States not being willing to send troops. This was the only unrealistic slip on his part throughout the conversation. To my mind, I said, the odds were rather that, when faced with the problem of imposing a solution, the United Nations, for sheer want of a practical alternative, would turn to Great Britain which would then proceed to set its conditions in the direction of whittling down the scheme. M. Vijier agreed that this might be the case.

7. M. Vijier thought that the position of the Arabs in showing that they could afford not to talk was extremely strong. We, the Jews, wrote and talked well, but the fact that we had to write and talk, while the Arabs kept silent, indicated our relative weakness. M. Vijier paid high tribute to the quality of our memoranda, but criticised the unduly sharp polemic tone with regard to England. He hoped that this might be toned down in the future. Even a slight change would be appreciated. After all, we might yet have to face England for some time. M. Vijier kept saying that he realised what a difficult game ours was and what high skill was required to play it well.

M. Vijier's tone throughout the conversation was one of friendship, sincerity and frankness.

M.S.

#51 CONFIDENTIAL

August 4, 1947

Members ofthe Executive of the Jewish Agency for Palestine

Eliahu Epstein

SUBJECT: Conversation with General John Hilldring, Assistant Secretary for Occupied Areas, Department of State

On July 29th I called on General Hilldring to pay my respects to him on the occasion of his resignation (the General's duties in the Department of State terminate at the end of this month). General Hilldring has been extremely helpful throughout in the handling of the question of the Jewish D.P.'s in the American-Occupied Zones of Germany and Austria, and was always ready to cooperate with us on this and other matters related to his branch in the State Department.

I expressed to General Hilldring our great appreciation of the serviceshe rendered to our people in time of need and our regrets that he is leaving his work while the problem of the Jewish D.P.'s is still so unsettled and acute. In remembrance of our association, I presented to him a Betzalel made book of "Song of Songs".

He was quite touched both by my words and my gift and replied that he also regrets that he is leaving his work in the Department unfinished, and assured me that he will continue to do everything in his power to help in the solution of the problem of the homelessness of the Jewish D.P.'s. The gift, he said, he accepted not for his past services but for his future work, because up to now he has done only what his formal duties required. After September he will act on his own initiative and responsibility.

I mentioned, at this point, that we are certainly most appreciative of the help given by the American Government and the American Army of Occupation in Europe to the Jewish D.P.'s and the splendid work done in this respect by the previous and present Commanders of the American Forces and their staff, including their Jewish Advisors Judge Rifkind, Dr. Philip Bernstein and currently Judge Louis Levinthal.

General Hilldring thanked me again for my visit and the book and said, with confidence, that we would meet again in the field of public activities on behalf of the Jewish people.

Mr. Charles E. Saltzman, successor to General Hilldring as Assistant Secretary of State for Occupied Areas, and Mr. Herbert Fierst, Assistant to General Hilldring, were present at the interview.

The conversation lasted 20 minutes.

בתשובה נא להזכיר
מס' 2936

מפלגת פועלי ארץ-ישראל
המרכז

תל-אביב, 14.8.1947 Tel-Aviv,

ת. ד. 36 P. O. B. 36
טל. 4668, 5774 TEL. 4668, 5774

לח'

ד.בן-גוריון

כ א ן .

ח.י.,

רצוף בזה העתק מכתבו של

הח' אברהם ילינק לתשומת לבך.

בברכת חברים,

[signature]

ברטיסלבה, 13.7.47

אל
מזכירות מפלגת פועלי א"י,
תל-אביב.

ח.י.

חזרתי לפני שבוע ימים הנה וברצוני למסור לכם קצת על המתרחש כאן כי יש לי הרושם, שהדברים מתפתחים כאן בכוון מסוים ויש צורך דחוף להתערבות על ידי המוסדות המתאימים.

א. משרד א"י והסתדרות הציונית בצ'כוסלובקיה:

המוסדות המרכזיים של ההסתדרות הציונית נמצאים בברטיסלבה. כן נמצא כאן המשרד הא"י שלשכתו נמצאת בפראג בהנהלתו של דפי פרידל, מהשומר הצעיר. במעשה מתנהלים כל הדברים החיוניים של ההסתדרות הציונית בצ'כוסלובקיה ע"י הלשכה הזאת של המשרד הא"י בפרג. בלשכה הזאת יושבים מלבד דפי פרידל עוד 2 שליחים של השומר הצעיר, שנשלחו הנה למשרות שונות. הלשכה הזאת משמלת למעשה את כל ההוצאות של השומר-הצעיר הן של החזקת שליחים שעובדים כאן ללא התחשבות אם הם שליחים רשמיים או בלתי רשמיים והן של דמי דאר, טלפון, השגת ויזות וכו'. היות ובידה של הלשכה הזאת הטפול בעליה - כי הקונסול הבריטי נמצא בפראג - יש ללשכה הזאת למעשה המפתח העיקרי של הציונות בצ'כוסלובקיה והיא מנהלת את הענינים העיקריים בארץ זו. לביצור עמדת המפתח של הלשכה הזאת מוסיפים המוסדות העליונים שלנו, באשר מכוונים אהם את הקשרים העיקריים בין הארץ ובין צ'כוסלובקיה לא דרך ההסתדרות הציונית המקומית אלא דרך הלשכה של המשרד הא"י בפרג. הנה כמה דוגמאות:

1) על המשלחת של נוער א"י לועידה הבינלאומית של הנוער הדימוקרטי לא נמסר להסתדרות הציונית במקום דבר ולא חצי דבר. ומוזר הוא הדבר, שבעצם היום הזה נתקבל בהסתדרות הציונית כאן מכתב חוזר מהלשכה של המשרד הא"י בפרג ובו הודעה על המשלחת ובקשה להשתתף במאורע זה. אין ההסתדרות הציונית כאן ובפרג יודעת דבר על שיבור המשלחת וכן לא על האנשים, שבסמכותם לארגן את הענין במקום. לי נאמר באר בארץ, שד"ר הירש וספקטור האנשים האלה. לא הצלחתי להתקשר אתם, כי הם אינם עדיין במקום וכל האירגון בידי דפי פרידל והשומר הצעיר. 2) על כל הכינוסים הבינלאומיים בפרג, שמשתתפים בהם משלחות ארץ-ישראליות נמסרות הוראות אך ורק למשרד הא"י בפראג ובכל הענינים האלה עובדת היוזמה לאנשי השומר-הצעיר.

ב. עליה:

לפי זה אפשר להבין קצת את הענינים, שהתרחשו מסביב

העליה האחרונה מצ'כוסלובקיה. אומרים, שתהיה חקירה בענין זה. אך ברלס לא הופיע עדיין ועד שמשהו יזוז בענין זה, לא יהיה מה לחקור. היתה מסביב העליה הזאת שערוריה שלמה בשתוף פעולה של השומר הצעיר, מזרח ואגודת ישראל. הדבר יתכן היה רק הודות למצב הנ"ל.

ג. לא פעם כתבנו על זה, שיש צורך להקים בפרג לשכה של הסוכנות היהודית. בינתיים מתפתחים הדברים בכוון אחר. נמצאים כאן עדיין 12 שליחים של השומר הצעיר. הגיע הנה גורה שליסר בשביל קרן היסוד. במעשה הוא מנהל מו"מ עם חוגי גרומיקו ומטפל בענינים שקשה לתת להם שם. אומרים, שהכונה לעסוק בעניני רכוש בשתוף עם הקק"ל וכן מדבר גורה שליסר על איזה הסכם בין קרן היסוד והמוסד על שם מסריק שהוקם בכפר מסריק. אומרים, שבעוד שבועות מספר יגיעו הנה גם עורכי דין כדי לטפל בעניני רכוש. האם זה ענין של מפלגות או ענין של המוסדות המרכזיים? וכיצד שהמוסדות כגון קק"ל וקרן היסוד מושיטים יד לדברים כאלה? והכל זה נעשה בלי כל התיעצות עם ההסתדרות הציונית ויחד עם זה מהווה הלשכה הא"י בפרג את המרכז בשביל כל הפעולות הנ"ל.

הצעתי כמה הצעות לתקון המצב במקום. הצעתי, שה לק המנגנון של ההסתדרות הציונית המקומית יעבור לפרג, וכן, שהמנהל של המשרד הא"י שנמצא כאן יעבור לפרג. יכול להיות, שזה יצא לפועל בקרוב אך יחד עם זה יש לדאוג לכך, שמהמוסדות בארץ יתוקן המצב שהוא מוליך את היהדות כאן באופן שיטתי לשומר הצעיר.

בברכת חברים

(-) אברהם ילינק.

ז.

PALESTINE JEWISH LABOUR PARTY
Executive Committee

מפלגת פועלי ארץ-ישראל
המרכז

בתשובה נא להזכיר:
In reply please quote:
No. 2993 מס.

TEL-AVIV, 18.8.1947 תל-אביב,
P. O. B. 36, TEL. 4668, 5774
ת. ד. 36, טלפון 4668, 5774

לחברי הלשכה.

ח.י.

להלן סדר-היום של ישיבת הלשכה, שתתקיים ביום ג',
19.8.1947, ב-9 בבוקר, בדירת המרכז:

א. משלחת ההסתדרות למגבית הגוורקשפטן בארצות-הברית;
ב. מחלקת הנוער בועד הפועל;
ג. מחלקת הנוער במפלגה;
ד. מחלקת הבטחון;
ה. הבחירות בהסתדרות;
ו. מועצת פועלי רחובות;
ז. המסקנות בענין רחה פריר;
ח. הצעות ועדת הארגון;
ט. ישיבה עם הח' ש. יבנאלי;
י. בית-אליהו בחולון;
יא. מכתב של הח' צ. יחיאלי;
יב. מחלקת-קשר לעדות המזרח;
יג. לשכת הקשר הרומנית;
יד. מכתב של הח' א. קצנלסון.

בברכת חברים

ז.

[illegible]

לחברי ההנהגה,

להלן הצעת תיקונים במשכורת.

		יסוד קיים	הצעת יסוד
1.	דרגה א'	9.- לא"י	11.- לא"י
	" ב'	13.- לא"י	14.500 לא"י
	" ג'	17.- לא"י	18.500 לא"י
	" ד'	21.- לא"י	22.500 לא"י
	" ה'	25.500 לא"י	27.- לא"י
	" ו'	30.- לא"י	31.- לא"י
	" ז'	34.- לא"י	35.- לא"י
2.	תוספת אשה	1.500 לא"י	3.- לא"י
	" ילד	1.500 לא"י	
	" ילד 1		3.- לא"י
	" ילד 2		2.- לא"י
	כל ילד נוסף		3.- לא"י
	תוספת הורים מכסימום	2.- לא"י	4.- לא"י

3. ותק:
הנוהג הקיים הוא: 0.800 לשנה ותק מדרגה.
ההצעה החדשה היא: 0.500 לשנה עד מכסימום של 6.- לא"י.

4. הוצאות כלכלה (מחוץ למקום המגורים)
הנוהג הקיים 0.500 ליום כלכלה.
ההצעה: 0.700 " "

5. הארחה (רפרזנטציה)
בזכות הארחה יזכו מנהלים החל מדרגה ה' ומעלה.

	בעיר	בכפר
דרגה ה'	5.- לא"י	3.- לא"י
דרגה ו'	7.- לא"י	5.- לא"י
דרגה ז'	10.- לא"י	7.- לא"י

בהוצאות הארחה יהיו זכאים רק אותם המנהלים - מדרגה ה' ומעלה - אשר יקבלו (אישית) המלצתם של הרמ"א או הרמטכל.

6. הערות
א) דרגות הביניים לשלושת הדרגות הראשונות נשארות בתוקפן ללא שינוי.
ב) תוספות היוקר תשארנה בהתאם לנוהג הקיים.

52

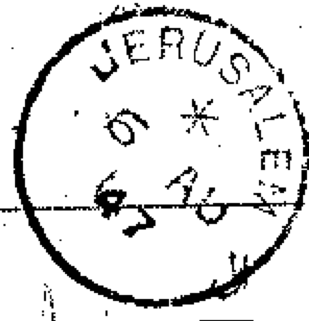
מברק TELEGRAM برقية

This form must accompany any enquiry respecting this telegram.

يجب أن يرسل هذا النموذج مع كل استعلام بخصوص هذه البرقية

את הטופס הזה צריך לצרף לכל חקירה הנערכת בנידון המברק הזה.

Service Instructions / تعليمات ادارية / הוראות משרדיות	V R O
Handed in at / كلفت في / נמסר ב	[illegible]
Time / الوقت / הזמן	[illegible]
on / التاريخ / ביום	[illegible]
Received at / وصلت في / נתקבל ב	1101

To Nlt Myerson Jewagency Jeru[salem]

Never agreed though said might be good idea step told Gubay I seek decision from you step Actually think may be useful though superficial

Moshe

Dr.Gringaus

Beszas in juni 1942 hot der cug mit di lecte idn farlozn dem bahnhof in Berlin, hot zich di geszichte fun di idn in Dajtezland ibergerisn, ober nit farendikt. In zelbikn jor zajnen cugn fun ale richtungen, fun mizrech un fun majrew un fun dorem, cugn mit idn gegangen kejn Dajtezland. Gegangen eigntlich cu zofortikem un cu lansamen tod. Un beszas in April in 1945 hobn di alierten armejen farnumen Dajtezland, hobn zej fun Dachau, fun Mauthausen, fun Flossenburg un fun Buchenwald arojsgenumen 40 tojznt noch-lebendike skeletten welch hobn wider ongehojbn ibergeriszene geszichte fun di idn in Dajtezland. Un beszas in Januar 1946 hot zich farsamelt der erszter kongres fun di bafrajten idn in der amerikaner zone, zajnen gewen im gan knape 50 tojznt menszn. Zajt dem iz gegangen infiltracie-sztrom fun farfolgte idn fun mizrech.. Un hajnt fartret der cwajter Kongres ezojn 160 tojznt in Dajtezland.

Un di geszichte szpilt zich wajter. Hajnt lebt in der amerikaner zone Dajtezlands derzelbe procent fun idn (legabej di dajteze bafelkerung) wi es hobn amol gelebt in ganc Dajtezland, d.h.0,9%. Es ligt in dem a gewise ironie fun gojrl. Un noch a geszichts-gojrldike zin.
Die idn welche gefinen zich ict do in Dajtezland zajnen do nit kejn naje. Mit hunderter jor curik zejnen di elter zejres fun di idn gelojfn cu dem zelbikn dorem-Dajtezland, farfolgt fun der merderleche rodfes fun mitlalter, gelojfn kejn Polen un kejn Russland. Hunderter jor hobn zej ojsbehaltn di szprech, welche zej hobn gelijen baj zejre merder.
Un di ur-ejnklech fun di selbikn menszn, zajnen hajnt gekumen cu lojfn curik kejn dorem-Dajtezland, widemol farfolgt fun di enklech fun di mitlaltleche merder un zejere sziler, gekumen in der hofnung cu szwimen fun danen cu a najen hejm. Cusamen mit zich hobn sej gebracht aber di szprech welche zej hobn ojf di selbike erter gelijen mit hunde ter jor curik. A lingwistisze szuld wet bacolt. A geszechtlecher ring fun lajd un wanderungen wert opgeszlosn.

Es iz do a grojser unterszid cwiszn der problematik fun ersztn kongres un fun der cwajtn. Di ojfgabe fun dem ersztn kongres iz in di hojptzach gewen a algemejn cionistiszer. Zajn wirkungs-radius iz gewen gewendet noch ojsn. Derfar hot Ben Gurion geret englisz un Grinberg dajcz. Derfar hot men zich gewendet cu Trumanen, Stalinen un dem englisz kenig Die Sheirit Haplejtah hot den gekempft farn gancn idiszn folk, far der cukunft fun jischuw, far di ejnkelech fun di amerikaner un far di kinder fun di francojzisze idn.

Zeit den hobn zich di zajtn gebiten.. Der cionistisz-politiszer gerangl hot zich for dem jor aribergeforn in Erec-Jisroel, in London, in Washington, in Cypern un in di tojren fun der Alija. Mir zajnen gewon als wofn objekt opgenuct.. Mir zajnen hajnt nit mer wi an argument in der grojser debate. Derfar trogt der blik-winkl fun undzer problematik a konkreten charakter. In fordergund fun undzer analise szetjt der gojrl fun der Sheirit-Hapleitah gufe.

Idealistisz in der sztrebung, realistisz in der diagnose, dos iz unzer weg. Unzere diagnose muz sajn emsdik un realisticz, cinisz-realistisz, wen es iz nejtik.. Derfar iz di forbedingung far jede untersuchung, unzere lage, di absolute emsdikajt fun der kegnwart, wi trojerik zi sol nit sajn. Zejen dos szlechte, hajst nit farbreitern pesimismus un jeszus, es hejst zejen dos kumendike, dos megleche, zajn umrujik un zajn forberejt. Wu iz unzer welt-politiszer un welt-psychologiszer standart ?

Mit hundert jor zurik hot di jidisze welt geglojbt az zi iz emancipirt, d.h.bafrajt fun unterdrikung. Un noch a kurcer scholem hobn plociech di idn dersen, az di es neipacle gufe hot arojsgerufn a socialem antisemitism, welcher hot gewirkt wi a pesimistiszer szok un welcher

Dr.Gringauz

Beszas in juni 1942 hot der cug mit di lecte idn farlozn dem bahnhof in Berlin, hot zich di geszichte fun di idn in Dajtszland ibergerisn, ober nit farendikt. In zelbikn jor zajnen cugn fun ale richtungen, fun mizrech un fun majrew un fun dorem, cugn mit idn gegangen kejn Dajtszland. Gegangen eigentlich cu zofortikem un cu lansamen tod. Un beszas in April in 1945 hobn di alierten armejen farnumen Dajtszland, hobn zej fun Dachau, fun Mauthausen, fun Flossenburg un fun Buchenwald arojsgenumen 40 tojznt noch-lebendike skeletten welch hobn wider ongehojbn iberger iszene geszichte fun di idn in Dajtszland. Un beszas in Januar 1946 hot zich farsamelt der erszter kongres fun di bafrajten idn in der amerikaner zone, zajnen gewen im gen knape 60 tojznt menszn. Zajt dem iz gegangen infiltracie-sztrom fun farfolgte idn fun mizrech.. Un hajnt fartret der cwejter Kongres szojn 160 tojznt in Dajtszland.

Un di geszichte szpalt zich wajter. Hajnt lebt in der amerikaner zone Dajtszlands derzelbe procent fun idn (legabej di dajtsze bafelkerung) wi es hobn amol gelebt in ganc Dajtszland, d.h.0,9%. Es ligt in dem a gewise ironie fun gojrl. Un noch a geszichts-gojrldike zin. Die idn welche gefinen zich ict do in Dajtszland zajnen do nit kejn naje. Mit hunderter jor curik zajnen di elter zejdes fun di idn gelojfn cu dem zelbikn dorem-Dajtszland, farfolgt fun der merderleche redifes fun mitlalter, gelojfn kejn Polen un kejn Russland. Hunderter jor hobn zej ojsgehaltn di szprach, welche zej hobn gelijen baj zejre merder. Un di ur-ejnklech fun di selbikn menszn, zajnen hajnt gekumen cu lojfn curik kejn dorem-Dajtszland, widemol farfolgt fun di enklech fun di mitlaltleche merder un zejere sziler, gekumen in der hofnung cu szwimen fun danen cu a najen hejm. Cusamen mit zich hobn sej gebracht aber di szprach welche zej hobn ojf di selbike orter gelijen mit hunderter jor curik. A lingwistisze szuld wet bacolt. A geszechtlecher ring fun lajd un wanderungen wert opgeszlosn.

Es iz do a grojser unterszid cwiszn der problematik fun erszten kongres un fun der cwajtn. Di ojfgabe fun dem erszten kongres iz in di hojptzach gewen a algemejn cionistiszer. Zajn wirkungs-radius iz gewen gewendet noch ojsn. Derfar hot Ben Gurion geret englisz un Grinberg dajcz. Derfar hot men zich gewendet cu Trumanen, Stalinen un dem englisz kenig. Die Sheirit Haplejtah hot den gekempft farn ganen idiszn folk, far der cukunft fun jiszuw, far di ejnkelech fun di amerikaner un far di kinder fun di francojzisze idn.

Zeit dan hobn zich di cajtn gebiten.. Der cionistisz-politiszer gerangl hot zich for dem jor aribergeforn in Erec-Jisroel, in London, in Washington, in Cypern un in di tojren fun der Alija. Mir zajnen geworn als wofn objekt opgenuct.. Mir zajnen hajnt nit mer wi an argument in der grojser debate. Derfar trogt der blik-winkl fun undzer problematik a konkreten charakter. In fordergund fun undzer analise sztejt der gojrl fun der Sheirit-Hapleitoh gufe.

Idealistisz in der sztrebung, realistisz in der diagnose, dos iz unzer weg. Unzere diagnose muz sajn emesdik un realisticz, cinisz-realistisz, wen es iz nejtik.. Derfar iz di forbedingung far jede untersuchung unzere lage, di absolute emesdikejt fun der kegnwart, wi trojerik zi sol nit zajn. Zejen dos szlechte, hajst nit farbrejtern pesimismus un jeszus, es hejst zejen dos kumendike, dos megleche, zajn umrujik un zajn forberejt. Wu iz unzer welt-politiszer un welt-psychologiszer standart ?

Mit hundert jor zurik hot di jidisze welt geglojbt az zi iz emancipirt, d.h.bafrajt fun unterdrikung. Un noch a kurcer sholem hobn plodlich di idn derzen, az di em neipacie gufe hot arojsgerufn a socialem antisemitism, welcher hot gewirkt wi a pesimistiszer szok un welcher

un welcher hot durch dem shok arojsgerufn Herzl'n un dos nacjonale bawuctzajn.

Mit cwaj jor curik hot sich undz geducht az mir zajnen befrajt. Noch kurcem scholem hot sich arojsgeshtelt, az unzere befrajungs-gufe hot arojsgerufn gencs-underwartete antisemitizm shok.

Mit hundert jor curik zajnen mir geworn emancipirt, ober nit culib sempathie cu unz. Men hot unz emancipirt culib an algemajner principe-abstraktkajt fun liberalizm. Es hot geherzt an abstrakter princip fun glajchhajt un men hot nit gekent machn far jidn un men hot nit gekent machn far jidn kajn ojsnam.

Genoj azoj hot men unz mit cwaj jor curik befrajt, nit culib sympathie cu unz, nor culib an algemajn-princip. Men darf im gancn ojsrotn di ilusie az emecer hot gefirt a krig far di jidn. Di milchome iz gefirt geworn cwishn grojsmachtn far zejer lebn, far zejer ajnflus un far zejer frajhajt. ober nit far unz. Genoj azoj glajchgiltik wi men iz gewen cu unzer martirium in di jorn 1933-1942, azoj glajchgiltik wi men iz gewen cu unser farnichtung in di jor 1942-1945, azoj glajchgiltik iz men cu unzer gojri jct. Der mord fun 6 million idn hot gehot nor 2 reakcjes. Dem 17tn december 1942 hot der englisher parlament ajne minute geshtanen shtil bejarndik unzere lajdn.. Un dem letn Oktober 1946 hot der nurnberger tribunal arojsgetrogn an urtejl kegn unzere merder. Dos iz gewen ale.

Mir muzn zich gewejn mitn gedanke, az mir hobn di milchome nit gewunen, az befrajt zajnen mir geworn automatish un nit culib ajne sympathie un az 1947-1950 wet sich widerholn dizelbike indiferenc, welche s'iz gewen bis 1942. Nit lang curik hot Dr. ...ny fun Tel Aviv ojfgedekt di farhandlungen fun Lord Moyne mit der englisher regirung, wen neutrale lender hobn cugezogt arajnculozn ale idn,, welche weln sich retn fun Europe unter dem tnai, az England zol cuzogn certifikate nochn krig. Un afile dem cuzog hot England in mitn fun masn-mord fun idn nit getan.

Unzer ershte feststelung iz der fakt, az mir hobn gar nit cu erwartn fun der welt als anerkenung, far undzere lajdn, az mir hobn zich nit cu bejzern un cu arojsn ... beleajdikter gerechtikajt.

Unzere cwejte trojrige feststelung iz,az di katastrofe fun der Sheirit-Hapleitah falt cuzamen mitn grestn politish-gajstikn krizis der gegenwart.. Unzere shtrebung iz rehabilitacje. Ober a rehabilitacie noch a krig iz a tejl fun der krigsfirung. Di rehabilitacie farlangt genoj azoj a cuzamenarbet wi di firung fun a krig. Di grojse 3 meluches hobn in zejer koordinirungs-erklerungen fun 14.8.41 in der Atlantic-Charta fun januar 1943 in Casablanca un fun november 1943 in Teheran. ibernemendik di farflichtung gemejnzam cu firn di milchome bizn totaln nicochn hobn glajchcajtik ibergenumen ojf sich di farflichtung cu rehabilitirn di welt nochn nicochn. Di ershte farflichtung iz durchgefirt gewarn, di cwejte nit. Di atom-bombe hot cuzamen mit der shtot Hiroshima ojfgeriss di ejnhajt fun di meluches,wemens ojfgabe iz gewen cu rehabilitirn di welt. Un mir shtejn hajnt in a tifn, gajstikn krizis. Der krig iz geworn gefirt in nomen fun di europejshe kultur. Un di gajstike umzicherhajt iz hajnt grojser wi zi iz gewen far dem krig. Mir kajnen charakterizirn di hajntike cajt wi a cuzamenbruch fun [illegible] gezelshaft,welche hot in ir gajstiker macht geshafn di raketn-bombe un di atom-bombe, hot ojch fajn mitgearbet bajm ojfbojen fun di gas-kamern. Di iz ober hajnt nit bejkoles cu lezn dem shwern konflikt cwishn mizrech un majrew. Der gojri fun der Shriti Hapleitah shtejt unter dem cajchn fun 3 katastrofe-krign-krizis. Mir shtejn hajnt far a cefal fun der politisher ejnhajt fun der welt far a latenter un ofener zajsmun cwishn majrew un mizrech. Ale andere fun krig betrofene felker gejen dem weg fun rehabilitacie alejn.

Mir konen es nit, wajl mir hobn nit kejne eigene melucho. Mir zejnen ophengik fun a velt welche hot far uns nit nor kejn sympaties, nor welche iz nit fehik culib ejn eigener gezspoltenkejt durchcufirn a klore politik un der ilm ire farflichtung uns rehabilitirn.

Unzre drite trojrige feststelung iz az di tragik fun der Sheirit-Hapleite falt cuz men mit a naje chwalo fun antisemitism, welche iz nit mer kejn politiszer, wi er iz gewen frijer, nor a psychologiszer, un welcher iz mer a reakcjonerer, wi er iz gewen frijer, nor a demokratiszer. Derfar ken men politisz nit ongrejfn, un derfar ken men im demokratisz nit bekemfn.

Der moderner antisemitism hot durchgemacht 3 stadjes : der socialer antisemitism, der politiszer antisemitism un der psychologiszer antisemitism. Der socialer antisemitism hot zich ongehojbn als a reakcie fun die betrofenen noch len szlechtn kegn di emancipacie. Er hot gehot zejn bojlst ojsdrik in der pangermanistiszer bewegung un in der anti.Dreyfus bewegung fun ende 19ten jorhundert. Kegn dem antisemitism hot men gekent kemfn mit hilf fun di politiszen ideen, welche hobn gebildet di grund-kraft fun di emancipacie. Der politiszer antisemitism iz gewen a mitl, welche reakcionere ideologies hobn ongewendt, bichdej zu bekemfn progresiwe ideen.. ... iz der antisemitism gewen nor a propaganda mitl, bichdej cu bekemfn dem progres un di demokracie. Der antisemitism hot bezunders geblijt in der cejt fun e.g. langen wafn-ştilstand 1918-1939. Er hot gefunen zejn ojsdrik in di ekonomisze arojsctojsung-politik in mizrech europe, in der diskriminirungs-politik, welche iz de facto gewen gefirt durch ale reakcionere regirungen, in dem fiasco fun di e.g. minderhejts-recht. Der antisemitism hot dergrejcht zejn kulminacione-punkt in dem nacional-socialism. Do iz der antisemitism geworn der ezartkste wofn in der at ke kegn di majrewdike civilizacie, a wofn forcubereitn di milchome, mobilizirn di mitl-szichtn, di unterwelt un dem nacionalizm. Der politiszer antisemitism hot gekent wern bekemft in politiszen kamf fun di progresiw-demokratiszen kojches kegn die politisze reakcie.

Ganc anders iz der neo-antisemitism. Er iz nit reakcioner, er iz demokratisz. Politisz ken men im nit bekemfn. Azoj wi amol nochn farbrenen fun di jidisze tojre zejnen di ojsijes fun di farbrente Tojre geflojgn in di luft un fun dort arejn in di hercer fun di mensen, azoj iz di Tojre fun hitlerism noch ir farbrenen conzprejt zich in giftike ojsijesch in di luft un fun dort fergiftet di neszome fun di felker. Hitlers gift hot geszafn a psychologisze substanc. Un genoj azoj wi di amolike barbaren farnichtndik di rojmisze heidnisze welt hobn ibergenumen a tejl fun ir kultur un azoj wi di reakcie onhejb 19tn jorhundert, farnichtndik di franjoizisze rewolucie hobn ibergenumen a tejl fun ire ideen, azoj hobn di zigrejche felker, farnichtndik dem Antisemitism hitlerizm, ibergenumen dem antisemitiszen tejl fun zejn jerusze. Jorn un jorn hot men mitn macht geret fun di greste meluches un mit di hilfsmitlen fun a gancn kontinent fargifte di neszome fun di felker. Die idn-frage iz geworn a bewustzejns-problem ojch bej dijenike, welche worfn kategories op di mord-metodn fun Hitler. Antisemitism iz hajnt nit kejn problem fun linke un rechte. Er iz hajnt nito kejn redifes ojf idn, ober iberal filt a diskrete opstojsung fun di idn. Ojfn horizont zat zich a wolk, der wolkn zat forojs a ...., welcher ken ... unzer ... Der wirtszaftlecher chaos farstarkt di antisemitisze tendenc. Dorten, fun wanen hot men di idn arojsgetribn zuz er ict ... dem mit idn, welcher hot farnumen zejn pozicie. Dort wu der id iz nit fardrenkt geworn kukt dem curikgekumener soldat ojf im mit a bejze kine. Politisze awanturisten hobn gezen az antisemitism ken bringen derfolg. Zej farzuchn ojsnitzn dem burgerlechen curek far de kommunism un farwandlen im in a antisemitiszen komplex. Der alter ungariszer anti-faszistiszer demokrat Josef Darlesz derklert: az der antisemitism hot in di lecte 25 jor

25 jor azoj tif zich arajngeworclt in folk, az er iz geworn a baztand-tejl fun folks-bawusztsajn. Er zogt az ale demokratisze organizacies zejnen ongesztekt mit antisemitizm. Di idn, zogt er, ibertrajbn zejere lajdn, un wiln machn fun zej kapital suchndik lajchte privilegies. Aza fajner denker un publicist wi Dr.Golomb farlirt di nerwn un rezignirt fun jeder hofnung ojscukurirn di felker fun antisemtizm, er zet in antisemitizm di szinat olam loam olam. Beezas Wajsman hot gezogt ejdes far der anglo-amerikanisze komicie., hot im der mitglid fun Komisie Krosman gesztelt di frage: ir mejnt alzo, az hagam Hitler hot militerisz farlojrn dem krig, hot er im ideologisz gewunen" Wajzman hot geentfert "wi trojerik ez iz dos, muz ich zogn, az woe iz szajch di idn, hot Hitler dem krig gewunen". Nit lang hot man gelejnt, di derklerung fun Mc Narney az far di idn iz kejn ander ojsweg ojser Erec Jisroel nito. Dem 2o Februar iz gewen farefentlecht a mitteilung fun Paris, az Frankreich will bringen cu zich 14o.ooo Dps, fun dem 5oooo polakn, 8oooo baltn un 1oooo jugoslwer. Politisz wet dos kejner nit zogn, ober psychologisz wejzen mir dos, di idn wil men in di andere lender ojser Erec Jisroel nit hobn.

Dem neo antisemitizm ken men politisz nit bekemfn. Un derfar sucht men iet mit recht cu kemfn kegn di krenkhejt mit wiznszaftlech-psychologisz metodn. In Amerike un in England baszeftiken zich a sach jidisze wiznszaftler mit dem problem. Es wet zajn genug ojb ich wel dermonen di nemen fun Dr.Andi Feinberg, dem farfasser fun dem buch "Overcoming antisemtism", welcher arbet in Amerika, un G.Warburg und Morits Orbach, welche arbetn in England.

Un ojb ich wil ajch do hajnt brengen a rej fun dokumentn wegn neo-antisemitizm, den iz es nit derfar, bichdej cu farszprajtn pessimismus oder gebn mut unzer fajnd, noch bichdej far zich alejn, far frajnd un fajnt wajzn az hobn mut cu der realitet, az mir farsztekn nit unzere ojgn wi a sztraus, welch zet di sakone. Un ojb ich hob on majn dokumental ibersicht mit Dajtszland, dan iz dos nit derfar, wajl mich interesirn basundere di sympatie fun dajtszen folk, nor derfar wajl der hajntiker dajtszer antisemitizm iz gresser wi er iz gewen cu Hitlers cajt,wejl er iz der koncentrirste un der bojletster un wejl fun denen gejn noch hajnt arojs koncentrisze wirkungs-sztralen cu di doziger meluches un cu der ibriker welt.

A.Retter

Baricht fun Generalsekretariat wegn bacijungen mit der amerikaner Regirung, Armej, Militer-Regierung, UNRRA, deutscher Regierung

Ejne fun di szwereste ojfgabn, welche hobn sich prezentirt farn Central Komitet in Januar 1946 iz gewen di regulirung fun di baoijungen cwiszn dem mensz fun lager un ale ojserleche faktorn welche hobn gemuzt entszejdn iber sajne lebns-badingungen.

Die UNRRA, wi ojch di Armej, hobn nit gezen di nojtwendikajt fun aza min instituoje, wi der Central Komitet, un derfar hobn zej ir kejn szum legaln status nit gegebn, wi ojch kejn szum hilf saj materiel, saj moralisz.

Es zajnen forgekumen a sach faln, wu di gute kawones fun der Armej zajnen geworn durchgefirt ojf a weg, welcher hot psichologisz szlecht gewirkt ojf unzere menszn, baj welche jeder cwang ruft arojs a negatiwe reakcie un culib dem gebracht cu a rej misfarsztendniszn cwiszn die lager bawojner un der amerikaner macht.

Kedej zu ermeglechn an ojfklerungs-arbet, wegn der wichtigkajt fun Central Komitet un bazunders wegn der rol wos di zelbstfarwaltung szpilt in rehabilitacie-proces fin der szejrit-haplejta iz ojf di iniciatiw fun CK geszafn geworn der, azoj gerufen Council of Jewish Affairs (rat far idisze ongelegnhajten).

Die instanc, welche hot zich getrofn reglmesik 2mol in a chodesz iz basztanen fun folgende mitglider : fartreter fun hojptkwartir fun der armej, militer-regirung, UNRRA, Jewish Agency, Joint un Central Komitet un ir ojfgabe iz gewen durchcufirn a brejte ojfklerungs-arbet wegn di nojtn un problemen fun der szeirit-hapleita.

Szojn in die erszte wochn fun zajn eksistenc hot der Council far idisze injonim bawizn, az ejne fun di hojpt-szterungen in der arbet fun ale autoritetn mit dem idiszn DP iz der fakt, az es wert nit farsztanen der unterszejd cwiszn idisze DP un DP fun andere nacionalitetn.

Azoj, lemoszl, iz der Central Komitet interpelirt geworn, farwos in Focking, wu es gefinen zich 2 lagern : ejner fun ungarn un ejner fun idn, zajnen di erszte mit alemen cufridn, di idn dakegn betn zelbstfarwaltung, wiln kontrolirn di magazinen, protestirn kegn mosnamen, wos zajnen lojt zejer mejnung, nit kejn onnembare un wiln zich nit batrachtn als stam DPs, welche muzn zicn un wartn ojf der racion un torn zich nit arajnmiszn in farwaltungs-ongelegnhajten.

Far menszn, welche kenen nit di idisze problematik, hobn di forderungen micad di idn arojsgerufn a negatiwe sztelung, welche hot gebracht a sach szodn far dem lager-lebn.

Noch wochn fun bagegniszen baj ejn tisz mit ale faktoren fun regierung, hot der Council far idisze injonim ongehojbn rekomendirn far di idisze lagern a speciele bahandlung, nomendik in batracht di lajdn, welche die idn hobn durchgemacht un nojtwendikajt, fun zejer rehabilitacie, welche ken geszen nor durch a gezunter zelbstfarwaltung un zelbst-kontrol.

Noch dem, wi der Council hot arojsgetrogn di positiwe atmosfere fun farstejn die specifiszkajt fun unzer lage, hobn mir ongehojbn forcuszlogn konkrete plener, fun welche der Council hot a tejl akceptirt un durchgefirt in lebn.

Asoj, lemoszl, hot arojsgebracht a grojse diskusie di frage fun speciele kinder-lagern, welche zoln gebn a meglichkajt fun gute materiele badingungen far unzer jungn dor, wi ojch di meglechkajt fun a greserer Koncentracie fun die beste pedagogisze kojches far zajn dereijung.

An ander plan zajnen gewen di hachszarot baj welche mir hobn sich ongesztojsn ojf a grojsn widersztand micad di militer-regirung, welche hot becwejflt unzer fejikajt fun baarbetn di erd un hot mojre gehat, az mir kenen zajn a sakone far der dajtszer ekonomi.

Noch lengere beszprechungen un bawajzn fun di rezultatn fun di alte hachszarot, iz gelungen cu bakumen di haskome far a rej farmes far unzere chalucim.

Nit lajcht iz gewen cu bakumen fun di militer-instancn un UNRRA dem status fun persecutee (farfolgte), far di idn welche zajnen nit gewen in kejn kacetn, azoj, az ale hobn gekent gesisn fun di privilegies, welche der status git.

S-iz gelungen cu lejzn a sach szwere situacies, wi c.b., die grupe fun 1500 idn, welche iz gebracht geworn in dem szreklechem lager Aibling un hobn zich gefunen in a hungersztrajk beszech 3 teg. A dank der interwenc micad dem CK, hot men gekent dem lager likwidirn in 24 szo un di idn ariberfirn in menszleche badingungen.

Bad Aibling iz nit gewen kejn ejnclfal, ober a dank di bamijungen fun Central Komitet iz es kimat ale mol gelungen cu gefinen di richtike lezung in azelche faln.

Di lecte grojse arbet, welche iz durchgefirt geworn durch dem Council far idisze injonim, iz gewen der forszlag wegn a rej cugrejtungen farn winter szojn in September, kedej cu ermeglechn di transferirung ~~farn/winte~~ fun idn, welche gefinen zich unter szreklache badingungen in durchgangs-lagern oder andere prowizorisze instelcies, wi ojch di reparirung fun alte lagern.

Cu dem cwek iz geszafn geworn a speciele komisje in basztand fun 2 colonels, fartreter fun UNRRA un Central Komitet, welch hobn bazucht ale kritisze punktn, ongegebene durchn CK un hobn prezentirt a ojsfirlechn baricht mit praktisze forszlagn der hojptkwartir fun der armej.

Ojb es iz gelungen 100%ig cu likwidirn di tranzit-lagern a dank dem, wos mir hobn bakumen gute instalacies, frijer bawonte fun andere DP, welche hobn zich repatriirt, iz unz ober nit gelungen ariberaufirn idn fun szlechte lagern, wi Focking u.a. culib dem mangl in pasike wojnungs-badingungen, wajl di repatriacie fun andere DPs hot ajngesztelt ir temp.

Di arbet fun der instanc hot bawizn tejlwajz cufridnsztelndike rezultatn un in a kurcer cajt hobn mir bakumen a formele anerkenung micad der UNRRA, welche hot unz gegebn di meglechkajt cu fartifn un farbesern di bacijungen di lokal komitetn un ortike UNRRA Teams.

Dijenike UNRRA direktorn, welche hobn kejnmol nit gewolt hern wegn der autoritet fun a zelbstfarwaltung, hobn zich ject gemuzt fartrachtn wegn di problemen, un in a kurcer cajt iz gelungen festcusteln a gewise bacijung cwiszn di instancn.

Di infiltracie fun 100.000 idn fun Pojln hot prezentirt a grojse col naje problemen far dem Central Komitet, welcher hot gemust interpretirn dem gutn wiln fun der armej, legal ojfcunemen di idn un cu der zelber cajt helfn cu gefinen rapide lejzung far der szwerer lage, in welcher di idn hobn zich gefunen culibn mangl in szpajz, mediciniszer hilf un wojnungen.

Derbaj wiln mir ojsdrikn unzer fulste anerkenung dijenike lagern, welche -hobn opszporndik fun zich geszikt esn far zejere brider, wi ojch in a sach faln getejlt mit zej zejer geleger.

Di celtn fun Landshut un Cham weln blajbn a trojerik bletl in der geszichte fun der szeirit-hapleitah.

Un dijenike fun di onwezndе, far welche es hot zich amol gesztelt di frage: "Wos iz der ojftu fun Central Komitet ojf di gebitn ?" - Zoj entfer ich : "Kejn szum hojz un kejn szum lager iz nit bakumen geworn on chowlej-lejde, on szoen-lange basprechungen un interwencn, wi ojch bazuchn ojf an ort kedej zich cu ibercejgn, az der ort, whin unzre mensza kumen, gi a minimum fun lebens-meglichkajtn".

Der ajnciger lager, welcher mir hobn bakumen on unzer interwenc iz gewen Bobenhausen. Es ducht sich mir, az der nomen alejn git an opklang fun dem unglik, welcher iz dort geszen.

In der grojse operacie fun ajnordnen 100.000 idn un gebn zej dix meglechkejt cu lebn unter di zelbe priwilegirte badingungen, wi di autochtone idisze lager bafelkerung, hot a wichtige rol geszpilt der bar ter far idisze injonim fun Gen.Mc Narney, Rabbi Philipp Bernstein un zajn stab, in baszten fun Maj.Heckman, Major Heyman un Capt.Friedman, welche hobn farsztandn cu fartejdikn unzer sztandpunkt bajm lejzn dem di ojben dermonte problemn.

Unzer kontakt mit der dajtszer regirung iz ajngesztelt geworn durch dem Staatskommissariat far di politisz,rassisch un religioz farfolgte.

Der Staatskommissar Dr. Philipp Auerbach hot fasztandn eng mitcuarbetn mit di organen fun Central Komitet un, wu meglech, helfn lejzn problemen, opgengigke fun der dajtszer regirung.

Azoj wi di arbet fun Central Komitet hot sich bawizn far a nicliche far di idisze bafelkerung, hot Gen.Mac Narney dem 7.9.1946 durch a grojsmutiken akt anerkenung, gegebn dem Zentral Komitet di lang erwarte legalizacje.

Di arbet fun CK hot ject ongenumen a ganc ander charakter, azoj wi ale zajne forszlagn un ejces hobn gekent gebracht wern cu di macht organen ojf a kircern weg, wi biz ject, dur h farbindungs-oficir Col.Scithers.

Es muz dermont wern der fakt, az a tejl fun unzere forderungen noch der legalizacje hobn noch biz cum hajntikn tog nit gefunen zejer pozitiwe lejzung.

Mir hobn gebetn transport meglechkajtn un farszidene farlajchterungen in unser arbet.

Andere wichtike injonim, wi translacies durch radio,legalizacie fun unzere gerichtn, welche szpiln aza wichtike rol in proces fun rehabilitacie, a gresere col licencn far unzere cajtungen, an efektiwe hilf micad der armej in durchfirn unzer arbets-program, zajnen noch nit realizirt geworn wegn folgende sibes:

a) den CK iz di ejncike DP institucie, mit welcher di armej hot a direktn kontakt.
b) Der fakt,wos der CK farmogt nit kejn fondn, wi ojch kejn szum meglechkajtn fun legaln bazic fun ojslendiszer valute.

Es muz ober gesogt wern, az es wern gemacht ale onsztrengungen fun bejde cdodim cu fargichern di positiwe lejzung fun di problement.

Mir hobn szejn hajnt gewise gute simonim far dem:

a) der CK iz di ejncike ciwile institucie welche fermogt a militerisze telefon-linie.
b) Dos culozn fun idisze adwokatn bajm fartejdikn idisze faln, wi c.b. Landsberg u.a. un di farzicherung, az es wet gegebn wern a meglechkajt cu legalizirn di tetigkajt fun unzere adwokatn.

In period, welcher hot gefolgt noch der legalizacie, hobn mir gehat di meglechkajt zich cu trefn oft mit perzenlechkajtn,welche hobn geszpilt an entszajdende rol in unzer lebn, un zej cu [illegible] iberosjgn wegn nojt un di specifisze badingungen, in welche es lebt di idisze bafelkerung.

Mir hobn gehat baszprechungen mit perzenlechkajtn wi: Untersztats-sekretar fun krigs-ministerium Patterson,szef fun DP optejlung in Hojpt kwartir fun der armej Gen.Nicholson, komandant fun G5 drite armej Col.Mac Mahon, komandant fun Constabulary gen.Harmon, komandant fun DP optejlung 3.Armej Gen.Duff un a sach andere firnde perzenlechkajtn.

A wichtike politisze rol hobn geszpilt di direkte bagegniszn mit der amerikaner regirung in Washington wi ojch konferencn mit farszidene wichtike faktorn fun meluchiszn aparat in di Farejnikte Sztatn.

Der ersztor bazuch fun Dr.Zalman Grinberg in Amerike hot uns gebracht a cuzog fun Gen.Hilldring, dem fartreter fun ojsn-minister far di bazecte gebite, az zajn regirung wet derlojbn di idisze plejtim fun Pojln cu kumen in der amerikaner zone in Dajtszland.

Azoj wi der bazuch fun Dr.Grinberg hot geszafn dem ersztn kontakt cwiszn di idiszen DPs un der amerikaner regirung, welche hot bawizn a sach farsztendnisz un simpatie far unzere problemen,hot der CK gefunen far richtik cu szikn in November 1946 a naje delegacie in basztand fun Dr.Bliskin, A.Retter un S.Szlamowicz mit der misie wajter cu firn di ongehojbene arbet.

Ojser der tetikajt fun helfn durchcufirn di kampanie fun 170 miljon dol. durchn United Jewish Appeal, hot di delegacie entwiklt folgende politisze tetikajt:
Dem 16.December 1946 hot Gen.Hilldring, fartreter fun ojsnminister far bazecte territorie ojfgenumen in a konferenc di forsztejer fun CK.

Di hojpt frage fun sejder hajom iz gewen di sakone az di farflegungs racion fun di idisze DPs in der amerikaner zone zoln reducirt wern mit 700 kalorie d.h. ojf 1500 kalories a tog. Di redukcie hot gezolt forkumen als resultat fun der ekonomiszer farejnikung fun der amerikaner un britiszer zone in Dajtszland, un azoj wi der kalorage in der britiszer zone iz a sach klener, iz gewen der forszlag,men zol im ojch ferklajnen baj unz.

Mir hobn bawizn nit nor di sakone farn cebrochenem gezunt fun unzre menszn, nor ojch di moralisze reakcie,welche wolt gekumen fun aza min cusztand.

Gen.Hilldring hot arojsgezogt di mejnung, az unzre argumentn zajnen richtik un farsprochn, az di redukcie ojf 1500 kalories wet nit forkumen.

Dakegn hot er geret wegn a meglecher redukcie fun 200 kalories, un, lejder, sztejen mir hajnt in der situacie az dos iz a basztimte zach.

Ojserdem hobn mir diskutirt wegn der cukunft fun szeirit-hapleitah in fal, wen UNRRA wet farlozn di lagorn un fartajdikt di mejnung, az es muz geszafn wern IRO (International Refugees Organization), wajl di armej iz nit kejn hilfs-organizacie un a direkter kontakt mit ir wolt gebracht cu grojse szwerikajtn. Er hot cugezogt cu fartajdikn unzer sztandpunkt farn amerikaner kongres, welcher hot cu basztimen, ojb Amerike zol gebn subsidies far aza min institucie.

Ojserdem hobn mir mit im diskutirt di frage wegn idn gericht, radio-transliacies, mer papir far cajtungen un bicher, farbeserung fun wojnbadingungen und wegn roj-sztofn un maszinen.

Dem 17.December 1946 hobn mir bagegnt dem fartreter fun kriegsminister Howard Petterson, mit welchn mir hobn diskutirt di frage wegn cuzamensztel fun di kalories, wos mir bakumen.

Dr. Pliskin hot wisnszaftlech ojfgeklort, az der cuzamensztel fun der farflegungs-racion is nit genugnd far a normaln mensz, un Mr. Petterson ho cugezogt durchcufirn ojsforszungen in der richtung un cu trefn di nejtike mosnamen.

Ojserdem hobn mir an lizirt di frage fun fach-szuln un hachszarot, wi ojch problemen fun unzer kultureln un religiezn lebn, un der sztotsekreter ho cugezogt zu ton ojf dem gebi alc, wos sztejt in zajne meglechkajtn.

Dem 7.Januar 1947 iz di delegacie ajngeladn geworn in UNO (farejnikte Nacionen) wu zi hot gehot di gelegnhajt zich cu trefn mit dem direktor far DP injonim Sir Raf el Silento, wi ojch mit andern perzenlechkajtn fun der zelber institucie.

Es iz brejt arumgeret geworn wegn der zofortiker nojtwendikajt aribercufirn di idn in Erec Isroel un wegn der szafung fun der nejer institucie IRO, welche wet muzn fartretn UNRRA.

Mir hobn baratn wegn farszidene fragn wos onbalangt di strktur fun IRO un di rol fun der zelbstfarwaltung fun idn in jor 1947.

Di unterhandlungen zajnen gefirt geworn in a zejer frejndlichen atmosfer.

Szabes dem 11. Januar, iz di delegacie ajngeladn geworn fun Mr. Earl Harrisson, dem forzicer fun birger-komitet far DP, welcher firt durch a wichtike arbet in bacug ojf emigracie.

In unzer geszprech mit im hobn mir festgesztelt, az di ajncike lejzung fun der idiszer lager-gezelszaft iz cu efnen di tojern fun Erec-Jisroel. In Mr. Harrisson hot di delegacie gefunen an ojfrichtikn frejnd.

Dem 17.Januar hobn zich mir bagegnt mit Ira Herszman, dem barater far idisze injonim fun Laguardia mit welchn mir hobn ojch diskutirt problemen fun lager lebn, fun alija un emigracie.

Ojserdem hot di delegacie zich getrofn mit prominente nit idn, welche, zajentik wenik informirt wegn unzere problemen, hobn doch arojsgewizn a grojsn interesse, biszas zej hobn bakumen di gehorike ojfklerungen.

Noch a jor bacijungn un mitarbet mit amerikaner civile un militerisze perzenlechkajtn, kumen mir cum ojsfir, az di gruntlege iz szojn geworn ober s'iz nejtik a sach ojfklerungs arbet, kedej cu fartifn an farbesern unzere bacijungen.

אל: ד. בן-גוריון

14.8.47

מונטריאל יום א' ה-6 ליולי.

שלום חברים.

זה עתה נפתחים בחוה הכינוס של יוצאי תנועת "יהודה הצעיר" הסתדרות נוער כלל ציונית אשר החליט ללכת בנתיב התגשמות ויצרו "קבוץ עליה כללי".

שתי עשרות בחורים ובחורות אחדות מהוות את הקיבוץ. (עובדה כללית שמספר הבחורות בתנועה נופל בהרבה ממספר הבחורים. סבות שונות לכך ואחת מהן, ההתנגדות הנמרצת של ההורים לעליית הבת בטרם תנשא.

החשיבות המיוחדת שבגוף זה הוא: שאחרי אשכנז הרס, גלוי עוד מקור אשר יביא חלוצים.

אין להגיד שהתנועה החלוצית נתקבלה בשמחה מצד החברים בהסתדרות הציונית. היפוכו של דבר. בקרב המרבים הנבהלים מתיעצים כיצד לבלום את תנופה החלוצית, בכתיבת יהבה ובאמצעותם.

יש לציין בצער כי איש אחד מהארץ שהתמנה לתפקיד אחראי ב"יהודה הצעיר" מטעם ההסתדרות הציונית מרגל במגמה של דכוי המגמה החלוצית.

קיצורו של דבר בחורה בלתי אוהדת, מתי מעט הרצו מהמסגרת המקובלת ומחליטין ללכת בנתיב התגשמות החלוצית. אמנם "מתי מעט", כן, מספרם עדיין מצער, אבל התנועה מכה גלים. רבים כבר מדברים ברצינות שלא מן הנמנע הוא הדבר שבניהם או בנותיהם יצטרפו לחלוצים לארץ-ישראל.

בקבוצה מרוחקים המכנסים החברים. מרחק של אלפי מילין הפריד ביניהם על כן עתה לסכם את העבר ולהתוות את הדרך לעתיד. בישיבה עבודה מקשבת לחבר שטר על מאמצים שהושקעו בהקמת פלוגה ימית על החוף המערבי בונקובר. הוגד לחברים שמה שיש עם התמונה ימית על החוף המערבי, המאורגן בכל הכוחות על-מנת לעמוד במבחן, להסתגל לתנאי הים, לשבר זעזוע וכו' וכו'. לאחר חדשים של מאמצים חלוציים היה הכרח להתפלק והחברים פנו להכשרה חקלאית. צליל של "חלוציות בראשיתה" נשמע בשירת הדברים על לבטי הפלוגה הימית בונקובר.

והדיין. כרגיל במקרים גורמים המתכוננים לעליה. בעלת
בעיה בדרך כלל לא לאמוץ בהגדרה לזרם מסוים. רב מאוד אי-אמון
בדרך בקיום מסגרות המפרידות בארץ ואין לב בחוץ-לארץ
להכלל עוד בהיותם בחוץ-לארץ בתוך מהן. עיקרו של הדיין.
כיצד לנצל את הזמן על-מנת לקבל הכשרה מתאימה, ולרכוש את הציוד
הדרוש. בזמן האחרון עבר קול בתנועה כי קבוץ מאמריקה כל יבוא בגשר,
המטייל בארגון מקבוצים – המספר הצעיר וזה בתיה עתה לנהלת כל
הדרים שבחוץ-לארץ.

לא אטעה אם אגיד שהשאלה הפופולרית ביותר
בין המתכוננים לעליה היא: "מעשלי". באיזה מעשל יבחר לו הקבוץ
ויצליח בארץ? מתייעצים עם מומחים, מבחשים בעתידות הארץ. וכידוע
אין לבנות עתה תעשיה בלי עזרת המדע, היוצא מדברנו. איזה קורס עלי
לקחת באוניברסיטה? זוהי השאלה המעשית.

ולמען הבהירות. הח' כאן בהתלמדו ללכת לארץ ישראל,
הוא גם מתלים לאמור התייעצות מה יעשה בארץ. מקור של אכזבה יציף את
החברים שאלה אם לא יוכלו בארץ לעבוד במקצועות אשר התכוננו והכשירו
את עצמם. האמרי: פנים קובים, נכון. אך לפי התרשמותי גורל העליה
מאמריקה הזאת תלוי בפנים קשים לכאורה.

בעית ההכשרה העסיקה את הכינוס. ישנם חברים המבינים
את השתייכותם – בכשרות. מבחינה כללית אין להעלות כמובן ספק בצורך
לבנות את הגוף במלא את התביעה לכשרות, אבל מבחינה מעשית, מתחילה
פרשה של קשיים. בדרך מקלה לדחוף את החברים הנ"ל לקבוצים דתיים –
לא הלך.

עלינו לראות את הבעיות כמו שהן. האטמוספירה שלנו
רחוק מלהיות גורם מקרב בנער אלינו. לרבים צפוי זעזוע בפגישתם עם
המציאות הריאלית. הדתיות, כלומר: שמירת צורות המסורת שנטועה עמוק
בלב הנוער הגדול. במקום לדבר על כך. לא אכנס עתה בבירור מה הם
הגורמים שהמביאין את הנוער לספרות וכו'. פרשה בפני עצמה היא. עתה
אם ברצוני לקבוע עובדה. והבעיה כיצד נקלוט המתכונן את הזרם השומר
מסורת, היא בעיה.

"הקבוץ" קבל החלטה על חופש פוליטי לחבריו, מאז דנו
שאל האם גם חובך הצבא"ל יוכל להשתייך לגוף הזה – וכשנענה לא –
הוא עזב את הקבוץ. והמעניין הוא שמעודו בעצמו רחוק מ"מסטרא" אלא
לדעתו זהו חלק של המובנה חופש פוליטי.

בעתה מהיה על ההכרעה המלוצית לסייע לגבוש חלוצי יותר
בהסתדרות הצעירה.

בבחירה המפלגתית אני רוצה להוסיף כי אנשי סיעה ב'
לנוסים אין להוסיף הנבחרי ששמם שמרכז בקבוץ עליהם הודות
לקשרים אישיים הצליחו לבוא בקשר עם מספר חברים, כל דבור על
קרבה רעיונית אין לו כל יסוד. החברים מגיבים על עבודה כלל
ציונית.

על כל פנים אבחנו עומדים על המספר גם מבחינה
מפלגתית.

ולבסוף אמר לכם קצת כחה. זה מספר שבועות שאני
עסוק בבעיות גידול של החוה, רק לפני חצי שנה היינו עומדים
דאגה ביחס לגורל המשק, לא נראו באופק משיכים. ועתה...
הבעיות הן איך לקדם את העליה המשקפת. (לא לשעות עדיין אינני
עוסקים בכאות חברים במכשרה) במשך יהיו בחוה קרוב ל-40 חברים
(גידול של 100 אחוז) מכל הגבורות, ואנחנו זקוקים לבנית
נוספת לעניים נוספים ובכסף אין (גם פה אין כסף!!!) והדאגות
הן מרובות. אבל מי ידמה לי ומי ישוה לי - דאגות עליה וגידול
כן מרבינה.

מקצר מפעם כי בעוד שעה קלה עלי לצאת למונטריאול.

בחברות
(-) עובדיה

נ.ב. פרט לקטע המפלגתי.
תסלחו הקצרות מכתב זה כרגיל.

ע.

לח' בן מורין; שלום
בכרוז מטעם, המפלגות, שפורסם בעתונות חלו כמה שנויים, מבלי שידעתי עליהם קודם.
א. חתימת הפועל המזרחי מובנה. יש בזה משום פגם לענין והייתי רשאי לדעת על כך, טרם שהכרוז פורסם. כנהוג, אם בתכנית מוסכמת תלה איזו שהיא תקלה מחובת היוזמים למסור על כך לבעלי התמורת ולהועץ.
ב. נוסף "תיקון""א תרצח". כבודה של אחת מעשרת הדברות במקומה מונח, אך הטעם הפציפיסטי שנתווסף על ידי כך לכרוז יש בו משום פשטנות במציאות הקיימת בעולם ואינו כלל וכלל מדע משותף לכל ולכולם.
ג. הפירוט של קבוצות הטירפר לא היה בטקסט המקורי ובצדק! ובהירת הענין לא היה צורך דווקא ללכד את כולם ולגשור על מחלוקת שביניהם לבין עצמם.
על כל פנים עיבוד וליטוש סופי יש להביא בפני בעלי החתימות. ויש להצטער שכלל זה לא נשמר בכרוז הזה.

בב"ח

10.8.47.

ו' תמוז

24.7.47

לאמיתי
אישי

בשעת פעולתנו להכנת חומר בעניני הועדה, נתקלנו בצורך לאסוף חומר על הנוצרים ומקומותיהם הקדושים בארץ. חומר זה - בסיסי וגם דינמי - הובא אליך בהזדמנויות שונות בשבועות האחרונים.

לעבודה מיוחדת זו גייסנו לתקופת שהות הועדה, אדם מומחה לבעית הנוצרים. בגמר תפקידו הנ"ל, הגיש לי הצעה הרצ"ב, להקמת מחלקה נוצרית ע"י דלפ"י. לאחר שיקול הדבר הגעתי לידי מסקנה, כי טיפול בבעית הנוצרים בארץ איננו בגדר סמכותנו בגלל:

א) החומר איננו סודי ולכן גלוי למעוניינים,
ב) מקורות הבעיה נמצאים כולם בחו"ל.

נוסף לזאת, אין בכוחות דלפ"י להחזיק מחלקה מיוחדת לענין זה לעומת הצרכים האחרים האקטואליים יותר, ובהתחשב עם מסגרת האפשרויות המוגבלות שלנו. לעומת זאת, נדמה לי, כי מבחינה פוליטית-כללית (השפעה על ארצות קתוליות, קשר עם קתולים בארה"ב, הותיקן, השפעת הכנסיות השונות בארץ גופא ורכושם הגדול בנכסי דלא ניידי) רצוי היה לצרף אגף נוצרי כזה למחלקה המדינית. על כל פנים הנני רואה זאת לחובתי להביא הצעה זו לשיקולך.

העתקים:
א.ע., מתניה, שלוח.

ד/

לישי
יחיאל

16.7.47

ר״פ הצעתו של יוחנן להקמת מחלקה נוצרית.
אחכה להערותיך בהקדם.

ח/ד

יחיאל.

<u>הצעה להקמת מחלקה נוצרית</u>

1. נוצרים רבים מאוד בכל קצוות העולם מעונינים בארץ-ישראל לא רק באשר הם רוסים, צרפתים, אנגלים, גרמנים, איטלקים וכו!, אלא גם באשר הם נוצרים הרואים בארץ הקודש את מולדתם הדתית והרוחנית. ואין הדברים אמורים באישים בלבד אלא אף באירגונים כבירים, בכנסיות, שהתענינותן בארץ אינה בשום פנים אפלטונית גרידא כי-אם מעשית ופוליטית. פוליטית ביחוד היא התענינותה של הכנסיה הקאתולית, התובעת לעצמה, בתורת אירגון בין-לאומי ועל-לאומי, זכויות מיוחדות בא״י בשם שלוש או ארבע מאות מיליונות נאמניה. אבל פולימיות לא פחות הן תביעותיהן של הכנסיות האחרות, האורתודוכסית, האנגליקנית ואפילו תביעותהן של אילו כנסיות פרוטסטניות. בהתענינות דתית זו השתמשו עתים קרובות ה מ ד י נ ו ת הנוצריות לשם קידום עיניניהן הפוליטיים המיוחדים: דבר שפעל בעבר, אף עלול לפעול בעתיד, לצמצם את ריבונותו של העם השליט בא״י ולמנוע את ייצובה הפוליטי של הארץ כחטיבה מדינית בפני עצמה. תהליך ״חילונם״ של חיי המדינה והתרבות באירופה אין בו כדי לגרור אחריו מכרח זניחת ארץ הקודש והמקומות הקדושים : צרפת האנטיקלריקאלית מן המחצית השניה של המאה התשע-עשרה, נפשה לא סלדה בשום פנים מפנג פוליטיקה נוצרית וקלריקאלית במזרח הקורב, ורוסיה הסובייטית מאמצע המאה העשרים אינה רואה שום סתירה בין מגמתה החילונית והידושה של הכנסיה הפראווסלאוית בצירוף חידוש היחסים עם האורתודוכסים שבמזרח הקרוב והבלקנים. כללו של דבר: ה״נצרות״ על כנסיותיה וכיתותיה השונות אינה בשום פנים גורם ״דתי״ ובשלבי גרידא, כי-אם גורם פוליטי בעל חשיבות מםדרגה ראשונה, שכל המתענין בשאלת א״י חייב ליתן עליו את הדעת.

2. גורם זה איננו מודע לנו כל צרכו ודרכיו אינם נהירים לנו במידה מספיקה. האוריינטציה במבוך הבעיות הנוצריות קשה לאין ערוך, אם משום שהבעיות הללו מרובות הן ושונות אלו מאלו ואם משום שמושגיהן ולשונותיהן של הכנסיות השונות שונים הם ממושגנו ומלשונה של התרבות המודרנית-החילונית; גם משום שהגישה אל הכנסיות קשה היא ובלתי-נוחה, מהיותן מעצם טבען חשדניות וקנאיות.

מתוך חשיבותה של הנחה 1. ומתוך הקשיים הנובעים מהנחה 2. עולה הצורך להקים מחלקה מיוחדת אשר תטיל עליה את התפקידים של למוד וחקירת הבעיות המובאות בהנחה 1.

3. שלבי העבודה של מחלקה זו ותפקידיה ביתר פרוט הנם כדלהלן:

1) יצירת ספריה נוצרית (דוגמאטית, היסטורית ופוליטית)

2) ריכוז הידיעות הנוגעות ליהודים ולארץ-ישראל מתוך העתונות הנוצרית.

3) הסמינריון יחקור את ההיסטוריה של פעילותן בעבר, ואת מעשיהן בהוה, בארץ-ישראל ובארצות השכנות, של הכנסיות הבאות: א. הקאתולית; ב. האורתודכסית; ג. האנגליקנית. הוא יתענין כמו כן בכנסיות המזבחיות ובכיתות הפרוטסטנטיות.

א. מן המוסדות הקאתוליים יתן את דעתו ביחוד על:

(א). ה פ ט ר י א ר כ י ה הלאטינית

1. הקנצלריה הדיוקיזאנית
2. הקנצלריה של מסדר אבירי הקבר הקדוש
3. משרד הפרוקורה של הפטריארכיה
4. משרד המיסיות של הפטריארכיה
5. הסמינריון.
6.—205. המוסדות העומדים בזיקה ישירה לפאריארכיה.

(ב). ה קו ס ט ו ד י ה ט ר ה ס נ ק ט ה

1. המשרד
2. הארכיון
3—54. המוסדות התלויים בקוסטודיה
55—120. הקומיסריאטים של הקוסטודיה בחוץ לארץ.

./.

(ג). המוסדות ה"ל א ו מ י י ם " (של הצרפתים, האיטלקים, הגרמנים, הבלגים, הדרום-אמריקנים, הספרדים וכו׳)

(ד). המוסדות ה ק א ת ו ל י י ם - ה מ ז ר ח י י ם.

ב. מן המוסדות האורתודוכסיים יתן את דעתו בייחוד על:

(א). משרדי הפטריארכיה
(ב) אגודת הקבר הקדוש
(ג) המנזרים, בתי-החולים, בתי-הספר והאושפיזים
(ד) הקלובים של האורתודוכסים (בכללם אירגוני הנוער)
(ה) הרוסים ה"פורשים"
(ו) הפראווסלאוים ה"מתפשרים" (אם נמצא שיש כבר כאלה).

ג. מן המוסדות האנגליקניים יתן את דעתו בייחוד על:

(א) משרדי סן-ג׳ורג׳
(ב) בית-הספר למיסיונרים על שם ביומן
(ג) מוסדות אחרים (בתי-ספר, בתי-חולים וכו׳).

4. המחלקה תתאמץ להכין בהקדם האפשרי את העבודות הבאות:

(א). סקירה היסטורית-פוליטית על בעית המקומות הקדושים;
(ב). סקירה היסטורית על תולדות הכנסיות והעדות הנוצריות בארץ-ישראל.
(ג). סקירה על מצב הכנסיות השונות בארץ בשעה זו (שתכיל ידיעות על מספר המאמינים, הרכוש וההקדשות, מקורות ההכנסה, האירגון, תנועת הציילנות, הפרספקטיבות לעתיד לבוא, היחסים בינן לבין עצמן, היחס לבעיה המדינית של א״י וכו׳);
(ד). סקירה על תולדות הציילנות בזמנים השונים ובייחוד בזמנים החדשים, בשים לב לבעיות האירגוניות, המשקיות, הפוליטיות והיורידות המתעוררות בקשר לתנועות הללו.

5. מחלקה זו תתחיל את פעולתה במחוז יחיאל היות שמחוז זה מהווה מרכז העולם הנוצרי. לאחר שתוקם במחוז הנ״ל המחלקה הנוצרית תתפשט לשאר חלקי הארץ. אולם ברבות הימים תצטרך המחלקה להרחיב את היקף התעניינותה ולכלול בתוכה את מרכזי ההשפעה שבחוץ-לארץ, כי רק על ידי כך ירכוש לעצמו פרספקטיבה נכונה והשקפה נכונה על המטרות הרחוקות. מבין המרכזים האלה בא בחשבון בראש וראשונה הואטיקן; אבל גם קנטרברי, מוסקבה, קושטא, אתונה, ועוד. בפעולה זו יצטרכו למלא תפקיד עיקרי „הקורספונדנטים".

14/9/47

<u>**ה ע ת ק**</u>

לכבוד מפלגת פועלי ארץ-ישראל,
מדור לשליחים
ת ל - א ב י ב.

שוודיה - 22.8.1947.

ח.נ.,

לאט לאט אני סוקר את התנאים השוררים בהחלוץ השוודי ולמרות שבודאי קבלתם דו"חים מהשליחים שקדמוני כאן, אני חושב כנכון לתאר לכם את המצב כיום, כפי שהוא משתקף בעיני, חצי שנה בערך אחרי עזיבתם של מאות חברים את שודיה (ואומרים מן המעולים) והעברתם לקפריסין.

חברי החלוץ, שמספרם לפי הכרטיסים מגיע כאלפיים, מפוזרים בכל חלקי המדינה. הם עובדים בערים ובעיירות ובבתי חרושת, משתכרים יפה, וחייהם מתנהלים מבחינה היצרנית בשקט ובבטחון. יש ביניהם עוד כ-180 חבר מהחלוץ הגרמני, שנמצאים בשוודיה לעתים כבר למעלה מ-10 שנים. עברו שנים רבות במכשרה חקלאית ומאחר שחסרים כוחות עבודה אמנם בכל הארץ, אבל ביחוד גם בתעשיה וביוון ששכר העבודה של הפועל בתעשיה עולה בהרבה על זה של הפועל החקלאי, עזבו כמעט כולם את הכפר. אינני יודע האם ישנם עוד 10 חברים כיום שעובדים בחקלאות. ותיקים אלה ברובם יסדו משפחות ויש וילדיהם כבר הגיעו לגיל בית הספר. יחסי שכנותם עם חבריהם לעבודה הם טובים, כולם נכנסו לאגודות מקצועיות, הם שולטים בשפה השוודית, דירותיהם מסודרות (לפי מושגינו אפילו היטב, היטב). רמת חייהם גבוהה, כמו זו של הפועל השוודי, ובכל זאת אין הם חושבים להשתקע בארץ זאת, למרות שכל אחד שחי 10 שנים בשוודיה יכול להשיג את נתינות הארץ בלי קושי. הם נמצאים בבידוד חברתי גמור. יחסיהם עם הגויים ואף עם היהודים המעטים ילידי שוודיה, בודאי שלא הושחתו או נעכרו, אבל הם אינם לבביים ואינם יוצאים מן התחום של הסדרת ענייני דיומא. כך גם מסתבר שבאמת רק מתי מספר עזבו את שורות החלוץ וניסו ללכת בדרך הטמיעה המאורגנת.

כאמור לעיל מאלה החברים בשארו אחרי הפלגתן של תאודור הרצל וחיים ארלוזורוב רק מעטים. רוב רובו של החלוץ היום מורכב מניצולי מחנות ההשמדה שהועברו הנה באמצעות הצלב האדום השוודי בשלהי המלחמה או שזרמו בגמירתה לתוך הארץ טיפין טיפין ממחנות העקורים. בהתחלת בואם רוכזו כמעט כולם בבתי חולים ובבתי הבראה. ביחוד שתי מחלות, מחלות לב וריאות, עשו בהם שמות. במשך השנתיים, שעברו מאז, רבים שבבו לאיתנם ונכנסו אט אט לתהליך של חיי עבודה. כיום נמצאים עוד כ-250 חברים בבתי חולים. מהם חלק שלא יהיה מוכשר לעבודה גופנית לעולם, וחלק שיש לקוות להבראתו במרוצת הזמן.

עבודתנו כאן נתקלת במיוחד בשני מכשולים: א) מאורגנות בהחלוץ כיום כ-80 אחוז בחורות ולמעלה מזה. הרכב מאשאלי זה מטביע את חותמו על כל פעולותינו, שיחותינו ומסורתינו. הסניפים המפוזרים סובלים מאלה פיזור רב כמעט שאינם פועלים בכלל, אינם מסוגלים בהעדר כוחות פעילים להתפרש לאיזו שהיא עבודה עצמית. שיחות קיימות בה במידה שאפשר לבקר אצל

לא׳ ב. בן-גוריון
14/9/47

__העתק__

לכבוד מפלגת פועלי ארץ-ישראל,
מדור לשליחים
ת ל - א ב י ב.

שודיה. - 22.8.1947

ח.נ.,

לאט לאט אני סוקר את התנאים השוררים בהחלוץ השודי ולמרות שבודאי קבלתם דו"חים מהשליחים שקדמוני כאן, הנני חושב בנכון לתאר לכם את המצב כיום, כפי שהוא משתקף בעיני, חצי שנה בערך אחרי עזיבתם של מאות חברים את שודיה (ואומרים מן המעפילים) והעברתם לקפריסין.

חברי החלוץ, שמספרם לפי הכרטיסים מגיע כאלפיים, מפוזרים בכל חלקי המדינה. הם עובדים בערים ובעיירות ובבתי חרושת, משתכרים יפה, וחייהם מתנהלים מבחינה היצונית בשקט ובבטחון. יש ביניהם עוד כ-180 חבר מהחלוץ הגרמני, שנמצאים בשודיה לעתים כבר למעלה מ-10 שנים. עבדו שנים רבות בהכשרה חקלאית ומאחר שחסרים כוחות עבודה אמנם בכל הארץ, אבל ביחוד גם בתעשיה וכיוון ששכר העבודה של הפועל בתעשיה עולה בהרבה על זה של הפועל החקלאי, עזבו כמעט כולם את הכפר. אינני יודע האם ישנם עוד 10 חברים כיום שעובדים בחקלאות. ותיקים אלה ברובם יסדו משפחות ויש וילדיהם כבר הגיעו לגיל בית הספר. יחסי שכנותם עם חבריהם לעבודה הם טובים, כולם נכנסו לאגודות מקצועיות, הם שולטים בשפה השודית, דירותיהם מסודרות (לפי מושגינו אפילו היטב, היטב). רמת חייהם גבוהה, כמו זו של הפועל השודי, ובכל זאת אין הם חושבים להשתקע בארץ זאת, למרות שכל אחד שחי 10 שנים בשודיה יכול להשיג את נתינות הארץ בלי קושי. הם נמצאים בבידוד חברתי גמור. יחסיהם עם הגויים ואף עם היהודים המעטים ילידי שודיה, בודאי שלא הושחתו או נעכרו, אבל הם אינם לבביים ואינם יוצאים מן התחום של הסדרת עניני דיומא. כך גם מסתבר שבאמת רק מתי מספר עזבו את שורות החלוץ וניסו ללכת בדרך הטמיעה המאושרת.

כאמור לעיל מאלה החברים נשארו אחרי הפלגתן של תאודור הרצל וחיים ארלוזורוב רק מעטים. רוב רובו של החלוץ היום מורכב מניצולי מחנות ההשמדה שהועברו הנה באמצעות הצלב האדום השודי בשלהי המלחמה או שזרמו בגמירתה לתוך הארץ טיפין טיפין ממחנות העקורים. בהתחלת בואם רוכזו כמעט כולם בבתי חולים ובבתי הבראה. ביחוד שתי מחלות, מחלות לב וריאות, עשו בהם שמות. במשך השנתיים, שעברו מאז, רבים ששבו לאיתנם ונכנסו אט אט לתהליך של חיי עבודה. כיום נמצאים עוד כ-250 חברים בבתי חולים. מהם חלק שלא יהיה מוכשר לעבודה גופנית לעולם, וחלק שיש לקוות להבראתו במרוצת הזמן.

עבודתנו כאן נתקלת במיוחד בשני מכשולים: א) מאורגנות בהחלוץ כיום כ-80 אחוז בחורות ולמעלה מזה. הרכב מאשלי זה משפיע את חותמו על כל פעולותינו, שיחותינו ומסיבותינו. הסניפים המפוזרים אלה מאלה פיזור רב כמעט שאינם פועלים בכלל, אינם מסוגלים בהעדר כוחות פעילים להתאושש למיזר שמיא עבודה עצמית. שיחות קיימות בה במידה שאפשר לבקר אצל

התופעה המבולטת ביותר היא שבכל החלוץ השוודי אינני בנמצא אף חבר עברי אחד. מצב שלפי ידיעתי אין דוגמתו בכל תנועות ישראל היום. הלימוד העברי ירד מהפרק, פשוט כמשמעו. דאגתי העיקרית בשבועות הראשונים של היותי כאן נתונה לבעית הזאת. אינני יודע עדיין האם אוכל לה, כי ישנם ספיקות, ולא דוקא מן הקטנים, שאין אף איש אחד שיכול להדריך את הלימוד.

המכשול השני בעבודתנו כאן מתהווה על ידי פיזור הסניפים, שאינו מאפשר החלפות ורציפות של ביקורים. אנו משתדלים לרכז את החברים (קרי – את החברות) לכל המקומות ~~[illegible]~~ במספר יותר מצומצם של ערים. מבחינת מקום העבודה זה ניתן לביצוע, אך מפני שיש חוסר דירות משווע בארץ זו הצלחנו רק במקרים בודדים בהעברתן. המחסור בידיים עובדות הוא כה גדול שבעלי חרושת ונותני עבודה, כדי לזכות בפועלים, אפילו מוכנים להעמיד לרשותם בית שקנו או בנו במיוחד לתכלית שכונם. בדרך זו למשל נוצרו שתי פלוגות קטנות של בחורות (אחת בשטוקהולם ואחת בבורוס), שכל אחת מהפלוגות עובדת בבית חרושת ובעלו דואג לבית מגורים יפה ומסודר. שתי הפלוגות האלה חיות בקומונה. לא בנקל להשיג הסכמת החברות להיות במסגרת משותפת. דוקא בימים האחרונים הוצע לנו על ידי נותן עבודה בית יפה שיכלו לדור בו כ-15 בחורות, אבל כל מאמצינו, למצוא מספר זעיר כזה בין חברות החלוץ, עלו חרס בידינו. מאורח חיי קומונה מפליא ביותר כשנוכחתי לדעת שחיי חברותינו למעשה מבודדים בהחלט מהעולם האופף אותן. הבידוד הוא שמציין את מעמדן הרוחני והנפשי. מתוך הרגשת הבדידות גם מובנת לי שאיפתן ותוחלתן לעליה (אין צורך להזכיר את כוח הזכרון של שנים ארוכות, שגם חיי הרווחה אין ביכולתם לטשטשן ולהשכיחן. תקות העליה שמשפעת בכל אחת ואחת, היא כה שרשית וערטילאית שלעומתה מחווירות התלישות הרעיונית ואף הקהות האנושית.

פעולתי הראשית כאן מצטיירת לי כבר בעליל: בקורים, בקורים, בקורים. עליכם לדעת שהמרחקים בארץ רחבת הידיים כמו שוודיה הם עצומים. כדי למשל לבלות ערב אחד עם חברים בעיר פלונית, עלי לנסוע 4 או 5 או 6 שעות וגם יותר. המצב שאני נמצא בו כשליח יחידי-~~[illegible]~~ כרגע, שעלי כמעט לבדו מוטל חובת ביקור הסניפים, הוא פשוט בלתי מותאם למציאות. אינני משלה את עצמי שנעשה גבורות וגדולות בהחלוץ השוודי, אבל רק כדי לנהל פעולת הסברה אפילו מצומצמת ביותר בתוך זקוקים לתגבורת. אני סבור שכוחותינו כאן אינם מספיקים אפילו לחיסולו של החלוץ, ומי יתן ונצליח לחסלו ולהעלות ארצה את כולם. אני חושב שעליכם לקבוע שני שליחים נוספים בהקדם האפשרי. מחכה לתשובתכם בענין זה.

בברכת חברים,

(-) יהודה זילברברג.

סוף תיק

מס׳ 9

התחלת תיק

מס: 1/7

התחלת תיק

מס׳ 7/1

מספר סופי :	ארכיון בן גוריון.
מספר מקורי :	איג. מס 1/7.
מספר זמני :	סיווג בטחוני: ◯
	התאריכים: אוקט' 1946

10.000 (4.60) 2160/227

ו.

הקונגרס הציוני הכ"ב בבזל
רשימות של חברי הנהלה
הציונית החדשה.

ב.ג.

מספר סופי :

מספר מקורי :

מספר זמני :	סיווג בטחוני :	תאריכים :
ג/7		אוגוסט 1946

2157/1559-9.57/2000

דחוף

למר בן-גוריון

משה דיבר על הפעולה העברית בועדת התקציב ודרש שיגישו את התקציב המפורט לו. אמרתי לו נודע לי הדיון מאחד החברים של הועדה, שאין נחיצה לפרט את התקציב בפרוט.

אבקשך, אדוני, להורות כבר מיד לעשות את הפרוט לפרטי התקציב. אחרת תגרום עכוב מצד הועדה ולא נוכל לעשות כבר. ובעיקר בהכנה להתחיל הזמנות ושאר כושר בלאי חוצלה.

הועדה התקציבית גמרה היום את עבודתה.

ששון

	בקונגרס	%	בהנהלה	%
כלליים	122	(31.7%)	8 (2+120=15x)	38%
איחוד	101	(26.2%)	7 (4-105=15x)	33%
מזרחי	58	(15.0%)	4 (2- 60=15x)	19%
פוע"צ שמאל	26	(6.7%)	2 (4-30=15x)	9.5%
	307		21	
			(מודד 14.6)	
חשוה"צ	26	(6.7%)	2 (4-30=15x)	9.5%
	333		23	

בזל, 23.12.46

	בקונגרס	%	בהנהלה		%
כלליים	122	(31.7%)	8	(2+120=15x)	38%
איחוד	101	(26.2%)	7	(4-105=15x)	33%
מזרחי	58	(15.0%)	4	(2- 60=15x)	19%
פוע"צ שמאל	26	(6.7%)	2	(4-30=15x)	9.5%
	307		21		
			(מודד 14.6)		
חשו"צ	26	(6.7%)	2	(4-30=15x)	9.5%
	333		23		

בזל, 23.12.46

	בקונגרס	% בקונגרס	בהנהלה		% בהנהלה
כלליים	122	(31.7%)	8	(2+120=15x)	38%
איחוד	101	(26.2%)	7	(4-105=15x)	33%
מזרחי	58	(15.0%)	4	(2- 60=15x)	19%
פוע"צ שמאל	26	(6.7%)	2	(4-30=15x)	9.5%
	307		21	(14.6 מודד)	
חשוה"צ	26	(6.7%)	2	(4-30=15x)	9.5%
	333		23		

בזל, 23.12.46

		% בקונגרס			% בהנהלה
כלליים	122	(31.7%)	8	(2+120=15x)	38%
איחוד	101	(26.2%)	7	(4-105=15x)	33%
מזרחי	58	(15.0%)	4	(2- 60=15x)	19%
פוע"צ שמאל	26	(6.7%)	2	(4-30=15x)	9.5%
	307		21	(14.6 מודד)	
חשוה"צ	26	(6.7%)	2	(4-30=15x)	9.5%
	333		23		

בזל, 23.12.46

	% בקונגרס			% בהנהלה	
כלליים	122	(31.7%)	8	(2+120=15x)	38%
איחוד	101	(26.2%)	7	(4-105=15x)	33%
מזרחי	58	(15.0%)	4	(2- 60=15x)	19%
פוע"צ שמאל	26	(6.7%)	2	(4-30=15x)	9.5%
	307		21	(14.6 מודד)	
חשוה"צ	26	(6.7%)	2	(4-30=15x)	9.5%
	333		23		

בזל, 23.12.46

	בקונגרס %		בהנהלה %		
כלליים	122	(31.7%)	8	(2+120=15x)	38%
איחוד	101	(26.2%)	7	(4-105=15x)	33%
מזרחי	58	(15.0%)	4	(2- 60=15x)	19%
פוע"צ שמאל	26	(6.7%)	2	(4-30=15x)	9.5%
	307		21	(מודד 14.6)	
השוה"צ	26	(6.7%)	2	(4-30=15x)	9.5%
	333		23		

בזל, 23.12.46

		% בקונגרס			% בהנהלה
כלליים	122	(31.7%)	8	(2+120=15x)	38%
איחוד	101	(26.2%)	7	(4-105=15x)	33%
מזרחי	58	(15.0%)	4	(2- 60=15x)	19%
פוע"צ שמאל	26	(6.7%)	2	(4-30=15x)	9.5%
	307		21		
			(מודד 14.6)		
השוה"צ	26	(6.7%)	2	(4-30=15x)	9.5%
	333		23		

בזל, 23.12.46

	% בקונגרס		% בהנהלה	
כלליים	122	(31.7%)	8 (2+120=15x)	38%
איחוד	101	(26.2%)	7 (4-105=15x)	33%
מזרחי	58	(15.0%)	4 (2- 60=15x)	19%
פוע"צ שמאל	26	(6.7%)	2 (4-30=15x)	9.5%
	307		21	
			(מודד 14.6)	
השוה"צ	26	(6.7%)	2 (4-30=15x)	9.5%
	333		23	

בזל, 23.12.46

א.) על פי אישורים של הבחירות מכל הארצות (מחוץ לאוסטריה)
הרכב הסיעות, לפי המצב מיום 19.12 הוא כדלקמן:

		%
ציונים כלליים	119	31,5
איחוד עולמי של פ.צ. התאחדות	97	25,7
מזרחי	57	15,1
רביזיוניסטים	39	10,8
השומר הצעיר	25	6,6
אחדות-העבודה פועלי-ציון	21	5,5
עליה חדשה	5	1,3
לא הצטרפו לסיעות	14	3,7
	377 צירים	

2.) הסיעות והצירים מתבקשים להודיע למחלקת הארגון על כל סינוי, או סגיאה, ברשימה הנ"ל.

3.) בנוגע לנציגות בועדות (מחוץ לועדה המתמדת), כל סיעה וסיעה רשאית לשלוח נציג אחד על כל 10 חבריה.

באזל, 19.12.46

מחלקת הארגון

זו היא רשימת 14 החברים שלא הצטרפו לשום סיעה:

יוסף לויתן	מרוקו
יונה מ. מטובר	אוסטרליה
לואי ברטורס	אלג'יר
רפאל זילבר	קובה
פרוספר כהן	מרוקו
ז. גלוסקא	ארץ-ישראל
דוד רוזנטל	גרמניה
גב' י. זילברשטין	בולגריה
פאול קלמרו	מרוקו
י. גראיק	פולין
י. צוקרמן	פולין
ד"ר י. סק	פולין
אוסקר הבדלר	גרמניה
צבי סגל	גרמניה

[illegible]

הפשטות והאבסולוטיות והתבודדות

1. ~~הרוב~~ הצורה, בוחר בין צורות הקהילה, וחייב לבחור רק אחד, [illegible] [illegible] של [illegible] בקהילה. [illegible] [illegible] בדעות והחלטות הקהילה
2. [illegible] האבסולוטיות, חד הבדידות, הרדיקליזם הקיצוני, הפרימיטיביות הברורות - חוסר כל ראות התחשבות בגמישות, סובלנות, סתירות, חוסר ראות הפרטי, חוסר ראייה והשתכלות.
3. ביטוי זה - כן, בלי חרטה. ביטוי מאמין של אירופה [illegible] ופלסופות - [illegible] עם הצורות והסלסולים - [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
4. [illegible] ביטוי דחף התשובה והגיה הקהילה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
5. [illegible] - [illegible], [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] - [illegible] התשובות [illegible] [illegible] [illegible] בביטול הספק - התשובות [illegible].
6. ביטוי [illegible] [illegible] התשובות [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
7. החלטת פריס - פרס החלטה 1937; [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
~~[illegible] [illegible] [illegible]~~
[illegible] [illegible] - [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]. [illegible] - [illegible] [illegible] [illegible], [illegible], [illegible].

[illegible]
[illegible] - [illegible]

1

הפשטות והסוריאליזם [illegible]

1. ~~[illegible]~~ [illegible], [illegible] בין [illegible] ההנהלה, [illegible] לבצר [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] של [illegible] בהנהלה.
[illegible] [illegible], [illegible], [illegible] [illegible] בדעת [illegible] ההנהלה

2. [illegible] הסוריאליזם, [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] - [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible].

3. [illegible] - [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] של [illegible] אירופה, [illegible]
[illegible] - [illegible] [illegible] [illegible] - [illegible] [illegible]
[illegible] של [illegible] [illegible]

4. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] להספר של [illegible] על [illegible]
[illegible].

5. [illegible] [illegible] - [illegible], [illegible], [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] - [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] - [illegible] [illegible].

6. [illegible] [illegible] על [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] - [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

7. התערוכה בפריס - פרס [illegible] 1937: [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible]
על [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible].
~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~
[illegible] [illegible] - [illegible] [illegible] [illegible], [illegible].
[illegible] - [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible], [illegible], [illegible].

בן-גוריון –

סילבר ~~ט~~ שפט קולה תגובים
שלני ומכבוני לבלוע להפגש
כדי לדון את הדבר הנ"ל
ובעניינים הבאים:
1) השתתפות 3 מפלגות בקואליציה הקודמת
2) צירוף סיעה ב' [illegible]
של [illegible] להיות רוב בשולחן.
3) [illegible] הנהלה שלה.
4) [illegible] – [illegible] הכל בארצות
(לא [illegible] [illegible] [illegible])
5) [illegible] [illegible] [illegible]
שהוא לא עד כה

A. Z.

סוף

תיק מס״: 7/1

התחלת
תיק מס"
11

מספר סופי :

מספר מקורי :

מספר זמני :

סיווג בטחוני:

תאריכים

1941 - 1937

ארכיון ד.בן-גוריון.

אין מס' //.

10.000 (4.60) 2160/227

.3

ענין: עליה (והעפלה)

באזכין רשימה סטטיסטית של העליה לארץ בתקופה שבין ספטמבר 1939 ואפריל 1941.
עבודה [illegible] של משטרת השלטונות היהודיים בארץ ומספרית פעולה לצבא הגנה לארץ,
דו"חות א. אפשטיין על המצב הפוליטי בארצות סוריה, לבנון וכו'. דו"ח על שבון של המצב הפוליטי, כפי שהוא משתקף בחוגים הערבים בארץ. דו"חות L.B. NAMIER על שיחותיו עם LORD מוינ בעניני העליה לארץ והבריגדה העברית

תאריכים: 1939 – 1941

סיווג בטחוני:

ב.ג.

מספר סופי:

מספר מקורי:

מספר זמני: 11

הון	הוצאות	פקדון	פדיון	אחוז
בנק	181.000		541.060	14.600.000
מלווה	63.000			436.950
תנובה	78.000		889.000	
[illegible]	41.772		325.755	
[illegible]	96.780	26.457	234.000	
[illegible]	279.700	7.152		
" [illegible]	111.621	876		
נייר	293.000			
יכין	22.415			118.000
בסנה	15.000			1.051.000
פז	200.000			
נחשון	50.000			
[illegible]	10.000			
[illegible]	38.000			

ג.ב.ד.

המצב בגיוס המתנדבים:

עד עכשיו נרשמו בסרפנד 73

ומאז הגיעו לבדיקה " 30

המת ישובים לסרפנד 20

מהר ישוב " 10

בסך 130

המספר הוא 128, אך ישנם לגיוס נוספים ועד ומגיע כ־150.

[illegible signature]

	[illegible]	נקודות	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
1919	57.000	44	12.000	3617	2850	1258
1939	467.000	249	101.000	120.000	19.034	25.000

	[illegible]	[illegible]	[illegible]
1919	5	16.380	170
1939	1928 -	470.000	25.000

	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	הון
1920	1850	4750	2850	500.000	600.000
1937	5606	29.986	18.034	9.109.000	11.637.000

	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
1919	1258		170	3617
1939	25.000	23.000	10.000 / 20.000	120.000

	[illegible]	נפשות	[illegible]	[illegible]
[illegible]	3.361	4700	22	37.780
[illegible]	8.360	12.618	34	49.290
[illegible]	4.967	6.397	22	33.251
	16.688	23.715	78	120.321
[illegible]	900			
[illegible]	5.453	10.500	47	117.000
	22.141	34215	125	237.321

2) ~~מהות~~ דרכה ואופיה של תנועת הקיבוץ
תנועה התנדבות מושלמה
מרות היעוד ומתח חלוצי
תרבותי שלמות ואינטלקטואליות
הלימת ההלכה והמעשה
הציבור ושליחיו קורצו מחומר אחד
חזון-מציאות יצירת החזון.

תלי גורל:
1) העליה לא נפסקה
2) לא נגרעה מדת התרומות וההסתגפות

ספטמבר 1939 פתח לתקופה חדשה.
הבולך לסף ספטמבר לא ידע-כחלוצי
החלה תקופה 1914 - זהו אולי הדמיון היחיד.
נשתבשה הפרגמטיקה המדומה שלנו.
הסבל-התמשכות קצת - לא סילוק ואגלות. אולי
שנוי מגמותיה.
יחס למלחמה: היטלר; ואפלה.
מלחמתנו רק נעזר שלנו. לא חוצי. ממנה שלנו
לא בחינות העולם - אולם פה
ברית כבאות

הגשמה בכנסת - ועצמאות
רכוז ונטפע התפוצות
בא מחנך - לדור הבא.
עריכת ארגון לפוליטי בתנועה הציונית.

גורמי הגדול
1) הנפש הציבור: עליה, הון לאומי, המשקות
1919 - 57.000,
1939 - 470.000
4 מיליון לערבים 7 מיליון ליהודים
הון פרטי: 90.000.000 מיליון
1919 הון 0,6 " " 0,5
1939 5606 אפולוניה, הון 11,6 מיליון, חצר 9,1 מ'
1919 9200 דונם פרדסים
1939 160.000 " "

וחוש למלחמה —
אומה רושמה – והשלום הנמשך לעומתה.
יהודי הגולה [illegible].
מטרבלות? היטלר? [illegible]–התעצמות

3 – 8 יוני 1938 / [illegible]
הרצאות 7 יוני (ברה"ג 15-16)
עבודות (הפעולות זמן הקצה) – [illegible]
2) סכנת מלחמה
3) התמודדות אירופה
4) התמוטטות חבר הלאומים
5) רצוי תנועת הקיבוץ
6) מלחמת הלאום גם היהודי
7) תמורה [illegible] העם
8) [illegible]
משמעות [illegible]
1) ומרות המשק – [illegible] [illegible]
2) ליכוד החברה [illegible] [illegible] – [illegible]
3) מבוסס [illegible] [illegible] [illegible]
2/2 [illegible]
[illegible] ומתקדמות
חיפה
הכנסה [illegible]
[illegible]

	בשנת 1933	ספטמבר 1939
בנק	100.000	181.000
תנובה	15.000	78.000
המשביר	10.000	63.000
קופות מלוה	14.294	96.800
קופת חולים	50.000	86.000
יכין	9.900	22.400
משכן הדר	2.018	200.000
״ חופה	1.860	
״ ונטלר	234	
בנק	3.500	38.000
בטחונות	4.870	41.770
קואופ. הבניה	61.836	279.000
נחשון	—	39.000

(The 1939 figure 200.000 is bracketed against the three rows משכן הדר, ״ חופה and ״ ונטלר.)

		בשנת 1933
1) קבוץ מאוחד	8.360	2.536
קבוץ ארצי	4.967	1.498
חבר קבוצות	3.361	1.165
מושבים	5.453	3.911
מועצת פועלות	1.152	457
״ ילדות	876	143
משקים	3.000	1.055
	27.063	10.765

גודל כמות, גודל וחסר, הסתעפות מקצוע,
(פעולה, רגש, חברה, חקלאות, דואר, טלגרף, הגנה, שיט,
דין, נמל, אוצר): התמזגות בקרקע; כוח משק –
מפעלי ההסתדרות; כוח ארגון – הסתדרות; כוח תרבות
הנוער ... ; ... ספר; ... , ...
מדינה; כוח מוסרי – ... ; כוח ... – ...
כמלך; הגאולה ... – מאד נפגם הרוח:
פסק הדרך להתיקצה, לפלוגה, ... היהודית
של המצב – ... . התחיל ברוח הגלות;
הודגר מפעל ההתיישבות בימי הקרוות; עמד במשבר
בימי ... המאורעות: מאד נפגם רפיון רוח,
נפגם ... ; נפגם הכבוד; נפגם
... – ... , הגבור ... , ... , ...
... – ... הנסיון הקולקטיבי – ...
... רפי ... – ... ...
במשבר: ... ההתיישבות רחבה,
~~...~~ ... שהמאורעות ... – ...
המלחמה:
~~...~~ כיצד ... הדבר הזה: מה ... ?
אין המפעל הבנוי: ... , ... ההתיישבות
בדרכה ... של ההגירה.
– ... הגודל הכמות, ... , ההתיישבות ...
... ...

ספטמבר 1939 – גמר תקופה.
האמון לטובה נגרף ... הפתעות.
לא ... לעמים – כמו שהיה לתקופה לפני 1914
תקופת הדמים – אכזריות ובהלות
נתבדו תקוות הגלות (... , ... , ... , ... , ...) (...)
נסתלקה המהפכה הרוסית – ... הקומוניזם
דעת מוסר אומות ...
הוכרעה תקוות הקומוניזם ... הטוטליטרית
נשללה תקוות הקומוניזם ... , ...
התמוטט ... .
נהרס הבטחון של החלוצים
נתעררה האינטלקטואליות
פרצה המלחמה.
ובעם היהודי:
שאין ... , ... לאומית
... , ... , ... – ... :
רדיפות ... , ... , ...
... , ...

בתקופה זו הגיע מפעל הקבוץ במרום
... – ... , ... , ...
... : ... , ... , ...

ג) לו הושמטה של ההסתייגות וההתחמות
ורק הפרטים הפמאוק, הבמות הקטרופליים
לו שתא מפני הבמות הקטריפליות
— שם לוקווס ולה - אמר כל הפליטה, הדרכות,
הרכנות, ועץ התנועה זו תתגבר - הכל תוכל.

מה זה אמן למרגות ולמלחמה?
סיפה בן איך ויצא סופה. אל המרתקים - מולצב
להיות הקלה רוחו. לא לו עם בו מחיפוש ומחליק
מגלגש למאוחרע, שאמע נפלנו, והכבתנו, בכחנו העשרו,
בתפרותנו, בירים דרכנו ומחון חפצנו - מלוכנע,
צרופע, - לא נצעוד רגוחו.
ולכן האמן:
לא מיטרלות - מסלה מבחונה פילוסות ומשוקעות
ומבחנה מסרות סעיפאות.
~~ותאמרבה~~ שלטון הרלב. ברות של אלילה.
ברות בנו. בנו והיבו - מדינה יהודית.

יפנה האוסרי - הקורא את הדרך
ירותה בו המגר. החלשה שקר, ידבה מסגרת
צנה בפיבורגון, עושה חוצק למשטר - אך בעצם
אלה ירצו להאמר את הדרך החי, את הנפש החיה
לו ~~ספרו~~ את הכחות הטמונים בתוכו; הסבל שלו:
מלמטה ומעלה; ושמח,

תורות אושל. - לא נתפס לדיוני, לא נתפתה
בנוסחה, לא משתדלת לספר - ואמת ולא מהחוץ,
מסתגלת בזמן ראשון להוה, שומרת על ידות חולות
כל כשרון רעותה;
ובאורה [illegible] לחזון - יש לה חוג המציאות

בתקופה זו עלתה תנועת הנוער - אגודה, שנה, הרוסים,
שקיעה בדרגות, אמנות, אנפת לאור, אורתודוקסיה, —

היסודות הראשונים, הפולקלור היהודי מעמיק
ההתחלות הראשונות נולדו עד לפני המלחמה,
עולם הרומן - כולו שייך לתקופה זו.

גל מהגר פולני, - שינה פני העיר, הסגנון חותמו של חלוץ
הציון אורו לתפוצות, המצב ברחוב הגיע -
ובכל היום המאורה והרגילות כוח היצירה והכמות,
ההתמדה והרצון לא הספיקו, לא נודעו, לא נשמעו —

הגורל היה גרוע מאוד: במספר רעבים, באבנה ויגע,
בינלאומי, בהתלכות במאות קהילות, צרות ומעשים
והשפעה, בולטת בעם ורע.

ירידת כלכלה, מחלות ועוני; התרבות והסתפרות
המאורה ואפי הזקן; התאות בקרבה, התלוש והנעימה.
שנים 56.000 (10% האוכלוסיה)
1919: 49 קהילות 12.092 חברים, 229.700 נפש

(19 והוצאה 7.629; 7 ... 1.663; 13 ... 1.732; 10 ... 1063)
10 ... - ... 6 (... 17, ... 21, ... 13, ... 50, ...
22, ... 14 - ... 125); ... 4: ... 21, ... 10, ... 9
... 21 - ... 55

... 40.831: ... 26.605, ... 6.309, ... 1.406
... 757; ... 3066, ... 2688.
(6,5%)
... 3600: ... 2000; ... 1.600
... 2000 (1 ... 26-)

... 16.400 ...; ... 1920 2450 ... ...
... 9.110 ... 0,6 ... 0,5, 800 ... 010.
... (1920) 24.765 ...
26.160 ...
... 4433.7

ספטמבר 1939 - נזר פרק
דמיון ורחוק מ... 1914.
העולם שלפני ספט. לא ... - הממד ... רמפל.

1919 - 1939 תקופה של אגרות והתלונות
המלחמה האלמות נסתיימה בסיכוך לתקוות מתחייך.
נצחון הרומנטיקה של המולדת הגרמנית, האורסטריה, התשגת
מינר משטר הצריך.
עמא ... ובוו לחורות: פולין, צ'כיה, ... ליטא, לטביה
... הרטיאה, פינלנד
היעו תור הלאום להטות חלק אלוהי.
המהפכה הרוסית גולשה רולשת ואחרות הומוך.
בגרמניה - הקומץ השמאלי,
ואחרונה - הקומץ הימני -

כל התקוות האלו נשדדו:
המהפכה הרוסית נסתפקה
תנועת הקומץ במלך נתפצלה
ברוסיה, איטליה, גרמניה הוא משטר של ... ...
תנועת הקומץ כבשה, ... , נסוגה
הוכרזה תנועת הקומץ באוסטריה.
... ... - ... , ... , ...
(אורסטריה, צ'כיה, ...) אחר הלאומי ...
התועפנות הרוחה רווח. ... הפתרון והמעבר,
היטלר ופסלון כרתו ברית - ... ...
... .
פרצה מלחמה.

ובחיי העם היהודי:
שאיבות ... ... המדינה
... ... להרטה.
... ... - ... - שמירה יהודית
... ..., ..., ... - ... ...?

פרשת הגורל (במספר, בתמונה, [illegible], במועד, בהלפדה)

לומרה ו' — 4433; לומרה ב' 8400 (1922)

לומרה ג' (1927) [illegible] 22500; לומרה ד' (תחילת 1933)

34000 — [illegible] לומרה [illegible].

הגורל היקנא: [illegible], סלולה, חלורה, [illegible], וטיבריה;

[illegible]. רעות, [illegible], חימיה, [illegible], דיני,

[illegible], [illegible], [illegible], [illegible];

התמחות: גדלת פרוץ האוכלוסיה, הגדלת [illegible] הרוצה.

[illegible] [illegible] — [illegible] [illegible], [illegible];

התמורות. לומרה ג' 1922/6: 45 [illegible] ויחידות [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] 113,367, [illegible] 1182;

[illegible] [illegible] 70 [illegible], [illegible] פועלים 117

[illegible] 1933: 68 [illegible], 2961 ויחידות [illegible]

621 [illegible] 152 [illegible] ונבר; ~~21 [illegible], 119~~

~~[illegible], 2005 [illegible]~~ 10 [illegible] פועלים,

195 פועלים, 1451 [illegible]; 260 [illegible], 911 [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible].

5571 [illegible] [illegible] ([illegible] 2536, [illegible] 1498,

[illegible] 1165, [illegible] 372); 3911 [illegible] [illegible].

הלואה	[illegible]	17.500	5.571
	[illegible]	6.700	3.911
	[illegible]	1.152	457
	[illegible]	876	143
	[illegible] פועלים	630	195
	[illegible]	3.100	1.055
		29.958	11.332 (33%)

-3-

פרלת הגורל (בוספר, רמוזה, רמק, רמון, בהלפדה)
עליה ו- 4433; עליה ב' 8400 (1924)
עליה ג' (1927) ומ-22,500; עליה ד' (תחילת 1933)
34000 - אחרי עליה זו והלאה. ולטבריה;
הגורל הקלמא: רגון, סלולה, חלורה, חצאוות,
גרל, רצת, טבטול, חומה, מתשה, דיני,
פיס, סבלות, נהלות, וכו';

התאמות: הגרלת פרוץ האגודה, הגרלת וגול הורמה.
הגות שלך והנהלתו - שלך מסוגל, גדול וגדל;

התושבות. ~~גופים~~ עליה ג' 1927/6: 45 שכונות וחוות ואזורים
~~וקרקעות~~ 1182, שטח 113,367; 112 גופים
בשכונות עירוניות 70 משפחות, ...
בראשית 1933: 68 גופים, 2961 וחוות ואזורים
152,621 דונם וכבר; ~~21 שכונות ומשק, 911~~
~~משפחות, 1905 דונם~~ 10 אלף פועלים
195 פועלים, 1451 דונם; 260 דונם, 911 משפחות
בשכונות העיר והמושבה.
5571 תושבי הקיבוצים (כולם 2536, והם 1498,
יתר 1165, והם ... 372); 3911 תושבי המושבות.

הערה

5.571		17.500	קבוצות
3.911		6.700	ממשלתיים
457		1.152	...
143		826	...
195		630	... פועלים
1.055		3.100	...
11.332	33%	29.958	

-4-

המושבות

1932 4%	1939	
		קרקע
	(72)116	גופים
5571	16.029	דונם
	216.634	שטח
		ממשלתיים
	(49)60	גופים
3.911	6.200	דונם
	120.000	שטח
		יחד
9.482 חדרים (68) (ו-2961 חוות ואזורים)	(121)176	גופים
	22.700	דונם
152.621 דונם	336.634	דונם
195 - 10 נפשות	1.302 נפשות	9 אלף פועלים
911 משפחה	3.016 משפחות	6 ... 13 ...

אוכלוסיה

8.502	8	26.457	22	אנשים
1.359	18	10.000	62	נשים
9.861		36.457		
457	12	1.152	23	...
143	40	826	49	ילדים
600		2.028		

5

מוסדות ובנין

	עד 1939	עד 1932	
בצ	181.000	100.000	
[illegible]	28.000	15.000	
המעבר	63.000	10.000	
ובין	22.400	9.900	
ב"ס	200.000	—	4000
נוי	293.00	9.000	
מלון	50.000	—	
הסנה	15.000	6.330	
[illegible]	10.000	—	
בגד	38.000	3.500	
עפ"ה	86.000	50.000	
	1,036.400	207.730	
[illegible]	96.280	14.294	
[illegible]	41.772	4.970	
[illegible]	279.700	61.836	
[illegible]	111.621	81.000	
	529.873		
	1.566.273	288.730	

מוסדותינו לפי ערכם לפי [illegible] לאחר [illegible]

-6-

עזרה הדדית:
יפה העזרה והארגון:
בקליטה, בלימוד עבודה, בהנחלת השפה, בעזרי [illegible]
בעזרת עשוק -
עזרת הבית - [illegible] [illegible] מר,
[illegible] [illegible] [illegible]; [illegible] חיסר עזרה
[illegible]; [illegible];
1932 עד [illegible] 1939 - הכנסות [illegible] חוסר עזרה
123.414 [illegible] [illegible] [illegible] (... [illegible]) 160.315
[illegible] 134.559

הלפסה [illegible] [illegible]

[illegible]: [illegible] 76.000
[illegible] 46.200
[illegible] 14.300
[illegible] 18.400
[illegible] 8 900
[illegible] 5 200
[illegible] 11.400
[illegible] 19 000
199.000
([illegible]) 40.300
239.300

[illegible]

הצמיחה בזמנו:

קונגרס י"ב (1921)	512 צירים,	41 פועלי ציון	8%
י"ג	331	69	20%
י"ד	311	59	19%
ט"ו	281	63	22%
ט"ז	310	81	26%
י"ז	254	75	30%
י"ח	318	138	43%
י"ט	463	209	45%
כ'	484	216	44%
כ"א	527	234	44%

תקופת החולשה ב-1931 (ואחרי ה
" 1933 שלטון היטלר

עלות מעמד של היהודי
[illegible]: המעמד הפועלי, [illegible], [illegible]
[illegible]; [illegible]; ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~; [illegible]; [illegible]
[illegible]; [illegible]
[illegible], 1001 — [illegible] עמדה בפני המחזה.
[illegible] — [illegible]
[illegible] —
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

עמדה בפני רפיון רוח, [illegible]
הכנסה: [illegible] — [illegible]
למען [illegible]: [illegible], הוצאות [illegible],
הרחבת העבודות;
הס"ל — מלחמה [illegible]: [illegible], [illegible]
רחבה. —

מה פשר הנס:

שם גורמים:
אך המפעל הבונה — עליה, הון, התיישבות
1919 רכוש הע"ה (456.000) [illegible]
484.000 [illegible] — [illegible] 24.000 [illegible] (13[illegible])
הכנסות ע"ה 4.412.000 ; [illegible] 2.325.000
השקעת כספים 92.000.000 לא"י
משקי הדר 160.000 דונם.
תעשיה (1937) מפעלים 5606, ועובדים
29.960, פועלים 18.034, [illegible] 9,1 מיליון
הון 11,6 מיליון, כוחות סוס 106.000

עליה (ספטמבר 1919 - ספט 1939) 335.000
(מהם 8500 [illegible], 28.242 [illegible], 298.000
ישוב יהודי 467.000 (31.5%) - [illegible] 411.000

- 9 -

כפרים 251 (נוער 44), ילדים 125.000 (12.000), שטח 1.354000 ד'

משק ההס' הלאומי 110 (6/10), ילדים (175/230)
שטח 300.000 (9.355)
פולין (גאוגר' 1934) 112.000 (3600)
[illegible] 66.500 ([illegible]), וכפרים 45.000
(במחוזות [illegible] 25) - (1600)
תעשיה ומלאכה 23.000 [illegible]

ב) דרכה ואופיה של תנועת הפועלים
האופי המוסרי והאינטלקטואלי:
חרות ושאיפות אינטלקטואליות
והעל היסודי של כוונה
אחדות [illegible]
א) אחדות המעמד
ב) " " הגולה והתשובה

10

אופיה ודרכה של התנועה:
חרות ושאיפות אינטלקטואליות.
דורשת [illegible] - [illegible] בראשות
[illegible]

העל היסודי של כוונה - אחדות [illegible]

א) אחדות המעמד. [illegible]

ב) אחדות הגולה - [illegible]

- 12 -

אבזין רק שני [illegible] וסוציס
ט. לא התכנו הפעולה בזמנו.
להרגו אלה לורד, וכיוון להכנס להסית לא
מספיק. עמדה [illegible] לא [illegible] לנו. הפעולה המאז
[illegible] לא ועק במחנה - ואנו שלנו.
12) לא ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
לא [illegible] בהחלטות הקמנו -
ורבו הדקים והפרוק בזמן החליט את תמונו.
בשם לעמוס אלה [illegible] לרפואה, לרשומות ולסומת.

מלחמה [illegible] מעורה ואמו רמש חן [illegible] -
בגוש לא חוה. אין [illegible] מהלכה. [illegible]
הו הפתאות - ואלו עד ירבו. הסופה
עד לא הנורה ואנו. אך היו [illegible].
ניתנה לנו אלה טעה: נייטרליות.
אלה תפלה [illegible] מוסרות [illegible] פוליטית,
אין מוסריות במלחמה עד היטלר.
אין [illegible] נייטרלי.
בכבלה לעזרת הפלגה: [illegible] 1938
כן ברור, כצוע, כפולג - אין [illegible].
אין נייטרליות במלחמה עד היטלר
[illegible] נייטרלי, ואין [illegible] בוחנו.

- 14 -

אחדות א הגולה, א התעלות -
[illegible] אידה [illegible] הצורך האחד. פליטי [illegible] -
[illegible] - [illegible] כמות [illegible], [illegible].
[illegible] ההיסטוריה [illegible], א [illegible] -
[illegible] לחוות [illegible], א התעלות
של אחדות המטרה והמעשה.
הלה [illegible], חזון ומצוות - [illegible] חלומות [illegible].
[illegible] מהפכה [illegible] [illegible]. אין [illegible];
אין דרך, תורות, [illegible] - [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible]. [illegible] את התמורה. [illegible] המטרה [illegible] -
[illegible]. הדרך למטרה - היא בדרך המטרה
[illegible] חלק מהמטרה - [illegible] למטרה.
[illegible] - אחדות ההלכה והמעשה.
[illegible] - [illegible], [illegible], [illegible].
[illegible]
[illegible]
[illegible] מטרה סופית [illegible] מטרה נפרדת -
[illegible] חלוצה [illegible], [illegible] הזמן והמקום.
[illegible] ~~[illegible]~~, [illegible]
[illegible]

לא המשרה של הנשק -

האחדות [illegible] - של [illegible] [illegible],
[illegible] האומה, [illegible] המטרה והמעשה
[illegible]. [illegible] - [illegible], [illegible],
[illegible] - [illegible], [illegible]
אחדות [illegible] הנשק [illegible]
[illegible]

- 13 -

הרצאות (ז' מאי 1938) במערת הספריה.

עברות: דיקטטורה ברוסיה, גרמניה, איטליה
המהפכות במרוקו
המוסדות חבר הלאומים
דכאו מחנות הסגר
מלחמות העולם עם היהודים.
תנופה בעזרת הערש
טרור בעולם.

הצורך להתגונן בעשה:
אין אחדות המצב - המפלגה יהודית
כן וולונטר רוצה נושא ורצונות להקמת משר צבא
על מושל כמו יהודי

ברית פוליטית
עמדות מפתח
הנהגה צבאית
יש

כל העבודה ההגנה היא המוחלט אלא - וגם שלו.

אומר רק אלא על שם עבודה מוחלט, המשמש

כעד ממצב המלחמה.

בכי והגנו - בבריות א' ואליה ~~בעבודה והגנות~~. אלא והגנו להגנה והתפשטות.

חזוננו - היו פה ט אד קיץ הבהל. והגנו.

ב מ ע ר כ ה

תל-אביב, 8.9.39

- - - בעמדתנו עכשיו על סף המלחמה עלינו להבהיר לעצמנו את הדרך בה נלך והמטרה לה נשאף. מלחמת העולם בשנות 1914 עד 1918 הביאה לנו הצהרת בלפור; הפעם עלינו להביא לידי <u>מדינה יהודית.</u>

עם הופעת הספר הלבן נתרבו המזלזלים בערך הצהרת בלפור והמנדט. הצהרה זו כאילו היתה הבטחת-רמיה מלכתחילה, והמנדט כאילו לא נתן לנו ולא כלום. אין שחר לדברים אלה. הצהרת בלפור היתה הכיבוש הממלכתי הראשון שלנו מאז החורבן. וההצהרה והמנדט היו נותנים לנו הרבה יותר, אילו ידענו להשתמש בהם: אילו רצינו יותר ואילו אזרנו מלוא יכלתנו להשתמש באפשרויות שניתנו לנו, אם כי אפשרויות אלו היו מוגבלות. וגם במעט שעשינו - השגנו יותר מכל הדורות שקדמו לנו זה מאות בשנים.

אולם הצהרת בלפור לא היתה אלא נוסחה, לא נוסחה משוכללת ואידיאלית, אבל נוסחה חשובה ורבת-תוצאות. מטרתנו הפעם לא יכולה להיות נוסחה, ולא תהא זו הנוסחה המשוכללת והאידיאלית ביותר. הפעם עלינו לחתור לקראת ע ו ב ד ה. מטרתנו הפעם צריכה להיות ביצוע עובדה: ע ו ב ד ה ש ל מ ד י נ ה י ה ו ד י ת! מטרה זו צריכה לכוון ולהדריך מעכשיו את כל פעולותינו וצעדינו. מטרה זו צריכה מעכשיו להפעים את כל הויתנו, התנהגותנו, מאמצינו ויחסינו עם הממשלה.

אסור לנו לשכוח את הספר הלבן, ואם יפגעו עכשיו בזכויותינו - נלחם גם עכשיו. אולם אמנו לא נתן עכשיו כל יסוד לסיכסוכים עם הממשלה. אנו חייבים לתת כל עזרתנו לאנגליה, כי גורלנו קשור עם גורל אנגליה. מפלה של אנגליה פירושה חורבן ליהדות. כאנשים וכיהודים אנו מעוניינים בהשמדת היטלר והמשטר הנאצי, ולא פחות מהאנגלים עצמם אנו מעוניינים בנצחונה של בריטניה על גרמניה של היטלר. אולם לנו יש עוד ענין אחד מרכזי, ענייננו ה מ ר כ ז י - ארץ-ישראל. הנצחון של אנגליה במלחמתה עם גרמניה כשהוא לבדו עדיין איננו מבטיח ארץ-ישראל לעם היהודי. רק הנצחון שלנו, רק הכוח שלנו המכוון למטרה זו - יתן לנו את הארץ - והתנאי המוקדם והראשון למדינה יהודית הוא הקמת צבא יהודי.

אנקרה –
10.4.41

סודי

ידיעות מתורכיה.

1. התגובה להתקפה הגרמנית בבלקנים. עם ההתקפה הגרמנית נגד יון ויוגוסלביה גובשה כאן ההכרה, שמתקרב יום הדין של תורכיה גופה. צירי הפרלמנט קבלו הוראות לצאת כל אחד למחוזו כדי להסביר את המצב לעם. הם פנו להמונים בקריאה לעמוד לימין הנשיא והממשלה בכל מצב שיבוא וחזרו על ההכרזות הרשמיות הקודמות, שתורכיה תגן על שלימותה ועצמאותה בכל האמצעים העומדים לרשותה. העתונות חזרה אף היא על מה שכתבה קודם. ברם, העתונות היתה הראשונה להוכיח, שהממשלה טרם הספיקה לקבוע את עמדתה בתנאים החדשים שנוצרו עם ההתקפה הגרמנית, נפילת סלוניקי וחדירת הגרמנים עד הגבול היוני-תורכי. מיום ההתקפה הגרמנית ועד אתמול, לא הופיע בכל העתונות התורכית אף מאמר ראשי אחד המעריך את עמדת תורכיה עקב המאורעות של הימים האחרונים. הדבר נעשה לפי הוראות מפורשות של הממשלה, המתלבטת עתה קשה בקביעת עמדתה המכרעת והגורלית בשביל תורכיה עצמה ובשביל המערכה הבריטית בחלק זה של העולם.

אמנם נמצא עתון אחד, "וורקית", לא מהחשובים ביותר, אך מהנפוצים, שניסה להגדיר בגליונו מ-9 לח.ז. את עמדתה של תורכיה לאמר: "מבחינה לגלית אין תורכיה חייבת להכנס למלחמה אחרי שיון הותקפה על ידי גרמניה, כפי שלא היתה עליה חובה כזו אחרי שתקפה איטליה את יון. תורכיה תשאר, איפוא, מדינה בלתי-לוחמת כל עוד לא יווצר מצב צבאי שיחייב את הממשלה לקבל החלטות חדשות. עמדת תורכיה כצד בלתי-לוחם נשענת על ההסכמים שיש לה עם אנגליה, רוסיה ובולגריה". הקורא את המאמר עלול לקבל רושם, שההסכם התורכי-אנגלי שקול כנגד ההסכמים שיש לתורכיה עם מדינות אחרות. אין, כמובן, להסיק ממאמר אחד, שפורסם בעתון שלא מהראשונים בחשיבות והשפעה, את המסקנה, שזאת היא הערכה רשמית של אופי החוזה התורכי-אנגלי. אך מאמר זה, שהופיע באוירה של שתיקה כללית מצד יתר העתונים – ריכז עליו את תשומת לבם של העוקבים אחרי עמדת תורכיה, אשר בזמן אחר לא היו חולקים תשומת לב יתירה למאמר ב"וורקית".

אולם לא מאמר זה בלבד משמש יסוד לדאגה של נציגי אנגליה ואמריקה באנקרה לעמדת תורכיה בימים האחרונים. התורכים שרויים בחרדה מהנשקף לעריהם הבלתי-מוגנות בפני התקפות אויר אחרי מה שקרה לבלגרד. יותר משעורר זוועה עורר מעשה בלגרד פחד ואימה בקרב האוכלוסיה התורכית בערים. המפלות הראשונות של היונים והיוגוסלבים דיכאו אף הן את מצב הרוח של התורכים, המתיחסים בפסימיות לגורל המערכה כלה בבלקנים. ההודעה הטפשית, שה B.B.C. חזרה עליה כמה וכמה פעמים לאחר נפילת סלוניקי, שהצבא הבריטי טרם בא במגע עם הצבא הגרמני (את נפשי הצלתי!) עוררה כאן מחשבות נוגות בדבר ערך העזרה האנגלית. לזה נוספו המפלות של הצבא הבריטי בלוב והמהפכה בעיראק, שכאן מעריכים אותה ככשלון האנגלים להבטיח את העורף ולהטיל את מרותם על הערבים.

אין כל יסוד להגיד שתורכיה שינתה את יחסה לאנגליה ולמלחמתה בהיטלר. אף לרגע קט לא חדלה תורכיה מלרצות במפלת הרודנים, בבימים הללו הגיעו ההרגשה וההכרה האנטי-גרמנית והאנטי-איטלקית לשיאן. לא חל גם כל שנוי בהחלטת תורכיה להתנגד בכוח כשתותקף. היא לא תרשה לצבא הגרמני להשתמש באדמתה למטרות מעבר. אין לפקפק, לפחות ברגע זה, גם בדבר האחרון. הסכנות מונחות בשטח פוליטי, אשר מבחינה אנגלית מספיקות לשים לאל את ההסכם האנגלו-תורכי ולהביא אחר כך תוצאות הרסניות בשטח צבאי גם בלי רצון של

תורכיה עצמה להזיק לבת-בריתה בשטח זה. מתהלכות שמועות, שגרמניה עומדת להציע לתורכיה חתימת הסכם של אי-התקפה ושרוסיה תומכת כאילו ברעיון זה, כדי להציל כל זמן שאפשר את הדרדנלים מידי היטלר. לפי מצב הרוח שבו נתונה הממשלה התורכית יש יסוד לדאגה פן הצעה כזו תתקבל על ידה. אמנם תורכים אחראים וקרובים למלכות מכחישים אפשרות זו. אין ספק, שהגרמנים עצמם מעורבים בהפצת שמועות ממין זה להטלת פניקה בקרב התורכים עצמם ובחוגי באי-כוח מדינות הברית. אך אין לזלזל ולבטל כל התפתחות בכוון זה, וביחוד במדה שהמצב בחזיתות לא ישתפר לטובת בריטניה ובנות בריתה. לעמדת רוסיה אין איש מתיחס כאן באימון. מוכנים לכל מעשה בגידה וויתורים מצדה להיטלר, אפילו אם תציל בזה את עצמה רק לשעה קלה.

על רציגות המצב וחרדת הממשלה האנגלית לעמדת תורכיה יכולה להעיד העובדה הבאה. לפני יומים קבל הציר הבריטי כאן הוראה מלונדון לדרוש מהתורכים שיבהירו את עמדתם במסיבות החדשות של הבלקנים אחרי התקפת הגרמנים. הציר ענה ללונדון, שפנייה כזו בשעה זו הוא רואה כמסוכנת מאד. אם יפנה לתורכים בדרישה כזאת הרי אלה ידרשו הבטחות מסוימות בדבר הגשת עזרה להם על ידי אנגליה, ומה תוכל אנגליה לתת בשעה זו לתורכים? מוטב איפוא, לא לעורר את התורכים לשום החלטות מכריעות ורק לעמוד על המשמר שלא יסטו מהדרך. תורכיה נייטרלית היא כעת הרצויה ביותר בשביל אנגליה - זוהי דעת הצירות כאן והמומחים הבריטים הצבאיים השוהים עתה בתורכיה.

2. המצב הצבאי בתורכיה. ב-4 לח.ז. הגיעה הנה מקהיר משלחת צבאית עם הגנרל קורנוול (שמו המלא: מרשאל קורנוול) בראשה. בין חברי המשלחת נמצאים: הגנרל קריי (Creagh), מפקד הדיויזיות הבריטית הממוכנות בחזית לוב וכובש בנגזי, הבריגדיר פולוק, היועץ הראשי להתגוננות אנטי-אוירית במפקדה הראשית בקהיר, הבריגדיר אלמהרסט, מומחה לבצורים. המשלחת יצאה לסיור בתראקיה. לחברי המשלחת היו פגישות עם המפקדה התורכית וקריי גם הרצה בפני תלמידי האקדמיה הצבאית באנקרה על אמצעי המלחמה במדבר. המשלחת נשארה מרוצה ממצב הרוח השורר בצבא התורכי. המצביא הראשי מרשל צ'קמאק והקצינים xxxxxxx התורכים הצעירים שואפים למלחמה בהיטלר ומוסוליני ומוכנים למלחמה פרוונטיבית. אך הקצינים הגבוהים שבמפקדה חוששים למלחמה פן תביא כליה על הצבא התורכי שאינו מוכן לפגוש אויב כצבא הגרמני. חברי המשלחת נשארו מרוצים גם מהרוח השוררת בצבא עצמו, אך לא מהנשק והתחמושת שלו, ולא מהביצורים. אין בצבא התורכי אף יחידה ממוכנת אחת ולא באה בחשבון כל עמידה ישרה וגלויה שלו נגד הצבא הגרמני הממוכן. חסרה ארטילריה, חסרים טנקים ועוד ועוד. לאנגלים אין כל מקור להספיק את החסר לתורכים, ליוגוסלבים וליונים כאחד. משלחת קורנוול הגיעה איפוא, מבחינה צבאית לדעה מוחלטת שיש להתנגד לכניסת תורכיה למלחמה בשעה זו - אותה דעה שהציר הבריטי המקומי הגיע אליה מבחינה פוליטית. קורנוול בא הפעם לתורכיה בהוראה מויול להבטיח בכל מחיר את כושר הפעולה של הצבא התורכי, שבו יהיה תלוי גורל המערכה במזרח התיכון לפחות עוד במשך עשרת החדשים הבאים עד שהצבא הבריטי גופו יגיע למספרים הדרושים לתפקידי התגוננות והתקפה כאחד במערכה עם צבאות היטלר ביבשה.

התורכים עצמם מנהלים בינתים את ההכנות הצבאיות שלהם בכל המרץ. גיל הגיוס הועלה מ-45 ל-65. נקראו גילים צעירים לצבא המילואים, הנשלחים לתראקיה. במשך עשרה ימים מהכרזת גיוס כללי תוכל תורכיה להעמיד צבא של מליון וחצי עד שני מליונים איש. חצי מהמספר הזה כבר עומד מוכן למערכה בכל רגע. פנוי קושטא מתושבים טרם התחיל למעשה, אך כבר ביום הראשון להודעה נרשמו כ-15 אלף איש - דבר המוכיח על הבהלה השוררת בין התושבים. שמעתי, שחלק גדול מהנרשמים הם יהודים, החרדים לכבוש קושטא על ידי הגרמנים יותר מאשר לפצצותיהם.

א. א.

7.5.41

Montor 41 East 42nd Newyork
Following from Moshe for Charles

Situation grave our neighbourhood likely be engulfed particularly view Seleucias vulnerability Naharaims open defiance stop whole trend events causing alarming repercussions our own neighbours intensifying defeatism some increasing buoyancy others whetting manys appetite square accounts propitious moments stop authentically informed High Priest [illegible] active recent Naharaim coup now principal propagandist ruling clique maintaining close touch agents our parts who awaiting his signal stop are pressing immediate raising large contingent by dropping parity if necessary by using framework notrim for instruction stop initial response favourable but fear slowness pace inadequacy size stop materialisation scheme depends also supplies from your end please enlist maximum help stop though Naharaim developments resounding fiasco of traditional line nevertheless fear inveterate sinners view saving own skins even now insisting treat us as ballast hence urgency public exposition their ~~fax~~ failure and gravest responsibility before history involved in preventing us even now playing full part for our own direct sake

דרך המנוחה / יפה פרה : לא דרך כרולה.
אדרך המורה להשתלטות –
/ דרך בחלוה לבונה המוח.

חרות ולצאות והשתלטויות
הלכה מסורת הערת והמדרה
הלצדת ההלכה והמודה

עדות הירוד ואחת חוב
חול = מצוות יציקת חוץ

תנועה התורות מצלמה. (ארגון נחמץ ותבונתו) (מפורש)
ואחרת משלית:

אחרות המרחב, ואחרות היע, ואחרות הואם והעמק.
1) שתקנות = גורל, קשרי ידיד, עררות גוף ונפש
2) לא בן חורין, ~~לא שעבוד~~, לא נרוב, לא לבד, – אלא שליח, חלוף, מפנה דרך ; לא למולות מללות, לא

3) לא לבי חלומות – השתק וההוה ; החזון לאמון, וההוה למצוות: ההפכה לאמת ורווח – השלמה ...
דרך, חירות, ואמת – באחרות היחיד ; עמל, שמור, ...
דעו ... – ~~הדרך למטרה היא המטרה~~ ; לא ...
מה עיקר – התנועה או המטרה. הדרך למטה – בדרך המטרה ; רק ומצא שהוא חלק מהמטרה. ...
ומצב ; רק מטרה שכולה ... היה מטרה
בדרך, ...
4) ואחרות המדרגה וההלכה. ...
5) ואחרות הצור והשוה

אך לא רק עודה רנשון, ולא המגרה את הקמיר – ומכאן, לוקוה, חוללמה – והספקות הדקות לה: לא לעטה העוה – לא הותפה ~~את הדרך~~ ... כל החוורה ... ורך, ...

שמירת הזמן ... מאות הרב ... 15 ... 11 עד 18 ...
2 תשעים וחמש. נקודות בורכף.
המספרים: חמשה בת ספר ...
העשר נבחם שבע מאות ...
המכימים ... מקבלים גם
ערבית ערבי.
בית-ספר מקבלו עם מפסיקין
ושלוחים מקבלים ...
שמות ... נער ...

... ...
... ...
... ...

ה׳ ב׳ 2 - גוריון

סודי

ירושלים, ח׳ אייר תש״א
5.6.41

דין וחשבון על המצב בתורכיה.

רצוני בסקירתי זו, לסכם את מצב הענינים בתורכיה ערב נסיעתי משם (ה-20 באפריל) ולהשלים בזה את סקירותי הקודמות מתורכיה.

א. לא חל כל שנוי בעמדת תורכיה השומרת להלכה ולמעשה על בריתה עם אנגליה. משלחת קורנגואל שוהה באנקרה ועומדת במגע מתמיד עם המפקדה הראשית. מדריכים אנגלים בצבא התורכי ממשיכים את עבודתם. אחרי שתיקה של ימים אחדים עם פרוץ גרמניה ליוגוסלביה ויון, חזרה העתונות התורכית לקו הפרו-בריטי שנקטה בו לפני כן. הדברים באמורים לא רק על "ייני צבאח" שהוא פרו-בריטי מובהק, ולא על "אולוס" הרשמי למחצה, אלא גם על שאר העתונים התורכים.

ב. אך בו בזמן אפשר לציין רוח של דאגה וחרדה בפני הנשקף, שגדלה והולכת בציבור התורכי והממשלה כאחד, לרגל התבוסה המהירה של יוגוסלביה והמצב הנואש שבו נמצאת יון. כבר מלכתחילה לא קוו התורכים כי יון תוכל לעמוד הרבה זמן בפני הפולש הנאצי. מידת העזרה הזעומה של אנגליה היתה ידועה להתורכים למדי, והם לא העריכו את העזרה אלא כצעד מוסרי בלבד, דבר שהתברר אחר כך מדברי צ׳רצ׳יל עצמו. כתוצאה מזה הרימו ראש אישים וחוגים פרו-גרמנים שבציבור התורכי. אחד הסימנים לכך שמשה ההתעוררות שבאה בארגון "בוז קורט" (הזאב האפור) - ארגון רסיסטי תורכי מובהק ובעל השקפה פוליטית פאשיסטית. הארגון הזה ניסה בעבר כמה פעמים להפיץ תעמולה למען שיתוף תורכי-גרמני, אך נתקל תמיד בהתנגדות נמרצת מצד העתונות והשלטונות כאחד. אף על פי שעין השלטונות פקוחה על הארגון הזה כעל יתר הארגונים הפרו-נאציים במדינה, ובודאי אין להניח שבתנאי הריגול וההשגחה המקיפה של השלטונות התורכיים יוכל הארגון הזה לעשות את פעולתו בנקל, אך עצם הופעתו על הבמה בימים האלה מעידה על התקוה שהתעוררה בחוגים פרו-נאציים מחדש. שמעתי גם על פעילות שנתעוררה בקרב הקבוצה הפרו-גרמנית של שוכרי קאפיה, מחסידי הקואופרציה התורכ ת-גרמנית בימים האחרונים של אאא בחייו של אתא תורך. השפעת הקבוצה הזאת מורגשת ביחוד בכמה חוגים בנקאיים הקשורים בקשרי מסחר עם גרמניה. מרכזם נחשב "סומייר בנק" - המכשיר העיקרי של הממשלה התורכית בביצוע מפעלי תחבורה ונמלים במדינה.

ג. התעמולה הנאצית גברה בתורכיה אף היא. במקומות שונים בערים ובערי-

השדה, ביחוד בקושטא, נפוצו כרוזים אנונימיים שהכילו רעיון אחד והוא: שקר הדבר שאנגליה חלשה ואין לה די צבא ותחמושת כדי לעזור למדינות הקשורות בה בהסכמי עזרה הדדית; לאנגליה יש צבא של שלושה מליונים באנגליה גופא ותחמושת למכביר, אך היא דואגת לעצמה בלבד אאאצא ומרפה את אלה הסומכים & עליה; היא שלחה רק למראית עין מעט צבא ליון והיא לא תעזור בשום דבר לתורכיה; אוי למדינה שתולה את תקוותיה באנגליה. בין מפיצי הכרוזים שנתפסו בקושטא נמצא מספר של ארמנים. השלטונות התורכים הזמינו את ראשי העדה הארמנית ואמרו, שאין בכוונתם לעת עתה להטיל פשע של ארמנים יחידים על העדה כולה, אבל אם יתברר שמאחורי הארמנים האלה עומדת העדה הארמנית כולה יצטרכו התורכים לנהוג כלפיה באמצעים חריפים ביותר, והמוטב שיתנו לעצמם דין וחשבון מוקדם. בידי הבולשת התורכית ישנן הוכחות מובהקות בדבר הקשר הקיים בין הארמנים היושבים בתורכיה עם רוסיה מכאן ועם הנאצים מאידך, כדי לשמש את הגורמים הללו בכל מקרה שלא יבוא. התורכים עוקבים אחרי כל הנעשה בעדה הארמנית בתורכיה גופא ובארצות השכנות ומוכנים לקדם את פני הצרה. ביקורו של ג'מאל פארידון בסוריה היה קשור בין השאר בחקירת המתהווה בעדה הארמנית בסוריה, ולקונסול התורכי בירושלים ניתנו הוראות להמציא בקביעות חומר מהארץ ומעבר הירדן בנדון זה. מאיש תורכי מהימן שמעתי, שבזמן האחרון זוהו בין המוכנים הנאציים בתורכיה גם כמה יהודים. אחדים מהם הודו שפעלו מתוך איום של הצירות הגרמנית, שידעה על מציאות קרובים של האנשים האלה בגרמניה גופא או בשטח הכיבוש הגרמני; אחרים שמשו את הגרמנים מתוך רדיפת הבצע סתם.

ד. ברם, נראה הדבר שאם הגרמנים יפנו היום באולטימטום לתורכיה שידרוש הכנעה - ידחו התורכים את דרישות הגרמנים ויתגוננו בכוח בפני פלישת הגרמנים לגבולותיהם. הנשיא, המרשל צ'קמק והקצינים הצעירים, נוסף לרוב אנשי השלטון, עומדים איתנים בעמדתם זו. החלטתם להגן על עצמאות תורכיה אינה מותנה במידת העזרה שיקבלו מאנגליה. את הדברים האלה שמעתי לא מפי תורכים עצמם, אלא זוהי הדעה השוררת בקרב הצירויות הבריטית וה.מריקאית באנקרה וגם בקרב אנשים מהימנים העוקבים אחרי המדיניות התורכית מקרוב.

ה. המפקדה הגרמנית דורשת לתקוף את תורכיה עם סיום המערכה ביון, ובעיקר במידה שלא תבוא התקדמות בחזית מצרים. מאידך, מציע פון-פפן להמתין ולשבור את כוח התנגדותה של תורכיה באמצעים דיפלומטיים: היזוק הקשרים הכלכליים, חוזה של אי-התקפה ועוד - אמצעים שירחיקו את תורכיה מאנגליה ויביאו אותה בהקדם או במאוחר לידי כניעה לגרמניה. הגרמנים כבר מנהלים תעמולה בכוון זה באמצעות העתונות "הביטראלית" בארצות שונות וביחוד

*) [illegible]

דרך ורישי, תמנות הרדין יעוד. על אפשרויות ההצלחה של תכסיס זה אין לנבא מראש. האפשרויות תלויות במידה רבה בהתפתחות המערכה במזרח התיכון ובעמדת רוסיה.

עמדת רוסיה מהווה גם היום כמו בעבר נקודה סתומה בחישובי התורכים. התורכים אינם נוטים להאמין בכנות הכוונות הידידותיות של רוסיה ובהחלטותיה לעמוד בפרץ בפני לחץ חדש של היטלר. לדעתם יעשה סטאלין הכל כדי לדחות את רגע ההתנגשות בינו לבין היטלר, הגם שהאיטוסים והויכוחים מהלישים בינתים את רוסיה ומקרבים את הרגע שבו תצטרך רוסיה ליהפך לווסאל התלוי בחסד הגרמנים, אם לא תמצא ברגע האחרון עוז בנפשה לצאת למערכה. התורכים מפקפקים בהשערות של האנגלים בדבר התקפתו הקרובה של היטלר על אוקראינה. לדעתם ידחה היטלר את הצעד הזה כל עוד שלא "סידר" את עניביו במזרח התיכון – באפריקה הצפונית, איראן ותורכיה. אך התורכים היו שמחים לכל התקרבות אליהם מצד רוסיה ומוכנים לכל מו"מ שיחזק את ההבטחות הרוסיות שניתנו לתורכיה בזמן האחרון. עתונאי תורכי אחד הגדיר בפני את עמדת סטאלין כשאיפה להיות לפחות הקרבן האחרון של היטלר, אם לא ישאר מנוס מהגורל המסאלי הזה.

1. משלחת קורנוואל מביטה בעין פסימית על יכולת ההתגוננות של תורכיה, המחוסרת צבא ממוכן, ארטילריה נגד טנקים, טנקים במידה מספקת, אוירונים וכו'. לדעת המשלחת אין האנגלים צריכים ללחוץ על תורכיה שתכנס מרצונה למלחמה, כל עוד אין בכוח אנגליה להגיש לה עזרה ממשית. האנגלים הבטיחו לתורכים לעשות את המאמצים הדרושים בארצות הברית שהחוק של "החכר והשאלה" יכלול גם את תורכיה, ושעזרת ארצות הברית למדינות הדימוקרטיות תגיע [illegible] בהקדם האפשרי. נעשים סידורים בקשר להעברת עזרה זו לתורכיה דרך בצרה, וגם באמצעות אניות מסואץ לקושטא. מכאן נובעת גם ההתעניינות המיוחדת של תורכיה במאורעות האחרונים בעיראק, שעליה כתבתי בפרוטרוט בסקירתי האחרונה מאנקרה על נושא זה.

2. עוד לפני חדשים אחדים מסרה ממשלת ארצות הברית ידיעות מהימנות לממשלה האנגלית ולממשלה התורכית על הצבא הגרמני המתאמן במיוחד במלחמת הרים. האימונים האלה כוללים הכשרת קבוצת צבחנים מיוחדת בעלות כושר פעולה בהרים, נשק מיוחד לכך, שימוש במכשירי הובלה המיועדים להרים וכו' וכו'. הואיל ובאמצעים אלה לא השתמשו הגרמנים (עדיין בשעת היותי בתורכיה) ביון, הוסקה הדעה שכל האימונים האלה לא נועדו אלא בשביל המלחמה בהרי אנטוליה. התורכים קבעו שלושה איזורי הגנה באנטוליה, מהם אחד המכוון להתקפה אפשרית גם מצד הגבול הרוסי. בשעת נסיעתי מאנקרה לטריפולי ראיתי תנועת צבא

גם בהרי טאורוס ורכבת שהובילה חיילים בכוון לגבול הסורי. אך אין בידי להגיד אם זו היתה תנועת צבא רגילה או פעולה מיוחדת בהיקף ניכר. המפקדה התורכית הכינה תכנית מפורטת של מלחמת גרילה וקצינים תורכים מיוחדים מאמנים אנשים מכל הגילים לתפקידים שונים וביניהם, כפי ששמעתי, גם נשים.

ח. אין להניח שהתורכים יעשו איזה צעד בלתי זהיר מצדם שיסבך אותם במלחמה. מכאן נובעת גם עמדתם הקפדנית הזהירה לגבי המתהוה בסוריה ובעיראק והעלול להתהוות במקומות אחרים בשכנותם. את המאורעות בעיראק, מזימות הגרמנים באיראן ובסוריה, אפשרויות של מהומות בא"י ובעבר-הירדן, מעריכים התורכים כחלק מעשי של תכנית פלישה גרמנית כללית במזרח התיכון. התורכים לא יתערבו איפוא בענינים הללו, כל זמן שלא יכנסו בפועל לקערכה הכללית.

ט. בשיחות שהיו לי עם אישים תורכים שונים נוכחתי שאמונתם בנצחון הסופי של אנגליה ואמריקה הוא מוצק על אף הכשלונות המרובים של אנגליה במערכות של החדשים האחרונים. הם מקבלים את ההנחה שמהערכה המכרעת תהיה לא בחלק זה של העולם אלא באוקינוס האטלנטי ובאיי אנגליה גופא. אך בו בזמן מבקרים אישים אלה אא קשה את המדיניות האנגלית המתיחסת באי-הערכה מספקת לחשיבות המערכה במזרח התיכון. הובאו בפני הרבה הוכחות לאישור הבקורת הזאת. תפקידו של אידן היה למפוע נידון לכשלון לרגל אי-הפעילות או העמדה הדפיטיסטית של הדיפלומטיה הבריטית בבלקנים. תפקיד מסאלי מלא בנדון זה בעיקר רנדל, הציר הבריטי בבולגריה, שהכשיל כל נסיון של איניציאטיבה בריטית בבלקאנים ודיפתה גם את ידי XXXXXX חבריו ביתר הארצות השכנות. הרוח הצ'מברלינית שנעקרה אולי על ידי צ'רצ'יל בצמרת לא חדלה מלהרעיל את האוירה בבלקאנים גם לאחר מפלתו של צ'מברלין עצמו. אך ההשפעה המסאלית של השנים האחרונות היתה חזקה מדי כדי שאפשר יהיה לשנותה בזמן קצר. סופר לי על ידי איש אנגלי פרטי מבלגראד שהמהפכה האנטי-גרמנית ביוגוסלביה נעשתה לא רק בלי איניציאטיבה מוקדמת מצד האנגלים אלא אך ורק בגלל מסירותם של אנגלים פרטיים אשר יחד עם ידידים סרביים אזרו אומץ ללכת בניגוד לקו הדפיטיסטי של חוסר יזמה מצד ביאות-כוחה הרשמית של אנגליה ביוגוסלביה. ברור, ששליחותו של אידן לא יכלה היתה להצליח, כשהקרקע לא היתה מוכנת לכך ובקורו, אגב, לדברי התורכים, בא באיחור של חודש ימים, כשהגרמנים כבר החלו בפעולה מזומנת, לפי דרכם בבלקאנים ורכשו לצדם חוגים אשר לפני זה היו מוכנים גם להאזין לדברי אנגליה. עוד קושי אחד שאידן נתקל בו היו חלוקי הדעות שהתהוו בין צ'רצ'יל ווייול ביחס למערכה ביון, שהיו ידועים לכל הנוגעים בדבר וביניהם גם לתורכים. ווייול התנגד למשלוח צבא זעום מטעמים מוסריים-פוליטיים בלבד, שלא היתה כל תקוה לתת על ידו עזרה ממשית שעלולה היתה להשפיע על גורל המערכה ביון ולמנוע דונקרק שניה, שלה הן עלולות להיות תוצאות רעות בשביל אנגליה ובנות בריתה הרבה יותר מאשר התבוסה

המוסרית והרמת הרוח ברגע הראשון.

ט) אף על פי שהשעה שבה שהיתי בתורכיה לא היתה מתאימה לשיחות מיוחדות בענינים ציוניים, היו לי הזדמנויות שונות לנגוע בענינים שלנו בשעת השיחות בענינים כלליים עם תורכים ולא תורכים כאחד. הזדמנות מיוחדת בקשר עם זה ניתנה לי אחרי פרוץ המאורעות בעיראק, ונצלתי את המאורעות הללו לשם דברי הסברה מקיפים בקרב חוג מכרי בקושטא ובאנקרה. בהזדמנות זו נוכחתי מה רב אי-האימון שהתורכים רוחשים לשכניהם הערבים וביחוד לעירק שאותה מעריכים כאחת השגיאות הפטאליות של המדיניות הבריטית, שמהרה להקים בחפזה את המדינה ההיא כתריס בפני התורכים (פרשת מוצל), ועתה הם משלמים בעיקר בעד התחבולה הזאת. כמה מידידי התורכים הזהירו אותנו מפני הנשקף לישוב היהודי במקרה של כשלון המערכה הבריטית בא"י. כי לפי התכנית הגרמנית צריכים מאורעות מקיפים בא"י ובעבר הירדן להתקשר עם תכנית פלישתם לארצות הללו. על כך כבר הודעתי בשעתו במברק מיוחד.

בשעה שנסיתי לעמוד על מזונות התורכים לאחר המלחמה עם נצחון אנגליה ובנות בריתה, לא העליתי הרבה. אך כמעט מכולם שמעתי דעה כללית, שבעית המזרח התיכון מוכרחה למצוא פתרון רדיקאלי, כפי שאחרי המלחמה הקודמת נמצא פתרון משביע רצון בדרך כלל לשאלת הבלקאנים. הפתרון בבלקאנים הראה, שהמקום שהיה נחשב במשך דורות למועד לבלבולים ולרתיחה, ניתן לפתרון. אין איפוא להתיאש מפתרון בעיות מרובות ומסובכות, וביניהן גם השאלה היהודית, שלא חדלו מלהפריע את מנוחת הארצות הערביות מיום שיצאו מתחת פיקוחה של תורכיה. תורכיה, על כל פנים, לא תסבול שבשכנותה ימצא וולקן שיפריע למנוחתה ולהתקדמות חלק זה של העולם. תהליך הכרחי בעיניה לבטחונה ושגשוגה כאחד.

י) ברצוני לציין שבתורכיה בתרכזו בזמן האחרון עתונאים שונים, ביניהם בעיקר פליטים מארצות הבלקאנים הקשורים בעתונים בריטיים ואמריקאיים שונים. אלה נסו את אהלם מי בקושטא ומי באנקרה ומשם הם מוסרים ידיעות על המתהוה בחלק זה של העולם , בארצות הכיבוש הגרמנים, באירופה וברוסיה, לעתוניהם. בין העתונאים היושבים כעת בתורכיה אחדים בעלי שם כגדי, ב"כ "ניו-יורק טיימס", הולבורן, ב"כ ה"טיימס" הלונדוני, וווליס, ב"כ רויטר, ועוד. העתונאים הבריטיים מקבלים את ידיעותיהם בעיקר ממקורות בריטיים, ורוב הידיעות הנמסרות על ידם עוברות בקורת בלתי רשמית של הנספח לעתונות שבצירות הבריטית. העתונים האמריקאיים יותר בלתי תלויים במסירת הידיעות לעתוניהם. רוב העתונאים האלה השוהים בתורכיה יודעים מעט מאוד עלינו. אחדים כגדי והולבורן רוחשים אהדה ידועה אלינו, אף על פי שידיעותיהם על

הארץ והציונות קלושות מאוד. הנני רוצה לציין במיוחד את התפקיד החשוב שממלא במסירת ידיעות מתורכיה מ.אגרונסקי (בן-אחיו של גרשון אגרונסקי) המשדר ידיעות מרדיו אנקרה לחברה הלאומית האמריקאית לשרות רדיו בארצות הברית. הידיעות שלו מצוטטות לעתים על ידי עתונות העולם ובפרט על-ידי ב.ב.ק.

א. א.

ה' ד. בן-גוריון

סודי

ירושלים, ח' אייר תש"א
5.5.41

דין חשבון מהביקור בסוריה

בשובי מתורכיה התעכבתי יומיים (23–24 באפריל) בבירות. תנאי שהותי בלבנון היו הפעם יותר נוחים מאשר בפעם שעברה, ויכולתי להתנועע ביתר קלות מבלי ההשגחה הקפדנית של מחלקת הבטחון הצרפתית, ששמרה על צעדי בזמן שהותי הקודמת.

1. המממשלות החדשות בסוריה ובלבנון.

על ידי הקמת ממשלת עאזם בדמשק ונקאש בבירות הצליח הגנרל דאנץ למנוע מאורעות רציניים יותר בסוריה, שקבלו צורה חריפה למדי לפני כן. אמנם יודעי ענין אינם חושבים שעל ידי הקמת ממשלת עאזם נדחתה לחלוטין הסכנה של מאורעות חדשים בסוריה. אדרבא, ישנם סימנים המעידים בעליל על תסיסה הנמשכת והולכת בקרב אותם הגורמים שהיו אחראים בעד השביתה הפוליטית בסוריה (חברי הגוש הלאומי והארגונים הנאציים המתחפשים באצטלא של ארגוני נוער לאומיים). שוכרי אל-כוותלי לא הניח את נשקו אחרי הכשלון שנחל והתפאר שדנץ עוד יבוא לבקש את עזרתו בקרוב, אחרי שיכיר שלא עאזם ולא בכרי הנם האנשים שיש בכוחם להוביל אחריהם את הציבור הסורי. אך איך שלא יהיה חזרו לעת עתה החיים ברוב ערי סוריה למסלולם, והשביתה נפסקה ללא התנגדות כלשהי מצד הציבור או החבורים. נקודה סתומה היא עדיין אם הצלחת דנץ נובעת מתוך כוח ההשפעה שישנו עדיין לצרפתים על הציבור הערבי, או שגרמה לכך הפעילות של הסוכנים הגרמנים והאיטלקים <u>שברגע זה</u> לא רצו להביא את הרתיחה בסוריה לשיאה ודחו את התפתחות המאורעות לזמן אחר בהתאם לתכניות הנוגעות לא לסוריה בלבד אלא גם לארצות השכנות. לפי מה ששמעתי מהקונסול האנגלי בבירות הרי הוא משוכנע שהנאצים לא דחפו את מכשיריהם הערבים לקראת התחדדות המצב. סברת הקונסול היתה שהנאצים רצו למנוע על ידי כך הצדקה להתערבות פעילה של האנגלים בעניני סוריה. מאידך, נמסר לי ממקור ערבי מהימן, שהמרכז הנאצי בבירות מסר הוראות מסוימות לסוכניו בדמשק, חלב, חומס, חמה ועוד להחזיק את הציבור במצב של מתיחות, לנהל תעמולה אקטיבית נגד ממשלת עאזם ולהחזיק את הפעילים במצב של הכנה לכל דבר שיידרשו במפגיע. אותו מרכז גם מנהל פעולת תעמולה נמרצת נגד ממשלת נקאש בלבנון. מכשיר עיקרי בנדון זה משמש לנאצים מחנה היאזבקים שבקרב הדרוזים, אותו מחנה שעל מנהיגיו נמנים עאדל ארסלאן ושארף אל-

בקאדי, שניהם סוכנים נאצים מובהקים. אלה מנהלים את פעולתם נגד ממשלת בקאש והנציגות הצרפתית כאחד באמתלא שהדרוזים קופחו בחלוקת התיקים בממשלה החדשה. אמנם גם הדרוזים של המחנה השני - הג'אנבלאטים - טוענים נגד הקיפוח הזה. אך בשעה שאלה מוכנים לנהל את המו"מ שלהם עם השלטונות הצרפתים בדרכי מו"מ, מחפשים אנשי היאזבקים סיבות להתנגשויות. ביום שהותי בבירות אירעה התנקשות דמים באל-שוף בסביבות בירות, שבה נהרגו כמה דרוזים וגם אחדים מהצבא הצרפתי.

ראוי לציין, כי תעמולת ארסלאן ובקאדי מכוונת במידה שווה נגד הצרפתים כמרוניסים. מזקן מרוני אחד שמעתי, שמצב הרוחות בהר הלבנון בימים אלה מזכיר את האוירה ששררה בו בזמן התנגשות הדמים בין המרונים והדרוזים ב-1860. בכלל משתמשים הסוכנים הנאצים בסוריה ובלבנון כאחד בסיסמאות מוסלמיות קיצוניות. בנידון זה קיימים חלוקי דעות ביניהם לבין הועד האיטלקית המתנגדת לשיטת תעמולה זו והרואה בה סכנה לעתיד השלטון וההשפעה האיטלקית בקרב הישוב הנוצרי, שמוכן להחליף את הצרפתים באיטלקים, הגם שאינו מחבב אותם כשהם לעצמם, רק כדי שלא ליפול קרבן בידי המוסלמים או הדרוזים.

ממשלות עאזם ונקאש מקדישות את עיקר תשומת לבם לסידור העניינים הדחופים בשטח הכלכלי - השאלות שגרמו לתחילת אי-שביעת-הרצון והמאורעות בסוריה ובלבנון בסוף פברואר 1941. הנציבות הצרפתית משתדלת להקל על הממשלות עד כמה שאפשר את תפקידן ולדאנץ היו בנדון זה חלופי דברים חריפים גם עם השלטונות הצבאיים במקום וגם עם ממשלת ווישי, שדרשו, מצד אחד, שהבקורת על המחסנים תשאר בידי הצרפתים בלבד ושחלק מהמלאי יועבר לצרפת. דאנץ התנגד בכל כוחו לזה וטען, שאם יש ברצון הצרפתים לשמור עדיין על השלטון בסוריה ובלבנון ולמנוע מכוחות זרים, הן אנגלים והן גרמנים או איטלקים, להשתלט על שטח המנדט הצרפתי - הרי הדרך היחידה לכך היא פתרון הבעיות הכלכליות הבוערות. אחרי מו"מ נצחה דעת דאנץ, על אף הקרבנות שהשלטונות הצרפתים היו צריכים להקריב בקשר עם זה.

גם עאזם וגם נקאש ידועים לאנשים הנוחים המסורים לעניני הציבור. שניהם תומכים בצרפתים ובהשקפותיהם אינם נוטים אחרי ההשקפות הרודניות. גם חברי הממשלות קרובים להם בדעה, אף על פי שכל אחד עלול להחליף את עורו בלי היסוסים רבים כשהמצב ישתנה בכוון זה או אחר. שניהם, גם עאזם וגם נאקש, נקראים כעת בתואר "ראשי המדינות", שבא במקום התואר הקודם "נשיאי הריפובליקות" ומותאמים, להבדיל, לתואר שנושא פטן בכבודו ובעצמו.

2. <u>הפעולה הנאצית.</u>

המרכז של הפעולה הנאצית נמצא בבירות וממנה מסתעפים חוטים המקשרים את המרכז הזה עם כל ערי השדה בלבנון ובסוריה. אחרי נסיעתו של פון-הנטיג נשאר רוזר המxxxxxxx המנצח על הפעולות. בסקירתי הקודמת מסרתי את שמות יתר חברי המרכז הנאצי בשטח המנדט הצרפתי. בחודש האחרון התנהל בירור עם רוזר על-ידי קבוצה פרו-נאצית מקרב העסקנים הלאומיים בסוריה ובלבנון – ריאד צולח, עומר דאוק ועוד. עסקנים אלה פנו לרוזר בטענה, שהממשלה הגרמנית טרם הגדירה באופן רשמי את עמדתה לגבי התנועה הלאומית הערבית ומגמותיה. אמנם רדיו ברלין ורדיו בארי הכריזו עוד בשנה שעברה הכרזות חגיגיות לטובת הערבים, אך ההכרזות הללו נאמרו באופן סתמי ולא נשאו כל אופי רשמי ומחייב, ולעתים נתקבלו כהרהורי לבו של יונוס אל-בחרי, הקריין הערבי ברדיו ברלין, בלבד. לטובתה של הממשלה הגרמנית, בעת שהיא מכינה את עצמה להתקפה מכרעת בארצות ערב, להבהיר את עמדתה לגבי הערבים, כדי לרכוש אותם לצדה. רוזר הודיע שאינו מיופה-כוח xxx לענות על הטענות הללו, וניסה לסלק את השיחות ממין זה בהודעה שהxxפיהרער כבר יסדר את הכל אחרי הנצחון ואין לערבים לדאוג לעתידם. אך תחת לחץ של דרישות חוזרות נסע רוזר לפני כמה שבועות לברלין לשם דיון בשאלה זו עם הממשלה המרכזית. הוא נסע דרך תורכיה וכאילו התעכב שם כמה ימים לשם דיון עם אנשי הצירות הגרמנית במקום. בינתים מנהל את xxxxx עניני המרכז הגרמני בבירות אלגדר, תושב ותיק בבירות ובעל קשרים אמיצים עם חוגים שונים של האוכלוסיה. אשתו ערביה נוצרית מהעדה הגריקו-קתולית.

בקשר לעדה האיטלקית אין לי להוסיף על מה שמסרתי בסקירתי הקודמת.

3. <u>מתמתהוה בקרב הצרפתים.</u>

בהפסקה של חודש בין ביקורי הקודם וביקורי הנוכחי יכולתי להרגיש בנקל את הירידה שחלה בינתים במצב רוחם של הצרפתים – איש השלטון והאזרח כאחד. הירידה מתבטאית בעליל ברגש האדישות השורר בקרבם שגבר עם נצחונות הנאצים בבלקאנים ואגב התגברות פעולת הנאצים בשטח המנדט הצרפתי גופו. גם שיטות הריגול והמלשינות שנפוצו בקרב העדה הצרפתית עושות שמות במובן המוסרי ומכניסות xx חשדנות ואי-אימון ביחסי הצרפתים בינם לבין עצמם. תכונתו הרגישה של הצרפתי במידה שהיא עלולה להביא אותו למעשים נועזים ביותר, כך היא עלולה בתנאים הקיימים להורידו למדרגת שפל והתנוונות. למצב זה אנו עדים לעת בסוריה. דבר זה מהווה סכנה פוליטית גדולה לאנטרסים הבריטיים בארצו השכנות. צרפתי אחד ממכירי הותיקים, הסביר את

המצב בקשר עם זה בצורה ציורית, לאמר: " את הגרמנים אנו שונאים, אך ביסודו של דבר חדלנו לראות טעם להתנגד להם. המרשל פטן עושה מה שעושה מתוך הכוח המוסרי של חייל ותיק הפועל בלבד, אל לדרלאן וללאוואל יותר סכויים להצלחה מאשר לפטן, וביחוד אם הצלחות הגרמנים תמשכנה ותגדלנה. אצלנו בבירות אין פטנים וגם לא ימצא אף אחד שיעיז בנפשו להתנגד לגרמנים באיזו מסיבות שהן. רגש ההתנגדות שנשאר עדיין לצרפתים הוא כלפי האנגלים, שחוזק אחרי כמה "נצחונות" בדקר ועוד. אם לא יתנגדו לפלישת הגרמנים לסוריה, הרי יראו הצרפתים התנגדות לאנגלים אם ינסו לכבוש את סוריה; ולא רק מתוך חוש של סולידריות עם וישי, אלא מתוך שנאה שנשתרשה עמוק בלב הצרפתים ואף בקרב אלה המתפללים בלבם לנצחון בריטניה כתנאי יחידי לפריקת עול הגרמנים והשעבוד העתיד לבוא במקרה של נצחון היטלר".

ראוי לציין הגברת האוירה האנטישמית בקרב הצרפתים בבירות. בזמן שהותי בבירות פרסמו במשך כמה ימים בצורה שיטתית עתונים הקרובים לנציבות העליונה מאמרים אנטישמיים מובהקים, שהאשימו את יהודי סוריה והלבנון בספקולציה בזהב ובמחירי מזון בקשר לתכנית יציאה לרגל התקרבות הגרמנים למזרח התיכון. באותם הימים באו גם דברי האשמה כלליים על היהדות העולמית והוזקפה גם הציונות – " קונספירציה של פלוטוקרטים יהודים במדינות הדימוקרטיות". במקהלה זו לקחו חלק גם העתונים הארמנים, שרובם משמשים את הנאצים, הרואים בארמנים מכשיר מצוין נגד התורכים ולכל מעשה אחר הזקוק לקונספירטורים מנוסים ונועזים. הובא לפני גם מקרה אחר אופייני למדי לתאור היחס של השלטונות הצרפתים ליהודים בזמן הזה. בלגיון הזרים, שמעולם לא הקפיד על המוצא של מתנדביו, נעשה פתאום מפקד בשאלה אחת בלבד: מי מהמתנדבים הוא ממוצא יהודי. נמצאו אחדים שאשרו את מוצאם היהודי. לאלה הורידו את משכורתם בכמה סנטימים ליום... אחד ממוכרי הספרים בבירות אישר בפני, שהעתונות הנפוצה ביותר כעת בקרב הצרפתים היא "גרינגואר" ו"קנדיד" האנטישמיים. ישנם סוכנים העוסקים בהפצת ספרות זו מחוג לקיוסקים ובתי ממכר הספרים. אין ספק שהארגון הלאוואליסטי בבירות עוסק במלאכת מצוה זו והוא גם משמש את המרכז הנאצי בפעולותיו בציבור הצרפתי. פרטים בענין זה מסרתי בסקירתי הקודמת.

4. <u>תעמולה יאפאנית.</u>

בין ההופעות האחרונות בשטח המנדט הצרפתי אפשר לציין גם תעמולה יאפאנית, המתנהלת באופן שיטתי בקרב המוסלמים. מנהל התעמולה הוא מזכיר הקונסוליה בבירות – יאפאני שגמר את חוק לימודיו באוניברסיטה המצרית, היודע את השפה הערבית על בוריה ובקי בשאלות המזרח התיכון.

בקרב אנשי המסחר מתנהלת התעמולה היאפאנית על ידי עבד אל-רחים כולילאת, סוחר בירותי הקשור בקשרי מסחר עם יאפאן. סיסמת התעמולה היאפאנית היא: "אסיה למען האסיאטים", מצד אחד, ומצד שני תמיכה ברעיונות הטוטאליטריים של הנאצים והפאשיסטים וחיזוק השפעת הציר בקרב הערבים. ספרות על יאפאן נפוצה בשפות שונות בבתי מסחר וספריות. אישים פרטיים מקבלים מזמן לזמן חומר אינפורמטיבי על יאפאן. שמעתי שהצירויות והקונסוליות היאפאניות במזרח התיכון משמשות את גרמניה ואיטליה, בשעת הצורך, בהעברת חומר בדואר-הדיפלומטי וגם מוסרות אינפורמציה פוליטית וצבאית.

א. א.

ה' ג'-גוריון

סודי

ירושלים, ט' אייר תש"א
6.5.41

אל: - ה' מ. שרתוק

מאת: - א. אפשטין

הנדון: בקורים אצל הקונסולים בירושלים.

בשובי ארצה בקרתי אצל הקונסולים המצרי, האיראני, היוני והצרפתי.

בקרתי אצל הקונסול הכללי החדש של מצרים, מחמוד פאוזי ביי, שבא במקום חיראת ביי, אשר הועבר למיניסטריון החוץ בקאהיר. ברכתי את הקונסול החדש בשם הסוכנות להתמנותו. הוא בא לירושלים אחרי שרות של 7 שנים ביאפאן ושנים אחדות לפני זה באמריקה. אדם צעיר, מדבר אנגלית צחה ועושה רושם של איש משכיל; נעים בהליכותיו. ציין בפני את שביעת-רצונו ממנויו החדש בירושלים; רצונו להכיר את הארץ באופן מקיף ויסודי "ולא מתוך ישיבה על יד שולחן עבודתו בלבד". בקש את עזרתנו בהכרת הארץ, על ידי הפניית תשומת לבו לכל דבר שנראה למועיל, משלוח ספרות, והדרכתו בנסיעותיו בארץ. הוא איננו רוצה להתחיל בבת אחת בהשגת כל הדברים, אך בקרוב יפנה אלינו בקשר עם תכניתו זאת. הוא אדם נשוי ומשפחתו באה יחד עמו. הזמנתיו לבקר אצלך והוא אמר לי, שיעשה זאת, כמובן, ברצון רב ויקבע את הדבר עם סגנו.

בגמר שיחתי עם פאוזי ביי בקרתי גם אצל סגן הקונסול עותמן ביי, שוחחתי עמו בדבר ביקור הקונסול אצלנו. הוא יתקשר בנדון זה עם פריץ מימון.

2. בשעת בקורי אצל הקונסול האיראני וסגנו בדהמתי לדעות הפרו-גרמניות שביניהם, וביחוד סגן הקונסול, הביעו בשיחה עמי. מלבד ההערכה הכללית, שנבעה מתוך ההכרה שהיטלר כבר בנה במלחמה, הבליטו שניהם דעות אנטי-בריטיות מובהקות. לדברי סגן הקונסול דואגת בריטניה להרחיב ריב בין איראן ובין רוסיה. כל השמועות שהופרחו בזמן האחרון בקשר עם זה, מקורן כאילו לונדון. כשנסיתי להסביר לבן-שיחי את כל תשטות שבהשגה זו, גרמה רק להתפרצות אנטי-בריטית חריפה יותר מזו. הקונסול היה יותר זהיר בדבריו בנוגע להשערות בגד אנגליה, אבל גם מדבריו נדף אותו הריח שהעלה בדבריו בצורה מובהקת סגנו.

הקונסול ציין בין השאר מציאות של פליטים יהודים באיראן הרוצים

לעלות ארצה והיחס האדיב של ממשלתו לפליטים הללו. מסרתי לקונסול שהדבר הזה ידוע לנו, וכידוע לו אתה גם פנית אליו במכתב תודה בקשר עם זה. הוא אמר לי שאת דבריך מסר לטהראן. אמרתי לו, שהיחס האדיב של ממשלתו לפליטים היהודים בולט בעיקר אחרי הקשיים המרובים שהיו לנו עם ממשלת עיראק בנדון זה. הוא הפסיקני בהערה, שאין להעמיד במדרגה אחת את איראן עם עיראק, כי איראן היא מדינה בוגרה, מתקדמת ובעלת מסורת אנושית ותיקה, בשעה שעיראק מפגרת עדיין בהתפתחותה. הערכה זו של עיראק מצד איראני לא היתה כהפתעה בעיני, כי תמיד נתקלתי ביחס של ביטול מצד כל איראני לגבי עיראק, ביטול המשורש אצל כל שיעי ביחס לעיראק הסונית, ופחד בפני מזימות אנגלית נגד איראן באמצעות עיראק.

בנסיונותי להעלות משהו בקשר עם יחסי איראן עם רוסיה ופעולות הנאצים באיראן - לא העלו הפעם שום דבר ממשי.

3. בקורי אצל ה' ד. מהמאס נשא הפעם אופי פרטי לגמרי. באתי להודות לו על העזרה שנתן לי ערב נסיעתי ומסרתי לו על אי-הצלחתי להגיע ליון. עקב השיחה העלה הקונסול הרבה דברים מהעבר הקרוב בציינו ~~[illegible]~~ את ששמעתי בתורכיה, על אדישות הדיפלומטיה הבריטית בבלקאנים, חוסר יזמה מצד הצירים ביוגוסלביה ותורכיה, והוסר עמדה תקיפה של הממשלה הבריטית לגבי תורכיה באותו זמן שעוד היתה אפשרות, לדבריו, לשכנע אותה שתצטרף בפועל ליון. כשאידן הגיע לתורכיה כבר היה מאוחר להשיג דבר. אנגליה עשתה טעות פטאלית שלא שלחה די צבא לחלק זה של העולם ולא הביאה תחמושת מספקת כדי לחזק את ידידיה. אילו היתה תורכיה מצטרפת ליון ואנגליה היתה מספיקה אז לא-אנשים אלא תחמושת במידה הדרושה, חושב הקונסול שהצבא המאוחד הזה היה מחזיק מעמד נגד גרמניה, כי נסיון הצבא היוני הוכיח שישנה הגזמה רבה בהערכת הכוח הבלתי מנוצח של הצבא הגרמני. הקונסול הזהיר אותנו מפני שיחות על נושאים אלה עם השלטונות כאן, המתיחסים באי-אמון לכל דברי בקורת.

אף על פי שהקונסול נמנע מלשוחח אתי בענין המגביה של הישוב מען יון, הרגשתי מרירות ניכרת בדבריו בעקיפין בשעה שדיבר על אכזבות אישיות אשר שהיו לו בזמן האחרון בקשר עם תפקידו בארצנו.

הנני רואה הרבה ~~xxxx~~ מצדנו להדק את הקשרים עם הקונסול גם מתוך הערכתו של האיש כשלעצמו וגם לרגל התפקידים שהוא עוד עלול למלא בארץ.

4 הבקור אצל אוטריי היה קשור בעיקר עם מסירת דרישת שלום פרטית

בכמה מידידיו בצירות הצרפתית באנקרה. בהזדמנות זאת מסרתי לו את הוקרתנו לעזרה שהצירות הצרפתית באנקרה נתנה לעולים שלנו דרך סוריה. אגב השיחה הביע אוקרי את דעתו שיש לחכות להתקפה קרובה של גרמניה על רוסיה, והוא משוכנע בזה שאוקראינה וקוקז מהווים נושאי התאוה העיקריים של היטלר, ולא תורכיה. אם יצליח היטלר לכבוש את אוקראינה וקוקז, הרי תיהפך אז תורכיה למדינה התלויה בחסד היטלר במידה גדולה יותר מאשר היא תלויה כעת ברוסיה, גם מבלי שיהיה צורך בכיבושה הצבאי. ועם השתלטות היטלר על אוקראינה וקוקז, הרי יוכל אז לנהל מלחמה נגד אנגליה בלי כל דאגה לצרכי אוכל ונפט. מענין שדעה זו מזדהית עם הדעה שהביעו אידן ודיל בפני התורכים בשעת ביקורם באנקרה.

הקונסול הביע את שביעת רצונו מטיפולנו בהידוק הקשרים המסחריים בין א"י וסוריה. אך הביע ספקות אם יצא משהו מכל הדבר הזה, הואיל והממשלה בלונדון עומדת עדיין בסרובה להקל על המצב הכלכלי בשטח המנדט הצרפתי. השלטונות כאן היו רוצים בהידוק הקשרים, אך השפעתם איננה מספקת כדי להגיע את הדברים. לפני ימים אחדים בקרו בארץ מנהל מחלקת האספקה הצרפתית בבירות וסגנו ונהלו מו"מ עם וואלש. לפי האינפורמציה של המשלחת מבירות, יכולים היהודים למלא את החלק המכריע באספקת כמה צרכים חיוניים החסרים כעת בסוריה, ובפרט צרכי רפואה. אם יצא בכל זאת דבר מה מהמו"מ של המשלחת עם וואלש, הרי נוכל למלא תפקיד חשוב בפרשה זו.

א. א.

ד"ר יוסף

נא למסור לבן-
גוריון אני שקראתי.

מ.ס.

6/5/41

6th May, 1941.

Dear P.

I am enclosing a note on the J.S.P. falling into two parts: (1) present position, (2) scheme of extension.

I am sorry it could not be ready yesterday as certain figures had to be checked.

If necessary I could come to Cairo to discuss details at G.H.Q. together with Mr. Joshua Gordon, the representative of the Jewish Agency on the Jewish Settlement Defence Committee, who is well-known to the C. ~~and~~ in C. personally.

With kindest regards,

Yours sincerely,

M. Sh.

Jewish Settlement Police and its use in War Time

I. Present Position

1. The Jewish Settlement Police is divided into ten Companies, more or less equal in strength, numbered in the geographical order from south to north and called as follows: (1) Jerusalem, (2) Darom (Hebrew for South), (3) Sharon, (4) Emek Hefer, (5) Carmel, (6)Zebulun, (7) Jezreel, (8) Gilboa, (9) Jordan, (10) Upper Galilee.

2. The Companies are commanded by British Police Inspectors. Each Company is divided into regional groups, the numbers of which vary. The groups are commanded by J.S.P. Sergeants. The whole Force is under the command of a British Superintendent of Police at Headquarters. Its organisation is supervised by a central Jewish Settlement Defence Committee consisting of representatives of the General Officer Commanding, the Inspector General of Palestine Police, and the Jewish Agency.

3. Paid personnel is today about 1,100, of whom 60 are Sergeants, about 240 Corporals, and the balance Constables. About 400 are mobile guards divided into 70 units. Of the 50 odd cars available 17 are armoured, the remainder being "pick-ups".

4. In addition to the paid personnel who constitute the permanent cadre of the force, there are 14,000 Special Constables doing duty by rotation. All "Specials" are sworn in as policemen and authorised to carry rifles when on duty.

5. Full-time training facilities in four training centres are available for a total of 80 men at a time, the length of a course being from one to four weeks. In addition, paid personnel meet for weekly parades in their group centres. Training of special constables depends on local conditions and is mostly left to the initiative of the N.C.O's. While there are cadres of fairly well

trained men among the "Specials", consisting chiefly of former paid constables, the training given to "Specials" generally is firing and manning of watch posts and lookouts.

6. The total rifle strength of the J.S.P. is 4,750, of which about 2,700 rifles are kept in local armouries and 2,050 were put into a reserve which is stored up at Divisional and General Police Headquarters. The reserve has been "raided" for military needs. The difference between the total number of rifles in local armouries and the strength of paid personnel indicates the maximum number of Special Constables who can be armed with rifles at any given moment. That maximum is today 1,600. The number of Lewis-Guns is 48, of which 21 are in settlements and 27 in reserve. Altogether about 1,000 men were at one time or other trained in Lewis-Guns, but no doubt many of them are in need of refresher courses. Training in Lewis-Guns has now been resumed to a certain extent. Of the 40 E.Y. rifles issued in the past, 33 were withdrawn into the reserve.

7. The J.S.P. does not engage merely in stationary defence of each settlement separately. A fairly elaborate system of regional defence has been evolved and put into practice during the disturbances based on signalling arrangements, an extensive use of mobile guards, and cooperation between posts, groups and companies.

8. Jewish Settlement Police has no counterpart among the Arabs. Other auxiliary police formations consist of both Jews and Arabs. In December 1940 they were as follows:

	Jews	Arabs
Temporary Additional Police	1,846	188
Railway Detachments	383	220
Private Supernumerary Police	291	135
	2,520	543

Jewish and Arab Railway Detachments are each guarding a certain section of the Railway line.

9. The peak of all Jewish Police Auxiliaries taken together was reached in the summer of 1939 when they numbered some 24,000 men with a total rifle strength of nearly 8,000.

II. Extension Scheme

1. The object of the new scheme is to use the J.S.P. as a framework for military preparation and training with a view to putting into the field, for the defence of Palestine, of a force of 25,000 men. These 25,000 would have to be sworn in as Special Constables over and above those sworn in at present. After their training they could be detached from the J.S.P. and turned into military formations.

2. While the 15,000 present members of the J.S.P. (paid personnel plus special constables) will continue to serve essentially as a force for the protection of Jewish settlements, they, too, will be able to assist in military operations. It is assumed that situations may arise where the danger to the country generally, either from an invading force or from parachutists or rebellious bands operating from within, will be merged with the danger to Jewish settlements as such. In such circumstances the existing Companies of the J.S.P. could be called to the assistance of the Army in their respective areas. With this object in view the programme of training of the J.S.P. would have to be revised and the pace of training quickened accordingly.

3. The 25,000 new special constables will have to be enrolled chiefly from the towns and the larger semi-urban centres. They could be trained on the spot or in special camps. Each contingent of 2,500 men could, even without change of residence, be considered as an extension of one of the existing ten Companies, which, if

necessary, could then be called "battalions". The period of training would depend on whether the men are able to devote their whole time to training, in which case they would have to be paid, or whether they will train only in their spare time.

4. It is proposed that a certain proportion, say 10%, of the new special constables should form mobile guards whose training should be particularly adapted to the fighting of parachutists, anti-tank tactics, and similar activities.

5. It is considered essential that the training of the existing J.S.P. and of its extension should be closely coordinated. For this purpose the whole scheme of training should be placed under military control.

6. The total of 40,000 men covered by the present scheme does not exhaust the Jewish man-power resources for the defence of Palestine, but the possibility of providing more men for this purpose will depend, inter alia, on what further calls on man-power are in the meantime made by direct recruiting into the Army for general purposes.

M.S.

Jerusalem,
5.5.1941.

ה' קצורמן

כבלא צי זורבאי תעשן אותך.
היא מראה שאני פשל המאמם
(20 חדש) שלמו לה' עם 20.000
איש.

5/10/41

העליה לארץ-ישראל במשך ספטמבר 1939-סוף אפריל 1941.

1. העליה לפי התקופות.

התקופה	עולים: מס' הממשלה	עולים: מס' הסוה"י	מעפילים הסוה"י	סה"כ
ספטמבר-דצמבר 1939	4092	--	3672	7764
שנת 1940	4547	--	3448	7995
ינואר-מרץ 1941		1444	800	2244
אפריל 1941 (פרוביזורי)		1138		1138
ס ה " כ	11221		7920	19141

3-2. הארצות שמהן באו העולים, ונתיבות המעפילים.

ה א ר ץ.	עולים: הארצות שמהן באו: ספט.-דצ. 1939. מס' הממשלה.	1940 מספרי הממשלה	ינואר אפריל 1941 הסוה"י	סה"כ	מעפילים: לפי מספרי הסוה"י: ספט. דצמבר 1939	1940	ינואר אפריל 1941	סה"כ
גרמניה-אוסטריה	1853	791	--	2644	280	1025	--	1305
צ'כוסלובקיה	1086	492	1	1579	1531	1731	--	3262
פולין	194	878	3	1075	963	132	--	1095
רומניה	215	940	344	1499	143	136	--	279
ליטא	54	209	734	997	21	2	--	23
לטביה	39	70	1	110	12	--	--	12
צרפת	31	44	--	75	--	--	--	--
אנגליה	22	177	--	199	--	--	--	--
סוריה	8	17	2	27	--	--	--	--
תורכיה	1	36	20	57	--	1	--	1
תימן	--	19	--	19	--	--	--	--
ארצות הברית	9	8	--	17	--	--	--	--
בולגריה	--	--	150		--	--	--	--
יוגוסלביה	--	60	61		--	--	--	--
הולנד	--	115	--	1785	--	--	--	--
בלגיה	--	119	--		--	--	--	--
הונגריה	--	106	--		--	--	--	--
איטליה	--	160	--		--	--	--	--
שונות	580	306	128		812	343	--	1155
לא מסומן	--	--	--	--	--	--	800	800
בלי נתיבות ובלתי מסומן	--	--	--	--	98	78	--	176
ס ה " כ	4092	4547	1444	10083	3860	3448	800	8108
הערכה לאפריל	--	--	1138	(*1138	(*-188	--	--	-188
ס ה " כ				11221	3672			7920 (* ~~7920~~ ~~7920~~

ה ע ר ה:
*) במספרים 3860 ו-8108 נכללים 188 איש שבאו לפני הראשון בספטמבר 1939 אלא שטוחררו אחרי תאריך זה ונכללו בסטטיסטיקה של הסוכנות היהודית.

Interview between Lord Moyne and Mr.Namier
at the Colonial Office on Friday,March 21,
1941, at 12.30 p.m.

Lord Moyne started the conversation by asking me whether we had any news from Dr.Weizmann. I said that we had no direct wire but understood that he had left Lisbon. Lord Moyne asked me how long he expected to be away. I said about three months. He asked me whether I was not a professor at Manchester, and whether I was now in London for good. I said that I had been released for war work with the Jewish Agency as liaison with Government Departments, and did occasionally other work for the Government besides. Lord Moyne asked exactly what the Agency was doing in London? I said that we had to look after the London end of the Palestine work and that as a matter of fact when Lord Lloyd asked for my release I expected that my main work would be connected with the Jewish Agency, and that this would have been the most congenial work for me. I said that after all we had already done a good deal of preparatory work, that my last letter to Brigadier Hawes was marked "No.17" and Brigadier Hawes' letter to me "No.66". Lord Moyne smiled.

I then said that the first matter I had to put before him today was just in connection with that problem, and I explained the question of the 1,450* and gave him the written note, which he read with great care.

He then entered into a discourse of some length. He explained that his chief idea now is to keep things static, and that this was in our own interest. If, in the present circumstances in the Middle East, when the position was so extremely delicate, strong Arab agitation were to develop over something done in our favour, the pressure for implementing the third part of the White Paper might become dangerously great; and that this was what he tried to avoid.

I replied that this was to us a matter of first-class importance; that the third part in itself was important, but that even the least additional detail of the White Paper implemented now would be of supreme significance to us. This gave me a chance to get into the subject. I reminded him that the Prime Minister described the White Paper in the House of Commons as a betrayal; that Sir Archibald Sinclair and all the Labour leaders spoke strongly against it; that the Permanent Mandates Commission has condemned it. I said that the unanimous vote of the Permanent Mandates Commission showing that the White Paper was contrary to the interpretation of the Mandate hitherto accepted by the Mandatory Power and the League of Nations was extremely significant. Therefore any step further to implement the White Paper would be of the very greatest concern to us.

In talking still further about the 1,450, he said that he just feared that this might be made the basis of a claim for the Arabs. I said that after all these were not immigrants for Palestine, and therefore did not touch them. Lord Moyne replied that we were asking for a Palestine visa. I said, "But need the Arabs know about it?". He said this would leak out to them, and then he added himself that he would look into the matter and see whether perhaps a Cyprus visa might be given to them. I answered that it was immaterial to us under what visa they came but that we wanted to save our people, and I described to him the fate of Zionists under the Soviets. He came back

---

* Polish halutzim in Lithuania.

to the question of keeping things static, and repeated once or twice that if we keep things static now, after the situation has changed, there may arise later on a chance of a favourable opening for us. I replied that if he took us into his confidence on these matters he would not find us, as some people choose to desribe us, non-cooperative. He gave a polite answer, something like he was sure that was so.

I then said that the second matter I had to submit to him today was unfortunately very unpleasant. The question of Athlit and the "Atlantic" passengers, to put it at the lowest, some exceptionally unpleasant things had happened there. He answered that the matter was being enquired into, and he expects some reports. I replied that he must forgive my saying so, but enquiries by the Palestine Administration, which was responsible for what had happened, did not carry weight with us, and I added that we have had such enquiries before, and mentioned the Prives case. I gave him the papers, which at first sight slightly confused him. He asked whether it was connected with Athlit, and whether we meant to bring it up. I said, "No, this is an old story, but I have brought these papers to show how an enquiry in a case where there was a corpse has been conducted. There is a saying that dead men tell no tales, but sometimes a corpse is more eloquent than living men, and so it was in this case". He looked at the papers and said that he would read them carefully. I then said that when the Prives case occurred we had to be extremely careful and we had not a single question asked in Parliament, nor did we let anything leak out in the press about it. This was in June and July of last year, when this country was in a very serious condition. One could not say what might have affected the balance in the delicate situation in America, and as our first aim is to win the war and be helpful, we exercised the greatest restraint. The same was true of the Athlit case in January and February, when the Lease and Lend Bill was under discussion in America. But just because of the restraint which we exercised, we ask that we should be given in the normal official way the same measure of what otherwise would come to us by public discussion. I said about Athlit the first thing we wanted was to ascertain the facts. Here again there were corpses. We knew for a fact that a certain number of people died en route from Haifa to Mauritius. Lord Moyne. Lord Moyne was astonished - he had not heard of it. "You have not been informed about it"? I asked. He said he had not gone g fully into the case. I said that as far as I could gather, these people probably died of typhus, but it was a very serious matter to have put men suffering from typus on to the boat and cram and jam people thus infected with others. I said that what we ask is for a perfectly impartial inquiry. Any statements supplied by us are obviously ex parte statements, but so are statements from the Palestine Administration. Did he know Sir Wyndham Deedes? He said he knew whom I meant. I suggested that we ask for Sir Wyndham Deedes to go to Mauritius and gather from the people there what had happened: that a man of his experience and standing, by talking to the people, could obtain a pretty good idea of whether there was a foundation for the statements made to us or not. Further, that the ship's officers and doctors who took these people from Haifa to Mauritius should be examined, if possible in this country, as to the condition in which the people were taken on board the boats. Lord Moyne asked whether it was one boat or more. I replied that I did not know for certain, but as there were 1,600 people, it would have to be a very big boat to take them all, and I therefore supposed that there was more than one boat. I said that surely he would agree with the suggestion I made for getting truly impartial evidence.

I then said that we gathered from wires received by telegraphic agencies that there is another boat with Jewish refugees from Bulgaria en route for Palestine. "Are we to have a repetition of the 'Patria' and Athlit cases?"

Lord Moyne replied that it was impossible to allow illegal immigrants into Palestine now, that there would be no end to it, etc.etc. I said that at first they were admitted and deducted from the number reserved to us. He said that still it would be impossible to admit these people indiscriminately without enquiring into their political affiliations, etc.

In the course of the conversation I used the words "so-called illegals". Lord Moyne said "Surely they were illegal?" I replied that the White Paper provisions about immigration were illegal under the Mandate, that the practice adopted was illegal even under the White Paper, for instance the suspension of immigration for half a year, etc.; that therefore I must always use the word "illegals" in inverted commas. We agreed (Lord Moyne and I) to leave that aspect on one side for the time being.

I then said that as a matter of fact we had tried to be helpful in the question of illegal transports, and that Dr.Weizmann had made certain proposals to Lord Lloyd; that although there was nothing written by Dr.Weizmann, I know that certain proposals were sent by him through Mr.Danby, and that there must be an office Minute about them; and that finally the proposals were embodied in a letter from Mr.Locker to Mr.Hall. I then started explaining what the proposals were. I said that in the first place a distinction must be drawn between boats which had arrived in Palestine and boats intercepted en route; that if a boat arrived in Palestine and people were landed, the matter has to be treated with great care and circumspection; "not with an iron broom"; (Lord Moyne nodded assent), that in these proposals we had suggested that if the people were sent to Mauritious, they should be told that they could apply for immigration certificates from Mauritius; that this would have a reassuring influence; that the range of countries from which legal immigrants could go to Palestine was becoming steadily smaller; that on the contrary, Sir Harold MacMichael gave a broadcast in which he announced that even after the war it was not proposed to allow any of these people from Mauritius to go to Palestine which, if the 'Patria' was scuttled, was probably the reason for it. Lord Moyne was standing in front of the fire-place. When I made the suggestion about giving immigration certificates to the people in Mauritius, he got so interested in it that he went to his desk and began to take notes. At this point Mr.Eastwood came in and reminded Lord Moyne that he wanted to go through certain papers before lunch. It was 1.10 p.m. We therefore had to break off, and I merely mentioned that the South African Jews had wished to send someone to Mauritius to look after the people there and had been refused. Lord Moyne said that he remembered the letter. I added that if Sir Wyndham Deedes or someone like him was sent to Mauritius, I would not ask for any Jewish representative to go there earlier as I would not like anyone to be able to say that we in any way influenced the evidence of the people, but that this looked like cutting them off from the Jewish world, which was not the practice with refugees either in Canada or Australia.

Lord Moyne said "Come again".

L.B.N.

Recruits for the Jewish Division

We are informed that there are 1,450 Polish refugees in Lithuania of the Haluzim class: "Pioneers" trained for Palestine, most of them for agricultural work; and that the Soviet authorities are prepared to let them leave the country.

2. All these men desire to volunteer for the Jewish Division, and we submit that in spite of the postponement of this scheme, it would be reasonable to give us the necessary facilities for bringing over these men. Their journey from Lithuania across Russia, the Black Sea, Turkey, etc. etc. will take considerable time, and possibly even if the matter is taken in hand immediately they will not arrive before the four or six months of postponement have elapsed. If they do, they will come during the harvest season, when the Board of Agriculture will be only too pleased to have additional labour.

3. Were the Soviet authorities to know that these men are bound for England they might guess that they will be used for war services, and reconsider their decision on grounds of strict neutrality. We therefore ask that these people should be given temporary visas for Palestine.

London.
21.3.41.

4th April,
1941.

The Right Hon. The Lord Moyne, P.C.,
The Colonial Office,
S.W.1.

Dear Lord Moyne,

We received this morning a cable from the Jewish Agency at Jerusalem with further details concerning the passengers on the refugee boat now at Haifa. We are informed that a few immigrants holding certificates have been allowed to land. From these the Agency have learnt that practically all the people on board are Zionists, i.e. persons well-known in our organisation, and therefore prima facie politically reliable. Among them are 150 Rumanian Jews who have been on board the ship since the beginning of December, and 350 who embarked about the middle of February, that is to say, who just managed to escape the German occupation. Further, there are 250 Bulgarian Jews who embarked at the end of February, before the Germans entered the country. Lastly, thirty refugees who had been stranded at Istabul. The Captain was ordered by the authorities at Varna to sail a few hours before the German troops entered the town.

The arrival of further refugee boats from the Balkans is extremely unlikely and the belief which was expressed in November and December that a whole procession of such refugee boats had started, or was about to start, has proved unfounded.

Yours sincerely,

(Sgd) L.B. Namier

6th April,1941.

The Right Hon.The Lord Moyne,P.C.
The Colonial Office,
S.W.1.

Dear Lord Moyne,

We deeply regret the decision conveyed in para.2 of your letter of March 31st regarding the 1,450 Polish Jewish refugees in Lithuania who wish to join the Jewish Division.

I note that you say that the plan of raising Jewish contingents is in an "indefinite position". From your letter to Dr.Weizmann of March 4th we concluded (and this was confirmed by the Prime Minister in a talk with Dr.Weizmann) that the raising of the Jewish contingents after six months, and possibly after four, is a settled thing, and that there is xx in no sense a reversal of the previous decision. We accepted without a demur the postponement of the scheme to raise a Jewish Division, which was known to be a severe blow to us. But we thought ourselves entitled to ask to be spared the loss of the services, and perhaps even the lives, of valuable men, if they could possibly be saved.

Yours sincerely,

L.B.Namier

6th April,
1941.

The Right Hon. The Lord Moyne, P.C.,
The Colonial Office,
S.W.1.

Dear Lord Moyne,

I have to thank you for communicating to us the information which has reached you so far from the Palestine Administration concerning the conduct of the police at the deportation of the Atlantic passengers. But it seems to us that no enquiry into the matter can be complete without an examination, however discreet, of the alleged sufferers.

We know that even before the Atlantic passengers reached Palestine an epidemic was rife among them, and that it was due to the horrible conditions under which our people are condemned to flee from the even more horrible Nazi persecutions. I am sorry if typhus was erroneously mentioned, instead of typhoid, as the epidemic from which a certain number of deportees died en route to Mauritius. But even so, is it not legitimate to ask why the deportation was not postponed till the period of incubation was over?

We sincerely hope that after you have received the High Commissioner's full report by mail, you will take into consideration the proposals made in my letter of March 24 for impartial preliminary examinations with a view to ascertaining whether there is a prima facie case for an independent enquiry.

Yours sincerely,

(Sgd) L.B. Namier

סוף

תיק מס״

11

התחלת
תיק מס'
12

פרסומות

[illegible]

מספר סופי :	ארכיון דגן ארון.
מספר מקורי :	תיק מספר 12.
מספר זמני :	
סיווג בטחוני: ◯	התאריכים: 1938 - 1941.

10.000 (4.60) 2160/227

.3

רשימות סטטיסטיות על עליה ותעסוקה, המושבות חקלאיות, תעשיה השקעת הון, שכון קולוניזציה ועוד בארץ בשנים 1937 - 1933.

תזכיר דבר הבריק על פתוח התעשיה והחקלאות מיום 20.4.39.

תזכיר על הכפר הערבי במחוז טולכרם מאת ד. בן-דבו מיום 21.4.40.

פרוטוקולים של ישיבות בהנהלה הציונית.

בעיקר שטף והתכתבויות על המדיניות הבריטית

דברי ב.ג. בישיבת הועד הפועל המצומצם מיום 18.5.38 על ועדת החלוקה

מספר סופי:	ה. ג. י
מספר מקורי:	
מספר זמני:	12
סיווג בטחוני:	
תאריכים	26.10.1937 — 25.2.1941

10 000 - 11.57 - 2157/2290

דו"ח אליהו אפשטין על המצב הפוליטי
בסוריה, טורקיה, עיראק.
רמ"ז על הקמת הבריגדה היהודית.
רמ"ז בעניינים ארגוניים של ההסתדרות.
פרוטוקול ישיבת המרכז מיום 1.11.39 על המצב
הכללי בארץ. ידיעות המרכז של מפא"י.
מיום 22.8.38
תזכיר על ארגון הנוער בארץ ישראל הדתי
מאת אליעזר ריגר 26.10.1937.

מספר סופי: ר.ע.

מספר מקורי:

מספר זמני: 12

סיווג בטחוני:

תאריכים

10 000 - 11.57 - 2157/2290

25.2.1941

<u>מנובמבר לברל</u>

ענני לשאלות הבאות בהסתמכות למכתבי משבעה עשר בדצמבר לפי סעיפים. תוכל להסתיע גם במכתב המצרי לויטל משבעה עשר באוקטובר ובנוסח ההצעות להודעה בדבר הכח היהודי משנים בדצמבר.

א. הנקבע תאריך להודעה הרשמית על הגדוד ומהו;

ב. הנקבע תאריך לנסיעת ויטל לאמריקה ומהו;

ג. ההתחייב ויטל כלפי הממשלה לנסוע לאמריקה בשליחות מדינית;

ד. האם נסיעתו היא בעיקר לענין הגדוד;

ה. האפשרית נסיעתו לאמריקה דרך ירושלים לברור ענין הגדוד ותכנית הפעולה עם ההנהלה ולעמידה על המצב בארץ;

ו. האם מדובר כיום רק על דיביזיה אחת;

ז. המדובר על יותר או פחות מדיביזיה ואם פחות מהו המספר;

ח. היש גבול מספרי לכוח היהודי;

ט. היש התחיבות מצדכם על מספר מסוים מהארץ ומהו או שההשתתפות מהארץ באותו מספר היא רשות ולא חובה;

י. כמה אתם מביאים בחשבון מהפליטים באנגליה;

יא. הסודרה הצטרפות חפשית של יהודים פולנים וצ'כים ואם לא היש מו"מ;

יב. הסודרה הצטרפות חפשית של יהודים אנגלים שבצבא;

יג. הניהלתם מו"מ על הצטרפות היחידות היהודיות המגויסות מהארץ ומה התוצאות;

יד. הניהלתם מו"מ כזה ביחס לחילים בודדים שנתגיסו בארץ ומה התוצאות;

טו. היהיה קדר קצינים וסגנים מהארץ ואם כן מהו המספר;

טז. היאומן הקדר אך ורק באנגליה;

יז. היאומן גם במזרח;

יח. היאומן הגדוד כלו אך ורק באנגליה;

יט. הנקבע שם היחידה;

כ. אם נקבע, התקרא היחידה בשם ראשון צבא יהודי שני כח יהודי שלישי קונטינגנט רביעי לגיון חמשי איזה שם אחר;

כא. הנכללה בהודעה העומדת להתפרסם פיסקה חמש מנוסח שנים בדצמבר בדבר שרות הכח בזירת ים התיכון;

כב. אם לא נכלל הדבר בהודעה הנפכר בכתב בהסכם אתנו;

כג. הנכללה בהודעה המוצעת הסיפא של פיסקא שלש מנוסח שנים בדצמבר בדבר שתוף הסוכנות;

./.

כד. אם לא נכלל הדבר בהודעה הנקבעה הזיקה לסוכנות בכתב בנוסח ההסכם;

כה. אם כן היש פירוט שזיקה לסוכנות פירושה ראשית גיוס באמצעותנו שנית המלצות לקצינים וסגנים מאתנו שלישית קשר שלנו עם הכח לאחר שיוקם;

כו. הנכרת ההסכם עם ויטל כפרט ולא כנציג הסוכנות;

כז. הנתבטל התנאי במכתב המצרי משבעה עשר באוקטובר בדבר תעודה על אפשרות שיבת המתנדב לארצו;

כח. המתקרב הסטטוס של הכוח היהודי לסטטוס הפולני והצ׳כי;

כט. ההובטח ענין הדגל היהודי;

ל. ההובטח סמל ומהו אם מגן דוד תענה ראשון ואם מנורה שני;

לא. מה המצב בדבר שפת הפיקוד;

לב. הנקבע שקצינים עד דרגה מסוימת הם יהודים;

לג. אם כן מהי דרגת המכסימום אם קולונל תענה ראשון מיור שני קפטן שלישי;

לד. הכולל הגדוד ראשון יחידות ממוכנות שני ארטילריה שלישי פלוגות הובלה;

לה. הכלול בהסכם דבר הקמת יחידת טייס;

לו. האם אנו נושאים בהוצאות ואם כן לאיזה צרכים;

לז. מנין חושבים לכסות את ההוצאות;

לח. מה פשר הודעת ויטל לסגן ראש המטה בשיחה משלשים ואחד בדצמבר שלא יהא קושי לכלכל הטירונים שיבואו לאנגליה;

לט. מהו התאריך לבוא החבורה הראשונה לאנגליה;

מ. האם הכוונה שהחבורה הראשונה תבוא מהארץ;

מא. הנקבעה השתתפות אורד;

מב. הקבלת מברקי מאתמול בדבר קשי נסיעתי ללונדון.

25.2.1941

א) לשים במעצר את נורי אל-סעיד ואת כל המדינאים האוהדים לבריטניה;

ב) לגלות אהדה לתכניתו של רשיד עאלי בדבר הצורך לבוא לידי הסכם עם הגרמנים;

לאחר ויכוח חריף שנמשך כחצי שעה הודיע העוצר לשבעת הקצינים כי הוא מוכן להיענות לדרישתם, אולם בקש לחכות עד הבוקר. הקצינים הסכימו. מיד לאחר שנפרדו מעליו קרא העוצר את נורי אל-סעיד ומסר לו את המעשה. שניהם החליטו לצאת מיד את בגדאד ולא לחזור אליה עד שתפול ממשלת אל-כילאני ותתמנה ממשלה האוהדת לבית המלוכה ולאנגלים. נורי נסע לעמאן והעוצר - לדיואניה, בהחנונה דיויזיה עיראקית הידועה בנאמנותה לשושלת ההאשמית. לפני עזבו את בגדאד, ביקר נורי בשעה אחת וחצי את טהא אל-האשמי בביתו, סיפר לו על המצב ועל החלטתו והחלטת העוצר לעזוב את בגדאד. כן בקשהו להשגיח כי לא תפרוצנה מהומות בארץ ולעזור לעוצר בחיסול המשבר החדש באופן שיבטיח את מעמדה העצמאי של עיראק, ישביע את רצון האנגלים וירחיק מן השלטון את האישים האוהדים לגרמניה.

בשתים וחצי בלילה עזב נורי את בגדאד בדרכו לעמאן בה ביקש למצוא מקלט והגנה לחייו. חצי שעה לפני כן נסע העוצר יחד עם המלך הינוקא במכונית לדיואניה בה נתקבל באורחו של מפקד הדיויזיה המקומית. למחרת היום שלח העוצר אגרת אל רשיד עאלי בה דרש ממנו להתפטר, כי אחרת יפוטר באורח רשמי, כן שלח הוראה לחברי הפרלמנט להביע אי אמון בקבינט, ופקודה אל מפקד הצבא בבגדאד לאסור את שבעת הקצינים. העוצר הטיל על טהא אל-האשמי להרכיב קבינט חדש ולהודיע לכל האישים העיראקים החשובים כי הוא והמלך לא יחזרו לבגדאד לפני שתוצאנה כל דרישותיו אל הפועל. שליח מיוחד נשלח אל הציר הבריטי להודיעו על כל הנעשה ובקשו לנקוט עמדה נייטרלית בהחלט ולהמנע מכל פעולה העלולה לעורר את התמרמרותה של דעת הקהל או לסבך את המצב עוד יותר. בו בזמן התקשר מפקד הדיויזיה בדיואניה עם ידידו מפקד הדיויזיה בבצרה ושניהם החליטו לעזור לעוצר במאמציו ולהתכונן לעלות על בגדאד, במקרה שיהא צורך בכך, אף אם יביא הדבר לידי מלחמת אזרחים. אשר לטהא אל-האשמי וחברי הפרלמנט, הריהם החליטו להשמע לעוצר ולמלא את פקודותיו.

רשיד עאלי סירב להתפטר וניסה לרכוש את אימון הפרלמנט על ידי זיוף העובדות והופעה כלאומי נאמן למולדתו. אולם מיד בהתחילו לדבר נשמעו באולם הפרלמנט שריקות וקריאות: "יחי העוצר", "הלאה הקבינט" וכו'. כשהוברר כי נסיונותיו בכשלו וכי אבד את אמון הנבחרים ניסה רשיד עאלי להשתמש בזכותו הקונסטיטוציונית לפזר את הפרלמנט, אולם חזר בו כי הבין שהעוצר לא יחתום על פקודה כזאת, ולכן החליט להתפטר. במכתב התפטרותו הודיע כי הנו מתפטר רק בגלל הלחץ החזק עליו מצד רשות זרה, והתכוון בדבריו אלו לבריטניה. כשרק נודע דבר התפטרות הקבינט נערכו הפגנות בן הכריז הצבור על נאמנותו למלך ולעוצר וקרא לחיי טהא אל-האשמי, "המושיע הגדול".

כעבור ימים מספר הורכב הקבינט החדש בראשותו של טהא אל-האשמי. המלך והעוצר חזרו למקומם, כן חזר נורי אל-סעיד מעמאן והבטיח לשתף פעולה עם הממשלה החדשה מבלי להצטרף אליה. שבעת הקצינים פוטרו והשלום והשקט חזרו לבירה. כדי לשמור על שמה הטוב של עיראק בחו"ל ועל כבודו של הקבינט הקודם, הוחלט שראש הממשלה החדש יכריז כי הפוליטיקה של המיניסטריון שלו אינה שונה מן הפוליטיקה שניהלו המיניסטריונים הקודמים, והיא: התרחקות עיראק מן המלחמה ושמירה על ההסכם העיראקי-אנגליה במלואו. כדי לפייס את האנגלים ולהבליט את כוונתה הטובה של הממשלה החדשה כלפיהם

החליט טהא אל-האשמי, בהסכמה עם העוצר, למנות למיניסטר החוץ את תופיק אל-סווידי, הידוע באהדתו לאנגלים ובידידותו עם נורי אל-סעיד.

מוסרים כי ממשלת בריטניה החליטה להחליף את צירה הנוכחי בבגדאד במר קורנווליס הידוע בבקיאותו בעניני המזרח וביחוד בבעיותיה של עיראק.

16.2.41

למסבר המיניסטריוני בעיראק.

להלן נמסר, לפי העתון "אל-סגר" מיום 2.2.41. המופיע בבצרה, נוסח חליפת המכתבים בין ראש המיניסטריון העיראקי, רשיד עאלי אל-כילאני לבין העוצר עבד אל-אלה, בענין התפטרות הקבינט של כילאני.

א. נוסח מכתב ההתפטרות של ראש הממשלה:

אדוני העוצר,

השתדלתי להוביל את הארץ כלפי האידאלים שלה ובקשתי מדיניות מתאימה לטובתה הכללית. אינני מסופק כי מעלתך שאף לסלק את המכשולים העומדים בפני האנשים הנאמנים, אלא שהידים והאינטרסים הזרים שאינם מבוססים בעיון יפה על קיום אמון הדדי בין מעלתך לבין הממשלה שהחליטה בתוקף לשרת את הארץ בצדק ובאמנות לתכניתה המותווה - הם שדחפו את מעלתך להיות בלתי שבע רצון ממנה. עובדא זו גלשה בזה שמעלתך עזב את הארמון המלכותי ושהה בתמידות בארמונו הפרטי, מה שהשפיע על חופש פעולתו של הקבינט. אי שביעת הרצון של מעלתך נמשכה על ידי זה שהתרחקת מבירת הממשלה ועכבת את הפקודות המוצעות לפניך וביחוד הפקודה בדבר פזור בית הנבחרים. הקבינט שהטיל על שכמו את האחריות להנהלת עניני הארץ בתנאי השעה החמורים, ראה הכרח לעצמו לפזר את בית הנבחרים ולשאול את פי דעת הקהל בדבר תכניתו הפוליטית לשם הבטחת שיתוף פעולה יותר מהודק בין השלטונות המחוקקים והמוציאים לפועל, בהתאם למה שמחייבות המסיבות העולמיות הנוכחיות. משום כך הנני מתנצל על שאינני יכול להמשיך ולשאת באחריות, ומבקש מאת מעלתך לקבל את התפטרותי מראשות הממשלה. הנני מחלה את פני השם שיצליח את דרכך.

רשיד עאלי אל-כילאני
ראש הקבינט.

ב. נוסח קבלת ההתפטרות:

דיואניה, 31.1.1941 רשמי דחוף

יקירי רשיד עאלי, ראש המיניסטריון - בגדאד.

בתשובה לטלגרמה שלך מ-31.1.41 הכוללת את התנצלותך בדבר אי יכלתך להמשיך בעבודה בגלל המאורעות שקרו ובקשתך שנקבל את התפטרותך ממשרת ראש הקבינט, החלטנו לקבל את התפטרותך מהמשרה הנ"ל ולהודות לך על עבודתך זאת שסייעה לסיום המשבר שלא היה רצוי לכל. כן אבקשך להמשיך בעבודה עד שיורכב הקבינט החדש.

ירושלים, יום ו׳, 28.3.41, שעה 12:00

הצעתי להרב פישמן, יצחק גרינבוים וד״ר שמורק לכנס בחול המועד של פסח, לא מטעם ההנהלה, אלא כציונים כינוס ציוני מטובי הציונים בארץ, מכל המפלגות, מכל חלקי הארץ, מכל החוגים והמעמדות, ומזקנים וצעירים, הפגנה ציונית גדולה במידה שהיא מוסכמת בינינו, לא לשם ויכוח פנימי, בלי לנגוע בשום שאלה השנויה במחלוקת, אלא לדבר רק על המוסכם. מלבד חברי ההנהלה ידברו עוד אישים מרכזיים מכל המפלגות, אם כי שום מפלגה או מרכז מפלגתי לא יוזמן בתור שכזה.

מהכינוס תצא גם תביעה ערוכה לישוב ולציונות בגולה.

גרינבוים עורר שאלת הועה״פ הציוני, אם דבר זה לא יפגע או לא ייראה כפגיעה במוסד הועה״פ הציוני, לכן הציע להתיעץ קודם כל עם אוסישקין.

כל המסובים לא ראו בזה שום פגיעה, ואני הודעתי שאני בין כה ובין כה אדבר אתו, לא כראש הועה״פ הציוני אלא כאיש ציוני וכזקן החבורה, והוא יהיה בין המוזמנים, ולכן אין יסוד לחשש זה.

הוסכם, שהכינוס יהיה באחד מימי חול המועד פסח בתל-אביב, ולפני הכינוס אערוך את הכרוז, שיוסכם מקודם על ידי ארבעתנו. הסודר מראש גם רשימת הנואמים בכינוס, שהיא צריכה לכלול (א) אישים מכל המפלגות, (ב) אישים מכל החוגים והקצוות השונים של הארץ.

ב. הזמנתי את י. בן-צבי וא. קצנלסון. מסרתי להם על המצב בענין הורדת העולים, ועל החשש שיש לנו שההורדה היא רק חלקית ושהסכנה שחלק העולים ישולח לא חלפה עדיין, ושיש צורך שהציבור בחיפה יהיה מוכן לכל צרה שלא תבוא. הם הסכימו שיש צורך לעשות הכנות מוקדמות.

הביעו דעתם שבמקרה של גירוש יש לסדר שביתה ולא הפגנה, כי לפי הנסיון יש לחשוש שהמשטרה והצבא יפגעו קשה בציבור והציבור לא יוכל לכבוש את יצרו, והם מסכימים שמישהו יגש כעת לחיפה לעשות את ההכנות המוקדמות.

=====================

ויוול ללוב ולשאר חלקי האימפריה האיטלקית. הצבא הגרמני, יוכל, איפוא, להציף את המזרח מבלי שתוכל אנגליה להושיט עזרה ממשית לארצות הנתונות תחת חסותה. המחיר שדורשת גרמניה מאת הערבים תמורת הבטחתה לשמור על עצמאותם הוא:

א) לעורר מהומות ובלבולים במזרח הערבי וביחוד בא"י;
ב) להרוס או לשתק את דרכי התחבורה הבריטים במזרח;
ג) לעזור לצבאות הגרמנים בהתקרבם לארצות הערביות.

מיד לאחר שנודעו פרטי ההצעות הגרמניות לרשיד עאלי אל-כילאני החליט להביאן באורח רשמי בפני ישיבה סודית של הקבינט. כן החליט, שאם וישאל באותה מסיבה למסיבות הפגישה בין נאג'י סאוכת ופון-פאפן, ישיב כי הפגישה היתה מקרית וכי היה זה מקרה טוב, היות ועתה יכולה הממשלה העיראקית לשקול את המצב ולבחור בדרך המתאימה לאינטרסים שלה.

בישיבה פרץ דין ודברים חריף בין ראש המיניסטריון שהמליץ להסכים להצעותיו של פון-פאפן ובין נורי אל-סעיד שדחן בעקשנות רבה ודרש בתוקף לשמור על ידידותה של בריטניה ולקשור את גורל ארצות ערב xxxx בגורל האימפריה הבריטית. אולם כשניסה נורי אל-סעיד לדון בהצעות הגרמניות לאור סופן המעציב של כמה ממדינות אירופה שהאמינו בהבטחות הנאצים, הפסיקוהו המיניסטרים הפרו-גרמנים והאשימוהו בבגידה בענין הערבי ובקבלת שוחד מבריטניה. האשמה זו אילצה את נורי אל-סעיד להסתלק מן הישיבה ולאיים בהתפטרות ובגלוי כל המזימה. כך נסתיימה ישיבת הקבינט הסודית מבלי שנתקבלה כל החלטה סופית.

מאז ואילך חדל נורי אל-סעיד מלהשתתף בישיבות הקבינט, אולם לא הגיש את התפטרותו, אלא השתדל להכשיל את מאמציהם ונסיונותיהם של רשיד עאלי ונאג'י שאוכת בדרכים שונות: החל לקרב אליו את טהא אל-האשמי, מיניסטר המלחמה, וכמה מהאישים הבולטים בפרלמנט. מסר לציר הבריטי על המו"מ עם גרמניה ודרש ממנו להתערב ללא דחוי. אולם מאחר שהציר ידוע כאיש בעל רצון חלש, שלח נורי שליח לתורכיה להודיע על המזימה לציר אנגליה באנקרה ולבקש ממנו להתקשר מיד עם לונדון ולדרוש מאתה התערבות לפני עבור המועד. לא עברו ימים מועטים והציר הבריטי בעיראק קבל מלונדון פקודה תקיפה להפגש מיד עם העוצר העיראקי ולדרוש ממנו כי יפטר את המיניסטריון מאחר שהפר את תנאי ההסכם האנגלי-עיראקי, בהתקשרו באמצעות אחד מחבריו עם האויב ובתכנו אתו תכנית משותפת לפגוע באינטרסים הבריטיים במזרח. בו בזמן נשלחה מלונדון פקודה לצבאות הבריטים החונים בבצרה ובמפרץ הפרסי להיות מוכנים להתקדמות לעבר בגדאד ולכבושה, במקרה שממשלת כילאני לא תזוז מעמדתה והעוצר העיראקי לא יוכל להפילה ולהרכיב ממשלה אוהדת לבריטים. לאחר משא ומתן שנמשך כמה ימים בין הציר הבריטי לבין העוצר וראש הממשלה, שהכחיש את כל ההאשמות שטפלו עליו, ולאחר תיווכם של כמה מהאישים העיראקיים החשובים כג'מיל אל-מדפעי ותוופיק אל-סווידי, שהבטיחו לשמור על הידידות הבריטית, החליט ראש הממשלה להסתפק בהרחקת שני מיניסטרים והם: נורי אל-סעיד ונאג'י שאוכת, הראשון בגלל נטייתו היתרה לאנגלים, והשני בגלל אהדתו לגרמנים, כדי שלא ירגנו, חלילה, אחרי הממשלה העיראקית, שהנה שותפה למזימותיה של איזו מדינה זרה, בין אם היא בת ברית או אויבת, ושאין היא נהנית מעצמאות מלאה בהנהלת עניניה.

אולם לא עברו 48 שעות וכבר נתברר לנורי אל-סעיד ולעוצר העיראקי כי רשיד עאלי אל-כילאני עומד xxxxx בדעתו להתקשר עם הגרמנים ולבוא לידי הסכם אתם. המזימה נתגלתה בלילה השני ליישוב הסכסוך, בשעה 11, כשבאו שבעה מקציני הדיויזיה העיראקית החונה בבגדאד אל העוצר ודרשו ממנו:

עם ה ר ב י ז י ו נ י ז ם לא נעשה הסכם.

אנחנו נעשה הסכם עם הרביזיוניסטים, אולם זה תלוי במדה שהרביזיוניסטים תלויים ברביזיוניזם. אם הרביזיוניזם איננו אומר: הפרת שביתות, אני מוכן להסכם אתו.

יש גם להבחין בין רביזיוניסטים פועלים ללא-פועלים.

יש הבדל בין הרביזיוניסט החלוץ ובין שאר הרביזיוניסטים.

בתוצאה מההסכמים האלה, הרביזיוניסטים מוכרחים לתקן הרבה שבושים וסילופים ביחס אלינו.

ההסכם הזה, אם יתקשר עם שני ההסכמים האחרים, הוא מונע בעד הפרת שביתות. ההסכם אומר, שאסור להם להפר שביתה, שתוכרז ע"י שני הצדדים, באם הם עובדים או אינם עובדים במקום השביתה. לפי ההסכם מותר לפועלים הרביזיוניסטים, באם הם מהוים 20% מהפועלים, לדרוש בוררות. יש חוששים שהמצב של 20% יכול להתהוות מתוך כוונה תחילה. אולם החשש הזה מחוסר כל יסוד: קודם כל, אין ההסכם נותן מקום לבוררות במקרה של א/ התנגדוו לזכות הארגון, ב/ פטורים בלי סבה מספקת. אינני רואה איך יקום הדבר שבכל מקום יהיו 20% פועלים רביזיוניסטים. חלוקה מדויקת כזאת איננה אפשרית, כי ארגון העבודה הוא בידי ההסתדרות, לפי המפתח והתור שלה. הם לא יוכלו ללכת לעבודה לפי שרירות-לב המעביד.

אבל, עם ההנחה שהם יהוו 20% בצבור הפועלים, אז יש לשקול: האם טוב לנו יותר שבצבור הפועלים יהיו 20% מפירי שביתה?

אינני מאמין שימצאו פועלים שימנעו מתוך כוונה תחילה בעד שביתה מוצדקת העלולה להיטיב את תנאי-עבודתם. לכל הפירוש הרמיזני הזה אין שחר, הוא מאנב רק ארגומנט לכוונה מלכתחילה.

مصـــر ـــ القاهـــرة

في ١٠/١٢/١٩٣٨

[redacted] حفظه

اعرض انني لما كنت من ذوى الاملاك الواسعة والعلاقات الكثيرة في فلسطين وممن اضطررت لترك البلاد وعدم العودة اليها نظرا لظروف الثورة الحاضرة • وكنت ممن اصيب بسبب ذلــك بخسائر فادحة من حرق داري وتكسير اشجاري مما قدرته الحكومة في بلاغاتها بعشرات آلاف الجنيهات، ورغم ذلك كله لم اتمكن من العودة الى فلسطين مع ما في هذا من اضرار كـــبرى تلحق بي ، منها وجود ثمر برتقال لي على الشجر والمقدر بنحو ستين الف صندوق برتقـــال وغيره كتعطيل الاراضي الزراعية ، وادارة الاملاك الاخرى ، ومع ذلك وبالرغم عن تلك الخسائر السابقة والتي ينتظر ان تلحق بي لا يمكنني العودة لما قد ينتج عن ذلك من خسائر اكبر •

لهذه الاسباب مجتمعة ولكثرة علاقاتي في فلسطين كما بينت سابقا ولاستحالة تعـــيين وكلاء للدفاع عني حالة وجودي في مصر نظرا لتعذر التفاهم بيني وبين الوكلاء وضياع مستنداتي ضمن بيتي المحترق ولان وكلائي العموميين السابقين وهم الشيخ راغب افف الدجاني وصبحي افف الايوبي وابراهيم افف نجم غائبون عن فلسطين بسبب الظروف الحاضرة فاني ارجو • ـــ اولا تاجيل كل قضية رفعت او يمكن ان ترفع عليّ الى حين انتهاء الظروف الحاضرة وتمكني من العودة لاستطيع التمتع بحق الدفاع المشروع عن نفسي ، وثانيا ـــ بفرض صعوبة تلبية طلبي هذا فاني ارجو تبليغي كل ما يرفع ضدي من القضايا واني موجود في القاهرة في القطر المصـــــري ولا شك ان حق الدفاع هو حق مقدس مشروع كما ان العدالة التي هي فوق كل شيء تابى ان تستغل الظروف الحاضرة ضد رجل قضت عليه هذه الظروف بان يترك بلاده رغم ما لحق بـــه من الخسائر كما انها لا تسمح بان تتخذ مثل هذه الفرصة وسيلة للاضرار بحرية شخص او مالـــه حال تغيبه عن البلاد ، او ان تبيح الاكتفاء باعلانه الحضور الى المحكمة بواسطة الجـــرائـد هذه الوسيلة التي لم يشرعها القانون الاّ في الظروف العادية المالوفة والتي لا يمكن ان تتخذ وسيلة قانونية في هذه الظروف الشاذة التي هي فوق العادة ، والتي هي حين تشريع هـــذا القانون لم تخطر للمشرع على بال •

لذلك • ـــ ارجو اجابة ملتمسي هذا وعدم اعتبار اي اجراء يخالف ذلك محتفظا بكل حـــق يخولني اياه القانون •

وتفضلوا بقبول فائـــق الاحـــترام

توقيع • شكري التاجي الفاروقي

نسخة لسعادة قاضي القضاة بفلسطين

" " رئيس المحكمة المركزية بالقدس

" " رئيس المحكمة المركزية بيافا

" " رئيس المحكمة المركزية بحيفا

مصـر ـ القاهـرة
في ١٠/١٢/١٩٣٨

سعادة رئيس المحكمة المركزية بتل ابيب المحترم

اعرض انني لما كنت من ذوى الاملاك الواسعة والعلاقات الكثيرة في فلسطين وممن اضطررت لترك البلاد وعدم العودة اليها نظرا لظروف الثورة الحاضرة . وكنت ممن اصيب بسبب ذلـك بخسائر فادحة من حرق داري وتكسير اشجاري مما قدرته الحكومة في بلاغاتها بعشرات آلاف الجنيهات، ورغم ذلك كله لم اتمكن من العودة الى فلسطين مع ما في هذا من اضرار كـبرى تلحق بي ، منها وجود ثمر برتقال لي على الشجر والمقدر بنحو ستين الف صندوق برتقـال وغيره كتعطيل الاراضي الزراعية ، وادارة الاملاك الاخرى ، ومع ذلك وبالرغم عن تلك الخسائر السابقة والتي ينتظر ان تلحق بي لا يمكنني العودة لما قد ينتج عن ذلك من خسائر اكبر .

لهذه الاسباب مجتمعة ولكثرة علاقاتي في فلسطين كما بينت سابقا ولاستحالة تعـيين وكلاء للدفاع عني حالة وجودي في مصر نظرا لتعذر التفاهم بيني وبين الوكلاء وضياع مستنداتي ضمن بيتي المحترق ولان وكلائي العموميين السابقين وهم الشيخ راغب افف الدجاني وصبحي افف الايوبي وابراهيم افف نجم غائبون عن فلسطين بسبب الظروف الحاضرة فاني ارجو . ـ
اولا تاجيل كل قضية رفعت او يمكن ان ترفع عليّ الى حين انتهاء الظروف الحاضرة وتمكني من العودة لاستطيع التمتع بحق الدفاع المشروع عن نفسي ، وثانيا ـ بفرض صعوبة تلبية طلبي هذا فاني ارجو تبليغي كل ما يرفع ضدي من القضايا واني موجود في القاهرة في القطر المصـري ولا شك ان حق الدفاع هو حق مقدس مشروع كما ان العدالة التي هي فوق كل شيء تابى ان تستغل الظروف الحاضرة ضد رجل قضت عليه هذه الظروف بان يترك بلاده رغم ما لحق بـه من الخسائر كما انها لا تسمح بان تتخذ مثل هذه الفرصة وسيلة للاضرار بحرية شخص او ماله حال تغيبه عن البلاد ، او ان تبيح الاكتفاء باعلانه الحضور الى المحكمة بواسطة الجـرائـد هذه الوسيلة التي لم يشرعها القانون الاّ في الظروف العادية المالوفة والتي لا يمكن ان تتخذ وسيلة قانونية في هذه الظروف الشاذة التي هي فوق العادة ، والتي هي حين تشريع هـذا القانون لم تخطر للمشرع على بال .

لذلك . ـ ارجو اجابة ملتمسي هذا وعدم اعتبار اي اجراء يخالف ذلك محتفظا بكل حـق يخولني اياه القانون .

وتفضلوا بقبول فائـق الاحـترام
توقيع . شكري التاجي الفاروقي

نسخة لسعادة قاضي القضاة بفلسطين
" رئيس المحكمة المركزية بالقدس
" رئيس المحكمة المركزية بيافا
" رئيس المحكمة المركزية بحيفا

פ ר ס י - ב ל

ישיבת המרכז מיום 1959. 11. 1.

משתתפים הח"ח: י. אורי, י. אידלסון, בבה אידלסון, ז. אהרנוביץ, י. בן-אהרן, א. ברודני, י. ברץ, א. גרקומב, מ. גרבובסקי, י. דובדבני, ש. דיין, א. הרצפלד, נ. הרפז, בת-שבע חייקין, תומה חירות, ש. יבנאלי, י. לופבן, גולדה מאירסון, ש. מאירוב, א. ציזלינג, א. קפלן, י. קוסוי, חביה קופרמינץ, ז. רובשוב, א. רבינוביץ, ב. רפטור, י. שפרינצק, ל. שקולניק, ח. שורר, ר. שרייבמן, ד. ספריר, א. קצנלסון, עדה פישמן, ז. פיינשטיין.

נעדרים הח"ח: י. חלמן, מ. גייסמס, א. דובקין, ב. וסס, ח. פרומקין, י. אפטר, א. פרלמון, ח. הלפרין, י. מהרשק, א. ליבנשטיין, א. גליקי ופולה בן-גוריון.

על המצב הכלכלי

א. קפלן: אינני מתכוון בסקירתי לתאור המצב הכלכלי וניתוח גורמיו, כי אם יש בדעתי לציין את הבעיות שעמדו - או שעדיין עומדות - לפני הנהלת הסוכנות והפעולות שפעלנו בקשר לבעיות אלו.

הבעיה הראשונה, שהנהלת הסוכנות הועמדה לפניה עם פרוץ המלחמה, היתה ב ע י ת ה ב נ ק י ם . לא אסקור עתה את כל התפתחות הענינים מסביב לשאלת הבנקים, ואזכיר רק כמה דברים בצורה שהם עורם אקטואליים. סמוך לפרוץ המלחמה קבעה הנהלת הסוכנות ועדה מיוחדת לטיפול בשאלת הבנקים. היה מו"מ ממושך עם גורמים ישובים ועם הממשלה. הממשלה סרבה להושיט לבנקים עזרה - אם בכסף ואם בצורה של ערבות. ברקליס בנק התנה את השתתפותו בעזרה לבנקים, שהועמדו במצב קשה, בערבות מצד הממשלה, אולם לאחר שהממשלה הודיעה כי לא תשתתף בדבר אף לא בצורה של ערבות - סרב ברקליס בנק להרתם בעול. לאחר דיון ממושך החליט א"ב לקחת על עצמו את התפקיד הזה

ולעזור לפתיחת הבנקים (פרט לארבעה). אפ"ב נעזר בכך על ידי הבטחת של בנק גדול בלונדון לעשות לו רדיסקונט בשיעור של רבע מיליון לא"י, על יסוד התחייבויות של הבנקים, ובאופן כזה נמצאה הדרך לפתיחת הבנקים מחדש.

הערכתנו היתה, שלמען התגבר על המצב הקשה שמצא את הבנקים עם פרוץ המלחמה, נהיה זקוקים לבוא לעזרתם בסכום לא פחות מ-400,000 לירה. עתה אפשר לציין, כי מצד זה היתה המציאות טובה מהשערתנו. לא היה צורך להשקיע סכום גדול כזה, וההתערבות על הבנקים נפסקה כעבור ימים מעטים. אבל, מצד שני, נתברר כי התקוות שתלו, כי אם נתגבר על הקשיים של „הראן", ישוב המצב לקדמותו - תקוות אלה לא נתגשמו. הנה עברו ארבעה או חמשה שבועות אחרי פתיחת הבנקים מחדש - ואנו עומדים עכשיו בפני הופעה מדאיגה. אמנם אין בהלה מסביב לבנקים, אבל הקהל מוציא לאט לאט את הפקדונות מהבנקים הפרטיים, הקטנים והגדולים, ואנו עומדים שוב בפני פרובלימה חריפה, בשני פרצופים: א) אם התופעה של הוצאת הכספים מן הבנקים תימשך ולא נוכל להזרים לתוכם כספים חדשים, אזי עלולה סכנה שנוסף לבנקים אשר נשארו סגורים, יצטרפו עוד אחדים לסגור את דלתותיהם בפני קהל המפקידים, ודבר זה יגביר, כמובן, עוד יותר את הפאניקה. מבחינה זו, הימים האחרונים מעוררים מחדש דאגה רבה. ב) כיון שהבנקים מוכרחים לשמור על יכולתם לשלם את הפקדונות, הריהם נאלצים לצמצם את הקרדיטים, ומתגבר והולך בארץ פרוצס של צמצום האשראי, שפירושו הוצאת כסף מן המשק, דבר שהשפעתו על ענפי המשק קשה ביותר.

אין לי ידיעות על הנעשה בברקליס בנק. אולם מה שנוגע לאפ"ב, יכול אני לומר, כי במשך כל הזמן לאחר פתיחת הבנקים נכנסים אלינו כספים מחדש. אבל אם נשווה את סכומי הכסף שהוצאו מן הבנקים הקרויים מקומיים לסכומי הכסף שנכנסו לאפ"ב עם עבור הבהלה הראשונה, נוכח לדעת שרק <u>חלק</u> מהכספים שהוצאו מן הבנקים נכנס לאפ"ב. יכול להיות שחלק מן הכסף נכנס לברקליס בנק, אפשר שחלק מחזיקים את כספם בבית, ויתכן גם שחלק הושקע בעסקים. קשה, כמובן, לבדוק זאת. אולם עובדה היא שמתוך רשת-הבנקים היהודית הוצאו בשבוע שלפני פרוץ המלחמה ובשבועות שלאחרי פרוץ המלחמה מיליונים פונטים. והיות כי מחוץ לארץ באים עתה אך סכומים מעטים, ואנחנו התבססנו תמיד במידה גדולה על כספים הבאים מחוץ לארץ, הרי שעתה מוצגות לפנינו בכל חריפותן שתי השאלות שדברתי עליהן קודם גם יחד: א) כיצד למנוע זעזוע קשה במערכת הבנקים שלנו; ב) ושאלת האשראי בארץ בכלל.

אנשים אחדים חשבו, כי המעשה שעשה אפ"ב, בהרחבו בעזרה לבנקים היהודיים על מנת לחלצם מן המצוקה, הוא אקט פוליטי חשוב אשר ייזקף לזכותנו. אנשים אלה חשבו שבבוא היום נבוא על שכרנו על המעשה הזה שעשינו, אשר מבלי עזרת הממשלה (כאשר היה במושבות אחרות של האימפריה) התגברנו בכוחנו אנו על כל הקשיים.

אני מתחלת שלתי הנחה זו. העובדות שנוספו במשך החודש בשטח עמדת הממשלה בארץ ובלונדון, מעידות כי אין חושבים את המעשה שעשינו לזכותנו, ולא עוד אלא שאני מפחד כי ב"יום פקודה" יאמרו לנו: מדוע נכנסתם אל הסבך הזה?

כיצד אנו חושבים לטפל בשאלות אלו, לא רק בארץ אלא גם בחוץ-לארץ, - על זה אעמוד להלן. רצוני לסיים את הפרק הזה בציון, כי גם בימים האחרונים נעשו נסיונות על מנת להכניס את הממשלה בעול המצב - והנסיונות האלו - לפחות לעת עתה - לא נשאו פרי.

*

הבעיה השניה שהתעוררנו לפניה היא - ה פ ר ד ס נ ו ת. גם בשטח זה עמדו לפנינו שאלות קשות אחדות. קודם כל: שאלת ה ע ב ו ד ה בפרדסנות. עם פרוץ המלחמה הופסקה העבודה בפרדסים. אבל זה היה רק צד אחד של הבעיה. הצד השני היה - רצונם של הבנקים להקטין, אם לא להפסיק, את מתן הקרדיטים לפרדסנות. האוונסים אשר לפי הנוהג בשנים הקודמות היו צריכים להנתן לפרדסנים בחודש אוגוסט, לא הגיעו באמצע ספטמבר אפילו כדי 50%, והיה חשש שהבנקים - מחשש מלחמה - לא ישלמו לפרדסנים גם את ערך האוונסים הקיציים אפילו בשיעור הקודם, ואין לדבר על הגדלת השיעור כאשר הובטח לפרדסנים.

שאלה עוד יותר קשה בשטח זה - גורלו של הפרי אחרי פרוץ המלחמה: באיזו מידה אפשר יהיה לשלוח את הפרי לחוץ לארץ, ומה יש לעשות אם לא נצליח לשלוח את כל הפרי, אלא רק חלק ממנו - מה יהיה גורלו של ענף זה.

גם בענין זה נסינו לעורר ולהציל כמה גורמים. קודם כל, נעשתה פעולה כלפי הבנקים על מנת שימלאו לכל הפחות את החוזים של ראשית הקיץ, וכן השתדלנו לגייס סכום כסף כדי לאפשר את חידוש העבודה בפרדסים, עד אשר יתברר גורל האכספורט, ולהקטין בינתיים את חוסר העבודה במושבות, שגדל בה במידה חריפה מאוד והגיע עד ל-7-8 אלפים מחוסרי עבודה. כמו כן נעשתה פעולה כלפי הממשלה בארץ ובלונדון. למרות כל התאמצותנו לא הצלחנו להשיג קרדיטים נוספים לעבודה בפרדסנות. השבוע, לאחר מו"מ קשה ומייגע, הצלחנו להשיג 4 אלפים פונטים, שיאפשרו לחדש את העבודה ל-1500 עד 2000 פועלים למשך חודש אחד. וזה הכל. הבנקים התחילו סוף סוף לא לבטל את הבטחתם הקודמת בענין האוונסים, ועוד היום משלמים הבנקים לפרדסנים על חשבון האוונסים שחייבים היו לתת באמצע הקיץ. אבל צריך להודות כי דבר זה מוטל על הבנקים - בעיקר על א"פ"ב - עול עצום של מאות אלפים לירות, עול שבתוצאותיו נרגיש בשטחים אחרים. אבל אחרי שישלמו את האוונסים הקיציים, יש לבנקים עמדה מוחלטת - לא להמשיך במתן קרדיטים לפרדסנים. כל מאמצינו להניע

את הממשלה להיכנס בעול - לא נשאו פרי. גם פעולתו של מ. שרתוק בלונדון בענין זה - אף היא לפי שעה לא נשאה פרי.

לאור היחס שגילתה הממשלה לגבי הבנקים ולגבי הפרדסנות, אפשר לציין את עמדתה הכללית של הממשלה, גם זו שבארץ וגם זו שבלונדון, לקשיים הכלכליים שהארץ מתחבטת בהם. הממשלה קבעה לעצמה קו, שאין היא יכולה לבוא לעזרת המשק הארצישראלי באופן חיובי. היא טוענת כי מצב-המלחמה מחייב אותה לעשות קימוצים מכסימליים בכל סעיפי ההוצאות שאינם קשורים קשר ישיר למלחמה (ובארץ-ישראל אין מלחמה) או לשאלות הבטחון. מלונדון באה פקודה לממשלה בארץ שתדאג בעצמה לאזן את תקציבה ותבטל את כל סעיפי ההוצאות הניתנים לביטול.

בשטח הפרדסנות עמדה לפנינו, כפי שאמרתי, שאלה שהיא היסוד של הפרדסנות: מה יהיה גורל הפרי. הפרדסנים בעצמם - גם יהודים וגם ערבים - פנו לממשלה בארץ ובלונדון בשורה של דרישות: א) להבטיח מכסימום אניות להובלת הפרי ולמסור לאניות המובילות את הפרי לארצות הסקנדינביות; ב) כי בשעה טרופה זו לא תקפיד הממשלה על כל הגזירות החלות על משלוח הפרי לאנגליה, שתאריך את התקופה שבה חל על הפרי מכס מוזל ותקטין לכל הפחות את המכס על האשכוליות. כמו כן דרשו עזרה כספית. עלי לציין, כי כמה דרישות נתמכו על ידי ממשלת ארץ-ישראל, אולם רובן נדחו על ידי לונדון. לגבי הממשלה בלונדון אנחנו בארץ-ישראל „פוריינרס" גם בזמן המלחמה, ומשום כך אין אנו יכולים ליהנות משום הנחה שנהנות מושבותיה של אנגליה. די לציין את העובדה, כי אף על פי שארץ-ישראל היא חלק מהאימפריה הבריטית, הרי הכנסת סחורות מארץ-ישראל לאנגליה זקוקה לרשיון מיוחד, אם כי הבטיחו כי זהו רק דבר פורמלי ולא יעשו קשיים בשטח זה. להבנת יחסה של לונדון אלינו אופייני לציין, שכמה מארצות האימפריה דואגת הממשלה לעניני האספקה. ודאי קראתם שהממשלה האנגלית קנתה את התוצרת של כמה וכמה ארצות, והיה מי שחשב כי הממשלה תקנה חלק מהיבול הארצישראלי של פרי ההדר, והיא תדאג גם להובלתו. כאשר נהלו אתה מו"מ שתעזור להשיג הקלות להובלת הפרי לארצות אחרות, ענתה, כי היא צריכה קודם כל לדעת, אם יספיק הפרי די הצורך לאנגליה ורק אחרי זה תוכל לציין אם וכיצד לעזור בהובלה לארצות אחרות.

לא אספר על יתר הצרות שמתחבטת בהן הפרדסנות בשטח של שיווק הפרי השנה. אף על פי כן מקוים שגם בלי כל עזרה מצד הממשלה - הן בקניית הפרי, הן בשאלת המכס והן בשטח ההובלה ליתר הארצות - יעלה בידי הפרדסנים למצוא שווקים ולהוציא מן הארץ מ-40 עד 50 אחוזים של יבול פרי-ההדר. אולם במצב הנוכחי קשה לחשב חשבון לכל השנה, אלא מחודש לחודש.

כדרך בכל הכרחי הדבר - והפעם זהו צורך חיוני ביותר -

לארגן את מעט המבספורט שיחיה, כדי לספור על השוק ועל המחירים של הפרי, שאם לא כן יאכל פרדסן אחד את בשר רעהו. כידוע, מתנהל מו"מ בין משלחי הפרי היהודים והערבים על חלוקת משלוח הפרי - כמה אחוזים יקבלו משלוח היהודים וכמה הערבים. הורצעה הצעה להקים ועד בר-סמכא לענין משלוח הפרי, שיהיה מורכב 4 יהודים, 3 ערבים, אנגלי אחד, ויו"ר הועד יהיה אחד הפקידים הגבוהים. על זה ענתה הממשלה, שאין היא יכולה למסור פרנקציות ממשלתיות לועד צבורי, כי דווקא בימי מלחמה צריכה היא למסור בידיה את כל תוקף והיקף השלטון.

מכירן שיש דוחק בחמרי האריזה, הוקדשו כמה ישיבות של באי-כוח הפרדסנים עם באי-כוח הממשלה לענין זה, ובישיבות אלו השתדל בא-כוח הממשלה להשפיע על היהודים שיתנו לערבים חלק מחמרי האריזה. מוצאים לנחוץ להזכיר לנו כי האינטרסים היהודיים מחייבים אותנו דווקא בשעה זו לשמור על הקואופרציה עם הערבים.

אין לדעת מה תהיינה התוצאות של ההשתדלויות לארגן את המסחר ומשלוח הפרי. אם המאמצים האלה יצליחו - ומקורים שיצליחו - יוכלו הפרדסנים לסלק את האורנגים, ואז יש תקוה שהבנקים ישטיבו לקחת אורנגים גם להבא. גם אחרי זה תעמוד השאלה, מה לעשות בפרי שלא יוכלו לשלוח אותו לחוץ-לארץ. אבל אם חס ושלום המאמצים לא יצליחו ולא יוכלו לשווק אפילו מחצית הפרי, או אם המחירים יהיו ירודים, הרי שהפרדסנים לא יוכלו לסלק את האורנגים ולא יינתן להם קרדיט נוסף. אנו מחוייבים כבר עתה לדון מה לעשות לפרדסנות במקרה זה, איך לשמור על הענף הזה, שהוא העיקרי במסחר הארץ והוא מפרנס עשרות אלפים פועלים, ולא רק פועלים, ושהושקעו בו עשרות מיליונים לירות - איך להציל מכליון גמור. ישנן עתה כל מיני תכניות ע"ד חסכון בעיבוד הפרדסים באופן שההוצאות תופחתנה עד לחצי, אך מאידך ז.א. שגם היבול יוקטן עד לחצי והתוצאה מזה יוצאו עשרת אלפים פועלים מן העבודה, כי הקיצוץ העיקרי שיכול להיות בעיבוד הפרדסים הוא על חשבון העבודה. מה שנוגע לתוצרת-הלוואי מן הפרי שלא יוכל להישלח לחוץ-לארץ, הרי ישנן כל מיני תכניות, אבל עד היום לא הצלחנו להגיע לאיזו תכנית סופית.

*

השאלה השלישית שהוצגה לפנינו עם פרוץ המלחמה היא - ה ח ק ל א ו ת   ה מ ע ו ר ב ת. קודם כל הוצגה השאלה, כיצד לאפשר את המשך הייצור בחקלאות המעורבת. אתם יודעים בודאי כי הנהלת הסוכנות שינתה השנה שינוי יסודי באופן השימוש בתקציבה. כמעט שנתבטל כל תקציב לפעולה התישבותית שיטתית, ועוד מראשית השנה הוקצבו 31 אלף לא"י לצרכי אספקה, להבטיח המשקים זרעים, דלק ודברים במידה שהדבר נתון בידינו. עם פרוץ המלחמה נתעורר אצלנו

מחשבות מקיפות לא רק לשמירת הקיים בחקלאות המעורבת, אלא גם ל ה ר ח ב ת הייצור, הן מנקודת המבט של הקלת האספקה בארץ, והן כדי להביא לעזרה לפועלים בודדים ולקיבוצים וגם לפרדסנים. חשבנו להביא לעזרת חוגים באלה על ידי הקמת משק-בית קטן, שתהיה לאיש אפשרות לגדל קצת ירקות - לאו דווקא למכירה בשוק, אלא - כמו בקיבוצים - לצורך האספקה העצמית, מה שיקל על מצבם. היכנו תכניות בשטח זה של הרחבת הייצור בחקלאות המעורבת, קבענו ועדה מיוחדת שביקרה בכל המשקים וניסתה לברר כיצד להתאים את העבודה במשק לצרכי השעה הנוכחית, כיצד להגדיל את האספקה העצמית ואת הייצור בכלל. עבודה תכנית יפה למדי, ואנחנו יודעים מה נ י ת ן לעשות בארץ בשטח זה, אלא לכך דרושים שני תנאים שחסרים לנו: כסף והסדרת המסחר בארץ. לפני שבועות אחדים באה אלינו משלחת מ„תנובה" ודרישה בפיה: תעיקו אותנו מהרחבה בלתי-מסודרת של הייצור, כי עד שאתם מדברים על הרחבת הייצור אין אנו יודעים כיצד למכור את התוצרת שישנה, ענף הלול בסכנה, ענף הירקות בסכנה וכו' וכו'. המשלחת דרשה ממנו לחזק את המלחמה נגד האימפורט של תוצרת חקלאית, להגביר את הסיסמה של קניית תוצרת הארץ, ולהנהיג משטר חמור בייצור החקלאי שיתנהל על פי תכנית קבועה מראש. אולי נוכל לעשות דבר מה בשביל חלק מהקיבוצים והאיכרים להקלת מצבם, אבל התכניות ה ג ד ו ל ו ת להרחבת הייצור הושמו הצדה בעיקר בגלל חוסר כסף. אגב, המרכז החקלאי הצליח להשיג הלואה בסכום של 30 אלף לירות למשקים להרחבת גידולי משלחין.

*

הבעיה הרביעית, שהתחלנו לטפל בה עוד לפני המלחמה והמשכנו אחרי פרוץ המלחמה, היא פ ר ו ב ל י מ ת ה א ס פ ק ה ש ל צ ר כ י א ו כ ל . הפעולה הבלתי-מספקת שנעשתה מצדנו בשטח זה היתה באופן יחסי מצומצמת. אנחנו עומדים בעת בראשית החודש השלישי של המלחמה ואין איש יודע כיצד היא תתפתח. אבל אני רוצה לומר מראש, כי הדעה השולטת ברגע זה כאילו בשטח האספקה הענינים מסודרים ואין לדאוג לכך - היא לפי דעתי מ ו ט ע י ת . דעה זו שולטת בימים האחרונים, מאחר שרואים כי אין כרגע מחסור בצרכי אוכל, שהמחירים ירדו במקצת ויכול להיות שבמשך החודש ירדו עוד יותר (מכיון שהמחירים בעולם ירדו, ותנאי התובלה לארץ-ישראל הוקלו ויכול להיות שעוד יוקלו, וכן יירדו מחירי הביטוח). משום כל אלה נוצר מצב-רוח - ביחוד בקרב הממשלה - שהכל מסודר בשטח זה, והיא מצביעה על כך שהיא היתה נבונה, שלא היה צורך להכין מחסנים של צרכי אוכל, כפי שהיא נדרשה לעשות ולא היה צורך לתת ערבויות שנדרשו לתת לאנשים פרטיים על מנת להכין מחסנים של צרכי אוכל יותר גדולים. שתי הדרישות אלו הוצגו בשעתו לממשלה והיא דחתה אותן, ועכשיו היא טוענת שהיא היתה צודקת (בהצעה ע"י מתן ערבויות לשם הכנת מלאי של צרכי אוכל תמכה גם ועדת האספקה הראשית אבל הממשלה דחתה את הדבר), וכי

מספיק היה רק ה פ י ק ו ח שהנהיגה בשטח אספקת צרכי אוכל ובמחיריהם. בעצם קובעת הממשלה מחירים לחמשה מצרכים: חיטה, קמח, סוכר, שמן, אורז - והיא חושבת לאט לבטל את כל הקונטרולה ולהסתפק בחוק שעומד להופיע בקרוב נגד הספסרות. הממשלה חושבת שפיקוח בזה יספיק להסדיר את ענין האספקה בארץ.

ואם כי המצב בשטח זה חוקל כרגע, יש להעיר, כי בינתיים עלו צרכי אוכל ב-12% ובינתיים שלמה ארץ-ישראל סכום של הרבה עשרות אלפים לירות שאפשר היה לחסוך אותן. אציין לדוגמא, שהסוכר אשר לפני המלחמה היה מחירו 8½ לירה הטון, נתייקר פי שלשה ומעלה. עכשיו קבעה הממשלה מחיר לסוכר למעלה מ-30 לירות הטון. ועשרות אלפי לירות הוצאו חנם, ורק מספר אנשים מצומצם בארץ ובחוץ-לארץ - בעיקר בחוץ-לארץ - הרוויחו מספקולציה זו.

בקשר לזה מתייצבת לפנינו באופן חריף שאלת האספקה למחוסרי העבודה ולמקופחי אמצעים בכלל. בעצם עומדות לפנינו בשטח האספקה שתי שאלות: א) הדאגה שלא לחזור בעתיד על השגיאות שנעשו במשך החדשים אלה - ואת זאת לא נוכל לעשות בלי עזרת הממשלה; ב) איך להבטיח גם בלי עזרת הממשלה צרכי אספקה במחירים מוזלים עד כמה שאפשר למחוסרי עבודה ולמקופחי אמצעים. גם הסוכנות וגם ההסתדרות מוכנות לפעולה ידועה בשטח זה. עדיין מוקדם לומר מה תהיינה התוצאות. אנחנו משתדלים לאט לרכז את הטיפול בענייני האספקה במקור היהודי. הקימונו מזכירות מרכזית לכל הועדים המקומיים לענייני אספקה, יצרנו מוסד לביקורת המחירים, ואנו מקוים כי נוכל לטפל בשטח זה, אם נדע לרכז אמצעים מבגים.

*

עוד בעיה עמדה לפנינו - שאלת ה ת ע ש י ה . גם בשטח זה נעשית הפעולה בשני כיוונים: א) בכיוון של הספקת חמרים גלמיים לתעשיה, ו-ב) בכיוון של הרחבת התעשיה. חשבנו, שאם בשטחים אחרים, כמו בשטח הפרדסנות והאשראי הגענו למצב של שפל, הנה בשטח התעשיה צריכה ארץ-ישראל להיכנס לתקופה של פרוספריטי. במשך זמן רב דיברנו על הסדרת האימפורט לארץ, אולם מהדיבורים האלה לא יצא דבר. עכשיו מלאכה זו נעשית מאליה על ידי המסיבות האובייקטיביות: א) בגלל הקשיים להביא סחורות לארץ-ישראל; ב) ומשום שבמצב הנוכחי מחוייבת הממשלה להסתלק מהפוליטיקה הליברלית שלה ביחס למשק הארצישראלי, פוליטיקה של אי-התערבות, ולהעמיד את המשק תחת פיקוח נמרץ. בעצם היא כבר עושה זאת. כל מי שרוצה להביא סחורות מחוץ-לארץ צריך לקבל רשיון מיוחד לדיוויזים כדי לשלם בעד הסחורות. ומיום ליום נעשה יותר קשה לקבל רשיונות כאלה לדיוויזים - במידה שהסחורות מוזמנות לא מאותן הארצות שבהן שולטת הלירה האנגלית באופן ישיר או בעקיפין.

ואנחנו היינו מקבלים את רוב הסחורות (75%) דווקא מאותן הארצות שהן מחוץ לשלטון הלירה האנגלית, ועל אלו החולנה עתה ההגבלות. הממשלה גם מתכוונת להנהיג שיטה של רשיונות לגבי האימפורט והאכספורט בכלל, וזה שוב יביא אותה לידי יתר שליטה על המשק. ואם נדע להשתמש בהזדמנות שניתנה לנו להוציא מתוק מעז, נוכל למצוא שוק לתעשיה (ולחקלאות) בארץ ולשחרר את התעשיה מן התחרות הפראית שהיתה קיימת עד כה. הממשלה מתכוונת בפקודות אלו לאינטרסים של האימפריה הנתונה במלחמה. נקודת השקפתה של הממשלה היא בערך כך: ארץ-ישראל היא חלק מהאימפריה הבריטית, האימפריה נתונה במצב של מלחמה וצריכים לדאוג לאינטרסים של המלחמה; משום כך אסור להוציא כסף לחוץ לארץ כדי לא להחליש את הוולוטה; לעומת זה חשוב להכניס לארץ וולוטה זרה. אבל למסור אותה לממשלה. ההוראות בענין זה באות בלונדון וכאן מוציאים אותן לפועל בלי חשבונות יתרים. פקודות כאלו נשלחות לכל המושבות וגם לארץ-ישראל. מצד זה יכולה אולי לבוא תקלה למשק הארצישראלי. המלחמה הקודמת סייעה לכמה ארצות להגביר את הייצור התעשייתי והן יצאו לדרך המלך. ואפשרויות כאלו כאילו נפתחו עכשיו גם בשביל ארץ-ישראל. נסינו לעשות חקירה מפורשת של האפשרויות בשטח זה. כבר ספרתי במקום הזה, שרק לסיפוק צרכי הארץ אפשר להחליף סחורות-חוץ בתוצרת הארץ בסכום של 1-1½ מיליון לא"י. וכן יש למצוא שווקים חדשים לאכספורט. אולם עלינו לדעת כי יש לעמול הרבה בשביל כך. דרושה פעולה שיטתית ועקשנית. הפרי לא יבוא מאליו. אני רוצה למסור לכם רק דוגמה אחת: הבוקר נפגשתי עם הסוכן המסחרי התורכי, שנשלח בשליחות מיוחדת למצרים ולארץ-ישראל, לבדוק את האפשרויות להגברת המסחר בין תורכיה לבין הארצות השכנות. תורכיה הפסידה עכשיו את השוק הגרמני שהיה קודם השוק העיקרי לתוצרתה, והיא דואגת עכשיו לקונים אחרים, היא דואגת גם לארצות שקודם לא שמה לב אליהן. אבל היא היתה גם מכניסה הרבה סחורות מגרמניה ומארצות אחרות שבאירופה המרכזית. עכשיו היא מחפשת מקורות אחרים לקניית תוצרת תעשייתית ולמכירת תוצרת חקלאית שלה. לשם כך הלך הסוכן המסחרי למצרים וגם לארץ-ישראל. מחר הוא עוזב את הארץ. נפגשתי אתו כאן, בתל-אביב. מסקנתו היא - שאפשר לפתח את יחסי המסחר בין הארץ לבין תורכיה. מתורכיה אפשר להביא חיטה, בשר, דגים - מצרכים שאנו מוכרחים לקנות בין כך ובין כך בחוץ-לארץ. מאתנו הם רוצים לקבל תוצרת תעשייתית, כגון: מרכבים לאוטומובילים, צרכי רפואה, חוטי אריג ועוד. הוא הכין רשימה ארוכה של סחורות שהוא מעוניין בהן, והוא רוצה להחליף סחורות תורכיות בסחורות הארץ. הוא אמר שהוא חוזר לאנקרה במסקנה, שארץ ישראל יכולה לענין את תורכיה גם כשוק למכירת תוצרתה וגם כשוק לרכישה. הוא הוסיף לפנינו שלוש פרובלמות: א) שאלת המחירים. את השאלה הזאת הוא לוקח על עצמו לסדר. ב) תקנות המכס. לפתרון השאלה הזאת הוא מציע לנו לדאוג באופן משותף. ג) והשאלה השלישית היא - הטרנספורט. כדי לנצל אפשרויות כאלו של הרחבת התעשיה יש צורך קודם כל באספקת חמרים לתעשיה.

בשטח התעשיה עלינו, כפי שאמרתי, בשני כיוונים:

א) להבטיח לתעשיה את החמרים הדרושים; ב) להבטיח שווקים לתוצרת. יש לדעת, כי הצבא בארץ הוא עכשיו צרכן גדול מאוד, ועמדה לפנינו שאלה איך להבטיח שהצבא יקנה מתוצרת התעשיה המקומית. מענין לציין, כי הצבא פנה אל המוסדות וביקש מבנה שהמשמש מעין מתווך בינו לבין היצרנים בארץ-ישראל. כי בינתיים ישנן הופעות קשות בשטח המו"מ בין הצבא לבין המספיקים לו לקנות מתוצרת הארץ. לדוגמא: הצבא הזמין כאן סוג מסויים של סחורה, והמתווכים הגישו הצעה ל-8½ לירות (לא המרבים המרסים), המחיר נראה יקר מדי והצבא החליט למסור את ההזמנה למצרים; התקשרנו באופן בלתי אמצעי עם היצרן והיא לא ביקש יותר מ-8½ לירות בעד אותו מין סחורה.

למען הבטיח את אספקת החמרים הגלמיים דאגנו קודם כל לאשראי. על יסוד קרן-ערבות מצדנו הסכים אפ"ב לתת אשראי לקניות אלו בסך כולל של 100,000 לא"י. 90,000 כבר אושרו, אם כי לא כולם נוצלו. הננו מטפלים בהקמת חברה מיוחדת לשם אספקה זו והיא תפתח פעולה בארצות שונות המספיקות לנו את החמרים הגלמיים.

בינתיים יש חלק מהתעשיות שעובד כבר עתה במשמרות אחדות. אתו אפשר לנהל מו"מ על תוספת שכר לייוקר החיים. אך לעומת זה יש כמה בתי חרושת שהעבודה בהם פסקה או שצפויה סכנה שתיפסק בעוד חודש ימים, בגלל הקושי להשיג את החמרים הגלמיים.

כתוצאה מן המצב שתואר כאן, עומדים אנו בפני החדשים הראשונים של המלחמה בחוסר עבודה חמור. ואני רוצה לנגוע עתה בשאלות ה ע ב ו ד ה ו ה ס י ו ע במידה שטפלנו בהן.

מספר מחוסרי-העבודה עלה בחדשים אלה והוא מגיע עתה - לפי המספרים של חודש אוקטובר - ל-17-18 אלף איש. מספר ה נ פ ש ו ת של מחוסרי עבודה אלה הוא בערך 35-37 אלף. למספר זה של מחוסרי עבודה מצטרף מחנה גדול של מ ח ו ס ר י פ ר נ ס ה , ומתייצבת שאלה חמורה של מתן עזרה לכל אלה. מיד אחרי פרוץ המלחמה התחלנו לדאוג לאמצעים כדי להתגבר על המצוקה הכלכלית, והחברים העלו על הפרק את ענין מ ס ה ח י ר ו ם , בהנחה שעלינו לגייס קודם כל את הכוחות הפנימיים שביישוב כדי לבוא לעזרת הרעבים וגם לעזור למשק להחזיק מעמד. המוסדות דרשו, כי תספק את העזרה עד אשר הועד הלאומי יתחיל בטפול מס החירום ויגייס את האמצעים. בחודש ספטמבר הוציאה הסוכנות לעזרה למחוסרי עבודה ולמחוסרי פרנסה למעלה מ-10 אלפים לא"י ו-6000 לעזרה לטפולים. וכאשר ראינו שאין לנו עוד יכולת להמשיך במתן עזרה בהיקף כזה, פנינו יחד עם הועד הלאומי לממשלה שתגיע אותה לבוא לעזרה. המצוקה היא במידה רבה תוצאה של המלחמה, ואחריותה של הממשלה לדאוג לכך. דרשנו מהממשלה - עד לבירור הענין בהיקפו המלא - כ-3000 לא"י לשבוע לצרכי העזרה, ואז - אמרנו - נגייס אנחנו מצדנו סכומים נוספים כדי להבטיח לחם לרעבים. בתחלה היה ויכוח כפול עם הממשלה: א) ל מ י צריכים לתת את העזרה;

ב) ו מ ה י   מכסת העזרה; הממשלה קבעה כי העזרה צריכה להנתן בשיעור מ-6½ גרוש עד 9 גרושים לשבוע (בקרב הממשלה גרמא היו חילוקי-דעות בדבר מכסת הסיוע; נהוגות בממשלה מכסות שונות, מ-26 עד 40 גרוש לחודש). הממשלה טענה, כי אין היא יכולה להפלות בין יהודים וערבים ואינה יכולה לתת ליהודים יותר מאשר לערבים. והיה ויכוח על סוגי האנשים הזכאים לקבל את העזרה, הזכאי לכך מחוסר עבודה או מחוסר פרנסה, או רק מי שגווע ברעב. כבר ספרתי בהזדמנות אחרת, שבא כות הממשלה כשרצה לברוק מי הם הנצרכים לסיוע וביקר בבתים אחדים, התפלא שלא מצא את האנשים במיטות, כי - אמר - הוא הבין שהדברים כבר הגיעו לסטדיה כזו שהאנשים אינם יכולים עוד להתהלך על רגליהם...

כידוע, קבל הועד הלאומי פעם אחת חמשת אלפים לירה מהממשלה, והובטח להגיש לה רפורט על המצב ותכנית לארגון העזרה להבא. לא הספקנו להגיש את התכנית במועד שהבטחנו ובינתיים באנו לבקש ארונם נוסף. הפעם אמרה הממשלה, כי היא מוכנה לתת רק שלושת אלפים לירות, בהודעה מפורשת, כי בסך הכל, עד סוף שנת הכספים, עד 1 באפריל, היא מוכנה להקציב לצרכי העזרה ליהודים 9 אלפים לירה ומה שתתן עכשיו הוא סלוק של כל התקציב שלה. התיעצנו והחלטנו להודיע לממשלה, כי לא נקבל את הכסף ולא נשחרר אותה על ידי כך מהאחריות. כיון שלועד הלאומי לא היתה אפילו פרוטה אחת לצורך זה, הסכימה הנהלת הסוכנות לערוב בפני אפ"ק על מתן הלואה לועד הלאומי על סמך ההכנסות הבאות ממס החירום.

חוץ לבעיית היחסים עם הממשלה עומדת לפנינו בעיה פנימית חמורה. כאשר ענין הסיוע עבר לידי הועד הלאומי, התחיל לגדול באופן מבהיל מספר התובעים ומספר המקבלים את העזרה. כבר הזכרתי, כי בחודש ספטמבר הוצאנו סכומים גדולים למטרה זו; הסוכנות - 10,000 לא"י, עירית תל-אביב - 6,000 לא"י. והנה בחודש אוקטובר, כאשר ענין הסיוע עבר לידי הועד הלאומי, חילק הועד הלאומי למטרת עזרה למעלה מ-22,000 לירה. ובהלה קמה בישוב. חוגים שונים באו בטענות: פועלים גוזלים את כסף העזרה מהלא-פועלים... בכל יום מגישים רשימות של אלפי אנשים הדורשים סיוע. כך, למשל, הגישה הרבנות הראשית רשימה של 7,000 תלמידי ישיבות שצריך לפרנסם. לפי המספרים שהוגשו לועד הלאומי יש צורך לתת סיוע ל-82,000 נפש. והמספר הנ"ל איננו סופי. אינני מדבר על העזרה הסוציאלית הרגילה, אלא על התוצאות של מצוקת-המלחמה. ישנה, כאמור, פרובלימה כלפי הממשלה, אבל הולכת ונוצרת גם פרובלימה איומה כלפי פנים. אינני רוצה לומר, שאותם שנרשמו ברשימות אינם נזקקים לעזרה. אבל מי שמכיר קצת את ירושלים העירה וכמה שכונות בתל-אביב, יודע שגם בזמן רגיל היו הרבה מאוד חוגים על הגבול בין עבודה לבין עזרה מן החוץ, וכל אלה מצאו להם בעת כתובת: הועד הלאומי, ודרך הועד הלאומי לסוכנות. כל האלמנט הזה מתארגן. נמצא מי שמארגן אותו.

אילו היינו נזקקים אפילו את הדרגה הממשלתית בלבד.

הינו סיוע של 400 מא"י לחודש לאיש, היינו מגיעים לסכום של 30,000–35,000 לא"י לחודש לשם סיוע. אין כל תקוה שנוכל לגייס אמצעים בשביל לכלכל מחנה עצום כזה. ובעצם הדבר שאנחנו מטפלים שמונה רבבות (ומחר יכולים להיות תשע רבבות או מאה אלף) נפש בישוב על סמך הסיוע, יוצר פרובלימות שאין אנחנו רואים היטב ברגע זה לאן יובילו אותנו (א. קצנלסון: האם עצם העובדה, שיש 40,000 פועלים מחוסרי לחם, איננו יוצר בעית מקבילה של מחוסרי פרנסה בחוגים אחרים? א. קפלן: אני חולק על התיאוריה של „פיפטי־פיפטי", שאם נותנים לפועלים איזה סכום, צריכים לתת בדיוק בסכום הזה לאחרים. קודם הכניסו בחשבון ב„לא־פרודוקטיבים" גם את הריביזיוניסטים ופועלי „אגודת ישראל". בעת, לאחר שאיחדנו את כל ארגוני הפועלים למסגרת העזרה, שוב דורשים בשביל האחרים „פיפטי פיפטי". הועד הלאומי קבע תיאוריה זו ומודיעים כי צריך להיות „שויון"). כשאני רואה לפני מספרים איומים אלה, אני אומר: נחוצה בתקופה כזו גם מידה לא קטנה של אכזריות בעניני הפרט לטובת הכלל. אחרת — איני יודע לאן נגיע. אם לא נמצא מוצא לפרובלימה זו היא עלולה להרוס את ההסתדרות ואת הועד הלאומי ואת המורכבות היהודית גם יחד. שאלת הסיוע, מידותיה וצורותיה האפשריות, דורשת דיון רציני מאוד.

היכולים אנחנו רק בכוחות עצמנו בלבד לפתור את שאלת הסיוע או לא? אני עונה: לא. איננו יכולים ואיננו רשאים לקחת עלינו את כל עול העזרה ולהרוס על ידי כך את כל יתר הפעולות שלנו. אנחנו צריכים לרתום בעול הזה את ה מ מ ש ל ה . את כל המחשבות הפוליטיות על סכנה הנובעת מהשתתפות הממשלה, אני חושב לטפשיים. עלינו לדרוש מאת הממשלה את הסיוע, ולדרוש במבטאים החזקים שיש לנו. שאם לא כן — ההסתדרות, הועד הלאומי והמורכבות יתהרסו. דרשתי כי עוד השבוע יתקיים בירור יסודי בשאלה זו בין המורכבות היהודית, הועד הלאומי וההסתדרות. אני מזכיר את הגורמים העיקריים. אם עיריית תל־אביב ומוסדות אחרים ירצו להשתתף בדאגה זו — נברכם ברצון רב. אנו מוכרחים לברר לעצמנו באופן יסודי לאן אנו הולכים בשטח זה. אם הממשלה מסרבת לשאת בעול המצוקה במידה מספקת, אין אנו צריכים להסתפק בהחזרת הסכום הזעום של 5,000 לירות שהוצע לנו. הממשלה מבינה אמנם כי הפגנות על יד בית הממשלה בירושלים מחוסרי עבודה לא יעזרו. אבל היא יודעת כי מחוסרי העבודה והפרנסה יכולים להרוס את מהלך התכונה הממשלתית ב מ ע ו מ ו ת — במועצות ובעיריות. הממשלה מאוד חוששת לכך, שהרעבים יעכבו את מהלך הפעולה במוסדות השלטון העצמי במקומות. אני יודע כי יש ויכוח בין השלטונות בארץ ובין הממשלה בלונדון לשאלת העזרה לרעבים, אם צריכה הממשלה להיענות לדרישה זו ובאיזו מידה. אם נעבור בשקט על סירובה של הממשלה לשאת בעול, אזי ישלח ג'ונסון טלגרמה ללונדון, כפי ששלח בענין הבנקים, שהממשלה „בסדר". הוא הודיע אז ללונדון כי בנק אנגלו־פלשתינא נהג יפה, בנק ברקליס לא התנהג כהוגן, אבל הממשלה יצאה מן הענין בסדר. טלגרמה מעין זו ישלח גם עכשיו בענין הסיוע. השאלה — רצינית מאוד בשביל

המסחררת ועקיבנו לחולים. דרושה פעולה כלפי פנים, ריאורגניזציה, ודרושה גם פעולה כלפי חוץ. אני מציע: א) להביא לידי שיתוף הממשלה בעול העזרה לרעבים; ב) ולשמור על גבולות הגירעונים במתן העזרה.

בשטח העבודה מתגבשים תכניות רבות. מחפשים כעת דרך להגשים עבודות שיכון במושבות ובמשקים. מציעים שתורכבנה תתן סכום של 80,000 לא"י כדי להקדים עבודות בנין במשקים, שצריכים היו לעשותן במשך שנים, ויחד עם זה לגייס אמצעים נוספים ע"י המוסדות - „ניר", בנק הפועלים, „ביצור" וחברה להתיישבות חקלאית - למתן הלואות למשקים החזקים יותר שיוכלו לשלם בעצמם את ההלואות, ובעבודות אלו יעסיקו הרבה מאות פועלים. מתוך לחץ ועוני הגענו לידי מחשבה, להקים מחנות פועלים לשם עבודות כיבוש והתיישבות, ולנסות לארגן את אופן התשלום ואת אופן הוצאת העבודה לפועל בצורה אחרת לגמרי, כדי להקטין את ההוצאות או להגדיל את מספר הפועלים שיעבדו באותו סכום כסף שיוקצב. המחשבה היא לסדר עבודות שבהן יתקיים הפועל על 12 גרוש ליום. יש גם הצעות שבעיקרן יתקיים הפועל על 24 לא"י לשנה. עוד לא באנו לידי מסקנה, אם על ידי כך יושג קימוץ מספר בהוצאות וכיצד ישפיע הדבר על שריון העבודה. ערכנו כמה תכניות שהגשמתן היתה יכולה להעסיק אלפים אחדים של פועלים.

המשבר הנוכחי בארץ הוא, לדעתי, זמני או יכול להיות זמני, הוא איננו מחוייב להימשך דווקא במשך כל תקופת המלחמה. משבר בראשית המלחמה איננו תופעה ארצישראלית מיוחדת, אלא תופעה עולמית. גם באנגליה ובצרפת נתקלים בתקופה הראשונה של המלחמה בגידול מספר מחוסרי העבודה, אף על פי שרבבות גויסו לצבא. צריך לעבור זמן עד שהתאמת המשק למצב מלחמה יוצאת לפועל. הערכה זו צריכה לתת לנו תקוה ואומץ ללחום במשבר הזה. אבל גם בתקופה ראשונה זו של המשבר יש לפנינו כמה וכמה תכניות חיוניות, שאילו הגשמנו אותן היינו יכולים להקל במקצת את המצב. כמובן, גם אז לא היינו יכולים לחסל את כל הצרות, לא היינו יכולים לפתור בנקל את הפרובלימה הקשה של הפרדסנות ועוד כמה שאלות, אבל היינו יכולים בכל זאת להקטין במידה ניכרת את מספר מחוסרי העבודה ומחוסרי הפרנסה. ישנן תכניות לסידור עבודות פרודוקטיביות, לא יישור חולות ועבודות דומות שאני שולל את האפקט הכלכלי שלהן, כי אין אלו אלא סיוע בצורה נאותה יותר. אפשר היה לסדר הרבה עבודות פרודוקטיביות אילו היינו מגייסים אמצעים מתאימים. נחוצים אמצעים משני מינים. קודם כל נחוץ לנו הון ציבורי רב ומלבד זה נחוץ גם כסף מסחרי או מעין-מסחרי, שאפשר יהיה לכוון אותו להקלת הפרובלימה של האשראי, ביחוד בשטח של עבודות ציבוריות, וקצת הלואות לזמנים ארוכים.

גם בשטח זה רצוני להזכיר את הממשלה. לפני המלחמה התחייבה הממשלה על הלוואות גדולות לעבודה: 600,000 לירות לעיריית תל-אביב, הלואה לעיריית חיפה, 235,000 לא"י להשתתפות במפעל החולה. היתה לממשלה תכנית כלכלית רחבה מאוד. אנחנו בלונדון טפלנו בשאלות אלו, אבל גם הממשלה המקומית רצתה ללוות את הספר-הלבן ב„התיאמה

כלכלית". עבודה תכנית רחבה לעשר שנים, שדרשה סכום של הרבה מיליונים לירות חוץ לתקציב הרגיל של הממשלה. ואם תכניות אלו נתבטלו, הרי אין להאשים בזה את הממשלה המקומית. היא פתחה ולחמה נגד הקיצוצים האלה שבאו מלונדון, אבל כל התאמצותה לקבל אמצעים נוספים מלונדון נתקלה בהתנגדות נמרצה שם. גם כיום משתתפת לונדון ב-3 מיליון לא"י לשנה בערך בתקציב הארצישראלי לצרכי צבא ובטחון, והיא מסרבת בהחלט לתת עכשיו כל תמיכה לצרכים כלכליים. הממשלה המקומית ניסתה להשיג בשביל תל-אביב וחיפה לפחות סכום של 200,000 לא"י - וגם בזה לא הצליחה. ענו מלונדון: אם העיריות תוכלנה לקבל הלואות בשוק המקומי - מה טוב, אבל אנגליה לא תשתתף באופן ישיר בהטבות; במצוקה שנמצא בה משלם המסים האנגלי אין הוא יכול לתת כסף כדי להקל על המצוקה הכלכלית בארץ-ישראל. יש הגיון בדברים אלה. צריכים, איפוא, לחשוב מה אפשר לעשות באמצעות הכספים של משלם המסים ה א ר צ י ש ר א ל י , באמצעות כספים פרטיים יהודיים ובאמצעות הון לאומי, ואיך להגביר את ההון הלאומי, את כספי הקרנות.

הסוכנות היהודית בארץ קבלה מהכנסות קרן-היסוד במשך החדשים האחרונים קצת פחות מ-60,000 לא"י. אמנם, קרן-היסוד אספה יותר, אבל לא כל הסכומים מגיעים לגזברות בארץ-ישראל. הסוכנות קבלה על עצמה בחדשים אלה עול של הוצאות והתחייבויות בסכום של 130,000 לא"י בערך. אפרט במה התחייבויות: כלפי "המשביר" ובגלל "המשביר", בקשר לפעולת אספקה למשקים ולאספקה בערים נכנסנו בהתחייבויות על סכום של 37,000 לא"י; למען אפשר אספקת חומר גלמי לתעשיה ולמען אפשר קרדיטים בשיעור של 100,000 לא"י - נכנסנו בהתחייבות על 10,000 לא"י. ויש לסכות התחייבויות וערבויות כהנה וכהנה. גם הערבויות הן על פי רוב לזמן קצר ולעתים קרובות מגישים לנו את החשבון לסילוקו.

אלו הן ההכנסות ואלה הן ההוצאות של הסוכנות היהודית במשך חדשים אלה. כיוון שאיננו יודעים מה נעשה בעת בעולם ולאיזה הכנסות אפשר לקוות בעתיד, סידרנו לע"ע תקציב לשלשה חדשים, מאוקטובר עד ינואר, בסכום של 160,000 לא"י. מזה עלינו לנכות סכומים לא גדולים לתשלום חובות, להוצאות אדמיניסטרציה שלנו ושל קרן-היסוד, לכיסוי עודפי תקציבים מהשנה שעברה שאנחנו צריכים בעת לשלם וכו'. לאחר שנגכה את כל אלה, ישאר לנו לפעולה חפשית במשך 3 חדשים סכום של 60 - 70,000 לא"י. כלומר - לאחר שהנהלת הסוכנות תשלם את התחייבויותיה, ישאר ברשותה סכום של 20,000 לא"י לחודש. מזה החלטנו לתת 4,000 לא"י לחודש לסיוע ו-1,500-1,800 לא"י לעזרה למעפילים. והנה כבר בחודש אוקטובר הוצאנו לעזרת המעפילים (הוצאה בארץ לסידור ראשון, החזקתם בבית העולים, ביטוח רפואי וכו') 2600 לא"י, ולסיוע - קרוב לששת אלפים לא"י. נשאר, איפוא, סכום של 12-16 אלף שעלינו לחלק בין יתר סעיפי התקציב: עבודה, התישבות, בטחון, פוליטיקה, תעשיה, חינוך וכו'.

כדי שיהיה לכם מושג באיזה תנאים עובדת עכשיו גזברות הסוכנות, אמסור לכם פרשה של חצי יום אחד, פרשת יום אתמול. בשמונה בבוקר בערך התחילה ישיבה בענין נמל תל-אביב; באו מנהלי "אוצר מפעלי ים" והודיעו, כי לרגל הקטנת האימפורט בעקבות המלחמה, ירדו ההכנסות ונוצר גרעון; ואם הסוכנות לא תבטיח לנמל 16-17 לא"י לששת החדשים הקרובים - ייסגר הנמל; סכום זה הבטיחו אחרי שיעשו קיצוצים גדולים בנמל, אחרי שיורידו את שכר העבודה של הפועלים מ-10-9 לא"י לחודש ל-8-4 לא"י בערך, שינוי שההסתדרות טרם הסכימה לו; בענין זה נמשך ויכוח מר במשך שבוע ימים; הועדה המפקחת החליטה סו"ס להמליץ לפני הנהלת הסוכנות שתשתתף בכיסוי הגרעון הזה בסכום של 7,500 לא"י; אבל הסכום הזה הוא מחוץ לכל תקציב, ואינני יודע מנין יימצא. אלה יצאו ובא הרצפלד מרוגז. ביקש שאמצא 4,000 לא"י מחוץ לתקציב כדי להוציא לפועל עבודת הכשרה של הקהק"ל שיכולה להעסיק אלף איש. לא הספיק הרצפלד לצאת ובבר נכנס שקולניק. הנה שבקשר לתכניתה של חברת "מקורות" תשתתף השנה החברה להתישבות בסכום של 4000 לא"י. שקולניק עודנו מדבר, ואנשי "הבימה" מחכים במסדרון; המשכורת הבינונית שלהם היתה פעם 15 לא"י, עכשיו הגיעה ל-9 לא"י; אבל הם נעשו "בעלי בתים", בנו בזמנו דירות, ולשם כך קבלו משכנתא ראשונה ומשכנתא שניה; בקשו שאמצא להם עכשיו 8,000 לא"י ואז יוכלו לחסוך במשכנתא השניה לכל הפחות שליש או אפילו יותר מזה ועל ידי כך להקטין את התשלומים החדשיים של כל אחד מהם בלירה לחודש; למותר הוא להסביר מה פירושה של לירה לחודש לכל אחד מאנשי "הבימה"? טרם גמרתי אתם, ובבר קראו אותי לישיבת ועד הטכניון; הועד בא אתמול מירושלים כדי להיפגש אתנו ועם הועד הלאומי ולהודיע לנו, כי אחרי מה שקרה בפולין, נשארו הסטודנטים שבאו מפולין בחוסר כל - אין להם מה לאכול ובודאי שלא יוכלו לשלם שכר לימוד; נוצר, איפוא, לועד הטכניון גרעון של 6500 לא"י; הם הסבירו לי עד כמה חשוב לקיים את הטכניון, שאסור לבטלו ושהסוכנות צריכה לבוא לעזרתם. אחר כך היתה ישיבה בשאלת השוטרים הנוספים; השתדלו להסביר לי, שאם לא נגייס סכומים נוספים לפעולה זו - ייהרס המפעל באמצעיתו... וזהי פרשת הישיבות משעה 8 עד 2. אחרי הצהרים שוב התחלה פרשת הישיבות. היה ויכוח, שהרי עוד יגיע לכמה מקורות, בענייני העליה - אם צריכה הסוכנות לתת כסף לפעולה זו ואיך לארגן אותה. בלילה דברו אתי רוזנברג ובן-גוריון על צרכי הגיוס, שצריך להקציב בשבילו מחוץ לתקציב סכום של 18,000 לא"י. כל אלו - תביעות מחוץ לתקציב, תביעות של חצי יום אתמול בלבד. מה סודר בפרשיה זו? בענין נמל תל-אביב סודר משהו. בענין "מקורות" נחתם קומבינציה. הרצפלד חושב, כי הענין שהוא עסק בו סודר, אינני בטוח בזה. ענין "הבימה" וענין השוטרים הנוספים לא סודר לע"ע. אבל בינתיים אנו נכנסים לסבך איום. ויום יום מתיצבת השאלה: עד היכן ועד מתי נוכל להמשיך כך.

כאשר ראינו בסוף ספטמבר מה צפוי לנו הרצנו טלגרמות ל-24 ארצות וגם שלחנו כמה אנשים לארצות.

מהו המצב בארצות? בעוד יומיים יבוא לוקר ויספר לנו

מה נשמע באנגליה. לפי המכתבים שקבלנו מאנגליה, מביטים עלינו שם בתמהון על שהגשנו תזכיר חריף הרבה מאוד בעת. שם חושבים, שאין אנחנו אנשים רציניים, אם אנחנו דורשים בעת סכומי כסף גדולים; הרי החיים באנגליה נפסקים בחמש בערב, חושך ברחובות, אספות אי אפשר לסדר, חלק מהאנשים עזב את לונדון והלך לערי השדה, ואיך אנחנו מעלים על הדעת שאפשר לגייס סכומים גדולים? הם אומרים, אולי המצב ישתנה בעבור זמן ואז ידברו על עבודה, אבל לעת עתה אין מה לדבר. (בקשר עם סידור יהודים מגרמניה התחייבנו על 40,000 לא"י, על אחריות המועצה ליהודי גרמניה; עתה מודיעים לנו מלונדון: החוב הוא חוב, אבל כסף לא נשלח לנו). וזוהי הארץ באירופה שתלינו בה את התקוות הגדולות ביותר.

מקנדה הודיעו לנו, שאי-אפשר לעשות כרגע דבר בשביל ארץ-ישראל, כי עסוקים בעזרה לנגועי המלחמה. את הפעולה לטובת הקרנות דוחים לאביב.

עם ארצות הברית של אמריקה מתנהל מו"מ במשך זמן רב. הודיעו לנו, כי עד האחד בינואר לא יוכלו לסדר שום מגביות חדשות ולא יוכלו לצאת בשום לוזונגים חדשים, כי עדיין מתנהלת המגבית היהודית המאוחדת מהשנה שעברה. אבל עושים מאמצים להגביר את המגבית הקיימת, ולגבות את 20 מיליון הדולרים. עוד בימי הקונגרס דברו על כך שה„אלוקיישן קומיטה" צריך לקבוע את חלוקת הכנסות המגבית מעל ל-9,5 מיליון דולר. ישיבה הועדה נועדה לספטמבר. אחר כך הודיעו כי הישיבה תהיה באוקטובר, כי בינתיים התברר שכספי המגבית נגבים בקושי. דרשו מאתנו חומר. שלחתי חומר. זאת אולי הפעם הראשונה שהודיעו מאמריקה, כי מודים על החומר, שהחומר משכנע ושה„אלוקיישן קומיטה" בודאי ייענה לצרכי ארץ-ישראל. היום נתקבלה טלגרמה בירושלים ובה מודיעים כי אתמול נתקיימה ישיבה, אבל לא קבעו כל החלטה. החליטו לדרוש ממני חומר נוסף, ובעיקר שאמציא את המאזנים, המאושרים על ידי רואה-חשבונות מוסמך, של הקרן הקיימת, קרן היסוד והנהלת הסוכנות בעד שלש השנים האחרונות; אבל, חס וחלילה, שלא לערבב את המאזנים עם הדינים וחשבונות שאני מוסר לקונגרס, אלא שאמציא דינים וחשבונות מוסמכים על ידי רואי חשבונות, ובעבור זמן מה תהיה שוב ישיבה ואז ידונו מחדש למה אנחנו זכאים ומה נקבל.

קורט בלומנפלד וד"ר לנדויאר כבר נמצאים באמריקה. ד"ר ויצמן יסע ב-12 לח.ז. לפי הידיעות שבידינו מוכן הד"ר ויצמן להשאר זמן רב באמריקה ולעבור אותה מצפון לדרום, ולהגיע עד ארגנטינה. מציעים לנו לצרף לוויצמן כמה וכמה אנשים. מדברים הרבה על משלחות לאמריקה מתוך הישוב. המו"מ אתנו מתחיל קודם כל בשאלה: כמה כסף נדרש לצורך זה או אחר. כך, למשל, דרשה הרבנות, כי נתן אמצעים נוספים בשביל ישיבות. הפרדסנים הודיעו כי הם רוצים לעזור לסוכנות ולהשתתף במשלחת לאמריקה. דברו עם ויצמן ודברו אתנו

והציעו דרישה „קטנה": להפריש 25% מההכנסות לפרסומת. גורע הדבר להתאחדות בעלי התעשיה וגם הם באו בהצעות ובתביעות, לא לשכוח את התעשיה, שהרי התעשיה תקלוט עולים - כמה אחוזים ניתן לתעשיה? והנה באה „אגודת ישראל" והציעה שיתוף אתנו. הם משתתפים בועידה הציונית בהולנד. גם הם רוצים 20%.

יש בודאי בכל ההצעות האלה גרעין הטוב, אבל הכל מגישים לנו את החשבון על ההכנסות ש ט ר ם נכנסו וכל אחד רוצה לתפוס את חלקו לפרע.

בכל ישיבה של הנהלת הסוכנות מזכיר דובקין את ענין המשלחת לאמריקה. אבל באמריקה אינם להוטים כלל לשליחים. אוסישקין טלגרף ליושב ראש הקהק"ל באמריקה והודיע שיש לו מועמד חשוב לנסיעה לאמריקה - וקבל תשובה שלילית.

ארץ שניה, שבה עושים התאמצות רבה - היא דרום אפריקה. במשך החדשים האלה העבירו לקרן-היסוד 26,000 לירה, חוץ מסכומים גדולים לקהק"ל ועלית נוער. היום היתה לי ישיבה עם אנשי אפריקה היושבים בארץ. בין היתר חשבנו לשלוח שמה אנשים שיגייסו אמצעים בשביל „ביצור". אמרו לנו: בשביל מגבית קרן-היסוד צריך לשלוח לשם ב א פ ר י ל , ביותר חוששים איך מה לעשות בעת. גם את סבירות הארבלינציות של הקהק"ל הפסיקו, כי נתפרסם עתה חוק בדרום אפריקה המטיל איסור גמור על הוצאת הון משם אפילו לאימפריה הבריטית, אם לא לתפקידי צדקה.

בינתיים הקימונו כמה ועדות והצלחנו להביא את החברות השונות מבטיחים שישבו ויערכו יחד. אבל בכדי לארגן את המפעל, לרכוש חברים גדולים, להשפיע על הממשלה וכו', לא די בפעולות ארגוניות ויש צורך ב כ ס ף . בלי כסף המכונה לא תזוז.

שלחנו כמה הצעות ללונדון - תכנית פעולה לגבי הממשלה והבנקים. אני צריך להזכיר פה את מר איזנשורדיק שקשר קשרים חשובים עם חוגים ומוסדות לא-יהודיים. בקשר לזה יסע בשבוע הבא ללונדון הופיין. גם משה שרתוק פועל הרבה בשטח זה. באחד המכתבים שלו הוא כותב: „כשבאתי ללונדון, כינסו מסיבה; רציתי להוכיח לאנשים שני דברים: א) שהאופוזיציה הפוליטית אינה מבוססת וצריכים להיות זהירים בפעולה הפוליטית; ב) דרושה יתר עירות בשטח הכלכלי; בתפקיד הראשון הצלחתי. בתפקיד השני לא הצלחתי."

אנו רוצים להבטיח את הממשלה ומוסדותיה, גם את ועדת המטבע, בעזרת של פעולה כלכלית רחבה בקשר עם הבנקים, האשראי, עם הפרסגנות ועוד. אנחנו שוב עוסקים בעיבוד תכנית, יפה לדבר, על הנייר, מה היינו יכולים לעשות בארץ אילו היה לנו כסף מסחרי. זה יהיה הנסיון האחרון בשטח של גיוס אמצעים על ידי

מוסדות חוץ. אחרים סאנשינו בלונדון - פסימיים וחושבים שאין כל תקוה לעזרת הממשלה, אחרים סאמינים עדיין שאפשר להתגבר על עמדתה המתנכרת של הפקידות בלונדון ובארץ-ישראל.

אם לא ייכנסו לקרנות כספים מחוץ-לארץ במידה מתאימה, ואם ענין המלווה באמריקה לא יתגשם (ד"ר לנדויאר קיבל על עצמו לברר את הענין), ואם המו"מ בלונדון לא יצליח - אזי קשה לתאר מה יהיה המצב בארץ. בכל זאת עומדת לפנינו השאלה, אם איננו צריכים לשוב למחשבה על גיוס כסף בארץ, כדי להזרים רב נוסף לעורקי הכלכלה בארץ-ישראל (זה לא יפתור אמנם את שאלת הסיוע) - ואנחנו מטפלים גם בשאלה זו.

*

הוחלט להמשיך את הבירור על המצב הכלכלי בישיבה הבאה של המרכז.

*****

התפטרותה של גולדה מאירסון ממזכירות הועד הפועל של ההסתדרות.

<u>גולדה מאירסון:</u> אחרי הישיבה האחרונה של המרכז באתי לידי מסקנה, שאינני יכולה להמשיך עוד את עבודתי במזכירות הועד הפועל, ואני מודיעה זאת למרכז. שני ענינים שאני מטפלת בהם – „משען" ומשרד ג' – אני מעונינת להביא לידי גמר. אני מקווה לגמור אותם עד סוף החודש, ואז אצא מהמזכירות.

<u>היו"ר י. שפרינצק:</u> שמענו את ההודעה בישיבת המזכירות היום וביקשנו מגולדה לא להביא את הדבר למרכז עד שלא יבורר היסוד של הודעה זו. המזכירות מודיעה, איפוא, שבלי בירור אין היא מקבלת את ההודעה הזאת, ואין היא קיימת בשביל המרכז.

<u>גולדה מאירסון:</u> בשבילי היא קיימת.

<u>י. שפרינצק:</u> בשבילנו אינה קיימת.

***

הרכב של הועדה הפוליטית

י. קוסוי הציע בשם המזכירות לבחור לועדה הפוליטית 19 חברים, דלקמן: 9 חברי המזכירות המורחבת, חברינו בהנהלת הסוכנות (ד. בן-גוריון, א. קפלן, מ. שרתוק), חברינו בהנהלת הועד הלאומי (י. בן-צבי, א. קצנלסון, א. צייזלינג), ב. כצנלסון, דב הוז, ז. רובשוב וי. לופבן. י. אידלסון הציע לבחור לועדה 11 חברים – איפה. ז. אהרונוביץ הציע: אם אי אפשר לבחור ועדה מצומצמת, כי אז תשמש המזכירות המורחבת כועדה פוליטית והיא תזמין לישיבות חברים נוספים כפי הצורך והענין.

הצעה ז. אהרונוביץ נתקבלה ב-16 קולות (נגד 2).

***

משפט ח = 43.

בראשית הישיבה נמסרה אינפורמציה על השיחות של ד. בן-גוריון וש. רוזנברג עם מפקד הצבא בענין פסק-הדין במשפט ח=43. בדיבות נערך פסק-הדין כאקט פוליטי המכוון את הנטיה לחבל את מפעלנו בארץ. הוצעו הצעות שונות לתגובה מדינית ולסולידריות עם הנידונים. הוחלט לבחון את ההצעות בועדה פוליטית, שתתכנס מחר.

****

ידיעות המרכז
של מפלגת פועלי ארץ־ישראל

הכתובת למכתבים:
מפלגת פועלי ארץ־ישראל, דהמרכז
ת״ל־אביב, ת׳ ד׳ 36
טלפון מס׳ 3022

תל=אביב, 1938. 8. 22.
מס. 115.

פ נ י מ י

על דרכי בנין המפלגה

(דברי חח׳ י. ב ן - א ה ר ן בפגישת ועדי הסניפים בשרון. רעננה, 6.8.1938)

המפלגה טרם התגברה על כל הלבטים שהתלבטנו בהם לפני ועידת-רחובות ואשר עצמו בועידה עצמה. אולם בשלושת החדשים שעברו מאז הועידה נרגעו במידה ידועה הרוחות, וגם נתגלו יתר הבנה לגבי התפקידים הכלליים העומדים לפני כל חלקי המפלגה ויתר נכונות וכשרון לעבודה משותפת ולאחריות=גורל משותפת. אפשר לציין בודאות סימני הבראה אלה. אך עם זה עדים אנו לתופעה מדאיגה, שחברים אחדים מן המרכז - מראשי התנועה - לא נתנו עדיין יד במידה מלאה לעבודתו של המרכז החדש ולמאמץ להשליט בתוך המפלגה דרכים לעבודה משותפת, הרמונית ופוריה. ברור שתופעה זו מכבידה ביותר על הכנסת עניני המפלגה לתוך מסלול כובש.

הזנחת הפעולה מצד המרכז בחדשים האחרונים נתנה את אותותיה במצבם של הסניפים במקומות. במקומות רבים אין הסניפים קיימים קיום ארגוני מסודר, פרט לשעות=צרה. בעת גיוס מגליב כל שליחי המפלגה במוסדות וגם חברים רבים מן השורה נכונות למלא את חובתם, אבל בחיי יום=יום אין לנו די נקודות=משען אקטיביות ובעלות=השפעה בקרב הצבור.

המרכז החדש הנהו תופעה חדשה בתולדות תנועתנו. מרכז זה, שמורכב למעלה מ-50 חבר, יש בו בפעם הראשונה בתולדות המפלגה שיתוף מלא של שכבות חדשות וצעירות בתנועה, שתוף חברים מכל פינות הארץ. אם לדון על פי עבודתו של המרכז בחדשים המעטים שלאחר הועידה, הרי אין כל יסוד להתחרט על בחירת מרכז מורחב. אדרבא, ברור שעל ידי כך הוגבר הקונטקט בין הנהגת התנועה לבין הצבור הרחב, ונוצר מגע קרוב יותר בין הנהגת התנועה לבין עניניה החיוניים של התנועה, מה שחסר במידה רבה למרכז הקודם.

המרכז החדש והמזכירות ראו כתפקידם הראשון - להכניס את המפלגה לאפיקי פעולה ממשית. מוטל על המפלגה להוציא את עצמה מן המבוי הסתום ולעבור לפסים של עבודה פרודוקטיבית בשטח הפוליטי ובשטח ההסברה, ולהדרכת הפעולה בשטחים אחרים, שלא היתה מודרכת עד כה במידה מספיקה. ניגשנו לבירור הבעיות המנסרות בחלל עולמה של ההסתדרות על מנת להדריך את חברינו העושים במלאכה זו במרכז ובמקומות ושואפים אנו להקים בתוך המפלגה מכשירים מיוחדים לתכלית זו. בירור התכניות הללו והמעשים שכבר הספקנו לעשות מוכיחים, שאפשר לבצר את כוחה של המפלגה; גם נוכחנו לדעת כי נצטברו כוחות=עבודה רציניים מאוד, שאפשר להשען עליהם אם נצליח להעלות שכבה רחבה יותר של נושאים בעול התנועה ולהטיל עליה את עומס=הפעולה. אנחנו מנסים לתת לכך ביטוי ארגוני מסוים.

1) התפקיד הראשון שהציג לעצמו המרכז הוא - ה ג ב ר ת ה פ ע ו ל ה ה מ ד י נ י ת שלנו בארץ ובגולה, הרחבת ההסברה והחנוך הפוליטיים והרעיוניים בקרב הצבור. החלטנו להוציא ספריה קטנה

מטעם המפלגה, שהסייע לצבור והדריכו בחייו הרעיוניים=הפוליטיים.

2) החלטנו להקים מוסד של מקשרים למגע קרוב יותר עם הסניפים. המוסד הזה יורכב ממיטב הכוחות הצעירים של המפלגה ויקיף את חברינו בכל פינות העיר, המושבה וההתישבות. שכבת=חברים זו צריכה לשאת את דבר המפלגה אל החוגים הרחבים. בנידון זה יהיה עלינו להתגבר על כמה משפטים קדומים, לא רק בתוך הנהגת התנועה אלא גם במקומות. תופעה משונה היא, שצבורנו, אשר לכאורה לוחם הוא לענין העלאת כוחות חדשים, הנה למעשה הוא מוסיף לדרוש כי יופיעו לפניו החברים הידועים כראשי התנועה. זוהי תופעה חולנית שיש לשרשה, כי היא טומנת בחובה סכנות לתנועה. שאם לא כן לא יימצאו כוחות צעירים אשר יעיזו לעלות על הדוכן, והתנועה לא תוכל להתרחב ולהתעמק. מתפקידנו להעלות שכבה של כוחות צעירים שתשמש נושא יותר רחב לדבר המפלגה, ובמרוצת הזמן להעמיק את ידיעותיה ואת כשרונה על ידי סמינר. התנועה זקוקה כיום לא ליחידים אלא למאות שיוכלו לשאת בעולה ולעבוד בקרב הצבור.

3) התפקיד השלישי הוא – חיזוק מועצות הפועלים במקומות. בערים וגם באילו מושבות נתונות מועצות הפועלים במצב קשה למדי. גם בשטח זה נדלדלו כוחותינו בעטיה של פוליטיקה קצרת=ראות שהעמיסה את עול הפעולה על שכמם של מספר חברים העובדים בשכר והעושים אמנם את עבודתם במסירות ובנאמנות, אבל המעמסה היא למעלה מכוחם. עם העמקת המשבר הכלכלי, שצבור הפועלים נפגע ממנו ביותר, נתבלט ביותר הצורך בהתלכדות כוחות צעירים מסביב לפעולת ההסתדרות. על רקע זה נוצרו בכמה מקומות זעזועים ביחסים שבין חברינו בסניפי ההסתדרות לבין סניפי המפלגה (בתל=אביב, בחיפה ועוד), אשר קבלו בסניפינו ביטויים, שהמפלגה איננה יכולה להשלים אתם. אבל הגילויים המסולפים האלה אינם יכולים להאפיל על ראיית הגורמים האמתיים שהביאו גידולי=פרע. הדרך להתגברות על כוחות אלה איננה דרך של הטלת עונשין, אלא של בנין המפלגה על יסודות צבוריים ערים יותר, הרחבת המשענת הצבורית בתוך מועצות הפועלים וחידוש המנגנון של סניפי ההסתדרות על ידי הכנסת כוחות חדשים שלא נשחקו בפעולתם ושמורה אתם הרעננות הדרושה מתוך מגע בלתי=אמצעי עם סבלותיו של הצבור. מתפקידנו לרענן את מנגנון ההסתדרות – במקומות אחדים על ידי בחירות; במקומות אחרים – באותם שהמצב הנוכחי איננו מאפשר לערוך בחירות – על ידי צרוף חברים, שיחזקו את מעמדנו בתוך מועצות הפועלים.

4) הענין הרביעי שלפנינו הוא כמעט כולו בגדר של נעלם. כוונתי – לעניני הנוער. ועידת=רחובות עסקה הרבה בבעיה זו וגם הגיעה למסקנות חשובות, המתוות את דרך פעולתה של המפלגה בנוער. אבל אותה תופעה מכאיבה שהזכרתי קודם, מנעה את המפלגה מלגשת לביצוע ההחלטות בעניני הנוער, ועדיין אנו מתלבטים בשאלה כיצד להגיע לידי עשיה ממש בשטח זה, הן במסגרת ההסתדרות והן במסגרת המפלגה. המצב הנוכחי בישוב ובתנועתנו הפך את שאלת הנוער לבעיה כאובה ובוערת ביותר. הזנחה של שנים רבות בשדה זה נותנת עכשיו אותות מאיימים. רק רזרבה קטנה – אם כי נאמנה מאוד – יש לנו בארץ בקרב הנוער; לא ידענו להשליט על הנוער את ההגמוניה שלנו באותה מידה שעשינו זאת בתוך צבור הפועלים. זוהי בלי ספק הפרובלימה הקשה ביותר, אבל אף לה אפשר למצוא פתרון אם ייעשה המאמץ הדרוש.

5) בהתאם לרצונה של ועידת=רחובות קבלנו על עצמנו להחיש ולהמריץ את המו"מ על איחוד התנועה הקבוצית. כבר נתקיימה פגישה אחת בין הקבוץ=המאוחד וחבר=הקבוצות, והמו"מ יימשך. הבעיה הזאת הוצגה עכשיו בתוקף ובחריפות, באופן שיש לקוות כי שתי התנועות גם יחד – בעזרת המפלגה –

תשתדלנה לשנות את המצב ששרר עד כה. הגשמת האיחוד בין שתי התנועות, היא אחת הבעיות החמורות ביותר העומדת לפני המפלגה. מוסדות המפלגה יעשו כל אשר בידיהם כדי לקיים את רצונה של הועידה.

6) ועל הכל עומד לפנינו התפקיד של הקמת סניפי המפלגה במקומות. בשטח זה קיימת מסורת בת=שנים, שלא בנקל אפשר להתגבר עליה. גם במרכז וגם אצל חברים במקומות מקובל לראות את מפלגתנו כגוף חחי מזוהר העבר ומכוח דרכה הפרוגרמתית שהצדיקה את עצמה הצדקה מלאה מבחינה אוביקטיבית; תנועה שיש לה יסודות מוצקים כאלה, אין לה מה לפחד, ואין היא צריכה כל כך לדאוג לענינים „טפלים" של ארגון, שהוא ענין לפורמליסטים, אבל איננו דבר חיוני ומכריע בשביל קיומה של המפלגה. גישה זו עלולה להיות לרועץ לנו. ועלינו להשתחרר מן „האמונה העוורת" ש„נצח מפא"י לא ישקר". מחובתנו לעקור הנחה זו, שנתבססה על יסוד התפתחות מסוימת בתוך תנועתנו, ולראות נכוחה שאם המפלגה לא תהיה מאורגנת ולא תחיה חיים מפלגתיים מלאים, כי אז צפויה סכנה של הפחתת משקלה בצבור. ולא זה מכריע אם המפלגה תפסיד אילו אחוזים בבחירות. השאלה היא חמורה הרבה יותר. יכולה מפלגה לשמור על מעמדה החיצוני בתוקף העמדות שרכשה לה קודם, בתוקף המנגנון שיצרה (מבלי להשתמש בו לרעה) - ואף על פי כן היא לא תמלא את תעודתה. דוגמאות כאלה ראינו בתנועות פועלים בעולם. אך בטוחני כי מפלגתנו לא תאבה להתקיים בכוח המנגנון בלבד, כי יש בתוכנו יותר מדי כוחות חלוציים ונאמנות צבורית משנוכל לשאת ולהשלים עם מציאות כזו, שממנה צפויות סכנות למפלגה עצמה. ואין לפנינו דרך אחרת בלתי אם לבנות את המפלגה על יסודות צבוריים בריאים.

העילה הראשונה לעיצוב דמותה של המפלגה, הוא בלי ספק המרכז עצמו. מבנהו ומצבו הארגוני של המרכז קובעים במידה רבה את דמותם של הסניפים. הארץ קטנה, הקשר הוא אינטנסיבי למדי, וכפני הדברים במרכז כך הם במקומות. אינני יודע אם אנו עומדים במרכז לפני שינויים מהפכניים, אבל ברור שפועם בתוכו הרצון להעמיד את המפלגה על בסיס מוצק, מבחינת צורות הפעולה וגם מבחינת האמצעים, כדי לפתח רשת פעולה ענפה יותר מזו שהיתה עד עכשיו. האמצעים שהיו בידי המפלגה עד עכשיו הספיקו למעשה רק כדי לקיים מזכירות מצומצמת מאוד, להוציא מזמן לזמן בולטין ולערוך לפעמים ביקור. אם זו תהיה דמות פעולתו של המרכז גם להבא, בודאי לא ישתנה מצבם הארגוני של הסניפים במקומות. אנחנו מנסים עכשיו להעמיד את פעולת המרכז על בסיס רחב ואיתן יותר, וליצור בו מכשירים מיוחדים (לעניני הנוער, להדרכה פוליטית, לפעולה בקרב חברות וכו'), כדי להקיף באמצעותם את כל חלקי הצבור וענפי הפעולה שהמפלגה פועלת בהם בשליחות הצבור. ואני מקוה כי מה שתלוי במרכז - ייעשה.

אבל יש דברים שהם תלויים במקומות. אמנה אותם אחד אחד.

א) הפעולה הרעיונית בסניפים
אם להשוות את מידת האינפורמציה שאנחנו ממציאים לחברים, אל מידת הבירורים הקולקטיביים המתקיימים בתוך הסניפים, כי אז אפשר לבוא לידי יאוש. אנחנו ממציאים לסניפים ידיעות וחומר=הסברה במידה הרבה יותר גדולה משיש בכוחה של איזו מפלגה אחרת לתת, וחומר זה יכול לשמש לצבורנו יסוד חשוב לבירורים משותפים בשטח הפוליטי= הרעיוני. אך אין משתמשים בו כראוי. מתפללים אנו לאותו יום, שבו יודיע סניף המפלגה למרכז, כי הוא דן בשאלה מסוימת, מאלה

המנסרת בחלל עולמנו, והרי הוא מביא לפני המרכז את מסקנותיו ודורש להביא אותן בחשבון בשעת ההכרעה. מן ההכרח הוא שהסניפים יחדלו להיות גורמים פסיביים לקבלת אינפורמציה; אלא יחיו חיים פוליטיים עצמיים וישתפו את עצמם בדיון בכל שאלות התנועה. יודע אני, כי במקומות שוררת הרגשה, כי דבר זה הוא בשמים, אך אי=האמון איננו מוצדק בשום פנים. בכל כינוס שלנו רואים אנו גילויים חשובים של שיקול=דעת בענינים פוליטיים ובענינים רעיוניים אחרים. השלמת הסניפים עם ההנחה, שמקום=ההכרעה בענינים אלה הוא רק המרכז, היא עצמה עשויה להכשיל כל מאמץ להביא את הסניפים לידי חיים רעיוניים עצמיים, מלבד מה שעל ידי כך יורדת לטמיון עבודה גדולה הנעשית על ידי המרכז, בהכנת החומר הנשלח למקומות. את הביולטין קוראים רק חברים מעטים, והקריאה בו אין בה אותה החיוניות כמו בהעלאת דברים לבירור קולקטיבי על יסוד החומר הזה ובעזרתו. ודאי שאין המרכז פטור מעזרה לסניפים על ידי בקורים. אבל ענין הבקורים יש לו גבול טבעי. אנחנו נחשוב זאת כהצלחה אם יעלה בידינו לערוך בכל סניף ביקור אחד בחודש. הביקור מכוון על פי רוב למסירת אינפורמציה, בזה מצטמצמת האספה במקום. אבל צריך שיהיה בירור, שהחברים יחוו את דעותיהם, על מנת שתתגבש דעה משותפת של הסניף. ובל עוד דבר זה איננו ניתן לחבר, לא יוכל הסניף למשוך אליו צבור רחב. כי מה בכוחו לתת לחבר? עבודה – אין המפלגה נותנת, ואני מקוה שגם להבא לא תתן. המפלגה צריכה לדאוג לחיים הרעיוניים הפוליטיים של החברים; ולבותיהם פתוחים לכך. אפשר שיש בצבור חלקים מוכי אדישות, אבל עדיין רבים בתוכו החלקים הערים, שיש להם דעות משלהם ויש להם צורך בבירורים קולקטיביים – ואת אלה אינם מוצאים במפלגה. זהו תנאי ראשון לקיום הסניפים.

ב) המסגרת הארגונית. המפלגה איננה יכולה להתקיים ב„רוח הקודש". בזמנים חמורים, ביחוד בימים של דכאון פוליטי וכלכלי, אין להדליק את לבות הצבור בסיסמאות בלבד. הוא זקוק למסגרת, לארגון. וסניפינו בדרך כלל חסרי מסגרת: לא מועצת סניף ולא ועד סניף ולא מזכירות מסודרים. מוסדות אלה במידה שהם קיימים, מתכנסים על פי רוב בשעת דליקה, אבל אין הם מנהלים את עניני המפלגה בקביעות ובהתמדה. למזכירי הסניפים אין בוחרים מטובי החברים, ותפקיד זה איננו נחשב מן החשובים ביותר. אך אם רצוננו הוא להביא את המפלגה לידי כך שתוכל להדריך את הצבור ולכוון את מעשיהם של שליחיה במוסדות ההסתדרות, הרי לא נקלע למטרה אם שיעור=קומתו הצבורית של החבר המטפל בעניני המפלגה לא יהיה שוה, או גדול יותר, משל החבר המטפל בעניני ההסתדרות. בתפקיד מזכיר הסניף צריך לשמש חבר בעל עמ"ה צבורית מוכרת במקומו; בלעדי זאת לא יהיו לנו סניפים בעלי ערך, וכל הטענות כלפי עסקני ההסתדרות שאינם מקבלים את מרות סניף=המפלגה, יהיו שוים בקליפת השום. כי ברור שמקום בו מתרכזים טובי הכוחות – הוא נהפך למרכז הענינים. קיום מסודר של מוסדות הסניף, עסקנים מפלגתיים שפעולת המפלגה הוא עיקר תפקידם, פעולה שיטתית ומסודרת בשטח הארגוני, קיום קלובים וכו', – כל אלה יכולים להעשות אם יהיו למפלגה בכל מקום חברים רבים; ולא על ידי גיוסים שנערכים ערב ועידה נמשוך אלינו את הצבור, אלא ע"י קיום הסניף במקום כחטיבה צבורית חיה. אם הפועל לא ירגיש, שסניף המפלגה מתווה את כיוון חיי הצבור במקום, מדריך את הענינים החיוניים שלו, מסכם ומצרף את דעתו עד להיותה בעלת=משקל בהכרעה הכללית בשטח הענינים הציוניים וההסתדרותיים – הוא לא ימשך למפלגה.

ג) אמצעים לפעולה. המצב בנידון זה ידוע היטב, ביחוד יודע אותו המרכז. הסניפים הגיעו בעצם לידי כך שלמעשה אינם זקוקים כבר לכסף. לכל היותר זקוק הסניף ללירה או לשתים לחודש כדי לשלם לשליח המדביק לפעמים מודעה או מחלק הזמנה לישיבה. זוהי כל הפונקציה שלהם. דבר זה עצמו מעיד על מצב הפעולה בסניפים.

לפני איחוד המפלגות היו בצירנות ובישוב מצנטים למפלגות הפועלים, ומרבית האמצעים לצרכי המפלגות באו אז לא ממסי=חברים אלא ממקורות שמחוץ למפלגות. האמצעים הושגו ע"י אנשים שהיה להם ענין להגביר את כוחה של תנועת הפועלים בארץ. וכך נעשו פעולות ההכנה לקונגרסים, ועידות והוצאו עתונים. אולם זמן זה עבר ללא שוב; אנחנו נוכל לקיים עכשיו את פעולתנו רק באמצעים שנשיג מתוך חברינו אנו. הצבור מוכרח לקיים את מפלגתו ולעשותה גוף חזק בעל יכולת פעולה. לא תתכן חברות במפלגה בלי תשלום מסים. זה צריך להיות האלף=בית שלנו. לא תתכן חברות במפלגה בלי נשיאה בעולה החמרי. צריך שתפסקנה ההזנחה והרשלנות בשטח זה. לדוגמא - המפלגה מוציאה עתון, והיא נותנת אותו לחברים המשלמים את מסיהם. אך למעשה אין החבר משלם את מסיו ומוסיף לקבל את העתון. מצב זה צריך להפסק ויהי מה. חברות למפלגה הוא דבר מחייב עוד יותר מאשר חברות להסתדרות. ואם בהסתדרות נושא החבר בעול מסים כבד כדי לקיים אותה כמוסד לעזרה הדדית, לא כל שכן שהוא חייב לעשות זאת כלפי המפלגה.

אנחנו עומדים בשטח זה בפני צעדים מחפכניים במקצת. מלבד המס הרגיל שצריך להגבות מכל חבר בלי יוצא מן הכלל ובלי גובים בשכר, אלא על ידי חברים מתנדבים, שיראו בזה תפקיד מכובד (גם זה ראוי למפלגה השואפת לרמה של חיים צבוריים גבוהים), - עומדים אנו עתה ליצור במפלגה קרן פוליטית, ולחייב את החברים בעלי היכולת לשאת בעול כבד לקיום המפלגה ושליחותיה הפוליטיות המוטלות עליה. לא יתכן הדבר שחבר המקבל משכורת קבועה יסתפק בתשלום מס של 15-20 גרושים בחודש ויצא בזה ידי חובתו. אבל יחד עם זה ברור שחובת המס צריכה להיות כ ל ל י ת , וגם חבר מחוסר עבודה לא יוכל להיות במפלגה בלי תשלום מס. ישלם גרוש לחודש, מס סמלי בלבד, אבל ייקבע משטר, אשר לא יניח מקום לחברות במפלגה בלי נשיאה בעולה החמרי. יש בידינו להגשים משטר כזה. צריך רק שנשתחרר מן המנהגים ששררו בנידון זה עד עכשיו, ואז תוכל המפלגה, במרכז ובמקומות, לנהל עבודה בהיקף ההולם את תנועת הפועלים.

התפקידים שציינתי יכולים להביא אותנו אל המטרה הנכספת - לראות את המפלגה בבנינה, אלא אם כן הם ייעשו כלם יחד. בהסתדרות אפשר להתרכז במפעל אחד ולבצע אותו. לא כן במפלגה, שמצווה היא בעת ובעונה אחת לפעול בכל החזיתות גם יחד, ורק אם היא מחזקת את החזית כולה היא מחסנת כל חלק ממנה.

****

Telegram from London

No.30 March 13th. For Shertok from Locker

1. Not actually illadvised(?)

2. Leaving London 13th

3.-4. Aim now primarily our internal affairs, winning new forces and preparation for future work. No external commitment.

5. Impossible.

6.-7. Only one.

8. From ten to twelve thousand.

9. Agreed maximum three thousand which indirectly also minimum expected.

10. At least one thousand.

11. Yes

12. Yes. Subject to negotiation interested parties

13. Not yet definitely discussed but general idea mooted both sides.

14. Yes but not yet mentioned

15. Missing.

16. Until latest stage this was the intention.

17. No.

18. Yes

19.-20. Not yet defined.

21. 22. in addition 23. 24. Understand this matter settled favourably but raised again other side but prior latest development.

את דרכינו בתוך מציאות מסוימת. אבל הנה השתיחה מתארם המציאות ונשארנו עומדים לפני קיר.

ואתחיל בשאלה שהיא אקטואלית-פרמננטית אצלנו: שאלת אחדות הפועלים. היה בשאלה זו ויכוח רב במשך הרבה שנים בין חברי „הפועל-הצעיר" ובין אלה שלא השתייכו אליו. הויכוח החל עוד לפני פתח-תקוה ונעשה חריף ביותר עם תום המלחמה, עם יסוד „אחדות העבודה" ועוד יותר עם יסוד הסתדרות העובדים. לא היו מתנגדים לרעיון איחוד הפועלים, אולם הויכוח היה איך להגשים את האחדות הזאת. הויכוח הזה לא הסתיים כ"כ מהר. הויכוח בצבור הפועלים כיום הנו שורש של הויכוח ההוא. מה טענו חברי „הפועל-הצעיר" שהתנגדו לאיחוד: „בתנועה ישנם שני סוגי דברים: 1) ענינים, פרופסיונליים; 2) עניני הנצח: שפה, תרבות, התישבות וכו'. איננו רוצים למסור את עניני הנצח שלנו לכלל צבור-הפועלים, שהרכבו הוא שונה ומשונה". נגד זה אמרו חברי „אחדות העבודה": „אם באמת אין הבטחון בצבור הפועלים שישנו ושיבוא לארץ לא יהיה נאמן לעניני התנועה, אם יכריע אצלם ענינם הפרטי, אין קיום המפלגה משמש תריס נגד זה. אנו מתנגדים להנחה שצבור הפועלים בכללו, עניניו הפרטיים עומדים בניגוד לעניני העם. עניני הפועל עולים בד-בבד עם עניני העם. יתכן שפעם יעמוד עניני קבוצה אחת בצבור בניגוד לעניני העם, אולם אז כוח הצבור כולו משמש תריס נגד תוצאות הסתירה הזאת".

היו ב„הפועל=הצעיר" וגם ב„אחדות=העבודה" מתנגדים ליסוד ההסתדרות. היו חברים שראו בזה פגם יסודי לאחדות הפועל. אולם החברים האלה השלימו עם העובדא של הסתדרות בעלת-כוח.

אולם הופתענו מעובדא שבאה אחר כך: פועלים שבאו ארצה ומתוך הכרה לא נכנסו להסתדרות. אלה היו „הפועל=המזרחי". לא היתה שום מניעה מצד ההסתדרות שהם יהיו בתוכה. ועמדה השאלה לפנינו: מה נעשה

לפועלים האלה? כל המפלגות המאוחדות בהסתדרות ראו בזה גם פגיעה בעניני יום-יום וגם פגיעה ברעיון המרכזי של תנועת הפועלים. התגובה הראשונה היתה יחס כאל בוגדים, הותרים, מכשילים את מכשיר התגשמה הגדול של צבור-הפועלים. אולם הרגשת האחריות הגדולה שישנה לפועל העברי בארץ, שמשה כוח דוחף לאחודים והיו שרבשה לגו את הפועל-המזרחי.

אויבנו בתוך צבור הפועלים הוא, אמנם, אויב, משמש נשק בידי המעבידים, אולם ראשית כל הוא פועל ואנו מחויבים למצוא את הדרך אליו. שטח הדת משמש אמנם תהום בינינו, אולם ישנם שטחי חיים רחבים משותפים. זה הביא לידי החלטה באחת מועידות „הפועל-המזרחי" להכנס להסתדרות. היה אז חלק שהתנגד וזה הביא לידי פילוג. באו בינתיים לפועל-המזרחי כוחות חדשים שבצרו את הפלג המתנגד להסתדרות, והיו חיכוכים פנימיים חזקים. בעצתנו יצאו חברי „הפועל-המזרחי" את ההסתדרות. קם איחוד בין שני נפלגים ב„הפועל-המזרחי" וישנו הסכם בינינו ובין „הפועל-המזרחי" המאוחד. ועכשיו ישנה מסגרת, הקשורה אתנו ביחסי-עבודה וביחסי-חברים בכלל. והנה, היתה עובדא בזמן חרם הקבלנים על ההסתדרות, היה „הפועל-המזרחי" אתנו. מהתאחדות האכרים והתאחדות בעלי-התעשיה הבטיחו להם מקומות-עבודה ובלבד שיפרו את ההסכם אתנו והם עמדו בנסיון ונשארו נאמנים לנו.

והנה בא גורם חדש והתנגד לעצם הפרינציפ של ארגון הפועלים. הוא אחז בדרכי שביתות, הפרת שביתות וכו'. נעמדנו בפני גורם המתכוון לעקור את תנועת הפועלים משרשה וטבעי היה שראינו בו אויב. האויב המסוכן איננו המעביד כי הוא אויב טבעי וישנן דרכים להלחם בו. אבל כשנגד תנועת הפועלים קמים פועלים, זה מסוכן. החידוש שבפאשיזם הוא: מלחמתו בפועלים בעזרת פועלים. צבור הפועלים נלחם תמיד, אולם זו היתה מלחמה חדשה: מלחמה עם פועלים. היתה זאת סכנה גדולה בשביל תנועת הפועלים.

יען פה מלחמת תנועת הפועלים היא יותר קשה מאשר בכל ארץ אחרת. אולם תנועת הפועלים צריכה לראות נכוחה: הם אינם ר ק רוצחים, חורסים, מפירי=שביתה; גם הם באו לא"י מתוך אותם התנאים, מאותן השכבות, מתוך אותן השאיפות והגורמים. תנועתנו עשתה את המשגה הכבד לראות בהם רק את הצד האחד. זו איננה ראית המציאות על כל הופעותיה. היתה צפויה מזה סכנה לכל העם. באיטליה, גרמניה, אנגליה יבוא איזה משטר שיבוא, העם לא יחרב. אצלנו העם עלול להחרב תמיד.

צריך היה קודם לראות את מצבנו כולו ואח"כ לנקוט באמצעים. וראית חלקים גדולים מתנועת הפועלים לא היתה שלמה. זוהי חולשת האדם ובעיקר של הצבור שלשם הכרת הדברים הוא רואה אותם כולו שחור או כולו לבן מבלי לראות גוונים ובני גוונים. אין הרוצח ת מ י ד בכל רגע שבחייו רוצח, כשם שהגבור איננו בכל רגע בחייו גבור. אולם גידול הכוח ההורס יהפך לסכנה גדולה בשבילנו. כשהפועל נלחם בפועל - המלחמה היא יותר חריפה, מחוסרת כל חחומים. וישנן רק שתי דרכים: השמדה או כיבוש. ואין שום יסוד להסתלק ממאמץ הכיבוש. על זה עוד לא עמדה תנועתנו במידה הדרושה.

תנועתנו צריכה להלחם בשני כיוונים: א) גידול וביצור כוחנו נגד האויב; ב) להפוך את האויב ללא אויב.

אי-אפשר להפוך את המעביד ללא מעביד, עלינו לקבלו כמו שהוא. אבל במלחמתנו עם הפועל יש לנו גם מטרה להפוך את האויב ללא-מתנגד לנו. זוהי דרך קשה מאוד. אולם מלחמתנו לא תוכל לנבע מאי-הכרת המציאות. יהיה זה אי-צדק חוקי אם נראה את הבית"רי רק כמפיר-שביתה. מכיוון שמלחמה בזאת איננה צודקת. היא צפויה לכשלון. לא מתוך עובדת אי-הצדק עצמה, אי הצדק יכול להתקיים, אולם א נ ח נ ו איננו יכולים לנהוג באי-צדק ולהצליח. אלה העומדים על בסים המשטר הקיים,

שהוא ביסודו בלתי צודק - יכולים להצליח, אם אמנם, אנו מקווים שלא לאורך ימים. הם נשענים על כוחם הפוליטי, על הרגם. אנחנו מורדים במשטר הזה והננו משוללי-כל. אין לנו אחיזה בחוק הקיים. (אין, למשל, חוק מחייב את המלחמה לעבודה עברית). להם ישנו גם המשק. לנו אין כלום: לא חוק, לא משק ולא כוח מיזי. ואיך בכל זאת אנו כובשים? רק בהשענו על דבר צודק. אז ישנו גם בתוך לבו של האויב משהוא הגורם לא מפקפקים - באם אמנם הפרש עשרת הגרושים מכריע לרב, אולם יש הלא חלק המכיר בצדקתנו. באם בידינו לא יהיה הצ ד ק - אנחנו נכשל.

הראיה הזאת, הרואה את הבית"רי כמפיר-שביתה גרידא, איננה רק אי-אמתית, היא גם לא צודקת. הבית"רי הן לא ישלים עם זה שלא נתן לו לעבוד, כי העבודה היא אפשרות-קיומו היחידה. ואז הולך ונוצר קונפליקט בנפשנו. ואנו צריכים לבוא למסקנה: הם מוכרחים לעבוד. והם יכולים לעבוד בשני אופנים: בהסכמתנו או שלא בהסכמתנו. גם מבחינת הצדק וגם מבחינת האינטרסים מוטב שיעבדו בהסכמתנו.

אבל אין הם רוצים בזה, משום שאינם מכירים בארגוננו ובהסתדרותנו. ומכאן נבעה חשיבות השאלה של השגת הסכם אתם. הם אינם צריכים לדאוג לעבודה. יש להם האפשרות, גם במצב של חוסר-עבודה, לקבל עבודה הראשונים. ואנו איננו יכולים להרשות שחלוקת העבודה תהיה לא לפי התור הצודק שאנו נקבע, אלא לפי רצונו של המעביד. באם הם אינם רוצים להכנס למסגרת ההסתדרות, עלינו למצוא מסגרת קשורה אתנו, הסכם בעניני העבודה.

וישנו עוד צד: ת נ א י - ה ע ב ו ד ה . ישנה סכנה שהם יערערו את תנאי העבודה שבבשנו או שיפריעו לנו להשיג תנאי-עבודה יותר טובים.

ועוד צד, והוא הכי חשוב: הבחורים האלה, אין שום חוק

המכריחם להפר שביתה. אין שום חוק כלכלי או היסטורי שיאלצם להיות משרתיו של סמילנסקי. זה רק פרי מקרה, פרי חנוך מסולף. האסיפה הראשונה שאליה בא הצעיר הזה מתוך הדלות היהודית, חנכה אותו בכיוון זה. אנו, אם יש באפשרותנ ליצור מסגרת של יחסים אנושיים, למה לא נאמין בכוח רעיוננו שנכבוש לו את הנוער הזה?

וזהו הנימוק ה מ כ ר י ע שבגללו נכנסנו להסכם עם הרביזיוניסטים.

אינני יודע אם הגענו אתם להסכם זה, אם הם מסוגלים לו. אבל בשבילנו אין הדבר קובע. קובעת התנהגות תנועת הפועלים. לזה צריך כוחות רבים, מאמצים נפשיים כבירים ואליהם תנועתנו נתבעת. אם יהיו בתנועתנו הכוחות הנפשיים, הרעיוניים והמוסריים נוכל לכבוש אותם, שיחד עם ראותנו אותם כבריונים, נראם גם כחלוצים ושותפים. הדבר זה תלוי מעמדתה וכוחה של תנועת הפועלים.

תשובה למתוכחים .

הייתי ג"כ בוחר לשבת עם הפועלים הרביזיוניסטים מאשר עם ז'בוטינסקי. עשינו נסיונות כאלה בחיפה, בכפר-סבא וכו'. אבל תמיד באה ברגע האחרון פקודה מגבוה להפסיק את המשא ומתן. אם רצינו בהסכם היינו צריכים בעל כרחנו לבוא עד המפלגה הרביזיוניסטית.

אינני חושב שאיזה שהם חילוקי-דעות מסכנים את צבור הפועלים. ישנן כל הזמן דעות שונות בהסתדרות ובמפלגה. אין להחניק שום ויכוח. בירור חברים גלוי ואמיץ עלול לחזקנו.

אינני מרגיש שום פרופורציה בהשואת איחוד המפלגות עם ההסכם של עכשיו. יש צד-השוה, שורש אחד לדברים. השורש הוא: חבלי-עליה, חבלי צמיחת תנועת פועלים. והחבלים נעשים יותר ויותר קשים. חברינו אינם מעריכים כראוי את המהפכה שנתהוותה בא"י בענין העבודה. השינוי הוא גם בעמדת הפועל. ובעלי-הבתים שלנו לא ישלימו עם זה.

אני נבהל כשאני רואה את הניבו המחשבתי הירוד של חברינו. בא"י הושקעה עבודה מחשבתית ענקית. שוכחים שבאים אלינו אנשים מחו"ל, מנוונים בגוף וברוח, בלי בית-ספר ובלי ספר. הרבה מושגים שלנו הם זרים לגמרי לצבור. לא רק זרות מחשבה כי אם גם זרות נפשית. בכור ההתוך הזה נוצר טיפוס חדש של פועל עברי בארץ. עלינו להנחיל את אוצרות מחשבתנו לרבבות העולים. זה קשה כי אין זו אידיאולוגיה בלבד כי אם גם הכשרה נפשית.

ישנה גם עיפות ידועה. קשה להתאמץ ולהסתגל לגורמים חדשים. אבל העיפות מוצדקת רק אצל הפרט. אין הצבור יכול להתעיף.

אנו לא זזנו מדרכנו, זהו המשך דרך המלחמה שלנו.

למה עשו את זה הם? אם ההסכם איננו טוב בשבילם, לא יהיה בר-קיימא. רק בכוח החתימה ההסכם לא יתקיים. אילו לא היינו במעלה בכל השטחים, לא היה בא ההסכם הזה. לולא בטחוני הגמור, אחרי מסע בפולניה, בנצחוננו בקונגרס הבא, לא הייתי נגש להסכם הזה.

אבל ישנה התפרצות, יחד עם התגברות המומנט הא"י, הרגשה עמוקה של בושה, יש רושם חזק ומוגזם על הסכסוכים וההתנקשויות שבינינו והרביזיוניסטים.

מה יבוא אחרי הסכם=העבודה? אני בטוח רק שלא נוותר על כלום, כשם שלא ויתר אף צד מהמפלגות שהתאחדו. אבל איך עלינו לפלס דרך אליהם? רק בדרך זאת של הסכמים חלקיים.

Telegram from London

No.31 March 14th. Following from Locker for Shertok

My telegram No.30. March 9th.

25. 1st general principles no notes acceptable without out recommendation. 2nd not clearly defined but blandishment steps taken by placing full agreement proposed commander.

26. No special agreement signed. Everything depends abnegation text announced.

27. Not upon their promised formulation preliminaries protection should not be aristocratic.

28. No but according to first part Item iii. (2) Staff public opinion.

29. Not yet discussed.

30. Yet first

31. Partner prepared some small concessions limits practicality and allow steps making knowledge available.

32. There has been no definite agreement but given understanding placing no limits and allow pursuance as material available.

34. 1st no. 2nd, 3rd yes.

35. Tentatively proposed.

36. 37. 38. No committments.

39. Not to

40. Considered best start cool. No concrete promise held out. Later consideration.

42. Yes.

ה' ב"ג-גוריון

סודי

ירושלים, י"ז אדר תש"א
16.3.41

אל: - ה' מ.שרתוק

מאת: - א.אפשטין.

הנדון: **המצב בתורכיה.**

בהיותי נוכח אתמול בקבלת-הפנים בקונסוליה האיראנית, נזדמן לי לחטוף שיחה עם הקונסול היוגוסלבי, האיראני והתורכי על המצב. הקונסול האיראני סיפר לי, שלא בנוכחות האחרים, כי לפי הידיעות שבידיו מפנים את קושטא בחפזון מנשים וילדים ומעבירים אותם לערי השדה שבאנטוליה. יחד עם זה נעשות כל ההכנות לקראת התקפת אויר. הצבא התורכי מרוכז באנטוליה ואין מגדילים את הכוחות הנמצאים בתרקיה, כנראה מתוך כוונה שלא להקריבם בשעת התקפה של טנקים ואוירוני צנחנים של הגרמנים. כנראה, שהתורכים מתכוננים לחזית בהרי אנטוליה ולא במישורים של תרקיה.

לדברי הנ"ל נוכחה תורכיה שאין לה כל תקוה להעזר מצד רוסיה, בזמן שתותקף על ידי הגרמנים. הדבר הזה הגביר עוד יותר את נכונות התורכים לעמוד לצדה של בריטניה, כי ויתורם להיטלר יכול לעלות להם במחיר הדרדנלים אשר יימסרו אז לרוסיה תמורת אישור שתתן להסכם תורכיה וגרמניה בדבר מעבר הצבא הגרמני לחזית המזרח התיכון. הקונסול היוגוסלבי סיפר לי שלפי הידיעות שבידו כבר עבר הרגע הקריטי שבו היתה יוגוסלביה נתונה ללחץ של הגרמנים שהיה יכול להביא לתוצאות שליליות מבחינת האינטרסים של המדינות הדימוקרטיות. אך האלמנטים האנטי-נאציים התגברו כנראה, וגמרו אומר שלא להכנע בפני החוגים התומכים בויתורים להיטלר. הצבא היוגוסלבי עומד איתן בהחלטתו להתנגד לפלישת הנאצים ליוגוסלביה. גם הם, כמו התורכים, יבחרו בהרים, כדי להתגונן בהם בפני הגרמנים. והתפקיד של הנאצים לא יהיה קל כדי להתגבר על החיילים המנוסים במלחמת הרים וגורילה.

א. א.

ה' ד.ב-גוריון

ירושלים, י"ז אדר תש"א
16.3.41

__אל: - ה' מ.שרתוק__

__מאת:- א.אפשטין.__

__הנדון: שיחה עם הקונסול התורכי.__

ב-14 לח"ז בקרתי אצל הקונסול התורכי לשם שיחה על המצב הנוכחי בבלקאן ובתורכיה. הקונסול פתח את דבריו באמרו שאת המצב הנוכחי בבלקאן ובתורכיה יש לראות באספקלריה של חלוקי הדעות שהיו במחצית השנה האחרונה בין תורכיה ואנגליה בקשר עם הערכת חשיבות החזית הבלקאנית בשביל בריטניה ותורכיה כאחד. תורכיה לא חדלה מלדרוש במשך כל הזמן הגדלת הצבא הבריטי ביון וביחוד בסלוניקי לשם השפעה פסיכולוגית על מדינות הפוסחות על שתי הסעיפים, כבולגריה ויוגוסלביה, וגם כדי להיות מוכנים לכל התקפת בזק, אם תבוא מצד הגרמנים. אמנם תורכיה העריכה יפה את חשיבות חזית לוב לא רק בשביל אנגליה עצמה אלא גם בשביל עמי הבלקאנים התומכים בבריטניה. אך תורכיה חשבה וחושבת גם כעת שהיה על אנגליה לדאוג יותר לחזית הבלקאנים בעיקר על ידי ריכוז צבא רגלי ותחמושת שבלעדם פעולת האוירונים אינה קובעת גורל מערכה איזו שהיא. אך אנגליה לא הלכה בדרך זו, מתוך טענה שעליה להחזיק את כל הכוחות בחזית לוב ולפני פנוי אפריקה מהאיטלקים לא תוכל להקדיש תשומת-לב ראויה לחזית הבלקאן. הפקודה האנגלית הניחה שגרמניה לא תעשה בזמן הקרוב פעולות בבלקאנים וגם מבחינה זו ראתה תועלת בחסכון צבאותיה בכדי שלא לפזרם על שתי חזיתות. אך זו היתה שגיאה פוליטית = וצבאית כאחד. אילו היה נמצא צבא בריטי גדול בסלוניקי היה יותר קל ללחוץ על בולגריה שתעמוד בפני לחץ הגרמנים והשפעת רוסיה היתה גם היא על בולגריה הרבה יותר חיובית מאשר במצב שההוה. עמדת תורכיה ברורה למדי: היא תגן על כל שעל אדמה שלה אם תותקף; אך גמור עמה שלא לשלוח אף חייל אחד מחוץ לגבולותיה - יהיה זה לצורך עזרה ליון, ליוגוסלביה או

לבריטניה עצמה בעיזו, שהיא חזית. עמדת רוסיה איננה ברורה עדיין, אך אין התורכים סומכים על סטאלין אשר מתוך חולשה או מתוך רצון לזכות מן ההפקר יהא מוכן לוותר להיטלר גם על חשבון תורכיה, כמו שויתר על חשבון מדינות אחרות בעבר. אך הדעה השוררת בתורכיה היא, שגרמניה עוד תשקול הרבה מאוד לפני שתחליט לתקוף את תורכיה. כי ברי לה שעל שני מיליון החיילים התורכים, בתנאי ההתגוננות ההררית שבאנטוליה, לא יהיה כל כך קל להתגבר אף לצבאות גרמניה המנוסים.

הממשלה התורכית מתענינת בימים אלה בעמדת המדינות הערביות, שלעמדתן יהיה ערך מיוחד בשעת פתיחת חזית המזרח עם התקפת היטלר על תורכיה. בבירות יושב בימים אלה מר ג'מל פרידון, מנהל מחלקת המזרח התיכון במיניסטריון החוץ התורכי. הוא חוקר את מצב הענינים בארצות הערביות ועוקב אחר כל המתהוה בהן לאור המאורעות בבלקאנים. הקונסול ביקר בעצמו בבירות לפני ימים אחדים ובשיחה שהיתה לו עם ג'.פ. עמד על תשומת הלב המרובה שמיניסטריון החוץ התורכי מקדיש לנעשה בסוריה, עיראק וא"י.

הקונסול ביקש שנכין לו סקירה על המצב בארץ ובארצות השכנות כדי שישתמש בה בהכנת החומר מצדו בשביל מנהל המחלקה שלו השוהה בבירות.

הקונסול אמץ את החלטתך לשגרני לתורכיה והבטיח מצדו את כל העזרה להצלחת נסיעתי.

שנפנה לגנף להיות לסניגור שלנו, נשפיע עליה שלא תיהפך לקטיגור שלנו.
אנחנו תמיד מתפשים אדריטות אחרונות האדריסה הראשונה שהנה"ס מצאה בשאלה זו זהו הישוב. אנחנו רצינו לפנות לאדריסה זו. אמנם הישוב זהו לא כל התנועה הציונית ולא כל העם היהודי. אבל הישוב זהו כוח עצום, ואת הכוח העצום הזה צריך להניח על כף המאזנים. הלואי שיעשה זאת. זה ישפיע יותר מכל אספות המחאה בכל העולם כולו.

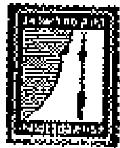
הכוונה של הכנוס כאן היתה, שכל אחד מאלה שבאו, שהוא מייצג חוג חשוב בישוב, שהוא ילך לחבריו ויחד יתיעצו איזה לחץ יש בכוחם הכלכלי לעשות על הממשלה, שהם ידברו עם הממשלה אותם הדברים שדבר כאן טולקובסקי. את זה צריכים לעשות אברי יהודה, השרון והשומרון ובעלי התעשיה, לבוא בטענה לממשלה: אתה הורס את המשק שלנו, אתה לא תכריח אותנו xxx לא להעסיק יהודים במפעלנו, ואם לא יהיו יהודים בארץ, לא ננהל את מפעלנו.

בנוגע לקו הפוליטי של הממשלה, נכון, שהקו הזה לא נתחדש. נכון להגיד, שהנציב הזה איננו מן הגרועים. הוא איננו ציוני. שום נציב איננו ציוני, הוא לא נבחר ע"י קונגרסים ציוניים. לאנגליה יש אינטרסים משלה ולא יוכל להיות נציב אנגלי ציוני. רק יהודים יכולים להיות ציונים, ובכל זאת לא כל היהודים הם ציונים. בכל זאת אצלנו שולט הרגש, הצורך והלחץ הפנימי xxxxx וההכרה בהכרח הציונות. להם אין הצורך וההבנה לכך. אבל אין הנציב הזה מן הגרועים ביותר ואנחנו לא רוצים להפחית את התועלת שהוא יביא לנו. אין אנחנו רוצים להשניא אותו עלינו xxxxxxxxxx ואת עצמנו עליו, אלא להיפך. אבל נדמה, שקו ידוע בפוליטיקה קיים ועומד. אם כי זו לא עובדה אבל יש יסוד לחשש. ואם יש קו כזה, שהעליה היהודית לא תעלה על 25,000 ל-ה או על אחוז ידוע של הישוב הערבי, הרי כל זמן שהעליה היהודית לא תגיע למחצית האוכלוסין, לא נרגיש בזה. ברגע שאלת הקו זוהי השאלה המכריעה בציונות. ברגע ישנן אפשרויות משיחיות. ברגע ימי המשיח של העם היהודי. אינני אומר בזה, שבעוד עשר שנים תבוא הגאולה השלמה. אבל היא יכולה לבוא, אם העם היהודי יראה איזו אפשרויות יש לו וישתמש במכסימום של כוחותיו. אנחנו הציונים ידענו זאת תמיד. ידענו שלא"י ישנן אפשרויות דכות ושהעם היהודי לא יכול להתקיים תמיד בגולה. אבל העולם הגדול לא הרגיש בזה ולא האמין בזה. ברגע בא שנוי מכריע בשני הדברים האלה. העולם התחיל להבין, שהעם היהודי לא יוכל להתקיים גם להבא באשר הוא מתקיים ושיש הכרח בפתרון אחר ומצד שני נתגלו האפשרויות של א"י, וזוהי עובדה כמו שלא היה אף פעם. נתגלו אפשרויות בארץ שלא ידעו עליהן וגדל הצורך בעליה לארץ. העולם מבין את זה. וצריך להמשיך להסביר את זה, וזה אפשרי, אבל העיקר שיהיה הגורם הראשי, וזהו הגורם היהודי. ונלחם בקו של הממשלה האנגלית שתגיד, עד כאן תבואו ולא תוסיפו. ואינני רואה שום מניעה אוביקטיבית, עם עקירת העמדות של היהודים בכל העולם ועם הזרם הענקי של הון יהודי לארץ ועם האפשרויות שאנחנו רואים שישנן בא"י, אם מכניסים לארץ גם הון וגם עבודה, מדוע העליה היהודית לא תגיע בשנים הקרובות ל־100,000 לשנה ואח"כ בזמן 100 xxxx ל־150,000. אין שום מניעה לכך. עוד אפשרויותינו לא כונסו. אם נעשה מה שאפשר לעשות בפנים, ואם נעמוד לפני הקיר הזה, עלינו לשבור אותו. ואם אנגליה לא תתן לנו להרחיב את מדות העליה בשעה שהצורך בעליה של העם היהודי והאפשרויות ויכולת הקליטה של א"י תגדל, עלינו יהיה להביא את הענין הזה לבירור יסודי, כי אנחנו לא נוכל לקבל את הנמוקים שניתנו לנו. הם אינם הולמים את המציאות. הנה החרושת דורשת 6,000 פועל, והרושת זה איננו דבר זמני. ויש לנו רשימה מפורטה של נטיעות הדורשות 4,000 פועל. ואי אפשר להגיד לנו שהערכה כלכלית אוביקטיבית ליכולת הקליטה היא 5,600. זוהי הערכה פוליטית. ונגד ההערכה הפוליטית עלינו להציג את היכולת של העם היהודי, אבל לא את היכולת המדומה ואת חוסר האונים שלנו. הדבר הראשון שעלינו לעשות הוא לא כנוס אספות, כי אם גיוס הכוחות האמתיים שיש לנו. ויש לנו כבר כוחות. וקודם כל בארץ, אם הישוב שהוא קרוב אל החלל ושהוא הכוח הגדול שיש לנו, אם הוא לא יגלה את יכלתו, אם הוא לא יתן את התשובה כמו שנתן טולקובסקי, לא בשם איש אחד, אלא בשם כל החוג הזה, הרי לא נפעל כלום. אולם אם נפעיל את הכוח הזה, הרי פו"ס נשיג את שלנו. כי שום ממשלה לא תעיז להגיד, אם יבואו בעלי בתי חרושת ויגידו נחוצים לנו 5,000 פועל, אחרת בתי החרושת שלנו ישותקו, היא לא תגיד, אני

ההסתדרות הכללית של העובדים העברים בארץ-ישראל

הועד הפועל

Telegraphic Address: «OVDIM», Tel-Aviv :המען לטלגרמות
Telephones: 4224, 4225, 4226, 4227, 4228 :טלפונים

בתשובה נא להזכיר
הח/40/6

תל-אביב, יום י"א ניסן ת"ש
19 .4 .1940
ת. ד. 303

לח' [illegible]
כ א ן.

ח.נ.

אנו ממציאים לך את הצעת התשובה לתזכיר של האינטרנציונל המקצועי בענין מטרות המלחמה, שהוכנה ע"י החבר א.ליבנשטיין.

בברכת חברים

ההסתדרות הכללית של העובדים העברים בא"י
הועד הפועל

רא/אמ

לברית הבין-לאומית של האגודים המקצועיים

שלום רב,

חברים יקרים,

את מכתבכם מ 21/3 ואת תזכירו של הח' קופרס המצורף לו קראנו בענין רב. ואכן, טוב הדבר, שמוסדות תנועת הפועלים הבין-לאומית באים בעוד זמן לנסח קוי תכנית לסדור עניני העולם, לאחר גמר המלחמה. אף אם יום-השלום איננו נראה עדין ברורות, הרי בסיונם של סדורי השלום האחרון למדנו, שיתר הכנה ויתר שקול-דעת יביאו אך תועלת לסדורי השלום העתיד.

את הערותינו המעשיות לשאלות הכללות בתזכיר יביאו אתם באי-כוחנו, שישתתפו בישיבת הועד הפועל של האינטרנציונל המקצועי ב - 7/8 למאי. כאן ברצוננו רק להעיר, שחלוקת מטרות-המלחמה ל"כלכליות" ו"פוליטיות" היא מלאכותית במקצת, ועלולה לגרום לכך שההצעות הנידונות תשארנה מופשטות מדי. מתוך כך, אנחנו מקבלים בברכה את המחשבה, שהובאה בפני הועד הפועל - ליצור ועדה משותפת עם האינטרנאציונל הסוציא-ליסטי לשם ברור <u>מקיף</u> של שאלות השלום העתיד.

בהזדמנות זו, הננו רוצים להסב את תשומת התנועה הבין-לאומית למצבו המיוחד של העם העברי. הוא סבל יותר מכל אומה אחרת מתעתועי גרמניה הנאצית לפני פרוץ המלחמה; הוא נרדף יותר מאחרים בשטח הכבוש הגרמני בפולין; ויסודות-קיומו במרביתה של אירופה נהרסו. מאות אלפים יהודים הפכו לפליטים חסרי-ישע עוד טרם הוכרזה המלחמה, ומאות אלפים נוספים נעקרו ממקומותיהם ע"י מנגנון-המלחמה הגרמני. מסדרי השלום העתידים לא יוכלו להתעלם מהצורך התכוף לסמן פתרונות לשאלה היהו-דית. ללא פתרון תכליתי וסופי היא הופכת לאסון לעם היהודי ולמשא כבד לשאר העמים הנוגעים בדבר.

אנחנו ננסה לסמן כאן ראשי-פרקים לפתרון הבעיה היהודית בגמר המלחמה:

1. <u>הבטחת תנאים מדיניים לפיתוחה של ארץ-ישראל העברית.</u>

ארץ-ישראל קלטה במשך שבע השנים 1933/9 ________ מהגרים יהודים. רובם הגדול התישבו בחקלאות, בתעשיה ובמלאכה, השאר מצאו את פרנסתם במקצועות חפשיים ובמסחר. שום ארץ אחרת בעולם לא הכניסה בפרק זמן זה מספר כה-גדול של מהגרים ופליטים יהודים, ושם ארץ לא קלטה אותם באופן כה יסודי. הקלטת העולים הביאה ברכה לא רק לעולים עצמם, אלא גרמה גם לפריחה כלכלית כללית, שכל תושבי הארץ - יהודים וערבים - נהנו ממנה באופן ניכר.

התהליך של קליטת מהגרים הופסק באופן שרירותי ע"י ממשלת בריטניה, בעלת-המנדט. מתוך צרכי תעמולה פאן-ערבית בארצות המזרח התיכון הפכה הממשלה הזאת את התחייבויותיה הבין-לאומיות לעם העברי, והחליטה לחסל את העליה ולצמצם את זכויות היהודים לקנית קרקע ב5% משטחה של הארץ. המדיניות האנטי-יהודית של ממשלת המנדט פורסמה במאי 1939 ב"ספר הלבן", והיא הולכת ומתגשמת בעצם ימי-המלחמה, למרות התנגדותה העקשנית של מפלגת העבודה הבריטית בת-בריתנו.

לא יתכן כל סדור למאות אלפי היהודים באירופה, שנעקרו מקרקע-קיומם, ואשר יציפו את כל הגבולות בגמר המלחמה, מבלי שהגזרות נגד העליה וההתישבות היהודית בארץ-ישראל תתבטלנה. העם העברי השקיע בארץ-ישראל מאמצים חלוציים של שלושה דורות, כדי להכשיר את הארץ לכשר קליטה המונית, וכעת, כשמאמצים אלה החילו להביא את פרים, באו הגזרות המדיניות. על תנועת הפועלים הבין-לאומית לדרוש מאת ועידת-השלום העתידה

את בסולן הסידי של הגזרות. על סדורי המנדט העתידים להבטיח את הדבר, שממשלת המנדט לא תוכל להשתמש להבא בזכויות העם העברי בארץ, לשם צרכי סחר דיפלומטי עם מדינות זרות.

אם מאידך סבות שהן אין יותר בענינה של ממשלת בריטניה לשאת באחריותו של המנדט הארץ-ישראלי ,הרי כוחו של הישוב העברי בארץ גדל כבר עד לידי כך, שהוא יכול לנהל את הארץ על אחריותו-הוא. XXXX XXXXXX ההתחיבויות השונות כלפי חבר הלאומים, החלות כעת על הממשלה המנדטורית, תמולנה אז, כמובן, על הקהיליה היהודית. השפעתה של תנועת הפועלים בישוב העברי הנבה ערבות לכך ,שהקהיליה העברית, שתקום בארץ-ישראל תהיה אחד הגופים המדיניים המתוקנים שבעולם.

2. ערבות בין-לאומית למלוה להתישבות יהודים בא"י

התישבות היהודים בארץ נעשתה עד כה אך ורק באמצעיו של העם היהודי. שום ממשלה, ואף לא הממשלה המנדטורית, לא הקציבה סכומים למפעלי התישבותי זה. המוסדות היהודים הלאומיים השקיעו עד כה ______ מליון לירות ברכישת קרקע, בטיוב קרקע ובהקמת משק חקלאי וחרשתי. מלבד זה הושקעו בא"י במשך עשרים השנים שבין שתי מלחמות העולם כ______מליון לירות ע"י חברות יהודיות פרטיות ויחידים יהודים.

ממדי ההירס העצומים, שמלחמה זו מביאה בעקבותיה לאומות מסויםות, יחיבו שתוף בין-לאומי בהקמת ההריסות. בתזכיר המצורף למכתבכם מדובר על מלוות בין-לאומיים למטרות אלו, שינוננו באמצעות חבר-הלאומים המחודש. מידות החורבן שנגרמו לעם העברי במזרח-אירופה ובמרכזה עולות על כל נזק שהוסב לאיזה עם שהוא; כלפי היהודים פעל ההיטלריזם בעקביות ובשטתיות מיוחדת. אנחנו רואים את הדבר כמלוי חוב בין-לאומי לגבי האומה היהודית, שיאופשר לה לבנות את הריסותיה במינימום סבל נוסף. על תנועת הפועלים העולמית לדרש, שחבר-הלאומים המחודש יערוב על מלוה לסוכנות היהודית למטרת ישוב מהגרים ופליטים יהודים בא"י. ישוב פליטים מהיר ותכניתי ירזיל את הוצאות ההתישבות, ומאידך גיסא, ישחרר את ארצות-המוצא מפרובלימות חברותיות וכלכליות קשות, הנוטות לרוב להגביר נטיות אנטי-שמיות.

3. החזרת חלק מהרכוש היהודי שנגזל ע"י ממשלת הרייך.

השלטון הנאצי גזל באופן גלוי את רכושם של מאות אלפים יהודים בגרמניה, אוסטריה וצ'כיה. יהודים אלה הושלכו מעבר לגבולות הרייך, ברוב המקרים המכריע ללא-פרוטה בכיסם. חלק גדול מהם לא מצא עד היום בסיס חדש לקיומו, והוא מתקיים הודות לעזרתם של המוסדות היהודיים ושל הממשלות ,שלגוולותיהן נקלעו הפליטים. חלק אחר של הפליטים מצא עבודה זמנית בעקב הבקוש לידים עובדות שבא עם המלחמה. אין ספק, שבגמר המלחמה בזרום המגויסים לבתיהם, יוחמר מאד מצבם של הפלטים היהודים מסוגים אלה. ההכרה המוסרית וההכרה המעשית כאחד, שגרמניה חיבת להשתתף בפתרונה של בעיה, אשר נוצרה על ידה.

לפחות חלק מהרכוש ,שנגזל מיהודי הרייך ע"י ממשלת גרמניה (כך, למשל, מליורד המרקים אשר נלקחו מהם באופן מאורגן לאחר פרעות נובמבר 1938) ,צריך להיות מוחזר ע"י גרמניה, כדי להקל על התישבותם של פליטי הרייך היהודים, בין בהתישבות זו תעשה בארץ-ישראל ובין שתבוצע בארצות אחרות, שתרצינה לאזרח פליטים יהודים. הסכומים שיוחזרו ע"י ממשלת הרייך ימסרו לרשותו של חבר-הלאומים, ומוסדות החבר ימננו בעזרתם מפעלים קונסט-רוקטיביים מתאימים.

4. תכניתיות בעיני-הגירה לעבר-לים

בגמר המלחמה הנכחית תעלינה מחדש שאלות ההגירה מאירופה לארצות התישבות חדשות. בסיונו התיובי של משרד העבודה הבין-לאומי הראה שמוסד בין-לאומי, המורכב מבאי-כח הצבורים המעונינים - בנוסף על נציגי הממשלות - יש בכוחו לפעול ביתר פרודוקטיביות בשטחים כלכליים, מאשר מוסד רגיל של חבר-הלאומים, הבנוי רק על יסוד נציגות ממשלתית. אנחנו מציעים איפוא, שליד חבר-הלאומים המחודש יוצר משרד הגירה בין-לאומי, הבנוי לפי מתכונתו של משרד-העבודה. על משרד הגירה זה לכלול את נציגות האגודים המקצועיים הלאומיים, את באי-כח החברות המישבות הגדולות וכן את נציגי חברות-ההגירה הצבוריות שבמדינות השונות.

אם כי אנחנו מבינים, ששום קבוץ אחר בעולם לא יהיה נכון למדות כה גדולות של הגירה והתישבות יהדדית, כמו ארץ-ישראל העברית, אין זה מתנמנע, שגם בארצות התישבות אחרות תתכנה תכניות רציניות ליישוב יהודים על הקרקע, או בצורה פרודוקטיבית אחרת. עבודת הכנה בשטח זה יכולה להעשות ע"י המרכזים הלאומיים של האגודים המקצועיים המסונפים לאינטרנציונל, במדה שהם מיצגים ארצות קולטות מהגרים.

אנחנו מניחים עדבר מובן מאליו, שתנועת הפועלים הבין-לאומית תדאג לכך, שבסדורי השלום העתידים תוכנסנה ערבויות מספיקות להבטחת זכיותיהם של המעוטים הלאומיים, הדתיים והלשוניים באשר -הם -שם. מתוך כך תוכרז לבלתי-חוקית כל חוקה לאומית המפלה לרעה את היהודים מתוך זהותם הגזעית, הלאומית או הדתית. המלחמה הנכחית נקראה, בין השאר, כדי לשים קץ לשלטון האגריסיביות הגזעונית באירופה, וטבעי לכן, שמטרה זו תמצא את בטויה המשפטי הבולט ביותר בהסכמי השלום העתידים.

ק.ג-לריון

סודי

מכתב מתימן

צנעא, ט"ז אדר ב', ת"ש.

א) פרייה סטארק, התועמלנית האנגליה שאודותיה הודעתיכם במכתבי הקודמים, נסעה בשבוע שעבר לעדן. לפני נסיעתה הזמינה אליה מהזרים היושבים בצנעא, ועוד כמה מוסלמים ויהודים, והרצתה בפניהם בלוית תמונות של קולנע. הנאספים התפלאו מאד למראה עיניהם ולמשמע אזניהם. אגב לא נעם למוסלמים לשבת ליד היהודים, כי הרגישו בזה עלבון.

על תוצאות תעמולתה של פרייה סטארק יש לומר בבטחה שהיא השיגה את מטרתה במדה גדולה, כי לא נסעה מכאן אלא אחרי שכבר הספיקה לעורר מהפכה עצומה במחותיהם של רבי השלטון ובמוחות נשיהם והצליחה לנטוע בלבם את האמונה בצדקתה ובנצחונה של אנגליה.

ב) במכתבי הקודם הודעתיכם על התכונה לבואן של המשלחות מארץ ישראל ומעיראק בראשות מחמד בנו של אבן אלסעוד ועל המשלחת האנגלית הנלוית אליהן. עד עתה לא הגיעו לצנעא. יתכן כי יגיעו מחר או מחרים.

ג) אנדריה הרומני, ששהה בצנעא עד לפני 4 חדשים ונסע לחודידה וחזר לצנעא לפני בשבוע, קיבל עליו לבנות נמל חדש בחודידה במקום הנמל הישן בסכום של 55 אלפים לירות. הנמל החדש יבנה במקום הנקרא „ראס אלכתיב", כי במקום זה הים שקט. „ראס אלכתיב" נמצא דרומה לים חודידה. לעת עתה כבר שולם לקבלן הנ"ל סך עשרת אלפים לירות בערבות אלשיך עלי אלהמדאני, והסך הנ"ל איננו מאוצר הממשלה, וגם לא מהכנסות הנמל, אלא מפרוטות שנאספו מכל שק סחורה המובאת והמוצא מהנמל מאז כבש האימאם את חודידה.

ד) נמצא כאן ערבי מעדן בתור מורה לאנגלית ושמו עבאס. מורה זה מלמד את ילדי המוסלמים את השפה האנגלית ומקבל משכורת מהממשלה - סכום של 48 ריאל לחודש. לפני זמן קצר בקש מהאימאם להרשות לו ללמד גם את ילדי היהודים אנגלית. אולם האימאם סירב להרשות לו את זאת.

ה) והרי לפניכם פרטים על הצבא בתימן:

א) מספר צבא תימן הקבוע הנמצא בשירות הממשלה מגיע ל־17 אלף איש, וזה נקרא „אלג'יש אלנצ'אמי".

ב) מספרים על החיילים הרזרבים עוד לא השגתי, ואקוה להשיג. אני יודע רק על הסדר, והסדר כך הוא: בכל תקופה של 4 חדשים מגייסת הממשלה (הגיוס – חובה) מספר של אלפיים איש ובמשך 4 חדשים מקבלים מגוסים אלה אימון צבאי. בתום ארבעת החדשים רושמים את שמותיהם של מתאמנים אלה בפנקס הצבא ומשחררים אותם ומביאים אלפיים אחרים במקומם. וכן על זה הדרך. כל מגוים מקבל 4 ריאל לחודש במשך ארבעת חדשי האימון. בעת הצורך נקראים כל אלה לשירות הממשלה.

(החותם: ת.ח.)

א.א.

ירושלים –
21.4.40

אל – מ.ש.
מאת – ר.ז.

את הרשימה המצורפת כתב ע.ד. מהדרה. היא דנה בעיקר בתיאור הכפר הערבי במחוז טול-כרם.

ע. בן-בוזי

הכפר הערבי הארצישראלי בשנים שלפני המאורעות.

אוכלוסית הכפר הערבי בארץ גדלה גידול עצום במשך שתי עשרות השנים האחרונות. הסבות הישרות שאפשר לציין הן:
1) העדר גיוס לצבא – הגברים הצעירים נשארו בארץ בעוד שתחת השלטון התורכי היו רבים מגוייסים לצבא וחלק ניכר מאד מהם לא חזר לביתו. 2) שיפור מצב הבריאות, העדור מגיפות, והפחתה ניכרת בתמותת ילדים. 3) שיפור מצב הפלח – השלטונות כמעט שסילקו כליל את עול מסי העושק הכבדים שרבצו על הפלח. להפך – נתנו לו הלואות בסכומים ניכרים, ביחס, ובמקרים רבים השתדלו להעסיקו בעבודות ה"מתות" ולשלם לו שכר עבודה בעין. 4) שוד וגזל החלשים, האלמנות והיתומים – פחת במדה ניכרת. 5) הישוב היהודי קלט וקולט את התוצרת ומשלם עבודה מחיר הוגן ובמזומנים. הכפרים הקרובים לישוב עברי שונים בכמה בחינות מן הכפרים המרוחקים. בכפרים אלה פחת כוח השלטון הפטריארכאלי והועם. תנאי המחיה כאן בדרך כלל יותר טובים מפאת קרבת השוק למכירת תוצרת ועבודה לעודפי הידים.

ננסה לעמוד בקצרה על הוויי הכפר הערבי בשנים האחרונות שלפני מאורעות 1936:

הכנור הראשון, בעל הדעה, והכל יכול בכפר, הוא בעל הנכסים העומד בראש המשפחה העשירה והיושב בכפר או בעיר וגם בכפר. בניו ביקרו בבית הספר העירוני ולמדו שם מה שלמדו. עברו של בעל הנכסים מטפוס זה הוא על פי רוב איננו מן המהורים ביותר. עושק וגזל החלשים, אונאה ומרמה הוא לחם חוקו. את נכסיו בין בנכסי דלא ניידי ובין בכספים שהלוה ברבית, קבל על פי רוב בירושה מאביו שהיה העריץ ששלט בכפר או גם בסביבה בימי השלטון העותומני בארץ. רוב אדמות המשפחה "נרכשו" לפנים בהיות אבות המשפחה חוכרי מס המעשר בכפרים ועל ידי זה ניתנה להם ההזדמנות לשוד על ידי קומבינציות בעת אי תשלום המס בזמן. חלק מקרקעותיו מכר בכסף, ובכסף שקבל תמורתו יש ששילם חלק קטן מחובותיו, בנה בית להשכיר בעיר, יש שחפר באר ונטע פרדס ויש שנסע לסוריה ומצרים ואף עד פריס הגיע, בילה את זמנו בנעימים וחזר לביתו מבלי הכסף ומבלי תוספת תרבות. לעתים הביא עמו "בספחים" שאין בהם ברכה.

הזקנים מטפוס זה, מן הדור שעבר משהגיעו לגיל העמידה, נוהגים גם בירואת-שמים אינם מפליגים לערים רחוקות ואינם מבקשים את תמדותיהן. הרגיל והמקובל הוא שהם עולים לרגל למכה ומקבלים את התואר חג׳. את הכסף הם מלוים ברבית קצוצה (50 מא"י ללירה לחודש היא רבית צנועה למדי בתנאי הכפר הא"י ונקראת בהיתול חמשה למאה, ואם התשלום הוא גרוש ללירה לשבוע, הרבית נקראת אחד למאה).

מעונת הזריעה עד לגמר הקציר או אסיף תבואת הקיץ, כששה חדשים לערך, נוהגים לגבות את ההלואה מן הגורן. לוקחים את מה שיש בה והאכר נשאר עוד חייב לנושה. במשך שנים אחדות הוא משתעבד לו כל כך עד שהוא יורש את אדמותיו ומציגו ככלי ריק. לפנים היו אלה שולטים שלטון בלי גבול בכפר. חוק המעשר העושק היה בעזרתם. כאמור נהגו הם לחכור מן הממשלה את המס הזה. כיום פחת שלטונם במדה ניכרת, כי יש מתמרדים, ובערים ישנה משטרה ובתי משפט ומושל בריטי וכולם אינם בלתי מעונינים ב"דימוקרטיזציה" של הכפר ושבירת שלטונם של המושלים בכפה, בעלי האגרוף. אולם למרות הירידה הבולטת בכום שלטונם של המושלים בכל זאת נשארו הם וקרוביהם שעברו לגור בערים (בתור סוחרים, פקידי הממשלה או משכילים) נותני הטון ומכווני הכוון הפוליטי בכפר.

כפר שיש בו משפחות חזקות אחדות – יש בו גם ראשי משפחות אחדים. היחסים בין ראשים אלה על פי רוב בכי רע. הרבה קנאה עושה, הרבה צרות עין עושה, הרבה תאות הכבוד עושה ובעיקר תאות המדנים שהיא להם חוקם. קיימים קשרים עם תקיפים בכפרים שכנים, וקשרים אלה נמשכים על פי רוב כמסורת אבות או במסחר.

השניים במעלה הם הזקנים (משאייך או חיתיריה) והמוכתארים – נכבדי העדה. הזקנים הם ראשי אבות המשפחות המסונפות וקרובות קרבת דם ויחוס למשפחה הראשית (חמולה), ברובם אנשים בגיל העמידה ובמיעוטם זקנים ממש. הם מחווים דעה, מיעצים עצה, דנים העבינים ויש להם השפעה ניכרת על מהלך עניני הכפר. הם גם שופטים ומתווכים בסכסוכים ובתגרות הפנימיות.

המוכתאר (נבחר), הכפר כבא כוחו כלפי השלטונות, והוא הגוף החוקי בכפר, הוא המקבל את ההודעות והתביעות הממשלתיות, הוא הרושם את הלידות והמתות ואת הנישואין (מקדש הקדושין הוא אחר המיוחד לכך). בא צבא או משטרה לכפר, הוא הולך אתם להראותם את מבוקשם, או לתת להם תעודה שמבוקשם איננו מכפר. הוא המקשר בין הכפר והשלטונות, מקבל משכורת חדשית מן הממשלה. גובה המשכורת תלוי בגודל הכפר והערכת ומדת הזמן שעל המוכתאר להקדיש לטפול בעניני כפרו. יש כפרים שיש בהם מוכתארים אחדים המייצגים חמולות שונות. המוכתאר, שלעדותו ולחתימתו יש משקל כלפי השלטונות, הוא על פי רוב איש סודו ובן בריתו של מושל הכפר. הגביר, בעל האגרוף, משתדל תמיד לקבוע אדם פושר ובלתי תקיף בכדי שיוכל ללוש אותו כרצונו ולהחתים אותו על הניירות הדרושים, ולקבל את העדויות והתעודות בכוון המתאים לו.

המוכתאר צריך להבחר על ידי בוגרי הכפר בנוכחות קצין המחוז (על פי רוב ערבי). לבטיותיו האישיות של קצין המחוז ולקשריו עם נכבדי הכפר או עם נכבדי המחוז יש משקל מכריע מאד על תוצאות "בחירות" אלה. עובדה היא שבמחוז מסויים אחד לפחות התחלפו במשך שנים אחדות רוב מוכתרי הכפרים שתושביהם מכרו קרקע והשתדלו לחסל את המכירה למעשה. קצין המחוז שהיה חבר למפלגה ערבית שהתנגדה למכירת קרקעות (אם כי רוב בני המשפחה הזו מכרו קרקעות או תווכו במכירתם ופעמים רבות בעזרתו) העמיד את הממשלה בפני עובדה שרוב המוכתארים פוטרו עקב משפטים דיסציפלינריים אופליים אך שהוחלפו באחרים שיתרונם היחיד לגבי המפוטרים היה השתייכותם למפלגת של משפחת קצין המחוז. יש שהממשלה ממנה מוכתאר זמני הממשיך בתפקידו שנים רבות. מוכתאר זה איננו נבחר אלא "ממונה זמנית".

הדרגה הרביעית בסולם החשיבות הם הפלחים הרגילים, אכרי הכפר, בעלי המשפחות לגיליהם השונים שאינם מתבלטים באופן מיוחד. כשנחלתם היא בגודל בינוני, – מוטלת עבודת המשק על צעירי המשפחה

והנשים. רק בעונת "העבודה הבוערת" הם עובדים ממש. כרגיל הם מטפלים במכירת התוצרת וקנייה בשווקים, מבקרים בעיר לשמוע חדשות ולראות את המעשה בבתי המשפט ומרכזי האינטריגות, להלך מעט רכיל, יושבים בקפה שעות ארוכות ועוד מלאכות כיוצא בזה, העניים שבין הפלחים, מחוסרי הקרקע או ששטחם איננו מספיק להם כדי מחיתם - חוכרים קרקע או שמשכירים עצמם לעבודה אצל אחרים. הם משתדלים לעבוד בעבודות צבוריות או עבודות ממשלה או במושבות היהודים. גילו של סוג זה של עובדים הוא מ-35 שנה ומטה. רק במקרים נדירים עוברים על גיל זה.

החראת והקטרוז (ישנו הבדל מסוים בין החראת והקטרוז. הראשון עובד לרוב על חלק מהיבול והשני שכיר גרידא. הראשון קשור לבית אדוניו ולמשקו זמן הרבה יותר ממושך ביממה מן השני. על פי רוב מקבל הראשון את מזונותיו וחלק מלבושו מבית אדוניו) - החורש השכיר, מצעירי הכפר החל מגיל צעיר ועד 30 - 25. צעיר הנשכר לעבוד כחורש בבהמות העבודה (סוסים, בקר, גמלים או חמורים) של אדוניו, הוא חורש וזורע את תבואות החורף, קוצר ודש את יבולן, מכשיר את הקרקע לתבואת קיץ ועסוק בכל עבודות הפלחה. משכורתו זעומה מאד. סוג זה בתוך למרות אדוניו ואלה שמעל להם. עליו לציית בכל הפקודות הניתנות לו. אין מקום לחוות דעתו ואין שואלים בעצתו ואין מתחשבים בה. מדכאים אותו על כל צעד. חזיון רגיל מאד ובפרט מזמן השלטון הבריטי בארץ, שסוג כפריים זה בורח מכפרו ועובר לעבוד במושבה או בעיר, מקבץ על יד פרוטה לפרוטה עד שמאסף סכום המספיק לו לקנות אשה ואז הוא מתחיל לחיות חיי משפחה.

כשהוא נשאר בכפרו או שהוא מקבל חלק בנחלת המשפחה או שמהוה את תחילת הפרולטריון בכפר. כשהוא נודד מכפרו הוא "רוכש" חלקת קרקע קטנה ועליה בונה בית חומר או צריף פחים (כך נוצרו "שכונות העובדים" סביב המושבות ושכונות הפחים סביב הערים). דרגת חייהם איננה נופלת בדרך כלל מזו של הכפריים הרגילים.

הנמוכים ביותר בשלב המעלות הם הרועים. רוב נערי הכפר עוברים את השלב הזה. הם נעים בשדות עם הבקר והצאן. בזה ניתנה להם ההזדמנות להכיר יפה את כל שבילי הסביבה ושטחיה, היות והם אינם חונים בשדה אחד אלא נודדים עם העדרים ממקום למקום. יש והם מתרחקים גם לסביבה יותר מרוחקת מכפרם. כאן הם לומדים להשתמש בנבוט, כאן לומדים לגנוב ושאר מעשי קונדס. עם נערי הרועים נמצאים הרועים המבוגרים, הם נשארים במקצוע זה שהוא נחות בדרך כלל מפני שהתמחו בו או בגלל זה שלא הצליחו לחדור למקצוע אחר.

אחוז מסוים מהם לויים בשכלם או הדיוטים גמורים, אולם כעוזרים במלאכת הרעייה - שכלם מספיק.

גם החרתים וגם הרועים מתכנסים בדיואן בערב ומספרים על מה שראו במשך היום. לנשים הכפריות אין כל חוות דעת שהיא. הן נוצרו לעבודה, לשירות ולגידול ילדים. הן נרתמות לעול החיים בהיותן בגיל רך ביותר. בגיל של 30 רובן כבר נובלות.

ב. <u>שיך אל-שבאב</u>. - הוא ראש הצעירים, ראש וראשון לקונדסים ולבני ההפקר. הוא מייצג את הצעירים עזי הפנים שבכפר. לפקודתו עומדים תמיד מספר צעירים לא מן הטפוס המשובח ביותר. קבוצה זו ביחד עם ראשה מוכנים תמיד לכל מיני מעשים שתושבי הכפר הרגילים וזקניו אינם מוכנים להוציאם לפועל. מעשיהם מלווים אהדה גלויה או נסתרת של חלק מתושבי הכפר לפחות. בשנים כתיקונן, פוקחת המשטרה עין על "שיך" זה ועוזריו.

נוסף על גורמים אחרים ראויים לציין כמה טפוסים שיש להם השפעה מסוימת בכפר , אולם אצל רובם השפעה שלילית. (א) <u>השוטר</u>

שבילה כמה שנים בערים בתוך מערכות המשטרה. למד וספג לא מעט מן הצד השלילי שבמשטרה הא"ית, הכיר יפה את חולשות החוק האירופי שהותאם לארץ מזרחית (רבות דובר על הקושי של התאמת החוק המערבי שנחקק למנטליות ידועה הבראית טפשית ורכה לגבי המנטליות המזרחית הערמומית והחושנית ביותר. על הנזקים הקשים הנובעים מזה, לא נעמוד כאן). וידע להשתמש בחולשות אלה. כן למד יפה את טיבו הלקוי של מנגנון המשטרה הא"ית. בחזרו לכפר, בין אם לביקור קצר או בין אם לאחר שפוטר או התפטר, הוא שופע אינפורמציה הרחוקה מהיות חיובית. (ב) עיין סימן ב' מלמעלה.

<u>המורה הממשלתי</u>, מוצאו מן הערים ומן הכפרים, חניך בית הספר למורים הממשלתי בירושלים, ספוג התורה המילולית הלאומנית. נוטע בילדים חוץ מידיעות כלליות וידיעת השפה, קרוא וכתוב, גם את המודרנגי שבלאומניות. הדבר מתבטא לרוב בשנאה וזרות ליהודי ולמעשיו.

יש לציין אמנם, שלרוב אין זרע השנאה הזה מתמיד בילדים שנים רבות. קרוב לודאי מפני שהבית אינו גורס את גירסת המורה ואינו רואה ביהודי את המפלצת או את הגורם היחיד לעוני ואי ההצלחה ולפגעים השונים.

בדרך כלל זהירים המורים ואינם מסיתים הסתה גלויה מחשש פטורין. הן הם פקידי הממשלה ומשכורתם קבועה ולחמם בטוח (משכורתם היא 15 – 9 לא"י לערך). רבים מהם נמנעים מהתערב בסכסוכים המקומיים של הכפר. אולם אין הדבר כלל, לא כולם רואים את מטרת חייהם במשכורתם הקבועה. ישנם פעילים הן בסכסוכים, הן בהסתת מבוגרים והן בהסתת הנוער. בפרט בולט הדבר בערים – מקום שהחנוך הלאומני הוא באופנה ויש להתאים את עצמם אליה. בפעולות אקטיביות ולא מלוליות – אין המורה לוקח חלק.

<u>מורה הדת</u>. סוג אחר של מורה, הוא מורה הדת. הדרך כלל זהו "תלמיד חכם" לא מלומד ביותר, שלמד את תורתו בכפר. בודדים למדו תורה בבתי המדרש שעל יד המסגדים העירוניים (יחידי סגולה למדו באזהר שבמצרים אולם במקרה זה אין הם חוזרים לכפר). מורי הוראה כפריים אלה מקבלים את שכרם מן הכפר ולעתים מן הוקף. יש ביניהם קנאים דתיים בעלי שנאה לוהטת לכופרים שאינם מוסלמים ובפרט ליהודים. התנועה הטירוריסטית הקשה של שיך קאסם גייסה את ראשית אנשיה ממורי הוראה אלה. אולם הרמה הרוחנית והמוסרית של רובם אינה גבוהה ביותר.

<u>החטיב</u>. הוא החזן והדרשן בכפר. את שכרו הוא מקבל בעת הגורם מאת כל בני הכפר. אינו נמנה על בעלי ההשפעה.

לא כל הכפריים בארץ הם מטפוס אחד. רוב הכפרים עתיקי היומין נבנו על שרידי כפרים קדומים. הרכב התושבים בכפר נשאר מושרש במקומו ולא נדד (לפחות במשך מאות השנים האחרונות) הוא על פי רוב משפחה עיקרית חזקה ומשפחה שניה פחות חזקה. נוספים אליהן כמה משפחות שנספחו במשך הזמן מכפרי הסביבה. טפוס כפרי אחר, הוא "הכפר האסופי". אלה כפרים "צעירים" בערך ונוסדו על ידי אתה שעזבו את כפריהם ועברו לגור לכפר השכן שהלך והתפתח מחורבה קטנה לכפר. ברוב הכפרים האלה נמצא אחוז הגון של מצרים מצאצאי צבא אברהים פחה, שכבש את הארץ לפני 100 שנה (בערך) והתישבו בה. כמו כן מצויות משפחות בודדות של מוגרבים שהם צאצאי פליטים ממרוקו או קוקז. בדרום הארץ ובצפונה יש שהם מהוים כפרים שלמים. יש חורנים בודדים ויש כפרים מבני בוסניה.

בכפרים אסופיים השלטון אינו אחיד אלא מפורר לרגלי האינטרסים השונים של המשפחות הנפרדות מאד במוצאן.

יושבי האהלים, הם חטיבה שונה מן הכפריים. חלק מהם הוא מבני הדרום שנדדו ממחוזם לעונת הקיץ והיו חוזרים לשם בחורף. במשך השנים נשאר עוד חלק קטן מהם באיזורים יותר צפוניים ויש ויש שהתאחזו בהם. בדרך כלל הם עניים מאד ועלובים. חלק אחר הם הקבועים. גם באו למקומם לפני זמן ממושך, 100 שנה בקירוב, רכשו קרקעות הממשלה שהיו בזמנו הפקר והם מעבדים חלק קטן מהם, ובשאר רועים את בהמותיהם. יש מהם מטפוס אחיד - כמו למשל שבטי התורכמן השוכנים בין קיסריה ועמק יזרעאל ולאורך כל ואדי עארה, ויש אסופים מכל המינים, כמו שוכני האהלים שבסביבת חדרה ועמק חפר.

הורגש הבדל ניכר ויסודי בין מהלך חיי הכפר הקרוב לישובי היהודים והכפר המרוחק מהם. במדה שקרבו לישובים, עבדו בהם או מכרו להם קרקע ומזונות, בה במדה נתערער ונהרס בנין השלטון העתיק.

רבו הממרים את פקודות בעלי השלטון בכפר ופרקו את עולם. הופעה זו באה כתוצאה משתי סבות עיקריות: 1) הדוגמא המאלפת של היחסים ההדדים בין היהודים; 2) נמצא מוצא להיכן לנדוד ולהתפרנס בו. במקרה שלא השתוה או שלא נשמע לשררה בכפר, היה לו מקום עבודה בטוח וקבוע פחות או יותר ב"שכונות העובדים" סביב למושבות או בעיר.

אולם נדידה זו לא ניתקה את קשריו עם הכפר. לדוגמא נציין שכמעט בלי יוצא מן הכלל הם חוזרים לכפרם לימי חג ומועד. כמו כן תמיד הם מתחתנים רק עם בנות המשפחה מכפר המולדת או מקרובי המשפחה בכפרים שונים. רק במקרים נדירים מאד קורה שבן כפר שנדד מכפרו יתחתן עם זרה. לגבי הדור השני התהליך משתנה במקצת.

המאורעות שסחפו את הארץ בארבעת השנים האחרונות חוללו שינויים זמניים חריפים מאד. יסודות בנין הכפר נתערערו. העליונים ירדו מטה ותחתונים עלו מעלה. את המהפכה הזמנית הזו, חוללו הכנופיות ומפקדיהן כפי שיפורט להלן.

21.4.40

אל – א. ששון
מאת – .... יפו

א. בין המנהיגים הערבים בא"י מתנהל עתה משא ומתן לשם הרכבת נציגות פוליטית חדשה במקום הועד הערבי העליון שנתפזר ואשר חבריו נפוצו לכל עבר. החוגים המטפלים במשא ומתן האמור מאמינים כי יצירת נציגות שכזו תשמש מקשר בין הערבים והממשלה, הנה הכרחית ביותר בתנאי השעה הנוכחיים. חושבים שהפוליטיקה של הנציגות תהיה חיובית ומבוססת על שיתוף פעולה עם הממשלה והגשמת הספר הלבן. מוסרים שבימים האחרונים התנהלה בואדי-חאנין, בבית של עבד אל-רחמאן ביק אל-תאג'י שיחה בענין זה בנוכחות האמיר עבדאללה ורבים מאנשי האופוזיציה. כל המשתתפים בשיחה הביעו את הדעה שיש צורך להקים במהירות רבה את הנציגות האמורה. יש להניח שלתוכה יכנסו רק אנשי האופוזיציה וכמה מהאלמנטים הניטרליים, אך# אנשי המופתי יחרימוה ללא ספק. מתהלכות שמועות שאותה נציגות תתמוך בשאיפת האמיר עבדאללה לצרף את א"י לעבר-הירדן ולמלוך על שתי הארצות האלו, ותמורת זאת תקבל מאת האמיר סיוע כספי.

ב. בימים האחרונים נערכה במג'דל שליד עזה, לפי הזמנתם של קצין המחוז וראש העיריה אסיפה ערבית לשם הבעת רגשי אהדתם של התושבים לממשלה הבריטית. באסיפה נאם אדם בשם אבו שרח שהיה בעבר מאנשי המופתי וכיום הנו תומך בממשלה. הוא אמר שהערבים עומדים לימינה של אנגליה במלחמה הנוכחית, ובסוף דבריו קרא קריאות לחיי בריטניה והביע את שאיפתו לראות במפלת היטלר וגרמניה. כשרק הוציא מפיו את הדברים האלה התנפלו עליו כמה מהנוכחים והכוהו בנעליהם לעיני אנשי השלטון והמשטרה. אחדים מהמתנפלים נאסרו. עובדא זו מוכיחה כי על הצהרות המנהיגים הערבים על אהדת בני עמם לבריטניה בשקר יסודן.

ג. מושל המחוז ביפו קרא אתמול את מוכתרי הכפר יאזור והודיעם כי הממשלה הטילה ע ל כפרם להמציא לה 12 רובים ו –3 אקדחים, כי נתברר שבכפר זה נמצאות כמויות גדולות של נשק.

ד. מודיעים כי הגורם למסירת העבודה הממשלתית בסך 150.000 לא"י לחברה קבלנית ערבית הוא מציאותם של שותפים אנגלים בחברה זו וביניהם מר נובל, מנהל מחלקת העבודות הצבוריות לשעבר אשר התפטר ויסד את החברה הנ"ל יחד עם כמה ערבים. לולא מציאותם של האנגלים לא היו לערבים כל סכויים לקבל את העבודה.

ה. הידיעות על החלטת האמיר לבקר בתורכיה מתאשרות. הוא כבר הודיע לקונסוליה התורכית בירושלים על רצונו זה באורח רשמי. מודיעים שברצונו להשיג את הסכמתם ותמיכתם של בעלי הדעה בתורכיה לתכניותיו הפוליטיות הידועות. כידוע מתנגדת תורכיה לאיחוד א"י עם הארצות הערביות השכנות, אך האמיר מקוה שיצליח לשכנע את התורכים כי המדינה הערבית שתהיה נתונה לשלטונו תהיה ידידה נאמנה לתורכיה.

===

ישיבת המליאה של מועצת פועלי תל-אביב ויפו
ביום 27.7.39 , בהשתתפותו של הח' בן-גוריון

אולם "הפועל", ת"א

ס. נמירובסקי.

עם פתיחת המושב נקום לזכר החללים המרובים אשר נפלו מאז המושב האחרון של המועצה ועד עכשיו. (כל הנוכחים קמים על רגליהם). - יהיה זכרם ברוך.

במעמד זה נזכיר את שמו של הח' יעקב זנדבנק אשר נסתלק מאתנו. חבר צנוע בר לבב אשר היה אחראי ונהל במשך שנים את מפעלו התרבותי של צבורנו. זכרו יהיה שמור לנצח בקרבנו.

אנחנו ראינו צורך לכנס את מליאת המועצה לדיון על המצב המדיני עוד לפני שבועות אחדים. אולם רצינו שענין זה יעשה בהשתתפותו של הח' בן-גוריון, ולרגל טרדות שונות נאלצנו במדה מסוימת לאחר. אולם אני סבור שאין אני ממלא מצוה בפרוצדורה אופיצילית אם אביע בשם כולנו את הרגשת הספוק העמוק בהשתתפותו של הח' בן-גוריון על אף טרדותיו המרובות בדיון בזה לאחר הפסקה ארוכה למדי שחלה מאז השתתפותו לפני כן בישיבת הפלינום של המועצה.

נאלצנו לעשות דבר אכזרי מאד ביחס להרבה חברים ובהתחשב עם החם הסב והמקום המצומצם ולקפח הרבה מאד חברים שברצונם להיות באספה הזאת. לא נתנו למעשה כמעט מספר כרטיסים העולה על מספר המקומות שישנו באולם, אם להביא בחשבון גם את המעקה. אי לכן נבקש לשמור על השקט הגמור בישיבה הזאת ולהקל לנהל אותה בסדר גמור.

נעבור ישר לענין. רשות הדבור לח' ד. בן-גוריון.

יסוד משותף של הכרת מינימום של התחייבויות, אשר גם ממשלת המנדט הודתה בה כל השנים: התחייבות לסייע לעליה יהודית ולהתישבות יהודית. לא היתה אף פעם זהות בדבר ה י ק ף עליה, בדבר מ י ד ת הסיוע. בענין זה היתה מחלוקת בלתי פוסקת; אבל לא היתה מחלוקת, אנגליה לא התכחשה עד הזמן האחרון לזה שהיא חיבת לסייע ושהיא חייבת להקל על העליה היהודית בהיקף זה או אחר. אנחנו דרשנו היקף יותר גדול, היא אמרה: היקף יותר קטן; אנחנו דרשנו טמפו יותר מהיר, היא אמרה: טמפו יותר אטי; אנחנו דרשנו עזרה יותר אקטיבית, דינמית, היא אמרה: עזרה פסיבית. תעשו, אנחנו לא נפריע...

כרגע בא שנוי יסודי. כרגע לא הויכוח על ההיקף ועל הטמפו, כי אם ע ל ע צ ם ה ע נ י ן. והספר הלבן יש בו שני דברים: אחד - הוא מפורש, השני - הוא סתום. והסתום הוא יותר חשוב מאשר המפורש. ואני אעמוד על שני החלקים האלה במלים אחדות. את המפורש אתם יודעים כולכם. אני מניח שכל אחד מכם קרא את התעודה הזאת ואת הפירושים והויכוחים הרבים סביב התעודה הזאת. במפורש הזה יש שלשה פרטים: חוקה, עליה, התישבות.

חוקה. אנגליה הכריזה עכשיו שארץ-ישראל תהיה למדינה אצמעית שבה ישלוט רוב מובטח של ערבים והיהודים ישארו לצמיתות מיעוט של לא יותר משליש.

בעליה - עוד 75 אלף עולים וחלס, העליה נפסקת.

קרקע - אין קרקע להתישבות יהודית, ואסור ברוב שטחי הארץ, כמו בכולם, על היהודים לרכוש קרקע חדשה להתישבות נוספת. - זהו המפורש בספר הלבן. אבל יש בו חלק אחד סתום. והסתום הוא שאנגליה מודיעה בעקיפין ובצורה מובלעת, אבל זהו עיקר העיקרים של הספר הלבן שהיא מסתלקת מהתחייבויותיה כלפי העם היהודי, שלאחר שיעלו עוד 75 אלף יהודים לארץ - פקעו כל ההתחייבויות שאנגליה קבלה על עצמה לסייע לבדולו של הבית הלאומי. היא מבטלת את השטר ואומרת שהשטר נפרע ולא מגיע יותר לעם

~~ההיסטוריה שלנו במשך אלפים השנים האחרונות?- נרדפים ומעונים אנחנו~~
~~כל מאות השנים האחרונות.~~ מה אומרת ההיסטוריה מלפני אלפים שנה? -
[illegible]
~~החריבו אותנו פעם פעמים ואין להשתעשע במליצות קלות שאין להחריב~~
[illegible]
~~אותנו גם בפעם השלישית. אפשר ואפשר, אם לא נגלה את הכח ולא נמצא~~
אם לא נדע לאחד את נפשנו ולא נגלה כח רצון [illegible] ותבונה להגן על
~~את הדרך המעשית, הריאלית לעשות לאל את המגמה הזאת, את המדיניות הזאת.~~
[illegible] ~ ולהכשיל את המזימה של הספר הלבן

ויש כאלה אשר מפני קשי השאלה נאחזים במעשים מטורפים - טרור. אפילו לא טרור נגד בעלי המדיניות הזאת, אלא טרור בערבי עובר אורח שעובר במושבה יהודית ובאיזו שכונה יהודית. ואני לא אדון כאן על הצד המוסרי של המעשה השפל והמתועב הזה. אבל כלום ברצח פלחים ערבים עלובים אנחנו נבהיל את מלקולם מקדונלנד, את האליפכס, את צ'מברלין? - דרושה אידיאליזציה גדולה מאד של אנשים האלה למען לחשוב שהם יבהלו מזה שהרגו באיזה מושבות יהודיות או באיזה עיר יהודית מספר ערבים, והם ירתעו לאחור. איכפת להם מאד בלונדון אם 10, 30, 100, 1000, 5000 ערבים או יהודים ירצחו... אין אלה אלא מעשי טרוף דעת של אנשים אשר לא רק שאבד להם כל חוש מוסרי-אנושי, אלא אבד להם כל חוש פוליטי, שאינם מסוגלים לראות ולבחון אם המעשה שהם עושים מכוון לאיזה מטרה פוליטית, מולין לאיזה מטרה פוליטית.

ויש אחרים אשר מפני הקליפות, הטרגיות שבשאלה הזאת הם באים לידי השלמה ואומרים: מה כחנו לעומת אנגליה? ואמנם אם נמדוד באופן אבסטרקטי את הכח היהודי ואת הכח האנגלי, הרי xxxx אינם כלל בני השואה. מצד אחד - עם מפוזר, מדוכא בכל ארצות הגולה, מחוסר אונים, מחוסר אונים פיזיים, מחוסר אונים פוליטיים ברוב ארצות התבל, וישוב יותר חזק של איזה חצי מליון יהודים, יותר מעורה בארצו ל ע ו מ ת אימפריה אדירה המולשת על גויים רבים, השולטת בים. אולם השואה הזאת היא אמנם השואה אריטמטית נכונה: עם של 16 מליון, בלי ארץ, בלי מדינה לעומת אימפריה של רבע כדור הארץ. אבל אין זאת בחינה פוליטית. כי לא העם היהודי והאימפריה הבריטית עומדים זה מול זו. אנחנו עומדים, וזוהי

ההבחנה היסודית הקובעת את כל התנהגותנו, לא זה מול זו. זאת לא התאבקות, זו לא מלחמת קיום בין שתי יחידות: בין העם היהודי ובין האימפריה הבריטית, או בין העם היהודי ובין העם האנגלי. אנחנו עומדים בפני התאבקות של העם היהודי, בעיקר העם היהודי היושב בארץ והקשור לארץ (שזה אולי רק חלק של העם היהודי, כי חלקים גדולים של העם היהודי אולי אדישים לגמרי לגבי השאלה הזאת) ובין הכח העומד לא מאחורי האימפריה הבריטית, אלא מאחורי המדיניות של הספר הלבן. אא כי אין טעות פוליטית גדולה מזו לחשוב שהמדיניות של הספר הלבן והאימפריים-א הבריטית הן אינדנטיות, שמדיניות הספר הלבן היא שאלה לגבי האימפריה הבריטית כמו שהיא שאלה בשביל העם היהודי. כמו שהיתה טעות בדעתם של חכמי האסטרטגיה הפוליטית הציונית שבסו להסביר לנו שאין קיום לאימפריה הבריטית בלי העם היהודי בארץ, שבשביל להגן על הסואץ ובשביל דברים אחרים אין אנגליה יכולה להתקים בעולם בלי היהודים בארץ-ישראל - לא היה שחר לתיאוריה הזאת, בכל אופן אנגליה אף פעם לא ידעה עליה, לא הרגישה ולא הבינה האנגלים שקיומם, עתידם, מקומם בעולם, אם עמדתם במזרח תלויה בציונות, - כמו כן זוהי טעות יסודית להניח שהמדיניות החדשה, הפיכת הקערה על פיה שבאה בספר הלבן - שזוהי שאלת חיים, שהיא שאלת קיום בשביל האומה האנגלית ובשביל האימפריה הבריטית. אלו זה היה כך, לא היו בכל אופן בימינו שום סכויים במלחמתנו לא רק אנו. עם יותר גדול מאתנו, אם הוא מתנגש עם העם האנגלי בשאלה שהיא בשביל העם האנגלי שאלת קיומו או שאלת מעמדו בעולם, - אין ספק כיצד תפול ההכרעה. אפילו היטלר מהסס הרבה מאד עם 80 מליון הגרמנים הכפותים לו עם כל הקלגסים האיומים שלו: עם בני בריתו ברומא וביפן - הוא מהסס מאד מאד להתגרות באנגליה. הוא יודע הכח שעומד שם. אלו היתה בשביל אנגליה שאלת חיים: או לבצע דבר הציונות או להרוס את הציונות; היתה הציונות כבר מזמן מתגשמת או שהיתה נהרסת עד היסוד. אא

אני אמרתי בתחילת דברי שגם במשך 20 השנה היתה התאבקות מתמדת בינינו ובין ממשלת המנדט, לא באשר התכחשה להתחיבויותיה אז, אלא באשר היא ראתה באור אחר את התחיבויותיה, את ההיקף ואת הטמפו. היא לא הרגישה את הצורך הבוער להחיש ולהביא המוני יהודים לארץ, להתאחז בקרקע. לא לא היה זה הצורך הבוער, לה לא היה בזה צורך חיוני. היה בזה צורך א) מפני שהבטיחה, והאנגלים הם פחות או יותר סוחרים ישרים ויש להם ענין לשמור על שם הטוב שלהם במסחר ובפוליטיקה; ב) מפני שהם פחות או יותר, או אולי יותר מכמה עמים אחרים, בכל אופן לא פחות מהטובים שבעמים אחרים - יש להם אהדה לסבל של עם אחר ובכוונות לעזור, אם העזרה הזאת איננה פוגעת בהם; ג) מפני שהמפעל הזה כשלעצמו הוא מפעל יפה שראוי לסיוע, שנותן כבוד למסייעים לו; ו-ד) מפני שיש במפעל הזה גם קצת ברכה לאימפריה הבריטית. זה מחזק את מעמדה. אבל זו לא שאלת חיים בשביל אנגליה להעלות יהודים לארץ, כאשר זאת היתה והנהא שאלת חיים בשבילנו. וגם כאשר רצו לקיים את הבטחתם, כאשר רצו לסייע לנו, כאשר הרגישו אהדה לקרבנות היטלר - היה תמיד הבדל גדול בין הטמפו שלנו ושלהם, בין ההיקף שלנו ושלהם, כי היו להם עוד כל מיני שקולים. היו להם שקולים ביחס לעולם היהודי, ביחס לארץ-ישראלא יהודית; היו להם גם שקולים אחרים. יש עולמות בעולם הגדול הזה, וכנפי אנגליה פרושות על כל העולם, ויש לה הודו ויש לה מזרח רחוק ומזרח קרוב ומזרח תיכון. היא צריכה לקחת בחשבון את כל הגורמים האלה. ומשום כן היתה תמיד התאבקות.

ואני אמרתי שהספר הלבן אשר נתפרסם לפני חדשיים לא נוצר לפני חדשיים. המגמה הזאת היא מגמה אשר התחילה להתגבר במשך השנים האחרונות. אמנם קשה תמיד לסמן התחלה של תקופה; אנחנו עומדים אולי ערב מלחמה עולמית חדשה, אבל יש מומחים צבאיים, למשל אחד המומחים הצבאיים באנגליה לידלי הרד, שהוא אמר שהמלחמה העולמית השניה כבר התחילה, התחילה עם פרוץ מלחמת האזרחים בספרד. בספרד היתה המערכה הראשונה, בסין - היתה המערכה השניה, באוסטריה ובצ'כסלובקיה -

היתה המערכה השלישית. ומה שעתיד לבוא - זה לא יהיה פרוץ המלחמה העולמית אלא מערכה רביעית, תהיה מערכה חמישית. גם הפרק החדש הזה אשר התבלט עם פרסום הספר הלבן,התחיל מקודם. אני הייתי מתחיל את הפרק הזה עם מלחמת חבש - עם קיצוציים, אשר התקפת איטליה הפשיסטית על המדינה העצמאית האחרונה באפריקה הולידה בעולמנו, אשר היתה אולי הסבה הראשונה, הצבת הראשונה של המהומות בארץ, של הטרור הערבי המתפרנס כל הזמן, אמנם גם ממקורות מקומיים, אבל יונק את יניקתו העיקרית אולי מתגבורת האלמות הפשיסטית והנאצית בעולם. ולקרבן אלמות זו נפל העם הצ'כי, ואנגליה וצרפת הפקירו את העם הצ'כי לא מפני שהיה נגוד יסודי בין קיומם ובין קיום צ'כוסלובקיה. לא, להיפך, היתה סימפטיה רבה. אבל ממשלות האלו העומדות היום בראש צרפת ואנגליה חשבו זה לתמרון פוליטי וצבאי מועיל בשבילם להפקיר את צ'כוסלובקיה, לא מתוך שנאה לצ'כוסלובקיה, לא מתוך ראית סכנה בעצמאותה של צ'כוסלובקיה, אלא מתוך פחד מכחות הלמוד הנאציים והפשיסטים בעולם, מתוך הכנעה לכחות האלה. ומבחינה עולמית מה שקרה כאן בארץ איננו אלא המשך הפרק הזה של אאאא כניעה, כניעת אנגליה וצרפת בפני כחות האלמות שלפי שעה עוד ידם רוממה בעולם. וזה היה שוב תמרון, תמרון פוליטי-דיפלומטי של אנגליה להקל על מעמדה, להבטיח לעמדות בחלק זה של עולם בשעת חרום זו כשנראה לה שכל קיומה עומד בסכנה בפני הכח הגובה של הנאציזם והפשיזם. ואני לא אומר עכשיו אם זה צורך פוליטי אמיתי או מדומה, יען כי לא חשוב כיצד נראה אנחנו את הדבר, לנו קובע כיצד רואים האנגלים את הצורך הפוליטי שלהם. והממשלה הקיימת, אני אומר הממשלה הקיימת, מפני שלא כל הכחות המכריעים באנגליה הם תמימי דעה עם הממשלה, חשבה שבשעה זו הצרכים שלה בפנה זאת שבעולם מחייבים אותה להסגיר אותנו, לא מפני שבעליה היהודית ובהתישבות היהודית בארץ יש סכנה לקיומה של אנגליה, של האימפריה הבריטית, אלא שזאת תהיה דרך יותר נוחה וקלה אם בין שני המחנות המתאבקים בארץ-ישראל: המחנה האחד - המחנה היהודי שהוא מונה רק איזה מאות

אלפים בארץ ואשר שאר חלקי העם היהודי הם מפוזרים בכל העולם ולרגל המצב העולמי הם משותקים ותדלי אונים אפילו בארץ הכי חפשית עם הקבוץ היהודי הגדול - באמריקהץ מצד שני המחנה הערבי אשר הוא מרוכז כלו בחלק זה של העולם ולא רק שהוא מהוה רוב בארץ, אלא שלעזרתו xxxx בין לעזרה צבאית ובין לעזרה פוליטית באות המדינות השכנות: מצרים, עירק, סעודיה, סוריה, והיא - הממשלה האנגלית - חושבת שבמצב זה שבעולם, במצב של ערב מלחמה, וכפי שמומחים חושבים במצב של מלחמה מ׳תי מוצהרת, נוח לה להתרצות לתקיף. והתקיף בעיני אנגליה עכשיו זהו העולם הערבי, כי כחו להזיק יותר גדול מאשר כחו של העם היהודי להועיל. ואין פלא שבשאלה זאת, ולא יותר מאשר בכל השאלות המנסרות עכשיו באנגליה,נתחלקו הדעות.

אנו יודעים שאנגליה היא ביסודה מדינה של שתי מפלגות. יש חלק שליט, יש חלק שנמצא באופוזיציה. בשאלות הגדולות העומדות כרגע לפני אנגליה, אם כי יש מפלגת ממשלה ויש מפלגת אופוזיציה, חלוקי הדעות עכשיו אינם גדולים. אם כי יש חלוקי דעות ביחס לפוליטיקה חיצונית, ביחס להזדינות, ביחס לחובת צבא, אבל בשאלות היסוד של הפוליטיקה האנגלית האם האנגלי פחות או יותר מאוחד. מקודם רק הפועלים דרשו ברית עם רוסיה, כרגע גרבין, הז׳ורנליסט הכי ריאקציוני, אם כי גם הכי מוכשר באנגליה, הוא החסיד הכי נלהב של ברית עם סטלין. xxxx ואתה קורא מאמרים ב"אובזרבר", העתון של גרבין, העתון הריאקציוני - שלפני שנה היה כמעט עתון נאצי ונדמה לך שזה לקוח מעתון קומוניסטי. והיה זמן שרק ה"תורים" (השמרנים) עמדו בעד ההזדיינות, בעד הזדינות גדולה והפועלים התנגדו. כרגע אין מתנגד xxxxxxx רציני באנגליה להזדינות מקסימלית, כי רק תמימים כמו לנדסבורי יכולים להגיד שעל-ידי הטפת מוסר להיטלר ומוסוליני יחזירו אותם למוטב... וחלוקי הדעות בנוגע לשאלות הגדולות שבאנגליה הולכים ומטשטשים ואין זה מקרה שבשאלה שבשבילנו היא שאלה עקרונית ראשונית, חיונית, שאלת השאלות, אבל בשביל אנגליה סוף סוף היא שאלה ממדרגה רביעית או חמישית.-

בשאלה זאת יש חלוקי דעות חריפים מאד בקרב העם האנגלי, כפי שבאו לידי בטוי בויכוחים בפולמנט, ולאו דוקא על פי קו מפלגתי. ואנו כמובן שמחים שמפלגת העבודה כולה כחטיבה שלמה התנגדה ומתנגדת למדיניות של הספר הלבן. אבל אנחנו עוד יותר שמחים שאין זו רק שאלה של מפלגת העבודה, כי זא לא היה טוב בשבילנו אילו הענין שלנו היה נהפך באנגליה לענין מפלגתי בלבד. וגם האופוזיציה הליברלית כולה וגם חלק גדול וחשוב, לא כל כך בכמותו אבל חשוב מאד באיכותו של מפלגת השמרנים מתנגדים בחריפות למדיניות הזאת. עובדה פוליטית זאת אומרת דבר מה.

לא יתכן שדבר שהוא חיוני בשביל אנגליה יתגלו בו חלוקי דעות עמוקים כאלה. עובדה זאת אומרת שזוהי שאלה מבחינה אנגלית של הערכות xxxxxxxxxxxx טקטיות, או פוטוניסטיות פוליטיות: אם כדאי, אם ישא חשבון ואם רצוי לאנגליה אפילו בשביל איזו תועלת רגעית (ויש כופרים גם בתועלת הרגעית) אם כדאי לה לעשות את מעשה ההתכחשות הזה.

ומאחרי המדיניות הזאת לא רק שלא עומד האינטרס החיובי של האימפריה הבריטית, של העם האנגלי, אפילו לא ההסכמה הפוליטית של הכחות המכריעים באנגליה.

ואין אנו צריכים לזלזל ולהקטין את דמות הסכנה של המדיניות הזאת, אבל אין אנו צריכים גם להפריז בגודל הכח העומד מאחורי המדיניות הזאת. וזהו צעד טכסיסי אופורטוניסטי של הממשלה הקיימת אשר אינה יודעת כמה זמן היא תעמוד בראש אנגליה. קיומה ואי קיומה אינה תלוי בנו, אם כי אני רוצה להזהיר אתכם שאם גם מחר תפול ממשלת צ'מברלן והאופוזיציה הזאת אשר הצביעה נגד הספר הלבן תקח את מקומה ובמקום הממשלה "הלאומית" כביכול אשר יש עכשיו תקום קואליציה אחרת ממפלגת העבודה, מהליברלים, מהשמרנים מסוגו של צ'רציל או אמרי,- אל נשלה את עצמנו שהם מיד יהפכו את הקערה על פיה, יקרעו לגזרים את הספר הלבן ויחזרו למשטר המנדט. אל נחיה באשליות כאלו. אתם טועים

כאשר נמצאים באופוזיציה ואחת עושים כאשר עומדים בממשלה. לא קל היה לצ'מברלין, להאליפקס ולמלקולם מקדונלד להפוך את הצהרת בלפור ולסלף את המנדט. והם עשו כל מיני פרפורים והססו הרבה זמן עד שסוף כל סוף עשו את העגל הזה. לא כל כך מהר תבטל האופוזיציה, כאשר היא תגיע לשלטון את הפוליטיקה הזאת, כי בינתים יש התחיבויות, יש התחיבויות חדשות, יש הבטחות חדשות לעמים הערבים, אשר שום ממשלה אחרת לא כל כך בנקל תסתלק מהם. אבל לא האינטרס החיוני של אנגליה ולא ההסכמה הפוליטית באנגליה עומדים מאחורי הספר הלבן. אנגליה איננה מביטה את xxxx הפרוליטריות, אנגליה גם איננה מדינה של פוליטיקה עקרונית. גם מדינות אחרות משנות את המדיניות שלהן לפי צרכי השעה, אפילו מדינות המבוססות כלן על איזה עקרון אחד. גם לנין, שעשה את המהפכה בשם פרינציפ אחד, סטה מהפרינציפ והנהיג פוליטיקה כלכלית חדשה", נקט בדרך אופורטוניסטית. אנגליה היא המדינה האופורטוניסטית פר אכסלנס. אם יש לה איזה פרינציפ במדיניות הזאת - זהו חוסר פרינציפיוניות. ואם תקחו רק את ההיסטוריה של שתי השנים האחרונות, ההיסטוריה שלנו, ההיסטוריה של יחסנו עם אנגליה, תראו שלש מדיניות שונות. לפני שנתים, ערב הקונגרס ה-20, עמדנו בסכן של חלוקה. וממשלת הוד מלכותו המורכבת כמעט מאותם האנשים היושבים עכשיו בממשלת הוד מלכותו, הכריזה שמדיניותה השקולה היא חלוקת הארץ לשתי מדינות; כעבור שנה הכריזו שמדיניות זו איננה מעשית ושהפתרון האחד הוא להביא לידי הסכם בין היהודים והערבים. ונקראה ועידת לונדון כביכול לעשות ברית שלום בין היהודים והערבים; ועכשיו באמצע מאי באה המדיניות השלישית - המדיניות של הספר הלבן.

אינני יודע אם כולכם אתם קראתם בעיון רב את הוכוח בפרלמנט. הוכוח הזה הצטיין בדברים אחדים. אני לא אעמוד עכשיו על זה, כי זה יסיח אותי מהדרך. בוכוח הקודם, מיד אחרי צאת הספר הלבן שנמשך יומים, היו מספר השוללים והמחיבים כמעט שקול. דבר אחד נגד הספר הלבן, מיד אחד אחריו דבר בעד הספר הלבן. הפעם אינני זוכר בדיוק כמה נואמים

נדמה לי כ-10 נואמים נגד הכרזת מקדונלד, רק כ־2 או 3 בעד. אבל מה שהוא יותר אפייני הוא שהממשלה דבר הפעם רק איש אחד, והאיש הזה דבר פעמים. אין מנהג באנגליה שמיניסטר אחד ידבר שתי פעמים באותו יום באותה השאלה. הפעם דבר מלקולם מקדונלד אגם באמצע הוכוח וגם בסוף הוכוח. שום איש מהממשלה לא השתתף בוכוח. אינני רוצה ליחס לעובדה הזאת חשיבות מיוחדת, אבל היה פסוק אופייני מאד בסוף נאומו השני של מלקולם מקדונלד. עם גמר הוכוח ובסוף דבריו, בלי אא קשר רב עם דבריו הקודמים, הוא הביא שתי הנחות קצת תמוהות כאשר הן באות חדשים לאחר הספר הלבן. הנחה אחת - הוא גלה אגרת הוגרם, בודאי שמעתם שאחרי 20 שנה של הצהרת בלפור והמנדט גלה מלקולם מקדונלד מהממשלה הזאת ששנה אחרי הצהרת בלפור נתנה עוד הצהרה אחת - הצהרת הוגרת. איזה אופיצר אנגלי היה בג׳דה ואמר איזה דברים לחוסיין, זה שנעשה אחר כך מלך בחג׳ז בעזרת אנגליה ושנעשה אחר כך ללא מלך גם כן אומרים בעזרתה של אנגליה. במשך 20 שנה לא ידעו על אגרת זאת עד אשר בא מלקולם מקדונלד וגלה מטמון זה. אבל הוא גלה בתוכו מטמון חדש, אשר לא ידעו אותו מקודם אם כי אנחנו ישבנו בלונדון ששה שבועות טענו את הדבר הזה. הוא מצא פסוק אחד שם, שזה צריך להיות לפי דעתו יסוד מוסד בפוליטיקה האנגלית, וזהו שבארץ-ישראל לא יהיה שום עם כפוף לעם השני. (צחוק באולם). מדוע הוא לא קרא את זה מקודם, לפני פרסום הספר הלבן ובשעת פרסום הספר הלבן אינני יודע. אני יכול להעיד שבלונדון ובסנט ג׳מס הוא שמע את התורה הזאת יום יום. אבל פתאם, לאחר שני חדשים גלה שהוגרת התחיב שבארץ-ישראל לא יהיה עם אחד כפוף שני. ועוד דבר אחד גלה ובזה הוא סים את נאומו: "אנחנו מוכרחים להקדיש יותר תשומת לב אאאאאא להצעות על דבר קונסטיטוציה פדרלית בארץ-ישראל. גם זה קצת משונה מפני שבלונדון ובסנט ג׳מס גם כן דובר על זה לא מעט. דובר על זה בקשר עם ענין החלוקה שירד מעל הפרק, וגם היה איזה נסיון מקודם בהצעות שהוגשו לנו ולערבים שבאן הכריזו שהמטרה הסופית של ממשלת הוד מלכותו בארץ-ישראל היא עצמאות פוליטית לארץ-ישראל היתה הוספה:"יתכן על בסיס פדרלי", כלומר לא תקום מדינה עצמאית אחידה עם שלטון הרוב אלא עצמאות על בסיס פדרטיבי, כלומר

מדינה אחת ליהודים ומדינה אחת לערבים, אבל לא כמו שהציעו בשביל שתי מדינות נפרדות אלא קשורות זו בזו בברית פדרטיבית. בספר הלבן הפסוק הזה הושמט ולא בלי כוונה. פתאם לאחר שני חדשים, לאחר פרסום הספר הלבן (אני מניח שלמלקולם מקדונלד היתה איזה יד בחבור הספר הלבן) הוא נזכר שעל יסוד הפסוק הזה שבאגרת הוגרת יש "להקדיש יותר תשומת לב להצעות על דבר קונסטיטוציה פדרלית)...

אינני רוצה לדעת ברגע זה מה עומד אחרי הגלויים החדשים שמלקולם מקדונלד גלה באגרת הוגרת ועל האדיקות המחודשת שלו ברעיון הפדרציה. אבל זה מראה שהיום אומרים כך ומחר יכולים לומר אחרת, שהדברים בענינים ממדרגה שניה ושלישית בשביל אנגליה ובענינים שחליטים עליהם מתוך אפוטוניזם, מתוך כל מיני שקולים אפוטונוסטיים, שאין הם הנחה של משה מסיני, אלא שהיום יכולים לומר כך ומחר אחרת. ואם רוצים לבדוק מה קרה במשך שני חדשים אלה, כאשר לפי שעה עוד לא היה המרד היהודי (אמנם הועדה המלכותית הזהירה את הממשלה שדבר זה יתכן) ואם כי אנגליה יכולה לדכא מרד ערבי ויכולה לדכא גם מרד יהודי, אבל לא נעים לא לדכא מרד ערבי ולא יהיה נעים לה לדכא מרד יהודי, אבל כאשר ~~xxx~~ עוד לא היה מרד יהודי - מה קרה במשך שני החדשים האלה? קרה שאנגליה כנראה מתכוונת באמת להוציא את הספר הלבן. ואני אמרתי לכם בספר הלבן יש שלושה פרקים: חוקה, עליה, קרקע. ובכן הפרק של החוקה לכתחילה נאמר באופן כזה שהוא סובל הרבה דחיות. נאמר שהעצמאות הזו תבוא במשך 10 שנים ולאו דוקא 10 שנים. אם בסוף 10 השנים ממשלת הוד מלכותו תראה שאין השעה כשרה - היא תתיעץ עם מלכי ערב ועם חבר הלאומים (ואנחנו יודעים את ההתיעצות שלה עם חבר הלאומים כמו שעכשיו בג'נב) ואז היא תתיעץ עם חבר הלאומים ומלכי ערב ואחרי זה ממשלת הוד מלכותו תחליט אם לעשות את העצמאות או לא לעשות את העצמאות. כלומר, אנגליה הבטיחה שבעוד 10 שנים תתיעץ אם לתת עצמאות או לא לתת עצמאות. ובכן הענין הזה יש לו זמן. הפרק המר זהו העליה. בענין זה דוקא לא חכו הרבה. הבטיחו שהעליה תמשך 5 שנים, אולם מלקולם מקדונלד הזדרז ולפני שבועים הכריז בפרלמנט: "היות והיהודים באים לארץ יותר מאשר אנחנו מרשים להם, אנחנו נפסיק את העליה"... בענין קרקע יצאה הודעה שכאשר יעשו חוקים בעניני קרקע תקפם יחול גם

על העבר והזהירו כבר לבל יעיז איש לקנות קרקע עכשיו, כי יתכן שיהיו חוקים כאלה אשר הוא בגללם יפסיד את כספו. ובכן מה קרה במשך שני חדשים האלה שהכריחו את מקדונלד "לגלות" סעיפים מאגרת הוגרת ולמצא סעיף על הפדרציה שהוא דחה אותה בספר הלבן? - קרה דבר אחד. נתברר לממשלה שהגשמת הספר הלבן איננה כל כך קלה ופשוטה. אני אמרתי לכם את זה שהספר הלבן יש בו שני חלקים: חלק סתום ומפורש. החלק האחד הוא סתום וזהו הרוח של הספר הלבן שאנגליה מסתלקת מהשטר שנתנה לעם היהודי והיא אומרת: אינני חייבת לך יותר, את החשבון שלך סלקתי. עוד יש לך חוב כ-75 אלף עולים. תקבל את זה - ונגמר... אם אנגליה לא רוצה לקיים הבטחה קשה להכריח אותה. ואני מספק אם יש כוח, בכל אופן אם יש כח לעם היהודי להכריח את אנגליה לקחת עליה התחיבויות ולהמשיך בהתחיבויות כאשר אין היא רוצה, כאשר היא אומרת: אני פושטת את הרגל, אינני חייבת יותר, אני יותר לא אשלם, סלקתי את החוב שלי... ואילו אנגליה אמרה רק זאת - גם זאת היתה מכה גדולה בשבילנו, ואני מסופק אם יכולנו לעשות דבר מה נגד אנגליה מלבד להגיד לה: "את שקרנית, רמאית". ואנחנו אמרנו את זה ולא רק אנחנו אמרנו את זה. אמרו את זה גם צ'רצ'ל, לויד ג'ורג', אמרי. הם אמרו לה: הספר הלבן הזה הוא הפרת אמונים, תרמית ואנחנו אמרנו לאנגלים: יתביש הקוזק. והקוזק איננו מתביש... אבל להכריח את אנגליה שתשא בהתחיבויות - אין לנו כח. אם אנגליה איננה רוצה למלא חובה - לא יכריחו אותה, היא לא תמלא.

בועידה בלונדון היה לנו וכוח מעניין עם הממשלה האנגלית. הם אמרו לנו: עד מתי אתם חושבים תוכלו להשען על הביונטים שלנו? עד מתי תדרשו שאנחנו נעמיד את הביונטים שלנו לרשות העליה? - ואז אמרנו: בבקשה, אינכם רוצים, תסלקו את הביונטים שלכם. העליה שלנו איננה זקוקה לביונטים שלכם. להיפך, רק בכח הביונטים האנגלים אפשר למנע עליה יהודית. והלואי שלא תשתמשו בביונטים שלכם נגד העליה. אין אנחנו זקוקים לביונטים שלכם. - אינני יודע אם היתה הועידה הזאת לא השנה, אלא לפני 10 שנים - אם יכלנו לתת תשובה כזאת. אני מודה שאני לא הייתי נותן תשובה כזאת. הפעם היה לי העוז לענות תשובה כזאת: "אין אנחנו זקוקים בשביל העליה היהודית לביונטים שלכם." וההגנה? מי יגן עליכם? האם אינכם זקוקים

לביונטים שלנו בשביל בטחון הישוב? - אמרנו: "אנחנו מותרים על הביונטים שלכם גם בשביל בטחון הישוב. xxxx תנו לנו להגן על עצמנו, אל תפריעו לנו." ואמרו לנו: היתכן, הן אם פי שתים מכם?! אמרנו: "זה עסקנו". אמרו לנו: הם לא רק פי שתים. הם יביאו חיזוק מעירק, יש שם צבא ערבי. אמרנו: "מאלש, גם אנחנו נביא חזוק, יותר נקל לעבור את הים מאשר לעבור את המדבר. גם לנו יש מאיזה מקום רזרבה. נביא אותם. ואנחנו מודיעים לכם, שאין אנו זקוקים יותר xxxx לביונטים שלכם לא בשביל העליה שלנו ולא בשביל הבטחון שלנו. ואם אתם רוצים להחזיק שם ביונטים xxx לשם אינטרסים אימפריליים, זה עסקכם. אל תזקפו את זה על חשבוננו. אין אנחנו מתנגדים לכך. אנחנו מעונינים בכחה של אנגליה בעולם. אבל תדעו שאתם מחזיקים שם צבא בשביל האינטרסים האימפריליים, אנחנו לא זקוקים לזה. גם העליה שלנו, גם הישוב שלנו יעמדו בכחם ובכח העם היהודי.

ואלו הספר הלבן היה אומר רק הדבר הראשון: "אנחנו נתחייבנו בפניכם, עזרנו לכם, חלס, מטעם זה או אחר אנחנו יותר לא נעזור לכם, אם מפני שסלקנו את החשבון או לא, אבל אנחנו מסתלקים מהגשת העזרה," - היינו מצטערים מאד אבל היינו אומרים: "נעשה את זה בכחנו". אבל הספר הלבן אומר יותר מזה. הוא אומר: אל תעלו יותר מ-75 אלף יהודים; אל תעמדו ברשותכם; אנחנו נקבע את העצמאות של ארץ-ישראל ואנחנו נקבע ערבויות בשביל המעוט. בטרם שהם פרסמו את ההצעה הזאת אמרנו גם על זה: תודה רבה לכם. אל תדאגו למעוט היהודי. איננו זקוקים לעזרתכם ולערבויות שלכם. המעוט היהודי יגן על עצמו. אבל הם אמרו יותר מזה. הם לא אמרו אנחנו לא נסייע יותר לעליה היהודית ולא נעמוד לימינכם, אלא אמרו: 75 אלף ולא יותר; אנחנו נקבע את הקונסטיטוציה. אבל את הקונסטיטוציה יקבעו בעוד 10 שנים יש עוד זמן. והדבר הדחוף היה - ענין ה ע ל י ה. והנה הם נוכחו שהיהודים יכולים לעלות גם בלי סרטיפיקטים. הם קובעים מכסה, עושים לנו טובה גדולה, דואגים לפליטים שלנו, והנה יש פליטים שהם דואגים לעצמם ובאים לארץ. והם לא מסתפקים באי מתן עזרה לעליה, הם לא מסתפקים בהתכחשות לחובתם לסייע לעליה היהודית, אלא הם לקחו על עצמם תפקיד ל מ נ ו ע ב כ ח את העליה היהודית. והנה הם ראו שהדבר הזה איננו כל כך קל, ובשטח זה ודאי שכחה של אנגליה גדול ויפה. לא רק שהעליה היהודית מוכרחה לעבור

את הים - ומי שליט בים אם לא אנגליה? - אלא היהודים קודם כל צריכים לצאת מאיזו ארץ, ויש כח לאנגליה עכשיו לעשות בלוקדה על היהודים - על יהודי פולין ועל יהודי רומניה, כי פולין ~~xxxx~~/תלויה עכשו באנגליה וגם רומניה תלויה עכשיו באנגליה. וכשבא בק ללונדון לעשות ברית, כי בברית הזאת תלוי גורלה של פולין, כי רק הברית הזאת הצילה לפי שעה את פולין שלא תהיה כצ׳כוסלובקיה, אמרו לו לבק בין יתר הדברים: אל תתנו ליהודים לצאת לארץ-ישראל. ובקשתה של אנגליה עכשיו לפולין - זוהי פקודה ויש בלוקדה. הדבר הזה אמור לרומניה, אמרו אותו ליון, אומרים אותו לטורקיה. ואנגליה סוגרת את היהודים בארצותיהם ובדע שהם רוצים לארץ-ישראל. היא שליטה בים, היא שולטת פה על החוף (הביאה אניות מלחמה!) והצי הבריטי יש לו עכשיו תפקיד גדול מאד: לצוד פליטים יהודים... וכל המכונה הדיפלומטית של אנגליה בכל ארצות מזרח אירופה עובדת במלא הקטור בשביל לסגור את הדרך לפני יהודים לצאת. והצי משוטט בים התיכון והמשטרה והצבא מגויסים בארץ-ישראל. ויהודים באים... ונמצא מי שהיה מנהל הצי באנגליה, בממשלה הזאת דף קופר שאמר בוכוח: "המדיניות שלכם כבר נכשלה". הוא לא התכוון לחלק הזה של המדיניות האומרת - הסתלקות מהתחייבויות אנגליה - זה לא נכשל. מלקולם מקדונלד לא חזר מההתכחשות שלו, צ׳מברלן לא חזר מההתכחשות. הם עומדים על זה שמלאו את חובתם, שהספר הלבן זה פירוש נכון ונאמן של הצהרת בלפור. אבל כאשר הוא אמר להם המדיניות שלכם כבר נכשלה, הוא התכוון לחלק המפורש האומר: לא עליה יהודית.

אינני יודע אם יש סמיכות-הפרשיות בין זה ובין דבריו האחרונים של מלקולם מקדונלד, שאפשר לגלות בהם רצון לחפש מוצא, פירוש חדש לספר הלבן. אבל עובדה זאת אומרת דבר מה. היא אומרת שיש כח כזה ליהודים שהוא יכול להכשיל את המדיניות הזאת. לא את אנגליה. אניה של פליטים יהודים שבאה לארץ - אין בה משום כשלון לאנגליה. לא מעמדה הכספי, לא מעמדה הצבאי, לא כחה בעולם, לא הבריתות שלה עם טורקיה ועם רוסיה ועם צרפת - לא הם מתערערים ע״י אניות פליטים שמגיעה לארץ. אבל המדיניות של הספר הלבן מתערערת, היא נעשית לצחוק ~~xxx~~ בעיני האנגלים, בעיני העולם, בעיני העולם הערבי. וזה בכח היהודים.

ומדוע בענין זה כחם של היהודים יפה משל כחה של אנגליה האדירה? - מטעם פשוט אחד. לאנגליה יש הרבה ברירות בארץ-ישראל, היה זמן שאנגליה לא היתה כלל בא"י. רק לפני שלשים שנה לא היתה אנגליה בא"י. ואינני יודע מה יהיה בעוד שלשים שנה. אנגליה גם אז היתה אדירה ויכולה להיות אדירה בעוד שלשים שנה גם בלי א"י. אנגליה בא"י יש לה הרבה מאד ברירות: יש לה ברירה יהודית ויש לה ברירה ערבית ויש לה ברירה יהודית-ערבית ויש לה ברירה לא יהודית ולא ערבית. ושום ברירה לא תשנה ביסודה את מצבה, מעמדה, כחה וגורלה של אנגליה. מפני זה היא יכולה היום לנקוט xxxxxxxx בברירה זו, מחר בברירה אחרת. לעם היהודי יש רק <u>ברירה אחת</u> ובזה כחו. ובהתנגשות הזאת שבין היהודים והממשלה האנגלית יכולים היהודים החלשים, נטולי הכח לנצח את המדינה הכי אדירה בעולם רק מפני שיש להם רק ברירה אחת ולממשלה הזאת יש הרבה ברירות. ומפני שיש להם רק ברירה אחת, אם הם מוכרחים להתפרץ מפולין ומוכרחים לעבור את הים ומוכרחים להגיע לארץ, ויש להם רק ברירה אחת! אינם יכולים להשאר בגיהנם הזה. אין להם מה לאבד. למלקולם מקדונלד יש הרבה ברירות. לפני תשע שנים, ואנחנו לא צריכים לקפח זכות גם של אדם אשר התכחש לנו לבסוף, היתה לו ברירה לעשות שרות גדול לעם היהודי במה שקוראים "אגרת מקדונלד" - בתקון המעוות של פסקל, כי היתה לו ברירה כזאת; לפני 4 שנים לאותו מלקולם מקדונלד (הוא היה גם אז זמן קצר מיניסטר המושבות) היתה לו ברירה לברר יחד אתנו, ואני חושב שאז התכון למה שהוא אמר, ואנחנו עמדנו אז בסמן של 60 אלף עולים לשנה - של 60 אלף זה לא מקסימום. שיהיו גם 70 אלף ו-80 אלף; למלקולם מקדונלד זה היתה לפני שנה ברירה להגיד לו, העליה הגדולה הזאת זה אסון, צריך להאיט קצת, בסיבה זמנית, לא להפסיק חלילה אבל לטובתכם תסוגו קצת אחור, תלכו לאט לאט אבל אחר כך תעשו קפיצה גדולה;למלקולם מקדונלנד זה היתה ברירה בועידת אוירן להגיד לנו: מדינה פדרטיבית - מדינה יהודית ומדינה ערבית מחוברת יחד; למלקולם מקדונלד היתה כעבור שני חדשים הברירה להגיד בספר הלבן, לא מדינה פדרטיבית; בינתים שכחתי להגיד שהיתה לו לפני שנתים הברירה לומר: מדינה יהודית. ויש לו עוד כמה וכמה ברירות. והוא יבחור היום ברירה זאת, מחר ברירה אחרת. מה איכפת לו? משום מה זה יותר נוח לאחוז בברירה זו

היום, מחר - יותר נוחה ברירה אחרת. בכל הברירות הללו הוא נשאר אותו מלקולם, אותה אנגליה, אותה האימפריה. יש דברים שאין להם ברירות רבות. כאשר היטלר יתקיף את אנגליה אז תהיה להם רק ברירה אחת: לגייס את מלא יכולתם ולהכריע את השונא. כאשר נפוליון לפני יותר ממאה שנה שאף להגמוניה עולמית, לא היו הרבה ברירות לאנגליה. היא גיסה אז את מלא כוחה והכריעה אותו. ב-1914 לא ראו האנגלים לפניהם הרבה ברירות. כאשר הדבר נוגע לקיומם, יש להם רק <u>ברירה אחת</u>. אבל פה במשרד המושבות בלבד, יש כ-60 מושבות. מספר האוכלוסים שבארצות נתונות לשלטון משרד המושבות (ומשרד המושבות זה רק אחד מ-22 המשרדים של המיניסטריון הבריטי) - יש 55 מליון נפש; במשרד הודו - 350 מליון נפש. ארץ-ישראל זה החלק ה-50 או ה-55 של משרד המושבות. כך בארץ-ישראל, או אחרת - זו אחת הברירות המרובות. ואם שנויים האלה בעולם או שנויים אחרים בעולם - יותר קלה או יותר נוחה ברירה זו או אחרת. לעם היהודי יש רק ברירה אחת. זה אסוננו וזה כחו. בזה הוא חזק. בזה הוא חזק לא מאנגליה, אל נתימר, איננו חזקים יותר מאנגליה. אבל בזה הוא חזק מהכח אשר עומד מאחורי הספר הלבן. אינני יודע אם זה נכון או לא אבל מספרים שלפני איזה שבוע פגשה אנית מלחמה אנגלית אניה עם מעפילים במרחק אל אאא מן החוף ואמרו לה:"הלילה הזה לא נוח, תבואו מחר"... במלחמה העולמית לא ינהגו ככה האניות האנגליות עם אויביהם, ולא מפני שמפקד אנית המלחמה הזאת הוא ציוני. לא. הענין פשוט לא נוגע לו. והיות והענין לא נוגע לו והוא בכל זאת אדם והוא יודע שאלה הם פליטים שנמלטו מגיהנם - למי איכפת ומה איכפת אם בכל זאת יעלו ויבואו לאיזה חוף מבטחים... - מזה אל תסיקו מסקנה כוזבת שאין מזימת רשע מאחורי הספר הלבן. ושהספר הלבן הוא לא יתקימץ הוא יתקים. לא רק שהוא יתקים, הוא יהיה יותר גרוע ממה שהנהו עכשיו, כי יש מאחורי הספר הלבן עוד כח אחד. לא אא רק כשרון המרמה וההתעקשות של הממשלה הזאת, יש עוד כח אחד, כח הרבה יותר רציני והרבה יותר מתמיד, הרבה יותר מסוכן - המופתי ובני ביתו.

הספר הלבן אשר נתפרסם לפני חדשים הוא בעיקרו אותו הדבר אשא הגישו לנו לערבים בלונדון אבל חלו איזה שנויים. והשנויים האלה אינם מקריים, ושנויים אלה כולם בכוון אחד, השנויים האלה הם כל אותם השנויים שהערבים עמדו עליהם ולחצו בשביל לקבל אותם. בלונדון הגידו לנו שהמדינה

העצמאית לא תקום אם קודם לא יהיה הסכם יהודי-ערבי. הערבים אומרים פירוש הדבר שלעולם לא תהיה מדינה עצמאית, יען כי היהודים לא יעשו הסכם בכדי לא לתת לערבים עצמאות. מחקו את הפסקה הזאת. בהצעות לוגדון היה, ספרתי לכם קודם, שהמדינה העצמאית יתכן תוצר על יסוד פדרטיבי. אבל הדבר הזה נמחק. היו עוד דברים שנמחקו, עירק סעודיה לחצו על זה והם יוסיפו ללחוץ גם להבא.

ואם אנחנו נשב בחבוק ידים, ואם אנחנו מתוך פחד או מתוך זה שנגיד "מה כחנו לעומת אנגליה" נחכה לנס, לא נעמוד במערכה, - לא רק שהספר הלבן יתקיים, דבר מה גרוע מהספר הלבן יתקיים! וכבר יש לנו שעור אחד - ה פ ס ק ת ה ע ל י ה. ואף על פי כן אם אנחנו נכיר בכח שיש לנו, לא הכח אשר בו ידענו להשתמש כל ימינו, כל ימינו כחנו היה בפה: צעקנו, מחינו, התפללנו, התחננו, הסברנו, עשינו תעמולה - זה לא יעמוד לנו. אנחנו חיים בתקופה אכזרית. הגיון, יושר, xxxx צדק - זה איננו קובע בימינו אלה. תקראו את הוכוח לפני חדשיים, לפני שבוע. יש הבדל עצום בתכן של הנאומים של מחברי הספר הלבן ושולליו. כאן יש אמונה מוסרית, כאן יש תביעת יושר, כאן יש צדק. אבל זה נפל על אזנים אטומות, כי אנחנו חיים בעולם אכזרי בעולם של אלמות. וכחנו בפה הוא כח מדומה. זה לא יעמוד לנו. לא ההוקעה של המרמה בספר הלבן, של הבגידה ולא ההכרזות שלנו "לא נכנע ולא נשלים" - לא יעמדו לנו, אלא כחנו הממשי. וכחנו הממשי הוא בשנים: הכח הפיזי הריאלי של היהודים בארץ, וכח הסבל והיאוש של היהודים בגולה.

אלה הם שני הכחות היחידים שאנחנו יכולים להביא על כף המאזנים במלחמה הזאת. אבל כחות אלה xxxxxxxxxxxx ישנם בפועל, הם לא מאורגנים, הם לא מגויסים, הם לא פעילים, לא התכוננו לכך. כל חיינו היו דרוכים לקראת מפעל יצירה, והם גם להבא יהיו דרוכים לקראת מפעל היצירה, כי זה מקור חיינו. אבל זה לא מספיק.

מאחורי הספר הלבן לא עומד כח ההכרזה. עכשיו בודאי שאין תמימים בתוכנו לסמוך יותר מדי על הכרזות של מיניסטרים ולאו דוקא של מיניסטרים אנגלים. הם אינם הגרועים שבאומות. גם בתוך סערת המלחמה שלנו עם הממשלה הבוגדת אין אנחנו צריכים לשכח שאין האומה האנגלית מהאומות הגרועות. בכלל קשה להשוות אומות. אבל במדה שאפשר להשוות, אין היא מהגרועות לא

xxx

מבחינה עולמית, לא מבחינה יהודית ולא מבחינה ציונית. אם יש תקוה עכשיו לעולם הזה העומד בפני סכנת שלטון היטלר עולמי - היא באנגליה; אם יש עם שגלה במשהו את רצונו לעזור לעם היהודי - זה היה העם האנגלי; אם היו אנשי צבא אשר למעשה נהרגו לשם הגנת יהודים או זכויות יהודים הם היו חיילים אנגלים. לא נשכח זאת גם בסערת המלחמה. אבל לא נאמין ולא נסמוך יותר מדי על הכרזות גם של מיניסטרים אנגלים, לא על הכרזות טובות ולא על הכרזות רעות. ולא ההכרזה שעומדת מאחורי הספר הלבן היא מסוכנת, אלא הכח הלוחץ על אנגליה. והגמישות הזאת שלה לומר היום ככה ומחר אחרת. ויש כחות שלוחצים עליה. כמו שבמשטב עולמי לוחץ עליה היטלר, כן במשטב ארץ-ישראלי לוחץ עליה המופתי. אנגליה היא מדינה גמישה מאד אשר מסתגלת לכל לחץ, שהיא בוחרת תמיד בקו ההתנגדות הכי קלה. והם יבצעו את זממם נגדו אם לא יתעכבו בהתנגדות, אם הדבר הזה לא יהיה קשה יותר מדי בשבילם. אם לא ימסרו את נפשם על השמדת הציונות. אין להם שום ענין למסור את נפשם על הריסת הציונות. אבל הם יהרסו את הציונות ואת הישוב ואת העם היהודי אם זה יהיה קו ההתנגדות הכי קלה בשבילם, אם לא יתעכבו בהתנגדות יותר מדי גדולה בשבילם.

ואנחנו קוראים לגיס את שני הכוחות הממשיים האלה שיעשו לאל את המדיניות של הספר הלבן. ואני אמרתי, הכח הממשי, וכח ממשי בחשבון סופי אוכח פיזי של יהודי א"י וכח הסבל של היהודים בגולה - הם יכולים זאת לעשות.

אני לא אפרט יותר את הדברים אבל אני אוסיף עוד דבר אחד ובזה אסיים. לפני שנתים, בזמן זה בערך, עמדנו בסמן וכוח על החלוקה. השוללים נצחו. אנגליה החליטה על שלמות הארץ. ממשלתו של צ'מבלן קבלה את ההשקפה שארץ-ישראל היא שלמה ואחידה. אני מסופק אם השוללים שלנו שמחים לנצחון הזה. אולם צר לי להגיד שהוכוח הזה טרם נסתיים. אבל לפני שנתים היה נדמה שזה וכוח בינינו לבין עצמנו: בין המחיבים בתוכנו ובין השוללים בתוכנו. על יד שולחן זה ובמועצת ההסתדרות, וגם זה בימירובסקי, מכחיש את דבריו להפסקה (מ. בימירובסקי: אני התכונתי להפסקה בהשתתפות בישיבות המליאה של המועצה. רק לזה ולא יותר) דברתי במועצת ההסתדרות על ענין זה והסברתי מדוע איננו משתתף בוכוח בין המחירים והשואלים, כי הוכוח הוא

מחוסר אוביקט.הדבר תלוי לא במחיבים או בשוללים. כל זמן שאין לנו הצעה מוסמכת מלפני הממשלה האנגלית אין לנו על מה להתוכח. ואף פעם לא חששתי xxxxx מהתנגדותו של אוסישקין או של סבנקין או של ברנדיס על מדינה יהודית בחלק מהארץ, לא מפני שלא הערכתי את ערכם ומקומם בתנועה, אבל ידעתי שבענין זה אינם מביעים את רצון העם ואינם רואים את צורך השעה. ואמרתי, שאני חושש רק לשולל אחד - הממשלה האנגלית. וה"שולל" הזה נצח לפי שעה.

אנחנו עומדים עכשיו במערכה קשה, במערכה של שני צדדים לא שוים כי הכחות של שני הצדדים במלחמה זאת הם בערך הפוכים מהכחות שלהם מחוץ למלחמה זאת. במלחמה זאת על המדיניות בארץ-ישראל כחנו אנו עולה על כחה של אנגליה, מפני שהכח שעומד מאחורי הצורך שלנו הוא גדול מהכח האנגלי העומד מאחורי הצורך של הספר הלבן. אבל אנחנו עדיין לא יודעים את זה, אנחנו עדיין לא מכירים בכחנו ואנחנו עדיין לא ידענו לגייס אותו ולהשתמש בו בתבונה ולהשתמש בו בעוז, ושניהם הם תנאי להצלחה. אבל במערכה זאת עלינו לדעת לא רק נגד מה אנח xxxxxx נלחמים, אלא גם ע ל מ ה אנו נלחמים. אנו נלחמים נגד הספר הלבן. פירוש הדבר שאנו נלחמים נגד הפסקת העליה, נגד גזירות על הקרקע, נגד אשלטון הרוב הערבי.

אני אמרתי יחד עם זה שבספר הלבן יש עוד דבר אחד - הסתלקות אנגליה מהתחייבויותיה כלפי העם היהודי. אני מסופק אם גם נ ג ד ז ה אנחנו יכולים להלחם. כלומר, אם אנו יכולים להכריח את אנגליה לקחת עליה התחייבויות כלפינו. אם אין אנגליה רוצה בזה שום כח לא יכריח אותה. וזו היתה הטעות העיקרית אשר השוללים לפני שנתים טעו. אם רצו להוכיח שהארץ בשלמותה יותר גדולה מאשר חלק מהארץ - זה לא קשה להוכיח. הם נסו להוכיח ששני חלקי הארץ ממזרח וממערב יש בהם מקום יותר גדול לעליה ולהתישבות מאשר בחלק החמשי של ארץ-ישראל המערבית. זה לא קשה להוכיח. אבל הם לא ידעו להוכיח גם לא מצאו לאפשר להוכיח איך יכריחו את האנגלים להמשיך במנדט כאשר אנגליה אומרת שאינה רוצה במנדט הזה. הם יכלו להגיד: אנחנו לא רוצים במדינה יהודית קטנה. ובאמת, זה לא הכל מה שמגיע לנו ומה שנחוץ לנו. אבל הם לא יכלו להסיק מזה שאנגליה מוכרחה נגד רצונה להמשיך במשטר המנדט לאחר שהיא הכריזה שבעיניה אין המנדט בר הגשמה, כלומר שהיא לא

רצה להגשים אותו. זהו פרוש הדבר שאין המנדט בר הגשמה - שממשלת המנדט אינה רוצה יותר להגשים אותו. ומה שאנגליה רוצה עכשיו - היא שנתה רק חלק אחד במה שאמרה. מה שהכריזה לפני שנתים שהיא לא תשא יותר בעול המנדט - על זה היא עומדת עכשיו ביתר תוקף. אלא במקום שהיא אמרה אז: עם הסתלקותנו מהמנדט תקום מדינה יהודית בחלק של הארץ, היא אומרת עכשיו: אם הסתלקותנו מהמנדט תהפך ארץ-ישראל כולה למדינה ערבית עם זכויות למעוט היהודים.

מלחמתנו למען שתצליח (ומלחמה יכולה להצליח ויכולה להכשל. אין גזרה למפרע, כל מלחמה יכולה להצליח ויכולה להכשל) הרי תנאי להצלחתה הוא בגיוס מלא הכח וידיעת המטרה של המלחמה. לדעת ע ל מה נלחמים.

אני לא אדבר על הענין הראשון, על פירושו ועל תכנו. אבל אני עוד אומר מלים אחדות-ובזה אסיים - על הדבר השני: על המטרה של מלחמתנו. מלחמתנו תצליח, מלחמתנו נגד המדיניות של הספר הלבן תצליח, מפני שמאחורי מלחמתנו עומד כח יותר גדול מהכח שעומד מאחורי מקדונלד בהגשמת המדיניות הזאת. אם אנחנו יודעים לאן אנו הותרים, מה ב מ ק ו ם הספר הלבן - נפיל את הספר הלבן. ושני החדשים האלה הראו שזה אפשרי.

כבר נתגלה בקיע, כבר אומר מישהו: "המדיניות הזאת א כושלת". והגזירה האחרונה xxx xxxx xxx xxxxxxxxxxxx (אני מדבר על גזירת הפסקת העליה לאחר אוקטובר) שאמנם זוהי מכה אכזרית אבל היא יחד עם זה אות חותך שהמדיניות הזאת כושלת. יען כי מה אומרת הגזירה הזאת - הממשלה האדירה הזאת סדרה תכנית עליה ל-5 שנים. היא קבעה שבכל שנה במשך 5 שנים אלו יעלו לא"י 10 אלפים יהודים. לא 10 אלפים ומאר, לא 9900, אלא 10 אלפים. ועוד מתנה הוספה - 25 אלף פליטים. כל זה חולק. והנה באו הודים וערבבו את החשבון... אמרו: 8 אלפים במשך ששה חדשים אלה; באו היהודים ואמרו לא 8 אלפים במשך 6 חדשים, אלא 8 אלפים +, אינני מעונין להגיד מה הפלוס הזה. אומר מקדונלד מאוקטובר 1939 לא תהיה עליה חוקית. מדוע? - מפני שיש עליה לא חוקית. עליה לא חוקית. עליה לא חוקית היא עליה לא חוקית, ז.א. עליה שהממשלה לא מרשה. ובכן, יכולים לעשות דברים אשר הממשלה לא מרשה? אם יכולים לעשות את זה בחורף 1939 - אפשר לעשות את זה גם בחורף 1945... מה פירוש הדבר שבעוד חמש שנים תפסק העליה. -

תפסק העליה ברשות. אבל הוא מודה שיש עליה שניה והוא בגללה מוכרח
להפסיק את העליה הזאת. איזו עליה הוא יפסיק אז?! זו הודיה בכשלון,
זו הודים באי יכלת להגשים את המדיניות הזאת. אבל הודיה זאת xxxx
כרוכה בגזרות חדשות. ויתכן כי כל כמה שנלחם יותר ונכשיר את המדיניות
הזאת, - נקבל מכות חדשות. אל נבהל. זהו חק מלחמה. עוד לא היתה מלחמה
הכי מוצלחת אשר הביאה אתה את הנצחון הכי גדול ואשר תוך כדי המלחמה
לא היו אבדות. זה לא יתכן. מלחמה קשורה באבדות. מלחמה קשורה בהפסדים.
נקבל מכות. אולי כאלו אשר כרגע עוד איש לא מתאר לעצמו. זה הלא צחוק
(משחק) ילדים ענין העוצר הזה אשר גוזרים עלינו מדי פעם בפעם בעד
המעשים xxxxx המטורפים של הבריונים. עוד הרבה דברים שמורים באוצרה
של הממשלה הזאת. היא למודת נסיון, היה לה נסיון עשיר באירלנד, בהודו
ובעוד הרבה ארצות. אבל אל נבהל אם נקבל מכות. לא המכות אשר נקבל זה
העיקר, אלא הכשלת המדיניות הזאת. ונכשיל אותה אם נרצהא, ואם נתמיד
ברצון הזה אם לא נבהל. והם יודעים זאת. אבל נכשיל, והספר הלבן יהיה
כלא היה. ומה, מה יהיה פה?

ובכן אנחנו עבדנו בארץ בשתי תקופות. עבדנו בתקופה הטורקית ללא
שום בסיס חוקי. xxxxxxx וכשדבנו בלונדון על ענין העליה, xxxxxx כשאמרו
לנו: עד מתי הבירנסים יגנו על העליה? אמרנו להם: בבקשה, כמו שאמר פעם
בר-כוכבא לקדוש ברוך הוא: "אל תעזור לי אבל אל תפריע לי"... אז ספרתי
למקדונלד ולהאליפכס שבעצם אני עולה בלתי לגלי (צחוק) עוד מלפני שלשים
ושלש שנה. באתי בתור תיר לשלשה חדשים וקבלתי פתקא אדומה ונשארתי ברוך
השם שלשים ושלש שנה:.. והם יודעים זאת שאם נרצה - נכשיל את זה. ובכן
אני אומר, היתה תקופה אחת בימי תורקיה כשעבדנו בלי שום בסיס חוקי,
והיה אסור ליהודים לבוא לארץ, והיה אסור ליהודים לרכוש קרקע. באנו וקנינו
קרקע. היה אסור אז להקים מים בלי "פירמן" (רשיון) מה"שער העליון" -
מהשלטן עצמו - הקימונו בתים, כמעט כמו שאנחנו עושים עכשיו. היה חוק
תורקי שאמר שאם הגג הוקם אסור להרוס את הבית. הקימונו, איפוא, קודם את
הגג ואחר כך הקימונו את הקירות. עבדנו ככה החל מ-1882 עד 1914. אבל
זה אפשר היה כאשר היה משטר כזה בארץ שהחק שלו לא היה חק. עבדנו בתקופה
שניה - בתקופת המנדט. כאשר היו לנו זכויות ידועות, כאשר היה בסיס משפטי

לעבודתנו כאשר היה בסיס משפטי לעליה, בסיס משפטי להתישבות שלנו, בסיס משפטי למעמד הלאומי xx והפוליטי שלנו בארץ. גם זה עבר. ואין לנו כח להחזיר זאת. אני לא אומר שהוא לא יוכל לחזור. אם xxxxx יתחדש הלב של אנגליה, אם יקרה איזה נס, אם אנגליה מחדש תרצה לקחת עליה התחיבויות - היא תוכל לעשות את זה. אני אומר שלנו אין כח להטיל התחיבות כזאת על אנגליה. את הצהרת בלפור היא לקחה על עצמה. היו מסבות כאלה, והיא אמרה עכשיו: חלס, את המנדט אשר קבלה על עצמה היא מבטלת אותו. אמנם באופן פורמלי חבר הלאומים נתן לה את המנדט. אנחנו יודעים א י ך חבר הלאומים נתן את המנדט לאנגליה... אין כח להכריח את אנגליה. מה שאנגליה תעשה בנדיבותה הרבה או ברצונה הטוב - איש איננו יודע. ואולי 20 השנה האלו, וזה היה הידיד הכי טוב אשר היה לעם היהודי בדורתנו, אולי ה-20 השנה האלה ילמדו אותנו לקח לא לבטוח בנדיבים. ובכן, מה שאנגליה תעשה בנדיבותה אינני יודע ואינני רוצה לדעת. כיהודי, כציוני, כפועל זה לא מענין אותי מה היא תעשה בנדיבותה. אינני רוצה להיות תלוי בנדיבותה, אינני רוצה לבנות את עתידי על נדיבותה, לא משום שהיא גרועה xxxxx מאחרים, אלא משום שאין אנחנו יכולים את גורלנו לתלות בנדיבות מישהו. ולהכריח לא נוכל.

ובכן נהרוס את הספר הלבן, ואנחנו יכולים להרוס אותו, כי הם לא יכולים להפסיק עליה, הם לא יכולים להשליט עלינו את המופתי, הם יכולים לשלוט עלינו, להם יש צבא וצי והכל. המופתי לא ישלוט עלינו, אם כי אנחנו רק אחד נגד שבעים. והם לא יגשימו את פרק החוקה, א הם יודעים שלא יגשימו. אבל אם לא יהיה הספר הלבן - מה יהיה? באיזה תנאים נעבוד? - אני אומר, יש רק אפשרות אחת - המסגרת החדשה. וזוהי המהות ההיסטורית של המעבר הזה שאנחנו חיים בו, של פעולתנו - זוהי מסגרת של מדינה עברית. לא כמטרה סופית. אינני יודע אם בכלל מדינה זו מטרה סופית. מי יודע אם ימיה של המדינה בכלל אינם ספורים? נעשה נסיון אחרי מלחמת העולם האחרונה, הוא נכשל אבל נכשל לפי שעה, נעשה נסיון להקים חבר לאומים, ברית עמים בעולם. הוא נכשל. אבל הרבה דברים נכשלו וקמו. יכול להיות שאחרי מלחמת העולם החדשה תקום באמת ברית עמים אמתית עולמית ולא תהיינה מדינות בכלל. לא מדינה היא המטרה שלנו, לא חלק של הארץ ולא כל הארץ ולא שני עברי הירדן. אבל מדינה, כל זמן שיש מדינות בעולם - זה המכשיר הכי כביר בשביל בצוע דברים היסטוריים גדולים. אנחנו עשינו גדולות

לה' בן גוריון היקר, שלום וברכה!

למרות להפגיש, שלא נולד ממני, חמלה, ורכה של הבגרות, שהנני מציע לגנזך
מתוך בשורה אחרונה זו: מטרות אלה נמנעות כל הזמן לעבור המוגבל
ובמקומות אחרים. המצורף בזה הנהו פרי עבודה ומחשבה של כמה שנים
ומכיל כל הבסיסים והפרקטיקים המרכזיים [illegible] אחד מהי [illegible], הנני רואה
בכל צורה את ההצעה בשורת ההצעות שהנני מציע בחבורי זה:
- עליה בתקופות, ניצול פרי ההדר, תעשיית-הרחוב, גידול הדגים והדיג,
ענף הבשר, היתר אוטומובילים, היתר לחולים שונים, גידול
כותנה-הפשתה, גידול החלבונים (ענף זה הנושא הטוב הנהו ארצנו),
גידול שקדים - אגוזים, גידול הפירות, הרחבת הגנים וכו' וכו'
פתרונות כמה לבעיות הקלאסיות הא"י, לקיום אוניה ומונע [illegible]
אלה. בעיקרון - הנני מונה כל רגע שיעבור להפגיש
[illegible] [illegible] [illegible] את התכנית זו, הואיל והנני רואה
בעיני דבר זה כל המהפכה הגדולה בקונגרס הבא [illegible].
ולהשלמתו האוצר והעוסקים הנני מחכה בשלמות [illegible].

בברכת הצלחה והצלחה
המתאמץ [illegible]
זב. [illegible]

20/4/39

המען: [illegible], [illegible], מס' 7
[illegible]

תזכיר לדברי התנועה !

"הקונינקטורה של הכלכלה המדינית, הנה תמיד-
השאלה הסוציאלית. מצב המדינה תלוי במצב
העובדים שבאותה המדינה. אם מצבם טוב הוא-
תקופת הגיאות במדינה נמשכת. מצבם הרע של
העובדים, גורם תמיד למשבר"

טוגן ברנובסקי.

ח.מ.נ.

תרשוני נא להקדים הערות מספר:

א. הכל מודים, שהסיכויים להתפתחות כלכלית-מדינית ענפה, הנם תמיד לאומה, החותרת באופן עקבי ושטתי לקראת ביסוסו של הצרכן, בר-המשקל, אדור ההכרה, במולדתו הוא ושבגינו בלבד מבקיעים שחקים ומפלסים דרכים לשווקי-חוץ, ומכאן-כח העמידה, האיתן והבלתי-מעומעם גם ברוח בלתי מצויה,-בים של גלים סוערים-כעין זו שלנו- לא ללכת לקבוסה !

מטרת הכלכלה לגבי אומה כזו פירושה: סיפוק הצרכים של אוכלוסי-המדינה ובשום פנים תאות-הבצע, או רדיפה אחרי הריוחים המרובים על חשבון האומה. זהו חוק ולא יעבור!

הישוב העברי, המהוה כבר כיום חצי מליון נפש, כן ירבו, צרכן מרוכז כזה הנהו כח עצום ולעומתו ענף התעשיה והחקלאות המעורבת, המכוונים בעיקר לשוק הפנימי, לצרכן העברי, שבית הקבול שלו הוא: 114 מליון ליטר חלב לשנה; מאתים ושמונה מליון ביצה; 31 אלף טון תפוחי אדמה; 30 אלף טון ירקות; ששים ושתים אלף טון קמח וכו' והוא הדין בתעשיה והנה הכח הכביר הזה נתגמד לאסובנו הגדול עד לידי זועה, הואיל ונצטמצמו ועתים גם נסתתמו בפניו המקורות העיקריים של כושר קניתו, פוחת הביקוש והמשק הלאומי מדרדר מיום ליום ולא יועילו שום אמצעים מדומים אם לא יחלימו כראוי את הצרכן, שיהא ח. נושא את עצמו. נציין לדוגמא: משפחה בת שמונה נפשות, הצורכת מינימום שלשה חדרי-דירה, הלבשה, הנעלה, חלב, חמאה, ביצים, בשר, דגים, ירקות, סבון עתונות, ספרים, רהיטים וצרכי תרבות שונים וכו' ירדה תצרוכתה בעטיה של הורדת המשכורת הזעומה והקצוצה או הבטלתה החלטית ושוב אינה צורכת שלשה חדרים ומצטופפת באחד, קירות הבית אינם רואים יותר לא חלב, לא חמאה, לא ביצים ואפילו ירקות צורכת היא במדה בלתי מספיקה בהחלט ובצריכת ההלבשה והנעלה, הריהם מתקרבים לאפנה של "אדם הראשון" ("נודיסטים" בלועזית) ומה להם ולצרכי תרבות בכלל, אם גם בלאו הכי הורדו והונמכו למטה מרמת-החיים של הבידוי ? מנין ישאבו כל אלה את כושר הקניה שלהם ? הענפים המכוונים לצרכן העברי סובלים ויסבלו עד שיקום צרכנו מבוסס. הישוב העברי מיצג כבר כיום קלידוסקופ גדוש אסונ

שיקום צרכן מבוסס. הישוב העברי מיצג כבר כיום קלידוסקופ גדוש אסונות ,לסרביהם ומניהם,אין לא ראתם, ועתים אינם ניתנים אפילו למיון מדויק.

<u>סלאי זה</u>– של המוסדות הלאומיים לתשית העברית גם בהשקאות הכספיות הענקיות– אין בכחו לשנות אף כלשהו את המצב הטרגי העכשיו, אם לא יבריאו קודם כל את רמת החיים של העם כולו,כי התחרות פירושה: הצעה של אותו סוג וטיב הסחורה, שראובן מציעו בתנאים יותר נוחים משמעון ומי שהגיע מבחינה כלכלית לפרכוס האחרון, אינגו עלול להתחשב עם המחיר הלאומי (מתוך אפסות הכחות והיאוש) עם ההתבגרות ההסטורית וכו' והוא נאחז –מאורגס–בשגיר בחיי השעה, מצב רוח של חטוף ואכולו! הודות לזה מתחרים מרחקים בלתי מבושרים בין ראובן לשמעון, הצבור מתנמר בכל בית,צריף ומרתף, בעיר ובכפר מיום ליום, אחים לדעה ולשאיפה אתמול שונאים בנפש כיום. היצרן והצרכן נהרסים שניהם כאחד. זהו קלסתר פניה של תאאתגועתנו המשחררת בשעה גורלית זו.

ב. שמעון זה–רוק,או נשוי, שהוא והיא שניהם עובדים במוסד לאומי, ישובי או הסתדרותי ובמשכורת הגונה– אינם שקולים בתצרוכתם כנגד משפה בת שמונה נפשות. ומהעודפים של שמעון זה לא יהנה אף פעם הישוב העברי זולתו הוא וחברת האניות מטיולו עם הבת זוג בחו"ל. לא אתעכב במתכוון כאן על השאלה העקרית,החטא כלפי האומה: להתאפק מהקמת דור מטעמים הגרניים, מטעמים של הסרון כיס.

ג <u>הוא הדין בבעלי –רינטה</u> כל מי שיש להם הכנסה צדדית, המספיקה לקיומו הוא ומשפחתו ותופס מקום עבודה במוסד לאומי, ישובי, הסתדרותי, או מקום שהשפעתנו מגיעה לשם, הגם שמקום פרטי הוא, זהו מעשה–סדום–(מהדורה הדשה)–כלפי התנועה כולה בתנאיגו העכשוריים וההיסטוריה תדון אותנו ברותחין על חטא זה שלא יכופר לנו לעולם

ד. אדם העובד במשכורת מלאה בשנים ויותר מקומות עבודה וכו'

ה. העסקת ילדים ונערים בגיל בית הספר במוסדות שונים

ו. העסקת הגאר בפקידות והמתחנכים לקראת זאת.

<u>הצעותי הן:</u>

הועד הלאומי, בהתחשב עם המצב הקשה בו נתונים שני הגורמים, היצרן והצרכן בעקב הנ"ל מכריז על דרגת משכורת אחידה בכל הישוב העברי ללא הבדל מעמד, גיל,מין ועדה: שמונה לא"י–לרוק, 10–לנשוי, 12 1/2–עם ילד אחד, 15 לא"י עם שני ילדים,והמשכורת המכסימלית היא 18 לא"י. משכורת נקיה אחרי ניכוי המסים. פירוש ההחלטה הוא: ביטול כל הדרגות השמנות, ההורסות את המשק העברי, וביטול מעמד הנחשלים והעיקר החדרת אלפיים למקומות העבודה בארץ.

2) ביטול עבודת–הזוגות ,השלישיות וכו' בכל הישוב העברי לאלתר;

3) הפסקת העבודה של בעלי הרינטה בכל מקומות העבודה ללא כל שהיה יתרה;

4) הפסקת עבודתם של כל אלה התופסים למעלה ממשרה אחת ושאחת מהן מפרנסת אותו ואת משפחתו בהתאם לדרגה, הנקובה לעיל;

5)הפסקת עבודתם של הילדים והנערים בגיל בית הספר בכל מקומות העבודה בישוב העברי;

./.

6. הפסקת עבודתו של הנוער העברי בעבודה משרדית בכל הישוב העברי, כי מקומו בבנין בעיר ובכפר.

פעולה זו, אם תהיה מאורגנת יפה מתוך הכרת המצב, תפגום מחריפותה של מארת חוסר העבודה וקיום, הרובצת עלינו זו השנה הרביעית ומשמש מנוף כביר לשגשוג המשק העברי.

<u>הערה שניה בקשר עם נמל תל-אביב</u>

"סוד כמוס הוא", ברם, ידוע לכולם, שחלק ניכר מהסיטונאים העבריים, תחת המחלאות מרובות-ממשיך להשתמש בנמל יפו ומחרים את הנמל העברי. הנמוק העקרי: טעמי-חסרון כיס, כי שם עולה יותר בזול ! נדגים נא בסיטונאי -ת"א ברחוב הגשר, החלוצים ובכל מרכז מסחרי, שכמעט לא הפסיקו את הקשרים עם הנמל הנ"ל. היכן הם המוסדות הלאומיים? וכי פסו האמצעים הכשרים נגד הבוגדים הלאומיים, בהפסקת-הקרדיטים , בסיוע לנתוק הקשרים ביניהם ובין הישוב המאורגן ; הלא הם מזמינים הכל בבין הצרכן העברי, הוא הקורס תחת המפרוכת הכבדה של רודפי הריוחים והבצע ומדוע אין פוצה פה נגדם ? הרי זוהי הושטת יד פושעת ומאה מצדם לעוכרי הישוב ולמרצחים ולסטום גם של מאות מקומות עבודה בנמל העברי וגרימה ישירה לכשלון גמור של מפעלנו הלאומי, שעלה לנו מחיר כה יקר-שלש שנים רצופות של שפיכת דם נקי.

פעולה מאורגנת, כעין זו של "כפר הישוב" תצליח לחסל את ההפקרות הזאת, תשפר את הנמל העברי הראשון ותכפיל את מספר העובדים בו. ויפה שעה אחת קודם !

<u>הערה שלישית בקשר עם הנעלים מתוצרת הרץ.</u>

לפני, חברים, ההרזר המשורע של האגוד למען תוצרת הארץ שנשלח: למחלקה הכלכלית של עירית תל-אביב, ועד הקהלה, ~~[illegible]~~ מ-עצת פועלי תל-אביב, המחלקה הכלכלית של מפת"א, ~~[illegible]~~ הרבנות הראשית וכו' והרי לכם קטע ממנו:

"מגפת -הנעלים הסוריות הולכת ומתפשטת. רב בתי ההרשת לנעלים סגור מאפס עבודה. בבהח"ר העובדים 2-3 ימים בשבוע עומדים בפני צמצום נוסף. מאות פועלים, שעבדו במקצוע הנם מחוסרי-עבודה ולחם. הסוחרים לנעלים סוריות אינם ניחנים לכל השפעה מצדנו. הם משתמשים בזה כשבעשה זו אי אפשר לנו לקבוע משמרות על יד החנויות והנם ממשיכים במעשי-ההרס. מדי שבוע נפתחות חנויות חדשות, והפעם במרכז העיר (עד עכשיו רק בשכונות). אין לנו דרך אחרת, אלא להזדקק לעזרה של כל בעלי-ההשפעו עירית תל-אביב, ועד הקהלה, מפת"א, ועדי השכונות, ועדי העדות, הרבנות הראשית, גבאי בתי הכנסת וכו'. עכ"ל.

./.

בתל-אביב בלבד קיימים עשרים ושנים אימפורטרים סיטונאים רק של נעלי סוריה, רובם מעדות המזרח ואחדים מעולי גרמניה. ענף זה, שהיה מפרנס בכבוד בתל-אביב בלבד למעלה משש מאות משפחה נהרס בשבילם הם ומשפחותיהם ונזלל ע"י עשרים ושנים החמסנים, המתמלאים מחורבנם. (פיפנו, יוסף סיניור, תורג?מן, יהודה כהן, דוד קולידרו, האחים פינה, בלס ובניו, טופיק, דיב, יצחק עבאדי, דיאבו, דיין, סמרו, אלגזי, רומנו, ברוק, כאלב, פלידרבוים, האחים כהן וכו') הם שברו את מטה לחמם ומתפקידנו להסתער ובפעולה אברלית להשיב להם את הגזלה. מלחמה לנעל העברית והחז רת מקום העבודה לפפעל העברי. אלו הן הערותי שבהקדמתי ובהן אסתפק וטרם שאנסה להעלות את תכניותי הכלכליות אנוס אנכי להדגיש: קיים חוק שכח התנגדותו של כל גוף סטטי יורד למחציתו, אם המטען שעליו איננו קבוע, כי אם חולף ובמצב זה שכל העולם שרוי בו ואנו בתוכם אין כל דבר יציב והריזרבה מוכרחה להיות כפולה בכל ענפי המשק... ......

ניצול כחות הטבע בהתאם לנתונים החדישים של המדע, בהלכה ובמעשה: לפתוח רציונלי של כל הצומח והחי: להפפק תועלת מכסימלית מאותה היחידה המשקית ע"י הנהגת שיטה מדעית בעבוד, ספוח וטפול בכל הענפים שבמשק.

1. אלקטרוטרה מהי ? הקלטת -החשמל הנמצא באויר(יוניים) לתוך האדמה. כיצד מקליטים ? לוקחים ברזלים באורך של מטר ושבעים ומלחימים בקצה האחד של כל ברזל כעין מגרפה או מסרק נחושת שארכם 10 סנטימטר עם ארבע שנים בנות 2-3 סנטימטר. תוקעים את הקצה השני לתוך האדמה בעומק של עשרים סנטימטר ומישרים אותו יפה, שיהיה ורטיקלי בהחלט. ככה נקלט החשמל לתוך האדמה. הברזלים הם במרחק של 60-70 סנטימטר האחד מן השני. פעולת האלקטרוטרה לשם מה ? הנסיון הורה בארצות שמשתמשים בה, כגון: בצרפת, רוסיה, גרמניה וכו' שהשטח המעובד באמצעות האלקטרוטרה מבשיל את היבול בחצי הזמן, אאאא חוסך הרבה עמל ומכפיל את היבול. האלקטרוטרה משמידה את החידקים המזיקים ומפרה את המועילים. היא מרכזת את העמילן הסוכר וכל החמרים החשובים שבהעדרה הנם מן הנמנעות. החשוב הוא, שההשקעה היא חד-פעמית ומשמשת עשרות בשנים.

2.<u>השמוש בפנסי-חשמל אולטרוסגוליים במחלבות</u>
אחרי החליבה מאירים את החלב בפנסי חשמל אולטרוסגוליים וזה מחסן את הויטמינים בתוך החלב בעיקר מחסן הוא את הויטמין d אמצעי פרופילקטי נהדר נגד הרחיטיות אצל הילדים.

3. משאבות החליבה מהן ? משאבת החליבה עשויה משאבה הפועלת במניע חשמלי, מורכבת מדוד,-מרכז ומסנן. המשאבה מחוברת עם עשרות צנורות, שבקצהו של כל צנור כעין כסיות יד בצורת ארבע אצבעות, כמספר העטינים בכחל של הפרה. אדם אחד,

./.

שהוא כרגיל גם הרפתן, גם החלבן ויחד עם זה גם המכונאי מכוון קודם כל את האצבעות על עטיני -הפרה ומכוון את המניע של המשאבה וחולב בבת אחת 50 ויותר פרה. והחלב זורם לתוך הדוד באמצעות הצנורות הנ"ל,כשהוא מסוכן ויד אדם לא נגעה בו. את כל המכונה הזאת אפשר ליצור בארץ מלבד המניע ועל זה עוד נדון.

<u>השמוש בפנסי -חשמל אולטרוסגוליים בלולים</u> באותה כמות האוכל ובאותו הטיב מכפיל השמוש בפנסי חשמל אלה בתוך הלולים- את הטלת הבצים.
פותחים את החשמל בכל בוקר בשעה ארבע וחצי וסוגרים אותו בשעה שבע ואינם מוציאים אותם מהלול לפני שבע. דבר זה, שאיננו כרוך בהוצאות מיותרות מכפיל את התוצרת של הלולים.

<u>בידול הפטריות בארץ</u>.הערך המזוני הרב של הפטריות(כ 50% חלבון היא מכילה). והתנאים הטבעיים המצומצמים-לגדולן, אלצו לחפש ולהמציא שיטות מיוחדות, לגדלן באופן מלאכותי. אלפי אנשים עסוקים בעולם בענף זה, המעשיר את בעליו. לצערנו הרב הוזנח הענף הזה ולא שמו אליו לב בארצנו. אותה הפטריה, שהופיעה כעת בשוק שונה היא בהרבה מזו שבחוץ לארץ ואין לה כל סיכוי להתפתחות הן בהיצרניותה והן בטעמה ולתעשית שמורים איננה מתאימה בהחלט. ועתיד מזהיר לפטריה בארצנו. האקלימה הלחה של הארץ וההורף הרך פותחים סיכויים מזהירים לענף זה בשוק הא"י ובמדה מרובה לתעשית שמורים לשם אכספורט.

השוק הא"י קולט הרבה פטריות משומרות, ביחוד מן המין המשובח ביותר, "שמפיניון, שמגדלים אותן באופן מלאכותי, באמצעות תרבות שממציאים אותה ממכונים בקטריולו גים מיוחדים, שנוסדו באופן מיוחד לתכלית זו.

גדול הפטריות הוא: במרתפים,באורוות ובצריפים. כל מטר מרובעיבולו הוא ארבעה קילוגרם בממוצע ,בכל 24 שעות. אם נחשוב את המחיר המינימלי רק 20 מא"י (בשוק המחיר הוא 80 מיל הקילו) נפיק מזה תועלת מרובה.
קשה להעריך עכשיו את מספר הפועלים שגדול הפטריות יעסיק ,אבל בזמן הראשון 150-200 פועל. מלבד ביהח"ר לשמורים וכבושים. לפטריות שוק רחב בארץ ובארצות השכנות. העשית שמורים מפטריות היא מפותחה מאד וזה מיצרך חשוב לאקספורט ולשוק הא"י.

<u>גידול הדגים בארץ</u>(הכוונה היא לא לדיוג, כי על זה אעמוד לחוד).
(אוסטרליה) חי לד דג דו-חיים. דג כשר עם סנפיר וקשקשת ארכו משני מטר ומעלה, משקלו 250-300 קילוגרם. דג זה, שלא כדרך היונקים, הדגה מטילה ביצים ומתפתחת יפה מאד. טעמה כטעם הגילמה הרוסית(ממשפחת:גילמה,מכסון, אוסיוטר וכו'). דג שה אוכל בשר וירק. מתפתח בבריכות, איננו נזקק להרבה מים הואיל ונהנה הוא מהאויר, הוא צריך רק להיות מפולם במקצת. מקומות מתאימים לבריכות הראשונות בארץ הנני מציע באורך הירקון בין תל-אביב לפ"ת ונחל אלקסנדר בעמק חפר. תכנית הבריכה: 10 מטר באורך 10 מטר הרוחב שלשה מטר העומק. לכל בריכה

שלש תעלות עשויות מלט להחליף את המים יום יום. התעלות הן 2 מטר האורך 60 סנטימטר הרוחב. כל בריכה מוכרחה להיות מגודרה גדר שלרשת בגובה של 5 מטר. הדג הזה מתפתח יפה מאד ובמהירות באופן יחסי שמו "צרמודוס".

בידול התולים. כידוע מפותח בעולם ענף זה ובעיקר התפתח בשנתים שלש השנים האחרונות. הפרוה הנה כעת סחורה עוברת לסוחר ומכניסה הרבה. ההוצאות לבידולם מועטות הן. ששה הדשים הראשונים הם יונקים ואינם עולים ולא כלום והשנה האחרונה עולה בעולם 1/10 של המיל ואלו אצלנו הנני משער חצי המיל. החתום יאכל בשר מבושל עם ירק רצוי מאספסת ואת זה מקצצים יחד וזהו מאכלם. חלק מהבשר ידרש לסעיף 7 (גידול כלבי שמירה) וחלק להאכלת ה"צרמודוסים". את החלב לעשית סבון ולאקספורט.

בידול כלבי שמירה מעולים בהיקף רחב גם בשביל אכספורט. בשר להאכלתם ישמש בשר התתולים.

בידול השפנים(שפני אנגורה) המשובחים.

בידול אינטנסיבי של כבשות -הקרקולי בארץ

הערה: הנני אסיר תודה לחברי היקר בן אפרים עבור עזרתו החברית בענין הצרמודוס וענין החתולים.

עבוד פרי ההדר. השאלה הזאת נעשית יותר ויותר אקטואלית ולמרות מה שמטפלים בבעיה זו מעל דפי העתונות, עדיין אין אגומרואים תוצאות ממשיות להוציא אולי כמה נסיונות, שבחלקם לא הצליחו כגון "עסיס", "ציטרוסין" וכו? ובחלקם עדיין בגדר הבינות והנסיונות. לא נתעכב כאן על בדיקת הסבות ובקרחן מדוע ולמה לא הצליחו וברצוננו להדגיש רק שהשאלה תפתר ע"י שיטה של ניצול מלא את כל הפרי, והתכנית המוצעת מבוססה על עקרון זה:

1) שיטה רב צדדית לנצול כל חלקי הפרי

2) הפקת תוצרת כזו העולה על התוצרת שהפיקו עד עכשיו" לנצל את בשר התפוז להפקת מיץ בתור חמר חצי גלמי, שבחלקו ימכר בשוק הפנימי ובחלקו ישמש חומר לתעשית:

א) סידר אין יין קל, המכיל 2-4 כהל ובטיבו וטעמו משקה מצוין, משקה שולחני בכל ימות השנה בעונת הקיץ כבחורף.

ב) יין שמפן קל וטוב במחיר עממי, שוה לכל נפש(15 מיל הבקבוק במכירה קמעונית) בשוק הפנימי ומיצרך חשוב לאכספורט לארצות השכנות.

ג) מיץ מרוכז המאפשר את האכספורט לחוץ לארץ ואת שמירתו לצרכי הישוב לעונת הקיץ.

ד) עשית פסטה לשם אכספורט ולצרכי הארץ בתור חומר חצי גלמי לתעשית סוכריות, שוקולדה וכו;

ה) תעשיה של קוביות-מית(כדוגמת "מגבי" לשם הכנת מיץ ע"י מהילה מים.

./.

<u>עבוד קליפת התפוזים</u>

א. תעשית "צוקטים", המאפשרים להתחרות בטיבם עם תוצרת חו״ל
ב. ימוש לשם אכספורט הואיל ולסחורה הזאת שוק חשוב בחוץ לארץ
ג. הפקת שמנים אטריים (אפירי) שיתחרה עם השמנים האטריים מחו"ל
ד. במקרה שחלק הקליפות נשאר בלתי מעובד אפשר לקבל מהן "פקטינים".
ה. תעשית "פולפה" חומר חצי גלמי לעשית ריבות, ששוק גדול עבורה בחו"ל.

מפעל העבוד של פרי ההדר יעסיק בראשיתו כ 200 איש מלבד כל האנשים שיהיו עסוקים בענפי עזר שונים, כמו תעשית-השקים וכו'.

על יסוד בית הרשת לשקים בארץ ישראל, מיצרך היוני זה, הנצרך בהרבה ענפי משק ובכמויות ענקיות ומומחים נמצאים בעין , בכל זאת לא אדוק בו כעת היות ונודע לי, שקבוצת אנשים מבררת כעת את האפשרויות להמצאת החומר הגלמי מהודו (דרושה בלע"ז) ואם יזדקקו לעזרתי אעזור להם בכל שעה.

<u>תעשית החלב.</u> הה' בן ישראל שקבל את הפטנט הממשלתי על המצאתו הגיאונית תעשית ה"משמן" ונעזר גם ע"י הנהלת הסוכנות והקרן טרם זז. ענף זה צורך עשרת אלפים ליטר חלב ליום ומהם 6000 ליטר בשביל השוק התל אביבי בלבד. ויעסיק בזמן הראשון כ 50 פועל. כל הכלים והמכשירים ישנם ב"תנובה" ואילו לרכוש כל זאת יעלה כ 1.600 לא"י. והרי לכם הרשימה שהוצעה לי ע"י הה' בן ישראל:

סדור סניטרי יעלה	300 לא"י(בערך)
חדר קרור גדול	250 "
דוד לבשול החלב	200 "
מכונה לביחוש ומירוק	100
ספרטור	75
מכשיר לחמאה	30
עגלות ברזל להכניס החלב מהחוץ	10
כלי פח שונים	15
שולחנות, ארגזים וכלים לעבודה	25
3 עגלות וסוסים להלוקת התוצרת	150
מכשירים של רשת וכו'	15
דוד עבור החלב המשומר	200
כלים שונים עבור החלב המשומר	50
בס"ה	1420 לא"י

<u>נשאר רק 180 לא"י הון חוזר</u>
והרי לכם 1600 לא"י.

הנסיונות לנצול משק החלב מרובים הם ולמרות הכל נשאר חלב בלתי מעובד או בלתי נמכר. בזמן האחרון הופיעו בשוק הא"י משקאות חלב שונים וביניהם גם קקאו, קפה, שנמכרים בשוק הא"י בשם "שוקו". התעשיה הזאת כמו שהיא כעת לקויים רבים בה והעקרי הוא, ששוקו איננו נשמר ומשנתחמץ לא יועיל לשום דבר. אפילו חלב מפוסטר איננו נשמר יותר מ 24 שעות ובקיץ עוד פחות מזה. מלבד זאת מוכרחים להחזיקם על הקרח, כי בלעדיו לא יחזיק אף חצי יום. שמירתו על הקרח מכבידה על התעשיה והופכת אותה לבלתי-מכניסה.

שיטתו של ד"ר אופיר, הרשומה בממשלת א"י ובארצות אחרות בתור פטנט- מאפשרת להכין ולשמור כל מיני משקאות חלב, כגון: קאקאו, קפיר עם חלב, חלב וניל, חלב שקדים (עם ריח שקדים), חלב עם פירות, אוממיצי פירות במשך זמן בלתי מוגבל. באופן מעשי- עד 4 שנים. המשקה שומר את ערכו המזוני (את הויטמינים).

יש להעריך את הצורך היומי בתל-אביב בלבד ב 500 תריסר בקבוקים (1500 ליטר חלב). אם נסתפק בתל-אביב בלבד זה יעסיק 40-45 פועל והקמת בית החרושת וציודו 500-600 לא"י.

<u>בית חרושת להומץ מנסורת העץ:</u>

זה שנים שהנני מתחבט בשאלה מדוע~~ת~~ אין אנו מנצלים את השבבים והנסורת של בתי החרשת לרהיטים לנגרות בנין וכו? ולרגלי עבודתי נתקלתי בחזיון מחריד, שמעולם לא פרפר בי לבי כבאותו היום: ראיתי במו עיני איך מאספים ערבים את השבבים והנסורת בבתי חרשת העבריים ומוכרים אותם לבתי חרשת יהודים ("פרוגרס"). קיימים 3 ערבים קבלנים המעסיקים בענף זה כ 15 פועלים שמאספים את הנסורת. ואצלנו מסיחים את הדעת מענין זה והלא זה זהב. קודם כל אפשר לנצל את פסולת העצים להסקה. (מערבבים זאת עם נפט בלתי מזוקק ומוכרים להסקה) והעיקר הלא זה מכיל 4% חומצה ואפשר להקים בית חרשת להומץ (ישנם גם מומחים ונתברכנו גם במומחים מחוננים, אלא שהפרוטה איננה מצויה ולע"ע ממשיכים להם הערבים וזוכים מן ההפקר, כי אין זה עולה להם אף שוה-פרוטה. ואי הגואל ?

<u>הדג</u>

אני חושב שחטא לא יכופר לתנועתנו, שענף חשוב זה טרם נכבש כראוי. זכור לכולנו אותו היום השחור כשהאיטלקים (הדיגים, המדיגים בים סמוך לת"א) התחצפו כאן והרגיזו את הישוב העברי, בגרמם למאסרם של חברינו הדיגים בים. האיטלקים מנצלים ענף זה גם אצלנו ואנו שקטים על שמרינו ואין לנו גואל.
ארבע קבוצות איטלקיות (דיגים) פועלות כאן בסביבת תל-אביב ומדיגות. אשתקד הביאה הממשלה לנסש לדיוג ולא נמצאו, כנראה, אצלנו קופצים לכך ונאלצה למסרו לדיגים ערבים. הרי אבן מקיר תזעק ! אנו שהקימונו גמל עברי ונמצאו גם מומחים לענף זה בכל המקצועות והבלתי מקצועיים בימי היצירה סגלו להם את המקצוע בחדשים הראשונים. פתחנו בענף חשוב שני: התעופה ! והנקודות, ובענף זה שהתמחו בו בכל תפוצות הגולה, אפילו~~ת~~ ברוסיה. קבוצת הדיגים באושקוב, החברים שעבדו בים הכספי בקוקז וכו' ומדוע אי אפשר לנו לפתח את הענף הזה ולכבשו ?

./.

לא יתכן כדבר הזה! עלנו לבקש מכם את המומחים, לעזור לנו בביוסם ובציודם המלא ולהקים את הקואופרטיב הראשון בן 50-60 איש בתל-אביב ולתמוך בהם עד שיקומו על רגליהם מכל הבחינות......

הנני רואה לי להובה בקשר עם המצב הקשה בו אנו נתונים כעת, לנתח במקצת את היחסים ההדדיים שלנו עם העולם ובעיקר לעמוד על עניני המכס ועניני ההצפה המסחרית ואם לא אצליח לדלות הכל, אבל אינני פטור לגמרי מנגוע בה.

<u>פרידריך רטצל</u>: איזהו אינסטינקט מדיני בריא ? הוה אומר-כל המעריך כראוי את היסודות הגיאוגרפיים של הכחות המדיניים".

<u>רצוני לדבר כעת על הגורמים מלגו ומלבר.</u>

קודם כל על הגורמים האכסוגניים. הסעיף ה 18 של המנדט מתיר לכל מדינות העולם את המסחר החפשי בארץ ישראל וכל מדינה עושה כאן כבתוך שלה (במובן המסחרי). אנו כאן רשות מפולשת כלפי כל העולם, אוביקט לניצול, מבלי כל הנחת גומלין והנאה כל שהיא. מבלי שתהיה לנו, לכל הפחות, בבואה של רשות לכך. הסעיף הנ"ל פוטרן בהחלט מחתירה לקראת הבנה הדדית עם הישוב.

נעיין נא במצבם של כל העמים לארצותיהם הם, אופן ביסוסם הכלכלי ונקיטת אמצעים שלא יבולע להם ע"י תוצרת חוץ, העלולה לזעזע, לסכן או להאיט את התפתחותם הכלכלית בארץ ישראל-שאני ! כאן מפלה כל מדינה את עניניה הכלכליים כטוב בעיניה.

נהוגים בעולם שלשה סוגי מכס:

א. מכס אוטונומי-פירושו מכס הנקבע ע"י המדינה לפי שקול דעתה החפשי מבלי להתחשב עם מדינות אחרות ועניניהן הן:

ב. מכס קונבינציאלי -פירושו: כריתת חוזה בין שתי מדינות על תנאי של שירות כנגד שירות מתוך התחיבות הדדית להגדיל את תעריפי -המכס ולא להטיל מכס חדש במשך הזמן שיש תוקף חוקי לחוזה.

ג. מכס של עקרון ההדיות-להשיג הנחות על סוגי סחורות מסוימים מהצד שכנגד באמצעות חוזה או בלעדו במחיר של הנחות דומות מצדה היא. אלא בה לא סגי ! נוסף על כל הביסוסים הכלכליים משאירה לה כל מדינה פתח פתוח, תריס בפני סכנת ההתחרות בארצה, העלולה להזיק במה-שהוא למשקם הלאומי. במציאות קיים עוד סוג של מכס, מכס-הדמפינג. חכמי הכלכלה מציינים את הסמן המובהק של הדמפינג. העובדה של מכירה תוצרת ע"י מדינה מסוימת לארצות חוץ באופן שיטתי, במחירים מוזלים, למטה מאותם המחירים המקובלים בשוק הלאומי שלה, באמצעי התחרות מלאכותיים ואנורמליים-זהו דומפינג.

כיצד מתנהלת המלחמה בדמפינג אצל מדינות העולם ?

./.

אנגליה- [illegible]

בהתאם לחוקה האנגלית, מטילים מכסי מגן על תוצרת ח ץ, בסכום של95% מהמחיר המקובל בבתי המרשה של ארצות האכספדיציה, אם התוצרת הנ"ל יש בכחה לסכן את יציבותה של התעשיה הלאומית ואם אין בהטלת המכס בכדי להזיק לתעשיה הלאומית באנגליה, אם היא מתבטאת בצורה של תוצרת-חצאי ( ) המיועדה בשביל התעשיה האנגלית.

ארצות הברית

החוקה ארצות הברית מכילה אמצעים, המכוונים לא רק למלחמה נגד הדומפינג (לפי הכללים שצוינו לעיל), אלא גם נגד כל התחרות אי-לויאלית מצד מישהו. החוקים המיוחדים מרשים לממשלת ארצות הברית להעניש כל מדינה, החותרת באמצעים זרים תחת היסודות הכלכליים של ארצות הברית-עד לידי איסור כניסתם לכל שטחי-ארצות הבריב, אלא גם על ענף, שאיננו קיים עדיין, ואשר הופעתן של סחורות חוץ במחירי בזבוז, עלולה לסכן את הקמתנו של הענף הנ"ל, או להגבילו, או להאיט את קצב התפתחותו.

פולין

בפולין חל איסור על הדמפינג, רק מאותן הארצות, שאין בינימן חוזה מסחרי.

פורטוגליה

חוקת פורטוגליה מטילה מכסי מגן בסכום המלא של הפרמיות, שמדינות-האקספורט נוהגות להציען ללקוחותיהן. החוק מרשה להטיל מכס על סחורות-חוץ בסכום, שאינו עולה על 100%.

שויץ

המועצה הפדרטיבית מיופת כח לנקוט בכל האמצעים במקרה שנשקפת סכנת שיהוק לשיטת המכס השויצרית, בעסים של אותם סוגי האכספורט, המעניקים הנחות חשובות ללקוחותיהם בארצם. המועצה רשאית להשתמש בהטלת מכסי מגן לפי ראות עיניה וגם לאסור כליל את כניסת התוצרת הנ"ל לארצה.

יוגוסלביה

החוקה היוגוסלבית מתירה לממשלה להטיל מכס נוסף על סחורות חוץ, הנתמכות בארצן הן מכל פרמיות האכספורט או מהנחה לאופיה אחרת.

אוסטרליה;

חוקת אוסטרליה כלפי החצפה המסחרית הנה חמורה מאד. היא מיפה כחה של הממשלה להטיל מכסי מגן מיוחדים על כל סוגי הסחורות, העלולים לסכן את יציבותו של השוק הלאומי, האוסטרלי ובמקרים ידועים רשאית הממשלה לאסור

להלוטין את הכנסת הסחורות שדוגמתן מיוצרת באוסטרליה-לתחומי ארצה.האיסור חל רק אז כשישנם בעין הסמנים דלקמן:

א. מכירת הסחורות לאוסטליה במחירים כאלה, שבאם ישוו את המחיר עם אותם הקימים בארצות האכספורט, או בארצות אחרות המיצרות גם הן את אותו הסוג לא ישארו כלשולים לריוחים.

ב) הפעולה המסחרית הנידונה מוכרחה להוכיח את אי לויאליותה כלפי סחורות אוסטרליה בהבלימה את שאיפתה לדחיקת רגליה של אוסטרליה משוק הלאומי שלה היא;

ג)תוצרת חוץ זו צריכה להכיל בקרבה סכנה ממשית למשק הלאומי האוסטללי, במקרים כדלקמן מסתפקת התחוקה רק בהטלת מכסי מגן.

א) המכירה של תוצרת חוץ לאוסטרליה במחירים נמוכים,למטה מהמקובלים בארצות האכספורט הגם שדוגמתן מיוצרת באוסטרליה.

ב)מכירת תוצרת חוץ לאוסטרליה במחירים ירודים,למטה מהמקובלים xxxxxxx xxxxxxx בשוק הלאומי שלה בשעת האכספורט,או במקרה שממשלת אוסטרליה ותוצרתה עלולות להפגע מפעולה מסחרית זו.

ג. אימפורט תוצרת חוץ לאוסטרליה, ששכר ההובלה עבור התוצרת בהטענתה באניות היה נמוך מהשכר הנהוג באוסטרליה,מפאת התמיכה שבעלי התעשיה קבלו מהממשלה שלהן,או ממי שהוא אחר,או ששולם ע"י מי שהוא לבעלי האניות,לרב החובל, לסוכנויות או לסבלים-בתנאי שאיזה שהוא ענף כלכלי עלול להפגע מאימפורט

ד. ירידת הערך של המטבע בארצות האכספורט,המאפשרת למדינת האכספורט את הוזלת תוצרתה באוסטליה,מה שעלול, בדרך זו, לסכן את התעשיה האוסטרלית או להזיק לה.

ה.ירידת הערך של המטבע בארץ שלישית,הממציאה לארץ האכספורט את חמרי הגלם שמהם מיוצרת התוצרת הנשדדת לאוסטרליה.

הערה: גם מכסי מגן הרגילים-הנם גדולים מאד בהשואה עם ארצות אחרות.בדרך כלל מעדיפה ממשלת אוסטרליה את ההטלה של מכסי המגן על האיסור של הכנסת הסחורות הנ"ל לתחומי ארצה.

זילנד החדשה

תחוקת זילנדיה החדשה קובעת מכסי מגן במקרים דלקמן:

א.כשהתוצרת הנמכרת לזילנדיה החדשה הנה במחירים נמוכים למטה מן המקובלים בשוק הלאומי של זילנדיה החדשה;
כשהמטבע בארצות האכספדיציה ירוד הוא.

דרום אפריקה

תחוקת הבדית של דרום אפריקה מתירה לממשלתה להנהיג מכסי מגן נגד ההצפה המסחרית במקרים דלקמן:

א. המכירה של תוצרת חוץ לדרום אפריקה במחיר יותר נמוך מ 5% מהמחיר המקובל בארצות האכספורט.
ב. אימפורט התוצרה לדרום אפריקה דרך הים במחירים יותר נמוכים
ג. הענקת הנחות מפריטות לתוצרת זו בשעת האכספורט.
ד. ירידת הערך של המטבע בארצות האקספורט, ירידה המאפשרת להוריד את התוצרת הנ"ל לתחומי הברית הדרום אפריקנית במחירים יותר נמוכים מאשר באותן הארצות, שערך המטבע בהן יציב הוא, כדוגמת המטבע בברית הדרום-אפריקנית.
ירידת הערך של המטבע יותר מ-50%.
בכל המקרים הנ"ל מיבים להוכיח, שתוצרת חוץ זו יש בכחה לערער את יציבותה של השוק הלאומי, המסחרי והתעשיתי, של הברית הדרום אפריקנית ואם יגהיבו את "החוקת ההצמה" לגביהם לא ישבמו היחסים המבררתיים.

קנדה

החוקת קנדה מאפשרת לממשלה להוקק חוקים מיוחדים של מכסי מגן:
א. אם הסחורות מחוץ לארץ, שדוגמתן מיוצרת בקנדה, נמכרות בקנדה במחירים ירודים, למטה מהמחירים הנהוגים בשוק הלאומי שבארץ מוצא.
ב. במקרה שלשהירידה של שער המטבע במדינת האכספורט. ממשלת קנדה נוקטת בשיטת מכס זו לעתים תכופות נגד סוגי סחורות ידועים מאפריקה, בלגיה, צרפת, איטלי וכו'.

בלגיה

החוקת בלגיה מקנה זכות לממשלה להטיל מכסי מגן על כל הסחורות.
א. המצרכים מחו"ל, הנהנים בארצם מפרמיות האכספורט,
ב. מצרכים המובנסים לימן לפי מחירי הבזבוז.
ג. במקרה שהמצרכים מחו"ל מסכנים ענף תעשיה חשוב בשוק הלאומי הימני. בסעיף ג' הודגש, שהטלת המכס איננה צריכה לעלות על המחירים הנורמליים, הנראים לממשלת ימן כבודקים בהחלט. ובכן דליתי רק כמה מגינים לשם אילוסטרציה על השמירה המעולה על התוצרת הלאומית שלהם ובזה נמצאנו למדים כמה דברים חשובים בשבילנו.

א. אין שום אפשרות קיום לתעשיה הכי מפותחה, אם היא איננה נתמכת באופן ממשי על-ידי הנהגת המדינה ואינן תלות עליה: הבקרת, השמירה וההסדרה המדינית מכל הבחינות.

ב. אין זכות קיום לשום מדינה, שקברניטה אינם נושאים בעול=של הכוונת. התנועה הכלכלית-לאומית, בודקים שבע ביום כל בורג במכונה, מפעילים אותה ברגע המתאים, להחדירה לאפיקיה הרצויים והכרחיים, כי העיקר הוא בראיית הגולד. באיזה אמצעים יש לנקוט להאריך קוניוקטורה מזהירה ואיך להסתגל אלאמאאלא ולהחזיק מעמד במצב של שפל, כשזה כעין, "גזרה היא מלפני" ואין לשנותו.

תנועת השחרור שלנו הנה כולה גורם אכסוגני: צרות ישראל בכל תפוצות הגולה, זרמי העליה, זרמי ההון, בליל של תרבויות שונות ומשונות, הבנת דברים שונה וכו?-וההתאקלמות בארץ, ההתקשרות בקרקע והאינטגרציה הלאומית, דוהי מהדורה חדישה של קריעת ים סוף. (גם על זה לא אאריך כעת). התלות מהעולם והעיקר מהמנדטור, ההנוך הגלותי וכו'. מאותן הסיבות בהתחולל איזה שהוא שנוי יסודי בחיים הכלכליים או המדיניים של מדינה זו, או אחרת, זה משפיע על פי רוב עלינו ועתים גם משחק את מהלך פעולתנו כאן.

מלחמתנו כעת היא כפולה

בעת ובעונה אחת אנו מוכרחים להלחם: 1) בעד הירות שלילית, הסרת היד הכבדה מעלינו ולאפשר לנו לנשום, לא לשעבד אותנו יותר, לא להטיל עלינו מסים דרקוניים, לא להפוך אותנו לפרה חולבת בשביל להקנות להם עבד שני ע"י כך. לא ללסטם את זכויותינו הצודקות וכו'. 2) חופש היובי, חיים אגושיים, תרבותיים והברותיים, שפירושם עצמאות מחלטת, ל הפך לה. נושא את עצמו, פועל, בונה ויוצר. ובמצב קשה זה עלינו לרקום את התאים היסודיים, את האברים המשקיים של הכלכלה הלאומית, באופן עצמאי ובכל האוצרות המדעיים והשכליים ובכה תינו המוסריים המגובשים לגייס את כל הפורה ולהפעילו.

בחזור לעניננו:

החטה והקמח בארץ

בהתאם למספרים שברשותי, עבד המשק העברי תשעים ואחד אלף דונם חטה, שיבולם הכיל מאה ועשרים כ"ג לדונם, ז.א. עשרה אלפים תשע מאות ועשרים טון. הישוב העברי צורך כיום שמונים אלף ושלש מאות טון חטה. דוהי הכמות שאנו נזקקים לה כיום להכניסה מחו"ל. הממשלה הקלה עלינו והטילה על כל טונה חטה-שאנו מכניסים ארצה-שלש לא"י.

בארץ קיימות עשרים ושלש טחנות קמח עבריות, שמהן שבע עשרה מוחנות בשביל הישוב העברי וכח הפקתן היומי (אם לעבוד בשלש משמרות, כנהוג בעולם)-הוא מאתים שבעים ושתים טון ליום. כל טחנת קמח אינה פועלת יותר מ 230 יום בשנה.

./.

על כל טחנת קמח דרושה בערים קמה של טונה ושליש חטה, הרי זוהי כמ ת הקמח הדרושה לישוב העברי. המחיבה בארץ של כל חכמ־ית הג"ל מוסיפה לגו 420 טועל קבוע(את כל כמות הסובין ופסולת הקמח, המקילה עלינו את מחו המשק החקלאי(מרעה ולול).

העיקר כאן הוא המכס של שלש לא"י אלו, שעלינו לקשור מלחמה ואם לא לבטל את הגזרה, לכל המוחת להקטינה עד 500 מא"י לטונה, כי זה בעצם ההפרש במחירים, אם לקחת בחשבון גם את הסובין ופסולת הקמח.

איטמורם הבקר ע"י גוף צבורי

אין האנרכית שוררת בשום ענף כלכלי בארץ, כבנקודה זו ומוכוה לקום מבוהל. כענין "קלקל" זה תלוי ענף כלכלי חשוב שמבחו לפרנס מאות משפחות בארץ וגם להקל על הישוב העברי כולו.

א) להקים אטלידים קואופרטיביים של בעלי מקצוע, מה שיוזיל את הבשר וידחק את הבשר —הרץ מהארץ.

ב. בארץ נמצאים כבר כיום כ מהים מפורסמים לעשית נקניקים משובחים. שעבדו הרבה שנים בבתי הרשה הגדולים כמו בלודז' וכו' וישנם קופצים להקמת ביה"ר משוכלל לעשית נקניקים, עור ובשר, שמורים שונים והעכוב הוא: ענין יוקר הבקר וחוסר האמצעים. ענף זה ברכה מרובה בו, כי הוא יקצץ קודם את רגלי האימפורטורים ויעסיק מאות פועלים/באטלידים, בבית המרשת ובשאר הענפים הכרוכים בזה).

ביה"ר לפקקי הסמל ומכשירי חשמל שונים, שבכחו להתחרות בתוצרת חוץ בכל המובנים. לפקקים האלה צורה אחרת ועשויים כסף, הפועלים זמן ארוך יותר ואינם נתנים לקלקול מהיר.

יצירת ב ת רשן לאוטומובילים בוחא לתכניתו של המהנדס פ. פרידמן, ששבעים אחוזים למאה מהמכונה יוצרו כאן בארץ ויעסיק מאות פועלים. הערובה היא סחורות לנסיונות המבירים ושכל מומחה מכיר את הסיר: שים האנדסיים, אשר ליצור טפוס של מכונה שיעלה בטיבו ואיכותו על אלה שמכניסים ארצה ויתמום את מקום האימפורטרים, הצצים כפטריות והמדלדלים את הארץ. להקמתו של בית החרשת היה נחוץ סכום של עשרים וחמשה אלף לא"י.

בית חרושת משוכלל לשו בית יציקה הנחוץ לעשית חלקים שונים של כל מיני מכונ ה, טרקטורים וכו'. לדוגמא: באירופה המציאו גלגל רחב, שיקל על איש הכפר בעבודתו. הגלגל עשוי כולו ברזל ה שוק רחב הוא(בלי מסוק סיזוני

./.

כמובן) ויחסוך בהמות עבודה ועמל וזיעה לעובד. מה שיסחוב פרד אחד באדמה תחוחה(לא על הכביש ולא בבוץ)לא יכלו למטען שנים או שלשה.
עשית כל מיני משאבות,דודים,משאבת החליבה שדנתי עליה לעיל אפשר יהיה ליצור בבית-הרשת זה-בלי כל קשי מיוחד ועוד ועוד. והעיקר שבעלי מקצוע ישנם בעין.

עשית כל מיני תבניות(שטנצים בלע"ז) לתעשית צעצועים לילדים,רוב סוגי הגלנטריה,שאנו מבזבזים את הפרוטות בשביל אימפורט וכו'

הקמת בית הרשת משוכלל לשמורי דגים שונים,עשון דגים,כל מיני משחות, כבושים כו'.

אסתפק הפעם במועט וכשאזכה לראות את אלפי העובדים בעבודתם יגרה האוכל את התיאבון.......מי ידמה לי ומי ישוה לי כשאוכל בקומה זקופה להביט בעיני העולם,שכולם סונטים בנו ורוצים להטביענו ברוק הבוז על חוסר עצמאותנו בכל המובנים.

לא נגעתי בשאלת המימון המרכזי,הואיל וידוע לי שמטפלים כעת בשאלת המימון המרכזי.

לתשובתכם החיובית הנני מצפה בכליון עינים.

בברכת העליה,העבודה והנצחון
לחפש ולאור
המתאבק בעפרכם
צבי הבריק
צבי הבריק

תל-אביב 17 אפריל 1939.

ביום א׳, כ״ד סיון תרצ״ט (11.6.39) התכנסה על פי הזמנת ההנהלה הציונית באי-כוח המרכזים הארציים של הסתדרויות הנוער והספורט "הבחרות", "בני עקיבא", "גורדוניה", "דגל ציון", "הסתדרות הסטודנטים באוניברסיטה", "הסתדרות הסטודנטים בתכניון", "ויצ״ו הצעירה", "חוגים המארכסיסטיים", "מחנות העולים", "המכבי", "נוער בורוכוב", "נוער לומד, חיפה, נוער לומד - ירושלים, נוער עובד, נוער ציוני א׳, עדות המזרחי, הפעול, הצופים העברים, השומר הצעיר. לשם התגייסות הנוער בהתגוננות הישוב נגד הספר הלבן.

יו״ר ההנהלה פתח וקבע שתי הנחות: (א) מרכז ההתגוננות מהספר הלבן הוא ב א ר ץ; (ב) המנוף להתגוננות זו הוא הנוער, אם כי אין להזניח את המערכות הפוליטיות בחו״ל: בלונדון, בג׳נבה, בוואשינגטון ובכל המרכזים האחרים ויש לגייס את העם היהודי כולו גם למלחמה הפוליטית וגם לביצור החזית בארץ-ישראל, הרי עיקר המערכה נגד הסכנות של המדיניות החדשה יפול על שכמו של הישוב היהודי בארץ, אולם גם ידי הישוב כבולות במידה ידועה, כי הניגודים הפנימיים - האמיתיים והמדומים - מחלישים את כושר הפעולה וההתגוננות של הישוב כחטיבה שלימה.

הנוער נקי יותר משאר חלקי הישוב מהליקויים ומהחולשות והסכסוכים שבהם נגוע הישוב. הנוער מסוגל יותר מאחרים להתרומם מעל עניניו האישיים, הכיתתיים והמעמדיים, גם על חילוקי הדעות האידיאולוגיים ולהתרכז כולו בדאגה הגדולה האחת: דאגת האומה והמולדת. כל הבדלי הדעות, שחילקו את הנוער עד עכשיו - אם גם בעניינים חשובים כשהם לעצמם -, הם כרגע טפלים. בשעה זו יש דבר אחד מרכזי התובע מהנוער את כל רצונו, כוחו ויכלתו, וגם את חייו: ההגנה על העליה, המולדת והקוממיות היהודית.

דרך הנוער החלוצי עד עכשיו היתה סלולה: הגשמה עצמית, התמכרות ליצירת הכלכלה, השפה, התרבות, החברה היהודית. אין זה עכשיו מספיק, לא באשר מאמצי יצירה אלה נפסלו, להיפך - כרגע נדרש הנוער למאמצי משנה, להמשיך בתנאים הקשים את בנין הארץ, הקמת המשק, התרבות והכוח היהודי בארץ. אבל זה בלבד איננו מספיק, כי הונף הגרזן על העיקר, על עתידנו, על עתיד העם היהודי כולו במולדתו ההיסטורית. ואנו נתבעים להתגוננות על זכויותינו הממלכתיות, על זכות שיבת העם היהודי לארצו, על זכות התישבותו בכל רחבי הארץ, על זכות קוממיות לאומית ממלכתית בארץ-ישראל ההיסטורית. בפני הנוער עומדת השאלה: מה לעשות. ויש קודם כל להזהיר מתשובות פשטניות.

מטרת המערכה שלנו בארץ איננה זו של עמים אחרים. אין אנו נלחמים על עצמאות יהודי ארץ-ישראל, אלא על זכות העם היהודי שרובו המכריע איננו עדיין בארץ. אין אנו נלחמים על מיגור השלטון הזר, אנו נלחמים נגד ההתכחשות של השלטון להתחייבויות הבין לאומיות כלפי העם היהודי, שרק על יסודן הוא השליט בארץ זו ורשאי לשלוט בארץ זו.

הועמדנו בפני מערכה קשה, ממושכת ומסובכת, הדורשת מאתנו עוז רב ותבונה רבה. על שתים תיכון מלחמתנו: (א) תגבורת מהירה ומכסימאלית של של כוחנו בארץ; (ב) שימוש נבון ונועז בכוח זה להגנת זכיותינו. והנוער נתבע להתגייס לשני דברים אלה.

תגבורת כוחנו פירושה גיוס מלא של הכוח היהודי הקיים בארץ, המשקי, המדיני, המוסרי, הכספי, הפיזי. אך אין הבור מתמלא מחוליתו, והמקור הראשי לתגבורת כוחנו הוא עליה, הגברת העליה, עזרה לעליה, קליטת העליה, השרשת העליה בארץ, הוא הסעיף המרכזי בחיזוק הכוח היהודי, שיעמוד במערכה. השימוש בכוח זה יהיה תלוי מזמן לזמן בנסיבות המשתנות ובצרכים המתחדשים, במצבי השעה ובתנאים הפנימיים והחיצוניים ועמדת הגורמים השונים הפועלים בארץ. לא נחדל מעורר את המצפון האנושי בעם האנגלי ובדעת הקהל בעולם, אולם לא נבטח בנדיבים, רק אם נדע בעצמנו, בעצם ידינו להציל את המולדת בשביל העם ואת העם בשביל המולדת יעמדו לימיננו גם ידידים מבחוץ. גורל המערכה תלוי לא בהחלטות פרלמנטים, קביעת מוסדות חבר הלאומים, אלא ברצוננו, יכלתו, כושר היצירה ומלחמתו של העם היהודי, של הישוב היהודי, בראש וראשונה של הנוער היהודי בארץ. התגייסות הנוער הוא צו ראשון של מערכת הצלת המולדת.

על הנוער להתכונן ולהכשיר את עצמו לתפקידים העומדים לפניו בשעה חמורה זו. על הנוער להכשיר את עצמו מבחינה גופנית, מוסרית, תכנית למערכה זו. על הנוער להעמיד עצמו לרשות העליה, לרשות ההתישבות. על הנוער להגן על הכבוד היהודי. על הנוער לשקוד על ביצור עצמאותנו הכלכלית והאדמיניסטרטיבית, לשקוד על השלטת העבודה העברית בכל ענפי המשק היהודי; לשקוד על שימוש בתוצרת הארץ בכל בית יהודי, על שלטון השפה העברית בכל פינות חיינו. על הנוער להגביר ולהשליט משמעת לאומית ואחריות לאומית בישוב, לא על ידי הקמת משטר אלמות העלול להרוס אות הבסיס המוסרי של קיומנו, אלא על ידי חיזוק החישוקים המוסריים והציבוריים, שילכדו את

הישוב. על הנוער להתקשר קשרים בלתיאמצעים עם הארץ ביציאה מפינתו הצרה באשר הוא והצטרפותו הבלתי אמצעית למאמצי ההתישבות הנעשים ואשר ייעשו על גבולות הארץ: צפונה ודרומה, מערבה ומזרחה. על הנוער להתלכד ולהקים חומה חיה סביב זכיות העם, להכשיל מזימות אויב, להדוף הסכנות ~~להכשיל~~ ולחשל את הרצון והכוח הקולקטיבי לבצע את מפעל הגאולה.

אחרי דברי הפתיחה נתקיים בירור, שבו השתתפו: א. מטלון, בא-כוח ארגון הנוער הספרדי "דגל ציון", חנוביץ בשם הנוער הבורוכובי, נתנאל בשם המכבי, שמחה פלפן בשם ~~הנוער הציוני~~ השומר הצעיר, סירני בשם הבחרות, מ. בנדולה בשם הנוער הציוני א', שבתאי בשם גורדוניה, הוליזנר בשם הסתדרות הסטודנטים באוניברסיטה.

א. מטלון התאונן, שהנוער חיכה כל הזמן לצו ולפקודה, אולם הפקודה לא באה בזמנה. אימון הנוער לתפקידי ההגנה, עזרה לעליה, להתישבות ולעבודה עברית ולתוצרת הארץ, סיורים בארץ - כל הדברים נעשו על ידי הנוער גם עד עכשיו. האם באלה בלבד נהדוף את הסכנות של הספר הלבן? דרושות פעולות ממשיות.

חנוביץ מהנוער הבורוכובי התאונן שבדברי הפתיחה היה בגלה ונסתר. לנגלה מוכנים להצטרף כולם, אבל הוא הרגיש שלא הכל נאמר והיה רוצה לדעת מה הטפחיים שכוסו. הנואם חושש למיליטריזציה של הנוער. תובעים מן הנוער משמעת לאומית ומסגרת רחבה לליכוד כל אירגוני הנוער, הוא שואל האם יש דרך משותפת לכל אירגוני הנוער בלי יוצא מן הכלל. האפשר לעבוד גם עם אותו הנוער העושה מעשי הרס. יש סכנות של כנופיות יהודיות, שאתן אין לנו כל דרך משותפת. מלחמתנו צריכה להיות טהורה. עלינו, כמובן, לעזור לעליה ולבצר את עמדתנו על ידי חיזוק החקלאות והתעשיה היהודית, אבל הוא שואל: האם רצוי להקים גיסו משקי יהודי בארץ?

נתנאל מהמכבי דרש פעולות נמרצות. הוא מבין שיש דברים שאין לדבר עליהם, אבל צריך למצוא את הדרך להסביר את הדברים האלה לציבור. בעתונות דנים על הקמת "ועד עליון". בקרב אירגוני הנוער חלוקות הדעות והיה רוצה לשמוע מה המצב.

הוא שמע בכינוס הראשון של אירגוני הנוער בירושלים תכנית פעולה מאת בא-כוח ההנהלה. היה רוצה לדעת באיזו מידה היא מתגשמת.

הוא מאמין שיש להקים מסגרת אחידה לכל אירגוני הנוער. בזמן זה

לא צריך להיות המכבי, לא צריך להיות הפועל, לא צריך להיות השומר הצעיר, כל הנוער צריך להיות מאוחד, ממלא אחרי כל פקודה בין בעיני העליה, בין בעיני ההתשיבות ובין בענינים אחרים.

פלפן מהשומר הצעיר מחייב את שתי ההנחות היסודיות של בא-כוח ההנהלה: מרכז המלחמה הוא בא"י, הנוער הוא המנוף. הוא גם מחייב את האינציאטיבה לאחד את הנוער, אבל יש לראות ראש את הקשיים, נחוצה בהירות. יש מבוכה בקרב הנוער, חילוקי דעות בדבר הדרך בה נלך. הנוער צריך לדעת מה מותר ומה אסור, מה מועיל ומה מזיק. אם תהא אנרחיה עלול חלק הנוער לעשות - אמנם מתוך כוונות טובות - מעשים אשר יחלישו את כוחו של הישוב. דרושה הסברה. הנוער מאוחד למעשים ומוכן להקריב את חייו למולדת, אבל גם הנוער אכול ריב מפלגות. הניגודים בישוב - לצערו - משתקפים בנוער אולי בצורה עוד יותר חריפה. יש לדרוש מהנוער שילך לחפירות הראשונות של החזית, שילך בעצמו להתישב.

סירני מהבחורות סבור שהמסגרת המאחדת את הנוער צריכה להיות מסגרת לפעולה ולא מסגרת לוויכוחים. אין להכות לבס. אין לחשוב שהגאולה תבוא על ידי פעולה אחת סינסציונית. מלחמתנו מורכבת מהרבה מאמצים, מהרבה פעולות, שייעשו יום-יום, גם קטנות וגם גדולות. על הנוער להגשים מסגרת של אבטונומיה יהודית בכל מיני צורות, לא בתור מטרה ספפית אלא בתור אמצעי התגוננות. גם הוא לא נלהב למיליטריזציה כנוער הבורוכובי, אבל איננו חושש להרתם בעולם אם שעת החירום מחייבת. אין לזלז בחשיבות מלחמת הנוער לתוצרת הארץ ולעבודה עברית. לא כל הנוער יוכל להתישב בעצמו, אבל כולו יוכל לעזור להתישבות.

מ. בנדולה מהנוער הציוני א' איננו רוצה להגרר אחרי הוויכוח בדבר "ועד עליון". אין זה תפקיד הנוער. הוא מבין שלא כל התפקדים העומדים לפנינו הובעו במסיבה זו. לא על הכל אפשר לדבר ומותר לדבר. לדעתו אין להקים ועד חדש של הנוער, כי קיים כבר מוסד כזה על יד ההנהלה הציונית. יש אולי להרחיב את המרכז לנוער ולהפעיל אותו גם בשטחים אחרים.

שבתאי מגורדוניה מביע את אמונתו שגם בימים הקשים האלה לא יאבד הנוער את שיווי משקלו ונשאר ברובו איתן, חזק ונאמן ליעודים הציוניים. אמנם יש התרוצצות גם בקרב הנוער, מפני שאין הנוער חטיבה עצמאית אלא קשור ומושפע מגורמים אחרים בישוב, כי יש להם כל מיני השפעות - פוליטיות וכלכליות, גדולות וקטנות, וכל וויכוח המכה גלים בישוב - מכה גלים גם בקרב הנוער. אולם הנוער צריך להשתחרר מההשפעה הנפסדת וצריך לגלות את

רצוננו התמים לפעול בתוך מסגרת אחידה. על הנוער להיות מחוסן מבחינת העצבים:
לא עצבנות יתרה ולא אדישות. אנו עומדים בפני מלחמה ממושכת.

הויזנר מהסתדרות הסטודנטים באוניברסיטה רואה את אחת הסבות למבוכה בעובדה שלא ידוע לישוב מה היא תכנית מלחמתנו הפוליטית. עליה והתישבות הם שני עמודי התווך של מפעלנו, אבל זה לא מספיק. יש הכרח להכריז על הישוב היהודי כעל חי הנושא את עצמו. זה צריך להתבטא גם בדואר יהודי וגם בתחבורת יהודית. כל זה מחייב משמעת פנימית בישוב. נצטרך לאחוז באמצעי לחץ פנימיים למען השלטת המשמעת. יהיו נחוצים אמצעים נגד פורצי הגדר. בלי זה אי אפשר להכריז על מרי. דרוש מוסד שיתן הוראות. מוסד זה צריך להקבע על ידי הסוכנות היהודית. אין להמשיך עכשיו במסורת המפלגות. אם הנהלת הסוכנות היהודית תקבע מתוכה מוסד קטן והישוב ידע שמוסד זה מנהל מלחמה אמיצה - ילך הישוב והנוער אחריו.

חת מהמכבי שולל שיש מבוכה בקרב הנוער. כינוס זה אינו מעיד על מבוכה. הוא משער שיש דברים רבים, שיהיה מוטב לברר אותם בועדה מצומצמת. הוא מציע לקבוע ועדה שהיא תברר את השאלות הטעונות בירור.

היו"ר הסכים להצעתו של מר חת. כינוס זה של הנוער אינו פרלמנט הקובע פרוגרמות ובוחר הנהלה. זו היא התחלת התגייסות לפעולה במסגרת המאחדת את כל אירגוני הנוער. טבעי הדבר שיש בישוב אי שביעת רצון. המצב קשה והרה סכנות. עכשיו יש להזהר מרפואות אליל. המבוכה, הבילבול והפירודים שישנם בישוב לא ייעקרו על ידי כך שנקרא למספר אנשים "ועד עליון". בלי ספק רבים מאלה הרוצים להקים מוסדות חדשים יש להם כוונה טהורה, אבל עד עכשיו לא נמצא אף איש אחד, שדיבר דברים ברורים והוכיח שיש לו קנדידטים כאלה, שהישוב כולו ולא רק אישים בודדים, המתימרים לדבר בשם הישוב, יתנו בהם באמת אמון מלא. אילו היו המוסדות בורחים מן המערכה ומסתלקים - היו רק מגבירים את האנרכיה והפירוד בישוב. יש להצטער על חוגים אחדים בישוב שאינם משותפים בהסתדרות הציונית ובנציגות של המוסדות הלאומיים, אולם יתכן רק יסוד אחד של איחוד הישוב, יסוד של שיווי גמור של כל היהודי בזכיותיו ובחובותיו. ההסתדרות הציונית פתוחה לכל יהודי המאמין בציונות ומוכן לקבל על עצמו חובות ציוניות, עול ציוני ומשמעת ציונית. ההנהלה מוכנה לשיתוף פעולה גם עם אלה העומדים מחוץ והיא עושה כל הזמן מאמצים בכיוון זה, למשל, היא מנסה - ולא בלי הצלחה - לשתף את "אגודת ישראל", היא מוכנה לשתף גם חוגים אחרים, אך אם יש מישהו שאינו מוכן להשתתפות זו אין לדחות שום פעולה בשום שטח.

ירושלים 18.5.38
(בז״ס המל״ש)

ועדת החלוקה ~~את~~ הגיעה לכך שתשמור
על תחום הסמכות ולא תדון בשום שאלה
את הצעה האומרת אשר לתחיק. הסמכות
מגדרה באיגרת אורמסבי-גור. ~~השרש~~
הפרורים שבשולי נמסר למשה לך לבדוק
את כל שאלות החלוקה במעונה - טוחש.

תשובת יו"ר ההנהלה, ד. בן-גוריון.

ד. בן גוריון: שרתוק מסר הבוקר מה הועדה חושבת על סמכותה. הוא לא אמר מה שתעשה הועדה, איש מאתנו איננו יודע איך תתנהג הועדה. הוא רק מסר מה חושבת הועדה, יותר נכון, מה חושבת הועדה ברגע זה על סמכותה. הסמכות הזאת שעליה הודיע שרתוק מפי הועדה, זוהי לא הסמכות אשר הועדה קבעה לעצמה, אלא זוהי הסמכות אשר ניתנה לה ע"י הממשלה באיגרת של אורמסבי גור, היו חברים אחדים אשר אמרו שבאילו נמסר לועדה גם לבדוק את עצם שאלת החלוקה בעקרונה. החברים האלה טעו. באגרת של אורמסבי גור אמנם נאמר שעוד יבדקו את תכנית החלוקה אם היא הוגנת ואם היא מעשית. את הבדיקה הזאת תעשה ממשלת ה.מ. ולא הועדה. באיגרת של אורמסבי גור, ששם הוגדרו באופן ברור הסמכויות של הועדה, נאמר, שלועדה יש שני תפקידים עיקריים המסתעפים לכמה סעיפים (כל הסעיפים לא אעמוד): א) להגדיר את הגבולות של השטח היהודי, של השטח הערבי, ושל השטחים המנדטוריים, הזמניים או התמידיים, ב) לברר שורה של שאלות כספיות וכלכליות הכרוכות בחלוקה. רק זה נמסר באופן רשמי לועדה. אין זאת אומרת שאין הם עלולים לעבור על סמכותם. אבל זוהי הסמכות שניתנה להם והועדה אמרה לנו שתצטמצם בתחומי סמכות זו ולא תדון בשום פתרון אחר.

אני מקדם בברכה את הגבלת הסמכות הזאת של הועדה. הייתי רואה נזק וסכנה אילו ניתנה סמכות לועדה הזאת לבדוק מחדש את כל הפרובלימה הארץ-ישראלית, כלומר, אילו היתה זו מהדורה שניה של הועדה המלכותית. נלחמנו באופן נואש נגד קביעת הועדה המלכותית, נגד מנויה ושליחתה לארץ. לא רצינו שתפתח מחדש השאלה הארץ-ישראלית. "ועדה מלכותית" חדשה לא תביא לנו שום ברכה, היא עלולה להיות רק "רועץ, היא עלולה להביא עלינו אסון חדש. ועדה מלכותית אחת הביאה לנו אסון החלוקה. ועדה מלכותית שניה תוכל להציע "שלמות" ארץ ישראל, יותר נכון, שלמות פלשתינה תחת שלטון ערבי. היא בכל אופן יכולה לדון על הצעה זו, ואין זה רצוי לנו. אינני יודע מנין לקח ה' ויינשטיין את האינפורמציה שמסר פה. הייתי אסיר תודה לו אילו היה מקריא את המקור שלפיו אמר מיניסטר, שישלחו ועדה לבוא בדברים עם ערבים ועם יהודים על העקרון של החלוקה. אהיה אסיר תודה לו, אם ימציא לי את המקור.

בכל אופן אני קובע שלפי איגרת אורמסבי גור ולפי דברי הועדה זוהי הסמכות של הועדה: א) להגדיר את הגבולות של שלשה השטחים השונים, ב) לברר את השאלות הכספיות והכלכליות הכרוכות בתכנית החלוקה. באותה האגרת נאמר: לאחר שהועדה תעשה זאת אין זאת אומרת שהממשלה חייבת להוציא הצעות הועדה לפועל. הממשלה תבדוק אם התכנית המוצעת על-ידי הועדה היא הוגנת ומעשית, אבל בדיקה זאת תעשה ה מ מ ש ל ה . ועכשיו אסביר קצת ביתר הרחבה מדוע אני מקדם בברכה צמצום סמכותה של הוועדה.

אין לשכוח דבר אחד חשוב, שתחומי הויכוח הציוני הפנימי אינם תחומי הפרובלימה הארץ-ישראלית, ותחומי המתווכחים בקרב הציונים אינם תחומי המעוניינים והגורמים בפתרון שאלת ארץ-ישראל. תחומי הויכוח הציוני הם מנדט או מדינה: מנדט בריטי בכל מערב א"י או מדינה יהודית בחלק ממערב א"י. הוויכוח הציוני מתנועע על שני צירים אלה. יש כאלה שאומרים מנדט בכל התנאים; יש גורסים מנדט בריטי מתוך התלהבות רבה, ויש החובעים מנדט בריטי מתוך עגמת-נפש, כי קשה להם להתלהב למנדט זה, אפילו אנגלי, והיו בוחרים כמובן במנדט יהודי; אבל אין מנדט יהודי אפשרי, ולכן הם גורסים מנדט בריטי. ויש שרוצים במדינה יהודית, ולו גם בחלק מן הארץ. ושוב יש שרוצים במדינה יהודית מתוך התלהבות, כי מדינה יהודית אפילו לא גדולה טובה בעיניהם ממנדט בריטי גדול, ויש שמסכימים למדינה קטנה מתוך עגמת-נפש. אבל בשביל כל התנועה הציונית לא יתכן אלא אחד משני הפתרונות האלה. אולם הוויכוח הארצישראלי מתנהל לא רק בתחומי התנועה הציונית. יש אנגלים ויש ערבים. גם הם דנים קצת על השאלה הארצישראלית, ואם בתוכנו נשענים על פסוק "עד למבוא חמת" - יש ביניהם הרוצים להקים אימפריה ערבית ממפרץ פרס עד תורכיה, מעיראק עד ים התיכון. ויש גם מרחיקי לכת. יש שואפים להקים אימפריה

שתכלול לא רק ערבי עיראק, א"י וסוריה, אלא גם צפון אפריקה ממצרים ועד מרוקו, ממזרח ים התיכון עד מערבו. ובאימפריה או פדרציה ערבית זו צריכה להשתתף א"י בשלמותה. הכוחות העומדים מאחורי פתרון זה אינם מעטים ומבוטלים. זוהי תנועה לאומית הנשענת גם על מדינות קיימות, על צבא ערבי, ועל אווירונים ועל טנקים, שבימינו אלה לצערנו יש להם איזה משקל. תנועה זו נשענת לא רק על העם הערבי והממלכות הערביות; גם בקרב האנגלים, ואפילו בחוגי הממשלה האנגלית, יש נטיות כאלה. והנטיות הללו רווחות לא רק בקרב החוגים השמרניים ביותר של אנגליה, אלא גם באגף השמאלי ביותר של תנועת הפועלים האנגלית - בקומוניזם האנגלי.

הדיון בין שוללים ומחייבים אינו ממצה איפוא את כל הוויכוח הארצישראלי. יש עוד מתווכחים. ואין להתעלם מהם בשום אופן. "המתווכח" השלישי, הערבי, אינו מנהל כמונו רק מלחמת דברים, אלא מלחמה "ממש, מלחמה בנשק, בשפיכות דמים; ומלחמה זו מכוונת נגדנו, ואינה מבחינה כלל וכלל בין שוללים ומחייבים. אנחנו רק מדברים, אנחנו רק עושים תעמולה, אנחנו רק מסבירים, אנחנו רק עושים עבודה יצירתית בארץ. אבל אחרים לוחמים ממש, לוחמים בפצצות, ברובים, במוקשים. אלה שעושים את המלחמה ממש, נלחמים נגד הצעת מדינה עברית קטנה ובעד "שלמות הארץ". לא בעד מנדט בריטי, אלא בעד "שלמות הארץ" ממש, שלמות ארצם; הם אינם זקוקים לעליה ולהתישבות למען הגשים שלמות הארץ. אינם צריכים לחכות עד שיהיו לרוב. הם הרוב ב"ארץ השלמה". והם נלחמים על שלטון הרוב, על שלטון הרוב בארץ כולה, ובמלחמה זו נופלים יהודים כמעט יום יום, זה השנה השלישית. האפשר להתעלם לגמרי ממלחמה זו נגד מדינה יהודית ובעד "שלמות הארץ"? ואם מי שהוא רוצה לשכוח מלחמה זו - באות הכנופיות המזוינות ומזכירות אותו, והכנופיות אינן בודדות. מאחריהן עומדים מיליונים ערבים, והן נתמכים על ידי מדינות ערביות ועל ידי שונאינו באנגליה וע"י שונאינו בקרב היהודים. לכנופיות יש פרוגרמה פוליטית. ויש שאינם תומכים במעשי הרצח של הכנופיות - תומכים בתכניתם המדינית. בין התומכים יש גם אנגלים וגם יהודים, ואפילו אנשים שקוראים לעצמם בשם ציונים. וכשאנו עושים את הוויכוח הפנימי בין שוללים ומחייבים - ומחיבים - אי אפשר לשכוח שיש עוד מתווכחים - אם גם הוויכוח הציוני בתוכנו הוא מר ונוקב עד התהום.

אי אפשר לשמוע את דבריו של אוסישקין עכשיו מבלי להרגיש בכנות הכאב של דבריו ובעומק הכאב של דבריו. אבל אי-אפשר לנו לראות רק את היריב הציוני ולעשות את המלחמה הפנימית כאילו אין לנו אלא מחלוקת בין "מחייבים" ו"שוללים". עלינו להזהיר אתכם - לא לכם. יש עוד צד, ויש עוד לוחמים. ואתה, ידידי אוסישקין - "הסכנה" של מחייבי המדינה היהודית אינה היחידה. יש לוחמים חריפים ממך נגד המדינה היהודית - וגם הם דוגלים ב"שלמות הארץ" - והם מהווים סכנה הרבה יותר גדולה לציונות מאשר כל בעלי הפלוגתא שלך בפנים. תחומי הוויכוח מסביב לא"י הם רחבים - ו"הוויכוח" שמעבר למחייבים ולשוללים שלנו הוא חמור ורציני, כי הוא נעשה בפצצות וברובים. יתכן שהשוללים שלנו "ינצחו" - לא תקום מדינה יהודית בחלקה של א"י, התבנה הציונות מ"נצחון" זה בלבד? זה כאלפיים שנה שזכינו לנצחון הגדול הזה. זה כאלפיים שנה שלא היתה לנו בארץ אפילו מדינה יהודית הקטנה ביותר, והארץ היתה "שלמה" - האם זהו האידיאל של אוסישקין? עוד לא די שאוסישקין ינצח את ויצמן. אם גם תיבטל תכנית המדינה על יסוד של חלוקה, כפי ששואף לכך אוסישקין - עדיין לא הובטח נצחון הציונות. הרס האפשרות להקים עכשיו מדינה יהודית בחלק מהארץ - יכל להיות גם נצחונו של המופתי, שאף הוא נלחם ל"שלמות הארץ".

ומפני שתחומי הוויכוח והמתווכחים הם הרבה יותר רחבים, ועדיין איש מאתנו אינו יודע מה ילד יום - כי המלחמה נגדנו, נגד כולנו, נגד השוללים והמחייבים כאחת, טרם נסתיימה - חובה עלינו לכבוש קצת את

יצר הריב ולעשות סייג לוויכוח הפנימי. אל תאמרו שההסתדרות הציונית אינה אלא „מסגרת" - ולאחר שנחלקנו על תוכן הציונות מה לנו המסגרת הפורמלית? ההסתדרות הציונית שאנו עומדים בה אינה „מסגרת" פורמלית - אלא בריה חיים ומוזה של נאמני העם היהודי. בריה זו היא עכשיו עוגן ההצלה היחיד של העם היהודי, ובה הלוית תקוות גאולתו, בין שהתקווה תתגשם בדרך המחייבים או בדרך השוללים. למרות הוויכוח יש עוד דבר-מה משותף גם בלי בא דאוסישקין בין המחייבים ובין השוללים. והדבר המשותף אינו מסגרת - אלא חומה חיה של מגיני תוחלת העם ומגשימיה. מעבר לחומה זו עומדים אויבינו בנפש.

אני חולק על דעתו של אוסישקין לא פחות מאשר הוא חולק על המחייבים, ובחיובי יש לא פחות תוקף מאשר בשלילתו. אבל אין אני יכול להרשות לעצמי את צרות-העין לראות בשוללים את האויב. את האויב המסוכן לציונות אני רואה במקום אחר לגמרי, וראות האויבים האלה מרסנת את הוויכוח שלי עם אוסישקין, ולפי דעתי מוכרחה מציאות האויבים האלה לרסן את אוסישקין במלחמתו במחייבים.

אני מרגיש הכאב שבדברי אוסישקין, אבל הכאב איננו צריך להעביר אותנו על דעתנו. אנחנו עומדים בחזית; ואולי מימי מלחמתנו ברומאים לא עמדנו בחזית קשה כזו. זוהי אינה החזית שבין אוסישקין ובין ויצמן, אלא החזית שבין העם היהודי ובין אויביו בארץ ובעולם. אויבים? חיות טרף! ועמידתנו בחזית איומה זו מחייבת אותנו לעמוד „במסגרת" המשותפת.

לאחר הקדמה זו אני רוצה לגשת לענין גופו. לא אעשה פולמוס - אבל אקבע שורה של הנחות מחויבות המציאות הפוליטית שעל פיהן עלינו לפעול מבלי לזוז ימינה או שמאלה. לא אכנס בוויכוח היורידטי על פירוש המלים של החלטת הקונגרס. הוה"פ הציוני איננו חבר עורכי-דין או שופטים - אלא גוף פוליטי, והחלטתו יש לה משמעות פוליטית המובנת לכל אחד מאתנו, והיא נתקבלה אחרי ויכוח פוליטי ממושך ותמציתו היתה זו: לדון עם הממשלה האנגלית על תכנית מדינה יהודית על בסיס חלוקה או לא. המיעוט התנגד בכל תנאי לדיון כזה - ודחה את התכנית בעיקרה ולמפרע. הרוב החליט בחיוב על דיון, מבלי שהתחייב למפרע על עמדה פרינציפיונית בעד או נגד. והגענו עכשיו לשלב חשוב בדיון: שלב „הועדה הטכנית", שהוטל עליה מטעם הממשלה האנגלית לעבד תכנית של חלוקה, להגדיר את גבולות השטחים השונים ולברר השאלות הכספיות והכלכליות הכרוכות בתכנית החלוקה. והכלל הראשון שאני רוצה לקבוע הוא זה:

אין אנו רואים בועדה זו אינסטנציה פוסקת בריב שבין המחייבים והשוללים. אין אנו מביאים את הוויכוח הפנימי שלנו להכרעה בפני הועדה. ועדה זו לא נבחרה מטעם הקונגרס הציוני, ולא הקונגרס נותן לה הוראות. מהי איפוא סמכותה להכריע בריב שבין ציונים? רק הקונגרס הציוני מוסמך להכריע בוויכוח שבין השוללים והמחייבים. כל אחד מאתנו יצטרך להוכיח את צדקת עמדתו לא לועדה אנגלית - אלא לקהל הבוחרים הציונים, והם יכריעו בדבר. הועדה הטכנית היא ועדה של הממשלה האנגלית, ואין אנו רשאים למסור לה את ריבנו הפנימי. מי שרוצה זאת - אין אני מיחס רצון כזה לאוסישקין - פוגע בעיקר ציוני מרכזי ומערער את היסוד אשר עליו עומדת הציונות: קביעת גורל העם היהודי בידי העם היהודי ולא בידי זרים. הדור השני של חשמונאים הזמין הרומאים להכריע בריב שביניהם. ומאז התחיל חורבן המדינה היהודית. אינני „זולל-אנגלים" להיפך אני מעריץ אותם. אבל איני רוצה שאפילו אנגלים יכריעו בשאלותינו הפנימיות. רצון הקונגרס האחרון היה, שההכרעה הסופית תבוא בקונגרס הבא. ואין לשום ציוני רשות לעשות את הועדה כשופט בינינו, וההנהלה לא תתן ולא תרשה שמי שהוא יעשה את הועדה לשופטת בינינו. אפשר לעשות, כמובן, נגד רצון התנועה. להסתדרות הציונית אין שלטון ואין כוח של כפיה. אבל כל אלה העומדים בתוך „המסגרת" הציונית חייבים להמנע מצעד זה, הסותר החלטת הקונגרס. לא הועדה אלא הקונגרס יכריע בריב המחייבים והשוללים - זהו כלל ראשון.

ואני רוצה להניח כלל שני: יש לא רק מחייבים ושוללים, אלא יש עוד בכלל ציונים. אינני מתעלם אף פעם מהעובדה שבתוכנו יש מחייבים ושוללים, ושניהם הם שווי־זכויות בתנועה. ויש לא סתם שוללים ומחייבים, אלא יש כמה סוגים של מחייבים וכמה סוגים של שוללים. יש שוללים תקיפים ושוללים פושרים, ויש מחייבים תקיפים ומחייבים פושרים. יש שוללים מאונס ויש מחייבים מאונס, ויש שוללים בהתלהבות ויש מחייבים בהתלהבות. אבל יש עוד דבר: יש ציונים, יש הסתדרות ציונית, יש קונגרס ציוני ויש הנהלה ציונית. יש תנועה אחת, מאוחדת – ותהיה הופעה אחידה של התנועה ושל ההנהלה בפני הועדה. יש ויכוח – אבל הקונגרס לא נפלג וההסתדרות לא נחלקה, ונתקבלה עמדה אחת המחייבת את המחייבים והשוללים באחת.

ומכאן נובע הכלל השלישי ~~שאני רוצה~~ לקבוע: העמדה שתובא בפני הועדה האנגלית בשם התנועה הציונית ובשם הסוכנות – לא תהיה העמדה של המחייבים ולא תהיה העמדה של השוללים – אלא העמדה שקיבל הקונגרס וקיבלה מועצת הסוכנות: עמדה דואליסטית. מאחרי הקונגרס העשרים ועד הקונגרס העשרים ואחד (אם נניח שהקונגרס הבא יוכל כבר להכריע הכרעה סופית) יש להסתדרות הציונית בשלמותה עמדה דואליסטית האומרת: 1) מלחמה על המנדט, 2) מלחמה על תכנית מתוקנת של מדינה יהודית. לכל אחד מאתנו יתכן שיש רק עמדה מוניסטית. המחייב רוצה רק במדינה, השולל רוצה רק במנדט. כל זה בוויכוח הפנימי. כלפי חוץ מצווה כל ציוני גם להלחם על המנדט וגם על תכנית מדינה יותר מתוקנת – למען שתוגש לקונגרס לדיון ולהחלטה. כשהקונגרס האחרון דחה הצעת פיל, החליט של ההנהלה לנהל מו"מ בדבר הקמת מדינה. בהחלטה לא נאמר מדינה בחלק של הארץ, כי המחייבים לא רצו לפרש את דבר החלוקה, אבל ודאי לא ימצא אף איש אשר יטען שכוונת הקונגרס היתה להקמת מדינה בא"י ההיסטורית. הקונגרס הטיל על ההנהלה לנהל מו"מ על מדינה עברית על בסיס של חלוקה; הקונגרס הבא יהיה רשאי לדחות אפילו ההצעה הטובה ביותר – אם רוב הקונגרס יקבל את עמדתו של אוסישקין, אבל מכיון שאוסישקין איננו יכול להיות בטוח שההצעה תדחה, עליו יחד עם כולנו להלחם לפי שעה על ההצעה המתוקנת ביותר.

זוהי העמדה של הקונגרס הציוני, וההנהלה , על מחייביה ושולליה, יכולה להגן בפני הועדה אך ורק על עמדה זו – עמדה דואליסטית. בכל מקרה ובכל אינסטנציה שיש בהם להגין על המנדט – לעשות המלחמה על המנדט. בכל מקרה ובכל אינסטנציה שיש בהם להגין על תכנית מדינה יותר מתוקנת – להלחם על תכנית מדינה יותר מתוקנת.

בקונגרס היתה גם הצעה על עמדה מוניסטית – מלחמה על המנדט – ותו לא. ~~כל השאר איננו בא בחשבון ואין מנהלים עליו כל מו"מ~~. עמדה מוניסטית זו נדחתה, והתנועה נתחייבה על עמדה דואליסטית. ועד הקונגרס הבא לא נזוז ממנה.

השאלה העומדת לפנינו עכשיו – שאלת הופעתנו בפני הוועדה,– אינה השאלה מי יופיע – אלא במה נופיע? השאלה אינה, אם יופיעו שוללים ומחייבים יחד או לחוד – אלא במה יופיעו גם המחייבים וגם השוללים . והתשובה של ההנהלה היא ברורה: בין שהמחייבים והשוללים יופיעו יחד, בין שיופיעו לחוד, ובין שיופיעו רק מחייבים או רק שוללים – הם מחויבים לעמוד על ההחלטה הדואליסטית של הקונגרס. אם הועדה תדון גם במשטר המנדט – מחויב כל אחד להגן על אפשרות הגשמתו של המנדט ועל מילוי כל התחייבויות המנדט, מבלי לסתור את אפשרות הקמת המדינה היהודית, כי לקונגרס הבא צריכה להנתן האפשרות לדון ולהחליט – בחיוב או בשלילה – על תכנית הקמת המדינה. ואם הועדה תדון רק על תכנית חלוקה – ולפי שעה קבעה הועדה, בהתאם להוראות שלה, שהיא דנה רק על תכנית חלוקה, חייב כל אחד מאתנו לעמוד ולהלחם על תכנית מתוקנת של מדינה עברית, מבלי לוותר על המנדט, כי לפני

הקונגרס אי אפשר לחייב את התנועה על שום תכנית של מדינה, גם הטובה ביותר, כי רק הקונגרס הבא מוסמך לקבל החלטה סופית.

וכאן מלה אחת לד"ר בוגרשוב. הוא שאל שאלה תמימה מאוד: מדוע הסתפקו המחייבים בקונגרס האחרון בדחית תכנית פיל ולא הביאו מצדם שום תכנית אחרה. הם לא הביאו ולא יביאו, ואם מי שהוא מהציונים יביא לקונגרס הבא תכנית יהודית להקמת מדינה יהודית – אפילו התכנית האידיאלית ביותר, מנחל מצרים עד נהר פרת, ומהים התיכון ועד מדבר סוריה – נדחה אותה. כי אנו מתנגדים לסיסמא של מדינה יהודית. אנו דנים על הקמת מדינה יהודית – כשיש בדיון ממש, זאת אומרת כשהתכנית להקמת המדינה באה מאנגליה, ולא מבוגרשוב או מגרוסמן. תכנית פיל דחינו אף על פי שהיא נחשבה על ידי אנגליה, ונלחם על תכנית מתוקנת מצד אנגליה. אולם אם לא תהיה הצעה מצד אנגליה – לא נעשה את עצמנו ואת הקונגרס לצחוק לדון בהצעות־מדינה של בטלנינו המדינתיים.

מה יהיה צעד הראשון שלנו בפני הועדה?

נביא לועדה את עמדת התנועה, עמדת הקונגרס הציוני ומועצת הסוכנות גם בדבר המנדט וגם בדבר תכנית החלוקה. נגין על דעתנו המשותפת והכללית שהמנדט הוא בר־הגשמה, ונסביר הנימוקים שהביאו אותנו, את כולנו, לדחית הצעת פיל: המיעוט דחה – מפני שהוא מתנגד למפרע לכל תכנית של מדינה יהודיה הכרוכה בחלוקת הארץ. הרוב דחה מטעמים מעשיים, מבלי לקבוע לפי שעה עמדה עקרונית: אם בתנאים מסוימים ישלים או לא ישלים עם מדינה מקוצצת, והנימוקים המעשיים לדחיה הם: ועדת פיל הכריזה על מדינה יהודית סוברנית – אולם בתכנית הקונקרטית שהגישה, הסוברניות של המדינה המוצעת היא פגומה. אין שלטון מלא על חוף הים, אין רשות להקים נמל בת"א, יש „מנדטים זמניים" בארבע ערים, יש תשלום מס למדינה הערבית. נגיד שלא תתכן מדינה יהודית בלי ירושלים, לא יתכנו הגבולות המזרחיים והדרומיים כפי שהם הוצעו ע"י ועדת פיל, לא מטעמי בטחון ולא מטעמי משק. נעמוד על הנגב, על מפעל ים־המלח ומפעל החשמל.

לפי שעה, נעמוד רק על בקורת תכנית פיל; אבל ברור לנו שלא נוכל להסתפק בבקורת בלבד. כי יתכן מאד – והדבר קרוב לוודאי – שהועדה תגיד לנו: נניח שבקרתכם נכונה, בולה או מקצתה, לא יתכן „מנדט זמני" לעולם ועד. אבל אם „המנדטים הזמניים" יקבעו לחמש או לשלוש שנים – היש בהם פגימה יסודית או לא? יאמרו: אתם תובעים ירושלים, אולם אתם מודים שהמקומות הקדושים צריכים לעמוד תחת חסות בינלאומית – תציעו, איפוא, תכנית מסוימת איך לעשות זאת? יאמרו לנו: אתם מבקרים גבול הדרום או גבול המזרח – מהו לדעתכם הגבול הרצוי, אשר יאפשר לקונגרס לדון בהצעה ולהחליט בה?

אין ספק שנעמוד בפני שאלות כאלה ונהיה מוכרחים לתת עליהן תשובה – ז"א נצטרך להכנס במו"מ מפורט על תכנית המדינה. לא יתכן שנאמר לועדה: אנחנו באנו עליכם רק לשמוע, בשתהיה לכם או לממשלה הצעה – נגיש אותה לקונגרס והקונגרס יחליט. אם נעשה זאת – נתכחש לרצון הברור של הקונגרס, ומה שגרוע ביותר – נמעל בשליחותנו הציונית, כי הוטל עלינו – אם כי הדבר לא נאמר בפירוש – לעשות את כל המאמצים האפשריים למען השיג מהממשלה האנגלית את התכנית הטובה ביותר. תוך מאמצים אלה נעמוד בפני שאלות קשות ומסובכות ונצטרך להתיעץ מזמן לזמן עם הועד הפועל הציוני, ובמשך הזמן שהועדה תמצא בארץ נצטרך לכנס במה פעמים את הוה"פ. אולם עלינו לדאוג גם לכושר הפעולה של ההנהלה.

אנו עומדים בפני מערכה רצינית וחמורה, ועלינו ללכד את שורותינו. את הויכוח הפנימי נמשיך באופן חברי – אולם כלפי חוץ נופיע בעמדה מאוחדת, ואת ההכרעה הסופית נשאיר בידי המוסד העליון של תנועתנו.

<u>ה ע ת ק ה</u>

7.12.36

לועד הפועל של ההסתדרות

ח.נ.,

לפני יומיים טלגרפנו על ענין המשלחת מאמריקה, היום על בקורי אצל ברנדס. על שני הענינים הנ"ל אכתוב הפעם.

אינני יודע איך קבלתם אתם את הידיעה הראשונה. כאן, דבר המשלחת התקבל בהתלהבות מרובה ובהגבה חיובית בעתונות. משלחת שבה ישתתפו ב"כ היוניונים הגדולים, מנהיגי פועלים חשובים, בעלי השפעה בתנועת הפועלים. יש לזה ערך גדול מאד. גם הופעתם בחו"ל – בלונדון ובפריס – יש להערך גדול. מיד אחרי הועידה התאסף הועד האדמיניסטרטיבי של המגבית ודן בהרכבת המשלחת ומועד נסיעתה. החליטו על ינואר. הסבות הן לוקליות וכלליות. רק עכשיו יש אפשרות למנהיגים הללו לעזוב את הארץ. באפריל-מאי מתחילות בחירות וועידות וא"א יהיה להם לנסוע. חוץ מזה הובעו גם דעות שנבעו מטעמים פוליטיים. רצוי שהמשלחת תופיע עתה, כאשר הועדה המלכותית עדיין בארץ, או סמוך לעזיבתה את הארץ. עוד נימוק אחד – הם ישהו בארץ כשלשה שבועות, ועוד יספיקו לחזור בהמשך המגבית. תמכתי בדעות הללו, אם כי ידעתי שהחדשים הללו אינם מתאימים ביותר – חדשי הגשמים. אנו מחכים לתשובתכם. רשימת האנשים טרם נגמרה, בודאי יסעו: שלוסברג, הוכמן, ברסלב, גוסקין מולי דובינסקי.

והענין השני הוא – בקורי אצל ברנדס.

לפני זמן מה פנו אליו לקבל משלחת, אשר חשבה לברכו ולהגיש לו את מתנת "יכין". הוא ענה, שבשעה זו הוא עסוק מאד ובקש לדחות את הבקור. אני לא ידעתי מזאת, וכתבתי לו פרטית שהגעתי לאמריקה וארצה במשך הזמן לבקרו. למחרת היום קבלתי טלגרמה שישמח לראותי ב-5 אח"הצ. הפגישה היתה לבבית מאד. השאלה הראשונה היתה "מה נשמע בארץ"? מסרתי לו בראשית דברי את ברכת ההסתדרות ליובלו והגשתי לו את האלבום "יכין". ספרתי לו על תנועת החיים שלא פסקה, על השגינו הכלכליים, על האפשרויות לרכישת קרקע, על ההכנות להתישבות באדמות צמח, על הנוער הגרמני, על ההגנה וההבלגה. הוא הקשיב מאד לדברי, הפסיק בכמה הערות. כשדברתי על הועדה המלכותית אמר; "הם יכולים רק להכביד עלינו, אבל בשום אופן לא יוכלו להפסיק את מפעלנו". כשספרתי לו את מספר העולים בשנה האחרונה, אמר: "זהו העיקר – העליה" "בלעדה מפעלנו לא יתקדם". ספרתי לו על ועידת געווערקשאפטן – הוסיף: "אתם מצליחים ובטח – תצליחו". העירותי מה שהוא על המצב הפוליטי – אמר: "בן-גוריון ושרתוק התנהגו יפה מאד במו"מ עם הנציב העליון והממשלה בכלל". העירותי לו על נאומו של ויצמן בפני הועדה, נענע בראשו לאות הסכמה.

בדברי על מעשנו במשך שש החדשים, היה נרגש, פניו החוירו ובעיניו נראו דמעות גיל. אמר לי – בוא תכנס לאשתי ותספר גם לה את כל זאת. ישבתי גם אתה כמה רגעים וספרתי לה. ספרתי לה על חגיגת יובלו בארץ ע"י כל הישוב. על זה ענתה "בעלי עדיין צעיר ומלא אמונה בהגשמת הציונות".

בהסתכלו לאבלום לאלבום של "יכין" עמד על המספרים, התפעל ושמח בסיימו את הדף האחרון, המוקדש לו, חבק את ידי והביע תודה. בליתי אצלו 35 רגעים. ראיתי בפני אדם גדול, מסור ונאמן כתמיד, מאמין עמוק בשאיפותינו, מאמין בהגשמה. אני מאושר שנפגשתי אתו.

דנו היום על פעולתן של צמח. החלטנו לרכז את פעולתו בעיקר בליגה. ראויה תנועתנו כאן שנקדיש לה אחד לחנוך ולאו דוקא למגבית. עיבדנו תכנית פעולם ידועה. המזכיר החדש כהנסקי, עושה רושם מצוין.

ואחרון-אחרון: אני מזכירכם, אי קבלת ה"דבר" ו"הפועל הצעיר" יביאני לידי מעשים קשים. מה זה, האמנם א"א לסדר שישלחו לי את "דבר"? את "הבוקר" ואת "הירדן" מה שנשלח מהועד הפועל. הנני מקבל, רק את ה"דבר" אינני מקבל. כמו כן את "הפועל הצעיר". האמנם אין מי שידאג לכך? אני צריך להתרפס בפני אחרים ומה אעשה כאשר אהיה מחוץ לניו-יורק? מה זה - חוסר דאגה או חוסר סדר? אני דורש מכם לסדר את זאת.

בב"ה יוסף

שליחים המתכוננים לצאת בקרוב בשליחות אל הגולה

מס. סדורי	שם הארץ	התנועה	הכתובת	לאיזו פעולה נועד	הערות
	סוריה				
1.					
2.					
	מצרים				
1.	~~דאר יאיר~~	~~חבר הקבוצה, מפא"י~~	~~רמת-יוחנן~~	~~חלוץ ונער~~	
2.	קדר לוי		ירושלים	" "	
3.					
4.					
	טריפולי				
1.	גבעון יצחק				
2.	פורטוגלי				
3.	דאר יאיר			גבגת	יעבור ממצרים לטריפולי כשתהיה אפשרות לכך
4.					
	עיראק				
1.					
	עדן				
1.					
	פרס				
1.	בן-אהרן אהוד		רמת-גן	חלוץ ונער	
	תוניס				
	אבא אהרן	חבר הקבוצה, מפא"י	גניגר	חלוץ ונער	
	פרידליך זאב	הקב.המאוחד, אח"ע	עין-גב	" "	
	הודו				
	ברלין				
	~~ראיש מנחם~~	~~הקב.המאוחד, מפא"י~~	~~גבעת-השלשה~~	~~חלוץ ונער~~	
	~~לייטה אריה~~	~~" " אח"ע~~	~~עין-חרד~~	~~" "~~	
	~~זילברברג זלמן~~	~~השומר הצעיר~~	~~רוחמה~~	~~" "~~	
	~~קורץ שמחה-לייב~~	~~ציוני הכללי~~	~~ירושלים~~	~~" "~~	
	סולביק חיים-אליעזר	" "	תל-אביב	" "	

מס. סדורי	שם הארץ	התנועה	הכתובת	לאיזו פעולה בועד	הערות

הונגריה

.1
.2
3

רומניה

.1
.2
.3
.4

צ'כוסלובקיה

.1
.2
.3
.4

שוויצריה

.1	ירגב משה	הפועל המזרחי	בארות-יצחק	מלוין ונער
.2	~~ליפסקי עקיבא~~	~~כפר-עציון~~		~~עליית נער~~
.3				
.4				
.5				

צרפת

.1	~~בן-שחר גרשון~~	~~חבר הקב' צרעה,מפא"י~~	~~מצובה~~	~~מלוין ונער~~
.2	~~פרשקר אלכסנדר~~	~~הנוער הציוני~~	~~נצנים~~	~~" "~~
.3	~~מלצין ישראל~~	~~הקב.המאוחד,אחה"ע~~	~~גבעת-ברנר~~	~~" "~~
.4	~~נחשון-קלפר אליהו~~	~~חבר הקבוצות,מפא"י~~	~~גבע~~	~~" "~~
	~~רייכמן חנן-הנס~~	~~פועלי אגו"י~~	~~שדות-יעקב~~	~~" "~~
.6	שייבק משה	הפועל המזרחי	שדה-אליהו	" "
.7				
.8				
.9				
.10				

בלגיה

.1	~~מאנקיר משה~~	~~מפא"י~~	~~רחובות~~	~~" "~~
.2	דוייטשר יצחק	השומר הצעיר	דן	" "
.3				
.4				

הולנד

.1	~~היימנס מנחם~~	~~תנועת המושבים, מפא"י~~	~~כפר-ידידיה~~	~~" "~~
.2	~~סלינר יצחק~~	~~חבר הקבוצות,מפא"י~~	~~שדה-נחמיה~~	~~" "~~
.3				
.4				

מס. סדורי	שם הארץ	התנועה	המחנה	לאיזו מעולה נועד	הערות

איטליה

.1					
.2					
.3					
.4					

אוסטרליה

.1	לדרברגר אהוד	חבר הקבוצות,מפא"י	מצובה	אלון ונער	
.2					
.3					

יוון

.1					
.2					

אנגליה

.1	לויתן נחמיה	נצ"ח - מפא"י	נעמה	אלון ונער	
.2	שיף אברהם	השומר הצעיר	דליה	״ ״	
.3	רייך שמעון	הקב. המאוחד	משמרות	״ ״	
.4					
.5					
.6					

דרום-אמריקה

.1	אבגל אהרן	הקב.המאוחד,מפא"י	בית-אורן	״ ״	
.2	הירש משה-קורט	מפא"י	קב.החוגים, המעלית	״ ״	
.3	המלביק אהרן	הפועל המזרחי	כפר-עציון	״ ״	
.4	פלג-פיימבך פאורדיר	השומר הצעיר	גת	״ ״	

גרמניה-"אר גראט"

.1	אברבין חיים	הפועל המזרחי	תל-אביב		
.2	ילינק אברהם	מפא"י	כפר-המכבי		
.3	הורביץ יוסף	מפא"י	כפר-סאלד		
.4	מינץ גוריר	תנועת לאמ"צ	יגור		
.5	אשטיין דוד	מפא"י	רמת-רחל		
.6	ברויר אליעזר	פועלי אגודת-ישראל ירושלים			
.7	ברוך יהושע	השומר הצעיר	נגבה		
.8					
.9					
.10					
.11					
.12					
.13					
.14					
.15					

מס. סדורי	ש ם	ה א ר ץ / התנועה	ה כ ת ב ת	לאיזו מעלה בוער	ה ע ר ו ת
	ארצות-הברית				
.1	פולוביצ'יק-זמיר נחן	חבר הקבוצות, מפא"י	רמת-יוחנן	מלון	רבער
.2	פרידל נחן				
.3	רייכמן אהרן				
.4	ברזון פרידריךזאב	הנער הציוני			
.5	ירדני נחן	הקב, המאוחד	כנרת	"	"
.6	אירש משה	מפא"י	קב. החוגים, המדיה	"	"
.7	הירש אביטב	"	" "	"	"
.8	מגדל אריה	"	גבעת-חיים	"	"
.9	קרקובי יוסף	"	תל-אביב	"	"
.10					
.11					
.12					
	מכסיקו				
.1	כהן נסים	השומר הצעיר	קב. א"י ע"י ראל"צ	"	"
.2					
	ב ר ז י ל				
.1	כץ מאיר	חבר הקבוצות, מפא"י	הזורע	"	"
.2					
	אורוגואי				
.1	ברנר שלמה	הפועל המזרחי	שדה-אליעזר	"	"
.2					
	ארגנטינה				
.1	ברגש מנחם	הקב. המאוחד, מפא"י	אלונים	"	"
.2	ברזיאני יוסף	השומר הצעיר	מסלול	"	"
.3	הרץ אליהו	חבר הקבוצות, מא"י	רמת-יוחנן	"	"
.4	גרבורסקי משה	הקב. המאוחד, אח"ע	עין-חים	"	"

תשובה לשאלון של החי' דוד בן-גוריון

	1933 +	1934+	1935+	1936	1937	
1) עליה כללית+	30327	42359	61854	29727	8683	(ב3/4 שנה)
עליה עובדת						
סרטיפיקטים (עם עולים)	18953	22035	27734	11475	3106	" "
לפי הרשמה במרכז העליה של ההסתדרות	14500	12131	17381	8534	1593	(חצי שנה)
2) אוכלסי הישוב היהודי: (בסוף כל שנה)	270000	305000	375000	40500	כ420000	

+ הערה:מספרים רשמיים; המספרים האמתיים(עם התי-רים, שנשארו בארץ הם יותר גדולים: כ-50000 ב1934, כ-65000 ב-1935)

(1)
3) חברות בהס' לפי המקומות ב31 דצמבר כל שנה עם נשי עובדים

	1933	1934	1935	1936	1937
ערים	28823	45192	59460	66076	טרם סוכם, אבל אין שנוי רב
מושבות	14234	16684	+16130	20107	
משקים	4762	5689	+11227	12453	
	47819	67562	86817	98636	למעלה מ-100000

+הערה: השנויים במספר פועלי המו-שבות וחברי המש-קים בשנת 1935 בהשואה לשנה הקו-דמת הם רק שנויין טכניים; החלטנו להוציא את קבו-צי המושבות בעלי משק עצמי מהמדור "מושבות" ולהכני-סם למדור "משקים' (זעירים)

(2)

לפי מקצועות (בלי נשי עוב)	1933		1935 +		1937+	
תעשיה ומלאכה	12000	30.3%	25000	29.4%	27044	25.8%
חקלאות במושבות	5500	13.8%	8000	9.4%	24419	23.5%
" במשקים	4700	11.8%	10000	11.8%		
בנין XXXX	7000	16.7%	16500	19.4%	11001	10.6%
הובלה	2500	6.9%	7000	8.2%	6551	6.3%
פקידות	4500	13.6%	7000	8.2%	12486	12.0%
משק בית	2800	6.2%	5000	5.95%	9555	9.1%
שונים	300	0.7%	6500	7.65	13066	12.7%
	39300	100%	85000	100%	104122	100%

+ הערה:המספרים הם של כל העוב-דים, לא רק חברי ההסתדרות; אין לנו חומר על הר-כבם המקצועי של חברי ההסתדרות בלבד, אבל הוא דומה למספרים אלה

(3)
פועלים

פועלות

(3)

	1933 (סוף)	1934 (סוף)	1935 (סוף)	1936 (סוף)	1937
פועלים	26218	37960	47238	52972	טרם סוכם
פועלות	8284	11972	17474	21022	
נשי עובדים	10924	14543	17485	20350	
נוער עובד	2393	3087	4620	4292	

4) מספר הפועלים היהודים בכלל:

	1934	1935	1936	1937
בלי נשי עובדים	כ-45000	65000	83000	104122
עם נשי עובדים	כ-60000	84000	105000	139.535

5) קבוצים (בלי ילדים וקרובים)

	1934	1935	1936	1937
קבוץ מאוחד	3540	5460	6590	
השומר הצעיר	2300	2554	3308	3472
חבר קבוצות	1600	1750	2000	2250
ארגונים ומושבים	4800	5200	5740	

6) נוער עובד: ראה למעלה בחברות ההסתדרות

7) פועלי הנמל:

1935	1936	1937
כ-500	כ-1000-1200	+1600-1500

8) תנועת הבנין:

1933	1934	1935	1936	1937
782656	1.064.068	1.214.302	738.080	451.800 (ב-9 חדשים)

9) תנועת הנטיעות אצל יהודים: שטח הפרדסים היהודים בסוף כל שנה

1933	1934	1935	1936	1937
115.000	150.000	160000	165000	165000

10) ראה במכתב לואי

11) " " "

12) מפעלי חרושת ומלאכה

	1933	1935	1937 (סיכום פרוביזורי)
ההון	5.371.000	8.654.000	10.584.000
התוצרת	5.352.000	8.539.000	7.514.000
עסוקים	19595	32000	כ-28-30000

+ הערה: בזמן העונה נוספים כמה מאות פועלים יהודים

13) **השקעת הון יהודי**

	1933	1934	1935	1936
לבנין	2.850000	5.300000	6.000.000	3.000.000
לחרושת והובלה	800000	1.400000	2.250.000	1.200000
לחקלאות	1.600000	1.750000	1.750.000	1.300000
-לקנית קרקעות	8.500000 (לקנית קרקעות ושונות)	1.650000 (לקנית קרקעות ושונות)	1.700.000	300000
שונות			1.000.000	500000

14) **שיכון העובדים במשך כל שנה**

	1933	1934	1935	1936	1937
מספר הבתים והדירות	600	1000	1600	2300	2650
ההון המושקע	235000	380000	620000	915000	1.083000

15) **קואופרציה אשראית**

	1933	1934	1935	1936	1937
מספר המוסדות	21	21	25	24	28
הן עצמי	24180	43329	56271	66183	84235
סכום הפקדונות	117590	193530	257144	290213	275753
מחזור הלואות	164640	347819	421383	386936	+ 298280
מספר החברים	11485	15361	20644	23732	25045
					(במשך 10 חדשים)

16) **האגודות הצרכניות**

	1933	1934	1935	1936	1937
מספר האגודות	26	34	40	44	
מספר החברים	2603	3074	4067	6550	
גודל ההון העצמי	£ 6077	£ 12726	£ 25255	£ 35000	
המחזור השנתי	£93594	£171064	£272500	£360000	

17) **הקואופרציה היצרנית** (יחד עם הובלה)

	1933/32	1934/33	1935/34	1936/35	1937/36
מספר הקואופרטיבים		71	74	78	78
מספר העובדים	958	1671	2187	2719	2814
מספר השכירים		בדרך כלל שליש			כ-900
הון עצמי	61836	140615	237023	310415	330000
פדיון התוצרת	287076	572421	942361	1.257981	1.140638
שכר עבודה	103200	199104	345288	455000	420000

18) מזה הובלה:

	1933/32	1934/33	1935/34	1936/35	1937/36
מספר הקואופרטיבים	15	25	26	25	26
מספר העובדים	517	846	1208	1585	1650
הון עצמי	36104	72000	146700	216853	236987
פדיון או תוצרת	159650	360360	612000	824608	749350

19-20) משרדים קבלניים לבנין "סולל-בונה"

	1934	1935	1936	
מספר המשרדים	4	4	3	
היקף העבודות	600.000	1.000.000	561.000 לא"י	הערה: על עבודת המש-רדים הקבלניים קשה להשיג חומר מרוכז.
מספר הפועלים העסוקים	2.500	4.000	2.800	
הון עצמי	כ-60.000		160.000	

21) משרדים קבלניים בכפר

	1936	1937 (חצי שנה)
מספר המשרדים	8	12
היקף כספי	21599	36000 (בקיץ)
מספר הפועלים העסוקים	700	607 (בקיץ)

22) "יכין"

	1933	1934	1935	1936
הון עצמי והקרנות	£11675	£16815	£20000	£ 25000
שטח הפרדסים המעובדים	4637	5775	6200	6930
מספר הפועלים העסוקים	520	750	760	800
המחזור הכספי	93431	102724	110048	115000
הוצאות אדמיניסטרטיביות	5.8%		4.4%	
הריוח הנקי		£ 3921		£ 3200

23) תנובה

	1933	1934	1935	1936 (תרצ"ו)	1937 (תרצ"ז)
סניפים			98 ישובים	150 ישובים	
מחזור שנתי	£209000	£290000	£410000	£552100	£559.788
הון עצמי		28200	40800	59000	
השקעות		29300	73150		£103.000

24) "המשביר"

	1933	1934	1935	1936	1937
סניפים(מסודות מסונפים)	108		183	213	
ההון והקרנות	12553	18498	24866	38743	45000
מחזור שנתי	122815	198869	272886	336410	500000
ריוח והפסד	4569	7744	9619	13184	

25) בנק הפועלים

	1933	1934	1935	1936	1937
הון עצמי הרשום	100.000	100.000	150.000	150.000	
פקדונות	186.505	273.420	339.400	440.700	אין שנוי
סכום ההלואות	367.000	455.000	604.000	598.000	303.722(חצי שנה
ריוח והפסד	6492	8.211	10.354	8.102	

26) "הסנה"

	1933	1934	1935	1936	1937
מספר המובטחים	330	521	1010	3600	4563
סכום הביטוח	52295	83560	156706	520000	773000
הון עצמי וקרנות				70000	
ריוח והפסד				1603	

27) קופת חולים

	1933 תרצ	1934	1935 תרצ'ז	1936	1937
מספר החברים	26700	37300	49471	59211+	68300
תקציב שנתי	72385	119076	188757	210509	
רכוש(השקעות)	48288			169805	+ (סוף 1936)
תשלומי חברים (ב% של כל ההכנסות)	85.4%	83.6%	83.1%	84.8%	

28) "ניר"

	1933	1934	1935	1936	1937
הון (רשום)	15000	145000	215000	250000	
הון עצמי(הנפרע)	10466	90000	145000	175000	
אובליגציות	–	–	100000	150000	
הלואות	12371	147000	219552	368998	
ריוח והפסד	673		13665	16147	

29) הית

	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36	1936/37
משלוח הפרי	66859תיבות	88296 ת.	234000 ת.		

30) **תנובה-אכספורט**
משלוח פרי

300,000ת. 400.000 תיבות

31) **שביתות**

	1933	1934	1935	1936
מספר השביתות (בלי השבתות)	44	68	69	45
מספר השובתים	1804	1104	1625	723
מספר ימי השביתה	14290	11313	17090	7201
סיבות השביתות				
דרישה להטבת תנאי העבודה	23	34	14	1
נסיון להרעת תנאי העבודה	1	1	3	5
אחרים בתשלומים	3	3	7	21
פטורי פועלים (עבודה בלתי מאורגנת)	17	24	38	12
שונות	–	6	7	6
ס"ה	44	68	69	45

תוצאות השביתות

	1933	1934	1935	1936
נצחון הפועלים	33	51	54	33
כשלון "	2	8	3	1
פשרה	7	8	12	8
בלתי ידוע	2	1		3
סה"כ	44	68	69	45

32) **קרן חוסר עבודה**

	1933	1934	1935	1936	1937 (מחצית)
הכנסות ממסים	3798	8106	13730	17303	11608
" ממקורות אחרים	1490	1246	7477	2288	1787
פדיון עבודה				47107	6749
פעולות: עזרה				8691	7185
ארגון ויצירת מקומות עבודה				1837	2451
העסקת פועלים				2238	1843
הקצבות שונות				4197	2055
הנהלה והוצאה כללית				1530	
עודף הכנסות				49257	
השקעות הקרן בעבודות פרודוקטיביות					56750

33) מצב תרבותי

ידיעת השפה העברית: במפקד הפועלים הכללי 1937 הודיעו 85% של הפועלים, שהם יודעים לדבר עברית ו-80%, שהם יודעים לקרוא ולכתוב עברית (במפקד 1926: 85% ו-84%). במשקים אחוז יודעי עברית הוא 91%, בערים ובמושבות: 84%. מעולי פולניה הודיעו 87%, שהם יודעים לדבר עברית, מעולי גרמניה רק 66%.

שעורי ערב לעברית קיימו ע"י המרכז לתרבות בחרף 1936/37 ב-21 נקודות בשביל 1000 שומעים.

ספריות פועלים: ספריות קיימות בערים, במושבות הגדולות ובמשקים; מספר הספרים בהן הוא בלתי ידוע.

"מיל לתרבות": החלטה בנידון זה נתקבלה במועצת ההסתדרות באפריל 1935; הוא מכניס 70 לא"י לחודש.

מספר הנקודות, העובדים, הנפשות בהתישבות העובדת המסונפת להסתדרות הפועלים החקלאים.

		משקים קבוצתיים			מושבי עובדים			ס"ה		
		מספר הנקודות הישוביות	מספר העובדים	ס"ה הנפשות	מספר הנקודות הישוביות	מספר העובדים	ס"ה הנפשות	מספר הנקודות הישוביות	מספר העובדים	ס"ה הנפשות
לראשית שנת תרצ"ה (אוק')	1934	39	5260	6800	35	2898	5400	74	8158	12.200
" " תרצ"ו	1935	43	6693	9233	36	3631	7070	79	10324	16.303
" " תרצ"ז	1936	43	7881	11259	36	3992	7977	79	11873	19236
" " תרצ"ח	1937	53	8952	12330	44	4750	9340	97	13702	21.670

הערות: 1) הסכומים השנתיים אצלנו מתנהלים לסוף השנה החקלאית.
2) המספרים להתחלת תרצ"ח אינם החלטיים; יתכן, שיחולו בהם אי אלה שנויים קלים

נקודות ההתישבות המלאה (הותיקה) והחלקית התלויה בעבודה שכירה.

	התישבות מלאה			התישבות חלקית			ס"ה		
	מספר הנקודות	מספר העובדים	שטח הקרקע הקבוע והזמני דונם	מספר הנקודות	מספר העובדים	שטח הקרקע הקבוע והזמני דונם	מספר הנקודות	מספר העובדים	שטח הקרקע הקבוע והזמני דונם
קבוצות	23	4057	106720	30	4895	*63623	53	8952	170343
מושבים	12	1738	65142	32	3012	*43795	44	4750	108937
ס"ה	35	5795	171862	62	7907	107418	97	13702	279280

*) בכלל גם השטח של ההתישבות הכי חדשה בעמק בית-שאן, עמק הירדן והדרום. אולם ביחס ליתר המשקים לוקח בחשבון השטח שהיה ברשותם בשנת תרצ"ו. בשנת תרצ"ה היה ברשות המשקים הקבוצתיים סך 108.889 דונם ובידי המושבים 84.780 דונם - בס"ה 193.669 דונם.

ההשתייכות לאגודים הארציים.

	לראשית שנת תרצ"ה	לראשית שנת תרצ"ו	לראשית שנת תרצ"ז	לראשית שנת תרצ"ח
הקבוץ המאוחד	3687	4844	6590	6500
" הארצי	2152	2664	3162	3232
חבר הקבוצות	1410	1544	1765	1843
לבוער הציוני	272	242	283	303
בלתי קשורים ושונים		372	814	816
ס"ה בקבוצים	7521	9666	12614	12694
ס"ה במושבים וארגונים	5061	5518	5740	5762

הערה: המספרים לראשית תרצ"ח אינם החלטיים, יתכן, שיבואו בהם אי אלה שנויים קלים.

ההשקעות הכספיות ומקורותיהן בהתישבות העובדת.

מקורות ההון	ב-23 משקים קבוצתים בהתישבות המלאה		ב-17 קיבוצים בהתישבות החדשה		ב-36 מושבים
	לסוף תרצ"ו	לסוף תרצ"ה	לסוף תרצ"ו	לסוף תרצ"ה	לסוף תרצ"ו
קרן היסוד	337621	369796	24621	16736	289840
הסוכנות היהודית	62153	19384	67932	23548	
הקרן הקימת לישראל	22270	16339	8411	4473	17582
התישבות האלף					97812
פיק"א	64970	57727			
"ניר"	52024	14836	52855	27357	65156
חברות המים			3804		21263
שונות	311444	259455	206234	169058	309639
הון עצמי	78592	59994	58531	61688	517053
ס"ה	929074	797527	422388	292860	1371505

23 המשקים הם: כפר-גלעדי, אילת-השחר, כנרת, דגניה א', ב', בית-זרע, גשר, בית-אלפא, חפצי-בה, תל-יוסף, עין -חרוד, גבע, מרחביה, מזרע, גניגר, שריד, גבת, השרון, עינות, משמר-העמק, יגור, גן-שמואל, קרית-ענבים.

17 המשקים בהתישבות החדשה הם:
אפיקים, רמת-יוחנן, משמרות, עין-שמר, עין-החורש, גבעת-חיים, מעברות, משמר-השרון, גבעת-השלשה, שילר, גבעת-ברנר, נען, גורדוניה חולדה, החוגים-שטה, כפר-החורש, המאוחד-הרצליה, רמת-הכובש.

הערה: אין בידינו חומר מרוכז על ההשקעות במושבים בשנים הקודמות.

ההשקעות	ב-23 משקים קבוצתיים בהתישבות מלאה. לסוף תרצ"ו	ב-23 משקים קבוצתיים בהתישבות מלאה. לסוף תרצ"ה	ב-17 קיבוצים בהתישבות החדשה לסוף תרצ"ו	ב-17 קיבוצים בהתישבות החדשה לסוף תרצ"ה	ב-36 מושבים לסוף תרצ"ו
בניני-דירה	188189	159356	74087	53570	342.592
בניני משק ומלאכה	120570	103887	29511	21572	186720
רשת השקאה, אינסטלציה, דרכים וגדרות	75963	44656	53133	30159	183949
מטעים	108117	88996	67158	43523	272.773
בהמות עבודה	4767	5055	2031	1957	
בהמות חלב	98656	83118	25223	15735	188099
צאן, עופות, נחילים	21502	19011	6128	4233	
אינקובטר דומם	75603	73647	46829	37753	59043
שונות	63208	50248	18931	10656	138329
ס"ה	756575	627974	323031	219158	1371505
השקעות חוזרות	138259	138571	99357	73702	
הפסד	34240	30982			
ס"ה	929074	797527	422388	292860	1371505

הרכוש (אינקובטר חידוסם מחוץ לבתים).

	ב-23 משקים קבוצתיים התישבות מלאה לסוף תרצ"ו	ב-23 משקים קבוצתיים התישבות מלאה לסוף תרצ"ה	ב-17 קיבוצים בהתישבות חדשה לסוף תרצ"ו	ב-17 קיבוצים בהתישבות חדשה לסוף תרצ"ה
טרקטורים	72	68	38	31
קומבינים	21½	21½	1½	1½
מכבשים	17	18	2	3
מתחחות	5		5	
אוטומובילים	36	28	35	26
בהמות עבודה	318	285	110	119
פרות	1720	1407	405	274
מבכירות	429	343	84	74
עגלות	892	701	16	15
ראשי צאן	4029	4007	1389	993
עופות	64519	57402	15378	9623
נחילים	2181	1819	825	617

הערה: החומר על הרכוש במושבים איננו מושלם ולכן לא פרטנו אותו.

היקף התוצרת החקלאית במשקים הותיקים ובהתישבות החדשה בשנת תרצ"ה ותרצ"ו.

	יחידה	23 משקים קבוצתיים תרצ"ה	23 משקים קבוצתיים תרצ"ו	17 קיבוצים בהתישבות החדשה תרצ"ה	17 קיבוצים בהתישבות החדשה תרצ"ו	ס"ה תרצ"ה	ס"ה תרצ"ו
פלחה: חטה	טון	4405,5	2517,5	360,8	269,5	4766,3	2787,0
שעורה	"	1364,4	578,0	126,6	79,6	1491,0	657,6
ש"ש	"	167,2	112,0	68,9	48,7	236,1	160,7
תירס גרעינים	"	820,4	225,2	46,6	51,1	867,0	276,3
תירס (סילז')	"	919,0	959,7			919,0	959,7
חציר כבוש	"	3160,5	3645,4	912,9	1255,6	4073,4	4901,0
" בקצר לירק	"		406,6		110,7		517,3
=קש ותבן		3131,1	2550,4	176,5	363,4	3307,6	2913,8
ס"ה ההכנסה מפלחה	לא"י	69.393	47.954	8.986	10.312	78.379	58.266

היקף התוצרת החקלאית במשקים הותיקים ובהתישבות החדשה
בשנת תרצ"ה ותרצ"ו /המשך/.

	יחידה	23 משקים קבוצתיים תרצ"ה	23 משקים קבוצתיים תרצ"ו	17 קבוצים בהתישבות החדשה תרצ"ה	17 קבוצים בהתישבות החדשה תרצ"ו	ס"ה תרצ"ה	ס"ה תרצ"ו
מספוא בהשקאה: תלתן ירוק	טון	7055,2	8525,6	2145,1	3047,8	9200,3	11573,4
" גרעינים	"	13,2	25,6	980,0	3810,0	993,2	3835,6
אספסת ירוקה	"	5418,0	3499,1	(*767,6	574,2	6185,6	4073,3
" יבשה	"		461,1		80,2		541,3
" גרעינים	"	1,0	0,1			1,1	
תירס ירוק	"	2577,5	3619,6	788,0	1529,6	3365,5	5149,2
סלק בהמה	"		629,0		143,5		772,5
ס"ה ההכנסה ממספוא	לא"י	13.241	17.026	3.578	5.558	16.819	22.584
מטעים: פרדסים	לא"י	7.261	8.203	2.128	2.064	9.389	10.267
כרמי גפנים	"	11.112	21.851	4	279	1.116	22.130
עצי פרי שונים	"	2.152	2.124	1.321	243	3.473	2.367
בננות	"	6.027	8.863	1.895	2.622	7.922	11.485
ס"ה ההכנסה ממטעים	לא"י	26.552	41.041	5.348	5.208	31.900	46.249
בזה הכנסה מפרי מטעים צעירים	לא"י	986	5.167	857	1.392	1.843	6.559
משתלות: ס"ה ההכנסה	לא"י	8.907	8.405	8.752	11.129	17.659	19.539
ירקות: " "	לא"י	13.489	19.678	6.648	14.419	20.137	34.097
הרפת: חלב	אלפי ליטר	5403,0	6341,7	843,8	1280,9	6246,8	7622,6
בשר	בלא"י	1.269	1.379	209	312	1.478	1.691
מכירת פרות ופצויים	"	6.565	6.583	1.012	1.529	7.577	8.112
גידול נוסף	"	13.371	17.702	3.026	3.663	16.397	21.365
זבל	"	1.593	2.693	749	978	2.342	3.671
שונות	"	328	278	210	93	538	371
ס"ה ההכנסה מהרפת	לא"י	103.460	106.182	17.508	21.726	120.968	127.908
הלול: ביצים	באלפים	4413,2	5601,9	675,5	966,9	5088,7	6568,8
אפרוחים בני-יום	לא"י	2.316	3.091	696	2.502	3.012	5.593
עופות לבשר ולגידול	"	5.274	7.124	1.028	2.269	6.302	9.393
תוספת עופות	"	4.111	2.692	435	1.213	4.546	3.905
זבל	"	378	500	101	208	479	708
שונות	"		95				95
ס"ה ההכנסה מהלול	לא"י	33.063	38.650	5.748	11.101	38.811	49.751
הדיר: חלב	באלפי ליטר	164,7	132,8	?	19,3	?	152,1
גבינה	לא"י	974	1.671	421	719	1.395	2.390
לבשר	"	1.008	878	247	231	1.255	1.109
גדול נוסף	"	649	660	125	177	774	837
צמר	"	270	306	37	63	307	369
זבל	"	307	450	?	185	?	635
ס"ה ההכנסה מהדיר	"	6.797	6.433	1.836	1.662	8.633	8.095
מכורת: דבש	פחים	1029	1130	230		1259	1130
"	ק"ג	6304	9648	430	495	6734	10143
ס"ה ההכנסה מהמכורת	לא"י	2.601	2.479	562	972	3.162	3.451

הערה: בנוגע למושבים נמצאים לפי שעה בידינו רק מספרים על המכירה בלי לדעת את ערך ההספקה העצמית לאחר החישובים המתאימים נוכל גם להמציא ידיעות בנוגע למושבים.

תל-אביב, 9.12.1937

ההסתדרות הכללית של העובדים העברים בארץ-ישראל
הסתדרות הפועלים החקלאים
GENERAL FEDERATION of JEWISH LABOUR in ERETZ-ISRAEL
AGRICULTURAL WORKERS' ORGANISATION
תל-אביב, רחוב ליליינבלום 15, טל. 477-78
TEL-AVIV, 15, LILIENBLUM STR., PHONE 477-78

בתשובה נא להזכיר
המחלקה לסטטיסטיקה DEPART.
המספר 6217 No.
IN REPLY PLEASE QUOTE

מכתבכם מספר מ/62/1/1 מיום 2.12.37

תל-אביב
ת.ד. 210

ו' טבת תרצ"ח
10.12.37

TEL-AVIV
P.O.B. 210

הנדון

לכבוד
החי' ד.בן-גוריון
הועד הפועל של הסתדרות העובדים
כ א ן.

ח.נ.

בהתאם למכתבך הנ"ל הננו מצרפים לזה את החומר הסטטיסטי המבוקש על ידך.

בב"ח
ההסתדרות הכללית של העובדים העברים בא"י
הסתדרות הפועלים החקלאים
המרכז החקלאי

לוטה: רשימות סטטיסטיות.

שג/נפ

מפעלי "אבן - וסיד"

סכום ימי עבודה ושכר עבודה במשך 3 חדשים: אוגוסט, ספטמבר, אוקטובר.

שם המפעל	ימי עבודה – יהודים	ימי עבודה – ערבים	ימי עבודה – ס"ה	שכר עבודה – יהודים	שכר עבודה – ערבים	שכר עבודה – ס"ה
ק"מ 4½	7238	2846	10084	2678.188	443.985	3122.173
נחלה	5378	1698	7076	1953.389	291.510	2244.899
הר-הכרמל	501	-	501	171.730	-	171.730
ודי רושמיה	143	121	264	50.520	17.035	67.555
ק"מ 5	121	85	206	40.945	13.890	54.835
בטוח 5%					114.963	114.983
בטוח ומס - מגביל				253.014		
דמי ותק				247.000		
חפש				167.200		
תארגות				30.000		
פקוח				65.000		762.214
פקידים ועובדים חדשיים -	1950		1950	1192.500		
קפת התגמולין				131.175		
מס מגביל				14.925		
חפש				49.687		
רוח 5% בשביל חדשים במחצבה				39.150		1427.437
	15331	4750	20071	7084.423	881.383	7965.806

הערה: לפי החשבון הנ"ל יוצא באופן ממוצע שכר עבודה כללי (יהודים וערבים) ליום סך 0.397 לא"י.

" " " " " " " עבודה רק יהודים סך 0.462 לא"י.

General Federation of Jewish Labour in Erez Israel
ההסתדרות הכללית של העובדים העברים בארץ־ישראל
النقابة العامة للعمال اليهود في فلسطين

מועצת פועלי חיפה

HAIFA LABOUR COUNCIL

مجلس عمـــال حيفا

Haifa, 5.12.1937 חיפה,
P.O.B. 931 ת.ד.
Tel. 1177-1178 טל.
تلفون

Ref. No. 71/11/12/מע מספר
عدد

לכבוד
הח' בן-גוריון

ח. נ.,

הנני ממציא לך בזה את המספרים
הבאים על עבודה (עברית וערבית) ב"אבן-וסיד"
ועל שכר העבודה.

נדמה לי שלרגלי הוכוח הקשה שהתנהל
בשבועות האחרונים בענין "אבן-וסיד" יש חשיבות
למספרים אלה, אשר לוקטו ע"י הנהלת האגוד למען
תוצרת הארץ בחיפה.

אנשי האגוד בעצמם הופתעו הפתעה
נעימה ע"י מספרים אלה.

בב"ח,

[signature]

את/מי

Tel-Aviv, 7th December 1937.

Comrade David Ben-Guryon,
Tel-Aviv.

My dear Chaver Ben-Guryon,

With much interest I read your reply to Jacob Kramer in to-day's "Davar" on the question of "couples" employed by the Histadruth and many other Public and Private business Institutions in this Country of ours, and, with all the deep respect and the reverence I have for you, I must say that your arguments have not at all changed my viewpoint on this very vital question.

First, I beg to be excused for addressing this letter to you in English. I sincerely regret that as yet I cannot express myself in Hebrew as freely as I would like to. Next, I wish to apologise for taking up your time, when you are occupied with so many grave problems that our people are now facing. But, as one who was together with you, during the years of 1918 and 1919, in Windsor, and Tel-el-Kebir, and Eretz-Israel, I permit myself that privilege.

No progressive person will attempt to deny to a woman the right to occupy her position in life, and live on her own income, if she prefers to. But, at times like these, when masses of human beings are hungry, there should be no more than one provider to each family. After all, in the great majority of cases, married women occupy such positions, where no particular skill or training is required, and there should be no difficulty to replace them by persons, men or women, who are directly responsible for feeding hungry mouths. Let us see things as they really are. In most cases, married women are employed not so much due to their special qualifications, but to a very ugly practice here (which is much overdone) called "protectzia". And as a result, we see on one side, starvation and poverty of the under-privileged - the "forgotten men", while, on the other side, in our own midst, people enjoying life to the fullest extent, materially, physically and culturally. And when sacrifices are needed, it is usually the former category that brings them.

Please realize, Chaver Ben-Guryon, that I deeply feel the pain in making these observations. For I am not a critic from the "other camp". Since my early youth, in America, I devoted every spare hour of my time to the cause of "Eretz Israel Haovedeth", and I am now proud to be a member of our Histadruth and the Party. But our policy here, it seems to me, must take a new course in favour of the "rank-and-file" members of ours.

With personal greetings,

מרדכי יונה יעקבסון
רח׳ מנדלסון מס. 8
תל אביב.

תשובה לשאלון של הח' דוד בן-גוריון

1) עליה כללית+

	1933+	1934+	1935+	1936	1937	
עליה כללית	30327	42359	61854	29727	8683	(ב3/4 שנה)
עליה עובדת						
סרטיפיקטים (עם ילדים)	18953	22035	27734	11475	3106	" "
לפי הרשמה במרכז העליה של ההסתדרות	14500	12131	17381	8534	1593	(חצי שנה)

+ הערה: מספרים רשמיים; המספרים האמתיים (עם התי-רים, שנשארו בארץ, הם יותר גדולים: כ-50000 ב1934, כ-65000 ב-1935)

2) אוכלסי הישוב היהודי: (בסוף כל שנה)

1933	1934	1935	1936	1937
270000	305000	375000	405000	כ420000

3) (1) חברות בהס' לפי המקומות ב31 דצמבר כל שנה עם נשי עובדים

	1933	1934	1935	1936	1937
ערים	28823	45192	59460	66076	טרם סוכם, אבל אין שנוי רב
מושבות	14234	16681	16130+	20107	
משקים	4762	5689	11227+	12453	
	47819	67562	86817	98636	למעלה מ-100000

+הערה: השנויים במספר פועלי המו-שבות והברי המש-קים בשנת 1935 בהשואה לשנה הקו-דמת הם רק שנויים טכניים; החלטנו להוציא את קבו-צי המושבות בעלי משק עצמי מהמדור "מושבות" ולהכני-סם למדור "משקים" (זעירים)

(2) לפי המקצועות (בלי נשי עוב)

	1933		1935+		1937+	
תעשיה ומלאכה	12000	30.3%	25000	29.4%	27044	25.8%
חקלאות במושבות	5500	13.8%	8000	9.4%	24419	23.5%
" במשקים	4700	11.8%	10000	11.8%		
בנין ~~XXXX~~	7000	16.7%	16500	19.4%	11001	10.6%
הובלה	2500	6.9%	7000	8.2%	6551	6.3%
פקידות	4500	13.6%	7000	8.2%	12486	12.0%
משק בית	2800	6.2%	5000	5.95%	9555	9.1%
שונים	300	0.7%	6500	7.65%	13066	12.7%
	39300	100%	85000	100%	104122	100%

+ הערה: המספרים הם אשל כל העוב-דים, לא רק חברי ההסתדרות; אין לנו חומר על הר-כבם המקצועי של חברי ההסתדרות בלבד, אבל הוא דומה למספרים אלה

(3) [illegible]
[illegible]

(3)	1933 (סוף)	1934 (סוף)	1935 (סוף)	1936 (סוף)	1937
פועלים	26218	37960	47238	52972	טרם סוכם
פועלות	8284	11972	17474	21022	
נשי עובדים	10924	14543	17485	20350	
נוער עובד	2393	3087	4620	4292	

4) מספר הפועלים היהודים בכלל:

	1934	1935	1936	1937
בלי נשי עובדים	כ-45000	65000	83000	104122
עם נשי עובדים	כ-60000	84000	105000	139.535

5) קבוצים (בלי ילדים וקרובים)

	1934	1935	1936	1937
קבוץ מאוחד	3540	5460	6590	אין [illegible]
השומר הצעיר	2300	2554	3308	3472
חבר קבוצות	1600	1750	2000	2250
ארגונים ומושבים	4800	5200	5740	

6) נוער עובד: ראה למעלה בחברות ההסתדרות

	1935	1936	1937
7) פועלי הנמל:	כ-500	כ-1000-1200	1500-1600+

	1933	1934	1935	1936	1937
8) תנועת הבנין:	782656	1.064.068	1.214.302	738.080	451.800 (ב-9 חדשים)

9) תנועת הנטיעות אצל יהודים: שטח הפרדסים היהודים בסוף כל שנה	115.000	150.000	160000	165000	165000

10) ראה במכתב לואי

11) " " "

12) מפעלי חרושת ומלאכה

	1933	1935	1937 (סיכום פרוביזורי)
ההון	5.371.000	8.654.000	10.584.000
התוצרת	5.352.000	8.539.000	7.514.000
עסוקים	19595	32000	כ-28-30000

+ הערה: בזמן הקטיף נוספים כמה מאות פועלים יהודים

13) השקעת הון יהודי

	1933	1934	1935	1936
לבנין	2.850000	5.300000	6.000.000	3.000.000
לחרושת והובלה	800000	1.400000	2.250.000	1.200000
לחקלאות	1.600000	1.750000	1.750.000	1.300000
לקנית קרקעות	8,500000	1.650000	1.700.000	300000
שונות			1.000.000	500000

14) שיכון העובדים במשך כל שנה

	1933	1934	1935	1936	1937
מספר הבתים והדירות	600	1000	1.600	2300	2.650
ההון המושקע	235000	380000	620000	915000	1.083000

15) קואופרציה אשראית

	1933	1934	1935	1936	1937
מספר המוסדות	21	21	25	24	22
הן עצמי	24180	43329	56271	66183	84235
סכום הפקדונות	117.590	193530	257144	290213	275753
מחזור הלואות	164640	347819	421383	386936	+ 298280
מספר החברים	11.485	15361	20.644	23.732	25045

(במשך 10 חדשים)

16) האגודות הצרכניות

	1933	1934	1935	1936	1937
מספר האגודות	26	34	40	44	
מספר החברים	2.603	3074	4067	6550	
גודל ההון העצמי	£ 6077	£ 12.726	£ 25255	£ 35000	
המחזור השנתי	£93.594	£171.064	£272500	£360000	

17) הקואופרציה היצרנית (יחד עם הובלה)

	1933/32	1934/33	1935/34	1936/35	1937/36
מספר הקואופרטיבים		71	74	78	78
מספר העובדים	958	1.671	2.187	2719	2814
מספר השכירים		בדרך כלל שליש			כ-900
הון עצמי	61.836	140615	237.023	310.415	330000
פדיון התוצרה	287.076	572.421	942.361	1.257.981	1.140.638
שכר עבודה	103200	199104	345288	455000	420000

18) מזה הובלה:

	1933/32	1934/33	1935/34	1936/35	1937/36
מספר הקואופרטיבים	15	25	26	25	26
מספר העובדים	517	846	1208	1585	1650
הון עצמי	36104	72000	146700	216853	236987
פדיון או תוצרת	159650	360360	612000	824608	749350

19-20) משרדים קבלניים לבנין "סולל-בונה"

	1934	1935	1936
מספר המשרדים	4	4	3
היקף העבודות	600.000	1.000.000	561.000 לא"י
מספר הפועלים העסוקים	2.500	4.000	2.800
הון עצמי	כ-60.000		160.000

הערה: על עבודת המשרדים הקבלניים קשה להשיג חומר מרוכז.

21) משרדים קבלניים בכפר

	1936	1937 (חצי שנה)
מספר המשרדים	8	12
היקף בכספי	21599	36000 (בקיץ)
מספר הפועלים העסוקים	700	607 (בקיץ)

22) "יכין"

	1933	1934	1935	1936
הון עצמי והקרנות	£11675	£16815	£20000	£ 25000
שטח הפרדסים המעובדים	4637	5775	6200	6930
מספר הפועלים העסוקים	520	750	760	800
המחזור הכספי	93431	102724	110048	115000
הוצאות אדמיניסטרטיביות	5.8%		4.4%	
הריוח הנקי		£ 3921		£ 3200

23) תנובה

	1933	1934	1935	1936 (תרצ"ו)	1937 (תרצ"ז)
סניפים			98 ישובים	150 ישובים	
מחזור שנתי	£209000	£290000	£410000	£552100	£559.788
הון עצמי		28200	40800	59000	
השקעות		29300	73150		£103.000

24) "המשביר"

	1933	1934	1935	1936	1937
סניפים(מסודות מסונפים)	108		183	213	
ההון והקרנות	12553	18498	24866	38743	45000
מחזור שנתי	122815	198869	272886	336410	500000
ריוח והפסד	4569	7744	9619	X13184	

25) בנק הפועלים

	1933	1934	1935	1936	1937
הון עצמי הרשום	100.000	100.000	100.000	150.000	
פקדונות	186.505	273.420	339.400	440.700	אין שנוי
סכום ההלואות	367.000	455.000	604.000	598.000	303.722(חצי שנה)
ריוח והפסד	6492	8.211	10.354	8.102	

26) "הסנה"

	1933	1934	1935	1936	1937
מספר המבוטחים	330	521	1010	3600	4563
סכום הביטוח	52295	83560	156706	520000	773000
הון עצמי וקרנות				70000	
ריוח והפסד				1603	

27) קופת חולים

	1933 תרצג	1934	תרצ'ז 1935	1936	1937
מספר החברים	26700	37300	49471	59211+	68300
תקציב שנתי	72385	119076	188757	210509	
רכוש(השקעות)	48288			169805	+ (סוף 1936)
תשלומי החברים (ב% של כל ההכנסות)	85.4%	83.6%	83.1%	84.8%	

28) "ניר"

	1933	1934	1935	1936	1937
הון (רשום)	15000	145000	215000	250000	
הון עצמי(הנפרע)	10466	90000	145000	175000	
אובליגציות	–	–	100000	150000	
הלואות	12371	147000	219552	368998	
ריוח והפסד	673		13665	16147	

29) היה

	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36	1936/37
משלוח הפרי	66859תיבות	88296 ת.	234000 ת.		

30) תנובה-אכספורט
משלוח פרי

400.000 תיבות 300,000ת.

1.) **שביתות**

	1933	1934	1935	1936
מספר השביתות (בלי השבתות)	44	68	69	45
מספר השובתים	1804	1104	1625	723
מספר ימי השביתה	14290	11313	17090	7201
סיבות השביתות				
דרישה להטבת תנאי העבודה	23	34	14	1
נסיון להרעת תנאי העבודה	1	1	3	5
אחורים בתשלומים	3	3	7	21
פטורי פועלים) עבודה בלתי מאורגנת)	17	24	38	12
שונות	–	6	7	6
ס"ה	44	68	69	45

תוצאות השביתות

	1933	1934	1935	1936
נצחון הפועלים	33	51	54	33
כשלון "	2	8	3	1
פשרה	7	8	12	8
בלתי ידוע	2	1		3
סה"כ	44	68	69	45

32) **קרן חוסר עבודה**

	1933	1934	1935	1936	1937 (מחצית)
הכנסות ממסים	3798	8106	13730	17303	11608
" ממקורות אחרים	1490	1246	7477	2288	1787
פדיון עבודה				47107	6749
פעולות: עזרה				8691	7185
ארגון ויצירת מקומות עבודה				1837	2451
העסקת פועלים				2238	1843
הקצבות שונות				4197	2055
הנהלה והוצאה כללית				1530	
עודף הכנסות				49257	
השקעות הקרן בעבודות פרודוקטיביות					56750

33) מצב תרבותי

ידיעת השפה העברית: במפקד הפועלים הכללי 1937 הודיעו 85% של הפועלים, שהם יודעים לדבר עברית ו-80%, שהם יודעים לקרוא ולכתוב עברית (במפקד 1926: 85% ו84%). במשקים אחוז יודעי עברית הוא 91%, בערים ובמושבות: 84%.
מעולי פולניה הודיעו 87%, שהם יודעים לדבר עברית, מעולי גרמניה רק 66%.
שעורי עבב לעברית קיימו ע"י המרכז לתרבות בחרף 1936/37 ב-21 נקודות בשביל 1000 שומעים.

ספריות פועלים: ספריות קיימות בערים, במושבות הגדולות ובמשקים; מספר הספרים בהן הוא בלתי ידוע.

"מיל לתרבות": החלטה בנידון זה נתקבלה במועצת ההסתדרות באפריל 1935; הוא מכניס 70 לא"י לחודש.

לחבר יעקב קרמר
ירושלים, ת.ד. 776
ת.נ.

30.11.57 [illegible]

אני מאשר קבלת מכתבך מיום 29.11.57. כמוך אני רואה בפדיון העבודה לא רק עזרה למובטלים - אלא גלוי שתוף הגורל של חברי ההסתדרות. יותר נכון עזרה מתוך שתוף גורל וערבות הדדית.

אולם אין אני מסכים בכל לדבריך על עבודת הזוגות. אין הדבר כל כך פשוט.

א) אין לראות במוסד צבורי (הסתדרותי או ישובי כללי) מקור להספקת עבודה ופרנסה לעובדיו. המוסד לא נוצר בשביל עובדיו - אלא להיפך. למוסד יש תפקיד צבורי, והעובד בו משרת את התפקיד הזה, ויש לקבל עובדים מתוך בחינת הכשרתם למלא את התפקיד המוטל על העובד.

ההכשרה של פלוני ופלונית העובדים במוסד אינה נפסלת מפני שלפלוני יש בת-זוג ולפלונית בן-זוג המשתכרים מעבודתם. על המוסד להעסיק את האדם שעבודתו דרושה למוסד, ולאו דוקא את האדם, שהוא זקוק לעבודת המוסד.

כמובן, במקרה שיש שני קנדידטים עם הכשרה שוה - יש לבכר את הנצרך ביותר, ~~אך~~ אבל מידת ה"נצרכות" בכלל אינה יכולה לשמש קנה מידה בקבלת עובד למוסד.

ב) איסור על עבודת זוגות בתור כלל יפגע קשה בזכות העבודה של האשה ובזכות העצמאות של האשה. יש זכות לאשה - גם אם היא נשואה - לעמוד ברשות עצמה במובן כלכלי, ז"א להתפרנס מעבודתה היא, ולא להיות תלויה בעבודת בעלה. יש חובה על תנועתנו ועל החברה בכלל לדאוג לכל מבקש עבודה ולהספיק עבודה למחוסריה, אבל אין חובה זו

צריכה להתמלא על חשבון עובדים אחרים, שזכותם לעבודה ולעצמאות כלכלית אינה נפקעת על ידי נשואין.

ג) תנועתנו נלחמת על זכות העובד הקבוע. לא יעלה על דעת מי שהוא לפסוק הלכה שאם פועל מתחתן - יש לפטרו ממקום עבודתו. ורק מתוך הרגלי מחשבה נפסדים של חברה שבה האשה מדוכאה ומשוללת זכיות אפשר להעלות על הדעת הפליה בין זכות העובד הקבוע ובין זכות העובדת הקבועה.

ד) ידוע שמקורות העבודה בשביל פועלת מועטים ממקורות עבודה בשביל פועל. אם נעשה לחוק שפועלת נשואה צריכה לעזוב את עבודתם - נערער תחת היסוד של עבודת הפועלת. המעבידים ימצאו אז סיבה חדשה לנטיה, החזקה גם בלאו הכי, למנוע עבודה מפועלת.

ה) הבדלי רמת חיים בתוך צבור הפועלים והעובדים אינם כרוכים אך ורק בעבודת הזוגות. גם פועלים ופקידים (או פועלות ופקידות) בודדים אינ'ם מקבלים שכר שוה, ויש מקרים שזוג מקבל שכר קטן מעבודת שנים מחשבר שמקבל עובד יחיד.

יש בלי ספק מקרים שעבודת זוגות אינה מוצדקת, אבל מסופקני אם אפשר לעשות חוק ולא יעבור שאין הבעל רשאי לקבל עבודה כשאשתו משתכרת או שהאשה אסורה בעבודה כשבעלה משתכר.

מובן מאליו, שאם שני בני הזוג עובדים ומשתכרים חל על כל אחד מהם החוב שמוטל על כל עובד בודד. אבל ביטול עבודת הזוגות לא יפתור שאלת חוסר העבודה, ולדעתי יש משגה כבד בניפוח השאלה של עבודת הזוגות.

בב"ח

לכבוד החבר ב ן-ג ו ר י ו ן.

ח.נ. <u>הנידון פדיון עבודה ב'</u> .

הנני מרשה לעצמי לגזול מזמנך היקר לשם תשומת לבך להשאלה הנ"ל, היות ושמך מופיע בין מבצעי המפעל של המפדה החדש.

פדיון עבודה, מחוץ לעזקה הישרה שהוא מגיש לחלק המובטל בתוכנו – תפקידו להפגין את האחדות הפנימית ושתוף הגורל בין חברי ההסתדרות, XXXXXXXXXX

ברם נראה לי בזה שהוה"פ לא העמיד לדיון לפני מושב המועצה האחרון את שאלת בטול עבודת הזוגות, למרות הדרישה לכך שהובעה ע"י כמה חברים ב"דבר"– עורער X היסוד המוסדי של המפעל ושלמותו נפגמה. באשר לא יתכן להעמיס את עול חוסר העבודה על מעוטי האמצעים ולהרשות באותו הזמן להלק המבוסס ביותר בתוכנו, הכפלת ההכנסה ע"י עבודת זוגות,(הנהוגה אגב בחלק ממוסדותנו ההסתדרותיים ובמוסדות הנתמכים להשפעתנו), בו בזמן שאלפי פועלים ופועלות מסתובבים ללא עבודה ולחם.

מצב זה יוצר משבר נפשי ואי רצון ידוע להשתתפות במפעל זה הצודק כשהוא לעצמו. ובאם לא יתוקן הדבר הרי הרבה חברים, וגם אני בתוכם, ישתתפו במפעל החדש רק מתוך פקודה מגבוה ולא מתוך רצון חפשי, דבר שאיננו רצוי וגם איננו מבטיח הצלחה ביותר.

אני מחכה לתשובתxxx הסברה ממך!

בב"ח.

ים – המלח (צפון) יום 29.11.37 יעקוב קרמר.

הריני חבר ותיק במפלגת פועלי ארץ ישראל

במפעל פדיון א כמו בכל מפעלי ההסתדרות השתתפתי.

הכתובת: חברת אשלג ירושלים ת.ד. 677 עבנר י.קרמר.

למזכירות מפלגת פועלי ארץ-ישראל
ח י פ ה

ח. נ.,

בהמשך להודעתי בישיבת המזכירות מיום 17.10.37, הנני להודיעכם בזה בכתב על התפטרותי מהעבודה במזכירות מ.פ.ח. החל מיום 15.12.37.

מתוך נימוקים פורמליים השתמטתם מלדון בשאלה זו והתעלמתם מהודעתי זו שהיא ברורה ומוחלטת. אינני רוצה להכנס בברור התנהגותכם המוזרה הזו, אבל התנהגות זו לא רק שאינה עלולה לעזור לפתרון השאלה, אלא להיפך – היא רק מחזקת אותי בהחלטתי ומאפשרת לי להתגבר יותר קל על הרגשותי המלוות אותי בהחלטתי על צעד כה אחראי ורציני.

הגורמים העיקריים והמכריעים להחלטתי זו הם: א) האטמוספירה הבלתי חברית, הבלתי הוגנת, נגד צבורית, אשר אחדים מהחברים האחראיים במזכירות המפלגה ובמועצת הסניף מתאמצים ליצור סביבי. ב) הקרע אשר נתהוה בצמרת המפלגה בחיפה. ג) העדר אוירה חברית וצבורית בקרב קבוצת החברים המנהלת, או אשר צריכה לנהל, את המפלגה בעיר.

אני חייב לאמר שהגעתי להחלטתי זו ע"י ההתפטרות לא בגלל הרגשה שאדם העובד למעלה ממספר שנים מסוים (כפי שחושבים חברים אחדים – 2,3) בהסתדרות מתנון או מוכרח להתנון, מתרחק מהצבור וכו' וכו'.

אני מרגיש שגדלתי יחד עם התפקידים שהוטלו עלי או שהטלתי בעצמי על עצמי, והנני חדור הכרה כי עוד כחותי אתי וכי עוד זמן רב הייתי יכל למלאות את התפקיד האחראי והרציני של עובד בהסתדרות ולהביא תועלת להסתדרות ולמפלגה במלוי תפקיד כזה, לולא הגורמים שדברתי עליהם לעיל.

נסיתי בישיבת אמש להביא אתכם לדיון רציני ואחראי על שאלת סדור עניני מזכירות המועצה – והעליתי חרס בידי. מסום מה מצאתם לנכון להסתפק בדיון חלקי ומקוטע של הענין ולהתעלם מהשאלה כלה.

אינני יכל לעשות יותר מאשר להודיעכם את החלטתי שנית ובכתב ולהוסיף עליה עוד רק זאת:

אני רוצה לעזוב את עבודתי בהסתדרות באופן אחראי ומתוך הרגשה שעשיתי מצדי את כל האפשר על מנת לא לערער את יסודות המפעל אשר בבנינו השקעתי את מיטב שנות חיי.

ובקשה אחת ויחידה לי אליכם: אל תכריחו אותי לעזב את עבודתי באופן בלתי אחראי, כי בכם ורק בכם תלוי הדבר שלא אאלץ ביום בהיר אחד לעזב מבלי שיהיה לי למי למסר את הענינים.

אינני יכל עוד לשוב לברור השאלה הזו, וזו הודעתי האחרונה. אני מקוה, כי הפעם תגשו מיד ובאופן דחוף לברור ולסדור הענינים במזכירות המועצה.

אחכה לתשובתכם עד סוף השבוע.

בב"ח,

18.10.1937

לכבוד מזכירות הועה"פ של ההסתדרות
לידי הח' ד. רמז
כ א ן
ח.נ.

בשעה קשה זו לתנועתנו ולאגוד המקצועי בת"א איננו יכולים להשלים בשום אנפן עם עזיבתו של הח' בן-אהרן את מועצת פועלי תל-אביב.

בקשר עם זאת הננו מבקשים, כי תקבעו פגישה דחופה למשלחת של ב"כ מזכירי האגודות וועדי מקומות העבודה.

בב"ח

העתק: לח' ד. בן-גוריון.

ת"א, יום 7.11 .37

לכבוד

החבר הנכבד ד"ר בן גוריון

בן גוריון הנכבד.

אנו קב' ותיקים ובעלי זכויות בארץ, פונים אליך במכתב צנוע הזה, ומבקשים ממך להתיחס בתשומת לב להקדיש איזה זמן מוגבל לשים שורה קצרה על עניני הקיפוח והתעללות מצד מזכירי מפ"י תל־אביב בענין תור בלתי צודק של חלוקת עבודה. —

אמנם ידוע לנו ולכו', שאין זמנך מרשה לטפל בענינים חולינים כאלה, בכל זאת אנו פונים אליך הפעם ואנו הצגנו לך הצעות רדיקליות לקראת תיקון המצב הזה ע"י המשלחת שנתקבלנו ע"י. לפני המאורעות, ובגורם להפסקת הענינים הא המאורעות לכן ח. בן גוריון פונים אליך שנית אותם החברים המובטלים והאומללים לקבל מאתנו 2×3 חברים בתור משלחת ואז נשמור אותך בהצעות שאנו בטוחים שבעזרתך נשיג את זכותנו.

לתשובתך החיובית הננו מחכים

30.10.37

בשם קב' הותיקים
משה. רובנשטין

נ.ב. בחברה הנידון כל החברים הם חברי מפא"י. ומשתייכים למועצת פועלי תל־אביב

26.11.37 18

בערב חזרתי לתל-אביב.
ב-8 הלכתי לאספת המפלגה. דובר אליך שחזה
מן מסעם לאספה הכללית של המדינה
ונוסף לדבריהם שהחליטו ישנו לתפוס
את מרכז המפלגה - למען שמור הדיוק, ול
כאילו התעלמות חדשות.
אמרתי לו שאין לחשוש לדבר - ופליאתי
היה ברור שהפתעה כזו נשארת לעשות
הישיבה ושהתפשטה תבלוה. הפרש שבין
על עמדה האחריות הגלויה לשמוע התגובה
מול ~~את~~ התגובה - ונפלו באחריות, ול
לחשוב רק לעשות שהתפקדות אינן
בוודאי לגבי כולו - סטודנטים ואלה שיש.
דרך מספיק בלב התכנית: - אם ישנה.
בזולת התשובה בו, עד כאילו מעוסקת,
ונשמה שאין חוש בסוף הפסוק לו
בבוקר. בערב-מה לקחו,
- בערב אספת ועד הפועל לפתיחת
פדיון המזרח. באחרון ועוד ביתי.

מעין תזכיר בשאלות מצבנו בנוער

שטף השתלשלות העיניינים הפוליטיים בצביונם החריף של הזמן האחרון בציונות, הספפ המהיר בקפיצות מעמדה של "ארץ מנדט" ל"מדינה עברית", והמבוכה המשתלשלת בעקב זו בקרב המנהיגים ולא פחות בקרב ההמונים - מחייבים אוריינטציה מהירה, תקיפה וברורה לא רק בשדה הפעולה המדינית אלא גם בשדה החנוך והארגון של ההמונים לנכונות מאורגנת ומוכשרת לקראת כל תמורה צפויה ובלתי צפויה, כלומר: להיותם מוכנים לצו הציונות.

אולם חשובה מכל ההכנה וההכשרה הרוחנית והגופנית של הדור הצעיר - (הנוער) להגנת ולשמירה על הקיים ולכיבוש עמדות נוספות. אין כל צורך בזמננו בהבאת דוגמאות מיוחדות - ודוגמת גרמניה מספקת - בכדי להוכיח באיזו מדה תלוי עתידה של תנועה מדינית בהשתרשותה בקרב המוני העם בכלל ובקרב הנוער בפרט. ה ש ת ר ש ו ת בזמננו - ואולי גם בכל הזמנים - הוה אומר: לא רק ערכי תרבות ומסורת, אלא גם ובעיקר א ר ג ו ן משוכלל ו ש ל י ט ה בהמונים. בשעה זו חייבת ההסתדרות - והמפלגה, בעיקר - לשים את כל מעיינה בשטח זה, אשר לדעתי הנהו בעל ערך מדיני ממדרגה עליונה.

רצוף פה טבלא המראה 15 הסתדרויות נוער שונות בגיל 9-18 מכל הזרמים בארץ המונות יחד כ-22 אלף חבר ובתוכם הנוער של ארץ ישראל העובדת כ-9500 או 45%. כאילו לא נורא. כמעט מחצית הנוער היא שלנו, אולם אם נבדוק את המספרים לאור המציאות כמו שהיא ונשווה אותם עם מספר החברים בכל ארגון נוער בסניף המרכזי והראשי שלו - בתל-אביב - שהוא הקובע באופן טבעי את מהלך ההתפתחות של הארגון בכל הארץ, תתקבל תמונה אחרת בהחלט: 15 הארגונים האלה בתל-אביב מונים יחד 4320 חבר (100%); בתוכם נוער א"י העובדת (גיל 12-18) 1300 ובתוך אלה מונה הנוער העובד 600, אך מספר זה כולל לפחות 50% (300 חב') הרשומים אמנם אבל רק בקשר עם הפעולה המקצועית, ולפעולה החנוכית של התנועה, שהיא קובעת את פרצופה ועתידה לגידולה אין כל קשר, ולפיכך מהווה הנוער שלנו בתל-אביב רק 25%. אבל מספרים אלה אינם מבהירים עדיין את התמונה לאמתה. חברינו העסוקים במקומות שונים (בהכשרה ימית, תעופה, המעלה למען תוצרת הארץ וכו') יודעים ומכירים את המציאות המרה, והיא: אחוז ההשתתפות של הנוער בגיל הנידון מגיע לפעמים לאפס. אני מביא בטבלא הרצופה כמה מספרים המבצים באופן די ברור את אחוז ההשתתפות שלנו בהגנה על תוצרת הארץ, קרי -

תוצרת משקי העובדים.

ארגוני הנער בארץ לזרמיהם

הזרם ושמות הארגונים הנמנים עליו	מספר הסניפים	מספר החברים (1)	סו"ה ואחוז	מספר החברים בת"א (2)	בסו"ה ואחוז בת"א	הממוצע של השתתפות בת.הא (3)	סו"ה ואחוז
א. ארגוני א"י העובדת							
1. הנוער העובד	63	(4)7750		600		40	
2. מחנות עולים	6	1200	54%	850	30%	75	17,6%
3. השומר הצעיר	7	600	9550	350	1300	30	145
ב. ארגונים צופיים							
1. הס' הצופים העברים(קהלת הצופים רגוש הצופים)	14	1400		800		300	
2. עדת הצופים(דתיים)	1	200		200		50	
3. צופי-ציון עקיבא	2	250	9%	100	26,7%	20	45,4%
4. גדודי צופים יהודה	1	50	1900	50	1150	5	375
ג. נער המכבי							
1. מכבי-עתיד	1	200	15 %	200	20%	5	6,7%
2. מכבי הצעיר	37	3000	3200	650	850	50	55
ד. נער ציוני-כללי							
1. הנוער הציוני(א)	6	420	3%	150	5,8%	30	4,8%
2. " " המאוחד (ב)	1	250	670	100	250	10	40
ה. נער המזרחי (5)							
1. בני-עקיבא	14	(בערך)600	3%	150	5%	35	4,2%
2. ברית הנוער הדתי	1	70	670	70	220	-	35
ו. נער רבזיוניסטי							
1. בית"ר		5000	25%	300	12,5%	100	21,2%
2. תאים לאומיים		250	5250	250	550	75	175
בס"ה			100% 21.240		100% 4.320		100% 825

(1) המספרים שאובים מתוך לוח "מולדתי" של הקהק"ל לשנת תרצ"ז ומעוגלים;

(2) המספרים-לפי ידיעות מפי ב"כ הארגונים המשתתפים בפעולה למען תוצרת הארץ;

(3) ממוצע של ההשתתפות בפעולות להגנת התוצרת החקלאית בתקופה מיולי 1936 עד ספטמבר 1937;

(4) מהמספרים של הנוער העובד יש לנכות לפחות 50% ~~xxxxx~~ על חשבון הנוער המאורגן בפעולה מקצועית ושאינו משתתף בפעולה החנוכית;

(5) לא כולל את עדת הצופים שצורפה לסעיף 2 - ארגונים צופיים.

אנו רואים איפוא, שבפעולה - הגנה על תוצרת משקי העובדים -, אשר הנוער שלנו היה צריך ללכת בה בראש כל יתר הארגונים, תופסים את

המקום הראשון - הארגונים הצופיים, 45,4%;

המקום השני - הבית"ר ;21,2%

המקום השלישי - הנוער שלנו ;17,6%

" הרביעי - נוער המכבי ; 6,7%

" החמישי - ציוני כללי ; 4,8%

" הששי - המזרחי ; 4,3%

מכאן אנו למדים שהארגונים הצופיים, אשר בדרך כלל יש לראותם כשכבת בינים העלולה להצטרף לזרם זה או אחר בהתאם לעמדה שלו ברחוב ובצבור [illegible]. רק בימים האחרונים הזדמן לי להוכח עד כמה כשלון קל שלנו עלול להעביר את הסימפטיה של נוער זה לצד ימין. ידועה לי עובדה אחרונה, שבקרן היסוד - בקשר עם התכניות של הקמת מרכז לנוער, ראה להלן - ראו למתאים למנות בתור מזכיר מחלקת הנוער שלהם בתל-אביב אחד מחניכי גוש הצופים הקשישים הקרובים ביותר לאנשי "הבוקר".

בנסותי לברר את הנמוק לכך, קבלתי תשובה: "הנוער של א"י העובדת אי אפשר עכשיו לסמוך בקשר עם פעולות צבוריות רציניות." לדאבוני, הנמוק הוא צודק בהחלט.

מתוך הקשרים הקבועים, שיש לי עם ארגוני הנוער בעקב עבודתי בתוצרת הארץ, נוכחתי לדעת: א) הנוער הרביזיוניסטי נמצא במזל של גדול מתמיד הודות לתכסיסים המחושבים יפה - פעולות פומביות באזורים שלבים של העיר והדירה עקבית ועקשנית לכל שטח של פעולה צבורית מתוך מגמה לכבוש עד כמה שאפשר יותר עמדות בהנהלת הענינים וכוונם.

ב) עליה מוגברת מורגשת בשנה האחרונה בתוך המכבי הצעיר. הדבר מסתבר בעיקר בהתקרבות המכביה שתתקיים באביב 1938. בכתבי את השורות האלה נזדמנה לידי תוספת הערב של "הבוקר" מ-25.10.37 והנני לצטט מספר שורות המספרות: "הספורטאים הצעירים החליטו לייסד סניף של מכבי תל-אביב בצפון העיר - מהיום הראשון להוסד "עמיקם" עבדו במסגרת התכנית שציינו להם -- העיקרון המרכזי שלהם היה: הנוער. הם השכילו לענין את הנוער בעבודתם והנוער התמסר בהתלהבות לעבודת ארגונם. הסעיף העיקרי בתכניתם הספורטיבית היה-אטלטיקה קלה. ענף הספורט היפה ביותר בעולם. ואת ענף הספורט הזה, שהוזנח בכמה מועדונים ספורטיביים אחרים, הם פתחו ונתנו

לו אופי המוני. — כשאגודה ספורטיבית מצליחה לכנס בשורותיה 500 חברים במשך שנה אחת - מוכרחים להגיד: מלאתם את חובתכם. וכו'.

נתתי שורות אלה בכונה להוכיח, שבצפון תל-אביב, איפה שמתרכזים
/חברי
מרבית שכונות הפועלים ומעונות עובדים וכן המוני הסתדרות, חשתח במשך
/גם
שנה אחת סניף חזק של מכבי הצעיר. כן קיימת שם פעולת הביתר. לפני 3 שנים ארגן כותב הטורים את ילדי "הפועל". במשך חצי שנה הגיע מספרם קרוב ל-600 מאות. המועדון החזק ביותר היה בצפון - 120 ילד. מועדון זה דחק את רגלי הביתר והמכבי-פתיד שנתארגנו לפניו. מועצת "הפועל" בקרית-חיים ואחריה הועידה בחיפה דאז להחליט על בטולם של ילדי "הפועל". אמנם xxxxxxxxxxxxxxxxx הובטחה פעולה ספורטיבית מתאימה בקרב ארגוני הנוער הקיימים. עברו שלש שנים. התוצאת ברורות לעין.

ג) הנוער שלנו נמצא במזל של ירידה. השפעתו על הרחוב (ילדים ונוער, כמובן) פוחתת והולכת מיום ליום. יחס הכבוד של ארגוני הבינים - קרי, הצופיים - מתרופף והולך. רק לפני שלשה שבועות הייתי עד בישיבה בה הביעו כל הארגונים את xxx אהדתם לביתר ואת מחאתם לארגונים שלנו. אין צורך להרבות בהסברה ולהוכיח, כי באם נמשיך בהזנחה זו לגבי הנוער נעמוד xxxx בזמן הקרוב ביותר - בעוד שלש שנים כשהנערים והנערות בני ה-14-15 יהיו אז בני 17-18 - בפני העובדא שלנו יהיה מנגנון של שלטון, כביכול, והרחוב יהיה לצריבו... הידיעות הבאות מהגולה על מצבנו בשטח זה גם הן אינן משמחות ביותר. ואם גם, נניח, שתהיה לנו השפעה על "החלוץ" ועליית חבריו, הרי אוירה של א"י באותו הזמן תחכים אותם ותראה להם את הדרך הנכונה...

המסקנה היא: אם לא נחיש תיכף ומיד את העזרה המהירה להצלת המצב יש חשש שמא נאחר.

אנסה לציין כמה פעולות שיש לאחוז בהן מיד בלי כל דחייה יותר:

א) ליד הועה"פ של ההסתדרות צריך להקים מיד מחלקה מיוחדת של נוער שתפקידה העיקרי יהיה טיפול מעשי בארגון הנוער, בהכשרת מדריכים - במגמה ספורטיבית-צופית, במיוחד - ובציוד באמצעים ובמכשירים ההכרחיים להצלחת העבודה.

ב) לנצל את ההחלטה של הקונגרס בדבר הקמת המקכז לנוער ליד הסוכנות בצורה שתבטיח, כי מוסד זה על כל אפשרויותיו ואמצעיו ישמש לנו לוח קפיצה להשפעה ולקשר על יתר ארגוני הנוער בתוך המסגרת הציונית ולקיצור הארגונים שלנו מחד, וליצירת מצב של איזולציה לביתר ולגרוריו ע"י

xxxxx

ריכוז כל הפעולות הלאומיות המשותפות לכל הנוער בתוך המסגרת המחייבת משמעת ומרות של ההסתדרות הציונית.

ג) לתת את הסיוע הדרוש (המוסרי בעיקר) להוצאת עתון - ירחון או דו-ירחון - מטעם המרכז לנוער, שיהיה בלתי מפלגתי ויטפל רק בשאלות, כגון: גאולת הקרקע, התיישבות, תוצרת הארץ, תרבות הגוף (הכשרה גופנית לתפקידי הגנה ובטחון ע"י צופיות, ספורט וכדומה), הכשרה ימית ותעופה. נושאים אלה הם כלליים בהחלט ומשותפים לכל הנוער העברי. אך מתפקידנו לדאוג לכך שהם יוגשו לנוער-אם ע"י העתון, אם ע"י קורסים וסמינריונים למדריכים ולמשתלמים, בצורה ובתוכן ההולמים את שאיפותינו ומגמותינו בציונות ובישוב.

האפשרויות בהוצאת עתון מסוג זה נבדקו על-ידי בימים האחרונים ויש ביכלתי להגיש הצעות מעשיות להוצאתו.

מבלי שאתעכב על פרטים נוספים להבהרת יתר של השיבות השאלה הנידונה, אסכם: ההסתדרות והמפלגה עומדות בפני שתי פרספקטיבות - האחת, הזדמנות להשתלט על המכשילה השוררת בנוער מבפנים ומבחוץ בעזרת האמצעים שציינתי לעיל ולעודד התפתחות בריאה ונמרצת של ארגוני הנוער שלנו וכן להגביר את השפעתנו על כל הנוער בכלל, או - השניה, הזנחה פושעת ומהרסת שנתנה כבר את אותותיה בנו ואשר בזמן הקרוב ביותר תורגש באופן חריף ומוחשי למדי, שאולי גם תעורר ותזעזע, אולם מבלי כל יכולת להשיב.

תל-אביב, 26.10.1937.

אליעזר רייך.

B/O

תיק מס״ 12